

Saml. 2:1 Berättelse till 1973 års riksdag
om vad i rikets styrelse
sig tilldragit

BERÄTTELSE

till 1973 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

given Stockholms slott den 3 januari 1973.

En ingående redogörelse för de förhållanden som sammanhänger med den ekonomiska utvecklingen lämnas vid anmälan av finansplanen och nationalbudgeten i 1973 års statsverksproposition, till vilken torde få hänvisas.

Läget på arbetsmarknaden under år 1972 kännetecknades av fortsatt begränsad efterfrågan på arbetskraft och en relativt hög arbetslöshet.

De kraftiga insatser mot arbetslösheten som beslutades under senare delen av år 1971 var klart begränsade i tiden och skulle i stort sett avvecklas under våren och sommaren 1972.

För att stimulera sysselsättningsbefrämjande investeringar beviljades under vintern och våren 1971—1972 förhöjda statsbidrag med sammanlagt 365 milj. kr. till kommunala avloppsreningsverk och med sammanlagt 398 milj. kr. till miljövårdsåtgärder inom industrin. Den direkta sysselsättningseffekten härav har beräknats till 500 000 resp. 640 000 dagsverken.

Utvecklingen på arbetsmarknaden under första halvåret av 1972 visade på en viss minskning av arbetslösheten. Denna tendens bröts emellertid under förhösten, då arbetslösheten steg kraftigare än vad som är säsongmässigt normalt. Mot denna bakgrund vidtogs ytterligare åtgärder för att förbättra sysselsättningen under hösten och vintern 1972—1973. I stort sett var det fråga om insatser av samma slag som hade beslutats under år 1971. Insatserna syftade till att bl. a. öka byggnadsverksamheten, vidga volymen av beredskapsarbeten och stimulera industrins investeringar i såväl byggnader som maskiner och inventarier. Med hänsyn till att en stor del av de arbetslösa var nyinträdande på arbetsmarknaden gjordes dessutom speciella insatser med sikte på dessa grupper, framför allt stöd till utbildning i olika former för att underlätta ungdomens och kvinnornas inträde på arbetsmarknaden.

Kraftigt ökade resurser har vidare ställts till arbetarskyddsorganens

förfogande, främst för yrkesinspektionens verksamhet ute på arbetsplatserna. Arbetarskyddets resurser förstärktes vidare genom den arbetarskyddsfond som inrättades fr. o. m. den 1 januari 1972. Fonden tillförs årligen över 20 milj. kr.

Beslut har fattats om ändringar i lagen om allmän försäkring varigenom äldre förvärvsarbetande under vissa förutsättningar skall kunna få förtidspension i form av folkpension och ATP, om han är varaktigt arbetslös.

Bostadsbyggandet mätt i antal påbörjade lägenheter har under år 1972 minskat i jämförelse med de senaste åren. Antalet färdigställda lägenheter under året beräknas ha uppgått till drygt 100 000.

Det höga bostadsbyggandet under senare år i förening med en av bl. a. konjunkturutvecklingen betingad vikande efterfrågan på bostäder har på en del orter medfört ett överskott av lägenheter. Särskilda åtgärder har vidtagits för att stödja bostadsföretag som har drabbats av särskilt stora hyresförluster på grund av att lägenheter har stått outhyrda.

Beslut har fattats om statliga lånegarantier — strukturgarantier — i syfte att finansiellt underlätta företagssamgåenden inom textil- och konfektionsindustrierna, den manuella glasindustrin, skoindustrin och möbelindustrin. En garantiram byggs successivt upp under tre år till att omfatta 100 milj. kr. I samband härmed har de omställningsfrämjande åtgärderna i form av statliga bidrag till konsulttjänster förstärkts och utvidgats till ytterligare industribranscher. För vissa delar av den träbearbetande industrin har vidare införts särskilda stimulansmöjligheter i form av bl. a. bidrag till exportfrämjande åtgärder och utbildningsinsatser.

Beslut har fattats om att staten genom tillskott av aktiekapital skall medverka vid finansieringen av ett koksverk vid Norrbottens järnverk AB i Luleå.

Beslut har fattats om ett regionalpolitiskt handlingsprogram m. m. för hela landet. Beslutet omfattar bl. a. allmänna mål för regionalpolitiken, befolkningsramar som vägledning för planeringen i länen, en plan för utveckling av den regionala strukturen samt ett regionalpolitiskt handlingsprogram innehållande åtgärder som behöver vidtas för att nå den regionala struktur som eftersträvas.

Riktlinjer har fastställts för hushållningen med mark och vatten. Riktlinjerna anger dels hur anspråken på naturresurser från vissa verksamhetsområden som står i konflikt med varandra skall behandlas i lokal och regional planering, dels hur naturresurserna inom vissa angivna områden — främst kusterna, fjällen och älvdalarna — skall utnyttjas. Riktlinjerna skall i fortsättningen vara vägledande för regeringens och myndigheternas beslut i markanvändningsfrågor. Nya eller ändrade riktlinjer skall underställas riksdagen för yttrande. Organisationen

har fastställts i sina huvuddrag för det fortsatta arbetet med att dels precisera och fullfölja planeringsriktlinjerna, dels vidareutveckla den fysiska riksplaneringen inom ramen för en mera integrerad samhällsplanering.

Riktlinjerna skall i allt väsentligt fullföljas genom en kommunal planering. Ändringar i lagstiftningen har genomförts för att säkra dels att så sker, dels att riktlinjerna iaktas vid beslut om lokalisering av viss industri. Vidare har lagändringar vidtagits för att stärka samhällets, i synnerhet kommunernas, ställning i den lokala planeringen. All bebyggelse skall föregås av en prövning av var och när den från allmän synpunkt bör få komma till stånd. Vid bl. a. generalplanering och förordnanden enligt naturvårdslagen skall ersättning utgå för faktiska intrång som kan förorsakas av planeringen men inte, som hittills varit fallet, för bortfall av förväntningsvärden.

En trafikpolitisk utredning har tillsatts med uppgift att överväga olika slag av åtgärder, som kan främja en samhällsekonomiskt riktig utveckling av transportsektorn.

Den svenska regeringen har förklarat sig beredd att ensam ta ansvaret för finansieringen och byggandet av en vägförbindelse mellan Köpenhamn och Malmö.

Samarbete har inletts mellan statens vattenfallsverk och vissa enskilda kraftföretag genom ett särskilt aktiebolag i syfte att samordna och främja Sveriges försörjning med kärnbränsle. Ett program för verksamheten vid uranverket i Ranstad under budgetåren 1972/73—1974/75 har fastställts.

Beslut har fattats om Sveriges fortsatta medverkan i den europeiska rymdorganisationen. En statlig delegation har upprättats för samordning av den svenska rymdverksamheten. För bl. a. genomförandet av delegationens program har ett statsägt aktiebolag bildats.

Statens provningsanstalt har den 1 juli 1972 blivit central förvaltningsmyndighet för officiell provning och kontroll samt officiell metrologisk verksamhet, varvid den verksamhet på detta område som tidigare bedrevs av mynt- och justeringsverket överförts till provningsanstalten.

Genom ny lagstiftning, som träder i kraft den 1 april 1973, har de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar med minst 100 arbetstagare fått rätt att under en försöksperiod om tre år utse två ledamöter i företagets styrelse. Samtidigt har möjlighet öppnats att tillsätta offentliga styrelseledamöter i vissa förvaltningsbolag och allmännyttiga stiftelser. Vidare har åtgärder vidtagits i syfte att förbättra informationen mellan samhället och företagen.

En ny skadeståndslag har antagits. Lagen innehåller bl. a. bestämmelser om skyldighet för arbetsgivare att ersätta skador som hans arbetstagare vållar i tjänsten. Arbetstagarnas personliga skadeståndsansvar inskränks väsentligt. Staten och kommunerna åläggs skyldighet att ersätta

skador som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning.

Som en utbyggnad och förbättring av den statliga rättshjälpen har beslutats att rättshjälp i form av sakkunnig hjälp, s. k. offentligt biträde, skall kunna lämnas till personer som blir föremål för ingripanden av vissa myndigheter bl. a. inom mentalsjukvården, nykterhetsvården och barnvården samt till utlänningar som skall avlägsnas ur landet.

Arbetet på att modernisera expropriationslagstiftningen har fullföljts genom att en helt ny expropriationslag antagits.

Inför 1973 års allmänna val har ny vallagstiftning antagits. Den nya vallagen har utformats med förfarandet vid 1970 års val som förebild. Lagen innehåller nya regler som syftar till att förenkla och effektivisera förfarandet vid röstsammanräkningen samt att göra det möjligt att få ett preliminärt valresultat som är tillförlitligare än tidigare.

Genom en särskild lag har införts förbud mot spridning från luften av bekämpningsmedel över skogsmark och annan mark som inte är åkermark.

En lag om körning i terräng med motordrivet fordon har antagits.

Beslut har fattats om förstärkta insatser i kampen mot narkotikamissbruket. Maximistraffet för grovt narkotikabrott och grov varusmuggling som avsett narkotika har höjts från fängelse i sex år till fängelse i tio år.

I sjukvårdslagstiftningen har nya behörighetsregler för läkare införts. Vidare har bestämmelserna för läkartjänsternas utformning m. m. ändrats. Olika åtgärder har beslutats i syfte att öka utbyggnaden av den decentraliserade öppna sjukvården i samhällets regi. Beslut har fattats beträffande vissa finansieringsfrågor för hälso- och sjukvården, främst avseende den till sjukförsäkringen knutna läkarvårdersättningen för den offentliga öppna sjukvården.

En fortsatt utbyggnad har skett av insatserna för vård och service åt äldre och handikappade.

En ändrad organisation av verksamheten med hjälpmedel för handikappade m. m. har genomförts. Ändringen innebär bl. a. en ökad samordning och effektivisering av upphandlingsförfarandet i fråga om handikapphjälpmedel. Ett särskilt hjälpmedelsråd har inrättats vid socialstyrelsen för att biträda styrelsen med erforderliga bedömningar inom hjälpmedelsområdet.

Nya bestämmelser om en höjning av bostadstilläggen för barnfamiljer har trätt i kraft den 1 april 1972.

Utbyggnaden av samhällets barntillsyn har fortsatt. Statsbidragen till driften av daghem och fritidshem har höjts fr. o. m. den 1 januari 1972.

Stödet till författare och andra konstnärsgupper har byggts ut. Bidraget till stadsteatrarna har förstärkts väsentligt. Resurserna för bibliotekarieutbildningen har utökats genom inrättande av en bibliotekshögskola i Borås. Stödet till ungdomsorganisationerna har förstärkts ytterligare genom ökade bidrag till ledarutbildning.

Den sista etappen i 1962 och 1968 års beslut om grundskola och gymnasieskola har genomförts. Arbetet inom skolan koncentreras nu på dess inre arbete och organisation. Ett stöd härför är de omfattande insatserna för pedagogiskt utvecklingsarbete och personalfortbildning.

Vuxenutbildningen har under året tillförts ökade resurser. Ett särskilt bidrag har införts för studieförbundens uppsökande verksamhet.

Principbeslut har fattats om ett enhetligt studiekreditsystem. Inkomstprövade och behovsprövade tillägg i studiehjälpen har förstärkts.

Principbeslut har fattats om nya regler för tillträde och urval till högre utbildning. De nya bestämmelserna avses bli införda i mitten av 1970-talet. Beslut har fattats om fortsatt utbyggnad av den högre tekniska utbildningen och forskningen i övre Norrland. Ett institut för social forskning har inlett sin verksamhet enligt av statsmakterna antagna riktlinjer. Byggnadsverksamheten inom universitets- och högskolesektorn ligger alltså på hög nivå.

Beslut har fattats om nya riktlinjer för den fortsatta inriktningen av totalförsvaret. I fråga om grunderna för vår säkerhets- och försvarspolitik innebär beslutet inte någon ändring. Säkerhetspolitiken skall även i fortsättningen bygga på alliansfrihet i fred och syfta till neutralitet i ett eventuellt framtida krig. Totalförsvaret skall alltså ha sådan styrka, sammansättning och beredskap att det verkar fredsbevarande.

Ett nytt system för planering och budgetering inom försvarsdepartementets verksamhetsområde har införts fr. o. m. budgetåret 1972/73. I samband härmed har formerna för riksdagens medverkan i försvarsplaneringen reglerats.

Inom krigsmakten har ett nytt tjänsteställningssystem införts den 1 juli 1972.

Grundutbildningen för flertalet värnpliktiga m. fl. har gjorts kortare. Värnpliktsförmånerna har förbättrats.

Invandringen av utländska medborgare under år 1972 har fortsatt att minska jämfört med de närmast föregående åren. Under de tre första kvartalen 1972 invandrade ca 17 800 personer mot ca 28 900 resp. 51 000 under motsvarande perioder åren 1971 och 1970. Utvandringen har under samma perioder uppgått till ca 22 700, 23 300 resp. 14 000 personer. Totalt för år 1972 kan man alltså räkna med inte obetydligt utvandringsöverskott. Antalet arbetsanmälda utlänningar uppgick den 1 oktober 1972 till 220 600, vilket innebär oförändrat antal jämfört med samma tidpunkt år 1971. Till svenska medborgare har under de tre första kvartalen 1972 upptagits 7 486 personer.

Under tiden den 5—16 juni 1972 hölls i Stockholm Förenade nationernas (FN:s) konferens om den mänskliga miljön. Vid konferensen antogs bl. a. en miljödeklaration och 109 rekommendationer riktade till regeringar och internationella organisationer rörande internationella åtgärder mot miljöförstöring. Vidare antogs fem resolutioner, bl. a. en

om de institutionella formerna för miljöfrågornas handläggning inom FN och en om inrättandet av en miljöfond.

FN:s generalförsamlings tjugosjunde ordinarie möte öppnades i New York den 19 september 1972. Ombud för Sverige deltog i mötet.

FN:s kakaokonferens antog den 20 oktober 1972 texten till ett internationellt kakaoavtal, som främst syftar till en stabilisering av världsmarknadspotentialen. Sverige, som aktivt har deltagit i förhandlingarna, har med förbehåll för riksdagens samtycke undertecknat avtalet.

Europarådets ministerkommitté har under året sammanträtt en gång i Strasbourg och en gång i Paris. Sista delen av rådgivande församlingens tjugotredje ordinarie möte ägde rum i januari, medan första och andra delarna av det tjugofjärde mötet ägde rum i maj och oktober. I maj hölls det nittonde gemensamma mötet mellan församlingen och de europeiska gemenskapernas s. k. Europaparlament.

Sveriges avtal med Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) och med Europeiska kol- och stålgemenskapen (CECA) jämte dess medlemsstater undertecknades den 22 juli 1972. EEC-avtalet trädde i kraft den 1 januari 1973.

Ministerrådet i EFTA har gemensamt med ministerrådet i FINEFTA under år 1972 hållit två möten, det ena i Genève den 4 och 5 maj, det andra i Wien den 16 och 17 november. Mötena har i huvudsak behandlat de europeiska integrationsproblemen och de förhandlingar med Europeiska ekonomiska gemenskapen, som förts av de särskilda EFTA-länderna. Vidare har behandlats frågor rörande det fortsatta samarbetet mellan de länder, som kvarstår i EFTA och FINEFTA.

Inom organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) hölls ett ministerrådsmöte den 24—26 maj 1972.

Den tredje världshandelskonferensen (UNCTAD III) ägde rum i Santiago de Chile under tiden 13 april—21 maj 1972.

Nordiska rådet höll sin tjugonde session i Helsingfors under tiden 19—24 februari 1972. Redogörelse för de frågor som avhandlats har lämnats i berättelse till riksdagen från Nordiska rådets svenska delegation den 19 april 1972.

Sveriges uppdrag att vara medlem i den neutrala kommissionen för övervakande av vapenstillståndet i Korea består alltjämt. Svenska officerare ingår i FN:s övervakningskommissioner i Palestinaområdet och i Kashmir. Sedan sexdagarskriget i juni 1967 har svenska observatörer tillhörande övervakningskommissionen i Palestina även varit placerade i Suezkanalzonen f. n. tillsammans med observatörer från Argentina, Chile, Finland, Frankrike, Island och Österrike. Efter ett enhälligt beslut i FN:s säkerhetsråd den 22 november 1967 har vidare en svensk diplomat innehaft uppdraget att vara generalsekreterarens speciella representant i Främre Orienten.

Sverige deltar sedan mars 1964 i FN:s fredsstyrka på Cypern. Den

svenska militära kontingenten består av en bataljon och uppgår f. n. till omkring 280 man. Därutöver tjänstgör en svensk civil polisgrupp om 40 man på Cypern.

Härefter följer

en förteckning över de överenskommelser med främmande makter m. m. som har slutits under tiden november 1971--oktober 1972,

en redogörelse för de garantier för exportkrediter som exportkreditnämnden har meddelat på statens vägnar,

sammanställningar angående de bidrag, som har beviljats ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål samt från jaktvårdsfonden,

en sammanställning angående beviljade understöd ur allmänna arvsfonden,

en sammanställning angående utbetalningar från handels- och sjöfartsfonden,

en redogörelse för kommittéernas verksamhet.

Förteckningar över kommittékostnader och över betänkanden, som har utkommit från trycket eller framställts på annat sätt under år 1972, fogas till berättelsen som *bilaga*.

Överenskommelser med främmande makter m. m. under tiden november 1971—oktober 1972

Den 1 november 1971 undertecknades i Stockholm ett avtal med Norge för undvikande av *dubbelbeskattning* beträffande skatter på inkomst och förmögenhet. Kungl. Maj:t beslöt den 10 december att ratificera avtalet. Ratifikationsutväxlingen ägde rum i Oslo den 18 februari 1972.

Den 3 november 1971 överlämnade Sverige en ministeriell note i Köpenhamn, Reykjavik och Oslo till *Danmark, Island och Norge* med uppsägning av *myntkonventionen* den 27 maj 1873 m. m.

Den 9 november 1971 framlades i Genève för undertecknande åttonde protokollet rörande förlängning av deklarationen om *Tunisiens* provisoriska *anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet*. Protokollet undertecknades av Sverige den 17 februari 1972.

Den 10 november 1971 undertecknades i Kairo en överenskommelse med *Egypten* rörande ersättning för *svenska intressen*. Överenskommelsen trädde i kraft genom en noteväxling den 16 juli och 7 augusti 1972.

Den 17 november 1971 deponerades i Paris anslutningsinstrumentet till internationella konventionen i Paris den 2 december 1961 för skydd av *växtförädlingsprodukter*.

Den 18 november 1971 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Italien* om ändring i konventionen mellan de båda länderna den 25 maj 1955 rörande *social trygghet*.

Den 19 och 22 november 1971 växlades i Paris ministeriella noter med FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO) rörande bidrag till ett *teknologiskt institut i Rancho Boyeros, Cuba*.

Den 23 november 1971 undertecknades i Bryssel med förbehåll för ratifikation en överenskommelse rörande upprättande av ett *uropeiskt informativt nät*.

Den 23 november 1971 undertecknades i Bryssel med förbehåll för ratifikation en överenskommelse rörande genomförande av ett europeiskt projekt för miljöskydd över ämnet »*rening av avloppsvatten*».

Den 23 november 1971 undertecknades i Bryssel med förbehåll för ratifikation en överenskommelse rörande genomförande av ett europeiskt gemensamt projekt inom metallurgiens område över ämnet »*materiel för gasturbiner*».

Den 26 november 1971 undertecknades i Gaborone dels en överenskommelse med *Botswana* med bestämmelser rörande samarbetet för *Botswanas ekonomiska och sociala utveckling* dels en överenskommelse om *utvecklingskredit*.

Den 30 november 1971 växlades i Madrid ministeriella noter med *Spanien* angående *ursprungscertifikat för tredjelandsvaror*.

Den 3 december 1971 beslöt Kungl. Maj:t ratificera europeiska överenskommelsen av den 6 maj 1969 avseende *personer som medverkar i förfaranden vid europeiska kommissionen och domstolen för de mänskliga rättigheterna*. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Strasbourg den 20 december.

Den 3 december 1971 undertecknades i Stockholm ett tilläggsprotokoll till överenskommelsen den 18 juli 1968 mellan *Danmark, Finland, Norge* och Sverige rörande administrationen av gemensamma *nordiska biståndsprojekt i utvecklingsländerna*.

Den 3 december 1971 beslöt Kungl. Maj:t ratificera dels *gränsöverskommelsen* med *Finland* den 16 september 1971 dels tilläggsöverenskommelsen samma dag till överenskommelsen den 17 februari 1949 om *flottningen* i Torne och Muonio gränsälvar. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Helsingfors den 15 december.

Den 3 december 1971 undertecknades i Stockholm ett protokoll med *Ungern* rörande *varuutbytet*.

Den 9 december 1971 undertecknades i Neuilly-sur-Seine en överenskommelse mellan vissa medlemsstater i Europeiska organisationen för rymdforskning samt *ESRO* om utförandet av ett satellitprogram för luftfartsändamål. Kungl. Maj:t beslöt den 8 september 1972 att ratificera överenskommelsen.

Den 10 december 1971 beslöt Kungl. Maj:t ratificera överenskom-

melsen med *Finland* den 21 juni 1971 angående reglering av betalningen av vissa till Finland lämnade *svenska krediter*. Överenskommelsen sattes i kraft genom en noteväxling i Helsingfors den 22 december.

Den 10 december 1971 uppsades överenskommelsen med *Danmark och Norge* den 15 januari 1971 om *riskgaranti till Scandinavian Airlines System (SAS)* genom skrivelser från de tre staternas kommunikationsministrar till SAS.

Den 13 december 1971 undertecknades i Stockholm ett protokoll med *Norge* om uppförande och underhåll av ett *renstängsel* utmed vissa delar av riksgränsen (Jämtlands län och Nord-Trøndelag och Sör-Trøndelag fylker). Kungl. Maj:t beslöt den 22 oktober att ratificera protokollet. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Oslo den 16 juni 1972.

Den 14 december 1971 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Ceylon* (Sri Lanka) om svenskt varubistånd (gåvoleverans av *konstgödsel*).

Den 16 december 1971 växlades i London ministeriella noter med *Fiji* rörande upphävande av *passviseringstvånget*.

Den 17 december 1971 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventionen den 10 juni 1958 rörande erkännande och verkställighet av *utländska skiljedomar*. Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 28 januari 1972.

Den 17 december 1971 undertecknades i Bryssel med förbehåll för ratifikation en internationell konvention om *skadeståndsansvar vid sjötransport av nukleära substanser*.

Den 17 december 1971 undertecknades i Tokio ett memorandum med *Japan* rörande utvecklingen av *handeln* och de ekonomiska förbindelserna.

Den 17 december 1971 växlades i Moskva ministeriella noter med *Sovjetunionen* rörande *varuutbytet*.

Den 18 december 1971 undertecknades i Bryssel med förbehåll för ratifikation en internationell konvention om upprättande av en *internationell fond för ersättning av skada orsakad genom oljeförorening*.

Den 20 december 1971 undertecknades i Neuilly-sur-Seine ett avtal mellan Organisationen för europeisk rymdforskning, Sverige och andra medlemsstater i organisationen angående ett specialprojekt för *uppsändande av sondraketer*. Kungl. Maj:t beslöt den 26 maj 1972 att ratificera avtalet. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 28 juni.

Den 20 och 23 december 1971 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Bulgarien* rörande ikraftträdande av överenskommelsen den 26 maj 1970 om ekonomiskt, industriellt och *tekniskt samarbete*.

Den 23 december 1971 undertecknades i Rom en överenskommelse med *Internationella livsmedelsprogrammet (WFP)* rörande administreringen av det svenska bidraget av spannmål enligt den till 1971 års vetekonvention hörande konventionen om *livsmedelshjälp*.

Den 30 december 1971 undertecknades i Neuilly-sur-Seine ett avtal mellan Organisationen för europeisk rymdforskning, Sverige och vissa andra medlemsstater i organisationen angående en *satellit för flygtrafikkontroll*. Kungl. Maj:t beslöt den 8 september 1972 att ratificera avtalet.

Den 1 januari 1972 trädde i kraft ändringar av bilagan till konventionen den 15 december 1950 rörande nomenklatur för *klassificering av varor i tulltarifferna*.

Den 5 januari 1972 undertecknades i Washington en överenskommelse med *Kenya* och Internationella utvecklingsfonden (IDA) om utvecklingskredit (fjärde *landsvägsprojektet*).

Den 12 och 13 januari 1972 undertecknades i Neuilly-sur-Seine och Stockholm ett protokoll med Organisationen för europeisk rymdforskning (ESRO) angående upphörande av *organisationens verksamhet i Kiruna*.

Den 19 januari 1972 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Storbritannien* rörande tillämpning i vissa kolonier av avtalet den 28 juli 1960 för undvikande av *dubbelbeskattning* och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter.

Den 21 januari 1972 undertecknades i Stockholm ett protokoll om ändring av överenskommelsen den 20 december 1962 rörande *skydd för beståndet av lax i Östersjön*. Kungl. Maj:t beslöt den 11 februari att ratificera protokollet. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Stockholm samma dag.

Den 20 december 1971 och 26 januari 1972 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Tjeckoslovakien* rörande ikraftträdandet av överenskommelsen den 13 oktober 1971 om *vetenskapligt och tekniskt samarbete*.

Den 28 januari 1972 beslöt Kungl. Maj:t ratificera Internationella arbetstagarorganisationens (ILO:s) konventioner 133 om *besättningens bostäder ombord på fartyg* (tilläggsbestämmelser) och 134 om förebyggande av yrkesskador för sjöfolk, båda av den 30 oktober 1970. Ratifikationsinstrumenten deponerades i Genève den 17 februari.

Den 23 december 1971 och 28 januari 1972 växlades i Singapore ministeriella noter med *Singapore* rörande ändrad bilaga till *luftfartsöverenskommelsen* den 20 december 1966.

Den 14 januari och 9 februari 1972 växlades i Genève ministeriella noter med *International Trade Centre UNCTAD/GATT* rörande *exportfrämjande åtgärder för Ceylon*.

Den 9 februari 1972 undertecknades i Oslo en konvention med *Norge* om *renbetning*. Kungl. Maj:t beslöt den 28 april att ratificera konventionen. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 28 april.

Den 9 februari 1972 undertecknades i Oslo ett protokoll med *Norge* om uppförande och underhåll av ett *spärrstängsel för renar*. Kungl.

Maj:t beslöt den 28 april att ratificera protokollet. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 28 april.

Den 10 februari 1972 undertecknades i Gaborone en överenskommelse med *Botswana* om *utvecklingssamarbete* (Madibaskolan i Mahalapye).

Den 12 februari 1972 undertecknades i Dar es Salaam ett proceduravtal med *Tanzania* för *utvecklingssamarbete*.

Den 12 februari 1972 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* rörande ett svenskt bidrag för framställning av *läroböcker* för skolor i *Tanzania*.

Den 12 februari 1972 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* angående bistånd till *Tanzanias skogsbruk*.

Den 15 februari 1972 undertecknades i Oslo en konvention om förhindrande av *havsförorenningar genom dumpning från fartyg och luftfartyg*. Kungl. Maj:t beslöt den 16 juni att ratificera konventionen. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Oslo den 13 september.

Den 15 februari 1972 undertecknades i Dar es Salaam en överenskommelse med *Tanzania* om *utvecklingssamarbete (regional utvecklingsfond)*.

Den 15 februari 1972 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* angående gåvobistånd till *vuxenutbildningsprogrammet*.

Den 28 februari 1972 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Danmark och Norge* om *krigsriskgaranti till Scandinavian Airlines System*. Överenskommelsen trädde ur kraft den 10 juni.

Den 29 februari 1972 undertecknades i Moskva ett protokoll med *Sovjetunionen* om samtidigt *överlämnande av tomter och färdigställda beskickningsanläggningar* för Sverige i Moskva och för De Socialistiska Rådsrepublikernas union i Stockholm.

Den 1 mars 1972 undertecknades i Wien en överenskommelse med Internationella atomenergiorganet (*IAEA*) och *Amerikas Förenta Stater* rörande *viss kontroll på kärnenergiområdet*.

Den 2 mars 1972 undertecknades i Sofia ett årsprotokoll med *Bulgarien* beträffande *handeln* under år 1972.

Den 29 februari och 3 mars 1972 växlades i Bangkok ministeriella noter med *Thailand* rörande förlängning av vänskaps-, handels- och *sjöfartsavtalet* av den 5 november 1937.

Den 14 mars 1972 undertecknades i Nairobi en överenskommelse med *Kenya* om *samarbete för landsbygdens utveckling*.

Den 15 mars 1972 undertecknades i Washington en överenskommelse med *Amerikas Förenta Stater* om *samarbete rörande Experimental Safety Vehicles Program (ESV-programmet)*.

Den 17 mars 1972 undertecknades i Warszawa ett tilläggsprotokoll

1972 med *Polen* till långtidsprotokollet av den 16 september 1968 rörande *varuutbytet*.

Den 20 mars 1972 växlades i Nairobi ministeriella noter med *Kenya* med vissa ändringar av överenskommelsen den 20 januari 1970 om utvecklingskredit (projekt om *landsbygdens vattenförsörjning*).

Den 20 mars 1972 undertecknades i Nairobi en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige å ena sidan samt *Kenya* rörande *bistånd på kooperationens område*.

Den 20 mars 1972 undertecknades i Nairobi en överenskommelse med *Kenya* om utvecklingskredit (andra programmet för *landsbygdens vattenförsörjning*).

Den 23 mars 1972 undertecknades för Sveriges vidkommande europeiska konventionen i Strasbourg den 30 november 1964 om straff för *vägrafikbrott*. Kungl. Maj:t beslöt den 25 februari att ratificera konventionen. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Strasbourg den 28 april varvid deklarationer avgavs.

Den 24 mars 1972 beslöt Kungl. Maj:t ratificera fördraget av den 11 februari 1971 om förbud mot placering av *kärnvapen* och andra massförstörelsevapen på *havsbotten* samt i dennas underlag. Ratifikationsinstrumentet deponerades i London, Moskva och Washington den 28 april.

Den 25 mars 1972 undertecknades i New York med förbehåll för ratifikation ett protokoll med ändringar av konventionen den 30 mars 1961 ersättande äldre konventioner rörande *narkotika*.

Den 29 mars 1972 växlades i Rom ministeriella noter med FN:s *livsmedels- och jordbruksorganisation* rörande förlängning av överenskommelserna den 25 april 1968 och den 21 januari 1971 rörande ett *jordbruksprojekt i Afghanistan*.

Den 17 och 30 mars 1972 växlades i Paris ministeriella noter med FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur rörande utbyggnad av *sekundärskola i Swaziland*.

Den 10 mars och 7 april 1972 beslöt Kungl. Maj:t om Sveriges anslutning till internationella överenskommelsen i Paris den 10 juli 1967 om proceduren för fastställande av *tariffer för regelbunden luftfart*. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Montreal den 7 juni.

Den 8 april 1972 undertecknades i Dar es Salaam med förbehåll för ratifikation en överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge å ena sidan samt *Tanzania* om ett *forsknings- och utbildningsprojekt inom jordbrukets område*.

Den 28 mars och 13 april 1972 växlades i Genève ministeriella noter med *Internationella arbetsorganisationen* om svenskt bistånd för upprättande av ett institut för utvecklingsarbete och rådgivning avseende *kooperativ företagsledning i Ceylon*.

Den 14 april 1972 växlades i New York ministeriella noter med FN:s

barnfond (UNICEF) rörande svenskt bidrag till projekt för barnmats-tillverkning i Tunisien.

Den 18 april 1972 trädde i kraft ändring av bilaga I och II till konventionen rörande *varors tullvärde* av den 15 december 1950.

Den 20 april 1972 undertecknades i Dacca en överenskommelse med *Bangladesh* om *utvecklingssamarbete*.

Den 27 april 1972 undertecknades i Washington en överenskommelse med *Botswana* och Internationella utvecklingsfonden (IDA) om *utvecklingskredit (andra vägprojektet)*.

Den 29 april 1972 växlades i Tunis ministeriella noter med *Tunisien* rörande ändring av tilläggsöverenskommelsen den 2 september 1969 rörande *fiskeskolan i Kélibia*.

Den 9 maj 1972 undertecknades i Genève en överenskommelse med *FN* rörande arrangemangen för *FN:s konferens om den mänskliga miljön*.

Den 15 maj 1972 undertecknades i Strasbourg med förbehåll för ratifikation en europeisk konvention om övertagande av *lagföring i brottmål* samt en europeisk konvention om beräkning av *tidsfrister*.

Den 16 maj 1972 undertecknades i Kampala en överenskommelse med *Östafrikanska utvecklingsbanken* om *utvecklingskredit*.

Den 17 maj 1972 undertecknades i New Delhi en överenskommelse med *Indien* rörande *pappersgåva*.

Den 29 maj 1972 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Cuba* om *utvecklingsbistånd*.

Den 30 maj 1972 undertecknades i Gaborone en överenskommelse med *Botswana* om *utvecklingssamarbete*.

Den 2 juni 1972 beslöt Kungl. Maj:t godkänna de av den mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationens (IMCO:s) generalförsamling den 21 oktober 1969 och den 12—15 oktober 1971 beslutade ändringarna av internationella konventionen den 12 maj 1954 till förhindrande av *havsvattnets förorening genom olja*. En notifikation härom avlämnades till IMCO:s generalsekreterare den 26 oktober.

Den 31 maj och 2 juni 1972 växlades i New Delhi ministeriella noter med Bangladesh rörande *interimsfinansiering av IDA-projekt*.

Den 14 juni 1972 undertecknades i Washington en överenskommelse med *Indien* och Internationella utvecklingsfonden (IDA) om samfinansiering av ett *familjeplaneringsprojekt*.

Den 15 juni 1972 växlades i Genève ministeriella noter med *International Trade Centre UNCTAD/GATT* rörande ändring av artikel IV i överenskommelsen den 27 juni 1969 rörande *tekniskt samarbete*.

Den 16 juni 1972 undertecknades i Bryssel en överenskommelse om genomförande av ett *europeiskt telekommunikationsprojekt* över temat »aerial network with phase control».

Den 21 juni 1972 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Tunisien* rörande ett *dräneringsprojekt i Kélibia*.

Den 22 juni 1972 undertecknades i Dar es Salaam ett *garantiavtal med Tanzania*.

Den 22 juni 1972 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* rörande gåvobistånd till en *korrespondensinstitution* i Dar es Salaam.

Den 26 juni 1972 undertecknades i Tunis en överenskommelse med *Tunisien* rörande svenskt bistånd till det tunisiska *husbyggnadsprogrammet* för nödställda i Sousse-distriktet.

Den 29 juni 1972 undertecknades i Nairobi en garantiöverenskommelse (projekt om *industrifinansiering*) med *Kenya*.

Den 30 juni 1972 beslöt Kungl. Maj:t ratificera ILO-konventionen 135 av den 23 juni 1971 om *arbetstagarrepresentanternas skydd* inom företaget och åtgärder för att underlätta deras verksamhet. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Genève den 11 augusti.

Den 30 juni 1972 undertecknades i Washington en överenskommelse med *Botswana* om samfinansiering av ett *boskapsprojekt*.

Den 11 juli 1972 undertecknades i Lusaka en överenskommelse med *Zambia* om utvecklingssamarbete (*telekommunikationsprojekt*).

Den 5 juni och 12 juli 1972 växlades i Genève ministeriella noter med *FN* rörande ett symposium om *långtidsaspekter på elförsörjningen*.

Den 17 juli 1972 undertecknades i Entebbe ett *garantiavtal* med *Uganda*.

Den 2 juni och 21 juli 1972 växlades i Suva och Stockholm ministeriella noter med *Fiji* rörande fortsatt giltighet mellan de båda länderna av avtalet med Storbritannien den 30 mars 1949 för undvikande av *dubbelbeskattning* och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter.

Den 22 juli 1972 undertecknades med förbehåll för ratifikation avtal med *Europeiska ekonomiska gemenskapen* samt med *Europeiska kol- och stålgemenskapen*.

Den 24 juli 1972 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* angående *yrkesutbildning* i Kidatu.

Den 28 och 31 juli 1972 växlades i Islamabad ministeriella noter med *Pakistan* rörande *skuldkonsolidering*.

Den 1 september 1972 undertecknades i Addis Abeba en överenskommelse med *Etiopien* rörande samarbete på *hälsovårdens* område i provinserna Wollega, Illubabor och Arussi.

Den 22 september 1972 undertecknades i Gaborone en överenskommelse med *Botswana* om bidrag till botswanska biblioteksväsendet.

Den 22 september 1972 undertecknades i Santiago en överenskommelse med *Chile* om *utvecklingskredit*.

Den 29 september 1972 undertecknades i Stockholm med förbehåll

för ratifikation en överenskommelse med *Finland* om avgränsning av *kontinentalsockeln* i Bottenviken, Bottenhavet, Ålands hav och nordligaste delen av Östersjön.

Den 4 oktober 1972 undertecknades i Genève en överenskommelse med *Höge flyktingkommissarien* om tillhandahållande av *biträdande experter*.

Den 25 oktober 1972 undertecknades i Stockholm en *långtidsöverenskommelse* med *Polen* om *handeln*.

Den 26 oktober 1972 undertecknades i Genève en överenskommelse med *Meteorologiska världsorganisationen* rörande svenska *biträdande experter*.

Av exportkreditnämnden på statens vägnar meddelade garantier för exportkrediter

Under budgetåret 1971/72 har exportkreditnämnden utfärdat statsgarantier för exportkredit (garantiförbindelser) för ett belopp av 1 357 milj. kr., vilket innebär en ökning sedan närmast föregående budgetår med 46 milj. kr. eller med 3,5 %. Därutöver har garantier ställts i utsikt (garantiutfästelser) för ett belopp av 4 726 milj. kr. mot 3 767 milj. kr. föregående budgetår.

Av nämndens engagemang avsåg 2 534 milj. kr. garantiförbindelser. Härav utgjorde 180 milj. kr. garantier på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling, u-garantier. Totalbeloppet för garantiutfästelser uppgick till 3 399 milj. kr., därav 210 milj. kr. för u-garantier. Utvecklingen under det senaste budgetåret karakteriseras av en ökning av garantiförbindelserna med 3 % och en ökning av garantiutfästelserna med 14 %.

Av de utestående garantiförbindelserna belöper 925 milj. kr. på u-länderna, 676 milj. kr. på öststaterna och 933 milj. kr. på övriga länder.

Vid sammanräkning av garantiåtaganden tas — enligt beslut av Kungl. Maj:t den 17 mars 1972 — garantiutfästelser upp till 50 % av sitt belopp eftersom erfarenheten visat att endast en del av lämnade utfästelser utnyttjas. Nämndens sammanlagda engagemang beräknat på detta sätt uppgick den 30 juni 1972 till 4 234 milj. kr.

Under våren 1968 beslöt riksdagen att införa garantier för täckning av förlust i samband med investering i vissa u-länder, s. k. investeringsgarantier. Dessa skall administreras av exportkreditnämnden. Någon ansökan om investeringsgarantier har ännu inte inkommit till nämnden.

Nämndens inkomster under budgetåret 1971/72 uppgick till 24,9 milj. kr. mot 29,9 milj. kr. föregående budgetår. Av intäkterna utgjordes 10 milj. kr. av premier, 10,6 milj. kr. av räntor och 4,2 milj. kr. av återvunna skadebelopp.

Med anledning av skadefall har under budgetåret 1971/72 utbetalats ersättningar med 1,3 milj. kr. Nämndens administrationskostnader uppgick till 2,6 milj. kr. Ersättningsreserven, som skall bestrida kostnaderna för under budgetåret inträffade men ej slutreglerade skadefall, har ökats med 1 milj. kr. och uppgår till 2,7 milj. kr.

Premiereserverna har för n-garantier, d.v.s. andra garantier än u-garantier, minskat med 1,6 milj. kr. och för u-garantier ökat med 100 000 kr.

Resultatet av verksamheten har möjliggjort en ökning av nämndens säkerhetsreserv för n-garantier med 19,7 milj. kr. och för u-garantier med 1,8 milj. kr. Efter årets avsättning uppgår dessa säkerhetsreserver till 118,1 milj. kr. och 8,4 milj. kr. Säkerhetsreservernas relativa storlek i förhållande till utestående garantiförbindelser är 5,0 % för n-garantier och 4,7 % för u-garantier.

En närmare redogörelse för exportkreditnämndens verksamhet under budgetåret finns i nämndens verksamhetsberättelse som lämnats till riksdagens ledamöter.

Under år 1972 beviljade bidrag ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.
Svenska riksteatern anskaffande av brandalarmutrustning vid Södra teatern i Stockholm	14.1.72	30 000
Svenska riksteatern amorteringskostnader i samband med förvärv av två fastigheter	28.1.72	438 000
Föreningen Folkets Hus i Storfors uppförande av en teater- och konsertlokal i ett nytt Folkets Hus i Storfors	28.1.72	275 000
Stiftelsen Skådebanan upprustning av stiftelsens lokaler	28.1.72	185 000
Narrens verkstad restaurering av areateatern Narren i Stockholm	28.1.72	18 000
Stiftelsen Drottningholms teatermuseum kopiering av originaldekorationer och restaurering av en cembalo	28.1.72	19 000
Regissören Per Edström upprustning av Arena Teaterbåten	28.1.72	95 000
Folkliga musikskolan i Arvika anskaffande av undervisningsmateriel vid skolan	28.1.72	200 000
Riksförbundet Sveriges amatörorkestrar inköp av instrument, musikmateriel o.d.	28.1.72	150 000
1965 års musei- och utställningssakkunniga inredning och utrustning av verkstadslokaler som disponeras av statens försöksverksamhet med riksutställningar	28.1.72	50 000
Jönköpings läns hembygdsförbund ombyggnad av Jönköpings läns museum	28.1.72	75 000
Föreningen Konstnärernas kollektivverkstad i Stockholm anskaffande av ytterligare utrustning till verkstaden	28.1.72	30 000
Skoklosters slott fortsatt konservering av samlingarna vid Skoklos- ters slott samt inköp av en maskinanläggning	11.2.72	175 000
Nordiska museets nämnd fortsatt konservering av samlingarna vid livrustkammaren	11.2.72	150 000
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum anordnande av brand- och stöldskydd i Österlens museum i Simrishamn	18.2.72	40 000
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum inköp av gravfältet på Bengtsarvets, Häradsarvets och Rothagens byars marker på Sollerön i Dalarna	18.2.72	100 000
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum inköp av två inom Björkö fornminnesområde be- lägna fastigheter i Adelsö socken	18.2.72	250 000

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.
Värmlands nation i Uppsala restaurering av nationshuset i Uppsala	18.2.72	50 000
Stiftelsen Stockholms konserthus ytterligare bidrag för ombyggnad och restaurering av Stockholms konserthus	25.2.72	450 000
Stiftelsen Carl Malmstens Nyckelviksverkstadsskola ombyggnad och inredning av skolans lokaler	24.3.72	50 000
Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem reparations- och ombyggnadsarbeten på Millesgården	21.4.72	100 000
Samfundet St Erik ökade kostnader avseende bevarandet och istånd- sättandet av äldre kulturhistoriskt värdefulla byggnads- och inredningsdetaljer i vissa bygg- nader inom kv. Cepheus i Stockholm	21.4.72	200 000
Hallwylska museet anskaffande och installation av en brand- alarmanläggning i museet	21.4.72	65 000
Anglo-American Center i Mullsjö reparationsarbeten på institutets byggnader i Mullsjö m. m.	21.4.72	70 000
Kungl. dramatiska teaterns aktiebolag elektriska installationsarbeten av säkerhetsnatur vid teaterns lilla scen	5.5.72	100 000
Konstfrämjandet överlämnande av vissa konstföremål till nationalmuseet	7.6.72	625 000
Stiftelsen EMS anskaffande av pedagogiskt material	7.6.72	44 000
Sveriges orkesterföreningars riksförbund inköp av instrument, ljudåtergivningsapparat, musikmateriel o. d.	7.6.72	150 000
Folkets husföreningarnas riksorganisation projekteringskostnader i samband med den s. k. Bio-kontrastverksamheten	7.6.72	30 000
Byggnadsstyrelsen ytterligare kostnader i samband med anskaffande av bostadslägenhet åt föreståndaren för Institut Tessin i Paris G. W. Lundberg	30.6.72	35 573
Folkparkernas centralorganisation projekteringskostnader	30.6.72	180 000
Göteborgs teater- och konsertaktiebolag ombyggnad av en biograflokal i Göteborg för barnteaterbruk	30.6.72	14 000
Svenska riksteatern projektering av säkerhetsåtgärder vid riksteaterns spelplatser	30.6.72	40 000
Institutet för rikskonserter projekteringskostnader i samband med in- flyttning i nya lokaler	30.6.72	40 000
Svenska lantarbetareförbundet uppförande av två uthusbyggnader i anslutning till en lantarbetarbostad på Skansen	30.6.72	40 000
Akademien för de fria konsterna med konst- högskolan anskaffande av videoutrustning	30.6.72	19 000
Folkrörelsernas arkiv i Dalarna inredning av nya lokaler	30.6.72	10 000

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.
Baltiska arkivet anskaffande av en filmduk och viss kontors- utrustning	30.6.72	5 000
Stiftelsen Svenska Dalcroze-seminariet anskaffande av inventarier, undervisnings- materiel o. d.	30.6.72	18 000
Konstnärernas riksorganisation anskaffande av fotografisk utrustning, arkivskåp m. m. vid konstnärscentrum i Stockholm	30.6.72	40 000
Utrustningsnämnden för universitet och högskolor utbyte och nyanskaffning av utrustning inom konstfackskolans konstindustriella avdelningar	29.9.72	150 000
Strindbergssällskapet vissa byggnadsarbeten i samband med iordning- ställande av Strindbergsmuseet i Blå tornet på Drottninggatan i Stockholm samt för förvärv av bostadsrätten till August Strindbergs ateljé i tornet	29.9.72	40 000
Svenska teaterförbundet anskaffande av mobil teaterutrustning vid Teatercentrum i Stockholm	10.11.72	20 000
Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige anskaffande av utställningsmontrar, hyllor o. d. vid kulturhistoriska museet i Lund	24.11.72	90 000
Stiftelsen EMS anskaffande av utrustning och tekniska dataprogram	24.11.72	374 000
Svenska riksteatern amorteringskostnader i samband med förvärv av två fastigheter	15.12.72	438 000
Teater 9 i Stockholm anskaffande av kopplingsbara stolar till teatergruppens lokal	15.12.72	5 000
TUR-teatern i Stockholm restaurering av Marsyasteatern i Stockholm	15.12.72	6 000
Norrköpings kommun om- och tillbyggnad av Hörsalen i Norrköping	15.12.72	275 000
Norrköpings orkesterförening anskaffande av ljud- och ljusanläggning	15.12.72	165 000
Institutet för rikskonserter övertagande av hyresrätt i samband med flyttning till ny lokal	15.12.72	500 000
Föreningen Fylkingen ökade kostnader för ombyggnads- och installa- tionsarbeten i föreningens lokal »Facklan» i Stockholm	15.12.72	60 000
Folkparkernas centralorganisation konstnärlig utsmyckning av folkparkerna	15.12.72	500 000
Slöjdargården i Norberg anskaffande av utrustning till kursverksamheten på gården	15.12.72	16 000
Helsingborgs kommun uppförande av en ny teater i Helsingborg (principbeslut, utbetalning av bidraget sker senare)	15.12.72	4 000 000
Skoklosters slott fortsatt konservering av samlingarna	15.12.72	400 000

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.
Livrustkammaren fortsatt konservering av vissa föremål i samlingarna	15.12.72	125 000
Statens konstråd ersättning för textila verk, som är resultatet av experimentverksamhet på textilområdet och som av rådet förvärvas för statliga byggnader	15.12.72	200 000
	Summa kr.	12 019 573

Under budgetåret 1971/72 gjorda anvisningar ur jaktvårdsfonden

Ändamål	Belopp kr.
Bidrag till Svenska jägareförbundets verksamhet	4 653 400
Bidrag till länsjaktvårdsföreningarnas verksamhet	1.155 600
Bidrag till viltforskning	854 400
Bidrag till Svenska naturskyddsföreningens verksamhet	150 000
Diverse	359 000
Summa kr.	7 172 400

Under budgetåret 1971/72 beviljade understöd ur allmänna arvsfonden

Under budgetåret 1971/72 har 582 understöd om sammanlagt ca 21,4 milj. kr. delats ut ur allmänna arvsfonden. Hur understöden fördelas på olika ändamål framgår av nedanstående tablå.

Ändamål	Belopp kr.
<i>Främjande av vård och fostran av barn och ungdom</i>	
Barnstugor	7 210 400
Barnkolonier	160 000
Ungdomslokaler m. m.	
Kommuner och ungdomsråd	2 078 000
Nykterhetsorganisationer	64 000
Scoutorganisationer	1 239 500
Svenska kyrkan samt till denna knutna sammanslutningar	418 000
Religiösa sammanslutningar i övrigt	545 000
Annan huvudman	103 000
	<u>4 447 500</u>
Forskning, försöksverksamhet, information	7 703 700
<i>Omsorg om handikappade</i>	
Fritidsanläggningar, rekreation m. m.	738 800
Forskning, försöksverksamhet, information	790 000
Administration	168 000
Invalidbilar, tekn. hjälpmedel	11 800
Diverse	33 000
	<u>1 741 600</u>
Övrigt	80 000
	<u>21 343 200</u>

**Utbetalningar för skilda ändamål från handels- och sjöfartsfonden
under budgetåret 1971/72**

Ändamål/Betalningsmottagare	Belopp kr.
Sveriges allmänna exportförening, för inrättande av en informationscentral (kungl brev 24.3.1972)	149 000: —

Justitiedepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 2, 4, 5, 7, 8, 13, 15, 25, 29, 33, 34, 40, 41, 44, 46 och 57

1. Utredningen (Ju 1956:42) rörande specialstraffrätten

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1955 för förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1955):

Utredningsman:

Thornstedt, Hans G., professor

Expert:

Danielius, Hans C. Y., bitr. utrikesråd

Lokal: Stockholms universitet, Frescati (rum C 874), Fack, 104 05 Stockholm 50, tel. växel 150160 ankn. 1279 eller 372443 (utredningsmannen)

Direktiven för utredningen, se 1957 års riksdagsberättelse Ju 34.

Utredningen beräknas avge sitt slutbetänkande i början av år 1973.

2. Fångvårdens byggnadskommitté (Ju 1957:39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1956 för att handha nybyggnadsverksamheten inom kriminalvården (se Post- och Inrikes tidn. den 24 maj 1956):

Ordförande:

Andersson, A. G. Birger, redaktör, f.d. led. av I kamm.

Verkställande ledamot:

Evers, G. Tage, överintendent

Ledamöter:

Bunner, Tor Å. G., byggnadsråd

Ericsson, Carl Henrik, avdelningschef

Gustafsson, Nils-Eric, småbrukare, led. av riksdagen

Jacobsson, Per, f.d. socialvårdsassistent, f.d. led. av I kamm.
Karlström, Vilhelm H., avdelningsdirektör
Ljungberg, Blenda M., adjunkt, led. av riksdagen
Marknäs, N. Sigurd V., byggnadsråd
Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av II kamm.
Selin, Sven, ombudsman
Sveri, Knut O., professor
Sälde, K. A. Henry, avdelningschef
Tammelin, Paul A. V., överdirektör

Experter:

Amilon, Clas O., avdelningschef
Andersson, Hans E., avdelningsdirektör
Bengtsson, Folke L., byrådirektör
Fornander, J. Nils-Uno, byråchef
Hall-Mikaelsson, Barbro M., kriminalvårdsdirektör
Johnsson, N. Olle, byråchef
Larsson, S. Gunnar M., avdelningsdirektör
Lindberg, Erik G., kriminalvårdsdirektör
Marnell, K. Gunnar, kriminalvårdsdirektör
Olsson, Curt I., avdelningsdirektör
Ringius, Gösta, kriminalvårdsdirektör
Rudstedt, K. Gunnar, f.d. kriminalvårdsdirektör
Schiöld, K. Gösta A., f.d. bevakningsinspektör
Thurén, Gunnar C. O., kriminalvårdsdirektör
Traung, Brita, förste byråsekreterare

Direktiven för kommittén, se 1957 års riksdagsberättelse Ju 39.

I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 3 december 1971 att fångvårdens byggnadskommittés verksamhet skall successivt avvecklas för att helt upphöra med utgången av mars månad 1972 har byggnadskommitténs arbete under tiden januari—mars 1972 inriktats på upprättande av slutrapport rörande kommitténs verksamhet under åren 1956—1971 samt på avveckling av kommitténs kansli.

Under tiden november 1971—april 1972 har kommittén hållit tre plenarsammanträden.

Slutrapporten (Ds Ju 1972:17) har den 21 mars 1972 överlämnats till Kungl. Maj:t.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1956 års klientelundersökning (Ju 1957:40) rörande ungdomsbrottslingar.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 juni 1956 för en undersökning av ungdomsbrottsklientelet (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1956):

Ordförande:

Bergsten, Per G., justitieråd

Ledamöter:

Ahnsjö, Sven O. R., professor

Blomberg, Richard (Dick) A., fil. lic.

Carlsson, N. Gösta, professor

Gerle, Bo O., professor

Husén, Torsten, professor

Jonsson, Gustav A., docent

Malmquist, Sten G., professor

Experter:

Bolin, Lars A., byråchef

Brandt-Humble, Kristina, psykolog

Elmhorn, Kerstin, fil. lic.

Kinell, Erik A. T., f.d. avdelningsdirektör

Lövegren, Marianne, bitr. psykolog

Mattsson, Sten F. I. H., f.d. chefsåklagare

Olofsson, Birgitta K., fil. lic.

Settergren-Carlsson, Gitte, fil. lic.

Svahn, Iba, byrådirektör

Sekreterare:

Hellberg, Olle A. O:son, departementssekreterare

Lokal: Norrbackagatan 80, 113 41 Stockholm, tel. 31 59 34, 31 59 37, 31 59 39, 31 59 84, 30 52 70 (experter), Stora Nygatan 2 A, 4 tr., 111 27 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för undersökningen, se 1957 års riksdagsberättelse Ju 40.

Under tiden november 1971—oktober 1972 har hållits 15 sammanträden, ett till vilket kallats samtliga sakkunniga och aktiva experter och 14 med undersökningens arbetsutskott i växlande sammansättning.

I oktober månad 1972 överlämnades en rapport (SOU 1972:76) Unga lagöverträdare II. Familj, skola och samhälle i belysning av officiella data.

Undersökningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

4. Sjölagskommittén (Ju 1959:39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1958 för översyn av sjölagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1958):

Ordförande:

Hagbergh, C. Erik, f.d. justitieråd

Ledamöter:

Bååw, Hjalmar H. W., redaktör

Grenander, Nils, direktör

Hedborg, Per Erik, direktör

Lindencrona, Gustaf, sjöfartsråd

Pineus, Kaj L. A., dispaschör

Experter:

Grönfors, Kurt G. W., professor

Hagberg, Lennart P. M., advokat

Rune, Christer L., hovrättsråd

Zetterman, J. Lorenz, direktör

Sekreterare:

Rune, Christer L., hovrättsråd

Bitr. sekreterare:

Liljeqvist, Rolf A., hovrättsassessor

Direktiven för kommittén, se 1959 års riksdagsberättelse Ju 39.
Tilläggsdirektiv, se Ju 1969:16.

Under tiden november 1971—juni 1972 har sammanträden med kommittén eller enskilda ledamöter eller experter hållits vid fem tillfällen.

Kommittén har avlämnat dels i januari 1972 betänkandet (SOU 1971:90) Befordran av passagerare och resgods till sjöss, dels i februari 1972 betänkandet (SOU 1972:10) Godsbefordran till sjöss, lagändringar föranledda av 1968 års tilläggsprotokoll till 1924 års internationella konossementskonvention, dels i juni 1972 slutbetänkandet (SOU 1972:51) Sjölagens befraktningskapitel.

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Utredningen (Ju 1961:47) angående fraktavtalet vid godsbefordran på väg

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1960 för att utreda frågan om lagstiftning i anledning av svensk anslutning till

konventionen om fraktavtalet vid internationell godsbefordran på väg och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 november 1960):

Ordförande:

Sidenbladh, Karl J.E., hovrättspresident

Ledamot:

Andersson, Torsten C., direktör

Expert:

Thorell, K. Arne B., direktör

Sekreterare:

Weidstam, Åke, hovrättsråd

Direktiven för utredningen, se 1961 års riksdagsberättelse Ju 47.

Utredningen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit ett sammanträde.

Utredningen har den 29 maj 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:24) Vägfraktavtalet II.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. Svensk sakkunnig (Ju 1961:51) i Nordiska straffrättskommittén

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1960 för att som svensk representant ingå i en nordisk kommitté för dryftande av nordiskt samarbete på straffrättens område:

Svensk sakkunnig:

Romander, Holger A. G., riksåklagare

Lokal: Linnégatan 64, Fack, 104 40 Stockholm 14, tel. växel 63 12 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

7. Domstolskommittén (Ju 1962:45)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars och den 29 december 1961 för översyn av domstolsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 april 1961 och den 22 februari 1962):

Ordförande:

Hult, Bengt V., f.d. justitieråd, ordförande i arbetsdomstolen

Ledamöter:

Brandt, H. Birger D., f.d. rådmän

Engqvist, Carl Olof, f.d. lagman

Stangenberg, Eric G., lagman

Stangenberg, Harriet S. T., expeditionschef

Tammelin, Paul A. V., överdirektör

Experter:

Ekelöf, Per Olof, professor

Wiklund, Holger D. E., advokat

Sekreterare:

Malmström, Bengt G. V., hovrättsassessor

Medlemmar i rådgivande nämnd:

Andersson, A. G. Birger, redaktör, f.d. led. av I kamm.

Bergh, K. Ragnar, f.d. folkskoleinspektör, f.d. led. av I kamm.

von Feilitzen, Styrbjörn O. R., direktör

Gamstedt, Eric V., överåklagare

Kristensson, Astrid M., förbundsjurist, led. av riksdagen

Nelander, Eric M., led. av riksdagen

Nyberg, J. Olaus, redaktör, f.d. led. av II kamm.

Svedberg, Erik D., hemmansägare, led. av riksdagen

Svensson, Gustaf L., hemmansägare, f.d. led. av II kamm.

Direktiven för kommittén, se 1962 års riksdagsberättelse Ju 45 och 1963 års riksdagsberättelse Ju 40. Ändrade direktiv, se Ju 1969:21 och Ju 1971:17.

Kommittén har under tiden november 1971—februari 1972 hållit sex sammanträden.

Kommittén har den 15 februari 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:22) Domstolsväsendet IV:Skiljedomstol.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Trafikmålskommittén (Ju 1962:46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1961 för att undersöka möjligheterna att förenkla handläggningen av trafiköverträdelser m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1961):

Ordförande:

Kristensson, A. Yngve S., f.d. borgmästare

Ledamöter:

Agvald, Sten R., advokat

Berndtsson, Berndt-Erik, överåklagare
Holmquist, Bertil G., hovrättslagman
Lindroth, Kurt J. H., polismästare
Lindstrand, E. Lennart, direktör

Experter:

Berntsen, Jan H. G. V., förste länsassessor
Dureman, E. Ingmar, professor
Elwing, Carl Magnus, bitr. professor
Hjelmqwist, Karl Gustaf H., länsråd
Johansson, K. Gunnar E., professor
Settergren, Erik H., polisintendent
Sveri, Knut O., professor

Sekreterare:

Cosmo, Carl-Johan O., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Iversen, Stig G. L., hovrättsassessor (t.o.m. den 31 oktober 1972)

Direktiven för kommittén, se 1962 års riksdagsberättelse Ju 46.
Tilläggsdirektiv, se Ju 1971:18.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 13 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommittén har den 20 november 1972 avgett slutbetänkandet (SOU 1972:70—72) Rätten till ratten samt promemorian (Ds Ju 1972:31) Kriminalitet och trafikbrott.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. Köplagsutredningen (Ju 1963:51)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa arbetet i en i Finland tillsatt kommitté, som har i uppdrag att utarbeta förslag till lag om köp av lös egendom, samt att, under beaktande av pågående arbete att åstadkomma en internationell köplag, överväga om anledning föreligger att föreslå ändring i den svenska köplagen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962).

Genom beslut den 25 maj 1967 har Kungl. Maj:t vidgat uppdraget till att avse en begränsad översyn av den svenska köplagen (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1967):

Ledamöter:

Hellner, Jan E., professor
Karlgrén, G. Hjalmar T., f.d. justitieråd (t.o.m. den 3 maj 1972)

Experter:

Bergman, S. Christer, avdelningsdirektör
Cedercrantz, Bror O. C., direktör
Erlander, E. Lillemor E., sekreterare
Johansson, Sven-Erik N., professor (fr.o.m. den 20 oktober 1972)
Josephsson, Leif E., förbundsjurist
Köhler, Nils G., advokat
Persson, Per Gustav, bankdirektör
Siljeström, Sten G. L., direktör
Wiberg, G. Lennart E:son, direktör

Sekreterare:

Carbell, Leif E., hovrättsassessor
Hellners, E. Trygve, hovrättsassessor (t.o.m. den 30 juni 1972)
Lindqvist, N. Inge A., hovrättsassessor (fr.o.m. den 13 september 1972)

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. 21 3760 (Carbell)

Direktiven för utredningen, se 1963 års riksdagsberättelse Ju 51 och 1968 års riksdagsberättelse Ju 30. Tilläggsdirektiv, se Ju 1969:24.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden med experterna.

Utredningen har den 28 april 1972 avgett delbetänkande (SOU 1972:28) med förslag till lag om konsumentköp.

Sedan arbetet med konsumentköplagen slutförts har utredningen huvudsakligen ägnat sig åt den del av uppdraget som avser en översyn av de allmänna reglerna om dröjsmålsränta m. m.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

10. Sakkunnig (Ju 1965:62) angående lagstiftningen om skifte av dödsbo

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att följa arbetet i en i Danmark tillsatt kommitté för revision av den danska lagstiftningen om skifte av dödsbo samt att lämna upplysningar om svensk rätt på området och vidare överväga, om anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1964):

Utredningsman:

Höglund, Olof A., justitieråd

Lokal: Högsta domstolen, Box 2066, 103 12 Stockholm 2, tel. växel 23 86 40

Direktiven för utredningen, se 1965 års riksdagsberättelse Ju 62.

Arbetet inom den danska kommittén på förslag till vissa begränsade lagändringar i ämnet har följts.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1973.

11. Samarbetsorganet (Ju 1966:58) för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1964 för behandling av frågor angående åtgärder mot ungdomsbrottsligheten (se Post- och Inrikes tidn. den 3 december 1964):

Ordförande:

Romander, Holger A. G., riksåklagare

Ledamöter:

Granath, Karl-Erik, barnavårdsdirektör

Landström, Sten-Sture H., direktör

Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av II kamm.

Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör

Orring, Jonas A., generaldirektör

Persson, Carl J. G., rikspolischef

Rexed, Bror A., generaldirektör

Ågren, G. Ingvar, chefsrådmän

Ersättare för ledamot:

Bergh, E. Albert, byråchef

Fischier, Sven G. O. M., t.f. överdirektör

Grunewald, Karl R., medicinalråd

Henricson, Sven-Eric, undervisningsråd (t.o.m. den 31 oktober 1972)

Larsson, Karl G., sektionschef

Magnusson, N. Åke, överdirektör

Steen, Bengt A. B., bitr. riksåklagare

Vestin, F. E. Margareta, undervisningsråd (fr.o.m. den 1 november 1972)

Wickberg, J. Algot, barnavårdsdirektör

Experter:

Aspelin, L. B. Erland, hovrättsassessor

Cosmo, Carl-Johan O., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 december 1972)

Elmhammer, Nils E.I., statistikchef

Sjögren, M. Örjan G., kanslisekreterare (fr.o.m. den 3 november 1972)

Sveri, Knut O., professor

Sekreterare:

Larsson, Ulla S., departementssekreterare

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Direktiven för samarbetsorganet, se 1966 års riksdagsberättelse Ju 58.

Under tiden november 1971—oktober 1972 har samarbetsorganet hållit fem sammanträden, varjämte överläggningar hållits i mindre grupper i särskilda frågor. Samarbetsorganet har i januari 1972 avlämnat en promemoria med synpunkter och förslagrörande skolundervisningen i lag och rätt jämte bilaga (E. Aspelin: Ämnet Lag och rätt i grundskolan. En genomgång av vissa läroböcker i samhällskunskap).

En särskild arbetsgrupp har tillsatts för fortsatt behandling av frågan om undervisningen i lag och rätt, speciellt i vad avser polisens medverkan.

Samarbetsorganets arbete beräknas pågå under hela år 1973.

12. 1965 års valtekniska utredning (Ju 1966:61)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 januari 1965 för att utreda vissa tekniska valfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1965):

Ordförande:

Widegren, Björn G., lagman

Ledamöter:

Dahlberg, K. Thure, ombudsman, led. av riksdagen

Lundgren, Stig H. E., byrådirektör

Nilsson, N. Yngve, lantbrukare, led. av riksdagen

Nyberg, J. Olaus, redaktör, f.d. led. av II kamm.

Svanström, K. Ivan H., lantbrukare, led. av riksdagen

Experter:

Carlsson, Ulf V., avdelningschef

Ekstam, Gunnar E., avdelningschef

Eriksson, Karl Axel, byrådirektör

Nilsson, N. Per-Erik, rättschef

Thärnström, Kenny U. H., avdelningsdirektör

Wentz, Nils O., kammarrättspresident

Sekreterare:

Boström, John E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 15 april 1972)

Larsson, R. Per-Ola, avdelningsdirektör (t.o.m. den 31 januari 1972)

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (Boström)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Ju 61. Tilläggsdirektiven, se Ju 1969:39 och Ju 1970:27.

Ändrade direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 8 september 1972):

1965 års valtekniska utredning (VTU), som tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts den 15 januari 1965 givna bemyndigande, hade enligt sina ursprungliga direktiv att utreda vissa valfrågor av teknisk natur. Genom tilläggsdirektiv den 1 mars 1968 fick utredningen i uppgift att utreda frågan om att införa maskinell teknik i valförfarandet. Samtidigt utvidgades utredningens uppdrag till att avse en fullständig lagteknisk översyn av gällande vallagar, dvs. lagen (1920:796) om val till riksdagen och kommunala vallagen (1930:253). Den översyn av vallagstiftningen som därefter ankom på utredningen omfattade sålunda, förutom reglerna om valen till riksdagen och valen av landstingsmän och kommunfullmäktige, också reglerna i kommunala vallagen om val av kyrkofullmäktige.

I sitt tredje betänkande, (SOU 1969:19) Ny valteknik, lade utredningen fram förslag om övergång till maskinell teknik i valförfarandet för riksdagsvalens del. Betänkandet innehöll också förslag till ny lag om val till riksdagen. Sedan utredningen genom tilläggsdirektiv den 24 oktober 1969 fått i uppdrag att vidareutveckla det i 1969 års betänkande föreslagna maskinella valsystemet, avlämnade utredningen betänkandet (SOU 1971:72) Maskinell teknik vid de allmänna valen. På grundval av bl.a. detta betänkande utarbetades inom justitiedepartementet en promemoria med förslag till en för riksdagsvalen samt valen av landstingsmän och kommunfullmäktige gemensam vallag (Ds Ju 1971:24).

I skrivelse den 25 februari 1970 (nr 79) gav riksdagen för Kungl. Maj:t till känna vad konstitutionsutskottet i utlåtande med anledning av vid 1970 års riksdag väckta motioner (KU 1970:10) anført om en förutsättningslös prövning av möjligheterna att vidga den krets av utlandssvenskar som kunde deltaga i val till riksdagen. I enlighet med beslut den 6 mars 1970 har riksdagens skrivelse överlämnats till VTU.

På min hemställan har Kungl. Maj:t tidigare denna dag förordnat att till riksdagen skall avlättas proposition med förslag till vallag avseende riksdagsvalen och valen av landstingsmän och kommunfullmäktige. Förslaget till vallag, som alltså inte omfattar valen av kyrkofullmäktige, innebär att den av VTU förordade maskinella valtekniken inte genomförs men har i övrigt i betydelsefulla delar utarbetats med utgångspunkt från förslag som lagts fram av utredningen och i den nyssnämnda på grundval av bl.a. utredningens förslag utarbetade departementspromemorian. I vallagsförslaget har, i avbidan på resultatet av den av riksdagen avsedda utredningen, de nuvarande reglerna om utlandssvenskars deltagande i riksdagsval tagits in med smärre ändringar av i huvudsak redaktionell natur.

Det anförda ger vid handen att av de utredningsuppdrag som har getts VTU nu återstår dels en översyn av reglerna om valen till kyrkofullmäktige, dels den i den nämnda riksdagsskrivelsen avsedda utredningen angående vidgad rätt för utlandssvenskar att deltaga i val till riksdagen. Från utredningens sida har framförts att översynen av reglerna om kyrkofullmäktigvalen inte längre synes böra ankomma på utredningen. Också enligt min mening framstår det som lämpligt att denna översyn, som nu i första hand bör bestå i en anpassning till reglerna i vallagsförslaget, sker inom justitiedepartementet.

Jag förordar sålunda att utredningens uppdrag nu begränsas till att avse frågan om vidgad rätt för utlandssvenskar att deltaga i val till riksdagen. I arbetet på denna fråga bör vad som under riksdagsbehandlingen år 1970 anförts om en förutsättningslös prövning vara vägledande.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden.

Utredningens fortsatta arbete är beroende av särskild undersökning. Arbetet antas dock kunna slutföras under första halvåret 1974.

13. Kommittén (Ju 1966:66) för lagstiftningen om yttrande- och tryckfrihet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1965 för översyn i vissa avseenden av lagstiftningen om yttrande- och tryckfrihet (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1965):

Ordförande:

Romanus, Sven E., justitieråd, ordförande i högsta domstolen

Ledamöter:

Dockered, G. Robert, lantbrukare, led. av riksdagen

Ernulf, T. Gudmund, borgmästare, led. av riksdagen

Ljungberg, Blenda M., adjunkt, led. av riksdagen

Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av II kamm.

Mattson, Lisa, redaktör, led. av riksdagen

Sekreterare:

Sandström, Per T. M., hovrättsassessor

Direktiven för kommittén, se 1966 års riksdagsberättelse Ju 66.

Tilläggsdirektiv, se Ju 1968:45.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit ett sammanträde.

Kommittén har i december 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:88) Ärekränkning.

Uppdraget är därmed slutfört.

14. Förpassningsutredningen (Ju 1966:68)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1965 för att utreda frågan om hur kostnaderna skall kunna nedbringas för transporter inom kriminalvården m.m.:

Utredningsman:

Wihlborg, Hans H., organisationsdirektör

Experter:

Brytting, O. Evert, byrådirektör

Felin, Dag G. V., polismästare

Gordan, Kurt, fil. lic.

Grönberg, Arvid R. A., kriminalvårdsinspektör

Järleby, O. Harry, övertillsynsman (t.o.m. den 30 juni 1973)

Malmström, Bengt G. V., hovrättsassessor

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. 21 3848 (Wihlborg),
21 3847 (experter)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Ju 68.

Försöken att nedbringa kostnaderna för kriminalvårdens transporter fortsätter och omfattar fr. o. m. oktober 1972 även polisväsendets transporter. Undersökning pågår rörande det ökade resursbehov som kan följa av att i princip alla polisens längre transporter överförs till kriminalvården. Efter en försöksperiod har ett tvåårsavtal om transporter med taxifyg ingåtts. Medel för att förse transportbilarna med telefoner, anslutna till rikstelefonnätet, har begärts i kriminalvårdsstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1973/74. Vissa andra åtgärder har vidtagits eller förberetts i avsikt att nedbringa kostnaderna. I skrivelse den 13 april 1972 har föreslagits vissa ändringar i lagen om behandling i fångvårdsanstalt i syfte att begränsa behovet av vissa brådiskande transporter.

Utredningens arbete beräknas kunna avslutas första halvåret 1973.

15. Grundlagberedningen (Ju 1967:61)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 april 1966 för fortsatt utredning av författningsfrågan (se Post- och Inrikes tidn. den 1 april 1966):

Ordförande:

Åman, O. Valter, f.d. landshövding

Ledamöter:

Gadd, P. E. Arne, revisionsdirektör, led. av riksdagen

Hernelius, J. Allan, bankofullmäktig, led. av riksdagen

Johansson, K. Hilding, fil. dr, led. av riksdagen

Lundström, N. Birger, redaktör, f.d. led. av I kamm.

Pettersson, A. Georg, skyddskonsulent, led. av riksdagen (avliden)

Wahlund, Sten G. W., f.d. professor, f.d. led. av II kamm.

Experter:

Andersson, Hans G., fil. lic.

Andersson, Leif G., departementsråd

Bergh, Carl Herman, försäkringsdomare

Björkman, N. G. Folke, redaktör, f.d. led. av II kamm.

Blix, Hans M., utrikesråd
Blomqvist, O. Rune, expeditionschef
Ernulf, T. Gudmund, borgmästare, led. av riksdagen
Fiskesjö, Bertil A. N., universitetslektor, led. av riksdagen
Johansson, Sune K., kammarsekreterare
Lundgren, Stig H. E., byrådirektör
Sköld, Lars G., överdirektör
Sterzel, Fredrik A. G., jur. dr, KU:s sekreterare
Stjernquist, Nils, professor

Huvudsekreterare:

Holmberg, Erik G., hovrättsråd

Sekreterare:

Broomé, N. G. Bo, hovrättsfiskal
Eklundh, Claes G. B., hovrättsfiskal

Direktiven för beredningen, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 61.

Beredningen har under tiden november 1971 —mars 1972 sammanträtt tillhopa 19 dagar. Dessutom har arbetsgrupper inom beredningen under samma tid sammanträtt tillhopa 3 dagar.

Beredningen har den 2 mars 1972 avlämnat betänkandet (SOU 1972:15) Ny regeringsform, ny riksdagsordning och den 22 i samma månad betänkandet (SOU 1972:16) Ny regeringsform, ny riksdagsordning, följdförfattningar. Vidare har beredningen under våren 1972 avlämnat tre undersökningar, utförda av särskilt anlitade experter, nämligen (SOU 1972:17) Nomineringsförfarande vid riksdagsval och Riksdagen i pressen samt (SOU 1972:18) Norge och den norska exilregeringen under andra världskriget.

Uppdraget är därmed slutfört.

16. Integritetsskyddskommittén (Ju 1967:62)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1966 för att utreda frågor om förstärkt integritetsskydd på personrättens område (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juni 1966):

Ordförande:

Lännergren, E. Bengt, justitiekansler

Ledamöter:

Björk, Kaj Å., ambassadör, led. av riksdagen
Dahlberg, K. Thure, ombudsman, led. av riksdagen
Larsson, Gunnar K. V., lantbrukare, led. av riksdagen
Lindqvist, Olle O. G., kommerseråd
Litzén, Anders G., hovrättslagman

Åkerlund, Henrik, docent, f.d. led. av I kamm.

Experter:

Kleman, Bengt, forskningschef

Lindgren, Alf T., laborator

Ljungberg, Göran L. D., chefsjurist

Sekreterare:

Rangnitt, F. Harald O., hovrättsassessor

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. 21 37 58 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 62.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 13 sammanträden. Därutöver har kommittén företagit en studieresa samt haft överläggningar med företrädare för massmedia och organisationer som berörs av kommitténs arbete.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

17. Ämbetsansvarskommittén (Ju 1967:63)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1966 för att utreda frågan om ämbetsansvar och disciplinärt ansvar i offentlig tjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juli 1966):

Ordförande:

Rudholm, Sten J. G., hovrättspresident

Ledamöter:

Larfors, E. V. Tage, drätselchef, led. av riksdagen (fr.o.m. den 16 juni 1972)

Strahl, Ivar, professor emeritus (t.o.m. den 16 februari 1972)

Söderberg, Sten T. B., landstingsråd, f.d. led. av I kamm. (t.o.m. den 16 februari 1972)

Wiklund, S. A. Daniel, avdelningsdirektör, led. av riksdagen

Wisén, Thore G. I., byråchef (t.o.m. den 16 februari 1972)

Experter:

Berglund, Erik, utredningschef (t.o.m. den 16 februari 1972)

Edgards, Claes H. H., expeditionschef (t.o.m. den 16 februari 1972)

Eklund, P. Gösta, förbundsjurist (fr.o.m. den 29 november 1972)

Ericson, Bo-Ingvar, jur.kand. (fr.o.m. den 29 november 1972)

von Feilitzen, Styrbjörn O. R., direktör (t.o.m. den 16 februari och fr.o.m. den 29 november 1972)

Forstadius, Erik L.W., direktör (fr.o.m. den 29 november 1972)

Gustafsson, Stig G., förbundsjurist (t.o.m. den 16 februari 1972)

Ljungar, Jan A. B., rådmän (fr.o.m. den 29 november 1972)
Narfström, A. J. Petter, överingenjör (fr.o.m. den 29 november 1972)
Neumüller, Jan F. C., ombudsman (t.o.m. den 16 februari och
fr.o.m. den 29 november 1972)
Romson, Rolf, direktör (t.o.m. den 16 februari 1972)
Sjöström, Lars-Erik, överstelöjtnant (t.o.m. den 16 februari 1972)

Sekreterare:

Ljungar, Jan A. B., rådmän (t.o.m. den 31 mars 1972)
Malmström, Bengt G. V., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 april 1972)

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. 21 37 57
(sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 63.
Tilläggsdirektiv, se Ju 1972:28.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden. Därutöver har ett flertal sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp.

Kommittén har den 15 februari 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:1) Ämbetsansvaret II.

Kommitténs återstående arbete med den i tilläggsdirektiven berörda frågan om ett mera generellt mut- och bestickningsansvar har inletts och beräknas pågå under år 1973.

18. Svenska ledamöter (Ju 1967:67) i nordiska samarbetsutskottet för kriminalstatistik

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi beslöt den 21 februari 1966 att inrätta ett samarbetsutskott för en harmonisering av den nordiska kriminalstatistiken:

Ledamot förordnad av Kungl. Maj:t:

Thornstedt, Hans G., professor

Ledamot utsedd av de svenska medlemmarna i Nordiska samarbetsrådet för kriminologi:

Rengby, Sven F. N., avdelningsdirektör

Ledamot utsedd av statistiska centralbyrån:

Elmhammer, Nils I. E., statistikchef

Lokal: Stora Nygatan 2 B, 1 tr., tel. växel 763 10 00 (Rengby). Postadress:
Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utskottet har inte hållit något sammanträde under året. Rengby, som av chefen för justitiedepartementet förordnats att fr. o. m. den 1 juni 1971 som expert biträda det nordiska samarbetsutskottet med viss undersökning, har i Köpenhamn haft överläggningar med danska sakkunniga.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

19. Skadeståndskommittén (Ju 1967:68)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 november 1966 för att tillsammans med sakkunniga i övriga nordiska länder utreda frågor om skadestånd för framtida förlust av arbetsinkomst och om efterlevandes rätt till skadestånd (se Post- och Inrikes tidn. den 12 december 1966):

Ordförande:

Conradi, Erland G. F., justitieråd

Ledamöter:

Bengtsson, T. Bertil, professor

Lindahl, Carl Erik T., advokat

Experter:

Ahlgren, Bert S., förbundsjurist

Brundin, Gerdt G., f.d. byråchef

Forstadius, Erik L. W., direktör

Kihlbom, J. O. Niklas, assurancesdirektör (fr.o.m. den 11 februari 1972)

Land, Johan, kanslichef

Lindstedt, Hans G., direktör

Nilsonne, Ulf T., docent

Oldertz, Carl M., ombudsman (fr.o.m. den 11 februari 1972)

Petri, Carl Axel H., kammarrättslagman

Rydberg, Olle, försäkringsdirektör

Svensson, Åke E. F., avdelningsdirektör

Wentz, Nils O., kammarrättspresident

Widding, N. Åke W., chefsrådman

Sekreterare:

Strömbäck, Erland H. D. D:son, hovrättsassessor

Lokal: Munkbron 17, 2 tr., 11128 Stockholm, tel. växel 763 1000
(sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 68.
Tilläggsdirektiv, se Ju 1972:30.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden.

Kommittén har den 12 januari 1972 avgett delbetänkande (SOU 1972:12) Skadestånd IV. Värdesäkring av skadeståndslivräntor.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

20. Tillsynsutredningen (Ju 1967:69)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1966 för att utreda behovet av tillsynspersonal vid fångvårdsanstalter m.m.:

Utredningsman:

Wihlborg, Hans H., organisationsdirektör

Experter:

Bergman, Arne D., t.f. byrådirektör

Brytting, O. Evert, byrådirektör

Carlsson, Arthur G., byråinspektör

Hjalmarsson, S. Ingemar, byråassistent

Holmgren, E. Ivar, f.d. övertillsynsman (t.o.m. den 6 november 1972)

Järleby, O. Harry, övertillsynsman (t.o.m. den 30 juni 1973)

Lundahl, R. Rune G., anstaltsdirektör

Monie, G. Yngve, direktör (t.o.m. den 6 november 1972)

Rigbäck, Berndt, G., direktör (t.o.m. den 6 november 1972)

Stargård, E. Hugo, rektor (t.o.m. den 6 november 1972)

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. 21 3848 (Wihlborg), 21 3829 (Bergman), 21 3847 (Järleby), 21 3827 (Hjalmarsson)

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 69.

Kungl Maj:t har genom skilda beslut ställt vissa medel till kriminalvårdsstyrelsens förfogande för att i samråd med utredningen användas för rymningshindrande åtgärder. Medlen har bl. a. använts för framtagning av nya typer av rymningshinder och för försök att med tekniska hjälpmedel larmsäkra omslutningsmurar, i första hand vid fångvårdsanstalten Kumla. Fr. o. m. den 1 juli 1972 skall styrelsen i samråd med utredningen biträda byggnadsstyrelsen med detaljutformningen av häkten och arrestlokaler. Styrelsen och utredningen har gemensamt tillsatt en särskild arbetsgrupp med uppdrag att redovisa aktuella säkerhetsfrågor. Gruppens arbete avslutades den 11 oktober 1972. Vissa försök att i behandlingsarbetet bättre utnyttja tillsynspersonalens och arbetsledarnas kännedom om de intagna fortsätter. För översyn av försöksverksamheten har styrelsen tillsatt en arbetsgrupp i vilken utredningen är företräd. De i anledning av 1972 års arbetstidsförkortning ändrade tjänstgöringslistorna har genomgått i samarbete med styrelsen.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

21. Samarbetsorganet (Ju 1968:59) för ADB inom rättsväsendet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1966 för att bereda fråga om omläggning av rutiner inom rättsväsendet för automatisk databehandling och därmed sammanhängande frågor:

Ordförande:

Gullnäs, S. Ingvar, expeditiöschef

Ledamöter:

Andersson, J. Sven G., departementsråd
Fischier, Sven G. O. M., t.f. överdirektör
Magnander, Ebbe E. A., avdelningschef
Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör
Persson, Carl J. G., rikspolischef
Romander, Holger A. G., riksåklagare
Rudholm, Sten J. G., hovrättspresident
Trotzig, C. Fredrik J., avdelningschef

Ersättare för ledamot:

Carlsson, Ulf V., avdelningschef (för Persson)
Elmhammer, Nils E. I., statistikchef (för Ohlsson)
Ericsson, Carl-Henrik, avdelningschef (för Fischier)
Forthuber, Béla T., organisationsdirektör (för Trotzig)
Herrlin, S. G. Sigvard,, byråchef (för Romander)
Tengvall, Sven-Erik G., departementssekreterare (för Andersson)

Expert:

Grönvall, S. Gunnar, hovrättsråd (fr.o.m. den 1 november 1972 t.o.m. den 30 juni 1973)

Sekreterare:

Alpsten, A. Börje, departementsråd

Ordförande i arbetsgrupp eller kontaktmän:

Appelgren, E. Harry H., byrådirektör, försvarsstaben
Carlsson, Ulf V., avdelningschef, rikspolisstyrelsen
Elmhammer, Nils E. I., statistikchef, statistiska centralbyrån
Engdahl, O. Roland, gränschef, generaltullstyrelsen
Ericsson, Carl-Henrik, avdelningschef, kriminalvårdsstyrelsen
Forthuber, Béla T., organisationsdirektör, statskontoret
Hillbo, Arne O., byråchef, riksskatteverket
Hjelmér, Gustav, avdelningsdirektör, statens naturvårdsverk
Källberg, K. N. Ingemar, avdelningschef, statens invandrarverk
Montgomery, J. Henry A., kanslichef, domstolsväsendets organisationsnämnd
Persson, Gert I. E., planeringsdirektör, datamaskincentralen för administrativ databehandling — DAFA

Ringström, Björn M., revisionsdirektör, riksrevisionsverket
Robertsson, J. R. Sören, avdelningsdirektör, exekutionsväsendets
organisationsnämnd
Söderlund, A. Göran, avdelningsdirektör, socialstyrelsen
Vallerö, Rolf A. T., förste arkivarie, riksarkivet
de Woul, Bert T., länsåklagare, riksåklagaren
Österlund, Tord H:son, avdelningsdirektör, riksskatteverket

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Samarbetsorganet har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Arbetet har liksom tidigare varit inriktat på ADB-system för brottmålsförfarandet hos polis, åklagare, domstolar och rutiner för kriminalvård, men också på system för lagstiftningsförfarandet och rättspraxis samt diarietföring hos vissa domstolar.

Samarbetsorganets verksamhet beräknas pågå under hela år 1973.

22. Utredningen (Ju 1968:63) om författningspublicering m.m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1967 med uppdrag att utreda frågan om publicering av författningar m.m. och den 7 februari 1969 med uppdrag att utreda frågan om internationella överenskommelsers införlivande med svensk rätt (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1967 och den 19 mars 1969):

Ordförande:

Ericsson, K. Georg V., regeringsråd

Ledamöter:

Myrsten, J. Lennart, utrikesråd

Nordenson, Ulf K., rättschef

Sekreterare:

Ericsson, Brit-Marie L., revisionssekreterare

Huldén, K. O. Tomas, hovrättsassessor

Lokal: Stora Nygatan 2 B, 1 tr., 111 27 Stockholm, tel 763 14 28 (B.-M. Ericsson), Statsdepartementens kommittéer, Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg, tel. 031/13 72 14 (Huldén)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Ju 63.
Tilläggsdirektiv, se Ju 1970:42.

Under tiden november 1971—oktober 1972 har utredningen sammanträtt ett flertal gånger i olika arbetsgrupper. I sin helhet har utredningen sammanträtt två gånger.

Utredningen har den 15 mars 1972 avgett delbetänkandet (Ds Ju 1972:7) angående översättning av internationella överenskommelser och andra internationella instrument.

Utredningen avser att under våren 1973 avge delbetänkande om förvaltningsmyndigheternas författningspublikation.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

23. Nämnden (Ju 1968:67) för Europarådets kriminologiska forskningsstipendier

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1967 med uppgift bl.a. att föreslå innehavare av vissa Europarådets stipendier för kriminologisk forskning:

Ordförande:

Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av II kamm.

Ersättare för ordförande:

Fischier, Sven G. O. M., t.f. överdirektör

Ledamöter:

Leche, Johan H., t.f. kansliråd

Thornstedt, Hans G., professor

Ersättare för ledamot:

Sveri, Knut O., professor (för Thornstedt)

chefen för juridiska byrån inom utrikesdepartementets rättsavdelning (för Leche)

Sekreterare:

Larsson, Ulla S., departementssekreterare

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Nämnden har under året hållit två sammanträden. Nämnden har yttrat sig över sex svenska och fyra utländska stipendieansökningar samt arrangerat program för en fransk stipendiat.

Nämndens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

24. 1968 års brottmålsutredning (Ju 1969:54)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 februari 1968 med uppdrag att utreda frågan om formerna för handläggning av mål angående vissa lindrigare brott m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 24 februari 1968):

Utredningsman:

Kristensson, A. Yngve S., f.d. borgmästare

Experter:

Bolding, Per Olof, professor

Cosmo, Carl-Johan O., hovrättsassessor

Friberg, K. Göte, polismästare

Lindahl, Carl Erik T., advokat

Morath, B. Axel, chefsåklagare

Sveri, Knut O., professor

Wallén, Per-Edwin M., professor

Sekreterare:

Aspelin, L. B. Erland, hovrättsassessor

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning, Citadellsvägen 17, 211 20 Malmö, tel. växel 040/749 50 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Ju 54.

Utredningsmannen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden med experterna. Därutöver har överläggningar hållits med olika myndigheter, organisationer och andra som berörts av utredningens arbete. Studiebesök har företagits i Danmark och Norge.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under slutet av år 1973.

25. Utredningen (Ju 1969:57) om ledningsrätt

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1968 för att utreda frågan om sakrättsligt skydd för rätt att dra fram och behålla vissa ledningar (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1968):

Ordförande:

Fallenius, Bertil A., f.d. landshövding

Ledamöter:

André, C. Bertil, byråchef

Annevall, Sture, direktör

Blommé, S. Erling, ombudsman

Boström, Hans, civilingenjör

Romson, Rolf, direktör

Experter:

Petrén, G. Otto E., justitieråd
Wallner, Helmer, överdirektör

Sekreterare:

Baagøe, N. Peder H., hovrättsassessor

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Ju 57.

Utredningen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit 14 sammanträden.

Utredningen har den 4 augusti 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:57)

Ledningsrättslag.

Uppdraget är därmed slutfört.

26. Vattenlagsutredningen (Ju 1969:58)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1968 för att se över vattenlagen (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1968):

Ordförande:

Dyrssen, Gösta P. T., hovrättsråd

Ledamöter:

Andersson, Sven G. V., överinspektör
Annevall, Sture, direktör
Hult, N. E. Jöran, överdirektör
Karlsson, F. Göran, redaktör, led. av riksdagen
Sterne, Bengt G., direktör
Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen

Experter:

Bouvin, J. Åke, rättschef (t.o.m. den 22 augusti 1972)
Heimbürger, H. Peter E., byråchef
Helmerson, Bo I. H., direktör (fr.o.m. den 20 juni 1972)
Hållsten, E. Bertil, professor (t.o.m. den 19 juni 1972)
Lorichs, Ludvig, f.d. landssekreterare (t.o.m. den 19 juni 1972)
Sjölander, J. Bertil, överingenjör
Thorngren, S. Bertil, ekon. dr (fr.o.m. den 20 juni 1972)
Wallin, Sten-Erik J., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 13 november 1972)
Wetterhall, Sven C. E., byråchef

Sekreterare:

von Möller, C. G. Peter, hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Baagøe, N. Peder H., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 november 1972)

Lokal: Munkbron 17, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 1000
(ordförande och sekreterare)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Ju 58.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden.

Utredningen har den 27 januari 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972: 14) Revision av vattenlagen Del 2 Ersättningar, avgifter m.m.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

27. Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (Ju 1970:49) (OSK)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1969 för att utreda frågor om offentlighet och sekretess beträffande allmänna handlingar m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 maj 1969):

Ordförande:

Hermansson, Rune, förutv. statsråd, direktör

Ledamöter:

Adamsson, Erik S. J., expeditör, led. av riksdagen

Eriksson, B. Allan, departementssekreterare

Hugosson, Kurt I., byråchef, led. av riksdagen

Larsson, Sven-Erik, chefredaktör

Polstam, K. Åke S., kriminalinspektör, led. av riksdagen

Svedberg, Erik D., hemmansägare, led. av riksdagen

Experter:

Hansson, Hans-Olof, aktuarie (t.o.m. den 17 juli 1972)

Rapaport, Edmund, avdelningschef (t.o.m. den 17 juli 1972)

Stark, Hans-Olov, t.f. rättschef (fr.o.m. den 11 februari t.o.m. den 17 juli 1972)

Svenonius, Per H., avdelningschef (t.o.m. den 17 juli 1972)

Sekreterare:

Lidin, Karl-Olof, assessor

Bitr. sekreterare:

Freese, Jan P. G. H:son, hovrättsassessor (t.o.m. den 17 juli 1972)

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning, Citadellsvägen 17,
211 20 Malmö, tel. växel 040/749 50 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén. se 1970 års riksdagsberättelse Ju 49.
Tilläggsdirektiv, se Ju 1972:38.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 14

sammanträden, varav ett fyradagars internatsammanträde. Därjämte har arbetsgruppssammanträden med ordföranden, sekreterarna och vissa experter förekommit tre gånger.

Kommittén har den 30 juni 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:47) Data och integritet.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

28. Kreditupplysningsutredningen (Ju 1970:50)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1969 med uppdrag att verkställa utredning angående kreditupplysningsverksamhet m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 maj 1969):

Ordförande:

Westerlind, Erik A., landshövding

Ledamöter:

Bolin, Per Eric V., direktör

Hugosson, Kurt I., byråchef, led. av riksdagen

Malmgren, Kurt K.-G., rättschef

Pettersson, N. Lennart, fil. kand., led. av riksdagen

Svenson, Sven G., fil. dr

Experter:

Bergqvist, Hans A., hovrättsråd, konsumentombudsmannens ställföreträdare (fr.o.m. den 12 december 1972)

Lindström, Hans-Gunnar, ombudsman

Rapaport, Edmund, avdelningschef (t.o.m. den 31 december 1972)

Swenonius, Per H., avdelningschef (t.o.m. den 15 december 1972)

Wentz, Nils O., kammarrättspresident (t.o.m. den 15 december 1972)

Åvall, Sven K., direktör

Sekreterare:

Håkansson, E. Runo, hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Jönsson, Sune O., utredningssekreterare

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning, Citadellsvägen 17, 211 20 Malmö, tel. växel 040/749 50 (sekreteraren) och 040/782 50 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 50. Tilläggsdirektiv, se Ju 1972:38.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 17 sammanträden.

Utredningen har i november 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:79) Kreditupplysning och integritet.

Utredningen har inlett sin undersökning av inkasseringsverksamheten.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under andra halvåret 1973.

29. Grustäktskommittén (Ju 1970:51)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1969 för att utreda frågan om samfälligheter för täkt av grus m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1969):

Ordförande:

Hedström, Anders, hovrättsråd

Ledamöter:

Hamrin, Mac T. P., överlantmätare, led. av riksdagen

Hjorth, Nils T., förrådsförvaltare, led. av riksdagen

Experter:

Bergström, Erik G., avdelningsdirektör

Littorin, Rolf, advokat

Svensson, Sven-Rune, akademifogde

Direktiven för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 51.

Kommittén har under tiden november 1971—juni 1972 hållit 14 sammanträden.

Kommittén har den 2 juni 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:46) Landskapsvård genom täktsamverkan.

Uppdraget är därmed slutfört.

30. Familjelagssakkunniga (Ju 1970:52)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1969 med uppdrag att verkställa utredning angående den familjerättsliga lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 27 augusti 1969):

Ordförande:

Hellner, Eskil M., regeringsråd (t.o.m. den 30 juni 1972)

Kjellin, Björn T. M., hovrättspresident (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Ledamöter:

Gustafsson, C. E. Torsten, lantbrukare, led. av riksdagen

Hjelm-Wallén, Lena B., fil. mag., led. av riksdagen

Mattson, Lisa, förbundsordförande, led. av riksdagen

Romanus, L. Gabriel, led. av riksdagen
Sundberg, Ingrid E., fil. kand., led. av riksdagen
Zachrisson, Bertil J., redaktör, led. av riksdagen

Experter:

Lind, Johan A. L., hovrättsassessor
Trost, Jan L. E., docent
Åkesson, Hans O., professor

Sekreterare:

Tottie, Lars W., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Ekman, Lena B., hovrättsassessor
Engström, Lars-Göran, hovrättsfiskal (fr.o.m. den 18 juli 1972)

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., 111 28 Stockholm tel. växel 763 10 00 (Tottie och Ekman)

Direktiven för de sakkunniga, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 52.

De sakkunniga har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 16 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av de sakkunnigas arbete. Därutöver har ordföranden Hellner samt sekreterarna Tottie och Ekman deltagit i nordiska överläggningar i Helsingfors.

De sakkunniga har den 7 juni 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:41) Familj och äktenskap I. Betänkandet avser äktenskaps ingående och upplösning m. m.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1973.

31. Förvandlingsstraffutredningen (Ju 1970:53)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1969 med uppdrag att utreda frågan om avskaffande av förvandlingsstraff för böter (se Post- och Inrikes tidn. den 28 augusti 1969):

Utredningsman:

Mannerfelt, Nils O. G., justitieråd

Experter:

Kvarnsmyr, Lars F. H., byrådirektör
Steffner, Bengt G., kronofogde
Wilhelmsson, Arne E., rådmän

Sekreterare:

Wikström, C. Arne, kammaråklagare

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 53.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

32. Kommittén (Ju 1970:54) för kriminologisk behandlingsforskning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 augusti 1969 för en systematisk forskningsplanering på kriminalvårdens område:

Ordförande:

Rainer, A. Ove, statssekreterare

Ledamöter:

Forslund, E. Birger, kansliråd

Janson, Carl-Gunnar, professor

Leche, Johan H., t.f. kansliråd

Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av II kamm.

Sveri, Knut O., professor

Törnqvist, Karl-Erik, överläkare

Experter:

Bishop, Norman, byråchef

Blomberg, Richard (Dick) A., fil. lic.

Carlsson, Gösta, professor (t.o.m. den 13 september 1972)

Elmhorn, Kerstin, fil. lic.

Larsson, Ulla S., departementssekreterare

Sekreterare:

Blomberg, Richard (Dick) A., fil. lic.

Lokal: Lilla Nygatan 4, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 54.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden. Vidare har en arbetsgrupp inom kommittén under samma tidsperiod haft nio sammanträden.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

33. Utredningen (Ju 1970:55) om regeringsrättens kansliorganisation m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 oktober 1969 för att utreda frågan om regeringsrättens kansliorganisation m.m.:

Utredningsman:

Stangenberg, Harriet S. T., expeditiionschef

Experter:

Hermanson, E. Waldemar, länsråd

Litzén, Anders G., hovrättslagman

Sekreterare:

Dahlborn, Nils G., kammarrättsråd

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 47.

Utredningen har under tiden november 1971—mars 1972 hållit 19 sammanträden.

Utredningen har den 11 april 1972 avgett betänkande (Ds Ju 1972:10) om vissa åtgärder beträffande domarrekrutering och domarutbildning för de allmänna förvaltningsdomstolarna, m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

34. Utredningen (Ju 1970:56) rörande ersättning för oriktiga frihetsberövanden

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1969 med uppdrag att utreda frågan om ersättning med anledning av oriktiga frihetsberövanden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 januari 1970):

Utredningsman:

Lind, Gösta A., f.d. justitieråd

Expert:

Vogel, Lorentz W., byråchef

Sekreterare:

Sterzel, Georg F., rådmän

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 48.

Utredningsmannen har den 28 september 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:73) Ersättning för vissa obefogade frihetsinskränkningar.

Uppdraget är därmed slutfört.

35. Generalklausulutredningen (Ju 1970:58)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 mars 1970 med uppdrag att verkställa utredning angående generalklausulerna i den

förmögenhetsrättsliga lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 21 maj 1970):

Utredningsman:

Hellner, Jan E., professor

Sekreterare:

Lindqvist, N. Inge A., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 september 1972)

Sterzel, Georg F., rådmän (t.o.m. den 31 augusti 1972)

Lokal: Statsdepartementens kommittéer, Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg, tel. 031/1372 06 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 50.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

36. Massmedieutredningen (Ju 1970:59)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 maj 1970 med uppdrag att utreda frågan om enhetlig reglering i grundlag av yttrandefriheten i massmedier m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1970):

Ordförande:

Romanus, Sven E., justitieråd, ordförande i högsta domstolen

Ledamöter:

Carlshamre, Nils O. G., lektor, led. av riksdagen

Gustafson, Sven H., bankkamrer, led. av riksdagen

Jonnergård, Gustaf, partisekreterare

Mattson, Lisa, förbundsordförande, led. av riksdagen

Möller, Yngve A., ambassadör, f.d. led. av riksdagen (t.o.m. den 7 december 1972)

Svensson, Olle F. S., chefredaktör, led. av riksdagen

Sekreterare:

Sandström, Per T. M., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Nisser, Carl Wilhelm B. G., hovrättsassessor

Lokal: Göta hovrätt, Box 422, 551 02 Jönköping 1, tel. växel 036/11 94 30

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 51.

Kungl. Maj:t har den 22 oktober 1971 förordnat att filmcensurutredningens betänkanden (SOU 1967:31) Filmens inflytande på sin publik och (SOU 1969:14) Filmen — censur och ansvar jämte däröver avgivna remissyttranden skall — utom i vad avser frågan om barncensurens organisation

— överlämnas till massmedieutredningen för att tagas under övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden.

Utredningen har den 30 juni 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:49) Tryckfriheten och reklamen.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

37. Nordiska upphovsrättskommittén (Ju 1970:62)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för att delta i en samnordisk kommitté för översyn av den upphovsrättsliga lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 augusti 1970):

Ordförande:

Hesser, S. C. E. Torwald, justitieråd

Ledamot:

Danielius, Hans C. Y., bitr. utrikesråd

Experter:

Andersson, A. Yngve, skulptör

Bengtsson, H. Jörgen Y., advokat

Berger, Bo R., skolkonsulent (fr.o.m. den 5 juli 1972)

Eberstein, Christian H., direktör

Ekberg, Karl-Henrik, direktör

Gehlin, Jan H. M., förbundsdirektör

Hansson, K. Gunnar, chefsjurist

Hernlund, Carl Hugo H., förste ombudsman

Holming, Klas J. L., direktör (fr.o.m. den 7 december 1972)

Landquist, Eddie L., direktör

Löfdahl, Göran, fil. mag.

Rembe, Rolf D., förbundsdirektör

Törneman, J. Algot G., intendent

Wilson, Sven T., direktör

Sekreterare:

Åkne, L. Roland, hovrättsassessor

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., 11128 Stockholm, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Direktiven för de svenska sakkunniga i kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 54.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre plenarsammanträden. Under nämnda tid har vidare inom den svenska

sektionen av kommittén hållits fem presidiesammanträden samt två sammanträden med experter.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

38. Åtalsrättskommittén (Ju 1970:63)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 med uppdrag att utreda frågan om underlåtande av åtal m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1970):

Ordförande:

Mannerfelt, Nils O. G., justitieråd

Ledamöter:

Dahl, R. Birgitta, förste byråsekreterare, led. av riksdagen

Friberg, K. Göte, polismästare

Wiklund, S. A. Daniel, avdelningsdirektör, led. av riksdagen

Zeime, Claes A., byråchef

Experter:

Fitinghoff, Georg O., skyddskonsulent

Krantz, P. Gunnar, direktör

Nasenius, B. Jan V., departementssekreterare

Wikström, C. Arne, kammaråklagare

Sekreterare:

Werner, J. Bertil H., hovrättsassessor

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 4 tr., 111 27 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 55.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har kommittén genom en arbetsgrupp besökt Danmark och Norge för överläggningar med företrädare för danskt och norskt polis- och åklagarväsen.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

39. 1971 års utredning (Ju 1971:02) om bokföringslagstiftningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1971 med uppdrag att verkställa fortsatt översyn av bokföringslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 22 februari 1971):

Ordförande:

Borglund, Erik A., hovrättsråd

Ledamöter:

Carlsson, Sune B., auktoriserad revisor

Petersson, Carl-Gustaf, skattedirektör

Expert:

Engström, Eric, direktör, (fr.o.m. den 16 februari 1972)

Sekreterare:

Norrsell, H. Göran, hovrättsassessor

Lokal: Statsdepartementens kommittélokaler, Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg, tel. 031/137229(ordföranden), 031/137265 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 50.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 15 sammanträden samt deltagit i nordiska överläggningar i Helsingfors och Oslo.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

40. Barnavårdsmannautredningen (Ju 1971:03)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1971 med uppdrag att verkställa utredning angående barnavårdsmansinstitutionen (se Post- och Inrikes tidn. den 16 mars 1971):

Utredningsman:

Sverne, Tor E., lagman

Experter:

Svantesson, B. Nils-Olof, sekreterare (fr.o.m. den 21 december 1971)

Wallin, M. Margareta (Greta), avdelningsdirektör

Sekreterare:

Thunved, Anders E., hovrättsassessor

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 51.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—juli 1972 hållit 19 sammanträden med experterna och med myndigheter och andra som berörts av den sakkunniges arbete.

Den sakkunnige har den 6 september 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:65) Barnavårdsmannafrågan.

Uppdraget är därmed slutfört.

41. 1971 års partistödsutredning (Ju 1971:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1971 för översyn av reglerna om statligt och kommunalt partistöd (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juli 1971):

Ordförande:

Mehr, Hjalmar L., landshövding

Ledamöter:

Ahlmark, Per A., fil. kand., led. av riksdagen

Andersson, Sten S., partisekreterare, led. av riksdagen

Boo, Karl G. H., assistent, led. av riksdagen

Forsberg, S. Tore, partisekreterare

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Virgin, Ivar G., kapten, tredje vice talman

Expert:

Dahlsten, Ulf L., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Nordling, Carl-Einar, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 22 december 1971)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 52.

Utredningen har under tiden november 1971—augusti 1972 hållit sju sammanträden. Överläggningar och andra kontakter har förekommit med de i riksdagen representerade partiernas riksorganisationer och andra som berörts av utredningens arbete.

Utredningen har den 1 september 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:62) Offentligt stöd till de politiska partierna.

Uppdraget är därmed slutfört.

42. Kreditköpkommittén (Ju 1971:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1971 med uppdrag att verkställa utredning angående den rättsliga regleringen av avbetalningsköp och andra former av konsumtionskredit (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1971):

Ordförande:

Westerlind, N. Peter, f.d. justitieråd, ordförande i marknadsdomstolen

Ledamöter:

Flemström, Lars Gunnar, sekreterare

Fraenkel, Ingegärd C. E., studierektor, led. av riksdagen

Lundgren, Lennart, förbundsdirektör

Sigurdson, Gertrud C., sekreterare, led. av riksdagen

Experter:

Brandberg, C. Arvid, direktör (fr.o.m. den 2 juni 1972)
Cason, Sven Åke, bankdirektör
Hedborg, Anna M., kanslissekreterare (t.o.m. den 21 februari 1972)
Hertzman, A. Olov, hovrättsassessor
Malmström, C. Gösta, byråchef
Nilsson, K. F. Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 22 februari 1972)
Rosengren, Arne, direktör
Rydén, Sven-Erik A., kronofogde (fr.o.m. den 2 juni 1972)
Wallberg, Ursula, förste forskningssekreterare

Sekreterare:

Beck-Friis, Jörgen Å. E., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Qwist, Lars S. E., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreterarna). Postadress:
Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 53.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden. Företrädare för kommittén har deltagit i nordiska överläggningar. En enkätundersökning rörande återtagande av avbetalningsgods har utförts hos vissa kronofogdemyndigheter. En särskild arbetsgrupp för planering m.m. av ytterligare undersökningar som kan läggas till grund för kommitténs fortsatta arbete har hållit ett flertal sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs därav.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

43. Konkurslagskommittén (Ju 1971:06)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1971 för översyn av konkurslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 4 september 1971):

Ordförande:

Rydin, Bengt C. K. A., hovrättsråd

Ledamöter:

Gabrielsson, A. Edmund B., hovrättsassessor
Åvall, Sven K., direktör
Öhman, Anders R., advokat

Experter:

Asp, K. Åke, chefsrådman
Eneström, Tord O. C., kronofogde
Montgomery, J. Henry A., kanslichef
Wilhelmsson, Arne E., rådmän (fr.o.m. den 11 februari 1972)

Sekreterare:

Åkerdahl, Magnus F., hovrättsassessor

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 1000 (ordföranden och sekreteraren). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 54.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden och dessutom haft överläggningar med olika myndigheter som berörs av kommitténs arbete. Vidare har hos vissa tingsrätter gjorts en statistisk undersökning av s.k. fattigkonkurser m. m.

Kommittén avser att i slutet av år 1973 avge delbetänkande om förenklat konkursförfarande m. m.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

44. Arbetsgruppen (Ju 1971:07) för framtidsforskning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1971 med uppdrag att utreda svensk framtidsforsknings inriktning och organisation:

Ordförande:

Myrdal, Alva, statsråd

Ledamöter:

Fehrm, E. Martin, f.d. generaldirektör
Frankenhaeuser, V. Marianne, professor
Hägerstrand, S. Torsten E., professor
Ingelstam, Lars E., bitr. professor
Odén, A. Birgitta, professor
Ståhl, Ingemar O. L., professor

Expert:

Engström, Arne V., professor
Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sammanlagt 14 sammanträden.

Arbetsgruppen har den 25 augusti 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:59) Att välja framtid. Vidare har ledamöter inom arbetsgruppen utarbetat följande specialarbeten:

Marianne Frankenhaeuser: Synpunkter på forskning om människan i framtidens samhälle (Ds Ju 1972:24)

Torsten Hägerstrand: Om en konsistent, individorienterad samhällsbeskrivning för framtidsstudiebruk (Ds Ju 1972:25)

Lars Ingelstam: Planeringens grundproblem (Ds Ju 1972:26)

Birgitta Odén: Planering, värdestruktur och demokratisk participation (Ds Ju 1972:27).

Ingemar Ståhl har uppgivit att han under januari 1973 kommer att avlämna ett specialarbete med titeln Ekonomisk långsiktplanering och framtidsforskning (Ds Ju 1972:28).

Arbetsgruppen har härmed slutfört sitt uppdrag.

45. 1971 års utredning (Ju 1971:08) om behandling av psykiskt avvikande

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1971 för översyn av påföljdssystemet för psykiskt avvikande lagöverträdare m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juni 1971):

Ordförande:

Bexelius, T. Alfred, f.d. justitieombudsman

Ledamöter:

Andersson, Lennart F. H., studieombudsman, led. av riksdagen

Bergkwist, H. Ulla E., överinspektör

Ernulf, T. Gudmund, borgmästare, led. av riksdagen

Hedlund, A. Rune, landstingsråd

Kristensson, Astrid M., förbundsjurist, led. av riksdagen

Sälde, K. A. Henry, avdelningschef

Experter:

Cronholm, L. Börje, professor (fr.o.m. den 1 november 1972)

Johansson, Eva A. M., överläkare (fr.o.m. den 1 november 1972)

Lindelius, K. Rolf K., bitr. överläkare (fr.o.m. den 1 november 1972)

Sekreterare:

Meyerson, Anita E., hovrättsassessor

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 11135 Stockholm, tel. 213781 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 56.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden samt gjort studiebesök på olika psykiatriska sjukhus och fångvårdsanstalter.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

46. Kriminalvårdsberedningen (Ju 1971:09)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1971 för att utreda behovet av reformer inom kriminalvården m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 november 1971):

Ordförande:

Rainer, A. Ove, statssekreterare

Ledamöter:

Andersson, J. Sven G., departementsråd
Bergegren, Astrid, kontorist, led. av riksdagen
Gadd, P. E. Arne, revisionsdirektör, led. av riksdagen
Gustafsson, Nils-Eric, småbrukare, led. av riksdagen
Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av II kamm.
Sjöholm, Sten G., kronofogde, led. av riksdagen
Wijkman, Anders I. S., sekreterare, led. av riksdagen

Experter:

Karlström, Vilhelm H., avdelningsdirektör
Schillander-Lundgren, E. Barbro E., skyddskonsulent

Sekreterare:

Leche, Johan H., t.f. kansliråd

Direktiven för beredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 57.

Beredningen har under tiden november 1971—juli 1972 hållit 13 sammanträden.

Beredningen har den 1 september 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:64) Kriminalvård.

Uppdraget är därmed slutfört.

47. Sexualbrottsutredningen (Ju 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1971 för att se över brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrott (se Post- och Inrikes tidn. den 11 januari 1972):

Utredningsman:

Kjellin, Björn T. M., hovrättspresident

Experter:

Gustavii, S. I. Birgitta, kurator (fr.o.m. den 11 februari 1972)
Hansson, Bertil E. A., bitr. överläkare (fr.o.m. den 10 maj 1972)
Holmstedt, Yngve D., överläkare (fr.o.m. den 11 februari 1972)
Sveri, Knut O., professor (fr.o.m. den 11 februari 1972)
Wallén, Per-Edwin M., professor (fr.o.m. den 11 februari 1972)

Sekreterare:

Engström, Lars-Göran, hovrättsfiskal (fr.o.m. den 21 februari 1972)

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning, Citadellsvägen 17, 211 20 Malmö, tel. växel 040/749 50 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 19 november 1971):

I 6 kap. brottsbalken (BrB) finns bestämmelser om straff för sedlighetsbrott. Kriminaliseringen tar främst sikte på gärningar som innefattar övergrepp mot barn eller ungdom eller utgör en kränkning av någon i sexuellt hänseende eller ett ekonomiskt utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt. Brotten betraktas därför som brott mot person. I 1—5 §§ behandlas de s. k. otuktsbrotten, medan exhibitionism och annat sedlighetssårande beteende bestraffas enligt 6 §. Vissa bestämmelser som riktar sig mot främjande av prostitution finns i 7 och 8 §§. Kapitlet innehåller dessutom bestämmelser om bl. a. straff för försök samt krav på angivelse och särskild åtalsprövning i fråga om vissa av brotten.

Bestämmelserna om straff för våldtäkt och våldförande (1 §) samt frihetskränkande otukt (2 §) riktar sig mot den som tilltvingar sig könsumgänge genom olika former av våld, hot, missbruk av annans beroende ställning eller annat otillbörligt förfarande. Bestämmelserna om otukt med barn (3 §) och otukt med ungdom (4 §) avser att bereda skydd för vissa åldersgrupper. När det gäller otukt med barn går skyddsgränsen vid 15 år. Stadgandet i 3 § riktar sig mot både heterosexuella och homosexuella handlingar. I fråga om otukt med ungdom över 15 år gäller olika skyddsgränser för heterosexuellt och homosexuellt könsumgänge. Ungdom mellan 15 och 18 år har ett straffskydd mot heterosexuellt könsumgänge för de fall då den underårige står under gärningsmannens tillsyn vid skola, anstalt eller annan inrättning eller eljest står under gärningsmannens övervakning, vård eller lydnad eller då gärningsmannen i annat fall utnyttjar den unges beroende ställning. Mot homosexuellt könsumgänge med ungdom finns ett absolut skydd för unga under 18 år, förutsatt att gärningsmannen själv har fyllt 18 år. Ungdom som ej fyllt 20 år har vidare samma villkorliga straffskydd mot homosexuellt könsumgänge i beroendeförhållanden som enligt vad nyss sagts ges ungdom mellan 15 och 18 år mot heterosexuella handlingar.

Incest, dvs. samlag mellan nära anförvanter, bestraffas genom bestämmelserna om otukt med avkomling och otukt med syskon (5 §). De är tillämpliga bara när biologisk släktskap föreligger. Samlag med syskon är straffbart också i fall av könsumgänge mellan halvsyskon.

Sedlighetssårande beteende som inte utgör otuktsbrott kan bestraffas som otuktigt beteende (6 §). Brottet kan närmast betraktas som en speciell form av förargelseväckande beteende, som på grund av brottets särart bedöms som något allvarigare än förargelseväckande beteende i allmänhet.

Mot främjande av prostitution riktar sig bestämmelserna om straff för koppleri och främjande av otukt (7 §) samt förförelse av ungdom (8 §). För koppleri straffas den som vanemässigt eller i vinningssyfte främjar eller utnyttjar annans otuktiga levnadssätt. För koppleri döms också den som förleder person under 20 år till otuktigt levnadssätt. Främjande av otukt är konstruerat som ett rent vinningsbrott. För sådant brott kan den dömas som främjar tillfällig könsförbindelse mellan andra för att bereda sig särskild

vinning. Bestämmelsen om straff för förförelse av ungdom, vilken bestämmelse inte fanns före BrB, har till syfte att skydda yngre åldersklasser från att dragas in i prostitution. Straff för sådant brott kan ådömas den som mot ersättning skaffar sig tillfällig könsförbindelse med någon som är under 18 eller, när fråga är om homosexuell förbindelse, under 20 år.

Våldtäkt betraktas som det svåraste av sedlighetsbrotten. Straffet för sådant brott är fängelse i lägst två och högst tio år. Samma straffminimum har otukt med barn och koppleri i fall då sådant brott är att anse som grovt. Med fängelse i högst fyra år bestraffas våldförande, frihetskränkande otukt, otukt med ungdom samt otukt med barn och koppleri. Vid de två sist nämnda brotten kan dock i fall av grovt brott dömas till fängelse i högst åtta resp. sex år. Fängelsestraff föreskrivs också för incestbrotten, men straffmaximum är här lägre, två år för otukt med avkomling och ett år för otukt med syskon. De övriga brotten i kapitlet har både böter och fängelse i straffskalan, varvid straffmaximum är fängelse i ett år för otuktigt beteende och sex månader för främjande av otukt och förförelse av ungdom.

I förhållande till äldre rätt, dvs. bestämmelserna i strafflagen, innefattar 6 kap. BrB vissa nyheter av principiell natur. Bestämmelserna om sedlighetsbrott i strafflagen hade påverkats av uppfattningen att två personer som hade syndat genom att öva otukt med varandra borde straffas här för. Kriminaliseringen i BrB avser däremot att skydda individens sexuella integritet, särskilt när det gäller barn och ungdom. Genom BrB skedde i vissa hänseenden en begränsning av det straffbara området, i andra hänseenden en utvidgning. Sålunda innebär bl. a. införandet av straffbestämmelsen om förförelse av ungdom en utvidgning av det kriminaliserade området. BrB medförde vidare i flera hänseenden straff lindringar för ötuktsbrottens del. Detta gäller bl. a. incestbrotten och otukt med barn. Å andra sidan utgör den särskilda straffskalan för grova fall av koppleri med ett minimum av fängelse i två år en nyhet i förhållande till äldre rätt. I BrB infördes vidare krav på särskild åtalsprövning vid otukt med barn eller otukt med ungdom. Är det vid sådant brott ringa skillnad i ålder och utveckling mellan gärningsmannen och den mot vilken gärningen förövats, får åtal inte väckas om det inte är påkallat från allmän synpunkt. Denna åtalsregel vilar på uppfattningen att en lagföring i dessa fall ofta kan vara onödig eller t. o. m. skadlig.

BrB:s regler om sedlighetsbrott återspeglar sålunda vissa betydelsefulla förändringar i den straffrättsliga bedömningen av olika sexualhandlingar. Några väsentliga ändringar vidtogs emellertid inte beträffande reglerna om särskilt skydd mot förbindelser av homosexuell art (otukt med ungdom och förförelse av ungdom). Dessa regler hade tillkommit genom lagstiftning år 1944 och man ansåg vid tillkomsten av BrB att ytterligare erfarenheter av lagstiftningen borde avvaktas.

Efter BrB:s tillkomst har i olika sammanhang satts i fråga om det är motiverat att behålla särskilda regler om skydd mot homosexuella könsförbindelser för vissa åldersgrupper som saknar ett motsvarande skydd mot heterosexuellt könsumgänge. Det har ansetts svårt att ange någon hållbar grund för att i detta avseende göra någon skillnad mellan homosexuella och heterosexuella handlingar. Denna fråga togs upp av min företrädare i prop. 1969:25 med förslag till sänkning av myndighetsåldern från 21 till 20 år. Enligt hans mening kunde det sättas i fråga om det i fortsättningen fanns anledning att i BrB skilja mellan homosexuella och heterosexuella handlingar. Denna fråga kunde emellertid enligt min företrädares mening inte

behandlas i det sammanhanget utan borde i stället utredas särskilt. Vidare har 1971 års riksdag nyligen i en skrivelse till Kungl. Maj:t uttalat att frågan om en skillnad i straffrättsligt hänseende mellan homosexuella och heterosexuella handlingar bör bli föremål för närmare utredning (JuU 1971: 19, rskr 1971: 243).

Också andra bestämmelser i 6 kap. BrB har under senare år blivit föremål för debatt. Bl. a. har ett fall av konsumgånge mellan halvsyskon, som ledde till abolutionsbeslut föranlett diskussion om det berättigade i att syskonincest är en kriminell handling. I ett par fall av koppleri har brottet bedömts som grovt på grund av att gärningsmannen har främjat otuktigt levnadssätt i större omfattning. Dessa avgöranden aktualiserar frågan om det är rimligt att minimistraffet för grovt koppleri är så högt som fängelse i två år. Slutligen har det ifrågasatts om bestämmelsen om straff för förförelse av ungdom fyller någon uppgift. Bestämmelsen tillämpas ytterst sällan, vilket har ansetts bero på att skyddsbehovet sannolikt är tillgodosett genom bestämmelserna om koppleri.

För egen del har jag vid skilda tillfällen uttalat att bestämmelserna i BrB om sedlighetsbrott är förtjänta av en översyn, när utredningsresurserna så tillåter. En sådan översyn bör nu företagas. Jag förordar att en särskild sakkunnig tillkallas för detta uppdrag. Till ledning för utredningsarbetet vill jag framhålla följande.

Fördomar och tabuföreställningar har länge hämmat en naturlig och öppen syn på sexuallivet och dess yttringar. En radikal förändring i synsättet har emellertid inträtt under senare tid. Sexualfrågor diskuteras numera öppet såväl i den offentliga debatten som människor emellan.

Sexualundervisningen i skolorna får anses ha skapat en ökad och bättre insikt om sexuallivet. Härmed har följt en djupare förståelse för den betydelse som könsrelationerna i en vidare bemärkelse har för alla människor och för de problem som den enskilde kan ha att kämpa med i detta hänseende.

Den sakkunnige bör, mot bakgrunden av vad jag nu har sagt, ta ställning till vilken roll som bör tillkomma brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrott. Brottsbalkens kapitel om sedlighetsbrott bör ses över i sin helhet. Det är självfallet att straffbestämmelserna bör rikta sig mot sexuella övergrepp och att i detta hänseende skyddet för underåriga måste vara en central fråga. Härvid kan emellertid olika gränsdragningar och detaljavgöringar behöva granskas. Särskilt de frågor som jag har nämnt i det föregående — om åldersgränserna vid homosexuellt konsumgånge, om incestbrotten och om straffatituderna för koppleri — bör utredas närmare.

Bakom den straffrättsliga särregleringen vid homosexuella könsförbindelser ligger uppfattningen att homosexuella handlingar, framför allt när de berör unga människor, medför större risker förskador av psykisk och social natur än vad som är fallet vid heterosexuella handlingar. När det gäller frågan om det för homosexuella handlingar bör finnas andra regler än som gäller för heterosexuella, bör därför i första hand utredas om en sådan uppfattning har fog för sig. Med hänsyn till intresset av att inte utan starka sakliga skäl särbehandla de homosexuella bör enligt min mening särskilda åldersgränser vid homosexuella handlingar kunna övervägas endast om det kan ges belägg för att unga människor kan ta särskild skada av förbindelser av homosexuell art.

Flera skäl har anförts som grund för kriminaliseringen av incest. Sålunda har sexuella förbindelser mellan nära anförvanter ansetts i regel hindra en sund och naturlig sammanlevnad mellan medlemmarna i en familj eller

annan krets av närstående. Vidare har åberopats att sådana förbindelser torde medföra särskild risk för att ogynnsamma arvsanlag förs över på avkomlingarna.

Senare tids bedömning av sexualhandlingar har i viss mån påverkat också synen på incest. Det framstår inte som en självklarhet att de principer som ligger till grund för den nuvarande kriminaliseringen av incest måste upprätthållas fullt ut. Sålunda torde det vara en utbredd uppfattning att konsumgånge mellan halvsyskon inte alltid bör beivras.

Den sakkunnige bör överväga om det finns skäl att upprätthålla dessa principer i samtliga de fall som den nuvarande straffbestämmelsen omfattar eller om kriminaliseringen i några fall kan upphävas. En av de faktorer som inverkar på bedömningen av i vilken utsträckning incest bör vara straffbelagd är risken för ogynnsamma arvsbiologiska verkningar. Frågan i vilken utsträckning sådana risker finns vid olika fall av släktskap bör därför ägnas särskild uppmärksamhet. Av särskild betydelse är de arvsbiologiska faktorerna när det gäller att ta ställning till kriminaliseringens omfattning vid incest. Den sakkunnige bör vid utredningen av incestbrotten samråda med familjelagssakkunniga (Ju 1970:52), som undersöker möjligheterna att uppmjuka vissa av de hinder mot äktenskap som har sin grund i att kontrahenterna är släkt med varandra. Den sakkunnige bör också överväga i vad mån straffbestämmelserna om frihetskränkande otukt eller otukt med barn eller otukt med ungdom ger tillräckligt skydd mot icke önskvärda incesthandlingar.

För den händelse kriminaliseringen anses böra behållas bör undersökas i vad mån den särskilda åtalsregeln i 6 kap. 11 § tredje stycket BrB bör utvidgas till att omfatta vissa fall av incest, t. ex. mellan syskon. I denna del bör den sakkunnige samråda med åtalsrättskommittén (Ju 1970:63), som undersöker möjligheterna att i större utsträckning än f. n. underlåta åtal.

I fråga om 8 § (förförelse av ungdom) bör övervägas om det finns behov av att behålla kriminaliseringen eller om straffbestämmelsen i 7 § bereder tillräckligt straffskydd mot att unga dras in i prostitution.

Utredningsmannen har under tiden januari—oktober 1972 hållit sex sammanträden med experterna. Därutöver har överläggningar hållits med olika myndigheter och organisationer som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas pågå under hela år 1973.

48. Domkretsutredningen (Ju 1972:02) för Stockholms län

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1972 för att utreda frågan om den judiciella indelningen i Stor-Stockholmsområdet (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1972):

Ordförande:

Nyqvist, N. Tore., länsöverdirektör

Ledamöter:

Håkansson, Sven-Olof H., länsåklagare

Magnander, Ebbe E. A., avdelningschef

Montgomery, J. Henry A., kanslichef

Wilborg, Nils A., byggnadsråd

Sekreterare:

Freese, Jan P. G. H:son, hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Lokal: St. Nygatan 2 A, 4 tr., 111 27 Stockholm, tel. växel 763 10 00
(sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 7 april 1972):

Stockholms län är f. n. uppdelat i 9 domkretsar. I var och en av dessa finns en tingsrätt. En av tingsrätterna har kansli i Norrtälje och en i Södertälje. De övriga har sina kanslier inom det s. k. Stor-Stockholmsområdet och har domkretsar som omfattar enbart kommuner, vilka tillhör detta område eller sådana kommuner och andra kommuner. Bland dessa tingsrätter är Stockholms tingsrätt, vars domkrets omfattar hela Stockholms kommun. De åsyftade tingsrätterna inom Stor-Stockholmsområdet och deras resp. domkretsar samt kansliorter framgår närmare av följande sammanställning, som också utvisar antal invånare i domkretsen 31.12.1971.

<i>Tingsrätt</i>	<i>Kansli</i>	<i>Domkretsen omfattar följande kommun(er)</i>	<i>Invånare</i>
Stockholms	Stockholm (Rådhuset)	Stockholm	723 688
Sollentuna och Färentuna	Solna (Haga)	Ekerö Järfälla Sollentuna Upplands-Bro	115 771
Solna	Solna	Solna Sundbyberg	83 898
Stockholms läns västra	Stockholm (Kungsg.)	Sigtuna Upplands-Väsby Vallentuna	61 654
Svartlösa	Huddinge	Botkyrka Huddinge	88 840
Södertörns	Stockholm (Högbergsg.)	Haninge Nacka Nynäshamn Salem Sorunda Tyresö	159 385
Södra Roslags	Stockholm (Erik Dahlbergsg.)	Ösmo Danderyd Djurö Gustavsberg Lidingö Täby Vaxholm Värmdö Österåker	137 462
			1 370 698

Den judiciella indelningen i Stockholms län fastställdes senast genom beslut av Kungl. Maj:t den 25 september 1970. Detta beslut innebar emellertid endast smärre ändringar i förhållande till vad som förut gällt. Ändringarna var i huvudsak betingade av de ändringar i den kommunala indelningen som genomfördes från årsskiftet 1970/71. I beslutet angavs att Kungl. Maj:t — efter närmare utredning av byggnadsfrågor m. m. — senare skulle

meddela beslut om den judiciella indelningen i länet på längre sikt. Jag anhåller nu att få ta upp frågan om en utredning i detta ämne.

Innan jag går in på vad utredningen bör omfatta och syfta till vill jag ge en kort bakgrund beträffande principerna för indelningen i domkretsar och även redovisa några siffror från de berörda tingsrätterna.

Frågan om principerna för indelningen i domkretsar prövades senast i samband med att riksdagen år 1969 underställdes förslag om en ny, enhetlig organisation av de allmänna underrätterna (prop. 1969:44, 1LU 1969:38, rskr 1969:283). Bland de principer som därvid fastställdes är följande av intresse i detta sammanhang.

Domkretsarna bör regelmässigt vara minst så stora att tjänster för tre ordinarie domare kan inrättas vid tingsrätten. Riksdagen framhöll emellertid att denna princip — liksom övriga principer för domkretsindelningen — bör tillämpas med försiktighet och att tvådomardomsagor bör kunna behållas i större utsträckning än som förutsattes i propositionen. Undantag från principen bör göras bl. a. i fall då en indragning av domstolen på grund av dess belägenhet skulle medföra väsentliga olägenheter för enskilda eller det allmänna. — Domkretsarna bör vidare byggas upp med kommuner som minsta enheter. — Indelningen i domkretsar bör anpassas till indelningen i polis- och åklagardistrikt men möjligheten av att de olika indelningarna inte helt kommer att sammanfalla utesluts inte.

Arbetsbördan i de sju tingsrätterna inom Stor-Stockholmsområdet är mycket varierande. Detta belyses av följande sammanställningar över antalet mål och inskrivningsärenden under år 1971.

<i>Tingsrätt</i>	<i>Twistemål</i>	<i>Brottmål</i>	<i>Inskr.-ärenden</i>
Stockholms	8068	17 522	50 382
Sollentuna och			
Färentuna	991	983	19 718
Solna	884	1 447	3 340
Stockholms			
läns västra	533	585	9 962
Svartlösa	732	1 050	12 713
Södertörns	1 520	1 528	31 164
Södra			
Roslags	1 373	1 081	31 537

I dessa tingsrätter finns förutom tjänst för lagman nedanstående antal inrättade tjänster fr. o. m. den 1 januari 1972.

<i>Tingsrätt</i>	<i>Ord. lagfarna domare</i>	<i>chefs-rådmän</i>	<i>Tingsfiskaler</i>	<i>Annan personal</i>
Stockholms	19	63	36	387
Sollentuna och				
Färentuna	—	3	2	42
Solna	—	5	1	38
Stockholms				
läns västra	—	1	2	25
Svartlösa	—	3	2	36
Södertörns	2	10	6	63
Södra				
Roslags	—	5	5	54

Härutöver tjänstgör i Stockholms tingsrätt två tekniska ledamöter (fastighetsråd) och i Södertörns tingsrätt fyra sådana ledamöter.

I den förut nämnda propositionen betonade min företrädare att lokalfrågorna måste tillmätas stor betydelse vid fastställandet av den judiciella indelningen. Jag vill därför i korthet redovisa läget även i denna del för de olika berörda tingsrätterna.

Stockholms tingsrätt har sedan många år stora lokalbekymmer. Verksamheten bedrivs i flera olika lokaler i skilda delar av kommunen. Lokaler är dessutom delvis mycket olämpliga, bl. a. från arbetshygieniska och miljömässiga synpunkter. Även Sollentuna och Färentuna tingsrätt, som har sina lokaler i Haga tingshus, har stora lokalbekymmer. Detsamma gäller Södertörns tingsrätt, som från ingången av år 1972 arbetar i flera lokaler delvis på långt avstånd från varandra. Stockholms läns västra tingsrätt har i dagens läge godtagbara lokaler men saknar helt expansionsmöjligheter i det hus där tingsrätten f. n. hyr lokaler. För de övriga tingsrätterna är läget i stort sett tillfredsställande.

Mot bakgrund av vad jag sålunda anført vill jag sammanfatta skälen fören översyn av den judiciella indelningen i Stor-Stockholmsområdet på följande sätt. Jag bortser då tills vidare från Stockholms tingsrätt.

Indelningen är geografiskt sett delvis mindre lämplig. Olika kommuners judiciella hemvist beror mindre på lämplighetsskäl än på historiska skäl. Som exempel kan nämnas att Värmdö och Gustafsbergs samt Djurö kommuner tillhör Södra Roslags tingsrätt trots att invånarna i dessa kommuner måste passera genom Nacka — som tillhör Södertörns tingsrätt — för att nå kansliet i Södra Roslags tingsrätt. Tingsrätterna är vidare inbördes mycket olika stora. Särskilt anmärkningsvärd är Stockholms läns västra tingsrätts storlek i förhållande till övriga tingsrätter inom Stor-Stockholmsområdet. Denna tingsrätt har endast två ordinarie domare. Slutligen är en lösning av lokalfrågan angelägen för Södertörns tingsrätt samt Sollentuna och Färentuna tingsrätt och i varje fall för den senare tingsrätten talar allt för att frågan måste lösas genom ett nybygge på annan plats.

Till det nyss anförda bör fogas den omständigheten att befolkningen växer snabbt inom de delar av Stor-Stockholmsområdet som det här är fråga om. Detta gäller särskilt Stockholms läns västra domsaga samt Sollentuna och Färentuna domsaga.

Innan jag går in på frågan huruvida den föreslagna utredningen bör omfatta även Stockholms tingsrätt vill jag nämna att dåvarande tingsdomaren Lars Bruhn — som enligt uppdrag år 1970 utredde frågan om vissa begränsade ändringar i den judiciella indelningen inför årsskiftet 1970/71 — i en promemoria den 19 juni 1970 tog upp även frågan om den judiciella indelningen i länet på längre sikt. Han föreslog därvid att länet, bortsett från domkretsarna för tingsrätterna i Norrtälje och Södertälje samt domkretsarna för Solna tingsrätt och Stockholms tingsrätt, skulle indelas i sex domkretsar, nämligen för Södra Roslags tingsrätt, Södertörns tingsrätt, Svartlösa tingsrätt, Nacka tingsrätt (med kansli i Nacka), Sollentuna tingsrätt (med kansli i Tureberg) och Jakobsbergs tingsrätt (med kansli i Jakobsberg). Förslagen remissbehandlades. Som jag redan antytt ledde de till vissa begränsade ändringar, vilka trädde i kraft den 1 januari 1971. I övrigt har

någon ställning till förslagen inte tagits.

En väsentlig fråga är givetvis om utredningen skall avse även domkretsen för Stockholms tingsrätt, dvs. Stockholms kommun. Vad som härvid kan komma i fråga är att dela kommunen på två eller flera tingsrätter. Som redan framgått strider en sådan åtgärd mot en av de principer för domkretsindelningen som fastslogs år 1969. Frågan togs då upp av lagrådet som med tanke på mycket stora kommuner ifrågasatte huruvida på längre sikt sambandet mellan domkretsindelning och kommunindelning behöver vidmakthållas. Detta föranledde min företrädare att uttala att de kommunbildningar som då kunde förutses inte var sådana att det fanns anledning att överväga att uppge sambandet mellan de två indelningarna.

Sedan de nyss återgivna uttalandena gjordes och riksdagen fattade sitt beslut har ingen ändring inträtt i fråga om den kommunala indelningen. Enligt min mening bör detta emellertid inte hindra att man nu tar upp frågan om att dela Stockholms kommun i två eller flera tingsrätter. Jag vill därvid understryka att jag betraktar Stockholm som ett specialfall.

Stockholms tingsrätt är nu en mycket stor domstol. Detta gäller även internationellt sett. I likhet med min företrädare är jag inte beredd att göra något generellt uttalande om den lämpligaste storleken på en tingsrätt. Det är emellertid uppenbart att en domstol av den storlek det här är fråga om för med sig betydande nackdelar. Administrationen blir omfattande och tungrodd. Det är svårt att överblicka arbetsläget och att utnyttja tillgänglig personal på ett effektivt sätt. Stockholms tingsrätt kämpar med stora arbetsbalanser på flera verksamhetsområden. Härtill kommer att det åtminstone f. n. finns föga hopp om att domstolens lokalfrågor skall få en godtagbar lösning inom rimlig tid.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört bör utredningen enligt min mening avse även Stockholms tingsrätt och alltså gälla den judiciella indelningen i hela Stor-Stockholmsområdet. De fördelar en stor domstol ger, främst möjligheten till viss specialisering och en ökad elasticitet, vilket är av värde vid tillfälliga ändringar i arbetsmängden eller personaltillgången, står enligt vad erfarenheten visar att vinna även i en väsentligt mindre domstol än Stockholms tingsrätt nu är. De bör därför inte tillmätas någon avgörande betydelse när det gäller ställningstagandet i fråga om denna tingsrätt. Frågan huruvida en från skilda synpunkter lämpligare indelning kan erhållas genom en uppdelning av Stockholms tingsrätt bör emellertid prövas förut-sättningslöst. Detta kan även innebära att domkrets bildas av del av Stockholms kommun samt en eller flera andra kommuner i området. Om utredningen finner lämpligt bör hinder ej heller möta mot smärre ändringar i fråga om domkretsarna för tingsrätterna i Norrtälje och Södertälje. Utredningen skall givetvis beakta de kommunala indelningsändringar som skall träda i kraft den 1 januari 1974.

Vid utredningsarbetet bör planeringen i Stor-Stockholmsregionen och därvid i synnerhet den väntade befolkningsutvecklingen i olika delar av regionen beaktas. Vad som därvid framkommer bör beaktas också när ställning tas till frågan var kanslierna i de föreslagna tingsrätterna bör vara belägna. I samma fråga bör givetvis lokalförhållandena tillmätas stor betydelse.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan indelningen i domkretsar och i åklagardistrikt bör utredningen noga överväga vilka konsekvenser dess förslag kan få för åklagarväsendet. En samordning mellan domkretsar och åklagardistrikt bör eftersträvas. Åklagarmyndigheten inom regionen kan därför också behöva omorganiseras. Även polisväsendets organisation och häktesorganisationen bör beaktas.

Om utredningen skulle finna en uppdelning av Stockholms kommun på två eller flera domkretsar lämplig skall utredningen också överväga vilka lagändringar som behövs och lägga fram förslag i denna del. Därvid bör beaktas att Stockholms tingsrätt f. n. är specialforum för många olika typer av mål. Särskild uppmärksamhet bör också ägnas tingsrättens befattning med konkursrättsliga frågor och förmynderskap samt frågan hur inskrivningsväsendet i Stockholms län bör organiseras.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1972 hållit fyra sammanträden. Därutöver har ordföranden och sekreteraren haft överläggningar med olika myndigheter inom rättsväsendet samt med företrädare för kommuner.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

49. Utredningen (Ju 1972:03) angående polisen i Stockholm (UPS)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1972 för att utreda frågan om åtgärder för att förbättra polisens arbetsförhållanden i Stockholm (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1972):

Utredningsman:

Gullnäs, S. Ingvar, expeditiöschef

Sekreterare:

Tysk, Gunnar I., avdelningsdirektör

Lokal: Rikspolisstyrelsen, Box 12 256, 102 26 Stockholm 12, tel. växel 24 10 60 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 5 maj 1972):

Polisledningen i Stockholms polisdistrikt har redovisat svårigheter att förebygga och beivra brottsligheten och att upprätthålla ordningen i staden. Svårigheterna sammanhänger bl. a. med ett ökande antal polismän söker sig från distriktet till andra polisdistrikt. F. n. finns ca 400 vakanta tjänster i Stockholms polisdistrikt, varav ca 250 på ordningsavdelningen och ca 150 på kriminalavdelningen.

En anledning till den rådande situationen är sannolikt att polistjänsten i ett storstadsdistrikt bedöms vara mer pressande än i andra polisdistrikt. Flera polismän som har rekryterats ute i landet och efter sin utbildning placerats i Stockholms polisdistrikt har velat återvända till sina hemorter så snart som de har kunnat komma i fråga till tjänst i eller i närheten av hemorten. En bidragande orsak kan också vara problem som rör bostads-

och lokalfrågor och andra trivselfrågor.

Att ett så stort antal av de inrättade tjänsterna inte uppehålls är givetvis till stort men för polisverksamheten i Stockholm. Åtgärder för att komma till rätta med detta missförhållande bör därför vidtas skyndsamt. Jag föreslår därför att en utredningsman tillkallas för att lägga fram förslag till åtgärder som medverkar till att de vakanser som har uppstått i organisationen kan fyllas. Utredningen bör emellertid inte begränsas härtill utan avse åtgärder som syftar till att över huvud taget förbättra polisens arbetsförhållanden i Stockholm.

Utredningsmannen bör bl. a. överväga om vakanserna på ordnings- och kriminalavdelningarna i Stockholms polisdistrikt på kort sikt kan fyllas genom att polismän som tjänstgör i annan verksamhet eller i andra polisdistrikt beordras att tillfälligt tjänstgöra vid de aktuella avdelningarna inom Stockholms polisdistrikt. Därvid bör bl. a. undersökas förutsättningarna för att införa en ordning som innebär att elever som har genomgått polis-skolan i största möjliga utsträckning efter avslutad utbildning får tjänstgöra någon tid i Stockholms polisdistrikt.

Utredningsmannen bör också överväga vilka åtgärder som på längre sikt kan vidtas dels för att öka rekryteringen av poliser inom Stor-Stockholmsområdet, dels för att förbättra arbetsförhållandena inom Stockholms polisdistrikt.

Som jag har framhållit tidigare är sannolikt en väsentlig orsak till den rådande situationen att polistjänsten i Stockholm bedöms som mera påfrestande än i andra polisdistrikt. Det sammanhänger med brottslighetens karaktär, det rådande ordningsläget och den brist på förståelse hos allmänheten som polismännen ibland märker i sitt arbete. Utredningsmannen bör överväga hur man genom information och på annat sätt skall kunna bota vad som brister i detta stycke.

Vad som nu har sagts är endast exempel på åtgärder som kan komma i fråga. Utredningsmannen bör också pröva om andra åtgärder av organisatorisk art kan vara ägnade att förbättra polisens arbetsförhållanden i Stockholm.

Utredningen bör bedrivas i samarbete med rikspolisstyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms län och polismästaren i Stockholms polisdistrikt. Samråd bör ske med representanter för Svenska polisförbundet och Stockholms kommun. Som framgår av vad jag har sagt tidigare bör utredningsarbetet bedrivas mycket skyndsamt.

Utredningen har under tiden maj—oktober 1972 hållit 32 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 26 juni 1972 avgett delbetänkande (Ds Ju 1972:19) omfattande en kartläggning av polisens i Stockholm arbetssituation och preliminära förslag till lösningar.

I skrivelse till justitieministern den 23 augusti har utredningen föreslagit inkommande av 200 polismän till Stockholms polisdistrikt under tiden oktober 1972—mars 1973.

Utredningen har den 20 oktober 1972 avgett betänkande (Ds Ju 1972:33) om åtgärder för att minska antalet vakanta polismanstjänster, att hejda utflyttningen av polismän från Stockholm och att på längre sikt förbättra polismansrekryteringen inom Stockholmsområdet.

Utredningens återstående arbete, omfattande förslag till åtgärder för att nå förbättrade relationer mellan polis och allmänhet i Stockholm, beräknas kunna slutföras under år 1973.

50. Utredningen (Ju 1972:04) angående ny lagstiftning om befordran med järnväg

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1972 föratt lägga fram förslag till ny lagstiftning om befordran med järnväg (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1972):

Utredningsman:

Weidstam, Åke, hovrättsråd

Experter:

Blom, K. A. Birgitta, departementsråd

Torgils, A. Gunnar, hovrättsassessor

Lokal: Hovrätten för Övre Norrland, Fack, 901 01 Umeå 1, tel. 090/11 82 70 (utredningsmannen)

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 5 maj 1972):

Avtal om järnvägsbefordran och frågor om ansvar för skada till följd av järnvägsdrift regleras f. n. i huvudsak genom lagen (1886 nr 7 s. 1) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift och genom järnvägstrafikstadgan (1966:202). Innehållet i de befodringsavtal som träffas mellan järnvägen å ena sidan och resande eller avsändare av gods å den andra baseras väsentligen på de normalvillkor, som varje järnväg skall fastställa med iakttagande av bestämmelserna i järnvägstrafikstadgan.

I 1886 års lag regleras dels alla fall av personskada i följd av järnvägsdrift, det må gälla skada på tågpassagerare, järnvägens anställda eller helt utomstående, dels skada på sådan egendom som järnvägen inte har mottagit för befordran, således i princip all egendom som befinner sig utanför järnvägen men också handresgods och andra saker som tågpassagerare får föra med sig på tåget. I fråga om personskada innebär denna reglering att järnvägen blir skyldig att utge skadestånd, om det kan visas att järnvägens "förvaltning eller betjäning" vållat skadan. Skadeståndet bestäms enligt de grunder som föreskrivs i 6 kap. strafflagen. Också beträffande sakskada gäller i allmänhet att denna förutsättning skall vara för handen för att järnvägen skall bli skadeståndsskyldig. Beträffande sakskada som har orsakats av att eld kommit lös från lokomotiv eller från eldstad i annat järnvägsfordon är järnvägen dock — utom i vissa undantagsfall — ansvarig oberoende av vållande. Eftersom järnvägarna i dag i huvudsak drivs med

annan kraft än ångkraft, är dock denna bestämmelse numera av underordnad betydelse.

I järnvägstrafikstadgan behandlas bl. a. järnvägs ansvar för såuan egendom — gods och inskrivet resgods — som järnvägen har mottagit för befordran. Detta ansvar är utformat som ett ansvar oberoende av vållande — s. k. strikt ansvar — med vissa ansvarsfrihetsgrunder. Detta innebär att järnvägen blir ansvarig för skada, som uppkommer genom att godset helt eller delvis går förlorat eller skadas under den tid järnvägen har hand om det för befordran eller genom att utlämnandet av godset till mottagaren blir fördröjt. Järnvägen har dock rätt att friskriva sig från ansvar för skada som beror av vissa omständigheter, t. ex. avsändarens eller mottagarens fel eller försummelse, godsets egen beskaffenhet eller force majeure. Som motvikt till det förhållandevis stränga ansvar som åvilar järnvägen gäller regler som på olika sätt begränsar skadeståndsskyldighetens omfattning. Bl. a. föreskrivs att järnvägen kan begränsa sin ansvarighet till 200 kr. per kilogram av det förlorade eller skadade godsets bruttovikt eller såvitt angår skada till följd av dröjsmål, dubbla beloppet av befodringsavgiften. Förutom nu nämnda skadeståndsregler innehåller järnvägstrafikstadgan bestämmelser om bl. a. järnvägs befodringskyldighet, resandes och godsavsändares ansvarighet, fraktsedels innehåll och rättsverkan, avsändares rätt att ändra fraktavtalet, förfarandet vid befodringshinder samt frågor av processuell natur.

Vid internationell järnvägsbefordran tillämpas särskilda regler, fastställda genom internationella överenskommelser som Sverige har tillträtt, nämligen det internationella fördraget angående godsbefordran på järnväg (CIM) och det internationella fördraget angående befordran på järnväg av resande och resgods (CIV). Fördragen är direkt tillämpliga i Sverige. Vissa regler rörande tillämpningen av fördragen har meddelats i särskild lag med anledning av Sveriges tillträde till fördragen (1963: 138).

CIM reglerar bl. a. vilka slag av gods som får befordras, hur befodringsavtal kommer till stånd och vad sådant avtal i huvudsak skall innehålla, vad som skall iakttagas vid avtalets fullgörande, förutsättningarna för ändring av fraktavtalet, järnvägens ansvarighet för det befodrade godset samt förfarandet då ersättningsanspråk skall göras gällande. Beträffande järnvägens ansvarighet innehåller CIM väsentligen samma regler som järnvägstrafikstadgan, vars ansvarssystem utformats efter förebild av CIM. CIV innehåller bestämmelser om bl. a. järnvägens befodringskyldighet, befodringshandlingar (biljett, resgodsbevis), befodringsavtalets innehåll, järnvägens ansvarighet för handresgods, levande djur och inskrivet resgods samt förfarandet då ersättningsanspråk skall göras gällande. Järnvägens ansvarighet för inskrivet resgods är — liksom ansvarigheten för gods — baserad på principen om strikt ansvar med vissa ansvarsfrihetsgrunder och begränsning av ersättningens storlek. Beträffande handresgods och levande djur som den resande själv skall ha uppsikt över gäller att järnvägen är ansvarig för skada, endast om skadan har orsakats genom fel eller försummelse på järnvägens sida. Däremot innehåller CIV inte några materiella bestämmelser om ersättning för personskada som drabbar den resande.

År 1966 avslutades — i form av tillägg till CIV — en konvention om järnvägs ansvar när resande dödats eller skadats. Denna tilläggskonvention har till syfte att skapa en ändamålsenlig och så långt möjligt enhetlig reglering av frågan under vilka förutsättningar och i vilken omfattning järnväg skall vara skyldig att utge ersättning i fall resande under interna-

tionell befordran dödas eller eljest drabbas av personskada till följd av olycka i samband med järnvägsdriften. Tilläggskonventionen har således delvis samma materiella tillämpningsområde som 1886 års lag.

1966 års tilläggskonvention ålägger järnvägen ett strikt ansvar för personskada som åsamkas en resande. Järnvägen är emellertid befriad från ansvar om skadan förorsakats av force majeure. Skadeståndsskyldigheten kan vidare bortfalla helt eller delvis om den resande har varit medvällande till skadan. Ersättning skall utgå för alla nödvändiga kostnader, som skadan har medfört, samt för inkomstbortfall och, vid dödsfall, förlust av underhållsbidrag till efterlevande. Frågan om ersättning för sveda och värk, lyte eller annat men bestäms enligt nationell lag. Ersättningens storlek bestäms också enligt nationell lag. Ansvarigheten får begränsas men begränsningsbeloppet för varje skadad person får enligt konventionen inte understiga 200 000 s. k. Germinalfrancs, vilket motsvarar drygt 340 000 kr. Om järnvägen har vållat skadan uppsåtligen eller av grov oaktsamhet skall obegränsat ansvar dock gälla. Konventionen innehåller dessutom vissa preskriptionsregler och bestämmelser av processuell natur.

Tilläggskonventionen har varken undertecknats eller biträttats av Sverige. Däremot har den rönt en omfattande tillslutning från andra staters sida. Sålunda har hittills ett femtontal europeiska länder — däribland Danmark, Finland och Norge — samt några utomeuropeiska stater ratificerat eller anslutit sig till konventionen. När denna träder i kraft, vilket har fastställts att ske den 1 januari 1973, kan således Sverige som praktiskt taget den enda av de stater som bedriver järnvägssamarbete inom ramen för CIM och CIV komma att stå utanför tilläggskonventionen. Ett sådant förhållande måste betraktas som otillfredsställande, i synnerhet som tilläggskonventionens reglering får anses bereda den resande en förmånligare ställning än han åtnjuter enligt 1886 års lag.

Enligt min mening bör man därför nu överväga att Sverige biträder tilläggskonventionen. I så fall måste uppenbarligen vissa ändringar göras i 1886 års lag. Dessa ändringar skulle i och för sig kunna inskränkas till att gälla internationell befordran. Emellertid skulle det inte vara en godtagbar ordning att beträffande passagerarna i ett och samma tåg ett regelsystem tillämpas för dem som gör en internationell resa och ett annat regelsystem gäller för dem som gör en inrikes resa. De nu gällande reglerna i 1886 års lag kan inte heller anses bereda den resande ett tillfredsställande skydd, eftersom det åligger den skadelidande att visa att skadan beror på fel eller försummelse från järnvägens sida. För den skadelidande kan det många gånger ställa sig svårt att fullgöra denna beviskyldighet. Den som skadas vid färd med buss eller flyg intar i detta hänseende en bättre ställning. I dessa fall har nämligen den resande möjlighet att erhålla skadestånd utan att behöva visa att skadan orsakats av vållande på bussägarens eller flygtransportörens sida. I fråga om passagerarbefordran till sjöss torde det bli aktuellt att införa en delvis motsvarande reglering på grundval av det förslag i ämnet som sjölagskommittén nyligen har avlämnat.

Flera skäl talar således för att tilläggskonventionens reglering bör ersätta motsvarande reglering i 1886 års lag. Denna lag framstår för övrigt numera i sin helhet som föråldrad. Det bör därför övervägas att helt ersätta 1886 års lag med ny lagstiftning om järnvägs ansvar för person- och sakskada. Det bör dock beaktas att frågan om skadeståndsansvar gentemot utomstående tredje man eller gentemot den som är anställd hos trafikföretaget lämpligen bör lösas i ett sammanhang för bil- och järnvägstrafiken efter så vitt möjligt enhetliga riktlinjer. Den frågan bör därför inte tas upp för järnvägstrafikens

del förrän det blir aktuellt att göra en översyn av bilansvarighets- och trafikförsäkringslagstiftningen.

Frågor som gäller järnvägsföretagets ansvarighet för gods och inskrivet resgods regleras, som tidigare nämnts, i järnvägstrafikstadgan. Det är således här fråga om bestämmelser, som har meddelats av Kungl. Maj:t med stöd av 89 § regeringsformen. Att den frakträttsliga regleringen vid järnvägsbefordran inte har skett i civillags form sammanhänger med att järnvägsdriften alltifrån tillkomsten av de första författningarna i ämnet vid mitten av 1800-talet i vidsträckt omfattning har varit en statlig verksamhet. Redan vid tillkomsten av 1886 års lag ifrågasattes emellertid om inte då gällande regler om godsbefordran med järnväg omsider borde ersättas med en reglering i allmän lag. Denna form för lagstiftning, som redan hade använts beträffande godsbefordran till sjöss, kom sedermera till användning också beträffande godsbefordran med luftfartyg och förutses bli använd vid godsbefordran med vägfordon enligt det betänkande med förslag till lag om vägfrakttavtal som vägfrakttavtalskommittén kommer att lägga fram inom den närmaste tiden.

Det kan — särskilt sedan järnvägarnas befordringsplikt beträffande gods i princip avskaffats — inte gärna göras gällande att frakttavtalet vid järnvägsbefordran på något avgörande sätt skiljer sig från andra typer av transportavtal, vilkas reglering anses böra ske genom allmän civillag. Enligt min mening bör därför reglerna om befordran av gods och inskrivet resgods med järnväg tas upp i lag. Som framhölls i remissyttranden över förslaget till 1966 års järnvägstrafikstadga torde ett lämpligt tillfälle yppa sig, när det tidigare nämnda förslaget till lag om vägfrakttavtal läggs fram och därmed behov av en viss samordning av reglerna för landsvägsbefordran och järnvägsbefordran kan väntas uppstå, t. ex. vad angår ersättningsens storlek vid dröjsmål och längden av vissa tidsfrister.

Som framgår av vad jag här har anfört kan nya lagregler för järnvägsbefordran bli behövliga såväl vad beträffar resande och deras personliga tillhörigheter som beträffande gods och inskrivet resgods. Det synes mest ändamålsenligt att de civilrättsliga regler som behövs i detta sammanhang sammanförs i en särskild lag om järnvägsbefordran. De föreskrifter av offentligrättslig natur som erfordras bör tas upp i en författning av administrativ karaktär.

I fråga om järnvägsföretags ansvarighet gentemot resande och för deras personliga tillhörigheter är det angeläget att en eventuell ny reglering kommer till stånd så snart som möjligt efter det att den förut nämnda tilläggskonventionen träder i kraft den 1 januari 1973. Vad däremot angår gods och inskrivet resgods bör en ny reglering inte genomföras förrän ståndpunkt har tagits till förslaget till lag om vägfrakttavtal. Det synes därför lämpligt att den ifrågasatta lagstiftningen genomförs i två etapper.

Jag vill på grund av vad jag nu har anfört förorda att en särskild sakkunnig ges i uppdrag att överväga de lagstiftningsfrågor som jag här har angett. Den sakkunnige bör så snart som möjligt i delbetänkande lägga fram förslag till den lagstiftning som är nödvändig för Sveriges tillträde till 1966 års tilläggskonvention och de författningsändringar som i samband därmed bör göras i syfte att samordna reglerna om inhemsk och internationell befordran med järnväg av passagerare och bagage. Utöver vad jag har anfört i det föregående torde några ytterligare direktiv för utredningsarbetet inte vara behövliga. Den sakkunnige bör samråda med de kommittéer eller sakkunniga som kan komma att tillsättas i Danmark, Finland och Norge för att utreda motsvarande frågor.

Utredningsmannen har hållit ett sammanträde med experterna.

Utredningsarbete beräknas pågå under hela år 1973.

51. Utredningen (Ju 1972:05) angående inskrivning av rätt till luftfartyg m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för att företa en översyn av reglerna om registrering av och inskrivning av rätt till luftfartyg m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli 1972):

Utredningsman:

Rune, Christer L., hovrättsråd

Experter:

Gunnarson, E. J. Ingvar, hovrättsassessor (fr.o.m. den 18 juli 1972)

Hedqvist, Sven A., byrådirektör (fr.o.m. den 18 juli 1972)

Heuman, Jan G. M., rådmann (fr.o.m. den 18 juli 1972)

Liljeqvist, Rolf A., hovrättsassessor

Nilsson, Bengt G., hovrättsassessor (fr.o.m. den 18 juli 1972)

Lokal: Justitiedepartementets kommittéer, Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (Liljeqvist). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 7 juni 1972):

Nuvarande regler om registrering av och inskrivning av rätt till luftfartyg m.m. finns i lagen (1955: 227) om inskrivning av rätt till luftfartyg, lagen (1955: 229) i anledning av Sveriges tillträde till 1948 års konvention rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg samt luftfartslagen (1957: 297). Till grund för lagstiftningen låg bl. a. den i Genève den 19 juni 1948 avslutade konventionen rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg. Lagstiftningen följde i väsentliga avseenden förebilder i fastighetsrättens teckningsregler och i sjöfartens regler om registrering av och teckning i fartyg. Vid denna tid pågick arbetet med en reformering av det fastighetsrättsliga inskrivningsväsendet. Vid tillkomsten av 1955 års lagstiftning på luftfartsområdet förutsattes att en revision av denna lagstiftning kunde aktualiseras sedan det berörda reformarbetet på fastighetsrättens område föranlett lagstiftning.

Genom införandet av den nya jordabalken har det fastighetsrättsliga inskrivningsväsendet undergått en genomgripande omdaning. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1972 har till lagrådet remitterats förslag till ändringar i sjölagen, vilka innebär bl. a. att moderna regler om registrering av och inskrivning av rätt till vissa fartyg och fartyg under byggnad skall genomföras. Förslagen bygger delvis på internationella fördrag motsvarande 1948 års nyssnämnda luftfartskonvention. De nya reglerna har fastighetsrättslig förebild, men de avviker i vissa hänseenden från de fastighetsrättsliga reglerna, väsentligen beroende på att fartyg har karaktären av lösöre.

De redan genomförda ändringarna i de fastighetsrättsliga inskrivningsreglerna och den förestående revisionen av motsvarande sjörättsliga regler bör föranleda en översyn av lagstiftningen om inskrivning av rätt till luftfartyg. Denna uppgift bör anförtros en särskild sakkunnig.

Den sakkunnige bör med utgångspunkt i de nya fastighets- och sjörättsliga reglerna utarbeta och lägga fram förslag till lagregler rörande inskrivning av äganderätt till luftfartyg och panträtt på grund av inteckning i sådan egendom. I den mån det visar sig behövt för att nå en anpassning till motsvarande sjörättsliga regler bör den sakkunnige också utarbeta förslag till nya lagregler om luftfartygs nationalitet, tillbehör till luftfartyg, luftpanträtt och exekution i luftfartyg. Den sakkunnige bör också uppmärksamma frågan om det behövs lagregler i motsvarande hänseenden beträffande luftfartyg under byggnad.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt och om möjligt vara avslutat före utgången av år 1973.

Utredningen har hållit ett sammanträde i augusti 1972. En enkät rörande lagstiftningsfrågor som aktualiseras av utredningsuppdraget har genomförts under hösten 1972.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

52. Sakkunnig (Ju 1972:06) för översyn av namnlagen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1972 med uppdrag att verkställa översyn av namnlagen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1972):

Utredningsman:

Höglund, Olof A., justitieråd (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Lokal: Högsta domstolen, Box 2066, 103 12 Stockholm 2, tel. växel 23 8640

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 5 maj 1972):

Namnlagen (1963: 521) trädde i kraft den 1 januari 1964 och har alltså nu gällt under drygt åtta år. Under denna tid har den undergått vissa ändringar. Bl. a. kan nämnas att den reform av de utomäktenskapliga barnens rättsställning som genomfördes år 1970 också innebar att sådant barn fick generell rätt att anta sin fars släktnamn oberoende av dennes medgivande. Den allmänna samhällsutvecklingen och erfarenheterna från tillämpningen av lagen har nu aktualiserat vissa reformfrågor. Riksdagen uttalade sig förra året för att en översyn av lagen borde komma till stånd (LU 1971: 18, rskr 1971:261). Patent- och registreringsverket har i sin egenskap av namnmyndighet i skrivelse till chefen för justitiedepartementet i februari 1972 förklarat sig vitsorda behovet av en sådan översyn och närmare redovisat erfarenheterna från den hittillsvarande tillämpningen av lagen. Även jag anser att tiden nu är mogen för en översyn av namnlagen. Uppgiften bör anförtros åt en särskild sakkunnig.

Namnrettens regler präglas av avvägningar mellan offentligrättsliga och privaträttsliga hänsyn. Vid en översyn av lagen kan det finnas anledning att göra nya avvägningar. Numera används i ökad utsträckning personnummer som identifieringsmedel i olika sammanhang. Det är möjligt att detta i någon mån har minskat behovet från det allmännas synpunkt av stabilitet i namnordningen och att det därför nu kan finnas utrymme för något större hänsynstagande till de enskildas intresse av att själva få välja sitt namn. Å andra sidan måste beaktas att det alltså åtminstone i fråga om mera särpräglade namn föreligger ett berättigat krav på att namnet skyddas mot obehörig användning.

När riksdagen förra året behandlade frågan om översyn av namnlagen uppmärksammades särskilt reglerna om förvärv av släktnamn genom äktenskap och om inomäktenskapliga barns förvärv av släktnamn. De nuvarande reglerna bygger på den agnatiska namnföljden som innebär att barn i äktenskap i princip får faderns och inte moderns släktnamn. Vidare gäller att hustru genom äktenskapet får mannens släktnamn. Från dessa huvudregler görs dock i lagen betydande avsteg. Barn i äktenskap som är under 18 år kan anta moderns släktnamn som ogift, om domstol har funnit namnbytet förenligt med barnets bästa. Om barnet är över 18 år kan det erhålla moderns släktnamn som ogift efter ansökan hos namnmyndigheten, såvida särskilda skäl föreligger. Kvinna kan under äktenskapet behålla sitt släktnamn som ogift, om hon har gjort anmälan härom före vigseln. Om särskilda skäl föreligger, kan hon efter ansökan hos namnmyndigheten få tillstånd att behålla annat namn, t. ex. förutvarande makes namn, som hon bar vid äktenskapets ingående. Om hon genom äktenskapet har förvärvat mannens släktnamn, kan hon framför detta bära sitt eget släktnamn som ogift i form av ett tilläggsnamn och i annat fall kan hon bära mannens släktnamn som tilläggsnamn. Efter äktenskapets upplösning har hon rätt att återta sitt släktnamn som ogift. Om särskilda skäl föreligger, kan hon såväl under äktenskapet som efter dess upplösning efter ansökan hos namnmyndigheten få tillstånd att återta släktnamn som hon tidigare har haft. Namnlagen lämnar vidare viss möjlighet för makar att som gemensamt namn anta hustruns släktnamn som ogift. Ett villkor härför är dock att det föreligger synnerliga skäl. Namnmyndigheten har till följd härav medgivit sådant namnbyte endast i begränsad omfattning.

De regler som sålunda gäller i fråga om makars namn överensstämmer inte helt med en modern syn på förhållandet mellan makarna i ett äktenskap. Den sakkunnige bör överväga vilka ändringar i nuvarande regler som kan påkallas av nutida uppfattning om äktenskapet som en form för frivillig samlevnad mellan självständiga personer.

Enligt min mening förefaller det vara en naturlig utgångspunkt vid utformningen av regler om makars släktnamn att makarna bör kunna välja mellan att bära samma namn eller att behålla vardera sitt namn. Det bör också stå make fritt att använda den andre makens namn som tilläggsnamn. Vissa undantag från dessa huvudprinciper torde dock bli nödvändiga, bl. a. för de fall då make förvärvat sitt släktnamn genom giftermål. En reform av lagreglerna i nu antydd riktning kräver en översyn också av de regler som gäller makes möjligheter att under äktenskapet förvärva nytt släktnamn eller återta tidigare sådant namn.

Bestämmelserna om barns släktnamn har givetvis nära samband med de regler som gäller för makar. Barn i äktenskap bör i princip ha lika rätt till sin mors som till sin fars släktnamn och föräldrarna bör ha frihet att välja vilket av dessa namn barnet skall bära. Av praktiska skäl behövs emellertid en

regel om vilket namn barnet skall ha när föräldrarna inte bestämt något härom. Utformningen av en sådan regel bör ske mot bakgrund av de ändrade bestämmelser om makars förvärv av släktnamn som den sakkunnige kan komma att föreslå.

De problem jag nu har berört har inte någon direkt motsvarighet när det gäller utomäktenskapliga barn. I fråga om dem torde namnlagens nuvarande regler i och för sig vara tillfredsställande.

Namnlagen innehåller inte några särskilda bestämmelser som reglerar namnfrågan för personer som lever tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden utan att vara gifta. Från namnmyndigheten har uppgivits att det ofta förekommer att samboende man och kvinna som inte är gifta önskar bära samma släktnamn. Detta önskemål har i viss utsträckning kunnat tillgodoses med stöd av nuvarande regler i namnlagen. Vid utredningsarbetet bör övervägas om det finns behov av särskilda regler om namnförvärv för samboende.

För att en person skall ha rätt att anta ett nybildat släktnamn krävs enligt namnlagen att hans aktuella släktnamn inte är tillräckligt särskiljande eller annars är mindre tjänligt. I princip anser jag det ändamålsenligt att allttjämt ställa upp vissa villkor av denna typ för att ett namnbyte skall få komma i fråga. Det finns dock mot bakgrund av vad jag inledningsvis anförde skäl att överväga om reglerna kan mjukas upp något så att större hänsyn kan tas till de enskildas önskemål. Eftersom man kan räkna med att det aktuella namnets bristande särskiljningsförmåga även i fortsättningen kommer att utgöra en grund för rätt till namnbyte, bör den sakkunnige se över de riktlinjer för bedömningen av denna fråga som namnrättskommittén drog upp under förarbetena till namnlagen på grundval av då gjorda frekvensundersökningar.

Namnlagen upptar inte några generella bestämmelser om lagens tillämplighet på utländska medborgare. I huvudsak torde den gälla bara svenska medborgare. I vissa fall kan dock enligt 8 § namnbyte genom beslut av namnmyndigheten medges även för utlänningar. Med svensk medborgare likställs nämligen i denna paragraf utlänning som är gift med svensk medborgare. Även annan utlänning som stadigvarande vistas i Sverige har rätt till namnbyte om det finns skäl till det. Under de senaste decennierna har Sverige haft en betydande invandring. Såväl namnmyndigheten som pastorsämbetena och domstolarna har därför i ökande utsträckning fått ta ställning till frågor om namnlagens tillämpning på utlänningar med mer eller mindre fast anknytning till Sverige. Det har ofta visat sig svårt att bedöma hur långt myndighets behörighet sträcker sig i sådana fall. Den sakkunnige bör undersöka dessa frågor närmare och överväga om de knapphändiga reglerna på området behöver göras mer utförliga. Härvid bör även frågan om tillämpningen av namnlagens familjerättsliga regler på här bosatta utlänningar uppmärksammas.

Ett annat internationellt problem, som aktualiseras särskilt vid de svenska utlandsmyndigheternas handläggning av passärenden, är vilken verkan som skall tillerkännas utländsk namnmyndighets beslut rörande svensk medborgare. F. n. torde anses att ett sådant beslut inte får någon verkan i Sverige. Den sakkunnige bör överväga om denna ordning undantagslöst bör upprätthållas i fortsättningen eller om man kan tänka sig att i vissa fall erkänna utländska beslut i namnärenden. Den sakkunnige bör i detta sammanhang undersöka om det är möjligt att i förhållandet de nordiska länderna emellan åstadkomma en ordning innebärande ömsesidigt erkännande av beslut i namnärenden.

Det bör stå den sakkunnige fritt att inom ramen för utredningsuppdraget ta upp även andra frågor än dem som jag här uttryckligen har nämnt. Han bör ta del av de erfarenheter av lagens tillämpning som nu föreligger och mot bakgrund därav närmare överväga vilka förbättringar som kan åstadkommas. I lagtekniskt avseende är namnlagen ganska komplicerad. Den sakkunnige bör sträva efter att göra reglerna enklare och mer lättillgängliga.

Tillkomsten av namnlagen föregicks av samarbete på nordiskt plan. Även vid den nu aktuella översynen bör möjligheterna till sådant samarbete tillvaratas.

Utredningens arbete har påbörjats och beräknas pågå under hela år 1973.

53. Konsumenttjänstutredningen (Ju 1972:07)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för att verkställa utredning angående lagstiftning om konsumentskydd vid privat serviceverksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1972):

Utredningsman:

Bernitz, Ulf, bitr. professor

Experter:

Bergqvist, Hans A., hovrättsråd, konsumentombudsmannens ställföreträdare (fr.o.m. den 17 oktober 1972)

Hellner, Jan E., professor (fr.o.m. den 17 oktober 1972)

Hillbom, Lars H., civilekonom (fr.o.m. den 17 oktober 1972)

Holm, Ernst Olaf A., direktör (fr.o.m. den 17 oktober 1972)

Iundvall, Leif K. G., byrådirektör (fr. o. m. den 14 december 1972)

Ringstedt, Nils A. E., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 17 oktober 1972)

Wallin, Per J., direktör (fr.o.m. den 17 oktober 1972)

Sekreterare:

Hertzman, A. Olov, hovrättsassessor (fr.o.m. den 17 oktober 1972)

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., tel. 763 20 37 (sekreteraren). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 7 juni 1972):

Ett viktigt inslag i de senaste årens lagstiftningsarbete i vårt land har utgjorts av de åtgärder som vidtagits i syfte att på olika sätt stärka konsumenternas rättsskydd. Ett område där reformer i denna riktning har ansetts påkallade är reglerna om förhållandet mellan köpare och säljare. Köplagsutredningen har nyligen i betänkandet (SOU 1972:28) Konsumentköplag lagt fram förslag till särskilda köprättsliga regler av tvingande karaktär till skydd för konsumenterna. De föreslagna reglerna kompletterar och modifierar de dispositiva rättsregler som finns i lagen (1905: 38 s. 1) om köp och byte av lös egendom (köplagen). Avsikten är att förslaget skall läggas till grund för proposition till 1973 års riksdag.

Den föreslagna konsumentköplagen gäller avtal om köp. Till köp räknas enligt 2 § i den allmänna köplagen även avtal om tillverkning av vara, under förutsättning att tillverkaren själv skall tillhandahålla materialet. Varken konsumentköplagen eller den allmänna köplagen är emellertid i princip tillämpliga på avtal om serviceverksamhet, exempelvis reparations- och underhållsarbeten. När det gäller sådana avtal saknas i stort sett reglering i lag. Uppkommande rättsfrågor får lösas med ledning av allmänna rättsgrundsatser och analogier från annan lagstiftning. Härvidlag är givetvis de köprättsliga reglerna av särskilt intresse. I betydande utsträckning torde den allmänna köplagens dispositiva regler vinna analogisk tillämpning på serviceområdet. Om det införs tvingande rättsregler beträffande konsumentköp torde även dessa kunna få visst inflytande på detta område. Bl. a. synes det ligga nära till hands att söka ledning där när det gäller bedömningen av frågor om olika avtalsvillkors tillbörlighet. Däremot synes reglerna inte kunna vinna tillämpning som tvingande rättsregler utanför lagens tillämpningsområde.

Köplagsutredningen har funnit att brister i konsumenternas rättsskydd på det köprättsliga området ger sig till känna framför allt i tre avseenden. Den allmänna köplagens reglering sätts i stor utsträckning ur spel genom formulärrättsliga klausuler som ensidigt gynnar säljarsidans intressen. Vidare kommer i många fall en köpare i samband med köpet i rättsförhållande även till annan än säljaren, exempelvis tillverkare som har utfärdat en garanti eller finansiär som medverkar vid kreditköp, och oklarhet råder om köparens rättsställning i sådana situationer. Slutligen saknas tydliga regler för det fallet att köparen har förmåtts att köpa en vara genom vilseledande uppgifter i reklam e. d. från säljaren eller annan. Dessa brister motiverar enligt utredningen att särskild lagstiftning tillskapas till konsumenternas skydd. Denna lagstiftning är avsedd att på det civilrättsliga området komplettera den näringsrättsliga reglering som har genomförts på senare år genom lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring och lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor.

De skäl som köplagsutredningen sålunda har anfört till stöd för en särskild konsumentköplag har otvivelaktigt singiltighet också på stora delar av serviceområdet. Härtill kommer att avsaknaden av allmän lagstiftning på detta område leder till betydande osäkerhet om vilka rättigheter och skyldigheter som tillkommer parterna när särskild överenskommelse saknas. Enligt min mening finns det därför goda skäl för att komplettera den blivande konsumentköplagen med en civilrättslig lagstiftning till konsumenternas skydd på serviceområdet. Jag förordar att en särskild sakkunnig tillkallas för att närmare utreda frågan om sådan lagstiftning.

Avsaknaden av lagregler som direkt gäller serviceverksamhet innebär att utgångspunkten för en lagreglering till konsumenternas skydd i viss mån blir en annan här än på det köprättsliga området. Det bör emellertid inte nu komma i fråga att på serviceområdet genomföra någon fullständig rättslig reglering, som till uppläggning och räckvidd kan jämföras med köplagens. Utredningsarbetet bör direkt inriktas på sådana regler som i första hand behövs för att tillgodose konsumenternas behov av rättsskydd. I de avseenden där något påtagligt sådant behov inte föreligger finns det f. n. inte tillräcklig anledning att genomföra särskild lagstiftning.

Den sakkunniges arbete bör inte bindas av några detaljerade direktiv, vare sig i fråga om reglernas tillämpningsområde eller beträffande deras materiella innehåll. Den sakkunnige bör bilda sig en uppfattning om vilka slag av avtal som har särskild betydelse för konsumenterna och om var det

finns speciellt behov av skyddsregler i lag. För egen del vill jag i detta sammanhang bara anföra några allmänna synpunkter.

En naturlig utgångspunkt när det gäller att bestämma lagreglernas tillämpningsområde är att det skall vara fråga om avtal mellan å ena sidan en näringsidkare som yrkesmässigt tillhandahåller den tjänst det är fråga om och å andra sidan en konsument som utnyttjar tjänsten för privat ändamål. Härav följer bl. a. att reglerna aldrig kan bli tillämpliga när den som tillhandahåller tjänsten gör detta i egenskap av anställd hos den andre. Rena anställningsavtal kommer alltså att ligga utanför regleringen. Utredningsuppdraget bör inte omfatta sådan service som lämnas från det allmänna sida.

Svårare är att avgöra vilka typer av avtal som bör omfattas av lagreglerna. Uttryck som service och tjänst är vaga och kan ges mycket vidsträckt innebörd. För egen del föreställer jag mig att det kan vara lämpligt att nu i första hand inrikta sig på vissa praktiskt betydelsefulla och något så när klart avgränsade och överblickbara områden. Med en sådan metod torde man ha de bästa förutsättningarna att nå fram till regler som kan innebära en reell förstärkning av konsumenternas rättsskydd.

En typ av avtal som naturligen får en central plats i detta sammanhang och som har klara beröringspunkter med köp är avtal om arbete på lös sak. Det kan vara fråga om underhålls-, reparations- eller ändringsarbeten, t. ex. tvättning av kläder, reparation av bil, omklädsel av möbler, eller om sådan tillverkning på vilken köpreglerna inte är tillämpliga därför att beställaren själv tillhandahåller materialet. Mera tveksamt är i vilken utsträckning det finns anledning att i lagreglera också avtal om arbete på fast egendom. Goda skäl synes tala för att lagreglerna bör vara tillämpliga också på underhålls- och reparationsarbeten på hus. Frågan om de även bör omfatta nybyggnads- och ombyggnadsarbeten är däremot tveksam och får övervägas närmare av den sakkunnige.

En annan grupp av avtal som eventuellt kan behöva täckas in i en ny konsumentskyddslagstiftning är avtal som gäller behandling av person, exempelvis sjukvård, tandbehandling och skönhetsvård. Ytterligare kan i sammanhanget pekas på tjänster av "immateriell" art såsom undervisning, juridisk rådgivning etc.

Vad gäller de typer av avtal som nu har berörts och som har nära samband med köp synes det naturligt att vid utformningen av skyddsregler för konsumenterna utgå från de regler som kan komma att bli genomförda beträffande konsumentköp. Detta gäller både urvalet av problem, vilka i inte obetydlig utsträckning torde vara likartade, och den rätts tekniska lösningen, som enligt köplagsutredningens förslag innebär att konsumenten genom tvingande rättsregler tillförsäkras ett visst minimiskydd när motparten inte fullgör sina förpliktelser. De särskilda problem som uppstår vid köp, när annan än säljaren, exempelvis en tillverkare, har utställt en garanti för varan, har också viss motsvarighet på serviceområdet, exempelvis då den som har mottagit en sak för reparation låter annan utföra reparationen och denne i sin tur lämnar en garanti för arbetet.

Det kan ibland vara svårt att avgöra om ett avtal är att betrakta som köp eller tjänst eller en kombination av båda delarna. Som exempel kan nämnas att den som utför en reparation i samband därmed tillhandahåller reservdelar. Den sakkunnige bör närmare överväga de problem som sammanhänger med sådana kombinerade avtal. Svårigheten att dra klara gränser talar i och för sig för att man i möjligaste mån bör försöka få enhetliga regler för köp och tjänster.

Det ligger i sakens natur att regler som är avpassade för köp ofta inte utan vidare kan tillämpas på tjänster. Detta gäller exempelvis hävningsreglerna. När tjänsten väl har utförts finns ju inte längre möjlighet att låta prestationen återgå. Att i sådana fall ersätta hävningspåföljden med en regel som helt befriar konsumenten från betalningsskyldighet innebär inte alltid en rimlig lösning. Troligen får man i stället ofta låta till skadestandsregler. Köplagsutredningen har varit restriktiv när det gäller att föreslå tvingande regler om skadestånd vid bristande fullgörelse från säljarens sida. Det är möjligt att man bör se något annorlunda på denna fråga när det gäller tjänster. På serviceområdet uppkommer f. ö. också skadestandsfrågor som knappast har någon direkt motsvarighet vid köp. Jag tänker på sådant som att ett felaktigt utfört arbete på en sak kan ha försatt denna i sämre skick än förut eller eventuellt lett till att den har blivit helt förstörd. Den sakkunnige bör närmare överväga behovet av lagregler för dessa och liknande situationer.

Det finns även i övrigt problem på serviceområdet som inte har någon direkt motsvarighet vid köp eller åtminstone inte har samma aktualitet där. Detta beror bl. a. på att avtalet rör en arbetsprestation som skall fullgöras i framtiden och att konsumenten därför inte vid avtalstillfället kan undersöka det han förvärfvar och därigenom bilda sig en uppfattning om det begärda priset är rimligt. I många fall kan f. ö. varken tjänstens närmare innehåll eller priset anges på förhand. Sålunda kan det ibland vara svårt för den som åtar sig ett reparationsarbete att i förväg beräkna tids- och materialåtgång och därmed få ett underlag för kalkylering av priset.

Vid reparationsarbeten och liknande uppkommer erfarenhetsmässigt ofta i efterhand tvister rörande det lämnade uppdragets omfattning. Det är inte ovanligt att beställaren gör gällande att det utförda och debiterade arbetet går utöver ramen för vad som har beställts. Frågor av sådant slag är visserligen av allmän avtalsrättslig natur och har lämnats utanför såväl den allmänna köplagens som den föreslagna konsumentköplagens reglering. Erfarenheten visar emellertid att frågorna har särskild aktualitet vid vissa för konsumenterna viktiga avtal på serviceområdet såsom avtal om reparation av bil o. d. Den sakkunnige bör närmare överväga de problem som uppkommer i sådana situationer. Hit hör frågan om det i vissa fall kan vara försvarligt eller kanske t. o. m. en skyldighet för uppdragstagaren att gå utöver beställningen och frågan om vilka rättsverkningar som i olika fall bör inträda när arbete har utförts utan beställning.

Som jag tidigare har antytt bör den sakkunnige inte ha ambitionen att åstadkomma regler som kan tillämpas beträffande alla slag av tjänster. En särskild typ av avtal som både på grund av sin stora praktiska betydelse och på grund av sin invecklade tekniska natur kan kräva en särreglering — som eventuellt blir ganska utförlig — är avtal om sällskapsresor och liknande arrangemang. Dessa avtal representerar ofta stora kostnader för den enskilde konsumenten, marknadsföringen är mycket energisk, och eftersom det i allmänhet inte är möjligt att på förhand granska den utfästa prestationen får konsumenten i huvudsak grunda sin värdering av denna enbart på de upplysningar som arrangören lämnar. Avtalen gäller normalt en kombination av olika varor och tjänster som transport, kost, logi, färdledning och speciella arrangemang, vilka ofta tillhandahålls av olika företag. Dettagör det svårt för konsumenterna att bedöma mot vem anspråk för brister i arrangemanget skall riktas. De allmänna avtalsvillkoren inom resebranschen har nyligen reviderats som resultat av överläggningar mellan konsumentombudsmannen och researrangörernas organisationer. Vidare

finns i resegarantilagen (1972: 204) visst skydd för konsumenterna för fall då arrangören inte uppfyller sina förpliktelser. Den sakkunnige bör vid utformningen av civilrättsliga regler på området ta hänsyn till vad som sålunda på andra vägar redan åstadkommit eller kan komma att åstadkommas till skydd för konsumenterna.

Jag anser mig inte ha anledning att ytterligare uppehålla mig vid frågor om utredningsarbetets omfattning och uppläggning. Avslutningsvis vill jag bara påpeka att den sakkunnige inte bör gå in på sådana områden där det redan finns speciallagstiftning, såsom försäkringsrätten och vissa delar av transporträtten. Den sakkunnige bör givetvis samråda med utredningar på närliggande områden, såsom köplagsutredningen, generalklausulutredningen och kreditköpkommittén.

Vid överläggningar mellan kontaktmännen för nordiskt lagsamarbete har från övriga nordiska länders sida yppats intresse för att delta i utredningsarbetet. Den sakkunnige bör därför bedriva sitt arbete i samråd med representanter för dessa länder.

Den sakkunnige bör, om det visar sig lämpligt, kunna redovisa sitt arbete i delbetänkanden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

54. 1972 års domarutredning (Ju 1972:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att utreda frågan om hovrätternas organisation, domarutbildningen och domarkarriären m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1972):

Ordförande:

Spak, Carl-Anton, lagman

Ledamöter:

Dockered, G. Robert, lantbrukare, led. av riksdagen

Wiklund, Bengt O., journalist, led. av riksdagen

Experter:

Anderfors, Sten-Erik S., kammarrättsråd

Börjesson, Mats, direktör

Montgomery, J. Henry A., kanslichef

Wilhelmson, Lars E., kanslichef

Huvudsekreterare:

Sönnerhed, N. Gunnar, hovrättsassessor

Sekreterare:

Wikrén, R. O. Gerhard, hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Lindberg, Bert H., kammarrättsfiskal (fr. o. m. den 1 januari 1973)

Lokal: Domstolsväsendets organisationsnämnd, Fack, 103 40 Stockholm
40, tel. växel 520890 (sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 14 april 1972):

De reformer som under senare år har genomförts på domstolsväsendets område har inneburit viktiga förändringar av domstolarnas organisation och arbetsformer. I fråga om de allmänna underrätterna har bl. a. en ny enhetlig underrättsorganisation genomförts och en allmän översyn av domkretsindelningen företagits. Genom ändring i reglerna om fullföljd av talan till högsta domstolen (HD) har denna domstol givits ställningen av nästan enbart prejudikatinstans. Detta har medfört att hovrätt numera i det stora flertalet mål utgör sista instans.

Två viktiga frågor som inte har behandlats under det pågående reformarbetet beträffande de allmänna domstolarna är utformningen av domarutbildningen och formerna för domarkarriären. Som närmare utvecklas i det följande finns det starka skäl att nu närmare överväga skilda spörsmål rörande domarutbildningen och domarkarriären.

Hovrätternas arbetsformer ändrades radikalt i och med tillkomsten på 1940-talet av den nya rättegångsbalken. Endast i begränsad utsträckning har det pågående reformarbetet innefattat något förnyat övervägande av arbetsformerna, vilka har ett starkt samband med domarutbildningen och domarkarriären. De nu genomförda reformerna av underrätterna och — framför allt — den ändrade ställning som hovrätterna har erhållit genom de nya fullföljdsreglerna till HD gör det angeläget att nu på nytt ta upp frågan om hovrätternas organisation och arbetsformer till övervägande. I detta sammanhang finns det anledning att också ta upp frågan om lekmannamedverkan i hovrätt.

Även beträffande förvaltningsdomstolarna har under senaste tid viktiga förändringar genomförts. Kammarrätten, som tidigare huvudsakligen var en specialdomstol för skattemål, har genom 1971 års reform av förvaltningsrättskipningen blivit en allmän förvaltningsdomstol närmast under regeringsrätten med i stort sett samma vidsträckta kompetensområde som denna. Vid sidan av kammarrätten i Stockholm har inrättats en kammarrätt i Göteborg. Dessutom har kammarrätternas organisation och arbetsformer setts över. Under kammarrätt har inrättats skatterätter och länsrätter för några av de viktigaste grupperna av förvaltningsmål. Regeringsrätten har blivit huvudsakligen en prejudikatinstans i fråga om mål som fullföljts från kammarrätt på samma sätt som högsta domstolen blivit det i fråga om mål som fullföljts från hovrätt. Förändringarna beträffande förvaltningsdomstolarna har inneburit att dessa nu har en upphyggnad som mycket nära ansluter till vad som gäller på de allmänna domstolarnas område.

Också beträffande förvaltningsdomstolarna finns det anledning att ta upp till övervägande skilda spörsmål angående domarutbildningen och domarkarriären samt lekmannamedverkan i mellaninstansen. De problem och de reformönskemål som där gör sig gällande är i allt väsentligt så lika dem som föreligger rörande de allmänna domstolarna att de bör behandlas i ett sammanhang.

Mot den nu tecknade bakgrunden förordar jag att sakkunniga tillkallas för att utreda frågorna om domarutbildningen och domarkarriären avseende de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna samt om hovrätternas organisation och lekmannamedverkan i hovrätt och kammarrätt. Till ledning för utredningsarbetet vill jag anföra följande.

En blivande domare vid allmän domstol får nu sin huvudsakliga domarutbildning i hovrätt. Denna inleds genom tjänstgöring under knappt ett år

som fiskalsaspirant. Efter antagning som hovrättsfiskal tjänstgör den blivande domaren under 3—5 år växelvis i hovrätt och underrätt. Utbildningen avslutas genom s. k. adjunktionstjänstgöring i hovrätt under minst 9 månader, varefter han normalt förordnas till assessor i hovrätten. Lämpligheten för domarbanan provas av hovrätt dels före fiskalsförordnandet dels före assessorsförordnandet. Efter assessorsförordnandet tjänstgör flertalet normalt under en tid som föredragande i högsta domstolen innan de erhåller tjänst som ordinarie domare i tingsrätt eller hovrätt.

Inom kammarrättskarriären provas lämpligheten för domarbanan före fiskalsförordnandet, inför det första förordnandet som adjungerad ledamot i kammarrätt samt i samband med utnämningen till kammarrättsassessor. Tjänstgöringen mellan de båda första prövningstillfällena är förlagd enbart till kammarrätten. Efter det senare prövningstillfället går karriären normalt vidare via fortsatt tjänstgöring i kammarrätt och tjänstgöring som föredragande i regeringsrätten fram till ordinarie domartjänst i kammarrätt. Vilka ändringar i denna karriär som kan följa av den nya kammarrättsorganisationen och tillkomsten av länsrätter och länsskatterätter är f. n. osäkert.

Den nuvarande ordningen karakteriseras av att de ordinarie domarna utses bland dem som redan förut sedan länge tjänstgjort inom respektive domarkarriär på icke ordinarie tjänster. Denna slutna domarkarriär har obestriddliga förtjänster. Systemet har medverkat till den svenska domarkårens goda anseende för duglighet, självständighet och plikttrohet.

Den slutna domarkarriären har emellertid också svagheter. Den har medfört att tjänstgöringstiden inom domstolsväsendet i regel är avgörande vid utnämningen till flertalet ordinarie domartjänster och i praktiken leder en normal befordringsgång för den som i unga år godkänts för domarbanan till en ordinarie domartjänst i tingsrätt, hovrätt eller kammarrätt utan att vederbörandes lämplighet för tjänsten underkastas någon ytterligare prövning. Det stora flertalet domare har under hela sin yrkesverksamma tid tjänstgjort inom domstolsväsendet. Den ingående kännedom om domstolsförfarandet som domarna vunnit på detta sätt har självfallet stort värde. För den dömande verksamheten kan emellertid djupare erfarenhet från andra sidor av samhällslivet vara minst lika betydelsefull. Verksamhet i skilda sammanhang vid sidan om domartjänsten ger självfallet sådana erfarenheter. Likväl föreligger risk för att den nuvarande ordningen leder till att domarkåren isoleras från samhällsverksamheten i övrigt och de värderingar och uppfattningar som gäller inom skilda delar av samhället. En ordning som innebär att den som utses till domare normalt har varit sysselsatt även på andra områden inom rättsväsendet skulle otvivelaktigt tillföra domstolarna värdefulla erfarenheter.

Vad som sagts nu bör även ses mot bakgrund av att domstolarnas roll numera är mera krävande än tidigare. Allmänna intressen gör sig gällande i lagstiftningen i betydligt högre grad än tidigare. Lagstiftningen är vidare i allt större utsträckning utformad på ett sådant sätt, att domstolarna får vida ramar inom vilka de skall träffa sina avgöranden. De värderingar som har kommit till uttryck i förarbetena till lagstiftning blir ofta relativt snabbt föråldrade. Detsamma gäller om prejudikat och andra rättskällor. Domarna ställs därför i ökad utsträckning inför komplicerade och ömtåliga rättspolitiska bedömningar. Uppgiften att under sådana förhållanden upprätthålla en rättstillämpning, som motsvarar utvecklingens krav samtidigt som medborgarnas anspråk på rättssäkerhet tillgodoses, måste enligt min mening främjas, om domstolsjuristerna i större utsträckning än f. n. har

erfarenhet även från annan samhällsverksamhet.

Problemet att tillskapa en ordning som medför att domarna besitter erfarenhet från andra samhällsområden än domstolsväsendet kan angripas från flera utgångspunkter. I den allmänna utbildningspolitiska målsättningen ingår att öppna möjligheter till högre utbildning för alla samhällsgrupper oberoende av de ekonomiska förutsättningarna och att tillgodoräkna praktiska yrkeserfarenheter vid tillträde till högre utbildning. Därigenom tillgodoses önskemål om en breddning av samhällsorienteringen inom olika yrkesgrupper.

Vad särskilt gäller juristutbildningen är det från de synpunkter som här kommer i fråga av särskild vikt att uppmärksamma avvägningen mellan en fackinriktad utbildning och en allmän samhällsorientering. En översyn av juristutbildningen pågår f. n. inom ramen för 1968 års utbildningsutredning och det är angeläget att vid en allmän utredning om domarkarriären och domarutbildningen hålla nära kontakt med och beakta utredningsverksamheten beträffande juristutbildningen.

Önskemål om ökad samhällsorientering inom domarkåren kan emellertid inte tillgodoses genom enbart utbildningspolitiska åtgärder. Av största betydelse är att domarkåren i praktisk verksamhet tillgodogjort sig erfarenheter från andra områden av samhällslivet. Sistnämnda intresse skulle kunna tillgodoses på olika sätt. En möjlighet kunde vara att med bibehållande av det nuvarande systemet på olika sätt verka för att domstolsjurister frivilligt åtar sig tillfälliga uppdrag utom domstolsväsendet. När det gäller arbete i kommittéer, departement och riksdagen utnyttjas domstolsjuristerna redan nu i betydande utsträckning. Men i övrigt torde det inte vara möjligt att inom ramen för nuvarande system åstadkomma någon avgörande förändring med sådana medel.

Önskemålen att tillföra domarkåren erfarenheter från andra samhällsområden kräver sålunda enligt min mening att domarkarriärens utformning omprövas. Vid en sådan omprövning ligger det nära till hands att övergå till ett system med en helt öppen domarkarriär, där de ordinarie domartjänsterna rekryteras fritt från olika yrkesgrupper med anknytning till rättsväsendet. En sådan ordning tillämpas t. ex. i Norge. En öppen domarkarriär skulle sannolikt vara fördelaktig också här i landet. Det finns emellertid starka skäl för att inte direkt gå över till en sådan ordning.

Uppenbarligen är det av största vikt att man fortlöpande har tillgång till högt kvalificerade sökande till ordinarie domartjänst. Med den nuvarande utformningen av domarbanan har sådana sökande i allmänhet funnits att tillgå. Skall domarkarriären ändras, måste detta ske på sådant sätt att man även i övergångsskedet har garantier för en god domarrekratering. Det finns risk för att en omedelbar övergång till en öppen domarkarriär skulle bereda svårigheter i detta avseende.

Den grundläggande domarutbildningen som enligt den nuvarande ordningen erbjuds den som efter tingstjänstgöringens avslutande söker sig till domarbanan har obestriddligen visat sig vara värdefull. Även om det — som jag närmare kommer in på i det följande — finns skäl att se över domarutbildningen anser jag att den utgör ett element som allttjämt bör finnas kvar.

Vidare finns anledning att i detta sammanhang något beröra domstolarnas behov av icke-ordinarie domarpersonal. Sådan personal behövs för att fullgöra föredragningsuppgifter samt för att fylla vakanser, bl. a. vid ordinarie domares tjänstledighet, och utföra domargöromål som av skilda skäl inte kan fullgöras av ordinarie domare. Detta personalbehov har kunnat mycket väl tillgodoses inom ramen för en sluten domarkarriär.

De nu antydda fördelarna med det nuvarande systemet bör i största möjliga utsträckning tillvaratas vid en ändrad utformning av domarbanan. Detta kan inte ske vid en omedelbar övergång till en öppen domarkarriär. Men det är min övertygelse att betydelsefulla ändringar i syfte att tillförsäkra domarkåren erfarenheter från andra samhällsområden kan vidtas utan att de berörda fördelarna med nuvarande system behöver uppoffras. I det följande kommer jag att i korthet ange hur jag tänker mig att detta skulle kunna gå till. Det blir de sakkunnigas uppgift att närmare analysera de problem som föreligger. Det bör därvid stå dem fritt att lägga fram även andra förslag än som följer av de synpunkter som lämnas i det följande.

De sakkunniga bör utgå från att den nuvarande ordningen med domarutbildning som följer i omedelbar anslutning till tingsjämsgöringen bör behållas i någon form. Emellertid talar starka skäl för att väsentligt förkorta detta moment i domarkarriären. Utbildningen bör inte utmynna i något godkännande för domarbanan. Ett sådant ställningstagande bör komma i fråga först vid tillsättande av ordinarie domartjänst. Från denna utgångspunkt finner jag det naturligt att inte längre ha kvar den nuvarande adjunktionstjämsgöringen som ett obligatoriskt led i domarutbildningen.

För framtiden bör man vidare söka avskaffa det nuvarande systemet med skilda domarkarriärer för de allmänna domstolarna och för förvaltningsdomstolarna. I stället bör eftersträvas en ordning som innebär att en genomförd domarutbildning öppnar väg till domarbanan i dess helhet vare sig utbildningen ägt rum i hovrätt eller kammarrätt. Sådant tjänstgöring som nu i större eller mindre utsträckning betraktas som en ytterligare prövning av lämpligheten, såsom tjänstgöringen som adjungerad ledamot i hovrätt och tjänstgöringen som föredragande i högsta domstolen eller regeringsrätten, bör beaktas på samma sätt som andra tjänstemeter.

Domarutbildningen skulle från nu angivna utgångspunkter kunna uppdelas i två skeden. Den inleds med tingsutbildningen, vilken ingår också i grundutbildningen för andra juristkarriärer inom rättsväsendet. Tingsutbildningens närmare utformning övervägs inom justitiedepartementet i annat sammanhang. Ytterligare ändringar på detta område kan komma att föranledas av här ifrågavarande utredning om domarrekrutering och domarutbildning. Som ett andra led i domarutbildningen ingår tjänstgöring under viss tid i hovrätt eller kammarrätt. Det får övervägas om den nuvarande ordningen för prövning av fiskalsaspirant bör ändras exempelvis genom förlängning av tjänstgöringstiden med hänsyn till att domarutbildningen kan komma att sluta när aspiranttjänstgöringen fullgjorts. Det kan också finnas skäl att kräva viss tids domstolstjänstgöring efter avslutad aspiranttjänstgöring.

De erfarenheter från annan samhällsverksamhet med anknytning till rättsväsendet som enligt vad jag utvecklat i det föregående bör förvärfvas av den som siktar på att erhålla ordinarie tjänst som domare bör enligt min mening normalt inhämtas i anslutning till att domarutbildningen avslutas. Verksamhet på annat område på ett tidigt stadium torde allmänt sett ge det bästa utbytet och medför praktiska och organisatoriska fördelar.

I detta sammanhang måste först uppmärksammas att det inom domstolsväsendet finns behov av domarutbildad personal för att bereda och föredra mål i hovrätt och HD samt i kammarrätten och regeringsrätten. Dessutom måste det finnas en reserv av kvalificerad domarutbildad personal för att tjänstgöra som vikarier vid ledigheter och förfall. Jag bortser härvid från vikariat för längre tid, eftersom dessa i första hand synes böra uppehållas av sådana personer som har meriter för att erhålla ordinarie domartjänst.

En utväg att tillgodose behov av personal för föredragningsuppgifter och korttidsvikariat synes vara att ett visst antal av dem som genomgått domarutbildningen erbjuds att för kortare eller längre tid kvarstanna på domarbanan och upprätthålla särskilda tjänster inom domstolsväsendet. Det blir en uppgift för de sakkunniga att, om detta alternativ visar sig ändamålsenligt, närmare undersöka hur stor en sådan personalkader lämpligen bör vara och hur tjänsterna bör utformas och placeras. Utgångspunkten bör därvid vara att det stora flertalet av dem som genomgår domarutbildning inte skall vara knutna till domstolsväsendet efter utbildningens avslutande. De sakkunniga bör i detta sammanhang överväga skilda åtgärder i syfte att nedbringa domstolsväsendets behov av icke-ordinarie dömande personal till det minsta möjliga.

De domarutbildade jurister som inte erhåller tjänst inom domstolsväsendet av nu antytt slag utan ägnar sig åt annan verksamhet bör enligt min mening organisatoriskt knytas till den verksamhet dit de söker sig. Som jag tidigare anfört kan det här bli fråga om statlig, kommunal eller enskild tjänst, där den grundläggande domarutbildningen är av värde. Såvitt avser den statliga verksamheten torde domarutbildad personal vara av intresse främst för åklagar-, polis- och exekutionsväsendet, kriminalvården, länsstyrelser och centrala förvaltningsmyndigheter. I detta sammanhang måste också uppmärksammas det förslag till reform av samhällets rättshjälp som nyligen förelagts riksdagen (prop. 1972:4) och som bl. a. innebär att allmänna advokatbyråer skall inrättas i varje län. Det torde vara ett starkt intresse att domarutbildad personal kan knytas till denna organisation. Även när det gäller enskild och kommunal verksamhet visar erfarenheten att jurister med domarutbildning har goda möjligheter att göra sig gällande. Av intresse i detta sammanhang är verksamhet hos kommuner, organisationer, banker, försäkringsbolag m. m. Erfarenheter från advokatverksamhet är särskilt värdefulla i en fortsatt verksamhet som domare.

En ordning som jag nu har skisserat återverkar självfallet på frågan om tillsättande av ordinarie domartjänst. Utredningen bör ta upp även denna fråga. Med en förändrad domarutbildning som för flertalet domaspiranter efterföljs av tjänstgöring som innefattar andra arbetsuppgifter än domargörömmål bör och kan nuvarande principer vid tillsättande av ordinarie tjänster inte bibehållas.

Den som har genomgått domarutbildning bör självfallet tillgodoräknas detta som en särskild merit vid sökande av domartjänst. Även andra välmeriterade jurister bör emellertid kunna komma i fråga för sådan tjänst. Det är givet att med en sådan ordning anciennitetsprincipen får mycket begränsat utrymme. De sakkunniga bör närmare överväga i vilken takt övergången till ett rekryteringssystem av nu antytt slag bör ske.

Utredningsuppdraget beträffande domarutbildning och domarkarriär bör sammanfattningsvis innebära att utformningen av den grundläggande domarutbildningen analyseras. Utbildningens inriktning och omfattning samt anpassningen till organisationen inom domstolsväsendet och rättsväsendet i övrigt skall särskilt uppmärksammas. De sakkunniga skall också överväga på vilket sätt domstolarnas behov av icke-ordinarie domarpersonal bör tillgodoses. Av stor vikt är vidare att undersöka de organisatoriska och praktiska förutsättningarna för att domarutbildad personal skall kunna förvärva erfarenhet från verksamhet utom domstolsväsendet och kartlägga de olika verksamhetsområden som bör komma ifråga. De sakkunniga skall också överväga frågan om ordningen för tillsättande av ordinarie domartjänst.

De sakkunniga bör beakta konsekvenserna av de förslag som framläggs i fråga om den icke-ordinarie dömande personal som nu tjänstgör på domarbanan.

Som framhållits i det föregående aktualiserar utredningen om domar-karriären vissa förändringar beträffande hovrättsorganisationen. Frågan om hovrätts domförhet har behandlats i domstolskommitténs betänkande (SOU 1969:41) Fullföljd av talan m. m. som låg till grund för den inledningsvis anmärkta reformen av reglerna om fullföljd av talan till HD. Kommittén uttalade att ett kollegium av tre ledamöter skulle kunna godtas från rättssäkerhetssynpunkt, om alla ledamöterna är ordinarie domare eller åtminstone två är ordinarie och en assessor i hovrätt. Kommittén ansåg emellertid att en sådan sammansättning inte borde införas f. n. med hänsyn till att den ej skulle ge utrymme åt ledamotstjänstgöring för utbildnings-ändamål för blivande domare.

Lösningen av frågan hur många ledamöter som skall delta vid avgörandet av mål i hovrätt bör inte påverkas av utbildningsbehovet, om detta behov kan tillgodoses på annat sätt. Bortsett från utbildningsfrågorna, vilka jag behandlat i det föregående, har en sammansättning med tre domare i hovrätt allmänt godtagits under remissbehandlingen av domstolskommitténs betänkande. En sådan lösning har också valts beträffande kammarrätt. Kammarrätt är domför med tre ledamöter och flera än fyra får inte deltaga i rätten.

De nya fullföljdsreglerna får till följd att hovrätterna i praktiken blir sista instans i mål utan prejudikatintresse. Det är därför av stor vikt att hovrättsavdelningarna genomsnittligt sett ges en starkare sammansättning än de f. n. har. Justiteutskottet betonade också vid riksdagsbehandlingen av prop. 1971:45 (Ju U 1971:7 s. 54) att alla möjligheter nu måste tas till vara att stärka hovrätternas sammansättning och funktion.

Det finns anledning överväga en ordning som innebär att hovrätt liksom kammarrätt vid avgörande av mål i princip skall bestå av endast ordinarie ledamöter. En sådan ordning innebär i förhållande till vad som nu gäller en skärpning av kraven på erfarenhet och skicklighet hos hovrättsdomarna. Med en sådan ordning bör antalet ledamöter även i hovrätt kunna begränsas till tre i normalfallen.

Om antalet ledamöter vid avgörande av mål minskas till tre, bör givetvis organisationen av hovrättsavdelningarna ses över. De sakkunniga bör utarbeta förslag beträffande lämplig storlek och sammansättning av hovrättsavdelning. Om utredningen skulle stanna för en lösning med tredomarsammansättning, bör särskilt uppmärksammas möjligheten att ha avdelningar med sådan storlek att två uppsättningar av domare kan tjänstgöra samtidigt. Det kan nämnas att kammarrätts avdelning består av sex ledamöter.

I domstolskommitténs förut nämnda betänkande Fullföljd av talan m. m. diskuterade kommittén även frågan om lekmannainslag i hovrätt. Tanken härpå avvisades av kommittén, som i första hand åberopade de praktiska svårigheter en sådan ordning skulle medföra. Under remissbehandlingen av betänkandet ansågs i allmänhet att nämnd inte borde införas i hovrätt. I några yttranden hävdades dock den motsatta uppfattningen. För egen del anförde jag i prop. 1971:45 beträffande dessa frågor att, även om ett lekmannainflytande i hovrätt inte är av samma betydelse som i underrätt, skäl kan anföras för en lekmanrepresentation även i hovrätt. Särskilt när det gäller val av påföljd och liknande frågor är det av värde att allmänt rådande värderingar bland medborgarna kommer till uttryck genom

nämnden. Sådana frågor uppkommer även i hovrätt och det kan sägas ligga en viss motsättning i att den prövning som en gång gjorts under medverkan av lekmän därefter kan ändras av ett kollegium som består av uteslutande yrkesdomare. Denna synpunkt har giltighet också beträffande bevisvärderingen.

Vid dömandet i andra instans torde yrkesdomarens kunnande och erfarenhet ha särskild betydelse. Detta utesluter inte att det skulle vara värdefullt, om lekmannasynpunkter också fick göra sig gällande. De skil som har anförts till förmån för lekmannainflytande i domstolarna är dock som jag framhållit förut mindre framträdande beträffande hovrätterna än när det gäller underrätterna. Vidare kan inte bestridas att åtskilliga praktiska svårigheter är förenade med att låta lekmän medverka i hovrätt. Det får ankomma på de sakkunniga att väga dessa omständigheter mot varandra. I sammanhanget bör också beaktas att intresset av att tillföra hovrätten erfarenheter från andra områden av samhällslivet genom införande av lekmannarepresentation kan te sig mindre tungt vägande, om hänsyn tas till den ändrade utformning av domarkarriär och domarrekruteringsom kan bli resultatet av vad jag har anförts i det föregående.

Stannar de sakkunniga för att föreslå deltagande av lekmän i rättskipningen även i hovrätt, synes en sådan ordning dock böra begränsas till vissa typer av avgöranden. Medverkan av lekmän i hovrätt bör i första hand komma i fråga vid rättskipningen i brottmål där en mera allvarlig påföljd kan komma i fråga. En annan kategori där lekmannamedverkan bör övervägas är familjemålen. Vårdnads- och umgängesfrågorna är exempel på spörsmål, som lämpar sig för avgörande under medverkan av lekmän. Det kan vidare finnas anledning att överväga, om lekmän bör delta endast i sådant avgörande av mål som sker vid huvudförhandling. Vad gäller frågan om antalet lekmän ligger nära till hands att vid sidan av de tre juristdomarna ha två lekmän. Dessa synes lämpligen kunna hämtas från den del av landet där hovrätten sammanträder. Eftersom hovrätt i stor utsträckning sammanträder utom kansliorten åstadkoms med en sådan ordning att lekmannaledamöterna i allmänhet får lokal förankring i den landsdel från vilken målet kommer.

När det gäller rättskipningen i kammarrätt har medverkan av andra än yrkesdomare hittills förekommit bara i fastighetstaxeringsmålen. Förvaltningsdomstolskommittén föreslog emellertid i betänkandet (SOU 1966: 70) Förvaltningsrättskipning att det i kammarrätt skulle utöver de tre juristledamöterna ingå två personer med erfarenhet av sociala frågor, särskilt barnavård och nykterhetsvård, vid handläggning av mål om omhändertagande m. m. enligt barnavårdslagen eller nykterhetsvårdslagen. Förslaget togs inte med i propositionen om förvaltningsrättskipningen. Frågan om lekmannamedverkan i kammarrätt bör nu tas upp i samband med att frågan om lekmän i hovrätt utreds. De synpunkter som i det föregående anförts i fråga om lekmannamedverkan i hovrätt torde i stor utsträckning vara tillämpliga också beträffande lekmannadeltagande i kammarrätt.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

55. Utredningen (Ju 1972:09) om överinstans till fastighetsdomstol

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att utreda frågan om hovrätts sammansättning vid prövning av mål som

fullföljs från fastighetsdomstol (se Post-och Inrikes tidn. den 25 april 1972):

Utredningsman:

Persson, J. Lennart, hovrättslagman

Sekreterare:

Eliasson, Bengt E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 16 oktober 1972)

Lokal: Domstolsväsendets organisationsnämnd, Fack. 103 40 Stockholm 40, tel. växel 52 08 90 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 14 april 1972):

Mål om bl. a. arrende, expropriation, fastighetsbildning, hyra och miljöskydd handläggs fr. o. m. den 1 januari 1972 vid fastighetsdomstol. Minst en sådan domstol finns i varje län. Domstolen är ingen fristående organisationsenhet utan utgörs av den tingsrätt som Kungl. Maj:t bestämmer. Tingsrätten har som fastighetsdomstol särskild sammansättning, nämligen i allmänhet två lagfarna ledamöter, två nämndemän samt en ledamot med teknisk utbildning och erfarenhet av fastighetsbildning eller fastighetsvärdering. Vissa tingsrätter som är fastighetsdomstol är fr. o. m. den 1 januari 1972 vattendomstol. Mål som har prövats av fastighetsdomstol behandlas om talan fullföljs av hovrätt i den sammansättning som gäller för tvistemål i allmänhet. Vattenmål fullföljs till vattenöverdomstolen. I vattenöverdomstolens avgöranden kan deltaga ett eller två vattenrättsråd.

En av utgångspunkterna vid genomförandet av fastighetsdomstolsreformen var att underrätterna behövde förstärkas vid handläggningen av främst fastighetsbildningsmål men även bl. a. expropriationsmål. Som ett led i strävandena att på olika sätt stärka de domstolar som i första instans skulle pröva bl. a. dessa typer av mål koncentrerades målen till ett begränsat antal domstolar. Dessa fick alltså större domkretsar än vad ägodelnings- och expropriationsdomstolarna hade haft. Härigenom kunde domarna beredas möjlighet att i ökad utsträckning ägna sig åt mål av hithörande slag och förvärva större sakkunskap än vad som tidigare i regel varit möjligt. En annan åtgärd i syfte att förstärka första instansen var att tillföra domstolen teknisk sakkunskap i den formen att ledamot med sådan sakkunskap blev fast knuten till domstolen.

Vid utformningen av förfarandet i de fastighetsrättsliga mål som skall handläggas av fastighetsdomstol åsyftades att det hittillsvarande systemet med domstolsprövning i tre instanser skulle behållas. Den av fastighetsbildningskommittén föreslagna lösningen som innebar att fastighetsbildningsmål skulle i första instans prövas av jorrdomstolar vilka skulle vara knutna till hovrätterna och döma direkt under högsta domstolen avvisades alltså. I övrigt innefattade fastighetsdomstolsreformen inget ställningstagande till utformningen av förfarandet i högre instans.

De skäl på vilka reformeringen av den första instansen i de fastighetsrättsliga målen grundades gör sig gällande även när det gäller den andra instansen. Det skulle vara en påtaglig fördel, om de domare som i hovrätt har att taga befattning med fastighetsrättsliga mål kunde beredas tillfälle att mera odelat ägna sig åt mål av detta slag. Särskilt betydelsefullt skulle det vara att tillföra hovrätten teknisk sakkunskap vid handläggningen av dessa mål. Erfarenheterna från vattenöverdomstolen där tekniker är fast knutna

till domstolen pekar entydigt i den riktningen. En särskild anledning att förstärka hovrätterna vid behandlingen av fastighetsrättsliga mål är den begränsning av möjligheterna att fullfölja talan mot hovrätts dom som genomförts den 1 juli 1971 (prop. 1971: 45).

Jag har tidigare denna dag bemyndigats tillkalla sakkunniga för utredning av bl. a. frågan om hovrätternas sammansättning och organisation. Detta utredningsarbete kan komma att på längre sikt leda till betydelsefulla ändringar i hovrätternas verksamhet. Ändringarna kan komma att beröra också de mål som fullföljs från fastighetsdomstol. I avvaktan på resultatet av detta utredningsarbete är det emellertid enligt min mening påkallat att frågan om överinstans till fastighetsdomstol nu tas upp till särskild utredning med sikte på en snabb lösning inom ramen för hovrätternas nuvarande verksamhetsformer.

Den primära uppgiften i utredningsarbetet blir att närmare undersöka vilken sammansättning av hovrätten som är den lämpligaste vid behandlingen av mål som fullföljts från fastighetsdomstol. Jag har redan angett att jag anser att det skulle vara en betydelsefull vinning att ha teknisk sakkunskap tillgänglig vid handläggningen av dessa mål. Detta torde särskilt gälla expropriationsmålen. Den fulla nyttan av en tekniker i domstolen framkommer dock först om teknikern knyts fast till domstolen på motsvarande sätt som vid fastighetsdomstol. Detta kan — liksom när det gäller fastighetsdomstolarna — skapa vissa problem. Antalet mål av hithörande slag är nämligen mycket olika i de skilda hovrätterna och det är tveksamt om det finns underlag för en heltidsanställd teknisk ledamot i mer än två eller tre av de sex hovrätterna. Varje försök till beräkning av arbetsunderlaget är emellertid mycket osäker, bl. a. beroende på att man ännu så länge helt saknar erfarenhet av hur den nya fastighetsbildningslagen verkar. När det gäller motsvarande problem i fråga om fastighetsdomstolarna har frågan lösts genom att vissa tekniska ledamöter fått i uppgift att tjänstgöra vid flera domstolar. Sedan utredningen klarlagt behovet av tekniker — en fråga som inte bara beror på tillströmningen av mål utan även på vilka uppgifter som läggs på teknikern — bör utredningen lägga fram förslag till hur behovet skall tillgodoses. Ett alternativ som därvid bör övervägas är också att sammanföra målen till endast vissa av hovrätterna.

Oavsett vilka förslag utredningen lägger fram i frågan hur teknikerbehovet skall tillgodoses bör utredningen överväga vilka organisatoriska åtgärder som behöver vidtagas för att infoga de tekniska ledamöterna i hovrättsorganisationen.

Frågan om lekmannamedverkan i hovrätt i mål som fullföljts från fastighetsdomstol bör inte tas upp i detta sammanhang utan bör prövas i det nyssnämnda utredningsarbetet beträffande hovrätternas sammansättning och organisation. Inte heller frågan om vattenmålens behandling i andra instans bör tas upp nu. I den mån vattenlagsutredningen s pågående utredningsarbete leder till att den vattenrättsskipning som kommer att finnas kvar hos de allmänna domstolarna förläggs till fastighetsdomstol är det givet att vattenmålen i andra instans bör behandlas i samma former som övriga fastighetsrättsliga mål. Denna fråga får tas upp i samband med att ställning tas till vattenlagsutredningens förslag i övrigt.

Utredningen bör lägga fram förslag till behövliga författningsändringar och även beräkna de konsekvenser ett genomförande av förslagen skulle få i ekonomiskt hänseende och i fråga om antalet tjänster för lagfarna domare.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

56. Sakkunnig (Ju 1972:10) med uppdrag att se över delgivningsbestämmelserna m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 september 1972 för att se över delgivningsbestämmelserna m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 oktober 1972):

Utredningsman:

Stangenberg, Harriet S.T., expeditionschef

Expert:

Werner, J. Bertil H., hovrättsassessor (fr.o.m. den 2 oktober 1972)

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 4 tr., 111 27 Stockholm, tel. växel 763 1000 (Stangenberg)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 8 september 1972):

En modernisering av bestämmelserna om delgivning genomfördes genom beslut av 1970 års riksdag (prop. 1970:13, 1 LU 1970:17, rskr 1970:101). De huvudsakliga bestämmelserna återfinns i delgivningslagen (1970:428) och delgivningskungörelsen (1970:467; ändrad senast 1972:432).

De nya bestämmelserna har nu tillämpats i ett och ett halvt år. Under denna tid har det — särskilt från de allmänna domstolarna — framställts åtskilliga anmärkningar mot delgivningssystemet. Anmärkningarna gäller samtliga former av delgivning. Särskilt hård kritik har riktats mot olika detaljer i systemet med stämningsmän.

Med hänsyn särskilt till de stora effektivitetsförluster för domstolarna som misslyckade delgivningsförsök ofta innebär och till de stora kostnader som delgivningsförfarandet vållar det allmänna bör en teknisk översyn av delgivningsbestämmelserna nu ske. Därvid bör särskild uppmärksamhet ägnas organisationsfrågor, däribland även organisationen av delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Utredningen har under tiden september—oktober 1972 haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra, som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

57. Kommission (Ju 1972:11) för förebyggande av politiska våldsdåd med internationell bakgrund

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts förordnande den 22 september 1972 för att utreda frågan om åtgärder för att förebygga politiska våldsdåd:

Ordförande:

Lidbom, Carl G., statsråd

Ledamöter:

Bouvin, J. Åke, rättschef
Högström, Ivar, bostadsdirektör, led. av riksdagen
Jödahl, Ole E., kabinetssekreterare (t. o. m. den 30 september 1972)
Kellberg, Love G.-A., utrikesråd
Kristensson, Astrid M., förbundsjurist, led. av riksdagen
Mattsson, Kjell A., lantbrukare, led. av riksdagen
Nordenson, Ulf K., rättschef
Persson, Carl J. G., rikspolischef
Wedén, Sven M., disponent, led. av riksdagen
Åström, C. Sverker, kabinetssekreterare (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Öberg, N. P. Kjell, generaldirektör

Sekreterare:

Ihrfelt, Åke N. A., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Lundström, N. Olof (Olle) T., hovrättsassessor

Direktiv (anförande av statsministern Palme till statsrådsprotokollet den 22 september 1972):

I Sverige lever ett stort antal utlänningar. Antalet personer som invandrat till vårt land sedan mitten av 1960-talet uppgår till ungefär en halv miljon. Invandrarna har anpassat sig väl och de gör en utomordentligt värdefull insats i vårt samhälle. Men bland dem finns ett litet antal som här i landet ägnar sig åt politisk verksamhet som har sin grund i motsättningar i hemlandet. I denna verksamhet blottas ofta starka känslor av hat och öppen fientlighet, och flera våldsdåd har förekommit. Polisiära myndigheter har länge haft sin uppmärksamhet riktad på detta. Uppsikten har på senare år successivt skärpts. Åtgärder har vidtagits för att förebygga nya våldshandlingar. Exempel på sådana åtgärder är de skärpta straffen för olaga vapeninnehav samt bestämmelserna om flygplatskontroll och flygplanskapning. Sedan en tid tillbaka är en arbetsgrupp inom Kungl. Maj:ts kansli sysselsatt med att undersöka vad som ytterligare kan göras i samma syfte.

Händelserna på Bulltofta den 15—16 september ger frågan ökad aktualitet. Med hänsyn till sakens vikt anser jag att gruppen bör ombildas till en kommission med företrädare för de politiska partierna.

Utgångspunkten för kommissionens arbete bör vara att alla uppslag som kan vara ägnade att minska riskerna för politiska våldsdåd bör prövas. De förslag som läggs fram måste dock vara sådana att de kan genomföras utan att värden som är omistliga i ett demokratiskt rättssamhälle offras. Några närmare direktiv för kommissionens arbete torde inte behövas.

Kommissionen har hållit åtta sammanträden.

Kommissionen har den 8 december 1972 avgett rapporten (Ds Ju 1972:35) Åtgärder mot vissa våldsdåd med internationell bakgrund.

Uppdraget är därmed slutfört.

58. Utredningen (Ju 1972:12) angående företagsinteckning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 september 1972 för att verkställa översyn av lagstiftningen om företagsinteckning (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1972):

Utredningsman:

Rune, Christer L., hovrättsråd

Experter:

Heuman, Jan G. M., rådmän

Löfberg, Karl Axel, kansliråd

Nordén, Joar, bankdirektör

Törnell, Inga-Britt, rådmän

Åsbring, Lars-Göran G., hovrättsassessor

Sekreterare:

Liljeqvist, Rolf A., hovrättsassessor

Lokal: Justitiedepartementets kommittéer, Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 29 september 1972):

Gällande bestämmelser om inteckning i näringsverksamhet till säkerhet för fordran finns i lagen (1966:454) om företagsinteckning (FL; ändrad senast 1971:1215) som trädde i kraft den 1 juli 1967. Till lagen anknyter kungörelsen (1966:455) med tillämpningsföreskrifter till lagen om företagsinteckning (TFL; omtryckt 1971:1216).

Även om företagsinteckningens kreditvärde är begränsat jämfört med den säkerhet som kan erbjudas på grundval av inteckning i fast egendom eller tomträtt har rättsinstitutet kommit att användas i en inte obetydlig omfattning. Förlagsinteckningskommittén har angett det totala beloppet av förlagsintecknad skuld vid utgången av år 1961 till drygt 5 100 milj. kr. och antalet intecknade rörelser hösten 1962 till 23 523. Antalet inventariebestånd som vid samma tid var intecknade enligt lagen (1932:171) om inteckning i jordbruksinventarier har kommittén angett till 16 814 av drygt 230 000 brukningsenheter med mer än två ha åker (SOU 1964:10 s. 40 och 55). År 1968 beviljades 21 143 företagsinteckningar till ett sammanlagt belopp om drygt 4 130 milj. kr. Samma år dödades 12 679 inteckningar om totalt drygt 2 140 milj. kr. Motsvarande siffror för åren 1969 och 1970 är 17 379 resp. 12 606 om drygt 3 280 milj. kr. resp. närmare 2 850 milj. kr. i fråga om beviljade företagsinteckningar samt 9 128 resp. 5 314 om närmare 1 400 milj. kr. resp. drygt 780 milj. kr. i fråga om dödade företagsinteckningar.

FL har nu varit i tillämpning i drygt fem år. Erfarenheterna av lagstiftningen får på det hela taget sägas vara goda. I ett hänseende har regleringen emellertid medfört vissa tillämpningssvårigheter. Jag syftar därvid på de problem som uppkommer genom att kommun- eller länsindelningen ändras.

Under den tid som lagen har tillämpats har också önskemål framkommit om utvidgning av lagens tillämpningsområde såvitt gäller kretsen av inteckningsberättigade. Denna kritik mot den nuvarande regleringen kan enligt min mening inte lämnas obeaktad. Vidare har under den tid som förflutit från ikraftträdandet panträtten på fastighetsrättens område — som i många viktiga hänseenden har tjänat som förebild för FL — omgestaltats. Det kan med fog hävdas att det är mindre tillfredsställande att de båda inteckningssystemen inte, åtminstone i sina huvuddrag, stämmer överens.

Till följd av de förhållanden som nämnts har ett behov framträtt av att företa en översyn av lagstiftningen om företagsinteckning. Någon mera genomgripande förändring av rättsinstitutets allmänna karaktär åsyftas inte. Vad saken närmast gäller är en i huvudsak teknisk översyn inom ramen för de principer på vilka institutet f.n. vilar. I enlighet med vad som har anförts förordar jag att en särskild sakkunnig tillkallas för att företa en översyn av lagstiftningen om företagsinteckning.

Beträffande utredningsarbetet kan följande anföras.

Bestämmelserna i FL bygger på att det föreligger en fordran som grundas på ett skriftligt fordringsbevis. Näringsidkaren tecknar på fordringshandlingen ett medgivande att hans näringsverksamhet får intecknas till säkerhet för fordran. Borgenären kan sedan med åberopande av fordringshandlingen begära inteckning för fordringen. Bifalles ansökningen, sker inskrivning i boken över företagsinteckningar.

Som framgått har genom jordabalken (JB) fastighetspanträtten getts en annan struktur. Den tidigare konstruktionen med skriftligt fordringsbevis på vilket fastighetsägaren tecknar medgivande till inteckning och på grund av vilket inteckning sedan meddelas i fastigheten har övergetts. I det intecknade skuldebrevets ställe har trätt en handling — pantbrev — som utfärdas av inskrivningsmyndigheten efter ansökan av fastighetens ägare. Panträtt i fastighet till säkerhet för fordran upplåts genom att fastighetens ägare överlämnar pantbrevet som pant för fordringen. Borgenär som sålunda fått pantbrev för sin fordran har rätt att vid utsökning eller när myndighet i annat fall fördelar medel mellan rättsägare i fastigheten få betalning för sin fordran med högst det belopp som anges i pantbrevet jämte särskilt tillägg.

I detta sammanhang vill jag erinra om att Kungl. Maj:t under våren 1972 till lagrådet har remitterat förslag till bl.a. lag om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1). I förslaget har det sjörättsliga hypoteket utformats efter förebild av JB:s panträttskonstruktion. Vidare har jag efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 7 juni 1972 tillkallat en sakkunnig att företa en översyn av reglerna om registrering av och inskrivning av rätt till luftfartyg m.m. I den sakkunniges uppdrag ingår bl.a. att med utgångspunkt i de nya fastighets- och sjörättsliga reglerna lägga fram förslag till lagregler om panträtt på grund av inteckning i luftfartyg.

Den ändring av den hypotekariska panträttens struktur som redan har genomförts eller avses bli genomförd på andra rättsområden ger anledning till en omprövning av FL:s system för inteckning i näringsverksamhet och upplåtelse av betalningsrätt däri. Under utredningsarbetet bör undersökas i vad mån FL kan ändras så, att överensstämmelse uppnås mellan FL och JB i fråga om sättet för upplåtelse av säkerhetsrätt samt inteckningshandlingens form och innehåll och sättet för dess utfärdande. I denna del bör utredningsarbetet inriktas på att inom ramen för nuvarande principer i FL så långt möjligt försöka anpassa institutets företagsinteckning efter JB:s panträttskonstruktion.

I den mån utredningsarbetet resulterar i förslag till ändring av det nuvarande systemet i de hänseenden som jag har angett här, bör särskild uppmärksamhet ägnas åt övergångsfrågorna. Här synes bestämmelserna i lagen (1970:995) om införande av nya jordabalken och det remitterade förslaget till lag om ändring i sjölagen kunna tjäna som förebild. Under samma förutsättning bör förslag till erforderliga administrativa föreskrifter läggas fram.

Företagsinteckning meddelas i all den näringsverksamhet eller i den verksamhet av viss art som näringsidkaren vid varje tid utövar inom ett län eller inom en eller flera kommuner i länet. Är näringsidkaren aktiebolag, får inteckning meddelas också i bolagets verksamhet inom hela landet eller inom flera län. Forumreglerna innebär att ärendena tas upp av inskrivningsmyndigheten för den kommun som är säte för länsstyrelsen i det län där verksamheten bedrivs eller, om näringsidkaren är aktiebolag, bolagets styrelse har sitt säte.

Vid årsskiftena 1968/69 och 1970/71 genomfördes ett stort antal ändringar i den kommunala indelningen. I flera fall påverkades även länsindelningen. Ytterligare indelningsändringar är avsedda att genomföras vid årsskiftet 1973/74.

Ändring i kommun- eller länsindelningen får viktiga konsekvenser för de företagsinteckningar som har meddelats i verksamhet som utövas i berörda kommuner och län.

Utgångspunkten är att företagsinteckning principiellt skall behålla den omfattning som blivit bestämd vid inteckningens beviljande. Inteckningens omfattning påverkas således inte av ändring i kommun- eller länsindelningen, såvida inte annat har föreskrivits.

När det gäller ändringar i den administrativa indelningen har man vid tillämpningen av FL att skilja mellan två fall. I det ena förs hela den administrativa enhet till vilken inteckningen begränsats samman med annan motsvarande enhet eller del därav. I det andra fallet förs endast en del av den administrativa enhet till vilken inteckningen begränsats samman med en annan sådan enhet eller del därav. Ett specialfall härav föreligger, när en kommun delas så att den kommer att uppgå i flera kommuner, belägnad antingen i samma län eller i olika län.

Endast för det förstnämnda fallet finns det bestämmelser i FL. Sålunda skall enligt 32 § inteckning i allmänhet utvidgas så att den kommer att gälla i hela den nya administrativa enheten. Detta gäller emellertid inte om samma slags verksamhet bedrivs av näringsidkaren i den andra kommunen (länet) eller kommundelen (länsdelen) och denna verksamhet omfattas av annan inteckning. Utvidgning av inteckning i de fall som åsyftas nu sker i och med att indelningsändringen träder i kraft. Beslut av inskrivningsmyndigheten eller anteckning i inskrivningsboken förutsätts således inte för utvidgningen.

Ändring i den administrativa indelningen får betydelse inte bara i fråga om omfattningen av beviljad företagsinteckning. Enligt 5 § FL får inteckning inte meddelas på sådant sätt att den till omfattningen avviker från annan inteckning som meddelats eller sökts i samma näringsverksamhet. Ofta kan det därför bli nödvändigt med ganska omfattande dödningsåtgärder för att ny inteckning över huvud skall kunna tas ut i tidigare intecknad verksamhet efter indelningsändring. Särskilt ändring i länsindelningen medför inte bara ett betydande merarbete för inskrivningsmyndigheten utan också i vissa fall — vilket är allvarigare — olägenheter för de enskilda i form av besvär och kostnader. Detta är så mycket mera betänkligt som de

åsyftade konsekvenserna varit oförutsebara för näringsidkaren och hans borgenär.

År 1971 har i TFL införts ett flertal bestämmelser om vad inskrivningsmyndighet har att iaktta vid handläggning av inskrivningsärende och utfärdande av gravationsbevis beträffande näringsverksamhet, vars teckningsförhållanden berörs av genomförd indelningsändring (22-28 §§: SFS 1971:123). Genom tillskapandet av dessa handläggningsrutiner har emellertid de oförmåigheter som enligt vad som sagts nyss är förenade med den nuvarande materiellrättsliga regleringen inte kunnat elimineras.

Vid utredningsarbetet blir det därför en angelägen uppgift att undersöka hur kvarstående problem skall kunna lösas. Arbetet bör därvid i första hand inriktas på att finna en lösning som undanröjer hindren mot nyin-teckning efter indelningsändring utan att borgenärernas intressen träds för nära.

En av flera tänkbara lösningar av de problem som indelningsändringarna har aktualiserat kan vara att i de fall då område frångår kommun eller län, till vilket beviljad eller sökt in-teckning har begränsats, låta in-teckningen omfatta näringsverksamheten i kommunen eller länet sådan enheten är efter indelningsändringen. Den antydda ordningen synes förutsätta, att borge-närerna ges möjlighet att kräva betalning i förtid, om deras säkerhet kommer att minska och näringsidkaren inte ställer kompletterande, god-tagbar säkerhet. Den här diskuterade effekten av indelningsändring synes därför inte kunna tillåtas inträda förrän viss tid — exempelvis ett år — har förflutit från det att indelningsändringen trädde i kraft. För de fall där den kommun till vilken in-teckningen är begränsad delas för att uppgå i skilda kommuner synes den ordning som antytts inte kunna bli omedelbart till-lämplig. De kompletterande bestämmelser som behövs för dessa och andra mera speciella fall torde få övervägas under utredningsarbetet.

Eftersom svårigheterna har samband med frågan om individualiseringen av in-tecknad näringsverksamhet och därmed inskrivningsväsendets orga-nisation, kan det vara lämpligt att bland övervägandena ta upp frågan om införande av automatisk databehandling (ADB) på detta rättsområde och därmed sammanhängande organisatoriska spörsmål.

Rätt att erhålla företagsin-teckning har endast sådana näringsidkare som är bokföringsskyldiga. Vem som är bokföringsskyldig framgår av bokfö-ringslagen (1929:117). Den som driver jordbruk eller skogsbruk är in-teck-ningsberättigad även om han inte är bokföringsskyldig.

Kravet på bokföringsskyldighet motiverades vid FL:s tillkomst i första hand med att det i allmänhet behövs en fortlöpande övervakning av det in-tecknade företaget från in-teckningshavarnas sida för att företagsin-teck-ningen skulle kunna tjäna som säkerhet. För en sådan kontroll ansågs bokföringen vara ett av de viktigaste medlen. Genom det krav som sålunda har uppställts utestängs de minsta företagen — utom jordbruk och skogsbruk — från möjligheten att använda rörelsen som kreditunderlag. Detta bedömdes som fördelaktigt ur flera synpunkter vid lagens tillkomst.

Vid olika tillfällen har förslag framställts om utvidgning av kretsen av in-teckningsberättigade enligt FL. Sålunda har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 29 november 1967 till chefen för jordbruksdepartementet satt i fråga om inte FL borde ändras så, att ej bokföringspliktiga företagare som driver trädgårdsföretag får möjlighet att låta in-teckna sin verksamhet. Detsamma föreslogs i riksdagen i två likalydande motioner 1968:I:672 och 1968:II:857. I två andra likalydande motioner 1968:I:482 och 1968:II:606 har föreslagits att kretsen av in-teckningsberättigade utvidgas till att omfatta dem som utan att vara bokföringspliktiga idkar renskötsel. I skrivelse den 7 november

1969 till Kungl. Maj:t har Skånes fiskareförbund framfört önskemål om att vissa fiskebåtar, som inte kan belastas med sjörättsligt hypotek, skall kunna intecknas enligt FL.

År 1962 tillsattes en utredning — bokföringsutredningen — med uppgift att se över bokföringslagen (direktiv 1963 Ju:56). Utredningen avlämnade år 1967 ett betänkande med förslag till lag om skyldighet att föra räkenskaper, m.m. (SOU 1967:49). Under hänvisning till sålunda pågående översyn av bokföringsskyldighetens omfattning avstyrkte första lagutskottet de förut nämnda motionerna (ILU 1968:11). De lämnades utan åtgärd av riksdagen.

På grund av den remisskritik som framfördes mot bokföringsutredningens förslag tillkallades år 1971 sakkunniga med uppdrag att verkställa fortsatt översyn av bokföringslagstiftningen — 1971 års utredning om bokföringslagstiftningen — (direktiv 1972 Ju:50). I direktiven har framhållits bl.a. vikten av att man får en tillfredsställande samordning mellan bokföringslagens regler och specialregler i annan lagstiftning. De sakkunniga väntas avsluta sitt arbete i början av nästa år.

Av vad som har anförts framgår att den för institutet företagsinteckning betydelsefulla frågan om bokföringsskyldighetens omfattning fortfarande är under övervägande. Vid den översyn av FL som har aktualiserats får utredningen bedöma i vad mån de önskemål om utvidgning av kretsen av inteckningsberättigade som har framförts bör tas upp i samband med att FL ses över eller om frågan helt eller delvis bör övervägas vid den fortsatta översynen av bokföringslagen. I denna del bör utredningsarbetet bedrivas i nära samråd med utredningen om bokföringslagstiftningen.

Slutligen vill jag ta upp en fråga som närmast rör bestämmelserna i 4 § FL om den egendom som är föremål för företagsinteckning. Under senare år har en särskild finansieringsform, benämnd fakturakredit eller vanligare factoring, fått ökad betydelse vid finansiering av kundfordringar. I stora drag innebär factoring att ett företag som innehar kundfordringar lånar pengar med, som det brukar uttryckas, kundfordringarna som säkerhet. Vanligen är det fråga om överlåtelse av kundfordringen till finansieringsföretaget. Kännetecknande för factoring är att kreditrisken ligger kvar hos den ursprunglige borgenären. Skulle kundfordringen inte betalas, återgår fordringen till denne. Den sakkunnige bör överväga i vad mån kundfordringar som överlåtits på finansieringsföretaget bör omfattas av företagsinteckning i detta eller i det företag som har erhållit factoringkrediten.

Utöver vad jag har nämnt här bör det stå den sakkunnige fritt att ta upp sådana spörsmål som aktualiseras under arbetets gång. Den sakkunnige är oförhindrad att lägga fram delförslag, innan arbetet har slutförts. Förslag rörande verkan av indelningsändring bör läggas fram skyndsamt och inom sådan tid att en lagändring kan träda i kraft senast vid årsskiftet 1973/74.

Utredningen har hållit ett sammanträde i oktober 1972. En enkät rörande lagstiftningsfrågor som aktualiseras av utredningsuppdraget har utarbetats.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Utrikesdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 1, 2 och 3

1. Ledningsgruppen (UD 1970:04) för översynen av SIDA:s organisation

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för att leda utredningsarbetet rörande SIDA:s organisation och arbetsformer:

Ordförande:

Löfqvist, Ivar, generaldirektör

Sakkunniga:

Klackenberg, S. Lennart, statssekreterare

Michanek, Ernst N., generaldirektör

Sjönander, Bo Jonas, statssekreterare

Ersättare för sakkunnig:

Kalderén, Lars G., departementsråd

Narfström, A. J. Petter, överingenjör

Rydén, Jan E., avdelningschef

Vinde, Pierre L. V., budgetchef

Sekreterare:

Jackert, Clas S:son, t.f. organisationsdirektör

Direktiven för ledningsgruppen, se 1971 års riksdagsberättelse UD 5.

Ledningsgruppen för översynen av SIDA:s organisation har den 29 maj 1972 till ministern för utrikes ärendena överlämnat ett principförslag till ny organisation för SIDA. Ledningsgruppen har därvid förutsatt att innan statsmakterna tar ställning till SIDA:s organisation en vidareutveckling av frågan sker inom SIDA och i andra sammanhang.

Två sekretariatspromemorior som behandlar personaladministrationen inom SIDA respektive en modell för planering av det bilaterala biståndet har överlämnats till SIDA för handläggning i sedvanlig ordning.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Sakkunniga (UD 1971:01) för översyn av svenska bilaterala åtgärder ägnade att främja u-ländernas industrialisering

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 juli 1971 att företa en översyn av svenska bilaterala åtgärder ägnade att främja u-ländernas industrialisering:

Ordförande:

Lundström, Hans O., vice riksbankschef

Sakkunniga:

Anell, Lars E. R., departementsråd

Beckius, Sven-Erik, kansliråd

Edgren, Gösta A., avdelningschef

Kalderén, Lars G., departementsråd (fr.o.m. den 14 juni 1972)

Pettersson, Karl-Henrik, tekn. lic. (fr.o.m. den 14 juni 1972)

Sekreterare:

Gabrielsson, Arne, fil. dr

Bitr. sekreterare:

Svidén, Ulf, byråsekreterare (fr.o.m. den 15 december 1971)

Direktiven för de sakkunniga, se 1972 års riksdagsberättelse UD 3.

Kommittén har under tiden november 1971—december 1972 hållit 38 sammanträden samt haft överläggningar med representanter för näringslivet, olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har fem sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för frågan om u-landsanpassad teknologi.

De sakkunniga har den 20 december 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:90) Industriutveckling och utvecklingssamarbete.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Utredningen (UD 1971:02) rörande avgångsregler m.m. inom utrikesförvaltningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1971 med uppdrag att utreda frågan om avgångsregler m.m. inom utrikesförvaltningen:

Utredningsman:

Tammelin, Paul A. V., överdirektör

Expert:

Kleen, E. W. Erland, ambassadör

Regen, J. Gunnar, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Sekreterare:

Linder, Sven G., departementssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse UD 4.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—december 1972 hållit 16 sammanträden med experter samt haft överläggningar med olika myndigheter och enskilda befattningshavare som berörs av utredningens arbete.

Den sakkunnige har den 19 december 1972 avgett betänkandet (Ds UD 1972:02) Avgångsregler inom utrikesförvaltningen.

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Nationalkommittén (UD 1972:01) för Förenta Nationernas befolkningskonferens

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1972 för att förbereda det svenska deltagandet i FN:s befolkningskonferens 1974, vars dagordning omfattar bl.a. befolkningsutvecklingen och dess förhållande till nationella utvecklingsansträngningar, medlemsländernas nationella befolkningspolitik samt en internationell befolkningsstrategi och därav aktualiserade åtgärder:

Ordförande:

Thorsson, Inga M., ambassadör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Ledamöter:

Adler-Karlsson, Gunnar, jur. dr (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Andersson, Karin E., förbundssekreterare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Bergqvist, Jan G., pol. mag., led. av riksdagen (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Billner, Börje F., departementsråd (fr.o.m. den 24 mars t.o.m. den 11 september 1972)

Heyman, Ove F., departementssekreterare (fr.o.m. den 13 september 1972)

Hyrenius, Hannes, professor (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Michanek, Ernst N., generaldirektör (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Ohlsson, Ingvar P. T., generaldirektör (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Rexed, Bror A., generaldirektör (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Sundberg, Ingrid E., fil. kand., led. av riksdagen (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Ullsten, Ola S. K. O., socionom, led. av riksdagen (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Åström, Lars-Åke E., generaldirektör (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Sekreterare:

Wahren, Carl E. T., byråchef (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Bitr. sekreterare:

Jonsson, Lars O., kanslissekreterare (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Lokal: Utrikesdepartementet, Box 16121, 103 23 Stockholm 16, tel. växel 763 1000 (bitr. sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden mars—oktober 1972 hållit fyra sammanträden. En särskilt tillkallad expertgrupp deltog vid ett av nämnda sammanträden för diskussion av svenska forskningsinsatser inför konferensen.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

5. Delegationen (UD 1972:02) för utveckling av folkrättens regler om humanitet i krig

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juli 1972 för att utveckla folkrättens regler om humanitet i krig:

Ordförande:

Myrdal, Alva, statsråd (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Vice ordförande:

Lidbom, Carl G., statsråd (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Sakkunniga:

Blix, Hans M., utrikesråd (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Hellström, Mats J., fil. kand., led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Jödahl, Ole E., ambassadör (fr.o.m. den 30 juni 1972 t.o.m. den 5 september 1972)

Tammelin, Lars, docent (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Thunborg, Anders I., statssekreterare (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Ullsten, Ola S. K. O., socionom, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Wulff, Torgil H., kommendör (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Åström, C. Sverker, kabinetssekreterare (fr.o.m. den 6 september 1972)

Experter:

Skarstedt, Carl-Ivar S., rättschef (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Nordensson, Ulf K., rättschef (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Prawitz, Jan, laborator (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Huvudsekreterare:

Edelstam, Axel, utrikesråd (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Bitr. sekreterare:

Karlsson, Bror, hovrättsassessor (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Rosenblad, Esbjörn, departementssekreterare (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Falkman, Kaj, departementssekreterare (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Skala, Björn, departementssekreterare (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Fremlin, Rune N. G., departementssekreterare (fr.o.m. den 6 september 1972)

Lokal: Utrikesdepartementet, Box 161 21, 103 23 Stockholm 16, tel. växel 763 1000(sekreteraren)

Direktiv (anförande av ministern för utrikes ärendena Krister Wickman till statsrådsprotokollet den 30 juni 1972):

De senaste åren har i FN och på andra håll tagits upp olika frågor om att förstärka och förnya den del av den internationella rättsordningen som syftar till att humanisera krigföringen och begränsa lidandet och massförstörelsen under väpnade konflikter. FN:s generalsekreterare har utarbetat utförliga rapporter i ämnet till generalförsamlingens sessioner åren 1969, 1970 och 1971. Internationella Röda Korskommittén har bidragit med åtskilliga uppslag och gjort utkast till nya internationella instrument som är avsedda att komplettera 1949 års Röda Korskonventioner om skydd för civilpersoner och för sjuka, sårade och krigsfångar. Dessa utkast har diskuterats vid konferenser med regeringsexperten som hållits i Genève våren 1971 och våren 1972.

För Sverige är det en självklar sak att ta aktiv del i detta arbete. I flera fall har vi varit initiativtagande och pådrivande. Det innebär ett fullföljande av en fast förankrad humanitär och folkrättslig tradition i svensk utrikespolitik. Våra bidrag till utvecklandet av folkrättsliga regler att gälla i krig, dvs. *användningen* i krig av massförstörelsevapen, bör ses som ett naturligt komplement till det motsvarande folkrättsliga arbete som avser och avsett att förbjuda *tillverkning* av dylika massförstörelsevapen. Sedan många år har vi varit aktivt verksamma för att genom internationella avtal förhindra tillverkning, provning, lagring och spridning av kärnvapen samt kemiska och biologiska massförstörelsevapen (stridsmedel). Vissa partiella framgångar har kunnat registreras under nedrustningsförhandlingarnas gång, särskilt på kärnvapenområdet. Men ännu återstår många luckor att fylla, inte minst de som ger stormakterna fortsatt handlingsfrihet på kärnvapenområdet. Särskilt aktuella förhandlingsämnen är just nu försöken att stävja kärnvapnens utveckling genom ett fullständigt förbud mot deras provning samt att uppnå ett globalt förbud mot tillverkning av kemiska stridsmedel.

Det har i flera sammanhang framgått hur stor betydelse regering och riksdag hos oss fäster vid utarbetandet av folkrättsliga regler i syfte att skydda människor och miljö under väpnade konflikter. Min företrädare, förre utrikesministern Torsten Nilsson, behandlade i ett interpellationssvar den 20 januari 1971 de folkrättsliga aspekterna på bl.a. terrorbombning, användningen av napalm- och splitterbomber, kemisk krigföring och upprättandet av s.k. zoner för fri eldgivning, dvs. områden från vilka

befolkningen tvångsförflyttas för att beskjutning, bombning och förstörelse skall bli möjlig. Han underströk därvid att det är nödvändigt att folkrättens regler anpassas till den verklighet som gäller i dag. Själv hade jag den 23 mars i år tillfälle att lämna riksdagen en utförlig redogörelse för vad som hittills gjorts från svensk sida och för de ståndpunkter vi avsåg att driva vid den då förestående Röda Korskonferensen i Genève. Det kan f.ö. nu i efterhand konstateras att vår uppfattning i fråga om behovet av förbud mot vissa vapen och stridsmetoder vann ökad anslutning denna gång.

Riksdagen har nyligen med anledning av motioner om s.k. miljömord (ekocid) uttryckt önskemål om att Sverige även i fortsättningen aktivt skall delta i internationella förhandlingar om konkreta punktförbud mot särskilt omänskliga stridsmetoder och urskillningslöst verkande vapen för massförstörelse av människor och miljöer (mot. 1972: 145 och 947, UU 1972: 5, rskr 136). Även andra initiativ kan enligt riksdagen komma i fråga för att förebygga den typ av massförstörelse som avses med begreppet miljömord.

Att vidareutveckla den del av folkrätten som har att göra med humanitet i krig är en vidsträckt uppgift med många olika delfrågor, som var för sig är både politiskt svårhanterliga och tekniskt och juridiskt komplicerade.

Det är i första hand en fråga om att fastställa innebörden i gällande internationella överenskommelser och sedvanerättsliga regler. Ett exempel på att detta är viktigt är den resolution som FN antog 1969 på svenskt initiativ och som bl.a. innebär att användningen av växtförstörelsesmedel som krigföringsmetod förklarats strida mot allmänt erkända folkrättsliga regler sådana de kommit till uttryck i 1925 års Genève-protokoll rörande kemiska och bakteriologiska stridsmedel. Det finns en mycket liten minoritet av stater som inte biträder denna uppfattning. Till den gruppen hör Förenta staterna, som emellertid numera förklarar att de amerikanska styrkorna gradvis skall upphöra att använda växtförstörelsesmedel som vapen i kriget i Indokina. Denna ändring i den amerikanska politiken är utan tvivel till stor del föranledd av FN-resolutionen.

Det är vidare en fråga om att verka för ökad anslutning till de internationella överenskommelser om kriget som finns i dag och att få bort sådana förbehåll som vissa stater gjort i samband med ratifikation och som försvagar överenskommelserna eller begränsar deras räckvidd.

Men ännu viktigare är naturligtvis att få till stånd en översyn av internationella konventioner och andra instrument som antingen är starkt föråldrade eller också av andra skäl är bristfälliga eller innehåller stora luckor. Till det som är uppenbart föråldrat hör 1907 års Haagkonventioner om krigföringen till lands och till sjöss. Flygkriget, som aldrig blivit föremål för någon särskild konvention, behöver uttryckligen regleras. Grundläggande principer som är tillämpliga finns i Haagkonventionerna, men de bör kompletteras med bestämmelser som direkt tar sikte på det moderna kriget i luften.

Frågan om förbud mot användningen av vissa vapen och stridsmetoder har jag redan snuddat vid. Den frågans vidare behandling är beroende av hur arbetet vid 1971 och 1972 års Röda Korskonferenser i Genève kommer att fullföljas. Från svensk sida har föreslagits att Röda Korskommittén skall sammankalla ett särskilt möte med rättslig, militär och medicinsk expertis för en fördjupad diskussion av de invändningar som gjorts från vissa håll mot de förslag till förbudsregler som framställts av Sveriges företrädare vid konferenserna tillsammans med företrädare för ett antal andra länder. Ett material av betydelse i detta sammanhang kan också komma fram genom en rapport om napalm- och andra brandbomber och deras användning som

FN:s generalförsamling förra året begärde av generalsekreteraren. Det är f.ö. anmärkningsvärt hur svårt det var att få andra västerländska stater än Sverige att delta i det expertmöte generalsekreteraren kallat in för att förbereda denna rapport.

Problemet med vapen och stridsmetoder som slår blint och drabbar civilbefolkningen onödigt hårt eller förstör natur eller egendom som är nödvändig för civilbefolkningens existens kan ses också ur en annan synvinkel än den militärtekniska. Problemet kan formuleras som en fråga om skiljelinjen mellan tillåtna och förbjudna objekt för militära angrepp. Haagkonventionernas regler om krigsföring utgår i huvudsak från principen att ödeläggelse genom militära aktioner bör begränsas till vad som är militärt nödvändigt. Men de konkreta bestämmelser i konventionerna som kan föras tillbaka på denna princip har för länge sedan passerats av utvecklingen. Ser man till 1949 års Röda Korskonventioner skall man finna, att konventionerna visserligen sysslar bl.a. med frågan om skydd för civilpersoner men att de gör det huvudsakligen med tanke på behovet av skydd för civilpersoner som vistas inom ockuperat område. Däremot innehåller det textkast som Röda Korskommittén presenterade inför årets expertkonferens i Genève bestämmelser som skulle kunna innebära ett allsidigt folkrättsligt skydd inom rimliga gränser för både civilbefolkning och civil egendom. Även i detta sammanhang blir det alltså av betydelse när arbetet vid Röda Korskonferenserna i Genève kommer att fullföljas.

Ett annat ämne som har anknytning till Röda Korskonferenserna är det rättsliga skyddet för gerillasoldater och regleringen av frågan om mänskliga rättigheter under inbördeskrig. Också detta är en fråga om humanitet under konflikter som utkämpas med militära medel. Sambandet med frågan om det rättsliga skyddet för civilpersoner är påtagligt. Ju mer man vill freda civilbefolkningen från att dras in i krigsföring dess svårare är det att ge gerillasoldater det folkrättsliga skydd som från andra synpunkter kan vara önskvärt.

Man möter ibland uppfattningen att det är lönlöst att arbeta för ett förstärkande av folkrätten i krig. Framför allt stormakterna skulle vara alltför angelägna att behålla sin fulla handlingsfrihet för att några egentliga framsteg skulle vara möjliga. Detta är enligt min uppfattning en alltför pessimistisk syn. Man får inte glömma att också små framsteg på detta område kan ha stor betydelse. Om man vid sekelskiftet kunde komplettera det generella förbudet mot vapen som förorsakar onödigt lidande med ett specificerat förbud mot dum-dumkulor, borde det i dagens värld inte vara omöjligt att åtminstone nå överenskommelser som t.ex. förbjuder fragmenteringsbomber och begränsar användningen av brandvapen. Dessutom förhåller det sig utan tvivel så att det i flertalet länder finns en växande opinion mot onödiga grymheter och massförstörelse som hotar inte bara nuvarande utan också kommande generationer. Det senaste vittnesbördet är den punkt i FN:s deklaration om den mänskliga miljön som fördömer användningen av massförstörelsevapen i krig. Min övertygelse är att ingen stat i längden kan bortse från krav som har stöd i en alltmer entydig världsopinion.

Det är inte alldeles ovanligt att värdet av folkrättsliga överenskommelser förringas. Man brukar då bl.a. hänvisa till svårigheterna att få till stånd en tillfredsställande kontroll och finna former för effektiva sanktioner. Men även detta är ett alltför pessimistiskt betraktelsesätt. I ett långsiktigt perspektiv har alla stater intresse av att folkrättsliga förpliktelser respekteras. Folkrättens hittills alltför ringa återhållande verkan på krigförande staters

val av vapen och stridsmetoder torde till inte oväsentlig del bero på att regelsystemet är outvecklat och i stora delar föråldrat. Särskilt iögonfallande är bristen på regler för nytillkomna, teknologiskt avancerade massförstörelsevapen.

Jag är, som tidigare har framgått, fullt på det klara med att uppgiften att förstärka och förnya folkrättens regler om humanitet i krig är både svår och tidskrävande. Jag är också medveten om att det på sina håll finns ett motstånd mot att överhuvudtaget diskutera de mest angelägna frågorna på detta område. Samtidigt får vi så gott som dagligen nya skrämmande belägg för att det finns ett trängande behov av ett internationellt garanterat skydd för människan och hennes livsmiljö under väpnade konflikter. Av detta kan jag inte dra någon annan slutsats än att vi måste intensifiera våra ansträngningar i alla de olika internationella sammanhang där folkrättsfrågorna naturligt hör hemma. Detta förutsätter noggranna, sakkunniga förberedelser och omsorgsfull samordning av arbetet med olika delfrågor inom ramen för ett långsiktigt program där från svensk försvarssynpunkt angelägna åtgärder även bör beaktas. Uppgiften att under regeringens ledning utarbeta ett sådant program och samordna förberedelserna för svenska initiativ i FN och andra internationella organisationer bör med fördel kunna anförtrös åt en särskild delegation med företrädare både för politiska partier och för juridisk, militär och vetenskaplig expertis. Jag föreslår att en sådan delegation utses.

Delegationen har under tiden augusti—november 1972 hållit fem sammanträden.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Försvarsdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 4, 9, 10, 11 och 13

1. Militära tjänstgöringsåldersutredningen (Fö 1965:22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för prövning av vissa frågor rörande användandet av äldre militär och civilmilitär personal (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1963):

Ordförande:

Resare, Alf C. R., överdirektör

Ledamöter:

Borgquist, Frithiof, byråchef

Hedberg, Björn A. A:son, överste

Tiby, K. Ivar, departementssekreterare

Winther, Otto W. G., departementssekreterare (t.o.m. den 10 december 1971)

Experter:

Carleson, Sven A., kommandörkapten (t. o. m. den 10 december 1971)

Hammarström, P. Rickard, studierektor (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Junger, Tage G., överste

Jägerstedt, J. E. Rune, major (fr. o. m. den 1 oktober 1972)

Karlsson, N. Sune, major

Lundgren, Carl-Ulrik, överste (t. o. m. den 10 november 1972)

Persson, Arne A., överstelöjtnant

Sjöstrand, Arne F. A., kapten

Sekreterare:

Lindahl, Carl-Fredrik H., överstelöjtnant

Bitr. sekreterare:

Cedervall, Ulf, förste byråsekreterare

Lokal: Folkungagatan 135, 116 30 Stockholm, tel. 44 78 28 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1965 års riksdagsberättelse Fö 22. Härutöver har utredningen den 12 maj 1966 ålagts att verkställa översyn av behovet av befälspersonal inom flygvapnets krigs- och fredsorganisation.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 36 sammanträden samt företagit studiebesök vid enheter inom flygvapnet.

Utredningens huvuduppgift slutfördes år 1969. Utredningen har i oktober 1970 avgett en promemoria (Ds Fö 1970:11) om långtidsanställning av fältflygare och förslag till åtgärder för att få till stånden direktrekrytering av piloter till civil luftfart.

Utredningen har inriktat sig på att i första hand utarbeta förslag rörande rekryterings- och utbildningsgångar med sikte på ett delbetänkande under år 1973.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

2. Marinens befälsutredning (Fö 1965:23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 för att verkställa utredning rörande befälssystemet vid marinen m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1964):

Utredningsman:

Borgquist, Frithiof, byråchef

Experter:

Ahlin, Rolf, kommendörkapten (fr.o.m. den 7 april 1972)

Algernon, Carl-Fredrik R., kommendör

Back, K. Gunnar, kommendörkapten

Egerstad, Torbjörn, byrådirektör

Fernander, Per-Gunnar, överste

Hallerdt, Hans B., kommendörkapten

Hedén, Carl-Olof, överstelöjtnant

Lyth, K. Erik, överste

Rudberg, Per Y., kommendör av I. graden

Skeppstedt, Sven H., överste

Sekreterare:

Back, K. Gunnar, kommendörkapten

Bitr. sekreterare:

Ahlin, Rolf, kommendörkapten (fr.o.m. den 7 april 1972)

Lokal: Långa Raden 2, Fack, 100 14 Stockholm 100, tel. 21 04 31 växel 23 27 85 ankn. 168 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1965 års riksdagsberättelse Fö 23.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 32 sammanträden. Härutöver har den sakkunnige haft överläggningar med representanter för myndigheter och organisationer som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har haft kontinuerlig kontakt med representanter för departementets arbetsgrupp för utbildningsfrågor. I samband härmed har till arbetsgruppen under hand överlämnats inom utredningen framtaget arbetsunderlag av principiell innebörd.

Utredningen beräknas avsluta sitt arbete under första halvåret 1973.

3. 1966 års värnpliktskommitté (Fö 1967:23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1966 för att verkställa utredning rörande den närmare utformningen av utbildningen för värnpliktiga i specialtjänst och vissa frågor rörande den frivilliga befälsutbildningen m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1966):

Utredningsman:

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Experter:

Andrae, Håkan, överstelöjtnant
Benskiöld, Torsten E. A., överstelöjtnant
Borgquist, Frithiof, byråchef (t.o.m. den 4 maj 1972)
Brissman, Per-Gunnar, överste
Eriksson, Åke Mauritz, överstelöjtnant
Kesselmark, Leif Å., överstelöjtnant
Lindén, Sven, kommendör
Lugn, Robert P. E., överste
Magneberg, Stig E., överste (t.o.m. den 4 maj 1972)
O'Konor, Bengt G. W., kommendörkapten
Skarstedt, Carl-Ivar S., rättschef
Smedler, Jan-Eric G., överste
Sundqvist, Rolf L., överstelöjtnant
Tingdahl, Lennart J. T., överstelöjtnant

Sekreterare:

Nystedt, Stig H., byrådirektör (t.o.m. den 4 maj 1972)

Bitr. sekreterare:

Jansson, Eric K., kapten (t.o.m. den 4 maj 1972)

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Sehlstedtsgratan 9,
115 28 Stockholm, tel. 61 35 03, 67 18 08

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse Fö 23.
Tilläggsdirektiv, se Fö 1969:11 och Fö 1970:9.

Kommittén har vidare den 29 december 1970 fått i uppdrag att utreda frågan om samordning av den civila och militära sjukvårdsutbildningen. Särskilda direktiv har därvid ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 30 sammanträden. Dessutom har arbetsgrupper inom kommittén hållit ett flertal sammanträden med representanter för militära och civila myndigheter och organisationer.

Kommittén har i samband med avgivande av yttrande den 15 oktober 1971 i anledning av remiss av ÖB programplaner 71 och chefens för armén framställning angående försök med modifierat VU-60-system framlagt ett allmänt principförslag rörande den fortsatta utvecklingen av värnpliktssystemet vid en minskning av antalet tjänstgöringsdagar för grundutbildning med för krigsmakten totalt ca 1,5 miljon dagar. I samband härmed har kommittén tagit upp vissa delar av sitt delbetänkande angående översyn av värnpliktssystemet till behandling.

Kommittén har den 21 december 1971 avgett en PM angående grundutbildning av värnpliktiga underofficerare vid armén och därmed sammanhängande frågor (Ds Fö 1971:7).

Kommitténs uppgifter angående översyn av 1966 års värnpliktssystem samt utredning om konsekvenser av en utvidgad utbildningsplikt i fred för kvinnor kommer att föreslås bli överlämnade till 1972 års värnpliktsutredning för slutförande.

Kommittén beräknas slutföra återstående uppdrag under första halvåret 1973.

4. Utredningen (Fö 1967:24) om handräckningsvärnpliktiga

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1966 för att verkställa utredning angående utbildningstiden för värnpliktiga med begränsad militär användbarhet m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1966):

Utredningsman:

Nihlfors, Folke U., organisationsdirektör, f.d. led. av II kamm.

Experter:

Börjesson, Paul D., örlogskapten

Franzén, Nils P., organisationsdirektör

Karlsson, E. Thore A., byrådirektör

Knutsson-Hall, Torsten K., organisationsdirektör

Norrmo, Sten E., överstelöjtnant

Nyström, Bror-Oskar, överstelöjtnant

Renberg, Holger V., rektor

Sjöberg, Bengt O. H. R., överstelöjtnant

Tunér, Hans G., byrådirektör

Ysander, Bengt Christer A., kansliråd

Sekreterare:

Kourtzman, Per E., organisationsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse Fö 24.

Utredningen har under tiden november 1971—juni 1972 hållit 28 sammanträden.

Utredningen har den 1 juli 1972 avgett slutbetänkandet (SOU 1972:53) Handräckningstjänst i försvaret.

Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1967 års rekvisions- och förfogandeutredning (Fö 1968:19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 januari 1967 för att överse rekvisions- och förfogandelagstiftningen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 februari 1967):

Utredningsman:

Lundberg, N. Ragnar W., f.d. generaldirektör

Expert:

Skarstedt, Carl-Ivar S., rättschef

Sekreterare:

Forssberg, E. Olof, hovrättsassessor

Lokal: Försvarsdepartementet, Regeringsgatan 1, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Fö 19.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 för yttrande tillställt utredningens kontaktmän hos totalförsvarsmyndigheterna ett omarbetat förslag till ny förfogandelag samt förslag till de författningar som behövs för tillämpningen av denna lag. Därutöver har överläggningar ägt rum med *vissa* av kontaktmännen.

Utredningen har den 20 september 1972 avgett yttrande över grundlagberedningens betänkande Ny regeringsform — Ny riksdagsordning (SOU 1972:15).

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

6. Försvarets fredsorganisationsutredning (Fö 1968:20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 februari 1967 för att utreda frågan om vissa ändringar i krigsmaktens fredsorganisation (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1967):

Utredningsman:

Gustafsson, M. Gunnar, socionom, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Wesström, Eric A., f.d. landshövding (t.o.m. den 31 december 1971)

Experter:

Franzén, Nils P., organisationsdirektör

Hallqvist, Per Olof, överstelöjtnant

Hansson, Nils O., överste

Höijer, Gunnar, krigsråd

Johnson, J. Åke, kommendör (t.o.m. den 31 december 1972)

Knutsson-Hall, Torsten K., organisationsdirektör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Larsson, Sven E., departementsråd

Lugn, Robert P. E., överste

Månsson, E. O. Sigvard, överste

Nordbeck, S. E. Gunnar, departementsråd

O'Konor, Bengt G. W., kommendörkapten (fr. o. m. den 1 oktober 1972)

Thufvesson, Bengt E., länsråd (fr.o.m. den 1 november 1972)

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Sekreterare:

Wigardt, Hans G. T., organisationsdirektör

Bitr. sekreterare:

Lyckeberg, Nils, departementssekreterare

Tamfeldt, Bengt G., överstelöjtnant

Lokal: Fredsgatan 2, 111 52 Stockholm tel. 11 39 35 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Fö 20. Tilläggsdirektiv, se Fö 1972:10.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 55 sammanträden samt besökt överbefälhavaren, försvarsgrenscheferna, fyra militärområdesstaber, sju försvarsområdesstaber, 40 förband och skolor vid armén, tre förband och skolor vid marinen, två förband och skolor vid flygvapnet, sex länsstyrelser och tolv kommuner.

Utredningen har den 8 december 1972 avgett delbetänkandet (Ds Fö: 1972:4) Förslag till ändringar av fredsorganisationen ifråga om arméförband: I, rörande arméns utbildningsorganisation.

Arbetet kommer närmast därefter att inriktas på försvarsgrenarnas fredsorganisation, främst flygvapnet.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

7. 1968 års personalkategoriutredning (Fö 1969:16) (PKU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 för att verkställa utredning rörande vissa personalfrågor vid försvarets materielverk m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juli 1968):

Ordförande:

Curtman, Curt W., f.d. överdirektör

Sakkunniga:

Ljunggren, Lars R., generaldirektör

Skoglund, B. E. Folke, överdirektör

Experter:

Brantberger, Per-Gunnar, överste

Bratt, Lars O., byråchef (fr. o. m. den 18 december 1972)

Danell, N. Erik V., byrådirektör (fr. o. m. den 18 december 1972)

Edebäck, Allan A. S., överste av 1. graden (fr. o. m. den 18 december 1972)

Elg, Gösta R., avdelningsdirektör

Engdahl, Gunnar V., överste

Hällbrink, Yngve, flygdirektör av 1. graden

Kollind, Hans O., krigsråd

Lindahl, Ulf V. A:son, överstelöjtnant

Lindstedt, Arne V., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 18 december 1972)

Magnusson, S. E. Gunnar, överstelöjtnant

Nilsson, N. Olov, byrådirektör (fr. o. m. den 10 december 1971)

Nordgren, S. Lennart, marindirektör av 1. graden

Nordh, N. H. Inge, överste

Norén, S. Gunnar, överste av 1. graden (fr. o. m. den 18 december 1972)

Röing, Nils G. G., armédirektör av 1. graden (fr. o. m. den 1 januari 1972)

Sahle, Thomas, överingenjör (fr.o.m. den 10 december 1971)

Sjöberg, K. Fredrik V., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 18 december 1972)

Stenborg, Sven Gunnar, avdelningsdirektör (fr. o. m. den 18 december 1972)

Sölve, Torkel W:son, avdelningsdirektör (t.o.m. den 15 januari 1972)

Wannegård, Nils I., överstelöjtnant

Wedin, R. Folke, f.d. amiralitetsråd (t.o.m. den 15 januari 1972)

Ålander, Olof G., byrådirektör (t.o.m. den 15 januari 1972)

Åsgård, Bo H., marindirektör av 1. graden

Sekreterare:

Rosell, E. Egon, organisationsdirektör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Lokal: Nygränd 10, 2 tr., 111 30 Stockholm, tel. 10 72 73

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Fö 16.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 40 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 14 januari 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:3) *Personal för tyg- och intendenturförvaltning*.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

8. Utredningen (Fö 1970:16) om befordringsförfarandet m.m. inom krigsmakten

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1968 för att utreda befordringsförfarandet m.m. inom krigsmakten:

Utredningsman:

Lundberg, N. Ragnar W., f.d. generaldirektör

Experter:

Ahrén, S. Lennart, kommandör

Igelstam, Rutger M., överstelöjtnant

Löfstad, Einar O. F., förste byråintendent

Ogner, Stig V., kansliråd

Werner, Ulf C. L., departementssekreterare

Sekreterare:

Olsson, Jan O., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Elmér, Dag J. B., kanslisekreterare

Lokal: Försvarsdepartementet, Regeringsgatan 1, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fö 16.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 20 sammanträden samt haft överläggningar med företrädare för centrala staber och berörda personalorganisationer främst beträffande frågan om uppgifter, sammansättning och arbetsformer för befordringsberedningar och motsvarande organ.

Utredningens preliminära förslag till nytt vitsordssystem har under året varit föremål för viss försöksverksamhet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

9. 1969 års försvarsforskningsutredning (Fö 1970:17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 för översyn av försvarsforskningens framtida inriktning, ledning, organisation, samordning och ansvarsförhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 27 februari 1969):

Ordförande:

Engström, Arne V., professor

Ledamöter:

Borg, L. Göran, professor

Lindström, B. E. Gunnar, direktör

Lundquist, Nils Henrik, avdelningschef

Sköld, Nils G., generalmajor

Experter:

Bäcklund, Siv I., förste forskningsingenjör

Grape, S. Lennart, departementsråd

Gustafsson, Bengt E., professor

Marcus, Stig, hovrättslagman

Nordling, O. V. Tore, civilingenjör

Oscarsson, Bo S. I., kanslichef

Ström, Gunnar O. F., professor (fr.o.m. den 15 juni 1972)

Wallin, Björn A., byrådirektör

Wennerberg, Sigfrid B., t.f. kansliråd

Sekreterare:

Wahlström, J. Klas E., t.f. kansliråd

Bitr. sekreterare:

Bildt, G. Henric, direktör (fr.o.m. den 1 april 1972)

Högberg, Lars G., fil. lic.

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fö 17.
Tilläggsdirektiv, se Fö 1972:13.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 26 sammanträden.

Utredningen har den 28 december 1971 avgett delbetänkandet (Ds Fö 1971:5) Försvarsforskningens ledning och den 9 oktober 1972 slutbetänkandet (Ds Fö 1972:2 och SOU 1972:8) Forskningen inom försvaret. Försvarets rationaliseringsinstitut har i anslutning till dessa betänkanden avlämnat två rapporter, utarbetade på utredningens uppdrag, nämligen Ekonomisk redovisning, m. m. i en ny forskningsorganisation (Ds Fö 1971:6) och Stödfunktioner i en ny försvarsforskningsorganisation (Ds Fö 1972:3).

Uppdraget är därmed slutfört.

10. 1969 års Skeppsholmsutredning (Fö 1970:18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 april 1969 med uppgift att upprätta utbyggnadsplan för Skepps- och Kastellholmarna:

Ordförande:

Pålsson, E. Roland, riksantikvarie

Ledamöter:

Morling, Bertil J. A., departementssekreterare

Rosén, Nils Arne, byggnadsråd

Wilborg, Nils, avdelningsdirektör

Expert:

Laine, Christian, avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Forsell, L. O. Torbjörn, direktör

Sjöberg, Svante, departementssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fö 18.

Utredningen har under tiden november 1971 — april 1972 hållit tre sammanträden.

Utredningen har den 25 april 1972 avgett betänkandet (Ds Fö 1972:1) 1969 års Skeppsholmsutredning.

Uppdraget är därmed slutfört.

11. 1969 års skyddsrumsutredning (Fö 1970:19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 oktober 1969 för att verkställa utredning angående skyddsrumbygget (se Post- och Inrikes tidn. den 5 november 1969):

Utredningsman:

Swanstein, Stig N. S., generaldirektör

Experter:

Hedman, Bengt, hovrättsassessor

Nordbeck, Lennart V., förste länsassessor

Schwarz, Brita E., planeringschef

Terstad, I. Gösta A., kansliråd

Westin, J. Olle, ekonomidirektör

Sekreterare:

Edmén, Lars H., försvarsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fö 19.

Utredningen har under tiden november 1971—juni 1972 hållit 11 sammanträden.

Utredningen har den 5 juni 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:50) Skyddsrum.

Uppdraget är därmed slutfört.

12. Organisationskommittén (Fö 1970:21) för regionmusiken (ORM)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 maj 1970 för att vidta de åtgärder och utföra det fortsatta planeringsarbete som erfordras för att omorganisera militärmusiken till regionmusiken (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1970):

Ordförande:

Rosenblad, Urban S., överdirektör

Ledamöter:

Gustafsson, Hans I., stadsdirektör

Larsson, Stig K., förste musiker

Lindblom, Paul, direktör

Ogner, Stig V., kansliråd

Experter:

Brandberg, Gustav T. E., kapten

Cederberg, Ingvar, musikdirektör

Espling, Bengt O., överstelöjtnant

Holmquist, Åke, fil. dr. (fr. o. m. den 1 juli 1972)

Jansson, Bertil G., producent

Lagerkvist, Magnus, förste revisor

Magnusson, K. G. (Karl-Gustav), överste

Sernklef, Harry T. W., kapellmästare

Törnbom, Olle Z., studierektor

Weiberg, Allan H., regionkapellmästare

Winéus, Bengt G., departementssekreterare

Sekreterare:

Granmar, Jan G., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Birke, (Dunér) I. Barbro, jur. kand. (t.o.m. den 23 juni 1972)

Lindqvist, E. Lena B., jur. studerande (fr. o. m. den 1 juli 1972)

Lokal: Kommendörsgatan 28, Fack, 102 40 Stockholm 5, tel. 24 87 25

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Fö 15.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 19 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter och organisationer. Kommittén har företagit studiebesök i Danmark och Norge. Slutlig framställning om anslag för budgetåret 1973/74 till regionmusiken har getts in till försvarsdepartementet (ORM skr 1972.08.24 dnr 992). Av denna framgår i princip resultatet av verksamheten under budgetåret 1971/72.

Kommittén är enligt Kungl. Maj:ts provisoriska instruktion för regionmusiken den 18 juni 1971 centralt ledningsorgan för regionmusiken.

Kommitténs arbete beräknas pågå intill den 1 juli 1973. Fr. o. m. denna tidpunkt har kommittén föreslagit att ett permanent inrättat ledningsorgan skall överta ansvaret för den centrala ledningen av regionmusiken.

13. 1970 års försvarsutredning (Fö 1970:22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1970 för att utreda det militära försvarets och civilförsvarets utveckling m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 november 1970):

Ordförande:

Lange, N. Gunnar, förutv. statsråd, led. av riksdagen

Ledamöter:

Gustafsson, C. E. Torsten, lantbrukare, led. av riksdagen

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Göransson, J. Olle, verkmästare, led. av riksdagen

Hernelius, J. Allan, bankofullmäktig, led. av riksdagen

Wedén, Sven M., disponent, led. av riksdagen

Experter:

Ekebjär, N. Göran, försvarsdirektör

Enquist, Jan F., kommendörkapten

Grape, S. Lennart, departementsråd

Johansson, Bengt A. W., kansliråd

Landergren, Nils G. G., överste

Lindow, M.-W. Styrbjörn R. A. R:son, sekreterare i riksdagens försvarsutskott

Nordbeck, S. E. Gunnar, departementsråd

Thyberg, P. Erik, överstelöjtnant

Wachtmeister, Wilhelm H. F., utrikesråd

Winblad, Harry W., överstelöjtnant

Huvudsekreterare:

Blomqvist, O. Rune, expeditiionschef

Sekreterare:

Engman, O. Ingemar, kansliråd
Fremlin, Rune N. G., departementssekreterare
Hellman, Sven R., överingenjör
Strandberg, Lars-Olof, major

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fö 16.

Utredningen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit 31 sammanträden.

Utredningen har den 14 januari 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:4) Säkerhets- och försvarspolitik och den 31 maj 1972 betänkandet (SOU 1972:48) Riksdagen och försvarsplaneringen.

Uppdraget är därmed slutfört.

14. Utredningen (Fö 1970:23) rörande systemet för förmåner åt värnpliktiga m.fl.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1970 för att företa utredning rörande systemet för förmåner åt värnpliktiga m.fl. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 november 1970):

Utredningsman:

Mellqvist, Sven A., expeditör, led. av riksdagen

Experter:

Boberg, S. Lennart M., stabskonsulent
Creutzer, Bertil R., överste
van der Heeg, Nils H., departementssekreterare
Hellmér, Åke, byrådirektör
Hultan, Ivan, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 september 1972)
Karlsson, Ulf G., byrådirektör
Olofson, Erik G., byrådirektör
Ternemar, J. Tommy, assistent
Virdesten, Sten G., byrådirektör
Wassén, Brita E., kammarrättsråd (fr. o. m. den 18 september 1972)

Sekreterare:

Virdesten, Sten G., byrådirektör (fr.o.m. den 18 september 1972)
Wassén, Brita E., kammarrättsråd (t. o. m. den 17 september 1972)

Bitr. sekreterare:

Ershammar, Mats O. T., förste byråinspektör (fr.o.m. den 15 augusti 1972)
Högberg, C. Johan H., departementssekreterare

Lokal: Munkbron 11, I tr., 111 28 Stockholm, tel. 108 772 (sekreteraren)
växel 763 1000 (Högberg), 108 779 (Ershammar)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fö 17.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden samt företagit ett par studiebesök.

Utredningen har den 8 november 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:68—69) Värnpliktsförmåner.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

15. Krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning (Fö 1971:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1971 för att utreda och inkomma med förslag till förvaltningsutbildning inom krigsmakten:

Utredningsman:

Nihlfors, Folke U., organisationsdirektör, f.d. led. av II kamm.

Experter:

Aldén, Margareta, byråintendent (fr.o.m. den 15 maj 1972)

Aronsson, Margen H., överstelöjtnant (fr.o.m. den 20 september 1972)

Brantberger, Per-Gunnar, överste

Danell, N. Erik V., byrådirektör (fr.o.m. den 20 september 1972)

Knöös, Erik O., kapten

Lindberg, R. Greger, överste

Lönnqvist, Eva M., förste byråintendent (fr.o.m. den 20 september 1972)

Magnusson, Lennart C. O., avdelningsdirektör

Nyberg, Stig K., studierektor

Ringström, Carin W., förste kanslist (t.o.m. den 15 maj 1972)

Selin, Nils-Arne, förste flygtekniker

Svensson, C. Gösta, byrådirektör (fr.o.m. den 20 september 1972)

Åsgård, Bo H., marindirektör av I. graden (fr. o. m. den 20 september 1972)

Sekreterare:

Dinell, Jan A. C., kanslisekreterare

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Sehlstedtskatan 9,
115 28 Stockholm, tel. 60 25 35 (utredningsmannen), växel 763 1000
(sekreteraren), 67 60 71 (sekretariat)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Fö 19.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 88 sammanträden och företagit ett antal studiebesök vid vissa militära skolor, staber, förband samt civila utbildningsanstalter.

Preliminärt projekteringsunderlag har lämnats för en framtida förvaltningsskola i Östersund. Kontakter har tagits med representanter från Östersunds kommun. Enkäter och intervjuer med civil personal och plutonofficerare har genomförts. Fortlöpande samråd har skett med berörda personalorganisationer.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

16. Ledningsgruppen (Fö 1971:03) för fortsatt utveckling av försvarets planerings- och programbudgetsystem (PPBG)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1971 för att framlägga förslag rörande den slutliga utformningen av försvarets nya planerings- och budgeteringssystem samt att leda och samordna det fortsatta utvecklingsarbetet inom förenämnda område:

Ordförande:

Nordbeck, S. E. Gunnar, departementsråd

Ledamöter:

Grape, S. Lennart, departementsråd

Johansson, Bengt A. W., kansliråd

Experter:

Albrektson, Hans B., departementssekreterare

Andrén, Nils B. E., professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Bengtsson, Erik G., överstelöjtnant (t.o.m. den 5 maj 1972)

Bergelin, Peter, överstelöjtnant (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Bovallius, Lars K. R., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Broström, Ulf T. F., avdelningsdirektör

Dahlborg, T. Lennart, byrådirektör (t.o.m. den 5 maj 1972)

Dérans, Douglas, byrådirektör (fr. o. m. den 5 maj 1972)

Edgren, Claes A. W., överstelöjtnant

Edman, Kurt E., avdelningsdirektör

Ehrling, G. O. Ingvar, överstelöjtnant (t.o.m. den 1 oktober 1972)

Ekebjär, N. Göran, försvarsdirektör (t.o.m. den 5 maj 1972)

Englund, Lars-Erik, överstelöjtnant (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Enquist, Jan F., kommandörkapten av 1. graden (t. o. m. den 5 maj 1972)

Eriksson, Kurt L. F., laborator

Faugert, Sven J. E., byrådirektör

Folke, U. Ingemar, överstelöjtnant

Franzén, L. Göran, överingenjör

Grahn, T. Roland, överstelöjtnant

Gustafsson, S. Bengt G., byråchef (t.o.m. den 1 oktober 1972)

Hansson, Lars, överstelöjtnant (t.o.m. den 5 maj 1972)

Hellman, Sven R., överingenjör (t. o. m. den 30 september 1972)

Holmberg, Gunnar E., planeringsdirektör
Johansson, Jan A., civilekonom (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Kangert, Håkan, byrådirektör (fr.o.m. den 5 maj 1972)
Lahrman, A. Ebbe, byråintendent (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Lalin, Per Olof, revisionsdirektör (fr.o.m. den 5 maj 1972)
Larsson, Nils, byrådirektör (fr.o.m. den 5 maj 1972)
Lindgren, B. Jonas, överstelöjtnant (t.o.m. den 1 oktober 1972)
Lundell, Arne N.G., överstelöjtnant (fr. o. m. den 1 oktober 1972)
Lundqvist, Roland, S., byrådirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Muld, Andres, byrådirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Nilsson, Per Olof V., överingenjör
Nilsson, Stig Å., organisationsdirektör
Nilsson, E. Sören, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Olhede, Torleif E., departementssekreterare
Persson, Ragnar, överstelöjtnant
Rangne, Bo, avdelningsdirektör (fr. o. m. den 5 maj 1972)
Schwarz, Brita E., planeringschef
Stefenson, Bror P.H., kommendörkapten
Strand, Karl-Erik, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Strangert, Per O., laborator
Welin, N. Gustaf A., överstelöjtnant (t. o. m. den 1 oktober 1972)
Wik, Karl Erik, avdelningschef (t. o. m. den 1 oktober 1972)
Winblad, Harry W., överstelöjtnant
Öhrwall, Tomas, kommendörkapten (fr. o. m. den 5 maj 1972)
Österdahl, Lars-Erik O., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Sekreterare:

Ehrling, G. O. Ingvar, överstelöjtnant (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Sjöberg, Bengt O. H. R., överstelöjtnant (t.o.m. den 1 oktober 1972)

Bitr. sekreterare:

Ehrling, G. O. Ingvar, överstelöjtnant (t.o.m. den 1 oktober 1972)
Hellman, Sven R., överingenjör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Lönnbom, Bengt A. V., överstelöjtnant (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Pettersson, M. V. Rune, överstelöjtnant (t. o. m. den 1 oktober 1972)
Ringh, Per Arne, överstelöjtnant (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Sandberg, A. Palle G., kommendörkapten
Wahlström, J. Klas E., t. f. kansliråd
Wessberg, Göran, byrådirektör

Lokal: Försvarsdepartementet, Regeringsgatan 1, Fack, 103 20
Stockholm 16, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Direktiven för ledningsgruppen, se 1972 års riksdagsberättelse Fö 20.

Ledningsgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 29 sammanträden.

Arbetet med att utarbeta ledningsgruppens förslag respektive ge underlag för dess beslut bedrivs under ledningsgruppen främst i åtta projektgrupper. Dessa har under samma tid hållit sammanlagt 112 sammanträden.

Ledningsgruppens beslut har successivt delgivits myndigheterna. I vissa fall har förslag insänts till chefen för försvarsdepartementet.

Ledningsgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

17. Militära pensionsåldersdelegationen (Fö 1971:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1971 med uppgift att till Kungl. Maj:t lämna förslag i frågor som hör samman med genomförandet av höjningen av pensionsåldern för militär personal (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1971):

Ordförande:

Wetterblad, R. Ingmar T., generaldirektör

Ledamöter:

Bodin, K. Berndt, departementssekreterare

Bäcklin, Lars R., ombudsman

Wiberg, N. Olof R., förste ombudsman

Winéus, Bengt G., departementssekreterare

Ersättare för ledamöter:

Liedberg, Anders J. B., ombudsman (för Bäcklin)

Sandberg, K. G. Ulf, ombudsman (för Wiberg)

Experter:

Lindahl, Carl-Fredrik H., överstelöjtnant

Tamfeldt, Bengt G., överstelöjtnant (fr.o.m. den 26 juni 1972)

Sekreterare:

Stålhandske, O. Lennart, överstelöjtnant

Bitr. sekreterare:

Otterberg, L. Håkan, kapten

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Söhlstedtsgatan 9, 115 28 Stockholm, tel. 62 28 07 (sekreteraren)

Direktiven för delegationen, se 1972 års riksdagsberättelse Fö 21.

Delegationen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 19 sammanträden.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

18. 1972 års värnpliktsutredning (Fö 1972:01)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1972 för att utreda de värnpliktigas utbildning och utnyttjande m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1972):

Ordförande:

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Sakkunniga:

Brännström, Roland J., verkmästare, led. av riksdagen (fr. o. m. den 5 maj 1972)

Enskog, Carl-Gustav B., personalchef, led. av riksdagen (fr. o. m. den 5 maj 1972)

Gustafsson, C. E. Torsten, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Gustavsson, Åke E. G., redaktör, led. av riksdagen (fr. o. m. den 5 maj 1972)

Hedin, Carl Eric, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Experter:

Borgquist, Frithiof, byråchef (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Creutzer, Bertil R., överste (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Hörnquist, K. Ivan E., överste (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Karlsson, Ulf G., byrådirektör (fr. o. m. den 5 maj 1972)

Landergren, Nils G. G., överste (fr.o.m. den 5 maj t.o.m. den 15 juni 1972)

Lindgren, Carl-Ivar, överste (fr. o. m. den 15 juni 1972)

Lugn, P. E. Robert, överste (fr. o. m. den 1 oktober 1972)

Lyth, K. Erik, överste (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Magneberg, Stig E., överste (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Rheborg, Rolf S., kommandör (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Skarstedt, Carl-Ivar S., rättschef (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Wagner, C. F. Wilhelm, överste (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Huvudsekreterare:

Engman, O. Ingemar, kansliråd (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Sekreterare:

Jansson, K. Erik, kapten (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Nystedt, Stig H., byrådirektör (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Sehlstedtgatan 9,
I 15 28 Stockholm, tel. 67 18 08, 61 35 03 (sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 7 april 1972):

Nu gällande system för de värnpliktigas utbildning m.m. går tillbaka på riksdagens beslut år 1966 (prop. 1966: 106, 2 LU 1966:48, rskr 1966: 271) samt följdbeslut år 1970 (prop. 1970: 18, SU 1970: 87, rskr 1970: 194) och år 1971 (prop. 1971: 88, FöU 1971: 14, rskr 1971: 144). Förstnämnda beslut grundades på förslag från 1960 års värnpliktsutredning (SOU 1965: 68) och övriga beslut på förslag från 1966 års värnpliktskommitté (SOU 1968: 54, 1969: 40 och 1970: 65). 1966 års beslut innebär bl.a. följande.

De värnpliktigas utbildning omfattar grundutbildning och repetitionsutbildning. Grundutbildningens syfte är att utbilda den värnpliktige så att han vid dess slut kan krigsplaceras i avsedd befattning. Grundutbildningen består av allmänmilitär utbildning, befattningsutbildning och förbandsutbildning.

Den allmänmilitära utbildningen är lika för alla krigsmaktens värnpliktiga och omfattar sammanlagt cirka tio veckor fördelade med huvuddelen i början av grundutbildningen och återstoden över större delen av utbildningstiden. Den avser bl. a. att ge den värnpliktige förmåga att dels ta hand om sig själv och hjälpa andra under svåra yttre förhållanden, dels försvara sig själv och den enhet inom vilken han verkar.

Efter de inledande delarna av den allmänmilitära utbildningen följer befattningsutbildning, vars omfattning varierar med hänsyn till utbildningsbehovet för varje typ av krigsbefattning. Jämsides med befattningsutbildningen genomförs grundläggande utbildning i förband och övriga delar av den allmänmilitära utbildningen. Utbildningen hålls samman i avsnitt, där olika uppgifter i striden eller verksamheten i övrigt övas.

Befattningsutbildningen innehåller för befälsuttagna också befälsutbildning, som är en förutsättning för att dessa värnpliktiga skall kunna delta i den tillämpade förbandsutbildning som därefter följer.

Grundutbildningen avslutas med övningar i krigsorganiserade förband, grundläggande krigsförbandsutbildning eller det s.k. GKU-skedet. De förband som härvid sammansätts av värnpliktiga under grundutbildning är att betrakta som utbildningsförband och inte som delar av krigsorganisationen. Under grundutbildningen samtränade enheter överförs dock så långt möjligt med oförändrad personalsammansättning till krigsorganisationen. Överförande av hela bataljoner eller vid specialtruppslagen delar därav eftersträvas.

Med utgångspunkt i att behovet av utbildningstid för olika befattningar i krigsorganisationen växlar är de värnpliktigas grundutbildning differentierad inom och mellan försvarsgrenarna. De värnpliktiga indelas efter utbildningsbehov i olika kategorier. Värnpliktiga som skall utbildas till befattningar för meniga hänförs till kategorierna E, F och G, varvid kategori G har kortaste tiden för grundutbildning.

Grundutbildningen omfattar för värnpliktiga som uttagits till meniga och underbefäl vid armén och kustartilleriet minst 235 och högst 345 dagar, vid flottan och flygvapnet högst 364 dagar (i vissa fall högst 450 dagar) och till underofficerare högst 450 dagar. Fortsatt utbildning till värnpliktig officer sker under 90 dagar efter frivilligt åtagande.

Flertalet värnpliktiga krigsplaceras vid ett krigsförband i befattning eller i mobiliseringsreserv. Värnpliktig som inte krigsplaceras på sådant sätt placeras i personalsättningsreserv för att stå till förfogande för senare krigsplacering. Krigsplacering sker första gången under slutet av grundutbildningen eller så snart som möjligt efter dess slut.

Yngre värnpliktiga krigsplaceras vid fältförband eller andra enheter, där stora krav ställs på personalens fysiska spänst och förmåga att utstå

påfrestningar under fältförhållanden. Lokalförsvarsförband, etappförband och andra enheter sätts främst upp av äldre värnpliktiga genom överföring från fältförbanden. Detta är förhållandet framförallt vid armén och flottan. Vid flygvapnet och kustartilleriet ingår flertalet av de värnpliktiga under hela sin tjänstetid i samma typer av förband.

Den enskilde värnpliktige skall under den tid han är disponibel för krigsplacering i första hand kunna tjänstgöra i den eller de befattningar han utbildats till under grundutbildningen. Detta gäller även om krigsorganisationen ändras eller ny materiel och nya förfaringssätt tillkommer. Repetitionsutbildningen skall göra det möjligt att vidmakthålla tidigare inhämtade kunskaper men även medge omskolning i samband med omkrigsplacering till annan befattning, t. ex. vid överföring från fältförband till lokalförsvarsförband samt vid överföring mellan försvarsgrenarna.

Omsättningen av personal i krigsorganisationen, dvs. tillförseln av nyutbildade värnpliktiga, planeras i en långsiktig omsättningsplan. Repetitionsutbildningen sker enligt en långsiktig övningsplan (gruppindelungsverk) och bedrivs genom en kombination av krigsförbandsövningar, särskilda övningar och mobiliseringsövningar.

Antalet krigsförbandsövningar är för den värnpliktige högst fem. De genomförs med fyraårsintervall för förbanden. Huvudändamålet är att samträna förbanden så att de under tiden mellan två krigsförbandsövningar är fullt användbara omedelbart efter mobilisering. Tyngdpunkten förläggs därför till förbandsutbildningen. Den enskilde soldatens befattningsutbildning inriktas på vad som behövs för att han primärt skall kunna lösa sina uppgifter i förbandet. Krigsförbandsövningar avslutas ofta med större övningar där förband från olika truppslag och försvarsgrenar samövas. Krigsförbandsövning har olika längd beroende på i vilken befattning och i vilket förband den värnpliktige är krigsplacerad. För värnpliktiga i officers- eller underofficersbefattningar är den normalt 32 dagar och i underbefälsbefattningar 25 dagar. För meniga omfattar den i flertalet fall 18 dagar.

Mellan krigsförbandsövningarna inplaceras särskilda övningar för vissa värnpliktiga som ingår i förband med särskilt komplicerad stridsteknik eller utrustning. Sådana övningar genomförs framförallt vid fältförband och omfattar i regel enbart personal i officers- och underofficersbefattningar eller i begränsad utsträckning t. ex. vid stridsvagnsförband och sambandsförband all personal. Övningarna omfattar normalt högst 11 dagar.

Mobiliseringsövningar genomförs vid vissa förband och kan bestå av mobiliseringsgenomgång eller mönstringsövning. De fullgörs av ett begränsat antal värnpliktiga varje år och omfattar normalt en dag.

I prop. 1972: 75 har jag anmält att jag i syfte att åstadkomma ekonomiska besparingar fattat beslut om försöksverksamhet med vissa modifieringar av det år 1966 införda utbildningssystemet. Dessa beslut innebär att med början under utbildningsåret 1972/73 försök görs med förkortning av grundutbildningen för vissa värnpliktiga främst vid armén och kustartilleriet. Den enligt beslutet år 1966 lägsta utbildningstiden om 235 dagar kommer enligt förslag till ändring av värnpliktslagen i prop. 1972: 75 att underskridas med ca 30 dagar. Även utbildningstiden för värnpliktigt befäl förkortas. I systemet för repetitionsutbildning görs inga ändringar vad gäller övningarnas längd eller frekvens. I propositionen uttalas dock att en viss begränsning av repetitionsutbildningens omfattning bör komma till stånd genom att vissa förband inte kallas in till krigsförbandsövning.

I programplaner för det militära försvaret 1972/77 har överbefälhavaren redovisat bl. a. överväganden och förslag rörande det militära försvarets

krigsorganisation vilka från vissa utgångspunkter aktualiserar en förnyad granskning av vissa frågor rörande de värnpliktigas utbildning och utnyttjande m.m. De i programplanerna redovisade förändringarna inom krigsorganisationen på längre sikt innebär bl.a. att antalet brigader och andra fältförband blir mindre än i dag.

Det militära försvarets fortsatta utveckling har behandlats av 1970 års försvarsutredning i betänkandet SOU 1972: 4 Säkerhets- och försvarspolitik. I betänkandet har berörts bl.a. vissa frågor rörande de värnpliktigas utbildning och utnyttjande m.m.

1970 års försvarsutredning anför därvid bl.a. att totalförsvaret bör vara så uppbyggt och organiserat att det är en hela folkets angelägenhet. Enligt utredningens mening förverkligas detta mål bäst genom att det militära försvaret — som även i framtiden kommer att dominera våra försvarsanstängningar — byggs på den allmänna värnpliktens grund. Den allmänna värnplikten anses av utredningen vara övergripande som idé och av största betydelse för försvarsviljan och den reella försvarseffekten. Den bidrar enligt försvarsutredningen till att utåt och inåt manifestera viljan att säkra landets trygghet mot yttre hot och utgör ett betydelsefullt bidrag till de grundläggande strävandena i den svenska säkerhetspolitiken. Våra yttre försvarsbetingelser i stort, uppgifterna under neutralitet och önskemålet att kunna föra ett invasionsförsvär även under en lång tid och med varierande taktik understryker enligt försvarsutredningen ytterligare behovet av att bygga det militära försvaret på den allmänna värnpliktens grund.

Enligt försvarsutredningen bör försvarsplaneringen syfta till att skapa ett i vid mening uthålligt totalförsvär. Vid det militära försvarets utveckling på längre sikt bör uthållighet ges företräde framför initialstyrka. Det militära försvarets förband bör organiseras så att de som förband kan verka så länge den organisationsbestämmande materielen är funktionsduglig. Därefter skall övergång kunna ske till enklare enheter och försvaret fortsätta med största möjliga kraft. Hos den enskilde skall skapas förmåga att verka under vitt skilda förutsättningar och under lång tid. En grundkapacitet av elementär kunskap och enkel utrustning skall enligt utredningen vara den utgångspunkt från vilken försvaret i stort bör byggas. Från denna utgångspunkt skall skapas ett balanserat och väl avvägt totalförsvär.

Inom ramen för den bärande idén att försvaret bygger på utbildning i fred av vapenföra manliga medborgare finns enligt utredningen olika möjligheter att utbilda de värnpliktiga och utnyttja dem i krigsorganisationen.

Utredningen finner ett behov föreligga av att systematiskt och allsidigt få belyst olika alternativ i fråga om värnplikten. Utbildningstidens längd och differentiering mellan olika kategorier av värnpliktiga, nyttjandetid av dessa i krigsorganisationen m.m. kan enligt utredningen varieras mellan olika typer av förband och i olika delar av landet.

Principerna för de värnpliktigas utbildning och utnyttjande m.m. bör enligt försvarsutredningen utformas så att strukturella förändringar av det militära försvaret underlättas eller möjliggörs. Utredningen framhåller därvid bl.a. att den för hela försvaret gemensamma, allmänmilitära utbildningen i många avseenden är grundläggande för de värnpliktigas och förbandens användbarhet på lång sikt. Av betydelse för handlingsfriheten är enligt utredningen även en kvalificerad utbildning av fast anställt och värnpliktigt befäl.

Att behålla en existerande organisation med en uttunnad materiell kvalitet är enligt försvarsutredningen från vissa utgångspunkter en lämplig väg att säkra handlingsfriheten på längre sikt. Detta förutsätter dock att sättet

för försvarets förande kan anpassas till en ny struktur och/eller att materiel kan anskaffas med kort varsel. Nyuppsättning av förband i personellt och materiellt hänseende är enligt utredningen en tidskrävande process som inte i nämnvärd utsträckning kan påskyndas genom ökade försvarsutgifter. Avgörande för handlingsfriheten i detta hänseende är enligt utredningen den utbildningsorganisation som vid varje tidpunkt står till förfogande.

Försvarsutredningen föreslår att de fyra avvägningsprogrammen Rörliga markstridsförband, Lokalt bundna markstridsförband, Övervattenstridsförband samt Luftförsvarsstridsförband skall utgöra den bas på vilken det militära försvarets avhållande förmåga bör byggas. Vid sidan härav bör finnas andra funktioner som spaningsflyg och signalspaning. Fjärrstridsförbanden kan ges lägre prioritet i ett längre perspektiv.

Den totala omfattningen av programmen Rörliga och Lokalt bundna markstridsförband anser utredningen möjlig att variera endast inom vissa gränser. Antalet enheter bör vara förhållandevis stort. De rörliga markstridsförbanden kan dock nedgå i antal i förhållande till dagsläget, om de samtidigt hålls på en i förhållande till omvärlden väl anpassad kvalitativ nivå. Utredningen föreslår en minskning av antalet brigader. Riktlinjerna för de värnpliktigas utbildning och utnyttjande m.m. beror i första hand på de i avvägningsprogrammen Rörliga markstridsförband och Lokalt bundna markstridsförband ingående förbandens omfattning och struktur. Men även övriga avvägningsprogramms omfattning, utformning och avsedda uppgifter har betydelse härvidlag.

Av de lokalt bundna markstridsförbanden bör enligt försvarsutredningen ett visst antal hållas så organiserade och utbildade att en förändring till rörliga markstridsförband är möjlig att genomföra inom rimlig tid. För handlingsfriheten på lång sikt är enligt utredningen i detta sammanhang möjligheterna att överhuvudtaget disponera förband grundläggande. Det är en fråga om att skapa och vidmakthålla en organisatorisk handlingsfrihet. Denna handlingsfrihet minskar vid en långt driven differentiering av grundutbildningen och eventuellt därav följande direktrekrytering av förband med stationära uppgifter på grund av minskad utbildningsorganisation. Handlingsfrihet erhålls däremot vid en varierad nyttjandetid av de värnpliktiga i krigsorganisationen. Utredningen anser att avvägningen mellan programmen Rörliga markstridsförband och Lokalt bundna markstridsförband blir av särskild betydelse om principerna för att operativt utnyttja de i programmen ingående förbanden möjliggör en stark differentiering av grundutbildningen för ifrågavarande värnpliktiga. Utredningen finner det angeläget att vid en ombeväpning och omorganisation av vissa brigader utreda en ökad differentiering av grundutbildningens längd i avsikt att direktrekrytera vissa förband med stationära uppgifter. Därvid understryker utredningen bl.a. att en sådan utväg är särskild lämplig om kostnadsminskningar genom en begränsning av fredsorganisationen frigör resurser så att fältförband med stor rörlighet och hög eldkraft kan behållas i större antal än eljest. En möjlighet till kostnadsbegränsningar kan därvid enligt utredningen vara att vid vissa fredsförband grundutbilda mer än en omgång värnpliktiga per år i sådana fall då de värnpliktiga kan ges en relativt kort grundutbildning.

I prop. 1972:75 har jag i allt väsentligt anslutit mig till vad 1970 års försvarsutredning föreslagit. Jag anförde vidare bl.a. att jag i likhet med utredningen fann att olika alternativ beträffande värnplikten behöver utredas för att ge större säkerhet vid de fortsatta övervägandena om det militära försvarets inriktning i framtiden. Utbildningstidens längd för olika

kategorier av värnpliktiga påverkas bl.a. av hur olika typer av förband organiseras och utnyttjas. Jag förordade i propositionen en minskning av antalet brigader och framhöll samtidigt att fältförband i form av s.k. skytteregementen inte borde skapas. Antalet lokalt bundna markstridsförband kan därigenom komma att öka.

Jag anförde vidare att dessa frågor — som borde innefatta även nyttjandetiden av de värnpliktiga i krigsorganisationen — borde utredas. För ändamålet bör särskilda sakkunniga tillkallas.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts med beaktande av de eventuella förändringar som kan följa av riksdagens ställningstaganden med anledning av prop. 1972:75 och mot bakgrund av den krigsorganisatoriska utvecklingen om vilken jag kommer att tillhandahålla erforderligt underlag skall de sakkunniga överväga förutsättningarna att genomföra grundutbildning av värnpliktiga avsedda för lokalförsvarsförband med stationära uppgifter utbildade inom armén under kortare tid än som f.n. tillämpas för värnpliktiga avsedda att ingå i fältförband. Grundutbildningen av värnpliktiga avsedda för befattningstyper av motsvarande slag inom marinen och flygvapnet skall övervägas i samma syfte.

Det system för de värnpliktigas utbildning som beslutades år 1966 och åren därefter och som i vissa avseenden ännu är under införande är modernt och väl anpassat till våra särskilda förhållanden. Systemet kännetecknas av en god anpassbarhet till förändringar. De sakkunnigas överväganden bör ske mot bakgrund av det nya utbildningssystemet. De förslag som de sakkunniga kan komma att lägga fram bör utformas som en vidareutveckling av detta.

Lokalt bundna markstridsförband kan komma att öka i antal och en begränsad del av dessa kan komma att tilldelas mer krävande uppgifter i den framtida krigsorganisationen än vad som f.n. är fallet. I vissa delar av landet kan en sådan uppgiftsförändring komma att bli särskilt påtaglig. En bedömning av utbildningsmål och uppgifter för stationära lokalförsvarsförband skall göras av de sakkunniga. Av särskild vikt att belysa är i detta sammanhang utbildningen av värnpliktiga i befälsbefattningar. De sakkunniga bör även beakta utvecklingen när det gäller beväpning och utrustning inom programmet Lokalt bundna markstridsförband. De sakkunniga bör vidare uppmärksamma de militärgeografiska och klimatiska förhållanden som påverkar utbildningens mål och innehåll. Lokalt bundna markstridsförband kan behöva ha förmåga till övergång från stationär strid med stöd av i förväg upprättade befästningsanläggningar till lösande av uppgifter under förhållanden som avviker från dessa omständigheter. Vad jag anförde i prop. 1972:75 om markstridsförbandens roll i försvaret bör i detta sammanhang kunna tjäna som utgångspunkt för fortsatta överväganden.

Om de sakkunniga finner skäl att föreslå att tiden för grundutbildning för värnpliktiga avsedda för lokalförsvarsförband med stationära uppgifter samt för värnpliktiga avsedda för befattningstyper av motsvarande slag förkortas i förhållande till nu gällande utbildningssystem skall förslag härom även innefatta en redovisning av de sakkunnigas syn på de uppgifter som den enskilde värnpliktige och förbanden bedöms kunna utföra. I detta sammanhang skall de sakkunniga beakta vad jag anförde i prop. 1972:75 om möjligheterna att i samband med omorganisationen av vissa befintliga brigader hålla vissa lokalt bundna markstridsförband så organiserade och utbildade att en förändring till rörliga markstridsförband är möjlig att genomföra inom rimlig tid.

Som utgångspunkter beträffande de sakkunnigas överväganden skall ifråga om långsiktsberedskap och mobiliseringsberedskap gälla vad som anförts i prop. 1966: 106 med de eventuella modifieringar som kan följa av den försöksverksamhet som har redovisats i prop. 1972: 75. Incidentberedskapen skall så långt möjligt upprätthållas i nuvarande omfattning. Kuppförsvärsberedskapen skall upprätthållas i huvudsak inom ramen för långsiktsberedskapen.

Om förslag till förkortad grundutbildning läggs fram skall de sakkunniga lämna erforderliga förslag rörande repetitionsutbildningen av här ifrågasvarande värnpliktiga samt om grund- och repetitionsutbildningens inpassning i tiden och härmed sammanhängande frågor. De sakkunniga skall därvid beakta de överväganden och förslag som redovisats i betänkandet Samordning värnplikt studier (Stencil U 1971: 6).

I sina överväganden kan de sakkunniga komma att beröra frågor rörande storleken av de kontingenter värnpliktiga som utbildas vid armén, marinen och flygvapnet och därmed hela grundutbildningskontingentens storlek. Likaså kan de sakkunniga finna skäl att granska storleken av mobiliserings- och personalersättningsreserv. De sakkunniga skall vara oförhindrade att lägga fram förslag i dessa hänseenden. Sådana förslag får inte innefatta åtgärder som leder till kategoriklyvning.

Om de sakkunniga vid sin granskning av förutsättningarna att utbilda värnpliktiga avsedda för lokalförsvarsförband med stationära uppgifter och befattningstyper av motsvarande slag finner skäl till förändringar av utbildningen av andra värnpliktiga skall de vara oförhindrade att lägga fram förslag härom.

De sakkunniga bör vidare överväga om den nuvarande nyttjandetiden av de värnpliktiga i krigsorganisationen bör ytterligare varieras mellan olika typer av förband och i olika delar av landet och i vilka former en sådan variation kan genomföras. Förslag i dessa hänseenden bör kunna redovisas oavsett vilka förslag de sakkunniga kan komma att lägga fram i fråga om uppgifter och utbildningstid för värnpliktiga avsedda för lokalförsvarsförband med stationära uppgifter och för befattningstyper av motsvarande slag. Förändringar kan påverka personaltillgång, utbildningsfrågor m.m. inom andra delar av totalförsvaret, t. ex. inom hemvärnet och civilförsvaret. Konsekvenserna på dessa områden av de förslag de sakkunniga kan komma att lägga fram skall belysas. I detta sammanhang är även uppskovsinstitutet och dess utnyttjande av betydelse.

Om utredningsarbetet kommer att beröra förhållanden som kan påverka fredsorganisationens utformning bör de sakkunniga samråda med försvarets fredsorganisationsutredning.

De sakkunniga bör slutligen utarbeta förslag till erforderliga ändringar i värnpliktsförfattningarna och andra hithörande författningar.

Utredningen har under tiden maj—oktober 1972 hållit sex sammanträden samt företagit studiebesök vid staber och förband m. m.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Socialdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 2, 3, 4, 8, 10, 21, 23, 27 och 28

I. Kommittén (In 1954:32) för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1952:

Ordförande:

Carlsson, A. G. A., landstingsråd

Vice ordförande:

Grönwall, Anders J. T., professor, styresman för akademiska sjukhuset i Uppsala

Ledamöter förordnade av Kungl. Maj:t:

Bunner, Tor Å. G., teknisk direktör

Grönwall, Anders J. T., professor, styresman för akademiska sjukhuset i Uppsala

Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd

Wictorsson, Åke V., planeringschef, led. av riksdagen

Ledamöter utsedda av Uppsala läns landstings förvaltningsutskott:

Carlsson, A. G. A., landstingsråd

Hillerdal, Olle, docent

Litzner, K. Ragnar, landstingsråd

Nordlander, Nils-Brage W., överläkare, landstingsman

Adjungerad ledamot:

Åberg, Lennart, landstingsdirektör

Experter:

Dahlström, Gunnar, professor

Fors, Sixten R., byråchef

Pehrson, Gösta H., sjukvårdsdirektör

Roempke, Sten O., arkitekt

Silén, Per Olof, inköpschef

Stenbom, Åke, chefsingenjör

Ström, Gunnar O. F., professor

Tynelius, Erik G. A., planeringsintendent

Sekreterare:

Stocksén, Nils B., kanslichef

Planeringschef:

Trapp, A. A. Lennart

Adresser: Kansli: Slottsgränd 1, 752 20 Uppsala, tel. 018/100460.
Ordförande: Uppsala läns landsting, 75220 Uppsala, tel. 018/102200;
sekreterare: Slottsgränd 1, 75220 Uppsala, tel. 018/100460

Kommittén har under tiden juli 1971—juni 1972 hållit tre sammanträden, varjämte arbetsutskottet sammanträtt vid nio tillfällen.

Instruktionen för kommittén är utfärdad av Kungl. Maj:t den 30 januari 1953, med ändringar den 10 oktober 1957 och den 15 februari 1963. Kungl. Maj:t har den 10 april 1959 förordnat att kommitténs uppdrag även skall omfatta utrustningsfrågor i samband med akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande. Kommittén har fortsatt arbetet med sjukhusets utbyggande enligt det förslag till reviderad generalplan, som godkänts av Kungl. Maj:t år 1958 samt 1964 års översyn av generalplanen och förslag till fortsatt utbyggnad. En ny översyn — 1971 års generalplaneöversyn — har redovisats den 6 oktober 1971.

Ettapp 2, som omfattar lokaler för vissa kirurgiska kliniker m.m. var inflyttningsklar vid årsskiftet 1971/72. Nybyggnad av en tredje etapp av sjukhusets utbyggande pågår. Ettapp 3 omfattar lokaler för neurologi och neurokirurgi, neurofysiologiskt centrallaboratorium, hud- och ögonkliniker, provisorisk rehabiliteringsklinik samt ytterligare lokaler för centraloperations- och röntgendiagnostikavdelningarna. Dessa beräknas kunna tas i bruk under budgetåret 1973/74.

Sedan projektering av byggnadsobjektet slutförts i oktober 1971 uppdrog Kungl. Maj:t den 30 juni 1972 åt kommittén att utföra partiell ombyggnad inom och viss rivning av förutvarande kirurgibygnaden (A 9). Arbetena beräknas vara avslutade hösten 1973.

2. Nordisk utredning (S 1964:40) om samarbetet beträffande lagstiftning och kontroll på livsmedelsområdet

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 15 februari 1963 att delta som ledamöter i en svensk delegation i en nordisk utredning om samarbete beträffande lagstiftning och kontroll på livsmedelsområdet, föranledd av Nordiska rådets rekommendation nr 11/1962:

Ordförande:

Rahm, A. Håkan B., f.d. överdirektör

Ledamöter:

Blom, O. Torsten, f.d. veterinärråd

Jenning, Wolfgang C. E., avdelningsdirektör
Wretling, K. Arvid J., professor

Expert:

Sjölin, Stig, professor

Sedan ett särskilt ämbetsmannautskott tillsatts med uppgift att söka samordna den nordiska livsmedelslagstiftningen har utredningens verksamhet upphört.

3. Utredningen (S 1965:21) rörande driftbokföring vid karolinska sjukhuset m.m.

Tillkallad den 13 februari 1963 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för utredning rörande driftbokföring vid karolinska sjukhuset:

Utredningsman:

Öberg, Per-Erik, finansdirektör

Experter:

Björk, Bertil E., konsulent

Duke, Karl-Erik Å., revisionsdirektör

Forthuber, Béla T., organisationsdirektör

Svensson, Sten R., pol. mag.

Tilläggsdirektiv, se 1967:13.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 19 sammanträden med experterna.

Utredningen har ingått som medlem i och har varit representerad vid sammanträden med Storsjukhusens samarbetsgrupp för redovisningsfrågor.

Utredningen har i december 1972 avlämnat sitt betänkande (Ds S 1972: 6) System för ekonomisk planering och redovisning.

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Familjepolitiska kommittén (S 1966:36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1966 för utredning av frågan om samhällets ekonomiska stöd till barnfamiljerna (se Post- och Inrikes tidn. den 11 mars 1965):

Ordförande:

Åström, Lars-Åke E., generaldirektör

Ledamöter:

Carlshamre, Nils O. G., lektor, led. av riksdagen
Hilding, Ingrid, regeringsråd
Hörnlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen
Larsson, K. Einar A., lantbrukare, led. av riksdagen
Lundblad, Grethe, socialinspektör, led. av riksdagen
Mundebo, K. A. Ingemar, avdelningsdirektör, led. av riksdagen

Experter:

Almgren, Hans G., departementssekreterare
Björhammar, Carl A., försäkringsdomare
Björne, B. Gunnar, kansliråd
Dalén, Ingrid K., byrådirektör
Edlund, C. Bertil, kansliråd
Fridh, K. Göte, statssekreterare (t.o.m. den 1 mars 1972)
Johansson, Ralph I., avdelningsdirektör
Jönsson, E. Gustav, departementsråd
Larsson, Ulf O., departementsråd

Sekreterare:

Lindberg, S. Ingemar, kansliråd

Bitr. sekreterare:

Grönwall, Lars O., hovrättsassessor
Jonsson, Lena B., förste aktuarie
Kindlund, A. Sören, departementssekreterare
Wikman-Lindqvist, Monika, departementssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse S 36.
Tilläggsdirektiv, se S 1971:11.

Kommittén har under tiden november 1971—maj 1972 sammanträtt under 18 dagar.

Kommittén har den 25 maj 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:34)

Familjestöd.

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Handikapputredningen (S 1966:38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1965 för att utreda frågan angående omvårdnaden av handikappade (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1965):

Ordförande:

Skantz, Anna-Greta, ombudsman, led. av riksdagen

Ledamöter:

Antonsson, Johannes M., hemmansägare, led. av riksdagen
Fors, Åke Hj., kansliråd
Gustafsson, Åke G., avdelningschef
Jonsson, Elver A. D., postiljon, led. av riksdagen
Magnusson, Erik O. B., hemmansägare, f.d. led. av II kamm.
Nilsson, K. Börje, socionom, f.d. led. av II kamm.

Experter:

Brattgård, Sven-Olof, professor
Eriksson, I. Seved, avdelningsdirektör
Gardeström, Linnéa, socionom
Lundström, Karin E., f.d. undervisningsråd
Sköldvall, Johnny G., departementssekreterare
Sundmark, Bo V., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Mattsson, Bengt-Olof T., departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse S 38.
Tilläggsdirektiv, se S 1971:13.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden.

Den 29 maj 1972 har utredningen avgivit betänkandet (SOU 1972:30) Bostadsanpassningsbidrag.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

6. Socialdepartementets sjukvårdsdelegation (S 1966:39)

Inrättad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1965 för att som en till socialdepartementet knuten delegation följa utbyggnaden av sjukvårdsresurserna i landet och verka för en samordning av sjukvårdsplaneringen:

Ordförande:

Fridh, K. Göte, statssekreterare

Ledamöter:

Berggren, G. Rune, statssekreterare
Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef
Nordenhäll, Bruno, försäkringstjänsteman

Nordlander, Nils-Brage W., överläkare
Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör
Orring, Jonas A., generaldirektör
Peterson, Thage E. G., statssekreterare, led. av riksdagen
Rexed, Bror A., generaldirektör
Sandgren, C. Lennart, statssekreterare
Söderqvist, Bengt O. A., expeditiönschef
Ward, Kurt K. B., landstingsråd

Ersättare:

Alsén, Sven, avdelningschef
Berg, Bengt Åke, kansliråd
Fröjd, S. Arne, länsråd
Gårdstedt, H. Birger, skolråd
Höglund, K. Thure, sjukvårdsdirektör
Lindh, Tore B. E., direktör
Nelander, Olle M. V., direktör
Nygren, G. Ingemar, kansliråd
Olsson, Bengt K., förbundsdirektör
Rehnberg, K. Bertil, generaldirektör
Romberg, N. Wilhelm A., sjukvårdsdirektör
Ulvhammar, E. E. Birgitta, kansliråd

Experter:

Fredriksson, H. Einar, byråchef
Jönsson, E. Gustav, departementsråd
Lindgren, S. Åke, avdelningschef
Petersson, Olof H. E., kansliråd
Royen, Sverre N. H., direktör
Sjöström, Åke B., byråchef
Wennström, K. Gunnar, medicinalråd
Wictorsson, Karl-Eric A., avdelningschef
Zetterblad, Ulf, planeringschef

Sekreterare:

Wikman, C. Gunnar, departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Tengstam, P. Anders, departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00

Delegationen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit ett plenarsammanträde.

Under året har delegationen bl. a. angett riktlinjer för prioritering av nya byggnadsinvesteringar inom sjukvårdssektorn för åren 1973 och 1974. Den

av delegationen tillsatta arbetsgruppen med uppdrag att utarbeta och till delegationen redovisa förslag till ett riksomfattande system med enhetligt uppbyggda sjukvårdsplaner har under året fortsatt sitt arbete.

Inom socialstyrelsen har under året på delegationens uppdrag färdigställt prognosundersökningen Rupro 71. Vidare pågår inom socialstyrelsen på delegationens uppdrag en översyn av det nuvarande läkarfördelningsprogrammet med sikte på ett femårigt program avseende tiden 1973—1977.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

7. Nordisk medicinalstatistikkommitté (S 1967:36) (NOMESKO)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 21 januari 1966 samt den 14 maj 1970 och den 22 oktober 1971 för att delta som svenska ledamöter i en nordisk kommitté för samordning av medicinalstatistiken i de nordiska länderna:

Ordförande:

Nygren, G. Ingemar, kansliråd

Ledamöter:

Elmhammer, Nils E. I., statistikchef

Hall, Paul F. L., överläkare

Royen, Sverre N. H., direktör

Sjöström, Åke B., byråchef

Sekreterare:

Swenson, Dag C. W., byrådirektör

Lokal: Socialstyrelsen, 106 30 Stockholm, tel. växel 14 06 00 (Sjöström och Swenson)

Kommitténs huvudsekretariat är förlagt till Sverige.

Ett plenarsammanträde har hållits under året. Kommitténs arbete utförs huvudsakligen inom olika subkommittéer (15 sammanträden). Delrapport har avgivits av subkommittén för databanker och informationssystem.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

8. Fluorkommittén (S 1968:35)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 18 maj 1967:

Ordförande:

Ericsson, S. Yngve, professor

Ledamöter:

Ljungholm, S. Elof, f.d. laborator
Nilsson, Vilhelm, laboratorieföreståndare
Osvald, Olof K., f.d. medicinalråd
Westlin, E. Arne, överingenjör

Sekreterare:

Brown, Carl O., avdelningsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse S 35.

Kungl. Maj:t har den 10 november 1972 förordnat att kommitténs verksamhet skall upphöra.

9. Socialutredningen (S 1969:29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1967 för allmän översyn av den sociala vårdlagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 2 februari 1968):

Ordförande:

Andersson, Thure G., landshövding

Ledamöter:

Albinsson, N. Gillis, landstingsdirektör
Andersson, G. Ingemar, byråchef
Henrikson, Lars G., ombudsman, led. av riksdagen
Holmqvist, A. Mary S., barnavårdsman, led. av riksdagen
Krantz, P. Gunnar, direktör
Larsson, Erik, i Öskevik, lantbrukare, led. av riksdagen
Mangård, Nils, hovrättsråd
Troedsson, Ingegärd, pol. mag.
Wiklund, S. A. Daniel, avdelningsdirektör, led. av riksdagen

Experter:

Carlson, K. Sören, borgarråd
Forslund, E. Birger, kansliråd
Fridh, K. Göte, statssekreterare
Hedlén, Bengt R., socialdirektör (fr.o.m. den 30 december 1971)
Hedlund, Bengt N. R., kommunalråd
Holmberg, Sten E., bitr. socialdirektör
Inghe, P. Gunnar, professor
Lindblom, Paul, direktör
Nelson, Alvar F. A., professor (fr.o.m. den 30 december 1971)
Ottoson, Ivan, rektor

Rigbäck, Berndt G., direktör
Stark, K. Birger, socialchef
Sturkell, Carl-Edvard, rättschef
Sverne, Tor E., lagman

Sekreterare:

Gisslén, Axel, planeringschef
Nasenius, B. Jan V., departementssekreterare
Thunved, Anders E., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Svensson, Ingvar K. F., utredningssekreterare (fr.o.m. den 1 mars 1972)
Wächter, Rut, förste socialinspektör (fr.o.m. den 1 februari t.o.m. den 5 december 1972)

Lokal: Lilla Nygatan 1, 3 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse S 29.

Kungl. Maj:t har den 10 december 1971 uppdragit åt utredningen att i anslutning till sitt utredningsuppdrag lägga fram förslag rörande familjerådgivningens framtida utformning och organisation. Vid uppdragets fullgörande skall utredningen utvärdera och beakta de erfarenheter som gjorts vid den försöksvis anordnade familjerådgivningsverksamheten.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 13 sammanträden under sammanlagt 22 dagar. Därjämte har vissa studiebesök gjorts.

Utredningen avser att under våren 1973 lägga fram ett delbetänkande angående principerna för socialvårdens framtida utformning.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

10. Utredningen (S 1969:30) om vissa sjukhusfonder m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 mars 1968 för att föreslå ändrade ändamålsbestämmelser för vissa av direktionen för karolinska sjukhuset förvaltade fonder m.m.:

Utredningsman:

Uhlin, Karl-Erik, kanslichef

Expert:

Sjöstrand, O. Torgny, professor

Sekreterare:

Nilsson, S. Ingvar, avdelningsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse S 30.

Den sakkunnige har den 20 november 1972 avgivit sitt betänkande (Ds S 1972:08).

Uppdraget är därmed slutfört.

11. 1968 års barnstugeutredning (S 1969:31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1968 för utredning om barnstugeverksamheten närmast före och under de första skolåren (se Post- och Inrikes tidn. den 16 maj 1968):

Ordförande:

Hellström, Mats J., fil. kand., led. av riksdagen

Ledamöter:

Granath, Karl Erik, barnavårdsdirektör
Gruda-Skard, Åse, docent (t.o.m. den 31 oktober 1972)
Ljungberg, Blenda M., adjunkt, led. av riksdagen
Mossberg, Elin K. E., ombudsman
Orehag, N. Lennart H., skoldirektör
Sandblad, Carl-Erik V., chefredaktör

Experter:

Baude, Annika M. C., avdelningschef (fr.o.m. den 1 november 1972)
Carlsson, Gunnel E., förskollärare
Flodin, Carl-Erik T., arkitekt
Gruda-Skard, Åse, docent (fr.o.m. den 1 november 1972)
Isling, B. Åke, skolråd (fr.o.m. den 1 november 1972)
Jönsson, E. Gustav, departementsråd
Nordin, Inga L., seminarielärare
Sigurdson, Gertrud C., sekreterare, led. av riksdagen
Strömberg-Lind, Karin E., skolkonsulent (fr.o.m. den 1 november 1972)
Thorsell, Siv M., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Sekreterare:

Rosengren, Bodil, fil. mag. (fr.o.m. den 1 november 1972)
Thorsell, Siv M., avdelningsdirektör (t.o.m. den 31 oktober 1972)

Bitr. sekreterare:

Hallendorff, Jan G., fil. kand.
Henriksson, E. Sture F., departementssekreterare
Johansson, E. Gunnel L., förste byråsekreterare (t.o.m. den 31 oktober 1972)
Malmqvist, Stig G., socionom
Schyl-Bjurman, Gertrud S., e. universitetslektor

Lokal: Lilla Nygatan 1, 1 tr., 11128 Stockholm, tel. växel 763 1000; 763 2323 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse S 31.

Tilläggsdirektiv, se S 1970:26. Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Odhnoff till statsrådsprotokollet den 22 september 1972):

1968 års barnstugeutredning tillsattes med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1968. Utredningen avlämnade den 29 maj 1972 ett betänkande kallat Förskolan del 1 och del 2 (SOU 1972:26 och 27). I betänkandet redovisas utredningens förslag som rör daghem och lekskola. Viktiga delar i betänkandet är dels förslagen som rör det pedagogiska innehållet i förskoleverksamheten och dels förslagen rörande kommunernas planering samt förskoleverksamhetens omfattning och organisatoriska utformning.

Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Jag avser att återkomma till barnstugeutredningens förslag sedan remissbehandlingen avslutats. Jag finner det dock ändamålsenligt att redan nu ta upp frågan om vissa tilläggsdirektiv för utredningens fortsatta arbete med personalutbildningsfrågor.

Om barnstugeutredningens förslag genomförs kommer detta att medföra delvis förändrade krav på barnstugornas personal. En starkare betoning av barnstugan som en del av samhällets insatser för att skapa gynnsam uppväxtmiljö för samtliga barn kommer att innebära att barnstugepersonalen, tillsammans med andra yrkesgrupper, får delvis nya arbetsuppgifter och arbetsformer. För att kunna medverka i samhällets familjepolitiska arbete är det viktigt att barnstugans personal har god kännedom om den sociala verklighet barn från olika miljöer växer upp i. Utredningens förslag om t.ex. arbetslag, syskongrupper och föräldrasamarbete syftar bl.a. till att närmare anknyta barnstugans verksamhet till samhällslivet i övrigt. Jag vill också erinra om riksdagens beslut om finansieringsformerna för servicelokaler (prop. 1972:72, CU 1972:28) som syftar till att underlätta en samplanering av olika former av boendeservice och därmed en samordning av barnstugeverksamheten med andra funktioner i ett bostadsområde.

Inom utbildningsområdet sker en kontinuerlig översyn och förnyelse av studiegångarna i anslutning till förändringar på olika områden. Inom skolöverstyrelsen pågår bl.a. ett arbete, i anledning av beslut av Kungl. Maj:t den 29 juni 1970, om möjligheterna att samordna utbildningarna på barnavårdens område. Styrelsen undersöker även möjligheterna till viss pedagogisk samverkan mellan förskollärarytbildningen och lågstadielärarytbildningen.

Enligt barnstugeutredningens direktiv den 26 april 1968 bör utredningen pröva såväl de kortsiktiga som de mera långsiktiga behoven av personal inom barnstugeområdet. I direktiven sägs vidare att utredningen bör uppmärksamma hur dess slutsatser beträffande den inre verksamheten i daghem och lekskolor kan inverka på förskoleseminarierna. Vidare har utredningen genom beslut av Kungl. Maj:t den 17 juni 1970 fått i uppdrag att utreda frågan om fortbildning av personal inom barnstugeverksamheten.

Efter samråd med chefen för utbildningsdepartementet förordar jag att barnstugeutredningen får i uppdrag att i nära kontakt med skolöverstyrelsen utreda konsekvenserna för personalutbildningen vid ett förverkligande av utredningens förslag. Utredningens uppdrag bör således vidgas så att

konsekvenserna av de framlagda förslagen utreds inte endast beträffande förskollärarytbildningen utan också vad gäller utbildning av t.ex. barnskötare, dagbarnvårdare, barnvårdare, fritidspedagoger och de av utredningen föreslagna medhjälparna. Vidare bör undersökas vilka konsekvenser bl.a. förslagen om arbetslag får i form av krav på viss pedagogisk utbildning också av ekonomipersonal.

Inom gymnasieskolan anordnas fr.o.m. läsåret 1971/72 utbildning av barnskötare inom vårdlinjen. Även om erfarenheterna av denna nya utbildning är begränsade, bör utredningen undersöka om gällande kursplaner behöver förändras.

Vad gäller övriga studievägar bör utredningen väsentligen inom ramen för nuvarande utbildningstider undersöka behovet och möjligheten att förändra nuvarande tim- och kursplaner till de vidgade uppgifter och den pedagogiska inriktning som utredningen föreslagit. Utredningen bör lägga fram förslag till de förändringar och eventuella nya utbildningsvägar utredningen finner erforderliga.

Vid avvägningen av innehållet i de olika utbildningarna bör utredningen beakta utbildningarnas inbördes relationer. Utredningen bör pröva i vilken utsträckning den enskilde eleven kan genomgå en förskolepedagogisk utbildning etappvis. Eleven bör därvid vid övergång från en utbildning till en annan kunna utnyttja tidigare inhämtade kunskaper och erfarenheter. Med hänsyn till bl.a. glesbygdens behov bör olika former för utbildningen övervägas.

Barnstugeutredningen har också haft till uppgift att bedöma det kvantitativa behovet av personal av olika kategorier för barnstugeverksamheten. Utredningen har i sitt betänkande redovisat vissa beräkningar i detta avseende. Barnstugeutredningen bör med ledning av fortsatta beräkningar beträffande utbyggnaden av olika former av förskoleverksamhet ytterligare analysera det personalbehov och de utbildningsinsatser som kommer att krävas inom området.

Utredningen bör i sitt arbete samråda med socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, 1968 års utbildningsutredning och Svenska kommunförbundet.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 20 sammanträden. Därutöver har sammanträden hållits med olika arbetsgrupper.

Utredningen har den 2 maj 1972 avlämnat betänkandet (SOU 1972: 26 och 27) Förskolan del I och del 2.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

12. Samarbetsorganet (S 1970:29) för bekämpande av narkotikamissbruk

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 januari 1969 för att följa utvecklingen på narkotikaområdet m.m.:

Ordförande:

Lidbom, Carl G., statsråd

Ledamöter:

Eriksson, G. Lennart, generaltulldirektör
Järdler, Sven A., förbundsdirektör
Löwbeer, Hans, universitetskansler
Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av II kamm.
Olsson, Bengt K., förbundsdirektör
Orring, Jonas A., generaldirektör
Persson, Carl J. G., rikspolischef
Rexed, Bror A., generaldirektör
Romander, Holger A. G., riksåklagare

Sekreterare:

Sturkell, Carl-Edvard, rättschef

Bitr. sekreterare:

Ringberg, Karin M., hovrättsassessor

Arbetsgruppen (S 1970:29:01) för information:

Ordförande:

Karlsson, Jan O., departementssekreterare

Medlemmar:

Kihlbom, J. Magnus, leg. läkare
Mattsson, Bengt-Olof T., departementssekreterare
Ording, Jan, byrådirektör
Östby, Nils E., byrådirektör

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. 763 33 82
(sekreteraren), 763 10 19 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för samarbetsorganet, se 1970 års riksdagsberättelse S 29.

Samarbetsorganet har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden.

Samarbetsorganets arbete beräknas pågå under hela år 1973.

13. Fosterbarnsutredningen (S 1970:30)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 mars 1969 med uppdrag att utreda vissa frågor beträffande vården av barn och ungdomar i fosterhem, barnhem och andra barnavårdande institutioner:

Utredningsman:

Hörnlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen

Experter:

Björne, B. Gunnar, kansliråd

Larsson, Karl-Gotthard, sekreterare
Thorstenson, R. Billy, departementssekreterare
Wallin, M. Margareta (Greta), avdelningsdirektör

Sekreterare:

Everljung, Claes-Göran, socionom
Sjöberg, Tage B., departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse S 30.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 14 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

14. Samarbetskommittén (S 1970:31) för social forskning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 april 1969 med uppgift att ta upp frågor om undersökningar av allmänt intresse som aktualiseras i det socialpolitiska arbetet och främja samarbetet i sådana frågor mellan förvaltningen och den vetenskapliga forskningen:

Ordförande:

Aspling, Sven G., statsråd

Ledamöter:

Carlson, K. Sören, borgarråd
Engström, Arne V., professor
Flemström, Carin, soc. studerande (t.o.m. den 10 april 1972)
Fridh, K. Göte, statssekreterare
Hedlén, Bengt, socialdirektör
Karlsson, Anders, soc. studerande (fr.o.m. den 11 april 1972)
Lindblom, Paul, direktör
Nelander, Olle M. V., direktör
Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör
Poppius, Hans D., byråchef
Rexed, Bror A., generaldirektör
Sandgren, C. Lennart, statssekreterare
Segerstedt, Torgny, professor
Åström, Lars-Åke E., generaldirektör

Experter:

Börjeson, Bengt O., rektor
Larsson, Karl G., sektionschef

Ringborg, S. Erland, departementssekreterare

Sekreterare:

Forslund, E. Birger, kansliråd

Bitr. sekreterare:

Uggla, G. Inga-Lill, fil. lic.

Utredningsgruppen (S 1970:31:01):

Ordförande:

Engström, Arne V., professor

Ledamöter:

Lindblom, Paul, direktör

Rexed, Bror A., generaldirektör

Expert:

Ringborg, S. Erland, departementssekreterare (fr.o.m. den 24 januari 1972)

Sekreterare:

Oscarsson, Bo S. I., kanslichef

Lokal: Socialdepartementet, Fack. 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren i huvudkommittén); Arbetarskyddsfonden, Sveavägen 66, 8 tr., 113 46 Stockholm, tel. 30 65 00 (sekreteraren i utredningsgruppen)

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fyra sammanträden. Dessutom har utredningsgruppen under samma tid hållit sex sammanträden. Gruppen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

15. Sjukvårdskostnadsutredningen (S 1970:32)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 för att utreda vissa frågor rörande sjukvårdskostnader, innefattande dels en samhällsekonomisk analys rörande sjukvårdskostnadernas utveckling och dels en teknisk undersökning rörande verkningar individuellt och kollektivt av nuvarande metoder för sjukvårdskostnadernas finansiering:

Utredningsman:

Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef

Experter:

Ericsson, Kjell U., finanssekreterare

Lindgren, S. Åke, avdelningschef
Skogsberg, P. Gösta, avdelningschef
Stenfors, Bo I. L., departementssekreterare
Svenonius, Rolf H., ekonomichef

Sekreterare:

Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 1000

Den sakkunnige har under tiden november 1971—oktober 1972 haft överläggningar med experterna samt olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av arbetet.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

16. Hjälpmedelsgruppen (S 1970:33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 november 1969 för översyn av verksamheten med hjälpmedel för handikappade:

Ordförande:

Fors, Åke H., kansliråd

Ledamöter:

Sellvall, L. Göran, departementssekreterare (fr.o.m. den 18 maj 1972)
Tengvall, Sven-Erik G., departementssekreterare (t.o.m. den 17 maj 1972)
Wennerberg, Sigfrid B., överingenjör

Experter:

Brattgård, Sven-Olof, professor
Danielsson, G. Gunnar, förste sekreterare
Hedkvist, K. G. Charles, direktör (t.o.m. den 12 juni 1972)
Johansson, P. Bertil, föreståndare (fr.o.m. den 13 juni 1972)
Malm, B. Svante, avdelningsdirektör
Montan, Karl J. A., direktör (t.o.m. den 12 juni 1972)
Roos, Birger, civilingenjör
Ström, Sven Å., docent
Wedmalm, Per O. R., byrådirektör

Sekreterare:

Hedin, Bernt L., avdelningsdirektör

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (ordföranden), 23 81 80 (sekreteraren)

Direktiven för gruppen, se 1971 års riksdagsberättelse S 27.
Tilläggsdirektiv, se S 1972:22.

Härutöver har gruppens uppdrag utvidgats enligt följande beslut av Kungl. Maj:t den 17 mars 1972 och den 19 maj 1972:

Kungl. Maj:t uppdrar åt hjälpmedelsgruppen att i anslutning till dess fortsatta utredningsarbete närmare pröva frågan om dels bestämningen av begreppet hjälpmedel enligt kungörelsen (1968: 238) om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade, dels avgränsningen av dessa hjälpmedel gentemot sådana som har till ändamål att tillgodose ett sjukvårdsbehov.

Kungl. Maj:t uppdrar åt den enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 november 1969 tillkallade hjälpmedelsgruppen att i anslutning till dess fortsatta utredningsarbete lägga fram förslag om bidrag till glasögon för personer som efter starroperation är i behov av s.k. starrglasögon. Gruppen bör närmare överväga formerna för en bidragsgivning och bör beträffande ersättningsnivån grunda sina överväganden på kostnaden för glas med enkla och ändamålsenliga bågar.

Hjälpmedelsgruppen bör vidare pröva frågan om behovet av bidrag till glasögon för barn och ungdomar i skolåldern. Gruppen har härvid att kartlägga glasögonbehovet i de olika åldersklasserna samt familjernas kostnader för glasögon, beräknade med utgångspunkt i kostnaden för glas med enkla och ändamålsenliga bågar. Gruppens beräkningar bör vidare utgå från nyanskaffning av sådana glasögon endast vid förändringar i synförmågan.

Gruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden. Dessutom har ett flertal sammanträden hållits med olika grupper av experter.

Gruppen har i december 1972 avlämnat delbetänkandet (Ds S 1972:7) Statsbidrag till starrglasögon.

Gruppens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

17. Hälsovårdsinspektörsutbildningsutredningen (S 1970:34) (HVI)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för att verkställa översyn av hälsovårdsinspektörsutbildningen (HVI-utredningen):

Utredningsman:

Wihlborg, Hans H., organisationsdirektör

Experter:

Eriksson, L. Tore, sekreterare

Fhölénhag, Thomas, intendent

Fredriksson, Knut A. G., hälsovårdskonsulent

Hammarfors, Per A. U., förste avdelningsingenjör

Lindvall, S. Thomas I., laborator (fr.o.m. den 28 april 1972)

Möller, Arne P., kanslichef

Nilsson, Sven R., länshälsovårdskonsulent (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Rengholt, Ulf N., avdelningsdirektör
Rylander, C. Ragnar, bitr. avdelningsföreståndare
Schelin, C.-J. Åke, sekreterare
Wollarz, F. Einar L., stadsveterinär

Sekreterare:

Andersson, Lars Erik E., departementssekreterare

Lokal: Skeppargatan 51, 114 58 Stockholm, tel. 21 38 48 (Wihlborg) och
växel 763 10 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden samt haft överläggningar med andra utredningar och berörda myndigheter.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

18. Arbetsmiljöutredningen (S 1970:35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 februari 1970 med uppdrag att företa en allmän översyn av arbetarskyddslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 5 mars 1970):

Ordförande:

Danielson, Gunnar H., generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, Sivert, ombudsman
Gustafsson, Kerstin, förbundsjurist
Kjellstrand, Leif, ombudsman
Larsson, Gunnar, direktör
Lindström, Gunnar, direktör
Westling, Otto J., f.d. generaldirektör

Experter:

Ahlgren, Bert S., förbundsjurist
Ahlqvist, G. Börje, byråchef
Bartley, Osborne, professor (fr.o.m. den 6 juli 1972)
Bolinder, S. Erik G., med. lic.
Forssman, Sven P. M., f.d. överdirektör
Jönsson, E. Gustav, departementsråd
Lönngren, D. Rune, apotekare
Malmsköld, A. J. Bertil, yrkesinspektör
Masreliez, Nils G., med. lic.
Rundqvist, Karl-Ingvar, hovrättsassessor
Starland, Hilding, f.d. överingenjör

Sekreterare:

Gullberg, Hans E., hovrättsråd

Bitr. sekreterare:

Lindström, Jöns A., departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse S 29.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 sammanträtt under 24 dagar.

Utredningen har i december 1972 avgivit delbetänkandet (SOU 1972: 86) Bättre arbetsmiljö.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

19. Arbetsgruppen (S 1970:36) rörande försöksverksamhet inom barna- och ungdomsvården (AFBU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 mars 1970 för att planera och framlägga förslag rörande försöksverksamhet för metodutveckling inom barna- och ungdomsvården:

Ordförande:

Hörlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen

Ledamöter:

Gordan, Kurt, rektor

Göransson, Bertil, landstingsråd

Jonsson, Gustav A., docent

Larnstedt, A. Ossian G., departementsråd

Larsson, Karl-Gotthard, sekreterare

Nilsson, Göte, byrådirektör

Rosén, Göta, f.d. avdelningschef

Sjöberg, Tage B., departementssekreterare

Vestlund, A. Gustaf, undervisningsråd

Sekreterare:

Thyblad, Tom F. F. T:son, byråchef

Bitr. sekreterare:

Björklund, Rolf

Lokal: Socialstyrelsen, Fack, 105 30 Stockholm, tel. växel 22 12 00

Direktiven för arbetsgruppen, se 1971 års riksdagsberättelse S 30.

Arbetsgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 sammanträtt en gång. Arbetsutskottet har under samma tid sammanträtt tio gånger.

Arbetsgruppen har i samråd med socialstyrelsen under den angivna tiden genomfört en efterundersökning av vissa vid Råby yrkesskola tidigare inskrivna elever. Vidare driver gruppen sedan juni 1972 tillsammans med socialstyrelsen försöksverksamhet med vård utom skola med placering av yrkesskoleelever i deras egna hem.

Arbetsgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

20. 1970 års utredning (S 1970:38) om tandvårdsförsäkring

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 april 1970 för utredning angående formerna för en tandvårdsförsäkring (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1970):

Utredningsman:

Åström, Lars-Åke E., generaldirektör

Experter:

Aggeryd, M. Thorsten, förbundsordförande

Ahlberg, Jan Erik, förbundsdirektör

Artbäck, K. Erland, sjukhusintendent

Ericsson, Bengt G., kanslichef

Hedlin, John W. A., medicinalråd

Sundberg, Hans E., leg. tandläkare

Tengvall, Sven-Erik G., departementssekreterare

Wikman, C. Gunnar, departementssekreterare

Åstrand, Sven-Gustav, tandvårdsdirektör

Sekreterare:

Lundstedt, Barbro E., byrådirektör

Lokal: Riksförsäkringsverket, Fack, 103 60 Stockholm 3, tel. växel 22 10 80

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse S 32.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 18 sammanträden.

Utredningsmannen har i november 1972 avlämnat betänkandet (SOU 1972: 81) Allmän tandvårdsförsäkring.

Utredningen avser att ytterligare undersöka vissa administrativa frågor.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1973.

21. Sjukpenningutredningen (S 1970:39)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 för att utreda frågan om sjukpenningförmåner m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1970 och den 14 februari 1972):

Utredningsman:

Järnbrink, Hans G., överdirektör

Experter:

Bergh, Sten, kammarrättsråd

Björne, B. Gunnar, kansliråd

Cohn, H. Olof (Olle), byrådirektör (fr.o.m. den 28 januari 1972)

Cosmo, O. Ingemar, försäkringsdomare

Johansson, Bo E., utredningssekreterare

Lundberg, Lars-Olof, sekreterare

Lundin, N. Tore H., avdelningsdirektör

Ossung, B. Göran, byråchef

Sjöberg, N. Björn V., departementsråd

Svensson, Inge G., direktörsassistent

Sekreterare:

Edvardsson, P. Einar, avdelningsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse S 33. Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 28 januari 1972):

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 tillkallade jag en sakkunnig (sjukpenningutredningen S 1970:39) för att utreda de tekniska förutsättningarna för att inordna sjukpenningen i beskattningssystemet. Uppdraget omfattade även de förmåner som utgår vid arbetslöshet.

Enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368, omtryckt 1968: 246, ändrad senast 1971: 448) utges under vissa förutsättningar utbildningsbidrag till den som undergår arbetsmarknadsutbildning. Bidraget utgår i form av grundbidrag, hyresbidrag, familjetillägg och särskilt bidrag. Utbildningsbidraget är i sin helhet skattefritt.

Efter samråd med cheferna för inrikes- och finansdepartementen finner jag att även förutsättningarna för en beskattning av utbildningsbidraget bör utredas i detta sammanhang.

Utredningen har under tiden november 1971—september 1972 hållit 33 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har i september 1972 avgett betänkandet (SOU 1972: 60) Beskattade förmåner vid sjukdom och arbetslöshet m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

22. Pensionsålderskommittén (S 1970:40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 för att utreda frågan om pensionsåldern m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1970):

Ordförande:

Granqvist, Liss M., president

Ledamöter:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Danielson, Gunnar H., generaldirektör

Karlsson, F. Göran, redaktör, led. av riksdagen

Mundebo, K. A. Ingemar, avdelningsdirektör, led. av riksdagen

Persson, E. Yngve, förbundsordförande, led. av riksdagen

Regnéll, Carl Göran, bankdirektör, led. av riksdagen

Experter:

Nilsson, Karl-Erik, bitr. direktör

Persson, Gustav B., kommunalråd

Petri, Carl Axel H., kammarrättslagman

Strandberg, Sten Erik, försäkringsdomare

Svensson, Inge G., direktörsassistent

Sekreterare:

Bratthall, Kenneth, hovrättsassessor

Wilhelmsson, A. Börje, rådmän

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning, Citadellsvägen 17, 211 20 Malmö, tel. 040/749 50 (Wilhelmsson). Statsdepartementens kommittéer, Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg, tel. 031/11 49 08 (Bratthall)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse S 34.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 15 sammanträden.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

23. Utredningen (S 1970:41) om förbättrad samordning av sjukvården vid karolinska sjukhuset med viss annan sjukvård

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1970 för utredning av de rättsliga och organisatoriska förutsättningarna för att, utan förändring av huvudmannaskapet för karolinska sjukhuset, erhålla en förbättrad samordning av sjukvården vid sjukhuset med sjukvården inom

för sjukhuset bestämda upptagningsområden för skilda medicinska specialiteter:

Utredningsman:

Rahm, A. Håkan B., f.d. överdirektör

Experter:

Bergkvist, Nils L., förhandlingsdirektör

Bergstedt, Tord L. H., bitr. sjukvårdsdirektör

Fredlundh, Lars, A. V., avdelningsdirektör

Karlén, Göran H., f. d. sjukhusdirektör

Sekreterare:

Lindström, Berndt E., avdelningsdirektör

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden.

Utredningen har i december 1972 avgivit sitt betänkande (Ds S 1972: 10).

Uppdraget är därmed slutfört.

24. Arbetsgruppen (S 1970:42) för översyn av reglerna om statsbidrag till särskolverksamheten

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 med uppdrag att se över reglerna om statsbidrag till särskolverksamheten:

Ordförande:

Fors, Åke Hj., kansliråd

Ledamöter:

Andersson, N. G. Bertil, departementssekreterare

Hildeland, K. I. Erling, sekreterare

Sandström, Carl-Eric D., sekreterare

Sellvall, L. Göran, departementssekreterare

Wessman, Lennart, O. S., särskolinspektör

Sekreterare:

Mattsson, Bengt-Olof T., departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden.

Arbetsgruppen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

25. Nykterhetsvårdens anstaltsutredning (S 1970:43)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 med uppdrag att utreda platsbehovet vid de allmänna vårdanstalterna för alkoholmissbrukare:

Utredningsman:

Larnstedt, A. Ossian G., departementsråd

Experter:

Elfvé, Jan, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 18 april 1972)

Nilsson, Edgar O. M., direktör

Nordström, L. Gösta, byråchef

Rigbäck, Berndt G., direktör

Sekreterare:

WilhelmsSon, Bengt S., departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse S 31.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 41 sammanträden samt haft överläggningar med bl.a. företrädare för landstings- och andra kommuner, vårdanstalter och personalorganisationer. Studiebesök har företagits vid anstalter och inackorderingshem för alkoholmissbrukare.

Utredningen, som i december 1972 lagt fram betänkande (Ds S 1972:9) angående platsbehovet vid allmänna vårdanstalter m.m., kommer att fortsätta arbetet med viss undersökning rörande inackorderingshemmen för alkoholmissbrukare.

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1973.

26. Yrkesskadeförsäkringskommittén (S 1971: 01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1971 för att företa en översyn av yrkesskadeförsäkringen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1971):

Ordförande:

Samuelsson, G. Yngve, generaldirektör

Ledamöter:

Ahlgren, Bert S., förbundsjurist

Andersson, M. Alvar, led. av riksdagen

Fredriksson, K. Torsten, led. av riksdagen

Gustafsson, Olof, direktör
Karlsson, Henry, ombudsman
Svensson, Inge, direktörsassistent

Experter:

Dahlström, Lars E., byråchef
Ekberg, Leif, kammarrättslagman
Maritz, Arvo A., byråchef

Sekreterare:

Odenrants, Carl J. E., hovrättsassessor
Wallenberg, Jarl-Erik, byrådirektör

Lokal: Lilla Nygatan 1, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. 763 23 33 och 763 23 34

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse S 32.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden.

Kommittén har i augusti 1972 avgivit delbetänkandet (Ds S 1972: 3) Decentraliseringsåtgärder rörande yrkesskadeförsäkringen m. m.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

27. Utredningen (S 1971:02) om frågor av betydelse för samarbetet mellan stat och kommun beträffande de kommunala undervisningssjukhusen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1971 för att utreda frågor av betydelse för samarbetet mellan stat och kommun beträffande de kommunala undervisningssjukhusen:

Utredningsman:

Samuelson, Karl G., f.d. landshövding

Experter:

Diamant, Herman, professor
Erickson, Karl-Eric, överingenjör
Jansson, Sture E., byråchef
Sandberg, Hans A. S., landstingsdirektör
Skalin, E. Douglas, förste sekreterare
Wennström, K. Gunnar, medicinalråd

Sekreterare:

Gertz, Jan A., planeringssekreterare

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen påbörjades hösten 1971 och har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden.

Utredningen har i december 1972 avlämnat betänkandet (Ds S 1972: 11) Viss utredning av frågor av betydelse för samarbetet mellan stat och kommun beträffande de kommunala undervisningssjukhusen.

Uppdraget är därmed slutfört.

28. Utredningen (S 1971:03) angående forskningsverksamhet inom arbetsmiljöområdet, m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1971 för att i avvaktan på att en styrelse för arbetarskyddsfonden träder i verksamhet göra en närmare utredning angående forskningsverksamheten inom arbetsmiljöområdet, avsedd att utgöra ett underlag för fondens kommande verksamhet:

Utredningsman:

Forssman, Sven P. M., f. d. överdirektör

Experter:

Lagerlöv, Elisabet, forskningsassistent

Malmfors, S. E. Torbjörn, laborator

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har i april 1972 avlämnat betänkandet (Ds 1972:2) Forskningsverksamheten inom arbetsmiljöområdet. Förslag till riktlinjer för arbetarskyddsfonden.

Uppdraget är därmed slutfört.

29. Fokusutredningen (S 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 med uppdrag att, med beaktande av vad socialutskottet anfört i ämnet (SOU 1972:5, rskr 1972:57), undersöka förutsättningarna för en fortsättning av den verksamhet med boende och service för svårt rörelsehindrade personer som Stiftelsen Fokus bedriver:

Utredningsman:

Fors, Åke Hj., kansliråd

Experter:

Andersson, G. Ingemar, byråchef

Danielsson, G. Gunnar, förste sekreterare

Sellvall, L. Göran, departementssekreterare

Ågren, Lars O. T., direktör

Sekreterare:

Mattsson, Bengt-Olof T., departementssekreterare (fr.o.m. den 18 augusti 1972)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden augusti—oktober 1972 hållit fem sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

30. Socialpolitiska bidragsutredningen (S 1972:02)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för att kartlägga det socialpolitiska bidragssystemet i syfte att klarlägga eventuella brister i avseende på samordningen av olika bidragsformer:

Utredningsman:

Nasenius, B. Jan V., departementssekreterare

Experter:

Andersson, Bengt E., socialdirektör

Bengtson, Sven F., byråchef

Dahlström, Lars E., byråchef

Olsson, K. R. Bertil, statistikchef

Sekreterare:

Korpi, Sture H., informationssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Den sakkunnige tillkallad med anledning av skrivelse från arbetsgruppen för låginkomstfrågor den 8 juni 1972.

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Den sakkunniges arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Kommunikationsdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 2, 5, 9, 11, 13, 16, 17, 20, 21, 25, 26, 34, 38 och 39

1. Trafikpolitiska delegationen (K 1965:38)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1964, den 24 november 1967 och den 7 september 1971 att ingå i en trafikpolitisk delegation:

Ordförande:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Ledamöter:

Björkman, N. G. Folke, redaktör, f.d. led. av II kamm.
Ericson, Hans E., förbundsordförande
Ericsson, Axel K. G., disponent
Grafström, Erik O. H., f.d. generaldirektör
Grebäck, Erik H., agronom, led. av riksdagen
Himmelstrand, Gunnar G. F., direktör
Högberg, Mats J. G., ekonomidirektör
Kolare, Gustav C. K., förste förbundsordförande
Lindberg, Sven J., ombudsman, led. av riksdagen
Mellqvist, Sven A., expeditör, led. av riksdagen
Persson, N. Arne, lantbrukare, led. av riksdagen
Sellgren, Rolf O. M., transportplaneringschef, led. av riksdagen
Sundblad, Lars G., disponent
Thorell, K. Arne B., direktör
Öhrn, J. Bruno, kansliråd

Experter:

Kritz, Lars O., fil. lic.
Ranhem, Lars H., civilingenjör
Sjöberg, E. Arne, direktör
Sjökvisst, Stig A. R., ingenjör

Sekreterare:

Carlsund, H. Bo H., departementssekreterare
Norrbon, N. Claes-Eric, departementsråd

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00, rikssamt. 11 73 34 (Norrbon)

Direktiven för delegationen, se Kungl. Maj:ts beslut den 23 april 1964. Tilläggsdirektiv, se K 1972:6.

Delegationen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden. Delegationen har dessutom anordnat regionala hearings i två län.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

2. Utredningen (K 1965:43) angående befordran av farligt gods på väg m.m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för utredning av frågan om befordran av farligt gods på väg m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 november 1964):

Ordförande:

Mangård, Nils, hovrättsråd

Ledamöter:

Björkman, A. Fredrik M., förste länsassessor

Davidsson, G. Ingvar, avdelningsdirektör

Ericson, Hans E., förbundsordförande

Fredenmark, Gunnar, direktör

Jönsson, Allan, avdelningsdirektör

Lindstedt, Anders, kommerseråd

Thorell, K. Arne B., direktör

Experter:

Ekberg, K. Gustav, byråchef

Helmerson, Bo I. H., direktör

Jensen, Birger H. L., organisationsdirektör

Sangberg, Bengt E., byrådirektör

Swarén, Ulla M., byråchef

Sekreterare:

Scheutz, Claes-Herman, departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Vieweg, Lars I., kanslisekreterare

Direktiven för utredningen, se 1965 års riksdagsberättelse K 43.

Utredningen har i juni 1972 avgett slutbetänkandet (Ds K 1972:5) Transport av farligt gods — lagstiftning och organisation.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Hamnutredningen (K 1966:40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1965 för att utreda spörsmålet om det svenska hamnväsendets framtida utformning (se Post- och Inrikes tidn. den 7 oktober 1965):

Ordförande:

Severin, Erik J., generaldirektör

Ledamöter:

Berglund, Olov, direktör (fr.o.m. den 25 februari 1972)

Gustafsson, Gunnar B., ombudsman

Hellner, Eskil M., regeringsråd

Larson, Knut-Inge L., f.d. överdirektör

Linder, N. Helge H., f.d. hamndirektör (fr.o.m. den 17 december 1971)

Westerberg, Sten B., departementssekreterare

Experter:

Ericsson, Inger-Britt, avdelningsdirektör

Gabrielson, Lars, disponent

Himmelstrand, Gunnar G. F., direktör

Lindencrona, Gustaf, sjöfartsråd

Neergaard, Erik A., hovrättsassessor

Sekreterare:

Lindencrona, Gustaf, sjöfartsråd

Bitr. sekreterare:

Ekberg, Hans G., vägdirektör (t.o.m. den 9 mars 1972)

Orrsten, Henning, f.d. förste byråsekreterare

Lokal: Sjöfartsverket, Fack, 102 50 Stockholm 27, tel. växel 24 65 20 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse K 40.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden.

Utredningens arbete fortsätter med behandling av frågor rörande hamnordningar och hamntaxor.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

4. Väggkostnadsutredningen (K 1966:41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1965 för att utreda frågan om vägtrafikens kostnadsansvar och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 26 november 1965):

Ordförande:

Grafström, Erik O. H., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Bergendahl, Göran H., professor

Godlund, Sven A. I., professor

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Experter:

Ahlstrand, N. Ingemar, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 april 1972)

Andersson, Roland, fil. lic.

(t.o.m. den 31 augusti 1972)

Carling, Alf G., docent

Carlsund, H. Bo H., ekon. lic.

Grahn, F. Ture, byrådirektör

Johnsson, Jan G., rättschef

Lindhagen, C. Gösta, professor

Magnusson, Leif R., fil. lic. (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Milstam, K. Östen, departementssekreterare (t.o.m. den 9 mars 1972)

Sekreterare:

Gornitzka, Gunnar W., civilingenjör

Öhrn, J. Bruno, kansliråd

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel.
växel 763 10 00 (Gornitzka 87 00 00)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse K 41.

Kommittén har under tiden november 1971---oktober 1972 sammanträtt under sju dagar. Härtill kommer ett antal sammanträden inom skilda arbetsgrupper inom kommittén.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

5. Svävarfartsutredningen (K 1967:35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1966 för att utreda frågor rörande trafik med luftkuddefarkoster (sväware) (se Post- och Inrikes tidn. den 13 april 1966):

Ordförande:

Wilkens, O. Gösta P., f.d. borgmästare

Ledamöter:

Falkemo, Curt C. H., professor

Uggla, Hans G. O. C:son, konteramiral

Experter:

Grönfors, Kurt G. W., professor

Lagerwall, Hans E., lotsdirektör

Weimar, Åke J. H. K., civilingenjör

Sekreterare:

Ligner, Anders V., hovrättsassessor

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse K 35.

Utredningen har under tiden november 1971—april 1972 hållit ett sammanträde.

Utredningen har i april 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:21) Svävarfartslag.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. Utredningen (K 1967:36) om beredskapslagstiftning på luftfartens område

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 april 1966 för att verkställa utredning om beredskapslagstiftning på luftfartens område:

Utredningsman:

Ljungström, Claes G., rådmän

Lokal: Örebro tingsrätt, Box 385, 701 05 Örebro, tel. 019/11 93 10

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

7. Svenska sakkunniga (K 1967:37) inom Nordisk kommitté för trafiksäkerhetsforskning (NKT)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1966 att såsom svenska ledamöter ingå i ett nordiskt samarbetsorgan för trafiksäkerhetsforskning:

Ordförande:

Backman, Gösta B., kansliråd

Ledamot:

Hansson, Hans O. G., kanslichef

Expert:

Kritz, Lars-Bruno, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Kritz, Lars-Bruno, avdelningsdirektör

Lokal: Transportforskningsdelegationen, Sveavägen 166, 14 tr., 113 46 Stockholm, tel. 34 77 45 (Kritz)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

De sakkunniga har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tolv sammanträden, varav tre varit gemensamma med kommitténs övriga ledamöter från Danmark, Finland och Norge. Kommittén har i december 1971 framlagt en katalog över pågående och planerade nordiska projekt på trafiksäkerhetens område.

Kommittén utgör samarbetsorgan med uppgift att biträda Nordiskt trafiksäkerhetsråd (NTR) (K 1971:02).

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

8. Nordisk kommitté (K 1967:38) för transportekonomisk forskning (NKTF)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1966 att ingå som svenska ledamöter i ett nordiskt samarbetsorgan för transportekonomisk forskning:

Svenska ledamöter:

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Samuelson, Stig J. E., överingenjör

Expert:

Sidenvall, J. Gunnar, avdelningsdirektör (t.o.m. den 15 november 1972)

Sekreterare:

Carlsund, H. Bo H., byrådirektör (t.o.m. den 15 november 1972)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (Johansson)

Kommittén, som består av två ledamöter från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige, har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fyra sammanträden.

Kommittén har anordnat en forskarkonferens om transportstandard i glesbygder och en forskarkonferens om kommunikationerna som medel i lokaliseringspolitiken.

Den till kommittén knutna arbetsgruppen för sammanställning av data rörande transportarbetet i Norden har avslutat sitt arbete under 1972.

Kommitten har under tiden november 1971—oktober 1972 utgett tre skrifter. 1970-talets transportmarknad i Norden (NKTF publikation nr 8),

Transportarbetet i Norden 1955—1980 (NKTF publikation nr 9) och Närtrafik i tätorter (NKTF publikation nr 10).

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

9. Utredningen (K 1967:40) om oljeledningar

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1966 för att utreda behovet av lagstiftning om anläggande och utnyttjande av rörledningar för transport av olja m.m. och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 augusti 1966):

Utredningsman:

Fallenius, Bertil A., f.d. landshövding

Experter:

Amnéus, J. Gunnar, disponent

Danielsson, G. Åke D., major

Ekberg, Hans G., vägdirektör

af Klintberg, Rolf H. F., direktör

Lindstedt, Anders, kommerseråd

Ljungberger, A. Torsten, f.d. fastighetsdirektör

Petrén, G. Otto E., justitieråd

Sekreterare:

Wängberg, Hans-Åke, hovrättsassessor

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse K 40.

Utredningen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit tio sammanträden.

Utredningen har den 4 augusti 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:58) Koncession för pipelines.

Uppdraget är därmed slutfört.

10. Flygtrafikledningskommittén (K 1967:44)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1966 för utredning angående flygtrafikledningens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 30 november 1966):

Ordförande:

Netzén, K. Gösta, landshövding

Ledamöter:

Görs, L. Folke, driftdirektör

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Nilsson, Jan H., departementsråd

Wagner, G. F. Wilhelm, överste

Experter:

Bengtsson, O. Lennart, avdelningsdirektör

Hörberg, Olof Hj., överingenjör

Johansson, Caj-Aage, kanslichef

Morales, H. Christofer, t.f. avdelningsdirektör (t.o.m. den 8 november 1972)

Nordström, Sven-Bertil, förste stabsmeteorolog

Olsson, Carl Olov, civilingenjör

Persson, S. Anders V., t.f. avdelningsdirektör (fr.o.m. den 9 november 1972)

Sekreterare:

Nordström, Lars-Erik, överingenjör

Bitr. sekreterare:

Ahrenstedt, Bengt-Arne, stabsmeteorolog

Lokal: c/o Luftfartsinspektionen, Ulvsundavägen 153, 161 89 Bromma,
tel. 29 17 12 (sekreteraren), 763 22 66 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse K 44.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fyra plenarsammanträden. Därutöver har särskilda arbetsgrupper, som bereder speciella utredningsuppgifter rörande system och organisation för framtida civil och militär flygvädertjänst, arbetat kontinuerligt under huvudsekreterarens ledning. Bl.a. har under år 1972 färdigställts en detaljerad beskrivning och jämförelse av nuvarande civila och militära flygvädertjänster i fråga om system, organisation samt tillhandahållna produkter och tjänster.

Kommitténs arbete rörande organisationen av flygvädertjänsten beräknas avslutas omkring årsskiftet 1973/74.

11. Flygarbetstidsutredningen (K 1968:49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1966 för att ingå i en skandinavisk kommitté för utredning av den flygande personalens arbetstider m.m.:

Ordförande:

Hjern, Bengt K. L., regeringsråd

Ledamöter:

Jensen, Povl, driftchef

Lager, Carl-Gustav, fil. lic.
Nordlander, Carl-Oscar, flygchef
Norman, N. Eric, ombudsman
Perback, Björn C. L., flygstyrman

Sekreterare:

Odhammar, J. E. Ivan, hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Danielsson, Jan P. T., departementssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse K 49.

Under tiden november 1971—december 1972 har utredningen i sin helhet hållit ett sammanträde. En arbetsgrupp inom utredningen har under samma tid sammanträtt tio dagar.

Utredningen har i december 1972 avgett slutbetänkandet (SOU 1972:82) Flygarbetstid.

Uppdraget är därmed slutfört.

12. Motorredskapsutredningen (K 1968:53)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1967 för översyn av reglerna om motorredskap samt utredning av vissa närliggande frågor:

Utredningsman:

Ahreson, Holger, f.d. vägdirektör

Experter:

Adolfsson, Bo, förhandlingsombudsman
Bäckström, Bo, överingenjör
Ekberg, K. Gustav, överingenjör
Odén, C. Åke, f.d. kanslichef
Strömbäck, Erland H. D. D:son, hovrättsassessor
Thalén, Bo D:son, överstelöjtnant

Sekreterare:

Holmquist, Bo, avdelningsdirektör

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 22 47 (Ahreson), tel. växel 018/12 04 60 (Holmquist)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse K 53. Tilläggsdirektiv, se K 1969:45.

Utredningsmannen har under tiden november 1971--oktober 1972 hållit ett tjugotal sammanträden med experterna samt haft överläggningar med olika organisationer som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1973.

13. Körkortsutredningen (K 1968:54)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1967 för att utreda frågan rörande centralt körkortsregister m.m. och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 6 maj 1967):

Utredningsman:

Hermansson, Rune, förutv. statsråd, direktör

Experter:

Alpsten, A. Börje, departementsråd

Blomquist, Bo G., länsråd

Eriksson, Per-Inge, byråchef

Lindqvist, S. Olof K., byrådirektör

Raud, Jaan, byrådirektör

Sahlin, Martin, chefredaktör

Trotzig, C. Fredrik J., avdelningschef

Wahlström, Karl-Erik A., byrådirektör

Öhlin, Göran B. G., länsassessor

Sekreterare:

Sandberg, Per G., pol. mag.

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse K 54.

Utredningsmannen har under tiden november 1971—24 januari 1972 hållit åtta sammanträden med experterna.

Utredningen har den 24 januari 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:5) CKR.

Uppdraget är därmed slutfört.

14. Utredningen (K 1969:51) om stängselskyldighet vid järnväg

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1967 för att utreda de frågor rörande stängselskyldighet vid järnväg, som riksdagens tredje lagutskott behandlat i sitt utlåtande 3LU 1964:27:

Utredningsman:

Thuresson, Arne V. U. W., hovrättsråd (t.o.m. den 19 november 1972)

Landahl, E. Tore, hovrättslagman (fr.o.m. den 20 november 1972)

Sekreterare:

Munck, Johan, tingsfiskal (fr.o.m. den 20 november 1972)

Lokal: Norra Åsbo tingsrätt, 26400 Klippan, tel. 0435/100 41

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

15. 1968 års svenska öresundsdelegation (K 1969:54)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1968 för att i samarbete med en motsvarande dansk delegation förbereda regeringsöverläggningar i för Sverige och Danmark gemensamma frågor rörande fast förbindelse över Öresund och storflygplats i Öresundsregionen:

Ordförande:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Ledamöter:

Gustafsson, Carl-Erik, teknisk direktör (fr.o.m. den 11 september 1972)

Johansson, Caj-Aage, kanslichef

Peterson, Lars E., generaldirektör

Sjönander, Bo Jonas, statssekreterare

Ström, H. Bertil, överdirektör (t.o.m. den 31 mars 1972)

Tjällgren, Per Olov L., generaldirektör (t.o.m. den 10 september 1972)

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Experter:

Abrahamsson, Ulf G., civilingenjör (fr.o.m. den 16 juni 1972)

Bäckström, A. Ingemar, driftdirektör (fr.o.m. den 1 april 1972)

Dahlberg, A. Bertil, byrådirektör (fr.o.m. den 1 april 1972)

Ekström, Harald V., vägdirektör (fr.o.m. den 1 april 1972)

Gardmo, Gunnar, förste trafikledare (fr.o.m. den 16 juni 1972)

Godlund, Sven A. I., professor (fr.o.m. den 1 april 1972)

Larsson, Nils-Olof G., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 april 1972)

Wolffram, Bengt O., överingenjör (fr.o.m. den 1 april 1972)

Sekreterare:

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Bitr. sekreterare:

Lundin, Christer K. O., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 april 1972)

Torgils, A. Gunnar, hovrättsassessor

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. lokalsamt. växel 763 10 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Wennerhorn, Lundin och Torgils)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Under år 1972 har det föreliggande utredningsmaterialet rörande öresundsspörsmålen överarbetats och kompletterats. Arbetet har bedrivits i fyra dansk-svenska expertgrupper. Dessa arbetsgrupper har under tiden april—oktober 1972 hållit sammanlagt 25 sammanträden. Dessutom har delar av delegationen haft ett flertal överläggningar. Arbetsgrupperna har under oktober 1972 överlämnat rapporter till vederbörande ministrar i

Danmark och Sverige. Det nya utredningsmaterialet är avsett att utgöra underlag för fortsatta regeringsöverläggningar om öresundsspörsmålen. Ytterligare frågor kan kräva delegationens medverkan.

Delegationen behålls därför tills vidare.

16. Bussbidragsutredningen (K 1969:59)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 augusti 1968 och den 4 september 1970 för att utreda frågan om det statliga stödet till drift av icke lönsamma busslinjer på landsbygden och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 9 september 1968):

Sakkunniga:

Johansson, Erik V., arbetsförmedlingsföreståndare, led. av riksdagen
Severin, Erik J., generaldirektör

Experter:

Björkman, A. Fredrik M., förste länsassessor
Granebeck, Karl Sigurd, avdelningsdirektör
Pellijeff, F. H. Alexej, direktör

Sekreterare:

Hillerstam, Stig H., trafikinspektör

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse K 59.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 16 sammanträden samt haft överläggningar med bl. a. Transportnämnden, Svenska kommunförbundet och Svenska busstrafikförbundet.

Utredningen har i juni 1972 gemensamt med utredningen (K 1970:31) rörande företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken presenterat en faktaredovisning (Ds K 1972:3) Busstrafiken i Sverige.

Utredningen har i augusti 1972 avgett betänkandet (Ds K 1972:7) Bussbidrag.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. Arbetsgruppen (K 1969:60) för översyn av bestämmelserna angående typ- och registreringsbesiktning av fordon

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 oktober 1968 för att se över bestämmelserna angående typ- och registreringsbesiktning av fordon:

Ordförande:

Backman, Gösta B., kansliråd

Ledamöter:

Jönsson, Carl-Arne, trafikinspektör

Nordström, Olle, överingenjör

Pellijeff, F. H. Alexej, direktör

Sekreterare:

Berg, Hans E., departementssekreterare

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1971—december 1972 hållit 15 sammanträden.

Arbetsgruppen har i mars 1972 överlämnat betänkandet (Ds K 1972:2) Typ- och registreringsbesiktning och i december 1972 betänkandet (Ds K 1972:10) Tunga fordonskombinationers dynamiska stabilitet m.m.

Uppdraget är därmed slutfört.

18. Befälsbemanningsutredningen (K 1970:29)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1969 för översyn av behörighetskraven för sjöbefäl (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juni 1969):

Utredningsman:

Borggård, Göran R., generaldirektör

Experter:

Colldahl, Gunnar, rektor

Forssblad, N. Douglas, direktör

Hadrup, Knut E. H., direktör

Karlsson, Gunnar B. S., förbundsordförande

Wiebe, Stig W. O., direktör

Sekreterare:

Sjöstedt, K. Lennart T., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Hedelius, K. Margareta, e. byrådirektör (fr.o.m. den 15 juni 1972)

Kuylensstierna, H. Carl-Erik, e. byrådirektör (t.o.m. den 14 juni 1972)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 1 tr. tel. växel 763 1000 (Sjöstedt och Hedelius). Postadress: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2.

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse K 29.

Utredningsmannen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden med experterna.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

19. Trafikolycksstatistikkommittén (K 1970:30)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1969 för översyn av trafikolycksstatistiken m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juni 1969):

Utredningsman:

Westerlind, Erik A., landshövding

Experter:

Englund, S. Anders J., avdelningschef

Erlander, Sven B., professor

Hammarberg, J. Cecil, f.d. byråchef

Imre, M. Erdem, avdelningsdirektör

Kappelin, Carl-Erik, byråchef

Kritz, Lars-Bruno, avdelningsdirektör

Lehmann, F. Margareta, aktuarie

Lindgren, Stig, f.d. avdelningschef (t.o.m. den 30 december 1972)

Räf, Lars E., bitr. överläkare (fr.o.m. den 9 februari 1972)

Sande, Jens, byrådirektör

Skybäck, Sigurd Å. N., direktör

Sekreterare:

Sjögren, G. Inge G., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Dahlström, Rolf E., byrådirektör

Lokal: Statistiska centralbyrån, Fack, 102 50 Stockholm 27, tel. växel 679960

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse K 30.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fyra sammanträden. Arbetet har huvudsakligen bedrivits i särskilda arbetsgrupper, vilka sammanträtt vid ett 20-tal tillfällen.

Kommittén beräknas under första halvåret 1973 kunna avlämna delbetänkande om principerna för uppbyggnaden av trafikolycksstatistiken samt om uppläggningsen av de grundläggande registren.

Kommittéens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

20. Utredningen (K 1970:31) rörande företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1969 för att utreda frågan om företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juni 1969):

Utredningsman:

Severin, Erik J., generaldirektör

Experter:

Egedal, Nils Hj., f.d. avdelningsdirektör

Uhnбом, C. Bengt I:son, departementssekreterare

Wiberg, Ragne, kanslichef

Öhrn, J. Bruno, kansliråd

Sekreterare:

Björkman, A. Fredrik M., förste länsassessor

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse K 31.

Utredningsmannen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit ett flertal sammanträden med experterna och företrädare för den yrkesmässiga trafiken.

Utredningen har i juni 1972 tillsammans med bussbidragsutredningen (K 1969:59) avgett betänkandet (Ds K 1972:3) Busstrafiken i Sverige. Därvid konstaterade utredningen att lösningen av de återstående problem som tagits upp i direktiven torde få ankomma på trafikplaneringsutredningen (K 1970:41) och att strukturutredningen därmed inte torde behöva fortsätta sin verksamhet.

Uppdraget är därmed slutfört.

21. Arbetsgruppen (K 1970:32) för undersökning av behovet av väderleksinformation

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1969 för att — med anlitande av lämplig konsult — genomföra en undersökning av behovet av allmän och mera kundanpassad väderleksinformation och hydrologisk information, av de kostnader som för Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts del är förenade med tillhandahållande av sådan information och av institutets möjligheter att genom avgiftsdebitering uppnå täckning av kostnaderna:

Ordförande:

Bruno, Gösta F., t.f. överdirektör

Ledamöter:

Lönnqvist, Olov, byråchef

Magnander, Ebbe E. A., avdelningschef

Expert:

Madsen, Magnus E., förste statsmeteorolog

Sekreterare:

Claus, L. Gillis I. H., organisationsdirektör

Lokal: Statskontoret, Box 2106, 103 13 Stockholm 2, tel. växel 220860

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 27 sammanträden.

Uppdraget är slutfört.

22. Trafikbullerutredningen (K 1970:33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 för utredning om normer för trafikbuller (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1969):

Ordförande:

Jansson, Paul G., elektriker, led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, Sven G., frisörmästare, led. av riksdagen

Björck, Anders P.-A., redaktör, led. av riksdagen

Hansson, Torsten B. G., arkitekt SAR, f.d. led. av I kamm.

Jönsson, Eric L., ombudsman, led. av riksdagen

Larsson, K. Einar A., lantbrukare, led. av riksdagen

Nilsson, Bernt I., ombudsman, led. av riksdagen

Experter:

Bergendahl, Göran H., professor (fr.o.m. den 1 mars 1972)

Blücher, Gösta E. O., avdelningsdirektör

Boheman, H. C. Fredrik, överstelöjtnant

Ingemansson, N. Stig P., civilingenjör

Kajland, Anders R., laborator

Kihlman, Tor S. D., professor

Köhlmark, Bo R., civilingenjör

Lidén, Gunnar K. O., docent

Ljungström, Claes G., rådmän

Möller, Lennart, avdelningsdirektör

Nilsson, Lars E., avdelningsdirektör

Olerud, Eric B., sekreterare

Skjönberg, Guldbrand, byrådirektör (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Wängberg, Hans-Åke, hovrättsassessor

Åkerrén, Bo Y., medicinalråd (t.o.m. den 30 juni 1972)

Sekreterare:

Jonsson, A. Ingemar G., arkitekt

Bitr. sekreterare:

Sundberg, Kjell M., departementssekreterare

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 1 tr., Stockholm. Postadress: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse K 33.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden.

Utredningens arbete beräknas avslutas under år 1973.

23. Arbetsgruppen (K 1970:34) för upprättande av dispositionsplan för viss del av Nedre Norrmalm i Stockholm

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1969 för att utarbeta en dispositionsplan för kvarteren Pensionären och Pennfäktaren samt angränsade områden väster om kvarteren inom Nedre Norrmalm i Stockholm:

Ordförande:

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Ledamöter:

Carlsson, G. Rune, finansdirektör

Carlstedt, Arne R., teknisk direktör (t.o.m. den 31 oktober 1972)

Enberg, L. Rune, teknisk direktör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Hedtjärn, Åke G., teknisk direktör

Svanberg, Sven-Erik, direktör

Wessel, Jan, överingenjör

Wickberg, Arne W., direktör

Åmark, Sven O. F., kansliråd

Sekreterare:

Gustafsson, K. Börje, departementssekreterare

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. lokalsamt. växel 763 10 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Gustafsson)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden. Arbetsgruppens konsult har dessutom haft särskilda överläggningar med berörda intressenter.

Arbetsgruppen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

24. 1969 års vägutredning (K 1970:35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 december 1969 med uppdrag att verkställa översyn av lagen om enskilda vägar (se Post- och Inrikes tidn. den 29 december 1969):

Ordförande:

Körlof, Voldemar, regeringsråd

Ledamöter:

Karlsson, F. Göran, redaktör, led. av riksdagen (t.o.m. den 5 september 1972)

Persson, Fritz, J. H., byrådirektör, f.d. led. av I kamm.

Pettersson, Karl, fabrikör, f.d. led. av I kamm.

Stridsman, Torsten, ombudsman, led. av riksdagen

Svensson, Erik O., kommunalråd (fr.o.m. den 6 september 1972)

Experter:

Lindström, K. E. Ingemar, byrådirektör

Nordell, Jan Olof Ch., sekreterare

Tjällgren, Per Olof L., generaldirektör (t.o.m. den 18 augusti 1972)

Öberg, Alf, byrådirektör (fr.o.m. den 18 augusti 1972)

Sekreterare:

Jaensson, Sverker, överlantmätare

Bitr. sekreterare:

Borgström, Ove, länslantmätare (fr.o.m. den 1 mars 1972)

Lokal: Lantmäterikontoret, Klostergatan 36, 703 61 Örebro, tel. 019/13 60 00 (sekreteraren), Lantmäterikontoret, Kyrkogatan 13, 302 42 Halmstad, tel. 035/11 83 20 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse K 32.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

25. Arbetsgruppen (K 1970:39) för översyn av utbildningsplaner för ny flygtrafikledarskola

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1970 för att se över flygtrafikledningskommitténs förslag till utbildningsplaner m.m. för ny flygtrafikledarskola vid Malmö-Sturup flygplats:

Utredningsman:

Steen, Göran A., sjösäkerhetsdirektör

Experter:

Berkenstam, G. Lennart, stabstrafikledare

Liljedahl, Svante B., förste trafikledare

Sekreterare:

Norman, L. Åke, kanslisekreterare

Direktiven för arbetsgruppen, se 1971 års riksdagsberättelse K 33.

Utredningen har under tiden november 1971—september 1972 hållit 14 sammanträden.

Arbetsgruppen har den 18 oktober 1972 avgett betänkandet (Ds K 1972:6) Översyn av utbildningsplaner för flygtrafikledningspersonal.

Uppdraget är därmed slutfört.

26. Simulatorgruppen (K 1970:40)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1970 för att utarbeta tekniskt-operativ specifikation för radarsimulator och annan teknisk utrustning vid ny flygtrafikledarskola vid Malmö-Sturup flygplats:

Utredningsman:

Nordström, Lars-Erik, överingenjör

Experter:

Johansson, Caj-Aage, kanslichef

Paulsson, K. Yngve, förste stabstrafikledare

Sekreterare:

Norman, L. Åke, kanslisekreterare

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit ett 20-tal sammanträden.

Arbetet har uppdelats på två etapper, av vilka den första avslutades i december 1971 då gruppen avgav delbetänkandet (Ds K 1971:4) Specifikation for ATS System Simulator for Sweden.

Den andra etappen, som avsåg specifikation av övrig utrustning för flygtrafikledarskolan avslutades i december 1972.

Uppdraget är därmed slutfört.

27. Trafikplaneringsutredningen (K 1970:41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 september 1970 att ingå i en arbetsgrupp för att leda utarbetandet av modellplan för regional trafikplanering:

Ordförande:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Ledamöter:

Bäckström, A. Ingemar, driftdirektör

Godlund, Sven A. I., professor

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Norrbom, N. Claes-Eric, departementsråd

Olsson, Rune I., departementsråd

Ternryd, Carl-Olof, teknisk direktör (fr.o.m. den 10 juni 1972)

Thufvesson, Bengt E., länsråd

Tjällgren, Per Olov L., generaldirektör (t.o.m. den 9 juni 1972)

Experter:

Berg, Hans E., departementssekreterare (t.o.m. den 29 februari 1972)

Ekberg, Hans G., vägdirektör (fr.o.m. den 1 mars 1972)

Nordström, Lars E., docent

Sekreterare:

Berg, Hans E., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 mars 1972)

Ekberg, Hans G., vägdirektör (t.o.m. den 29 februari 1972)

Karlsson, Nils Allan, avdelningsdirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen i sin helhet har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden. Därjämte har ett stort antal sammanträden ägt rum med delar av utredningen.

Utredningen har utarbetat förslag till anvisningar till länsstyrelserna för inventeringsarbetet vid den regionala trafikplaneringen (Ds K 1972:1). Utredningen har vidare sammanställt och publicerat ett översiktligt fakta-material avseende landets transportstruktur (Ds K 1972:4).

I samarbete med resp. länsstyrelser har försöksplaneringen i Norrbottens och Östergötlands län fortsatt.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

28. Sjöräddningsutredningen (K 1970:42)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1970 för att företa en översyn av sjöräddningens organisation m.m.:

Utredningsman:

Lemne, Mats H., landshövding

Sekreterare:

Hävermark, K. Gunnar J:son, organisationsdirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 13 47

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har fortsatt insamlingen av material för sitt arbete och hållit vissa överläggningar.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

29. Utredningen (K 1970:43) angående åtgärder mot övergivna fartyg m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 för att se över och i erforderlig utsträckning komplettera författningsbestämmelserna om åtgärder i fråga om övergivna fartyg m.m.:

Utredningsman:

Nordström, Clas G., chefsjurist

Experter:

Hedborg, Per Erik, direktör (fr.o.m. den 3 februari 1972)

Lindencrona, Gustaf, sjöfartsråd

Torgils, A. Gunnar, hovrättsassessor

Sekreterare:

Liljeqvist, Rolf A., hovrättsassessor

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 2027 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse K 37.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden och ett flertal andra överläggningar med experterna.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under början av år 1973.

30. Utredningen (K 1970:44) om mönstring av sjömän

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 för att företa en översyn av mönstrings- och registreringsbestämmelserna för sjöman m.m.:

Utredningsman:

Borggård, Göran R., generaldirektör

Sekreterare:

Hävermark, K. Gunnar J:son, organisationsdirektör

Bitr. sekreterare:

Staaf, G. Henning, byrådirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 13 47 (Hävermark), 763 22 75 (Staaf)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har haft överläggningar med olika myndigheter och utredningar som berörs av utredningens arbete samt har företagit en resa till Oslo för studium av mönstringsverksamheten i Norge.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

31. Utredningen (K 1970:45) om samordning av lotsningen i Göteborgsområdet m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1970 för att i samråd med berörda intressenter överväga och lägga fram förslag till en samordning under sjöfartsverkets huvudmannaskap av lotsningsverksamheten till och i Göteborgs hamn, i Trollhätte kanal och i Vänerne:

Utredningsman:

Hellner, Eskil M., regeringsråd

Sekreterare:

Hävermark, K. Gunnar J:son, organisationsdirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 13 47

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har fortsatt insamlingen av material för sitt arbete och hållit vissa överläggningar.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

32. Kommittén (K 1971:01) för utredning om kollektivtrafik i tätorter

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1971 för att utreda möjligheterna att förbättra förutsättningarna för kollektivtrafiken i tätorter (se Post- och Inrikes tidn. den 30 januari 1971):

Ordförande:

Vahlberg, Gustav E., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Alsén, Hans O., kommunalråd

Bäckström, A. Ingemar, driftdirektör

Grabö, Paul E., borgarråd

Gustafson, Sven H., bankkamrer, led. av riksdagen

Häll, Karl-Erik, ombudsman, led. av riksdagen

Johnsson, John E., ombudsman, led. av riksdagen

Landström, Sten-Sture H., direktör

Norling, S. Åke, kommunalråd

Ström, H. Bertil, överdirektör

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Experter:

Edsjö, Tor A., avdelningsdirektör

Eriksson, Tor U., avdelningsdirektör

Köhlmark, Bo R., civilingenjör

Lekberg, E. E. Olov, landstingsråd

Lind af Hageby, Gösta, hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Sekreterare:

Stenman, Bo M., civilingenjör

Bitr. sekreterare:

Hanno, Stig Å., socionom

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 1 tr., tel. växel 763 10 00 (ordförande och sekreterare). Postadress: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse K 37.

Kommittén har under tiden januari—oktober 1972 hållit åtta sammanträden. Därutöver har ett tiotal sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för planering av kommitténs arbete. Under arbetet har samråd hållits med ett tiotal kommuner om trafikplanering. Utredningen har deltagit i särskilda studier av trafikfrågor i Gävle, Karlstad, Luleå och Uppsala.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

33. Nordiskt trafiksäkerhetsråd (K 1971:02) (NTR)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1971 att ingå såsom ledamot i ett Nordiskt trafiksäkerhetsråd med uppgift att fungera såsom ett kontakt-, samordnings- och planeringsorgan i fråga om nordiskt samarbete på trafiksäkerhetsområdet:

Utredningsman:

Hasslev, Nils- Olov F., statssekreterare

Experter:

Dahlström, Åke, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 19 maj 1972)

Junhall, Sven-Olof, byrådirektör (fr.o.m. den 19 maj 1972)

Palm, Böret, expeditionschef (fr.o.m. den 19 maj 1972)

Åsander, Sven, överingenjör (fr.o.m. den 19 maj 1972)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Rådet har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden. För att biträda rådet i dess verksamhet finns enligt stadgarna två permanenta samarbetsorgan, Nordisk kommitté (K 1971:05) för vägtrafiklagstiftning (NKV) och Nordisk kommitté (K 1967:37) för trafiksäkerhetsforskning (NKT). Rådet har tillsatt två undergrupper, en nordisk bilteknisk arbetsgrupp och en arbetsgrupp för en gemensam publikation om nordiska vägtrafikregler.

34. Ledningsgruppen (K 1971:03) för planering av den nya flygtrafikledarskolan i Sturup

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1971 med uppgift att leda planeringsarbetet avseende den nya flygtrafikledarskolan i Sturup:

Ordförande:

Nelander, Olle M. V., direktör

Ledamöter:

Görs, L. Folke E:son, driftdirektör

Oterdahl, Jan A., överste

Experter:

Berkenstam, G. Lennart, stabstrafikledare

Håkansson, Jan, byråingenjör (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Johansson, Caj-Aage, kanslichef

Jönsson, Sture, förste trafikledare

Ljungqvist, J. Lennart, inköpsdirektör (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Mattsson, Jan-Olof, förste trafikledare

Olofsson, Sten, förste trafikledare (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Sekreterare:

Danielsson, Jan P. T., departementssekreterare

Direktiven för ledningsgruppen, se 1972 års riksdagsberättelse K 39.

Ledningsgruppen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit åtta sammanträden.

Fr. o. m. den 1 juni 1972 har ledningsgruppens arbetsuppgifter övertagits av en särskild nämnd med uppgift att planlägga och leda arbetet med omläggningen till ny, gemensam utbildning av civila och militära flygtrafikledare, *nämnden för flygtrafikledarskolan i Sturup* (prop. 1972:51, TU 1972:8, rskr 1972:115).

Uppdraget är därmed slutfört.

35. Nordisk ämbetsmannakommitté (K 1971:04) för transportfrågor

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 att ingå såsom ledamot i en Nordisk ämbetsmannakommitté för transportfrågor:

Ledamot:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Sekreterare:

Nilsson, K. Valter, hovrättsassessor (fr.o.m. den 20 september 1972)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Ämbetsmannakommittén har tillsatts enligt Nordiska rådets rekommendation om nordiskt samarbete på transportområdet och består av representanter för Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Den skall fungera som permanent samarbetsorgan i anslutning till det nordiska ministerrådet. Dess första uppdrag har varit att utarbeta förslag till avtal mellan de nordiska länderna om samarbete på transportområdet. Förslag till sådant avtal (NU 18/71) överlämnades av kommittén till nordiska ministerrådet i december 1971. Den svenska regeringen har godkänt avtalet den 7 juni 1972. Ratifikation av avtalet beräknas för samtliga nordiska länders del ske före årsskiftet 1972/73.

Kommittén har under år 1972 upprättat förslag till verksamhetsprogram för år 1973. Detta innehåller en planläggning dels på längre sikt, dels på

kortare sikt. I programarbetet har kommittén samrått med de nordiska ländernas expertis på olika transportfrågor. Förslaget till verksamhetsprogram beräknas kunna underställas nordiska ministerrådet för godkännande i november 1972.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

36. Svenska sakkunniga (K 1971:05) inom Nordisk kommitté för vägtrafiklagstiftning (NKV)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1971 att ingå såsom svenska ledamöter i Nordisk kommitté för vägtrafiklagstiftning:

Ordförande:

Holmquist, Bertil G., hovrättslagman

Ledamot:

Johnsson, Jan G., rättschef

Experter:

Stoltz, A. Wilhelm, lagman (t.o.m. den 31 december 1972)

Tornberg, E. A. Gunnar, avdelningsdirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén, som utgör samarbetsorgan med uppgift att biträda Nordiskt trafiksäkerhetsråd (K 1971:02) (NTR), har fram till november 1972 sammanträtt under tio dagar. Dessutom har sammanträden ägt rum inom ett särskilt arbetsutskott för väg- och trafiktekniska frågor.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

37. Särskilt uppdrag (K 1971:06) åt departementsrådet Karl Otto L. Wennerhorn

Kungl. Maj:t förordnade den 30 december 1971 departementsrådet Karl Otto L. Wennerhorn att såsom sakkunnig inom kommunikationsdepartementet handha vissa planerings- och utredningsuppgifter av teknisk art, bl.a. frågor rörande öresundsförbindelserna.

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00.

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetet beräknas pågå under hela år 1973.

38. Sakkunniga (K 1972:01) för att leda visst utrednings- och utvecklingsarbete i fråga om metoder för märkning av olja i fartyg

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 februari 1972 för att leda visst utrednings- och utvecklingsarbete i fråga om metoder för märkning av olja i fartyg.

Ordförande:

Steen, Göran A., sjösäkerhetsdirektör (fr.o.m. den 19 februari 1972)

Sakkunniga:

Carlbom, Lars E., överingenjör (fr.o.m. den 19 februari 1972)

Engdahl, O. Roland, gränschef (fr.o.m. den 19 februari 1972)

Fahlin, Per G., byrådirektör (fr.o.m. den 19 februari 1972)

Lokal: Sjöfartsverket, Fack, 102 50 Stockholm 27, tel. växel 24 65 20 (ordföranden)

Direktiv (PM upprättad den 18 februari 1972 inom kommunikationsdepartementet):

Bakgrund

När olja har kommit lös finns det i många fall ett behov av att kunna fastställa varifrån oljan närmast har kommit. Behovet är särskilt påtagligt när olja har släppts ut i vatten från fartyg. Oljan upptäcks ofta först flera timmar eller dagar efter utsläppet, och under tiden kan flera fartyg ha passerat området. Utan uppgift om från vilket fartyg oljan har kommit är det inte möjligt att fastställa vare sig mot vem anspråk på ersättning för skada som oljan har åstadkommit skall riktas eller om någon har brutit mot föreskrifterna om oljehantering ombord. Med ett system som gör det möjligt att fastställa varifrån förorenande olja har kommit skulle myndigheternas tillsyn över efterlevnaden av oljeskyddsbestämmelserna avsevärt underlättas. Det kan också förväntas att den personal som handhar olja skulle iakttä större omsorg när det gäller åtgärder för att hindra att oljan kommer lös.

För att ett märksystem för identifiering av olja skall fungera fordras bl.a. att så stort antal varianter inom systemet kan tillhandahållas, att varje last eller annan enhet kan få individuell märkning, att märkningen kan ske enkelt och snabbt och under betryggande kontroll, att märkningen är tillräckligt beständig och att den registreras på sådant sätt att uppgift kan lämnas om till vilken last märkningen hör.

Både i Sverige och i andra länder har ansträngningar gjorts för att få fram ett användbart märksystem. Möjligheter har undersökts att märka både med radioaktiv substans och på annat sätt. I Sverige har försöken hittills främst gällt märkning med radioaktiva isotoper. På senare tid har emellertid även i vårt land andra metoder gjorts till föremål för vissa preliminära studier och laboratorieförsök.

I framställning den 21 januari 1971 har sjöfartsverket hemställt att medel anvisas för en praktisk försöksverksamhet med isotopmärkning av olja i fartyg som trafikerar Mälaren. Försöksverksamheten avses indelad i tre etapper varav i de två första skall ingå utexperimentering av lämpligt antal isotopkombinationer som kan godkännas av strålskyddsmyndigheten resp.

framställning av apparatur och skyddsmateriel för märkningen samt utbildning av personal som skall utföra märkningen.

Det är angeläget att det hittills bedrivna utvecklingsarbetet för att finna ett tillförlitligt system för identifiering av löskommen olja fortsätter.

Starka skäl talar för att det fortsatta utvecklingsarbetet på området kommer att omfatta även vissa av de andra märkmetoder som numera preliminärt studerats. De f. n. mest aktuella av dessa synes vara följande.

1. Märkning med mikropartiklar av oljeresistent slag.
2. Märkning med halogenmärkta oljor.
3. Märkning med metallorganiska föreningar.

Vissa nyligen vid AB Atomenergi utförda laboratorieförsök synes ha givit vid handen att det i varje fall i fråga om den förstnämnda av dessa metoder bör vara möjligt att genom relativt begränsade ytterligare insatser ta fram partiklar med lämpliga inblandnings- och separationsegenskaper samt att kodnings- och analysmöjligheterna beträffande denna metod är lovande. Mindre ingående rent teoretiska studier av de två andra metoderna synes tyda på att även dessa kan vara av intresse.

Program för utvecklingsarbetet

Med hänvisning till det anförda bör det fortsatta utvecklingsarbetet lämpligen i första hand avse ett närmare studium och en jämförande utvärdering av möjligheterna att använda radioaktiva isotoper resp. mikropartiklar av oljeresistent slag för märkning av olja i fartyg.

Arbetet bör främst inriktas på en utredning och utvärdering av förutsättningarna för att ta fram en lämplig märksubstans i erforderligt antal variationer enligt de båda metoderna samt — vad gäller ifrågakommande radioaktiva substans — en bedömning av de säkerhetsrisker som kan vara förbundna med användning av metoden. I sammanhanget bör även lämpliga metoder studeras för applicering av olika märksubstanser samt de tekniska och ekonomiska förutsättningarna anges för att ta fram den för ändamålet erforderliga apparaturen. För att möjliggöra en tillfredsställande utvärdering torde utredningsarbetet om så erfordras även böra inrymma vissa tillämpade försök med märkning under simulerade förhållanden samt ett fältförsök med utsläpp av olja till sjöss under så verklighetstroga betingelser som möjligt.

När det gäller märkning med radioaktiva isotoper har ett icke oväsentligt förberedelsearbete redan utförts inom radiofysiska institutionen vid Lunds universitet. Det förutsätts att erfarenheterna av detta arbete utnyttjas inom ramen för det fortsatta utredningsarbete som skisserats ovan. I övrigt bör arbetet i möjlig utsträckning bedrivas med beaktande av de utländska rön på området som hittills är kända och framgent kan tillkomma.

Kostnader för utredningsarbetet

I sjöfartsverkets ovannämnda framställning förutsattes bl.a. viss medverkan av AB Atomenergi vid genomförande av det aktualiserade försöksprogrammet. Såvitt kan bedömas har bolaget tillgång till sådan expertis och sådana resurser i övrigt som erfordras för väsentliga delar av det angivna utvecklingsarbetet. Inom bolaget har också, som nämnts, redan

utförts bl.a. vissa laboratorieförsök beträffande metoden att märka olja med mikropartiklar. Det torde sålunda vara fördelaktigt om företaget kan engageras i det föreslagna arbetet. På förfrågan har kostnaden för dess medverkan i sammanhanget preliminärt angetts till storleksordningen 300 000 kr.

Organisation av arbetet

Ett flertal myndigheter kan förutsättas från sina respektive utgångspunkter ha intresse av att det föreslagna utvecklingsarbetet kommer till stånd. Det ter sig angeläget att i sammanhanget tillgodose kravet på deras medverkan i utredningsarbetet. Detta bör därför ledas av en särskild expertgrupp (ledningsgrupp) med företrädare för i första hand sjöfartsverket, tullverket och naturvårdsverket. Även en företrädare för AB Atomenergi bör ingå i ledningsgruppen. Denna bör vidare hålla utredningen om kemiskt avfall — som bl.a. utreder frågan om mottagningsanläggningar i hamnar för oljeavfall — underrättad om arbetets fortgång.

Ledningsgruppen bör kunna lägga ut uppdrag åt i första hand AB Atomenergi att svara för huvuddelen av det egentliga tekniska utrednings- och utvecklingsarbetet, i erforderlig mån i samarbete med bl.a. sjöfartsteknisk och kemisk expertis.

Arbetet bör bedrivas i sådan takt att åtminstone vissa delresultat kan redovisas under försommaren i år.

Ledningsgruppen har under tiden februari—oktober 1972 hållit sex sammanträden.

Uppdraget är slutfört.

39. Sakkunniga (K 1972:02) för granskning av 1972 års separatredovisning vid SJ

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att granska den av statens järnvägar för år 1971 utförda redovisningen av driftunderskottet på trafiksvaga järnvägslinjer:

Sakkunniga:

PelliJeff, F. H. Alexej, direktör (fr.o.m. den 20 april 1972)

Rosqvist, G. Birger, lots, led. av riksdagen (fr.o.m. den 20 april 1972)

Expert:

Berg, Hans E., departementssekreterare (fr.o.m. den 20 april 1972)

Sekreterare:

Norman, L. Åke, kanslisekreterare (fr.o.m. den 20 april 1972)

Direktiv (Kungl. Maj:ts beslut den 14 april 1972):

Kungl. Maj:t föreskriver att de sakkunniga skall granska de redovisnings- och beräkningsprinciper, som tillämpats vid redovisningen

bedöma vilka bandelar ingående i separatredovisningen, som bör vara ersättningsberättigade,

ange med vilket belopp ersättning för drift av icke lönsamma järnvägs- linjer lämpligen bör utgå för budgetåret 1973/74, ange riktlinjer för hur driftersättningen skall framräknas under tiden fram till dess resultatet av nästa separatredovisning föreligger,

ange med vilket belopp ersättning till statens järnvägar bör utgå för i samband med järnvägsnedläggningar övergångsvis tillämpade nedsättningar i styckegodstaxan.

Utredningen har under tiden april—oktober 1972 hållit 14 sammanträden. Granskningsmännen har den 18 oktober 1972 avgett granskningsredogörelse (Ds K 1972:8).

Uppdraget är därmed slutfört.

40. Sakkunniga (K 1972:03) med uppdrag att utreda vissa frågor beträffande Göta kanal

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1972 för att utreda vissa frågor beträffande Göta kanal:

Utredningsman:

Hjalmarsson, Jarl, f.d. landshövding (fr.o.m. den 4 maj 1972)

Expert:

Linghag, Nils, direktör (fr.o.m. den 9 juni 1972)

Sekreterare:

Bökmark, Jan, hovrättsassessor (fr.o.m. den 9 juni 1972)

Direktiv (PM upprättad den 26 april 1972 inom kommunikations- departementet):

Bakgrund

Frågan om utbyggnad av Göta kanal och därvid i första hand västgötaleden har varit aktuell vid flera tillfällen. Kanaltrafikutredningen uttalade i sitt betänkande, som avlämnades år 1967, att en utbyggnad av västgöta- linjen inte borde komma till utförande då investeringens lönsamhet bedömdes som otillfredsställande.

I samband med riksdagsbehandlingen av prop. 1969:122 angående Vänerns och Vätterns förbindelse med västerhavet hemställde riksdagen om viss kompletterande utredning beträffande Göta kanals framtid. I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t i mars 1970 åt sjöfartsverket att i samråd med statens vattenfallsverk se över kanaltrafikutredningens förslag i denna del.

Uppdraget avsåg *dels* att bedöma det ytterligare material som kunde ha framkommit sedan kanaltrafikutredningens betänkande lades fram och som kunde styrka lönsamheten av en utbyggnad av Göta kanals västgötadel. *dels* hur täckning av investerings- och driftkostnaderna skulle åstadkommas om kanalen enbart utnyttjades för turist- och fritidsbåttrafik, *dels* storleken av de utgifter som torde bli ofrånkomliga vid ett totalt nedläggande av kanaldriften.

Sjöfartsverkets översyn

Sjöfartsverket överlämnade under hösten 1971 resultatet av förenämnda översyn. I sammanhanget diskuterades följande alternativa åtgärder beträffande kanalen.

1. En utbyggnad av västgötadelen från f. n. 2,8 m till 3,8 m djupgående samt en upprustning av östgötadelen.
2. En upprustning av hela kanalen för att kunna bevara den för främst den framtida turist- och fritidsbåttrafiken.
3. En total nedläggning av kanalen.

Driften av Göta kanal går sedan åtskilliga år med förlust. Av utredningar som sjöfartsverket gjort framgår att en utbyggnad av västgötadelen — dit praktiskt taget all handelssjöfart på kanalen är koncentrerad — till 3,8 m djupgående samt upprustning av östgötadelen torde dra en kostnad av tillsammans ca 100 milj. kr. och beräknas ge en årlig driftförlust av ca 8,6 milj. kr. Härav avser 7,5 milj. kr. kapitaltjänstkostnader m.m. för de gjorda investeringarna. Transportkostnadsbesparingarna vid detta alternativ — sedan hänsyn tagits till de ändrade förhållanden vad gäller trafikuppläggning och kostnader som inträffat sedan kanaltrafikutredningens beräkningar förelåg — torde komma att uppgå endast till drygt 2 milj. kr. i 1970 års prisläge. Mot dessa besparingar skall ställas de nyssnämnda ökade kapitaltjänstkostnaderna m.m. om 7,5 milj. kr. Med hänsyn härtill anser sjöfartsverket att en utbyggnad inte kan bli lönsam från samhällsekonomisk synpunkt.

Alternativet innebärande en upprustning av hela kanalen beräknas kosta ca 19 milj. kr. Vid bibehållande av nuvarande trafik bedöms en sådan upprustning medföra ett årligt underskott på ca 1,8 milj. kr. Sjöfartsverket anför att kanalen är ett för sin tid förnämligt byggnadsverk och måste betraktas som ett kvalificerat byggnadsminnesmärke av riksintresse. Kanalen har dock begränsad betydelse för handelssjöfarten. Däremot har den från sjötrafiksynpunkt stor betydelse för främst fritidsbåtar och turistfartyg.

Nedläggningsalternativet innebär en kostnad av ca 2,5 milj. kr. och torde ge ett årligt överskott på ca 90 000 kr. Det bör dock enligt sjöfartsverkets mening inte komma till stånd med hänsyn till de värden kanalen representerar såsom ovan framhållits under upprustningsalternativet.

Under hänvisning till de genomförda undersökningarna förordar sjöfartsverket upprustning och fortsatt drift av kanalen i sin nuvarande utformning. Investeringskostnaden — ca 19 milj. kr. — bör enligt verket täckas genom bidrag av allmänna medel fördelade på en beräknad byggnadstid av 10 år.

Allmänna överväganden

Samhälleliga intressen talar för att åtgärder vidtas för att säkra Göta kanals framtida drift. Kanalen utgör utan tvekan ett kulturhistoriskt minnesmärke av stort värde. Det av sjöfartsverket studerade nedläggningsalternativet bör därför inte komma till genomförande.

Av sjöfartsverkets undersökningar framgår vidare att kanalens framtida betydelse för handelssjöfarten är begränsad. En utbyggnad av västgötadelen får därför anses vara ett orealistiskt företag. En investering av den aktuella storleksordningen — ca 90 milj. kr. — torde inte kunna motiveras, vare sig man betraktar projektet rent företagsekonomiskt eller anlägger ett vidare samhällsekonomiskt perspektiv.

Som sjöfartsverket påpekar har kanalen sitt främsta intresse som turistled och för fritidsbåttrafiken. Om en upprustning kommer till stånd bör kanalens värde i dessa hänseenden utan tvekan öka.

Skäl synes alltså tala för att vidta åtgärder för att rusta upp hela kanalen med sikte på att bevara den för sitt nuvarande ändamål. Kostnaderna för dessa åtgärder — som kräver en insats av allmänna medel — har av sjöfartsverket beräknats till 19 milj. kr. i 1970 års prisläge. Gjorda kalkyler visar vidare att kanaldriften efter en sådan upprustning torde komma att lämna ett årligt driftunderskott i storleksordningen 1.8 milj. kr.

Vissa frågor som sammanhänger med kanalens drift, organisationsformen för verksamheten samt behovet av åtgärder för att täcka det beräknade underskottet m.m. återstår dock att lösa, innan slutlig ställning kan tas till frågan om en upprustning av kanalen. Dessa frågor bör övervägas genom en särskilt tillkallad utredningsman.

Tillkallande av särskild utredningsman

Göta kanal förvaltas av ett särskilt bolag, Göta Kanalbolag, enligt privilegiebrev av år 1810. Bolagsordning har fastställts av Kungl. Maj:t år 1883. Huvuddelen av aktierna — ca 98 % — ägs av Göta Kanalbolags Intressenter Aktiebolag. Göta Kanalbolag har — som nämnts — under en följd av år gått med förlust. Avkastningen av bolagets fasta tillgångar i form av bl.a. donationsjordar har inte förmått täcka skillnaden mellan kostnader och intäkter.

I fråga om de årliga underskotten i verksamheten bör särskilt övervägas, hur dessa på kortare sikt skall kunna täckas och på något längre sikt undvikas. I sammanhanget bör beaktas de intäkter som i fortsättningen genom en lämplig avgiftssättning kan erhållas från kanaldriften. Vidare bör undersökas de möjligheter som finns att genom en lämplig disposition och ett effektivare utnyttjande av bolagets tillgångar åstadkomma ett bättre ekonomiskt utbyte av dessa. Med hänsyn till behovet av att täcka underskotten på kortare sikt, att få rådsum för erforderliga åtgärder i fråga om dispositionen och utnyttjandet av bolagets tillgångar och att åstadkomma en viss fondering, som ger stabilitet åt verksamheten, bör utredningsmannen överväga lämpligheten av ett arrangemang som innebär att de för upprustningen erforderliga medlen ställs till förfogande i ett sammanhang. Detta kapitalbelopp som först successivt behöver tas i anspråk för de över en tioårsperiod fördelade upprustningsinvesteringarna skulle nämligen ge inte oväsentliga ränteintäkter.

En viktig fråga i sammanhanget är de återverkningar som det ökade

engagemanget från det allmännas sida bör få på verksamhetsformer och ägarförhållanden. Härvidlag synes vägande skäl tala för övertagande av aktierna från de nuvarande aktieägarna. Det bör ankomma på utredningsmannen att uppta överläggningar i sådant syfte.

I fråga om formerna för den fortsatta verksamheten kan olika möjligheter tänkas. Ett arrangemang, som särskilt bör övervägas, är att låta aktierna i kanalbolaget förvaltas av en stiftelse i vilken bör ingå — förutom en eller ett par företrädare för staten — representanter för de regionala intressena. Det är också naturligt att naturvårds- och friluftshintressen blir företrädade i en sådan stiftelse. Utredningsmannen bör i och för sig vara oförhindrad att föreslå alternativa former för den framtida kanaldriften.

Utredningsmannen bör även kunna ta upp andra frågor med anknytning till de aktuella problemställningarna som kan komma upp under arbetets gång.

Utredningen har haft ett 20-tal sammanträden med företrädare för Göta Kanalbolag, Göta Kanalbolags Intressenter Aktiebolag, berörda landstings- och primärkommuner, näringslivet m.fl.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

41. Utredningen (K 1972:04) med uppgift att utreda vissa frågor i anslutning till den långsiktiga vägplaneringen m.m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1972 för att utreda vissa frågor i anslutning till den långsiktiga vägplaneringen, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 oktober 1972):

Ordförande:

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Sakkunniga:

Ternryd, Carl Olof, teknisk direktör (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Åberg, Carl-Johan, departementsråd (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Experter:

Carnhagen, Göran, departementssekreterare (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Ivarsson, Sven-Ivar, avdelningschef (fr.o.m. den 22 juni 1972)

Lundin, Christer K. O., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 5 maj 1972)

Sekreterare:

Gellstedt, Björn, departementssekreterare (t.o.m. den 31 oktober 1972)

Vieweg, Lars, kanslisekreterare (fr.o.m. den 1 november 1972)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (ordförande och sekreterare)

Direktiv (anförande av statsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 5 maj 1972):

Sakkunniga bör tillkallas för att överväga vissa frågor i anslutning till utformningen av metodiken för den framtida vägplaneringen, m.m. De sakkunnigas huvudsakliga uppgift bör vara att utarbeta förslag till riktlinjer för samt följa upp det utrednings- och utvecklingsarbete beträffande principerna för den framtida vägplaneringen, som skall komma till stånd i enlighet med föredragande departementschefens uttalanden i prop. 1972:1.

Allmänt sett har de överväganden som kan vara aktuella i sammanhanget närmast avseende på frågan om inriktningen och prioriteringen av samt ambitionsnivån för det framtida vägbyggandet.

Vad gäller byggandet av statliga vägar har vägverkets planering under senare år utgått från principer och metoder som nära ansluter till vägplaneutredningens bedömningar. Planeringen för bidragsgivning till det kommunala och enskilda vägbyggandet har baserats på av vägverket granskade kommunala utbyggnadsplaner resp. genom faktisk inventering framtagna uppgifter om behoven av utbyggnad av det enskilda vägnätet.

I fråga om den framtida långsiktiga vägplaneringen uttalade jag i prop. 1972:1 beträffande det statliga vägbyggandet att den av vägplaneutredningen förordade kalkylmodellen utgör ett värdefullt hjälpmedel för vägplaneringen när det gäller bestämning av typsektioner och vid val mellan sådana samt vid prioritering av vägprojekten inom flerårs- och långtidsplaner. Ett utvecklingsarbete bör emellertid komma till stånd för att få fram ett underlag som gör det möjligt att på ett bättre sätt än hittills bestämma den vikt som rimligen bör ges vissa av de i kalkylmodellen ingående komponenterna. I ett fortsatt mera långsiktigt utvecklingsarbete bör vidare eftersträvas att i kalkylmodellen väga in olika samhällsekonomiska effekter, vilka f.n. ej inryms i denna. Dessa uttalanden gällde i tillämplig mån även det kommunala vägbyggandet beträffande vilket man borde söka finna metoder att i möjlig utsträckning tillämpa den aktuella kalkylmodellen.

Mot bakgrund av bl.a. dessa uttalanden bör de sakkunniga utarbeta förslag till riktlinjer för en översyn och komplettering av underlaget för redan nu ingående komponenter i kalkylmodellen i syfte att förbättra möjligheterna att bestämma rimliga värden och inbördes vikter på dessa. Särskilt bör härvidlag beaktas principerna för värdering av tidsfaktorn och olyckskostnaderna samt kalkylräntan.

Vidare bör förslag utarbetas till riktlinjer för ett utrednings- och utvecklingsarbete med sikte på att i kalkylmodellen väga in även vissa samhällsekonomiska effekter av bl.a. regional- och näringspolitisk betydelse. Syftet härmed bör vara att vidga användningsområdet för kalkylmodellen så att vinsterna av väginvesteringarna inte kommer att bestämmas enbart med hänsyn till trafikanterna. Ett underlag bör således tas fram som gör det möjligt att klarlägga och värdera de grundläggande sambanden mellan väginvesteringarna och vägarnas standard å ena sidan samt bebyggelse- och näringslivsutvecklingen å andra sidan för att därmed få ett instrument som underlättar en samordning av vägplaneringen med annan samhällsplanering och med olika politiska mål.

I sammanhanget kan det också vara lämpligt att bl.a. överväga tänkbara alternativa klassindelningar av vägnätet som ett hjälpmedel vid planeringen. Exempelvis bör studeras effekterna i planerings- och prioriteringshänseende av en indelning som i högre grad än f.n. tar hänsyn till vägens funktion i det samlade transportsystemet, dvs. beaktar trafikens och

transporternas art som vägledande indelningsgrund tillsammans med framtidsbedömningar av trafik- och transportvolymerna.

I anslutning till dessa uppgifter bör de sakkunniga även ägna uppmärksamhet åt att söka förbättra underlaget för bedömning av kraven ifråga om teknisk standard, framkomlighet och trafiksäkerhet m.m. och de behov av åtgärder som följer härav. Med beaktande av möjliga bedömningar av det tillgängliga resursutrymmet på viss sikt bör också effekterna av olika ambitionsnivåer i dessa hänseenden studeras.

Såsom framhölls i prop. 1972: 1 bör utvecklingen inom vägtrafiksektorn även bedömas mot bakgrunden av hur olika åtgärder från samhällets sida kan påverka omfattningen och inriktningen av efterfrågan på vägtransporter. Exempel på sådana åtgärder är en eventuellt ändrad fordonsbeskattning och olika statliga eller kommunala åtgärder för att stödja eller främja kollektivtrafiken, osv.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att till prövning ta upp även andra frågor rörande vägplaneringen än de tidigare nämnda.

Utredningen har under tiden maj—oktober 1972 samlat in material för sitt arbete samt hållit vissa överläggningar.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

42. Sakkunniga (K 1972:05) med uppdrag att utreda den fortsatta lokaliseringen av flygverksamheten på Bromma flygplats (ULF)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för att utreda den fortsatta lokaliseringen av flygverksamheten på Bromma flygplats:

Ordförande:

Olhede, Sven-Göran, generaldirektör, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Sakkunniga:

Björnström, Björn, direktör (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Falk, Gösta, länsråd (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Hjerne, Gunnar, landstingsråd (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Johansson, Sven, landstingsråd (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Jonsson, S.A. Rune, elektriker, led. av riksdagen (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Sundström, Torsten, borgarråd (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Wagner, G. F. Wilhelm, överste (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Winberg, Henrik, generaldirektör (fr.o.m. den 31 augusti 1972)

Sekreterare: Benckert, Karl-Axel, direktör (fr.o.m. den 15 september 1972)

Lokal: Statens vägverk, Fack, 102 20 Stockholm 12, tel. växel 22 96 60 (ankn. 438 sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 30 juni 1972):

Bromma flygplats togs i bruk för reguljär flygtrafik år 1936. Enligt avtal år 1946 mellan staten och Stockholms stad övertogs år 1947 förvaltningen och driften av flygplatsen av staten för en tid av 50 år.

Utvecklingen på flygplatsen har under 1950- och 1960-talen kännetecknats av en kraftigt expanderande flygtrafik. Fram till år 1960 — då Arlanda togs i bruk — var Bromma den enda trafikflygplatsen i stockholmsregionen. År 1962 överflyttades all internationell linjetrafik till Arlanda. I samband med bl.a. övergång till större flygplanstyper ägde från mitten av 1960-talet också en successiv överföring rum av internationell chartertrafik. År 1969 förldades till Arlanda även den av Scandinavian Airlines System (SAS) bedrivna inrikes linjetrafiken. Härefter fanns på Bromma flygplats kvar den inrikes linjefart som utförs av Linjeflyg AB, viss chartertrafik samt olika former av s.k. allmänflyg.

Linjeflyg använder flygplatsen som bas och knutpunkt i sitt inrikesnät — som numera omfattar 23 orter i landet — samt förfogar f.n. över en flygplansflotta bestående av 19 Convair CV 440 Metropolitan och fyra Nord 262. Den kvarvarande internationella chartertrafiken är begränsad. Den avser passagerar- och fraktcharter med i huvudsak tyngre propellerflygplan och lättare jetflygplan, i viss begränsad utsträckning även med tyngre jetflygplan. I fråga om det till flygplatsen knutna allmänflyget bedriver ett tiotal företag s.k. bruksflyg (bl.a. taxifyg) med sammanlagt ca 40 flygplan, ett femtontal enskilda företag s.k. privatflyg med ca 15 flygplan och fyra flygskolor utbildningsverksamhet likaledes med ca 15 flygplan. Slutligen har rikspolisstyrelsen ett antal helikoptrar förlagda till flygplatsen.

Som nämnts har flygtrafiken — trots den bortflyttning av vissa flygaktiviteter som skett — ökat i snabb takt. Mätt i antal flygplansrörelser har den sålunda under den senaste tioårsperioden något mer än fördubblats och uppgick år 1971 till ca 130 000 rörelser eller i genomsnitt 380 rörelser per dygn. Av antalet flygplansrörelser år 1971 svarade den inrikes linjefarten för ca 21 %, allmänflyget för 75 % och — av återstående flygaktiviteter — chartertrafiken för ca 2 %.

Den tilltagande flygtrafiken har i olika sammanhang aktualiserat frågan om den fortsatta lokaliseringen av flygplatser inom stockholmsregionen. Frågan har bl.a. behandlats av 1968 års riksdag i anslutning till vissa motioner. I sitt utlåtande i anledning av dessa uttalade dåvarande statsutskottet (SU 1968: 183) — bl. a. med hänvisning till kapacitetsförhållandena på Bromma flygplats och till den tidigare år 1968 prövade frågan om eventuell trafikering av flygplatsen med jetflygplanet DC-9-20 — att det var i hög grad angeläget att lämpliga markområden för ytterligare flygplatser inom regionen snarast möjligt reserverades. Detta borde ske inom ramen för regionens översiktliga markanvändningsplanering.

I januari 1969 tillsatte styrelsen för dåvarande Kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor (KSL) en utredning för långsiktig planering av Storstockholms flygfältsfrågor. Utgångspunkt för arbetet var att detta skulle inriktas på att — som alternativ till Bromma — finna en ny inrikes flygplats, som också borde kunna utvecklas för ett allsidigt trafikflyg, omfattande såväl inrikes- som utrikesflyg samt godsflyg. Flygplatsen skulle under alla förhållanden kunna tjäna som alternativflygplats till Arlanda och sålunda ta emot flygplan i interkontinental trafik. Vissa utgångspunkter gavs för utredningsarbetet i fråga om avstånd till Stockholms

centrum, bullerkriterier etc. Utredningen redovisade resultatet av sina överväganden i en slutrapport i juli 1971. Särskild uppmärksamhet ägnades i denna fyra alternativa lägen, nämligen Rydbo, Skå-Edeby, Ekerö samt Tullinge. Inget av lägena kunde dock godtas med de olika förutsättningar som gällde för utredningsarbetet.

I samband med behandlingen av Linjeflygs ansökan om tillstånd att i svensk inrikestrafik under en försöksperiod av två och ett halvt år använda jetflygplan av typ Fokker F-28 har frågan om den fortsatta lokaliseringen av flygverksamheten på Bromma flygplats fått förnyad aktualitet. Frågan om en ändrad lokalisering har sålunda tagits upp i flera av de besvär som anförts över luftfartsverkets beslut att meddela Linjeflyg det begärda tillståndet.

Luftfartsverket har i sitt yttrande över besvären uttalat, att en samlad bedömning krävs av de frågor, som sammanhänger med en eventuell avveckling av flygtrafiken på Bromma. Verket har därvid ansett, att en utredning bör innefatta förutsättningarna såväl för ett bibehållande av Bromma flygplats för inrikestrafik med nya miljövänligare flygplanstyper som för en överflyttning av inrikestrafiken från Bromma till Arlanda resp. annan flygplats inom stockholmsregionen.

Allmänt gäller att flygplatsfrågan i förening med Linjeflygs ansökan att få förnya sin flygmateriel måste prövas mot bakgrund av en samlad bedömning av de olika intressen och faktorer som har betydelse i sammanhanget. Det gäller sålunda bl. a. att på en gång beakta de rimliga miljökrav som berörda delar av stockholmsregionen kan ställa och samtidigt ta hänsyn till de regionalpolitiska krav på effektiva och snabba flygförbindelser med stockholmsområdet som landet i övrigt har.

En sådan samlad värdering har lett till ställningstagandet att flygplansfrågan skyndsamt bör utredas med sikte på en avveckling av flygverksamheten på Bromma på några års sikt. Vidare har övervägandena resulterat i att Kungl. Maj:t genom beslut denna dag uppdragit åt luftfartsverket att på kort sikt vidta vissa åtgärder avseende flygtrafiken på Bromma flygplats. Luftfartsverket skall sålunda under år 1973 genomföra en utflyttning av den helt övervägande delen av den på Bromma allttjämt kvarvarande chartertrafiken. Verket skall vidare — i samverkan med ifrågakommande landsting och kommuner samt med chefen för flygvapnet — ingående överväga möjligheterna att på kort sikt överföra vissa delar av allmänflyget på Bromma till andra lämpliga flygplatser inom regionen. Verket skall också i all möjlig mån vidta sådana ändringar i gällande lokala flygrestriktioner för Bromma, som är lägnade att begränsa störningarna av flygverksamheten.

Vad slutligen angår Linjeflygs ansökan har beaktats dels vad som framkommit i ärendet, dels den begränsade tid som flygverksamheten avses fortsätta på Bromma flygplats, dels den avlastning av flygplatsen och begränsning av störningarna från denna som följer med de åtgärder som luftfartsverket anbefallts vidta, dels den avgörande betydelse som en förnyelse av flygmaterielen har för den av Linjeflyg bedrivna inrikestrafiken. Med hänsyn härtill har genom särskilt beslut denna dag det av luftfartsverket meddelade tillståndet för Linjeflyg bedömts böra stå fast och sålunda de anförda besvören över verkets beslut lämnas utan bifall.

Frågan om var i fortsättningen den inrikes linjetrafiken liksom det på Bromma kvarvarande allmänflyget skall förläggas inom regionen bör — såsom nämnts — skyndsamt utredas av särskilt tillkallade sakkunniga. Med hänsyn till den vitala betydelse som inrikesflyget har för stockholmsregionens trafikförsörjning och till vikten av att övervägandena sker i nära

anslutning till regionens markanvändningsplanering bör bland de sakkunniga ingå parlamentariska företrädare för de landstingskommunala intressena. Vidare bör de statliga civila och militära luftfartsintressena vara företrädade. I senare fallet är detta motiverat med hänsyn såväl till de eventuella möjligheter militära flygfält kan erbjuda som till de restriktioner den militära verksamheten kan motivera.

Övervägandena i fråga om den framtida förläggningen av inrikesflyget bör förutsättningslöst avse olika alternativa lägen inom regionen. En ingående avvägning bör ske mellan å ena sidan kraven från stadsplane- och miljösynpunkt och, å andra sidan kraven på utvecklingsmöjligheter, på tekniskt-operativt gynnsamma betingelser och på ändamålsenliga terminalanordningar och terminaltransporter som flygtrafiken ställer. Uppmärksamhet bör i sammanhanget ägnas de möjligheter som Arlanda erbjuder till en samlokalisering av in- och utrikesflyget. Övervägandena bör innefatta bedömningar om vilka krav olika tänkbara lokaliseringsalternativ ställer på investeringar i banor, byggnader och teknisk utrustning. Med hänsyn till inrikestrafikens krav på effektiva och snabba markförbindelser med olika delar av regionen och särskilt de centrala delarna, bör särskild uppmärksamhet ägnas frågan om de olika lokaliseringsalternativens möjligheter i detta hänseende. De sakkunniga bör härvid översiktligt bedöma vilka åtgärder som krävs för att tillgodose kravet på rimliga terminaltransporttider samt utföra därmed sammanhängande kostnadsberäkningar.

I fråga om det på Bromma kvarvarande allmänflyget bör på motsvarande sätt olika alternativa möjligheter prövas. Övervägandena bör härvidlag i första hand inriktas på befintliga kommunala och militära flygfält inom regionen ävensom — vid en lokalisering av inrikesflyget till en särskild flygplats — på möjligheterna att samlokalisera inrikes- och allmänflyget.

Utredningsarbetet skall energiskt inriktas på att skapa förutsättningar för en snar bortflyttning av flygverksamheten från Bromma. Riktpunkten skall under alla förhållanden vara att en bortflyttning från Bromma skall kunna ske senast under loppet av år 1978. Detta ställer krav på att utredningsarbetet slutförs under loppet av år 1973.

Utredningen har under tiden 15 september—31 oktober 1972 insamlat och sammanställt material för sitt fortsatta arbete.

Utredningen beräknas pågå under hela år 1973.

43. Leasingutredningen (K 1972:06)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 september 1972 för att utreda vissa frågor om långtidsuthyrning av motorfordon och släpvagnar (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1972):

Utredningsman:

Palm, Boret, expeditionschef (fr.o.m. den 11 oktober 1972)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 13 72

Direktiv (anförande av statsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 29 september 1972):

Yrkesmässig uthyrning av bil regleras i 32 § förordningen (1940: 910) angående yrkesmässig automobiltrafik m.m. (YTF, 32 § ändrad senast 1972: 437). Yrkesmässig uthyrning av bil får enligt nämnda stadgande ske endast efter tillstånd av länsstyrelsen i det län där rörelsen skall bedrivas. Tillståndsgivning föregås av lämplighetsprövning och — i fråga om lastbilar och personbilar vars totalvikt överstiger 3 500 kilogram samt bussar — av en prövning av uthyrningsrörelsens behövlighet. Uthyrning av släpfordon regleras inte i författningen och kräver därför ej särskilt tillstånd. Uthyrningsrörelse avsåg tidigare huvudsakligen korttidsuthyrning, dvs. uthyrning för någon eller några dagar. Utvecklingen har emellertid gått därhän att långtidsuthyrning, s. k. leasing, blivit en alltmer vanlig form för uthyrning av fordon. Sådan långtidsuthyrning är av en helt annan karaktär än korttidsuthyrningen och kan närmast ses som ett av olika skäl valt alternativ till förvärv med äganderätt.

Man skiljer mellan olika former av långtidsuthyrning eller leasing av kapitalvaror, t. ex. finansiell leasing, som är en ren finansieringsmetod, och full-service-leasing, som innebär att kostnaderna eller vissa kostnader för det uthyrda objektet inkluderas i hyresavgiften.

Leasing av fordon är av långfristig karaktär. Leasingperioder på ett å två år är vanliga men även avtal på upp till fem år har enligt uppgift förekommit. Hyresavgiften erläggs vanligen månadsvis i förskott och brukar täcka bl. a. registreringsavgift, besiktningssavgifter, fordonsskatt, försäkring, service och reparationer. Fordonsleasing har således i allmänhet karaktären av full-service-leasing. Det uthyrda fordonet stannar i uthyrarens ägo. Om leasingavtalet innehåller en klausul, enligt vilken den som hyr skall övertaga äganderätten till fordonet efter hyrestidens utgång, föreligger ett avbetalningsköp på vilket lagen (1915: 219) om avbetalningsköp är tillämplig. I prop. 1972:81 berörde jag olika frågor i anslutning till systemet med långtidsuthyrning av motorfordon och släpvagnar. Jag uttalade att systemet med långtidsuthyrning har fördelar. För många företag utgör det en lämplig finansieringsform, som binder mindre kapital än förvärv med äganderätt och som medför en jämn fördelning av kapitalkostnaderna. Förhyraren kan hålla en modern fordonspark, och genom serviceåtaganden från uthyrarens sida skapas vissa garantier för att fordonsparken hålls i ett från trafiksäkerhetssynpunkt tillfredsställande skick. I princip bör man därför godtaga långtidsuthyrning av motorfordon och släpvagnar som en i vissa fall rationell finansieringsform. Det är emellertid nödvändigt att få vissa problem, som hänger samman med systemet med långtidsuthyrning, belysta och undanröjda.

Några bestämmelser som direkt tar sikte på långtidsuthyrning av fordon finns inte f. n. Även om detta inte hittills gett upphov till mer påtagliga olägenheter när det gäller personbilsuthyrningen, kan avsaknaden av sådana bestämmelser inte anses tillfredsställande. Det kan också antas att bristen kommer att visa sig mera besvärande och vålla problem, när långtidsuthyrning av tyngre lastfordon blir vanligare. Med hänsyn härtill bör en särskild sakkunnig tillkallas för att överväga möjligheterna att komma till rätta med olika problem som har samband med långtidsuthyrning av i första hand tyngre fordon.

Av de frågor som den sakkunnige bör ägna särskild uppmärksamhet vill jag nämna följande.

Bestämmelserna om uthyrningsrörelse får ses som en del av det regelkomplex som behandlar den yrkesmässiga trafiken och är i vissa avseenden direkt inriktade på att hindra ett kringgående av föreskrifterna om sådan

trafik. Som exempel kan nämnas att förhyrd bil inte utan tillstånd får framföras yrkesmässigt mot ersättning utanför stad eller tätbebyggt samhälle av någon för detta ändamål anlitad person. Också den omständigheten att särskilda krav uppställts beträffande förare av fordon i yrkesmässig trafik har haft betydelse för utformningen av bestämmelserna och av nuvarande praxis, som innebär en viss restriktivitet vid meddelande av tillstånd till uthyrningsrörelse i fråga om tyngre fordon. Det är således både trafikpolitiska och trafiksäkerhetsmässiga överväganden som ligger bakom bestämmelserna och tillämpningen av dessa.

När det gäller trafiksäkerhetsaspekten kan dock konstateras att den minskar i betydelse efter hand som den beslutade körkortsreformen genomförs. De strängare behörighetskraven i fråga om förarna kommer framledes att gälla tyngre fordon oavsett om de används i yrkesmässig trafik eller ej.

Beträffande den trafikpolitiska aspekten blir förutsättningarna för tillståndsgivningen andra när frågan gäller uthyrning på längre tid — som ett alternativ till förvärv med äganderätt — än då fråga är om korttidsuthyrning. Från vissa utgångspunkter kan det vara mer rationellt att i sådana fall inrikta behovs- och lämplighetsprövningen på inhyrarens förhållanden i stället för på uthyrarens. Även i andra avseenden kan det vara värt att överväga en ändring av reglerna om tillståndsgivning.

Reglerna om tillståndsgivning för uthyrningsrörelse utgår från att rörelsen bedrivs på viss ort och avser viss region, vars behov av rörelsen bedöms innan tillstånd lämnas. Långtidsuthyrning drivs ofta av tillverkare eller generalagent, vilka har hela landet som verksamhetsområde. Det är i sådana fall svårt att finna någon länsstyrelse som har möjlighet att bedöma behovet av rörelsen. Det anförda visar att gällande bestämmelser i YTF om uthyrningsrörelse i vissa avseenden inte är lämpade att användas för långtidsuthyrning. För att temporärt lösa de problem som hänger samman med att långtidsuthyrning av fordon ibland saknar regional anknytning har ändring skett i 32 § 3 mom. YTF. Ändringen innebär att länsstyrelsen skall överlämna tillståndsärendet till Kungl. Maj:t för avgörande, om det kan antagas att uthyrningsrörelsen kommer att beröra även annat län än det där rörelsen skall bedrivas och länsstyrelsen därför inte tillfredsställande kan bedöma behovet och lämpligheten av rörelsen. Den sakkunnige bör undersöka i vad mån detta eller eventuellt andra arrangemang fortsättningsvis skall tillämpas för att säkra en ändamålsenlig prövning.

Ansvaret för fordonen har i en rad olika avseenden knutits till fordonssägaren. Det gäller ansvaret för trafikskada och skyldigheten att hålla trafikförsäkring och erlägga automobils katt. Straff kan ådömas fordonssägaren för överträdelse av bestämmelserna i vägtrafikförordningen (1951:648) om bl. a. fordons utrustning och beskaffenhet, om parkering o. d. samt om fordons belastning. Ägaren kan också dömas, om fordon brukas trots att det inte är registrerat eller att körförbud gäller. Dessa bestämmelser har utformats med hänsyn bl. a. till att ägaren genom sin dispositionsrätt till fordonet i allmänhet har de största möjligheterna att kontrollera användningen av detta och fullgörandet av olika skyldigheter som följer med innehavet. I fråga om långtidsuthyrda fordon är uthyraren att anse som ägare, medan den som hyr fordonet disponerar över det i de avseenden som nu är aktuella. Behovet av att kunna ställa brukaren av fordonet till ansvar har beaktats i vissa av de angivna fallen. Ansvaret för trafikskada åvilar således brukaren i stället för eller jämte ägaren på grund av särskilda föreskrifter i 6 och 7 §§ lagen (1916:312) angående ansvarighet

för skada i följd av automobiltrafik. Genom hänvisning i 65 § 3 mom. och 67 § tredje stycket vägtrafikförordningen till dessa stadganden är brukaren i stället för ägaren ansvarig bl.a. om fordon används trots att det inte är i föreskrivet skick, att det inte är registrerat, att körförbud gäller för det eller att det framförts i strid mot belastningsbestämmelserna. Skyldigheten att hålla trafikförsäkring, erlägga automobilskatt, ombesörja registrering eller göra anmälan till bilregister gäller däremot inte brukaren. I den sakkunniges uppdrag bör därför ingå att pröva frågan om ansvarsfördelningen mellan uthyrare och hyresman i olika avseenden.

Inledningsvis har jag uttalat att systemet med långtidsuthyrning har fördelar bl. a. med hänsyn till att långtidsförhyrning för många företag kan utgöra en lämplig finansieringsform. Frågan kan ställas om man inte i vissa hänseenden bör behandla långtidsuthyrningen såsom en temporär äganderättsöverlåtelse. Jämförelser kan göras med avbetalningsköp av fordon. Den som köper fordon på avbetalning anses som ägare till fordonet i flera avseenden. Som exempel kan nämnas att avbetalningsköparen jämföras med ägare i ansvarhänseende och beträffande skyldigheten att registreringsanmäla och försäkra fordonet samt erlägga fordonsskatt. Nämda skyldigheter åligger, som tidigare sagts, inte förhyraren.

Långtidsförhyrning av fordon utgör en möjlighet att kringgå de gällande bestämmelserna om kreditrestriktioner vid avbetalningsköp. F. n. gäller inte andra kreditrestriktioner i fråga om avbetalningsköp än de som anges i förordningen (1959: 575) med föreskrifter om vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar. Dessa restriktioner avser endast lastbilar och bussar med totalvikt av högst 1 800 kilogram samt personbilar. Utredningen rörande företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken har i sitt betänkande (SOU 1971: 34) Lastbil och taxi föreslagit skärpta regler för kontantinsats vid avbetalningsköp av tyngre fordon. I prop. 1972: 81 uttalade jag att jag inte kunde ansluta mig till företagsstrukturutredningens förslag om skärpta restriktioner i fråga om avbetalningshandeln, eftersom möjligheterna att kringgå dessa alltjämt skulle stå öppna genom systemet med långtidsförhyrning. Även om syftet med förhyrningen inte varit att kringgå bestämmelserna om kreditrestriktioner, innebär långtidsförhyrningen att intressen som man velat skydda genom kreditrestriktioner i praktiken inte kan tillgodoses.

Mot bakgrund av det anförda bör utredningsarbetet också inriktas på att skapa förutsättningar för att foga in långtidsförhyrningen i ett eventuellt utbyggt system med kreditrestriktioner avseende även tyngre fordon.

Den sakkunnige bör även utreda frågan om släpfordonens behandling i systemet med långtidsuthyrning och att överväga en reglering av långtidsuthyrning av sådana fordon.

De frågor som tidigare berörts aktualiserar problemet hur man skall dra gränsen mellan korttidsuthyrning och långtidsuthyrning. Problemet bör lösas i detta sammanhang.

Oavsett om man behandlar långtidsuthyrning som en äganderättsövergång eller ej, är det från flera synpunkter önskvärt att bilregistret innehåller uppgifter även om den som hyrt fordonet. Den sakkunnige bör därför även undersöka förutsättningarna för att tillföra bilregistret uppgifter om den som långtidsförhyr fordon.

Den sakkunnige bör vara oförhindrad att ta upp även andra frågor som hänger samman med långtidsuthyrning av motorfordon och släpvagnar.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

44. Utredningen (K 1972:07) av vissa trafikpolitiska frågor

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 september 1972 för att utreda vissa trafikpolitiska frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 16 december 1972):

Ordförande:

Nelander, Olle, direktör (fr.o.m. den 1 december 1972)

Vice ordförande:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare (fr.o.m. den 1 december 1972)

Sakkunniga:

Börjesson, Fritz, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 december 1972)

Ericson, Hans, förbundsordförande (fr.o.m. den 1 december 1972)

Lothigius, Carl-Wilhelm, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 december 1972)

Magnusson, John, direktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 december 1972)

Mellqvist, Sven, expeditör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 december 1972)

Normark, Hagar, fru, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 december 1972)

Sandberg, Lars, andre förbundsordförande (fr.o.m. den 1 december 1972)

Sellgren, Rolf O. M., transportplaneringschef, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 december 1972)

Åberg, Carl-Johan, departementsråd (fr.o.m. den 1 december 1972)

Östling, Sven, direktör (fr.o.m. den 1 december 1972)

Direktiv (anförande av stadsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 29 september 1972):

Transportsektorn intar både absolut och relativt sett en framträdande plats i *samhällsekonomin* och de former i vilka denna sektor utvecklar sig är av väsentlig betydelse för samhällsutvecklingen i stort. Samspelet med andra delar av samhällsekonomin innebär härvidlag en ömsesidig påverkan.

Av samtliga nyinvesteringar i landet svarade sektorn, inberäknat post- och teletjänster, år 1970 för ca 15 %. Totalt uppgick investeringar och underhåll inom sektorn år 1970 till ca 8,3 miljarder kr., medan driftkostnaderna kan beräknas till ca 20 miljarder kr.

I fråga om *transportarbetet* kan konstateras att det inrikes persontransportarbetet under 1960-talet ökade med drygt 80 % och år 1970 uppgick till närmare 78 miljarder personkm. Härav utgjorde andelen kollektiva resor ca 16 %. När det gäller dessa har järnvägs- och busstransporterna den största betydelsen. Av det totala kollektiva persontransportarbetet svarar bussektorn för hälften och järnvägen för en tredjedel. Flygtransporternas andel av det totala persontransportarbetet är visserligen ännu så länge begränsad. De kännetecknas emellertid av en snabb tillväxttakt och har en växande betydelse särskilt på längre avstånd.

Under första hälften av 1960-talet var persontransportarbetet på järnväg i

stort sett oförändrat. En nedgång på korta avstånd kompenseras av en ökning främst i fråga om långväga resor. Därefter har utvecklingen totalt sett blivit mera ogynnsam, därvid även den mera långväga järnvägstrafiken kännetecknats av en stagnation.

Under 1970-talet väntas det totala persontransportarbetet öka med 20—30 %. Dämpningen av ökningstakten jämfört med föregående tioårsperiod sammanhänger med att nettotillskottet av personbilar antas minska under 1970-talet. Hela kollektivtrafiksektorns andel av transportarbetet beräknas bli i stort sett oförändrad under perioden. För järnvägens del kan — under oförändrade förutsättningar — förutses en viss minskning, vilket innebär ett fortsatt bortfall av passagerare i förhållande till andra transportmedel.

Även den inrikes godstrafiken utvecklades kraftigt under 1960-talet, och år 1970 uppgick det totala inrikes godstransportarbetet till ca 44 miljarder tonkm, varav landtransportmedlen svarade för ca 38 miljarder tonkm. I fråga om landtransporterna utförde lastbilarna 96 % av godstransportarbetet i närtrafik — dvs. på sträckor understigande 100 km — medan järnvägen svarade för 52 % av fjärtrafiken. I senare fallet bortses från lapplandsmalmen. Lastbilarnas ställning i fjärtrafiken har successivt stärkts. Medan lastbilarnas transportarbete i denna trafik visat en årlig ökning under tioårsperioden 1961—1970 med i genomsnitt närmare 8 %, begränsade sig järnvägens årliga tillväxt under samma tid till närmare 5 %.

Av det landtransporterade godset svarade lastbilarna år 1970 volymmässigt för 98 % av närtransporterna och för ca 60 % av fjärtransporterna. I fråga om lastbilarnas och järnvägens relativa ställning i de olika avståndsintervallerna gäller, att lastbilarnas andel av transportgodset i intervallet 100—200 km är drygt 75 % samt i intervallerna 200—300 och 300—400 km 55 % resp. 53 %. I intervallet 400—500 km svarade järnvägarna för 65 % och av samtliga transporter över 500 km för ca 70 %.

Bakom de angivna talen ligger en utveckling, som innebär att lastbilarna framgångsrikt har kunnat konkurrera med järnvägen på allt längre avstånd och i fråga om ett allt vidare godssortiment. Endast på förhållandevis långa avstånd har järnvägen ännu så länge en dominerande ställning. Transportkonsumentens val mellan lastbil och järnväg betingas av en rad faktorer, såsom varornas art, distributions- och lagerförhållanden, transportsträckornas längd och geografiska belägenhet, förekomsten av transportalternativ etc. En väsentlig faktor är givetvis de fraktpriser som gäller för resp. transportmedel. Skillnaderna härvidlag kan bero på olika transportekonomiska och transporttekniska förhållanden, taxestrukturer osv. Prisrelationerna kan emellertid på ett väsentligt sätt också påverkas av branschstrukturella och beskattningsmässiga förhållanden inom lastbilssektorn, vilka i det förra fallet kan — i inte obetydlig utsträckning — medföra osunda pris- och konkurrensförhållanden, i det senare fallet innebära att lastbilstrafiken har ett otillräckligt samhällsekonomiskt kostnadsansvar.

Det totala godstransportarbetet kan under 1970-talet väntas i det närmaste fördubblas, därvid under hittillsvarande förutsättningar järnvägens andel beräknas minska från 39 % till 31 %.

Med den omfattning och betydelse som trafiksektorn har, med den tillväxttakt som karakteriserar den och med de investeringsbehov den representerar är det av största vikt, att betingelser skapas för en samhälls-ekonomiskt riktig utveckling och fördelning av transportarbetet. I 1963 års trafikpolitiska beslut har detta uttryckts så att målet för trafikpolitiken bör vara att för landets olika delar trygga en tillfredsställande transportförsörj-

ning till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnader, och — har det tillagts — under former, som medger företagsmässig effektivitet och transportmedlens sunda utveckling. I sammanhanget har förutsatts lokaliseringspolitiska hänsyn liksom hänsyn till trafiksäkerheten och arbetarskyddet.

Den samhällsekonomiska målsättningen — som man även fortsättningsvis bör hålla fast vid — skulle enligt 1963 års principbeslut uppnås dels genom en avveckling av olika föråldrade och utvecklingshämmande regleringar inom järnvägs- och landsvägstrafiken, dels genom en tillämpning av kostnadsansvarighetsprincipen innebärande att varje trafikgren i princip själv borde svara för de kostnader den förorsakade det allmänna. Härigenom skulle den likhet i marknadsvillkoren skapas, som var en förutsättning för att man genom en ökad konkurrens skulle få en samhällsekonomiskt rationellare transportmarknad.

Det finns här anledning att uppehålla sig vid kostnadsansvarighetsprincipen och dess tillämpning samt vid konkurrensens möjligheter och begränsningar inom transportsektorn.

I sammanhanget kan erinras om det grundläggande förhållandet, att ansvaret för anläggningsverksamheten inom transportväsendet — järnvägsanläggningar, allmänna vägar och gator, luftfartsanläggningar samt hamnar och farleder — till helt övervägande del åvilar det allmänna. Med den långsiktiga karaktär dessa investeringar i allmänhet har krävs planmässighet och samordning, grundad på en fortlöpande och ingående kunskap om utvecklingen inom transportsektorn som underlättar avvägningen av trafikbehov och trafikresurser samt bedömningen av transportmedelsalternativ.

En begränsning i *möjligheterna till en* på likhet i villkoren grundad *effektiv konkurrens* följer bl.a. av *svårigheterna* att på ett mera långtgående och exakt sätt fördela de samhällsekonomiska kostnaderna på olika trafikmedel och transportförhållanden. Detta följer exempelvis av den olika anläggnings- och driftsstrukturen och av de olika organisatoriska och tekniska betingelser under vilka resp. trafikgrenar arbetar. I sammanhanget kan jämförelse göras mellan järnvägs- och landvägstrafiken, där i det ena fallet en enda huvudman i princip är ansvarig för såväl trafikplanläggningar som rullande materiel, medan i det andra fallet ansvaret för anläggningarna är fördelat på stat och kommuner och ansvaret för trafikarbetet på ett stort antal trafikutövare. Problemen härvidlag sammanhänger också med de krav på administrativ hanterlighet som måste ställas på frakt-, avgifts- och beskattningssystemen. Det måste sålunda bli fråga om betydande förenklingar vid beräkningen och fördelningen av kostnaderna och vid uttaget av dessa genom pris- och avgiftssättning etc.

Med hänsyn till samhälleliga intressen — trafiksäkerhet, arbetarskydd, miljökrav osv. — måste resp. trafikgrenar också vidkännas restriktioner av olika slag, som ofta inte låter sig uttryckas i ekonomiska termer men som innebär mer eller mindre långtgående ingrepp i trafikutövningen.

Samtidigt som här erinras om omständigheter, som begränsar möjligheterna att tillämpa en mera utvecklad fri konkurrens, skall framhållas *den utveckling inom samhället, som skett sedan 1963 års trafikpolitiska beslut* och som inneburit en längre gående precisering i fråga om inriktningen av det samhälleliga handlandet i olika hänseenden. Det gäller samhälleliga mål inom närings- och regionalpolitiken, arbetsmarknadspolitiken etc. De syftar till en utjämning av utvecklingsmöjligheterna i förhållandet mellan landets olika delar genom en mera balanserad utveckling av näringslivet och därmed av sysselsättningen samt till en mera balanserad bebyggelseutveck-

ling med en tillfredsställande samhällelig och kommersiell service för befolkningen i olika områden. Detta ställer ökade krav på trafiksektorns samplanering och samordning med andra samhällssektorer.

Med hänsyn till det anförda har det efter hand framstått klart att man — för att kunna fullfölja den samhällsekonomiska målsättningen inom transportsektorn — i vidare utsträckning än som förutsattes vid 1963 års trafikpolitiska beslut måste *förena den marknadsmässiga rörelsefriheten med en planmässig samordning och styrning*. Inom den ram och på de villkor som bestäms genom åtgärder av sistnämnda slag skall möjligheter finnas för trafikutövarna inom resp. trafikgrenar att i marknadsmässiga former göra sig gällande efter sina särskilda förutsättningar. — Statsmakternas ställningstaganden i trafikpolitiska frågor under senare år har alltmer markerat haft en sådan inriktning.

Mot den angivna bakgrunden bör en *omprövning ske av kostnadsansvarets utformning och tillämpning*. Frågan har generellt intresse för transportsektorn även om den i detta sammanhang ses närmast utifrån landtransportsidans förhållanden.

En sådan omprövning är motiverad med hänsyn till de olägenheter som följer med kostnadsansvarighetsprincipens nuvarande hårda knytning till varje särskild trafikgren. Den kan få till följd antingen att samhällsekonomiskt motiverade investeringar inom en trafikgren inte kommer till stånd eller att deras finansiering framtvingar en avgiftsnivå som leder till att investeringarna inte effektivt utnyttjas. Angivna innebörd av kostnadsansvarighetsprincipen kan också få till följd att redan gjorda investeringar — exempelvis i SJ — inte utnyttjas på ett tillräckligt effektivt sätt på grund av den gällande avgiftsnivån. En relativt sett lägre nivå — ledande till ett visst underskott för trafikgrenen — skulle kunna tänkas innebära en samhällsekonomisk vinst jämförd med en eljest erforderlig utbyggnad av vägnätet.

Med hänsyn till den begränsning av möjligheterna att åstadkomma samhällsekonomiskt riktiga lösningar, som i vissa fall följer med en till varje trafikgren knuten kostnadsansvarighet, finns det anledning att närmare överväga i vilken utsträckning och under vilka förutsättningar en ändrad innebörd bör ges åt kostnadsansvaret. Härvid avses närmast en anknytning av detta till landtransportsektorn eller till trafiksektorn i dess helhet. Med hänsyn till de vidare samhällsekonomiska bedömningarna av resursanvändningen kan konstateras, att det redan nu förekommer avvikelser utöver en sådan ram av närings- och regionalpolitiska samt sociala skäl. Exempel härpå är utgående bidrag till det trafiksvaga järnvägsnätet och till det regionalpolitiska transportstödet. Det bör ankomma på särskilt tillkallade sakkunniga att bl. a. närmare pröva härmed sammanhängande problem och framlägga förslag till konkreta handlingsnormer. De sakkunniga bör i sammanhanget ha samråd med vägkostnadsutredningen, som bl. a. överväger de teoretiska och praktiska betingelserna för prissättningen av det allmänna tjänster inom vägtrafiksektorn.

Av det föregående framgår den betydelse, som framöver i ökad utsträckning måste tillmätas tillgången till en övergripande och fortlöpande *trafikplanering*, som ger underlag för bedömning av möjliga transportalternativ. Kungl. Maj:t har också hösten 1971 gett länsstyrelserna i uppdrag att till senare hälften av år 1974 genomföra en sådan regional planering i enlighet med anvisningar som successivt utfärdas på grundval av förslag från den s. k. trafikplaneringsutredningen. Denna planering bör — i förening med andra trafikpolitiska instrument — skapa bättre förutsättningar att genom prioritering uppnå en samhällsekonomiskt lämplig fördelning av transport-

arbetet på olika transportgrenar. — Med hänsyn till arten av trafikplaneringsutredningens arbete bör de här tillkallade sakkunniga — bl. a. vid sina nyss angivna överväganden — ha kontakt med utredningen.

Inom ramen för det trafikpolitiska utvecklingsarbetet finns det anledning att ägna *särskild uppmärksamhet åt järnvägstrafiken* och dess möjligheter att utvecklas i marknads- och servicehänseende.

Det kan då konstateras att betydande ansträngningar gjorts för att successivt anpassa SJ:s verksamhet till de krav som SJ:s kunder i person- och godstrafiken ställer. En förnyelse har skett av den rullande materielen så att den bättre svarar mot en ändrad lastteknik och nya och förändrade transportbehov. Olika delar av bannätet har kontinuerligt rustats upp för att medge ökad snabbhet och bekvämlighet. På godshanteringssidan har betydande investeringar gjorts på olika håll i landet i tekniskt välutrustade terminalanläggningar. Styckegodstrafiken har effektiviserats genom införande av den s. k. knutpunktstrafiken. Olika åtgärder har vidtagits för att förbättra servicenivån inom persontrafiken. Allmänt gäller att betydande och fortlöpande insatser gjorts för att rationalisera och anpassa SJ:s administrativa och tekniska organisation så att den svarar mot utvecklingskrav.

Det är givetvis av stor vikt att SJ även i fortsättningen vidtar energiska åtgärder i angivna olika hänsenden för att öka företagets möjligheter att hävda sig marknadsmässigt. Därvid bör SJ:s marknadsföring och utbud av transporttjänster anpassas så att möjligheter till samtransporter med landsvägssektorn i all möjlig mån tas tillvara.

En fråga som det emellertid finns anledning att i detta sammanhang närmare överväga är i vad mån konstruktionen av SJ:s taxor i olika hänseende är den rätta för att SJ på ett samhällsekonomiskt riktigt sätt skall kunna fullgöra sin andel i trafikarbetet. Det kan konstateras, att SJ:s taxor till sina huvuddrag går tillbaka till de förslag som år 1956 lades fram av den s. k. järnvägstaxekommittén. Givetvis har sedan dess en viss successiv anpassning skett samtidigt som — vilket är viktigt att understryka — SJ i anslutning till 1963 års trafikpolitiska beslut fått en ökad rörelsefrihet i taxemässigt hänseende.

Det bör ankomma på de sakkunniga att närmare överväga frågan om den lämpliga utformningen av SJ:s taxor. I sammanhanget skall beaktas SJ:s kostnadsstruktur, marknadsförhållanden och servicemöjligheter. Det är av stor vikt, att taxorna ges en sådan utformning att de i önskvärd utsträckning stöder marknadsföringen av SJ:s transporttjänster och i högre grad medverkar till ett effektivt utnyttjande av SJ:s kapacitet.

Ängeläget är också att övervägandena omfattar möjligheterna att anpassa SJ:s taxor på längre avstånd så att de dels i större utsträckning kommer att ligga i linje med samhällets allmänna regional- och näringspolitiska mål, dels förbättrar SJ:s möjligheter att hävda sig i fråga om persontrafik, godsslag och sändningsstorlekar som SJ har naturliga förutsättningar att handha.

En utgångspunkt är slutligen att SJ även i fortsättningen skall ha en betydande kommersiell rörelsefrihet att — med motsvarande avvikelser från taxorna — träffa fraktavtal, medge rabatter etc. SJ:s möjligheter härvidlag från marknadssynpunkt skall av de sakkunniga övervägas från principiella utgångspunkter.

I anslutning till den föregående behandlingen av kostnadsansvarigheten skall här också tas upp frågan om *SJ:s trafiksvaga bandelar och SJ:s separatredovisning av dessa*. Härvidlag kan det — mot bakgrund av de erfarenheter som efter hand vunnits av denna separatredovisning — finnas anledning att överväga en ändrad provnings- och handläggningsordning.

Allmänt gäller att separatredovisningens syfte är att bedöma den resultatförbättring för SJ som en nedläggning av hela det trafiksvaga järnvägsnätet skulle medföra. Den beräkningsmetodik som hittills använts kan lämpa sig för bandelar, som går att isolera från det övriga bannätet utan att helhetsbilden förändras i avgörande utsträckning. När det undersökta bannätet däremot utökas till att omfatta även bandelar, som har ett mera direkt samband med affärsbanenätet, blir det väsentligt svårare att beräkningsmässigt klarlägga verkningarna av en tänkt nedläggning.

Mot bakgrund av bl. a. det anförda bör en omprövning ske av den nuvarande beräkningsmetodiken vid avgränsning av det trafiksvaga bannätet. Därvid bör perspektivet vidgas så att man får en handläggningsordning, som även innefattar en realistisk prövning av det trafiksvaga nätet med hänsyn till de alternativa, samhällsekonomiskt fördelaktigare transportmöjligheter som kan stå till buds. Övervägandena i denna del bör ske i kontakt med trafikplaneringsutredningen.

En utgångspunkt har i det föregående varit att skapa förutsättningar för en samhällsekonomiskt riktig utveckling av transportapparaten och därmed ge de olika trafikgrenarna möjlighet att — inom den av samhället angivna ramen — göra sig gällande efter sina resp. förutsättningar. Särskild uppmärksamhet har ägnats järnvägstrafiken och dess möjligheter att på ett bättre sätt bidra till en tillfredsställande trafikförsörjning.

Det kan i detta sammanhang också finnas anledning att ta upp frågan om behovet av särskilda åtgärder avseende *godstrafiken på landsväg*, vilka kan vara motiverade för att främja en sund och balanserad utveckling.

I den under våren 1972 framlagda propositionen (1972:81) angående bl. a. yrkesmässig godsbefordran redovisades den utveckling som under senare år ägt rum inom sektorn. Mot denna bakgrund föreslogs vissa åtgärder, som syftade till att stödja utvecklingen mot en effektivare och rationellare branschstruktur. I anslutning härtil har en utbyggnad skett av den lämplighetsprövning som föregår tillståndsgivningen. För att motverka en från trafikpolitiska, trafiksäkerhetsmässiga och arbetssociala synpunkter oacceptabel snedvridning av utvecklingen i vissa hänseenden har också en skärpning beslutats i fråga om företagarnas ansvar för att gällande arbetstids- och belastningsbestämmelser följs.

Det bör härvidlag ankomma på de sakkunniga att överväga de ytterligare åtgärder som krävs för att främja en rationell och sund utveckling inom berörda landsvägstrafik. Därvid bör också beaktas behovet av instrument, som kan bidra till en samhällsekonomiskt riktig arbetsfördelning mellan olika trafikmedel och trafikutövare. Exempel på sådana åtgärder kan vara nya former för tillståndsgivning inom landsvägstransportsektorn.

Avslutningsvis kan konstateras, att utredningsuppdraget är omfattande och att det med hänsyn härtil är angeläget att de sakkunniga tidsprioriterar olika delar av detta. De sakkunniga bör i övrigt — när utredningsarbetet i vissa frågor av olika skäl måste bli tidskrävande — söka framlägga delförslag till provisoriska åtgärder och arrangemang, som kan stödja strävandena att fylla den samhällsekonomiska målsättningen. Frågorna om SJ:s taxekonstruktion och om prövningen av SJ:s trafiksvaga nät bör ges hög prioritet.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Utredningen (K 1972:08) för översyn av lagstiftningen om arbets- och vilotid i vägtrafik

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1972 att se över lagstiftningen om arbets- och vilotid i vägtrafik:

Ordförande:

Hamdahl, Bengt, regeringsråd (fr. o. m. den 13 december 1972)

Sakkunniga:

Ericson, Hans E., förbundsordförande (fr.o.m. den 13 december 1972)

Jansson, Olov, ombudsman (fr. o. m. den 13 december 1972)

Sejer, Walter, direktör (fr. o. m. den 13 december 1972)

Thorell, Arne, direktör (fr.o.m. den 13 december 1972)

Direktiv (anförande av statsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 24 november 1972):

Gällande bestämmelser om arbets- och vilotid i vägtrafik finns i vägtrafikförordningen (1951:648) (VTF) och i kungörelsen (1967:598) om anteckningar för kontroll av arbetstid och vilotid i vägtrafik. Bestämmelserna fick sin nuvarande utformning år 1967 (prop. 1967:52, 3LU 1967:33, rskr 1967:210). De utgör ett led i strävandena att öka trafiksäkerheten genom att begränsa riskerna för trafikolyckor till följd av uttrötning vid förande av motordrivna fordon. Bestämmelserna gäller all befordran av gods eller passagerare som sker med motordrivet fordon och i förvärvsverksamhet, vare sig trafiken är yrkesmässig i den mening som fastlagts i förordningen (1940:910) angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. eller ej. Lagstiftningen begränsar förarens arbetstid och inte endast hans körtid. Bestämmelserna (28 a § VTF) innebär att arbetstiden under en tjugofyrtimmarsperiod får uppgå till högst elva timmar men att den i vissa fall får utsträckas till 13 timmar. I fråga om vilotiden gäller att den under 24 timmar i följd inte får understiga tio timmar i följd. Vilotiden får dock två gånger under en tid av sju tjugofyrtimmarsperioder i följd minskas till lägst åtta timmar. I regelsystemet ingår också en bestämmelse om längsta sammanhängande tid för arbete. Förare får sålunda arbeta högst sex timmar i följd utan rast under vilken han får lämna fordonet eller arbetsstället.

Begreppet arbetstid omfattar enligt 1 § 12 mom. VTF tid under vilken förare vid tjänstgöring i samma företag för motordrivet fordon, utför arbete med fordonets skötsel eller med på- eller avlastning av gods, som befordras med fordonet, eller efter föreskriven vilotid antingen utför annat arbete före färd med fordonet eller medföljer vid färden. Arbete i annan verksamhet, såsom bisysslor och fritidssysselsättning, faller alltså utanför regleringen.

Reglerna om arbets- och vilotid i vägtrafik riktar sig inte bara till föraren utan också till hans arbetsgivare. Såväl förare som arbetsgivare skall sålunda föra anteckningar för kontroll av förarens arbetstid och vilotid. Förarens anteckningar skall enligt 1967 års kungörelse göras i en särskild arbetstidsbok.

Tillsynen över efterlevnaden av arbets- och vilotidsreglerna handhas av arbetarskyddsstyrelsen inom ramen för yrkesinspektionens verksamhet samt av polisen i anslutning till dess allmänna åligganden i fråga om trafikövervakning och i samband med flygande inspektion.

Inom Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE) har träffats en europeisk överenskommelse om arbetsförhållanden för fordonbesättningar vid internationella vägtransporter (AETR), vilken överenskommelse innehåller regler om körtider och vilotider vid internationella vägtransporter och om fordonens bemanning och minimiåldern för förare vid sådana transporter. AETR-reglerna avviker både till sin principiella uppläggning och i detaljutformningen från gällande svenska bestämmelser. I vissa hänseenden är AETR-reglerna mera långtgående, i andra hänseenden är de mindre stränga än de svenska bestämmelserna. Framför allt skiljer sig AETR-reglerna från vad som nu gäller i Sverige därigenom att de reglerar förarens körtid och inte, som de svenska bestämmelserna, förarens arbetstid. AETR-reglerna är vidare betydligt mera detaljerade än de svenska bestämmelserna. AETR kan väntas bli ratificerad av flertalet europeiska stater under år 1973. Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att underställa 1973 års vårriksdag frågan om överenskommelsens ratificering för svenskt vidkommande.

Erfarenheterna av de nuvarande svenska bestämmelsernas tillämpning och den utveckling som ägt rum på olika områden ger enligt min mening anledning att ta upp frågan om en översyn av reglerna. Önskemål om en översyn har också framförts från olika håll. Sålunda har Svenska transportarbetareförbundet i skrivelse den 12 juni 1972 till chefen för Kommunikationsdepartementet hemställt om en sådan och därvid särskilt framhållit angelägenheten av vissa ändringar i fråga om regleringens omfattning och innehåll i övrigt samt i fråga om tillsynsverksamhetens organisation. Bl.a. arbetarskyddsstyrelsen och trafiksäkerhetsverket har i yttranden över förbundets skrivelse tillstyrkt att en utredning kommer till stånd. Även Statsanställdas förbund har hemställt om en översyn av arbets- och vilotidsbestämmelserna i vägtrafiklagstiftningen. Mot bakgrund härav och med hänsyn till AETR-bestämmelserna, som — vid riksdagens bifall till ett förslag om ratificering — blir bindande för Sverige, förordar jag att särskilda sakkunniga tillkallas för att företa en översyn av bestämmelserna om arbetstid och vilotid i vägtrafik.

Beträffande utredningsarbetet kan anföras följande.

En fråga som tilldrar sig särskild uppmärksamhet gäller möjligheterna att vid arbetstidsberäkningen ta hänsyn även till arbete som utförts i annan verksamhet än den som omfattas av bestämmelserna. Förarbetena till nuvarande lagstiftning ger vid handen att man var medveten om detta problem men att man av praktiska — närmast tillämpningstekniska — skäl då avstod från att meddela regler som beaktar också bisysslor o. d. Föredragande departementschefen framhöll på denna punkt att en undersökning av frågan om särskilda bestämmelser i syfte att hindra från trafiksäkerhetssynpunkt olämpligt dubbelarbete borde övervägas närmare. Utvecklingen synes bestyrka att en sådan utredning är angelägen. Den bör komma till stånd nu inom ramen för de sakkunnigas uppdrag.

Sedan den nuvarande lagstiftningens tillkomst har förhållandena ändrats bl. a. genom att trafiken blivit allt intensivare, vilket kan antagas ha medfört större krav på förarna och ökat risken för trafikolyckor på grund av uttrötning. Det är enligt min mening väsentligt att undersöka om denna utveckling påkallar en anpassning av lagstiftningen. Med hänsyn härtill bör de sakkunniga — med utgångspunkt i överväganden som grundas på trafiksäkerhetshänsyn — pröva om nuvarande bestämmelser i vägtrafiklagstiftningen om arbetspassens längd, om längsta dagliga tjänstgöring, om vilotider och om undantag i de båda sistnämnda hänseendena kan anses ändra-

målsenliga. De sakkunniga bör därvid också beakta den utveckling som har skett på senare tid i fråga om den socialt inriktade allmänna arbetstidslagstiftningen.

Väsentliga frågor som bör övervägas av de sakkunniga rör omfattningen och avgränsningen av reglernas tillämplighet. Vad som här kan ifrågasättas är bl. a. det lämpliga i att reglerna gäller endast förvärvsverksamhet. Begränsningen har medfört att transporter som utförs av statliga verk som inte är affärsdrivande faller utanför bestämmelsernas tillämpning. Motsvarande situation finns inom den kommunala sektorn. I detta sammanhang bör vidare nämnas problem som rör bestämmelsernas begränsning till transporter av gods eller passagerare. Denna begränsning har till följd att t. ex. transporter som innebär körning av fordonschassier eller körning av fordon för leverans till återförsäljare inte omfattas av regleringen. Även avgränsningen med hänsyn till fordonsslag och fordonstorlek kommer in i bilden. I sistnämnda avseende kan man peka på vissa svårigheter vid tillämpningen av de nuvarande bestämmelserna i fråga om exempelvis traktortransporter.

Om AETR ratificeras och överenskommelsen sålunda blir bindande för Sverige, skall AETR-reglerna införas i den svenska lagstiftningen i fråga om sådana internationella vägtransporter som omfattas av AETR och såvitt avser dessa ersätta arbets- och vilotidsreglerna i vägtrafiklagstiftningen. Den lagstiftning som föranleds av AETR synes lämpligen böra träda i kraft den 1 januari 1974. Samtidigt bör gällande svenska bestämmelser enligt min mening ändras på två punkter. Dels bör AETR-reglerna i enhetlighetens intresse göras tillämpliga på internationella vägtransporter, som utförs med svenskregrerade fordon av de slag som avses med AETR, också i sådana fall då AETR inte ålägger Sverige någon skyldighet härtill. Dels bör av praktiska skäl den nuvarande arbetstidsboken ersättas med den i AETR föreskrivna kontrollboken också för vägtransporter som AETR-reglerna inte är tillämpliga på. För att inte de sakkunnigas arbete skall föregripas anser jag att andra ändringar av gällande bestämmelser än de nu nämnda inte bör göras i samband med AETR-reglernas införande.

Om AETR-reglerna införs kommer det att finnas två skilda regelsystem för olika slags vägtransporter. Detta förhållande medför behov av en översyn med sikte på att bestämmelserna, såsom också betonades vid nuvarande reglers tillkomst, bör vara så enkla och lättillämpade som möjligt. Det bör ankomma på de sakkunniga att med denna utgångspunkt klarlägga i vad mån de svenska reglerna om arbets- och vilotid i vägtrafiken kan anpassas så, att skillnaderna i förhållande till AETR-reglerna inte medför tillämpningssvårigheter.

Nuvarande svenska bestämmelser bygger, som jag har nämnt tidigare, på arbetstidsprincipen. Då reglerna kom till framhölls — enligt min mening med rätta — att uttröttningsom olycksfaktor i vägtrafiken betingas inte bara av körning utan också av annat arbete före körningen och under färd. Det finns därför enligt min mening ingen anledning att i fråga om de svenska bestämmelserna överge arbetstidsprincipen till förmån för den i AETR-systemet tillämpade körtidsprincipen.

AETR innehåller, som har berörts i det föregående, vissa regler om fordens bemanning och förares minimiålder vid internationella vägtransporter. Med hänsyn till att statsmakterna nyligen tagit ställning till frågan om behörighetern att föra motordrivet fordon och därvid beslutat om en reglering som i allt väsentligt bygger på 1968 års vägtrafikkonvention (prop. 1967:55, SU 1967:89, 3LU 1967:31, rskr 1967:204 och 209 samt prop.

1971:65, TU 1971:12, rskr 1971:209) saknas det anledning att på grund av AETR — utöver vad som betingas av att överenskommelsen blir bindande för Sverige — överväga ändrade bestämmelser om förarens minimiålder. Däremot bör det ingå i de sakkunnigas uppgifter att överväga om bestämmelser om fordons bemanning bör införas också i fråga om andra vägtransporter än sådana som AETR-reglerna blir tillämpliga på.

Kontrollen av att bestämmelserna om arbets- och vilotid i vägtrafik efterlevs bör enligt min mening intensifieras. Som jag anförde i prop. 1971:81 anser jag det inte möjligt att med rimliga arbetsinsatser öka kontrollen, om man måste hålla sig till de hittills använda metoderna. Härför är kontrollunderlaget i form av arbetstidsböcker, färdskrivarkort etc. alltför omfattande och svårt att hantera. Den moderna datatekniken med optisk läsning av skriftligt underlag synes emellertid ge möjlighet att på ett rationellt sätt intensifiera övervakningen. Det bör ankomma på de sakkunniga att inom ramen för sitt uppdrag närmare pröva frågan hur kontrollen av bestämmelsernas efterlevnad bör vara utformad för att bli så rationell och effektiv som möjligt. I detta sammanhang bör övervägas bl. a. om det finns anledning att behålla den nuvarande skyldigheten för arbetsgivare att parallellt med förare göra anteckningar om dennes tjänstgörings- och vilotider. Frågan om förutsättningarna och formerna för en ADB-baserad kontroll av det skriftliga underlaget bör prioriteras. Utredningsarbetet bör i denna del bedrivas så att förslag kan läggas fram snarast möjligt. Därvid bör utredningen utgå från att ADB-baserad kontroll skall avse sådana anteckningar om förarens arbetstider, körtider och vilotider som skall göras enligt föreskrifter som innebär att arbetstidsboken ersätts av den i AETR föreskrivna kontrollboken. I sitt slutliga betänkande är de sakkunniga givetvis oförhindrade att behandla nu ifrågakvarande kontrollproblem mot bakgrund av de förslag i övrigt som utredningen ger anledning till.

Till kontrollfrågan hör naturligen spørsmålet om hur tillsynen skall organiseras. Därmed åsyftar jag inte bara den grundläggande frågan hur kontrollfunktionerna skall utformas utan också frågan till vilken myndighet tillsynen skall vara knuten. F. n. handhas tillsynen i första hand av arbetarskyddsstyrelsen, som utövar den inom yrkesinspektionens ram. I skilda sammanhang — bl. a. i en motion till årets vårriksdag (mot. 1972:1020) och i transportarbetareförbundets förenämnda framställning — har gjorts gällande att tillsynen i stället borde omhändersas av trafiksäkerhetsverket. Med hänsyn till att arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens organisation och arbetsformer f. n. ses över av arbetsmiljöutredningen (direktiv se 1971 års riksdagsberättelse S:29) bör de sakkunniga i tillsynsfrågan samråda med denna utredning. Om de sakkunniga skulle finna att en överflyttning av tillsynsuppgifterna från arbetarskyddsstyrelsen till en annan myndighet är lämplig, bör som tänkbara alternativ komma under övervägande endast redan befintliga myndigheter.

Det bör stå de sakkunniga fritt att vid fullgörande av sitt uppdrag ta upp även andra frågor rörande regleringen från trafiksäkerhetssynpunkt av arbets-, kör- och vilotider i vägtrafik än som har berörts i det föregående.

De sakkunniga bör så noggrant som möjligt redovisa de kostnadsmässiga konsekvenserna av sina förslag.

Utredningens arbete beräknas pågå hela år 1973.

Finansdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 4, 5, 7, 9, 18, 19, 22, 28, 32 och 33

1. Markdelegationen (K 1957:30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 23 november 1956 för att ingå i en delegation med uppgift att företräda staten vid förhandlingar med Stockholms stad rörande vissa mellan staten och staden föreliggande byggnads- och markfrågor samt inkomma med de förslag som förhandlingarna kan föranleda:

Ledamöter:

Johansson, J. Henry, kanslidirektör
Larsson, Sixten, f.d. generaldirektör
Renlund, R. Gösta, bankdirektör

Experter:

Carlstedt, Arne R., f. d. teknisk direktör (t. o. m. den 31 oktober 1972)
Elghufvud, E. Gösta, avdelningsdirektör
Enberg, L. Rune, teknisk direktör (fr. o. m. den 1 november 1972)
Smith, A. Åke, planeringsdirektör
Stagg, A. Ivan E., byrådirektör

Sekreterare:

Arrhenius, Karl G. H., kanslichef (avliden)

Bitr. sekreterare:

Elofsson, Axel F., byrådirektör (t.o.m. den 30 april 1972)
Nyreröd, K. Svein G., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Lokal: Blasieholmstorg 11 C. 111 48 Stockholm, tel. 10 55 91 och 11 46 88

Direktiven för delegationen, se 1957 års riksdagsberättelse I K 30 och K 1965:11. Tilläggsdirektiv, se Fi 1971:18 och Fi 1972:16.

Under tiden november 1971—oktober 1972 har fortlöpande sammanträden med delegationen och förhandlingar med berörda kommuner ägt rum. varjämte särskilda arbetsutskott utsetts för beredning av vissa frågor. Delegationens verksamhet har ifråga om Stockholms kommun främst avsett markfrågor i city samt frågor rörande kv. Kronoberg (polishustomen). kv. Fältöversten (tidigare överlåtet till kommunen), kv. Gamen

(skattehuset) och Mosebacketerrassen. I markfrågor berörande city har utredningar och överläggningar omfattat även fastigheter i enskild ägo. Beträffande kv. Kronoberg har den 20 december 1971 träffats avtal om trafiktunnel mellan kvarteret och Drottningholmsvägen. I avtalet regleras även andra frågor som rör utbyggnaden av kvarteret samt vissa frågor avseende kv. Fältöversten. Avtalet har godkänts av Kungl. Maj:t den 26 april 1972.

I fråga om Järvafältet har markdelegationen överlagt med berörda kommuner om förläggningen av den för SJ och postverket avsedda godsterminalen och därmed sammanhängande frågor inom den statliga delen av fältet. Samverkan med kommunerna och Stockholms läns landsting har skett beträffande sträckningen av tunnelbanan inom statens område av Järvafältet. Vidare har delegationen förhandlat om den slutliga överlåtelsen av Rissneområdet till Sundbybergs kommun.

Härjante har delegationen biträtt vissa statliga myndigheter i markärenden.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

2. Utredningen (Fi 1959:37) om universitetens egendomsförvaltning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 för utredning om universitetens egendomsförvaltning m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1958):

Ordförande:

Hörjel, Nils J., generaldirektör

Ledamöter:

Lindblad, Sven J. H., bankdirektör

Resare, Bengt C. M., överdirektör

Welinder, P. E. Carsten, professor

Experter:

Johnsson, Jan G., rättschef

Uhlin, Karl-Erik, kanslichef

Sekreterare:

Jacobsson, A. Torvald, avdelningsdirektör

Lokal: Riksarkivet, Fack, 100 26 Stockholm 34, tel. växel 54 02 00

Direktiven för utredningen, se 1959 års riksdagsberättelse I Fi 37.

En arbetsgrupp inom utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

3. Utredningen (Fi 1965:26) om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av vissa fondmedel

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 för att utreda frågan om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av fondmedel, som avses i 274 § lagen om försäkringsrörelse och 19 § lagen om understödsföreningar samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1964):

Utredningsman:

Lindstedt, Anders, kommerseråd

Sekreterare:

Personne, Jon M., byrådirektör

Lokal: Kommerskollegium, Birger Jarls torg 5, Box 1209, 111 82 Stockholm, tel. växel 22 36 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under andra halvåret 1973.

4. Bilskatteutredningen (Fi 1966:29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1965 för översyn av vägtrafikbeskattningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 april 1965):

Ordförande:

Palm, Böret, expeditiöschef

Ledamöter:

Abelin, Hans Henrik G. Z., kansliråd

Björkman, N. G. Folke, redaktör, f.d. led. av II kamm.

Blidfors, T. E. Johannes, f.d. seminarielärare, f.d. led. av II kamm.

Gustafsson, Nils-Eric, småbrukare, led. av riksdagen

Levin, Karl-Axel, direktör, led. av riksdagen

Experter:

Grahn, F. Ture, byrådirektör

Jansson, Jan Owen, civilekonom

Johnsson, Jan G., rättschef

Milstam, K. Östen, avdelningsdirektör

Odén, C. Åke, f.d. kanslichef

Thulin, Einar E:son, skattedirektör

Öhrn, J. Bruno, kansliråd

Sekreterare:

Nilsson, K. Valter, hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Bratt, Ulf G., hovrättsassessor (t.o.m. den 24 april 1972)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Fi 29.

Utredningen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit åtta sammanträden. Dessutom har ett stort antal sammanträden hållits inom en arbetsgrupp inom utredningen.

Utredningen har den 20 juni 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:42)

Vägrafikbeskattningen.

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Tullagstiftningskommittén (Fi 1966:32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 mars 1965 för översyn av bestämmelserna om tullklarering och tullkontroll samt därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juni 1965):

Ordförande:

Fahlander, Vidar M. J., f.d. generaltulldirektör

Ledamöter:

Bergstrand, Sten-Erik, expeditionschef

Blom, S. T. Lennart, borgarråd

Croneborg, K. O. Rutger, kommerseråd

Hartler, Hans M. S., tullråd

Nyström, Holger R. B., direktör

Willart, N. Bo, t.f. byråchef

Experter:

Abelin, Hans Henrik G. Z., kansliråd

Bose, Curt E., direktör

Brindner, Per E., direktör

Kristensson, Bengt A., direktör

Linder, N. Helge H., f.d. hamndirektör

Myrsten, J. Lennart, utrikesråd

Nyrén, Bengt, direktör

Olsson, N. Bertil, direktör

Wennergren, C. Bertil O., justitieombudsman

Åkerlund, K. A. Lars, direktör

Sekreterare:

Jansson, N. Lennart, kammarrättsråd

Bitr. sekreterare:

Erixon, Ragnar W., t.f. byrådirektör

Resele-Tidén, C. O. Åke, förste byråinspektör

Direktiven för kommittén, se 1966 års riksdagsberättelse Fi 32.

Kommittén har under året inte hållit några sammanträden.

Chefen för finansdepartementet har den 8 september 1972, efter framställning av kommittén, förklarat att kommitténs arbete skall anses **slutfört**.

6. Alkoholpolitiska utredningen (Fi 1966:33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1965 för översyn av alkohol- och nykterhetspolitiken:

Ordförande:

Lindholm, P. Sigurd, förutv. statsråd, f.d. led. av II kamm.

Ledamöter:

Bergegren, Astrid, kontorist, led. av riksdagen

Boo, Karl G. H., assistent, led. av riksdagen

Burman, Olof, direktör

Erbacke, K. Gunnar, direktör

Hermansson, Rune, förutv. statsråd, direktör

Hillbo, Arne O., byråchef

Jungefors, Stig L. S., chefsrådmän

Nyberg, J. Olaus, redaktör, f.d. led. av II kamm.

Wennerfors, Alf A:son, studierektor, led. av riksdagen

Experter:

Collett, John P. E., byrådirektör

Englund, Anders, avdelningschef

Jonsson, K. Erland, docent

Larsson, Karl Gotthard, sekreterare

Nilsson, Tom E., lektor

Rydberg, Ulf, docent

Sundgren, Lars J., lektor

Sekreterare:

Carlsson, Sven-Gunnar, konsulent

Bitr. sekreterare:

Henrikson, Claes H., rådmän

Jönsson, Rolf, fil. lic.

Solberg, Jarl C. R., förste amanuens
Stendahl, Anders L:son, rådmän

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Fi 33.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 18 sammanträden. Därutöver har fyra sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för pris- och beskattningsfrågor.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

7. Utredningen (C 1967:11) om städningen vid statliga myndigheter

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 mars 1966 för att verkställa en översyn av den statliga städningen (se Post- och Inrikes tidn. den 13 april 1966):

Ordförande:

Johansson, Kjell Å. M., förhandlingsdirektör

Ledamöter:

Stime, Pär-Eric W., avdelningsdirektör

Wallén, Åke, avdelningsdirektör

Experter:

Höök, S. Rune, lönesekreterare

Lindahl, K. Olof R., förhandlingsdirektör

Stare, K. J. Peter, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Olson, O. Lennart, direktörsassistent

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse Ci 11.

Utredningen har under tiden november 1971—juni 1972 hållit två sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörts av utredningens arbete.

Statsrådet Löfberg har den 11 juli 1972, efter framställning av utredningen, förklarat att utredningens arbete skall anses slutfört.

8. Fondbörsutredningen (Fi 1967:32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 4 februari och den 21 oktober 1966 samt den 17 november 1972 för översyn av börslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 24 februari 1966):

Ordförande:

Wulff, Kurt E., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Algott, Stig A., börschef

Aronson, S. Albert, borgarråd

Dahlström, Gösta E., fil. lic.

Eklöf, Kurt G. A., bankdirektör

Grönquist, Bengt J., bankdirektör (fr.o.m. den 17 november 1972)

Hanner, Per V. A., auktoriserad revisor (fr.o.m. den 8 december 1971)

Langenskiöld, Carl G. L., direktör

Lindencrona, Alvar, direktör

Stern, Torkel E., bankinspektör

Wahlgren, E. Göran, departementsråd

Åhström, N. Åke A:son, hovrättsråd

Experter:

Hanner, Per V. A., auktoriserad revisor (t.o.m. den 7 december 1971)

Hessler, S. Henrik, professor (fr.o.m. den 17 november 1972)

Loheman, Arne, hovrättsråd

Sekreterare:

Olsson, Hans G., hovrättsassessor

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse Fi 32.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 10 november 1972):

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 4 februari 1966 tillkallade jag nio sakkunniga med uppdrag att se över börslagstiftningen. De sakkunniga har antagit namnet fondbörsutredningen. Enligt direktiven skulle översynen bl. a. avse lagen (1919:240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet. Beträffande omfattningen av en sådan översyn uttalade jag att åtskilliga av de spörsmål som berörde värdepappersmarknadens problematik föll utanför lagens giltighetsområde. Jag framhöll å andra sidan att denna lag innehöll bestämmelser som i och för sig inte borde omfattas av den föreslagna översynen. Jag syftade i sistnämnda hänseende på det i lagen behandlade avsnittet om fondkommissionsrörelse.

Utredningen har hittills avgett betänkandena (SOU 1968:59) Förenklad aktiehantering, (SOU 1970:38) Förtrolig företagsinformation och börs-handel samt (SOU 1971:9) Större företags offentliga redovisning. I skrivelse den 13 oktober 1972 till mig har utredningen anfört att den f. n. utarbetar sitt slutbetänkande. I detta kommer att behandlas bl. a. fondbörsens funktion och organisation, riktlinjerna för börsintroduktion, avförande från notering av aktier m. m. Utredningen har under arbetets gång funnit det lämpligt att i anslutning till översynen av bestämmelserna om fondbörsen se över också reglerna om fondkommissionsrörelse. Under

erinran om att översynen av börslagstiftningen enligt direktiven inte skulle omfatta det kapitel i lagen som behandlar fondkommissionsrörelse anhåller utredningen att dess uppdrag utvidgas till att gälla också detta spörsmål.

Med fondkommissionsrörelse förstås enligt 1919 års lagstiftning yrkesmässigt idkad verksamhet som avser köp och försäljning i kommission av aktier och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer. Den som driver sådan rörelse kallas fondkommissionär. För att få driva fondkommissionsrörelse krävs särskilt tillstånd. Vissa villkor gäller dessutom för rätten att driva sådan rörelse. Bl. a. ställs krav på utövarens erfarenhet, lämplighet och solvens. Tillstånd får inte meddelas, om rörelsen kan bli till skada för det allmänna. Särskild försäkran kan avges av utövaren att han inte kommer att handla med fondpapper för egen räkning, vare sig själv eller genom annan. Tillstånd att driva fondkommissionsrörelse är enligt lagen förfallet under vissa angivna förutsättningar. I fråga om återkallelse av meddelat tillstånd finns också särskilda bestämmelser. Återkallelse kan bl. a. ske, om tillståndsinnehavaren överträtt nämnda lag eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva rörelsen eller om rörelsen anses vara till skada för det allmänna. Vidare finns bestämmelser om tillsyn och redovisning.

De bestämmelser om fondkommissionsrörelse, för vilka jag nu redogjort, är delvis föråldrade och även redaktionellt i behov av översyn. Jag delar därför utredningens uppfattning att en översyn av dessa regler nu bör komma till stånd. Av förarbetena till 1919 års lagstiftning framgår att ett av syftena med denna var att åstadkomma ett skydd för allmänheten vid handel med värdepapper. Man skulle sålunda inte behöva riskera att anförtro sina uppdrag åt personer som på grund av okunnighet eller vårdslöshet kunde komma att handla i strid mot uppdragsgivarens intresse eller som på grund av dessa omständigheter eller dålig ekonomi kunde åsamka uppdragsgivaren förluster. Enligt min mening bör dessa grundtankar alltså tjäna som riktpunkt för regler om fondkommissionsverksamhet.

I en del hänseenden kan förenkligheter tänkas. Detta gäller bl. a. de delvis ganska detaljerade föreskrifterna om förutsättningar för tillstånd att utöva verksamheten. Vidare bör övervägas att i olika avseenden precisera och skärpa reglerna om verksamhetens utövande. Särskilt bör utredas frågor om fondkommissionärens rätt att göra affärer för egen räkning, om självinträde, inbördes affärer och om anmälan av aktieinnehav m. m. Reglerna om tillsyn över fondkommissionsverksamhet bör vidare ses över liksom bestämmelserna i processuellt och straffrättsligt hänseende.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 17 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

9. Utredningen (Fi 1967:33) om det skatterättsliga fastighetsbegreppet

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 april 1966 för att överse reglerna för det skatterättsliga fastighetsbegreppet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1966):

Utredningsman:

Villner, Sven V., länsråd

Experter:

Farman, J. Hugo, intendent
Jacobsson, L. Ebbe, f.d. direktör
Modigh, Pontus, direktör

Sekreterare:

Granath, Nils O., förste länsassessor

Bitr. sekreterare:

Dahlman, S. Roland G., jur. kand.
Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 15 sammanträden.

Utredningen har den 29 december 1972 avgett promemoria (Ds Fi 1972:11) angående beskattning av vissa gemensamhetsanläggningar.

Uppdraget är därmed **s**lutfört.

10. Förhandlingsutredningen (C 1968:16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1967 för att utreda vissa frågor i förhandlingsrättssystemet för de offentliga tjänstemännen (se Post- och Inrikes tidn. den 19 april 1967):

Ordförande:

Aldestam, N. Arne, statssekreterare

Ledamöter:

Ericsson, K. Georg V., regeringsråd
Gustafsson, M. Gunnar, ombudsman, led. av riksdagen
Gustafsson, Åke G., avdelningschef
Montelius, Jan-Christian O. A., departementsråd

Experter:

Björkman, K. Eugen, direktör
Groll, Lennart E. O., pressombudsman
Holtsberg, P. Christer, e. kanslisekreterare (fr.o.m. den 12 januari 1972)
Johansson, Eric G. E., direktör

Sekreterare:

Hårdefelt, S. Börje, t.f. rättschef

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Ci 16.
Tilläggsdirektiv, se Fi 1970:39 och Fi 1971:32.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden.

Utredningen avser närmast att avge en promemoria med synpunkter på dels frågan om en översyn av gällande regler om neutralitet och skyddsarbete vid arbetskonflikt inom den offentliga arbetsmarknaden, dels frågan om en särskild lagstiftning som i förväg reglerar myndigheternas verksamhet under vissa arbetskonflikter m. m.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

11. Lönesystemutredningen (C 1968:17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1967 med uppgift att utreda frågan om ändringar i det statliga tjänste- och lönesystemet m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 oktober 1967):

Ordförande:

Uggla, Karl-Lennart, generaldirektör

Ledamöter:

Bertman, Harry, byggnadsråd

Gustafsson, Åke G., avdelningschef

Hårdefelt, S. Börje, t.f. rättschef

Nyrén, A. Per-Elof, organisationsdirektör

Ragnå, Nils E. A., personaldirektör

Salomonson, C. Stig R., byråchef

Experter:

Bengtson, C. Ola, sekreterare (fr.o.m. den 9 september 1972)

Bäckström, N. Birger, lönesekreterare (t. o. m. den 8 september 1972)

Lindahl, K. Olof R., förhandlingsdirektör

Sekreterare:

Rudén, Allan N., personaldirektör

Lokal: Swedish Telecommunication Consulting AB, Farstagången 22, tel. 7132916 (sekreteraren). Postadress: c/o Swedtel, Box 25, 123 21 Farsta I

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Ci 17.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

12. Byggnadsindexkommittén (Fi 1968:43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1967 för utredning om konstruktion av prisindex på byggnads- och anläggningsområdet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1967):

Ordförande:

Fastbom, E. Lennart, planeringschef

Ledamöter:

Andersson, Sven Åke V., fil. kand. (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Carlsson, G. Arne V., departementsråd (t.o.m. den 31 januari 1972)

Ericson, Gösta, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 11 november 1972)

Hinno, Rein, departementssekreterare

Kjessel, Bo, arkitekt (t.o.m. den 10 november 1972)

Mildner, Erwin A., fil. lic.

Experter:

Fredriksson, Georg N., byrådirektör

Lindén, Yngve T., byråchef

Sekreterare:

Hahr, Anders L. H. A., civilingenjör

Lokal: Statistiska centralbyrån, Karlavägen 100, Fack, 102 50 Stockholm 27, tel. växel 14 05 60 (ordföranden)

Direktiven för kommittén, se 1968 års riksdagsberättelse Fi 43.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

13. Traktamentsbeskattningsutredningen (Fi 1969:53)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 april 1968 för att utreda frågan om traktamentsbeskattningen och därmed sammanhängande uppgiftsskyldighet (se Post- och Inrikes tidn. den 31 augusti 1968):

Utredningsman:

Elfving, Folke R. A., f.d. landskamrerare

Experter:

Birkenstedt, F. Harry, ekonomichef

Eklund, Erik G., direktör

Koch, Göran E. M., t.f. kammarrättsassessor (fr.o.m. den 29 maj 1972)

Näsholm, Birger, byråchef

Schärman, S. Olof, kanslichef

Sekreterare:

Koch, Göran E. M., t.f. kammarrättsassessor (t.o.m. den 28 maj 1972)

Ohlsson, Bengt M., t.f. taxeringsintendent (fr.o.m. den 29 maj 1972)

Lokal: Södra Hamngatan 3, tel. växel 031/17 81 00. Postadress: Länsstyrelsen, Fack, 403 10 Göteborg 2

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Fi 53.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

14. Utredningen (Fi 1969:54) för utveckling av system med differentierade lönekostnadspålägg

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1968 med uppdrag att utveckla system med differentierade lönekostnadspålägg (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juni 1968):

Utredningsman:

Kalén, Olof H., lönedirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Av utredningsarbetet återstår frågan om finansiering av statens kostnader för pensioneringen av vissa grupper icke statsanställd personal.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

15. 1968 års kapitalmarknadsutredning (Fi 1969:59)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 september 1968 för översyn av kapitalmarknadens struktur och funktionssätt (se Post- och Inrikes tidn. den 16 oktober 1968):

Ordförande:

Åsbrink, Per V., riksbankschef

Ledamöter:

Antonsson, Johannes M., hemmansägare, led. av riksdagen

Apelqvist, K. A. Seved, direktör

Browaldh, Tore, tekn. dr

Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef
Iveroth, C. Axel, direktör
Johansson, Knut B. M., förbundsordförande, led. av riksdagen
Lindblad, Sven J. H., bankdirektör
Mehr, Hjalmar L., landshövding
Nilstein, Arne H., förbundsdirektör

Expert:

Atterwall, Göran L., kammarrättsfiskal (fr.o.m. den 14 februari 1972)
van der Hoeven, Willem, byrådirektör (t.o.m. den 31 maj 1972)

Sekreterare:

Hansson, Lars R., bankokommissarie

Bitr. sekreterare:

Sahlén, Anders F., pol. mag.

Lokal: Sveriges Riksbank, Helgeandsholmen, Box 2119, 103 13
Stockholm 2, tel. växel 22 82 00

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Fi 59.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden.

Utredningen har den 14 september 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:63) Näringslivets försörjning med riskkapital från allmänna pensionsfonden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

16. 1969 års punktskatteutredning (Fi 1970:57)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 mars 1969 för att se över gällande bestämmelser på punktskatteområdet i de delar som inte nu ses över i annat sammanhang eller som nyligen varit föremål för översyn (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juni 1969) samt enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för att behandla frågor rörande beskattning av spelautomater o.d. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 oktober 1970):

Ordförande:

Fridolin, Hans R., departementsråd

Ledamöter:

Jakobsson, Tage, direktör
Thulin, Einar E:son, skattedirektör
Willart, N. Bo, t.f. byråchef

Expert:

Schultz, J. Allan S., bitr. skattedirektör

Sekreterare:

Andersson, Fritz A. R., avdelningsdirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (ordföranden), 22 36 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 30 sammanträden.

Utredningen har den 13 april 1972 avgett delbetänkandet (Ds Fi 1972: 2) Skatt på spel.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

17. Arbetsgruppen (Fi 1970:58) för utredning av vissa frågor rörande tullpackhuskarlslagen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 mars 1969 för att dels utreda konsekvenserna för tullpackhuskarlslagen, om deras ensamrätt till vissa handräckningsgöromål avvecklas, dels efter överläggningar med företrädare för tullpackhuskarlslagen framlägga de förslag vartill utredningen kan föranleda (se Post- och Inrikes tidn. den 14 april 1969):

Ordförande:

Johansson, Kjell Å. M., förhandlingsdirektör

Ledamöter:

Jansson, N. Lennart, kammarrättsråd

Lundh, K. Gunnar, tullråd

Sjönell, L. Marianne, byråchef

Experter:

Ericson, Hans E., förbundsordförande (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Jönsson, J. Ove, byråchef (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Sekreterare:

Jansson, N. Lennart, kammarrättsråd

Lokal: Kammarrätten, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 22 5960 (ordföranden), 22 41 80 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden. Därutöver har vissa ledamöter sammanträtt med olika intressenter.

Arbetsgruppen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

18. 1969 års översyn (Fi 1970:59) av klassificeringsgrunder för fast maskinanläggning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1969 med uppdrag att utreda frågor om grunderna för klassificering av statens fasta maskinanläggningar (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1969):

Ordförande:

Hallin, G. Erik, krigsråd

Ledamöter:

Erlandson, Sten, civilingenjör

Troedsson, Sten, byråchef

Experter:

Erlandsson, S. Göran F., avdelningsdirektör

Göransson, N. Joel, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Erichson, Bo-Lennart, organisationsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 59.

Utredningen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit 55 sammanträden. Berörda myndigheter och personalorganisationer har informerats om utredningens arbete.

Utredningen har den 30 maj 1972 avgett betänkandet (Ds Fi 1972: 3) Klassificering av fast maskinanläggning.

Uppdraget är därmed slutfört.

19. Utredningen (Fi 1970:60) om medverkan vid statlig personalutbildning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1969 med uppdrag att lägga fram förslag till enhetliga riktlinjer för ersättning till tjänstemän som medverkar vid personalutbildning i statsförvaltningen, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1969):

Utredningsman:

Ryman, Sven-Hugo G., utbildningschef

Experter:

Ahrfelt, Bengt, organisationsdirektör

Näsholm, Birger, byråchef

Sahlin, John E., direktörsassistent

Tell, Anna Greta, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Näsholm, Birger, byråchef

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 60.

Utredningen har under tiden november 1971—februari 1972 hållit nio sammanträden, därav tre med representanter för statens avtalsverk och de statsanställdas huvudorganisationer.

Utredningen har den 28 februari 1972 avgett betänkandet (Ds Fi 1972: 1) Arvodes- och tjänstgöringsförhållanden för tjänstemän som medverkar vid statlig personalutbildning.

Uppdraget är därmed slutfört.

20. Skatteutredningen (Fi 1970:61) om periodiskt understöd

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1969 för översyn av skattereglerna rörande periodiskt understöd (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juli 1969):

Ordförande:

Reuterswärd, Erik A. P., regeringsråd

Ledamöter:

Lind, Johan A. L., hovrättsassessor

Nilsson, N. Yngve, lantbrukare, led. av riksdagen

Stadling, J. Otto V., hemmansägare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 11 januari 1972)

Wirmark, O. Fridolf J., landstingsråd, f.d. led. av I kamm. (t.o.m. den 10 januari 1972)

Expert:

Fries, Ingmar F., departementssekreterare

Sekreterare:

Eriksson, Bo G., kammarrättsfiskal

Lokal: Riksdagens skatteutskott, 100 12 Stockholm 46, tel. växel 14 20 20 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 61.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fyra sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

21. Utredningen (Fi 1970:62) om meritvärdet av anställning inom biståndsverksamheten i u-länder, m.m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1969 för att utreda frågan om meritvärdet av anställning inom biståndsverksamheten i u-länder, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1969):

Ordförande:

Wieslander, K. H. Bengt, regeringsråd

Ledamöter:

Huss, P. Magnus I., riksbanksdirektör

Ringmar, R. Torgil, avdelningschef

Expert:

Jonés, Klas G., departementssekreterare

Sekreterare:

Sandell, Bo V., avdelningsdirektör

Lokal: Statskontoret, Box 2106, 103 13 Stockholm 2, tel. växel 220860 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 62.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 23 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

22. Delegationen (Fi 1970:63) för lokalisering av statlig verksamhet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1969 med uppdrag att inkomma med förslag om vilken statlig verksamhet som bör flyttas från storstockholmsområdet och till vilka orter lokalisering bör ske (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1969):

Ordförande:

Vinde, Pierre L. V., budgetchef

Ledamöter:

Canarp, Curt S. T., byråchef

Larsson, Sven E., departementsråd

Petersson, Olof H. E., kansliråd

Smith, A. Åke, planeringsdirektör

Experter:

Englund, K. Svante I., kansliråd

Engman, Jan G., t.f. avdelningschef

Hilding, Sven-Harry, t. f. organisationsdirektör (fr. o. m. den 20 februari 1972)

Jensen, Birger H. L., organisationsdirektör (t.o.m. den 1 juni 1972)

Sandberg, Sture A., planeringsdirektör

Sjöblom, Claes S., planeringsdirektör

Strömberg, Hjalmar M., departementssekreterare (fr. o. m. den 15 mars 1972)

Tufvesson, Bengt E., länsråd

Sekreterare:

Wallin, Alf G., kansliråd

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Delegationen har under tiden november 1971—juni 1972 hållit 22 sammanträden samt haft överläggningar med företrädare för kommuner, landsting och länsmyndigheter samt med personalens huvudorganisationer.

Delegationen har den 12 juli 1972 avgett betänkandet (SOU 1972: 55) Decentralisering av statlig verksamhet — ett led i regionalpolitiken, Del 2 Slutrapport.

Uppdraget är därmed slutfört.

23. Budgetutredningen (Fi 1970:64)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1969 för översyn av det statliga budgetsystemet (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1969):

Ordförande:

Sjönander, Bo Jonas, statssekreterare

Ledamöter:

Gadd, P. E. Arne, revisionsdirektör, led. av riksdagen

Lindmark, A. Lars G., generaldirektör

Regnéll, Carl Göran, bankdirektör, led. av riksdagen

Werin, Lars H. V., professor

Experter:

Bergh, Carl Herman, försäkringsdomare

Eliasson, Gunnar, docent

Lagerblad, J. Peter, fil. kand. (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Matthiessen, Lars, cand.polit.

Salomon, Willy, revisionsdirektör

Säfström, Stig O., revisionsdirektör

Ysander, Bengt Christer A., kansliråd

Sekreterare:

Englund, K. Svante I., kansliråd (fr.o.m. den 16 januari 1972)

Westerberg, Sten B. B., pol. mag. (t. o. m. den 15 januari 1972)

Bitr. sekreterare:

Lagerblad, J. Peter, fil. kand (t.o.m. den 31 december 1972)

Wandén, Stig A., departementssekreterare

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 64.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 16 sammanträden.

Utredningen har i januari 1972 utgett ett sammandrag av statsverkspropositionen, Regeringens budgetförslag 1972/73, samt i november 1972 en rapport, Reformerat budgetsystem, med preliminära förslag vad gäller programbudgetering på statsmaktsnivå och utformning av budgetsystemet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

24. Delegationen (Fi 1970:67) för förvaltningsdemokrati

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1969 för att utreda frågor om försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati inom statsförvaltningen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 november 1969):

Ordförande:

Vahlberg, Gustav E., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Asplund, C. Christer, ombudsman (fr.o.m. den 1 november 1972)

Gothefors, Per L., ombudsman

Hessleborn, Olle K.-A., sekreterare (fr.o.m. den 1 april 1972)

Johansson, Arne G., förbundssekreterare

Larson, Rune, förste ombudsman (t.o.m. den 31 oktober 1972)

Palvall, Berne E., direktör (t.o.m. den 31 mars 1972)

Qvarnström, Björn O., administrativ direktör

Rosenblad, Urban S., överdirektör

Rydén, Jan E., avdelningschef

Experter:

Bäck, Lars, byråchef

Fjellström, Carl Gustaf F., byråchef

Mattson, N. Morgan, ombudsman (fr.o.m. den 1 november 1972)

Näsholm, Birger, byråchef (fr.o.m. den 19 juni 1972)

Sekreterare:

Ström, K. Fingal, kansliråd

Bitr. sekreterare:

Pedersson, T. Svante, direktör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för delegationen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 67.

Delegationen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tolv sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter och personalorganisationer.

En kortare skrift, Förvaltningsdemokrati — en lägesbeskrivning, har utgetts med en översiktlig information om försöksverksamheten hos vissa myndigheter.

Delegationen har den 13 november 1972 publicerat sin rapport nr 4, Medbestämmanderätt för statsanställda — Överväganden, riktlinjer och förslag.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

25. Utredningen (Fi 1970:69) om företagens uppgiftsplikt

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 december 1969 för att se över bestämmelserna om företagens och andra arbetsgivares uppgifts- och uppbördsskyldighet, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 januari 1970):

Ordförande:

Järnbrink, Hans G., överdirektör

Ledamöter:

Eklund, Erik G., direktör

Kjellgren, Ove I., direktör

Linde, Per Gunnar A. G., avdelningsdirektör

Widmark, P. Sverker V., kammarrättsråd

Experter:

Essén, Ingemar, direktör

Hallman, Eric R., överdirektör

Lagerkvist, A. Claes G., byråchef

Persson, Staffan, bitr. professor

Sterte, Rudolf H., pol. mag.

Söderberg, Åke M., byråchef

Sekreterare:

Linde, Per Gunnar A. G., avdelningsdirektör

Lokal: Skattehuset, Götgatan 76, 116 62 Stockholm, tel. växel 24 15 00
(sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 69.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 24 sammanträden. Därutöver har 29 sammanträden hållits med två särskilda arbetsgrupper.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

26. Utredningen (Fi 1970:70) rörande förhållandet mellan bankgiro och postgiro

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1969 för att utreda förhållandet mellan bankgiro och postgiro (se Post- och Inrikes tidn. den 29 januari 1970):

Utredningsman:

Malmgren, Kurt K-G., rättschef

Sekreterare:

Persson, G. Bertil, byrådirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (utredningsmannen)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 56.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

27. Hemvistsakkunniga (Fi 1970:71)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för översyn av bestämmelserna om folkbokföring m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 31 mars 1970):

Ordförande:

Edström, Kjell S., överdirektör

Ledamöter:

Hadding, Carl Fredrik, t.f. hovrättslagman

Järnbrink, Hans G., överdirektör

Olsson, Alf E., f.d. byråchef

Zetterström, Sven N., kommunalråd, f.d. led. av II kamm.

Experter:

Altvall, Hans-Erik, byrådirektör (fr.o.m. den 2 november 1972)

Boström, Tage R., kammarrättslagman

Sekreterare:

Wennerholm, Peter H. B., kammarrättsfiskal

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (ordföranden och sekreteraren)

Direktiven för de sakkunniga, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 57.

De sakkunniga har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1973.

28. Skatteutjämningsrevisionen (Fi 1970:74)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 april 1970 för översyn av reglerna om skatteutjämningsbidrag till kommunerna (se Post- och Inrikes tidn. den 23 maj 1970):

Ordförande:

Walberg, Sten S., generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, Leif G., t.f. departementsråd

Carlstein, Rune A., stadskassör, led. av riksdagen

Eklund, E. Per G., kammarrättslagman

Gustafsson, Nils-Eric, småbrukare, led. av riksdagen

Hammarsten, Erik M., landstingsråd, f.d. led. av II kamm.

Jonsson, Anders E., möbelhandlare, led. av riksdagen

Experter:

Anclow, Per R., kammarrättsassessor

Edlund, C. Bertil, kansliråd

Gunnarsson, Sven, kansliråd

Nilsson, Alf G., kanslisekreterare

Sekreterare:

Werbell, Bror I., avdelningsdirektör

Direktiven för revisionen, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 59.

Revisionen har under tiden november 1971—juni 1972 hållit 21 sammanträden. Därutöver har sammanträden vid skilda tillfällen hållits med arbetsgrupper inom revisionen.

Revisionen har den 30 juni 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:44) Reformerad skatteutjämning.

Uppdraget är därmed slutfört.

29. Utredningen (Fi 1970:76) om insyn i utländskt bankföretag

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 för att utreda frågan om det allmännas insyn i utländskt bankföretag, i vilket svensk bank är delägare (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1970):

Ordförande:

Myrsten, J. Lennart, utrikesråd

Ledamöter:

Gustafsson, G. Åke, bankdirektör

Malmgren, Kurt K-G., rättschef

Vernerson, Sven-Georg V., bankinspektör

Sekreterare:

Paulsson, Ian E., departementssekreterare

Lokal: Utrikesdepartementet, Fack, 103 23 Stockholm 16, tel. växel 763 1000

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 62.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter i Förbundsrepubliken Tyskland och med Svenska Bankföreningen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

30. Företagsskatteberedningen (Fi 1970:77)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för översyn av företagsbeskattningen m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1970):

Ordförande:

Wärnberg, Erik G., trävaruhandlare, led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Brodén, Sven E., regeringsråd

Helmers, Dag, docent

Johansson, Tage N., assistent, led. av riksdagen

Magnusson, A. Tage, disponent, led. av riksdagen

Molin, N. Rune, sekreterare

Nettelbrandt, A. Cecilia, jur.kand, andre vice talman
Stadling, J. Otto V., hemmansägare, led. av riksdagen
Tidefelt, J. Sune, förbundssekreterare

Experter:

Atterwall, Göran L., kammarrättsfiskal
Langborn, Nils E., bitr. skattedirektör
Stahl, Ivar, byråassistent
Werdning, Jan A., civilekonom

Sekreterare:

Thornell, Anders B., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Colvér, Mats T., avdelningsdirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreteraren)

Direktiven för beredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 61.

Beredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden. Därutöver har ett flertal sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom beredningen.

Beredningen har den 22 september 1972 avgett promemoria (Ds Fi 1972: 8) angående vissa frågor vid beskattning av rederi- och luftfartsrörelse m. m.

Beredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

31. Realisationsvinstkommittén (Fi 1970:79)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 november 1970 för att se över inkomstbeskattningen av realisationsvinst vid icke yrkesmässig avyttring av fastigheter, värdepapper och annan egendom (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1970):

Ordförande:

Lundell, Sture V., regeringsråd

Ledamöter:

Jansson, Paul G., elektriker, led. av riksdagen
Nilsson, N. Yngve, lantbrukare, led. av riksdagen
Sandström, Carl Olof, kammarrättsråd

Experter:

Algott, Stig A., börschef (t.o.m. den 31 januari 1972)
Dahlström, Gösta E., fil. lic.

Fries, Ingmar F., departementssekreterare
Helmers, Dag, docent
Johansson, Sven-Erik H., professor

Sekreterare:

Thomaeus, Bertil E. R., avdelningsdirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 1000 (sekreterare)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 63.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden. Därutöver har ett flertal sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper inom kommittén.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

32. Hundskatteutredningen (Fi 1970:80)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 för att se över gällande bestämmelser beträffande hundskatten (se Post- och Inrikes tidn. den 2 januari 1971):

Ordförande:

Abelin, Hans Henrik G. Z., kansliråd

Ledamot:

Lindström, Harry I., direktör

Experter:

Anclow, Per R., kammarrättsassessor
Pehrsson, Tage S., generalsekreterare
Stahl, Ivar, byråassistent

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden. Därutöver har vid olika tillfällen sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper.

Utredningen har den 18 december 1972 avgett betänkandet (SOU 1972: 89) Hundavgift.

Uppdraget är därmed slutfört.

33. 1971 års fastighetstaxeringsutredning (Fi 1970:81)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 december 1970 för fortsatt översyn av fastighetstaxeringsreglerna (se Post- och Inrikes tidn. den 18 januari 1971):

Ordförande:

Dahlgren, Rolf B., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Hall, A. Bertil, fastighetsråd

Manhem, B. T. Seth, länsråd

Nilsson, Nils-Erik, professor

Wadell, Ulla G. S., kammarrättsråd

Experter:

Carlegrim, N. Erik A., professor (fr.o.m. den 15 februari 1972)

Holdar, Allan E. S., lantbruksdirektör (fr.o.m. den 2 september 1972)

Malmberg, C. Lars E., avdelningsdirektör

Nilsson, Karl-Johan, skattedirektör

Ståhlberg, Harald, byråchef (t.o.m. den 1 september 1972)

Wahlström, Ulf E., skog. lic. (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Sekreterare:

Wadell, Ulla G. S., kammarrättsråd

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 48.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 30 sammanträden samt haft överläggningar med vissa myndigheter och organisationer som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har i december 1972 slutjusterat betänkandet Fastighetstaxering.

Uppdraget är därmed slutfört.

34. Utredningen (Fi 1971 :01) om beskattning av utländska artister

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1971 med uppdrag att utreda frågan om regler för beskattning av i utlandet bosatta artister m.fl. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 april 1971):

Utredningsman:

Edström, Kjell S., överdirektör

Experter:

Järnklev, Erik, direktör (fr.o.m. den 8 februari 1972)

Peyron, Ulf C. C., företagsjurist (fr.o.m. den 8 februari 1972)

Widmark, P. Sverker V., kammarrättsråd (fr.o.m. den 8 februari 1972)

Sekreterare:

Ström, Ivan S., länsassessor (fr.o.m. den 8 februari 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (utredningsmannen och sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 49.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fyra sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

35. Datasamordningskommittén (Fi 1971:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 med uppdrag att svara för utredning av frågor rörande samordning och kontroll av databanker, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 november 1971):

Ordförande:

Hermansson, Rune, förutv. statsråd, direktör

Ledamöter:

Alpsten, A. Börje, departementsråd

Andersson, J. Sven G., departementsråd

Bruno, Gösta F., t.f. överdirektör

Fastbom, E. Lennart, planeringschef

Gustafsson, Hans I., stadsdirektör

Haglund, F. Anders, f.d. ombudsman, led. av riksdagen

Larsson, Torsten A., driftdirektör

Lindberg, S. Lennart, direktör

Lundgren, Georg E. H., professor

Vinge, Per-Gunnar, direktör

Virgin, G. Ivar, kapten, tredje vice talman

Expert:

Hagström, Tony G., statssekreterare

Sekreterare:

Johansson, Hans I., e. avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Lundberg, Bengt T., e. byrådirektör (fr.o.m. den 26 juni 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 50.

Kommittén har under tiden januari—oktober 1972 hållit nio sammanträden. I samråd med statskontoret har kommittén beslutat om vissa samordningsprojekt. Synpunkter på samordningsproblematiken har

skriftligen inhämtats från en rad statliga myndigheter och andra organisationer. Därutöver har genomförts undersökningar rörande dels standardisering, dels vilka faktorer som kan komma att verka styrande på frågan om centralisering eller regionalisering av databanker.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

36. Sakkunniga (Fi 1971:04) med uppdrag att verkställa översyn av den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1971 med uppdrag att verkställa översyn av den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1971):

Ordförande:

Malmgren, Kurt K-G., rättschef

Ledamöter:

Almgren, Hans G., departementssekreterare

Eklöf, Kurt G. A., bankdirektör

Expert:

Lundquist, Ulla-Britt, förste byråsekreterare (fr.o.m. den 6 november 1972)

Sekreterare:

Klangby, Lars-Erik, förste byråsekreterare (fr.o.m. den 6 november 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (ordföranden)

Direktiven för de sakkunniga, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 51.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

37. Mervärdeskatteutredningen (Fi 1971:05)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1971 med uppdrag att verkställa teknisk översyn av mervärdeskatten (se Post- och Inrikes tidn. den 11 november 1971):

Utredningsman:

Fridolin, Hans R., departementsråd

Experter:

Allström, B. Greger B:son, bitr. skattedirektör
Crabo, Sven, direktör
Helmers, Dag, docent
Lindstam, Leif E., kammarrättsfiskal
Mellbin, B. Lennart, byråchef

Sekreterare:

Lindstam, Leif E., kammarrättsfiskal

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden december 1971—oktober 1972 hållit 23 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

38. Föreningsskatteutredningen (Fi 1971:06)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1971 med uppdrag att verkställa en översyn av gällande beskattningsregler rörande ideella föreningar (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1971):

Utredningsman:

Pettersson, S. Arne, sekreterare, led. av riksdagen

Experter:

von Bahr, Stig V., kammarrättsfiskal (fr.o.m. den 2 maj 1972)
Brod, Tore G., generalsekreterare (fr.o.m. den 2 maj 1972)
Göransson, Bengt, folketshuschef (fr.o.m. den 2 maj 1972)
Zachrisson, Bertil J., chefredaktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Sekreterare:

Elmgren, Bo A., utredningssekreterare (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 53.

Utredningen har under tiden maj—oktober 1972 hållit tre sammanträden.

En serie överläggningar med olika ideella organisationer har inletts. Vidare har en kartläggning av vilka belopp som betalas i direkta skatter till stat och kommun av olika ideella organisationer påbörjats.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

39. Livförsäkringsskattekommittén (Fi 1971:07)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 10 december 1971 och den 28 januari 1972 för att se över beskattningen av livförsäkringstagare m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1972):

Ordförande:

Ekman, S. Gösta, generaldirektör (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Sakkunniga:

Dahlström, Gösta E., fil. lic. (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Engkvist, J. Gunnar V., målarmästare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Johansson, O. Mauritz, ombudsman (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Lindwall, Lars E., direktör (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Lundblad, Grethe, socialinspektör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Magnusson, A. Tage, disponent, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Schönmeyr, C. Richard A. C., direktör (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Experter:

Berglöf, J. Sigvard C. D:son, kammarrättsassessor (fr.o.m. den 1 april 1972)

Edlund, C. Bertil, kansliråd (fr.o.m. den 1 april 1972)

Sekreterare:

Andersson, K. O. Martin, förste taxeringsintendent (fr.o.m. den 1 april 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 10 december 1971):

I prop. 1969: 162 med förslag till ändrade bestämmelser om beskattning av utomlands meddelad pensionsförsäkring (P-försäkring) berörde jag även frågan om beskattning av P-försäkring som meddelats i svensk försäkringsrörelse. Jag fann ytterligare överväganden påkallade. Vad jag framhöll bör ses mot bakgrunden av den förmånliga behandling i beskattningshänseende som svensk P-försäkring röner och vars berättigande numera kan ifrågasättas med hänsyn till vårt starkt utvecklade offentligt rättsliga pensionsväsende.

Frågan om en översyn av reglerna om beskattning av livförsäkring. P-försäkring såväl som kapitalförsäkring (K-försäkring), har på nytt aktualiserats vid 1970 års riksdag. Riksdagen har därefter i skrivelse (rskr 1970: 349) till Kungl. Maj:t begärt utredning i frågan.

Beträffande P-försäkring innebär bestämmelserna i kommunalskattelagen (1928: 370). KL, i princip att försäkringstagare, förmånstagare eller

annan som är berättigad enligt försäkringen inkomstbeskattas när pensionen utbetalas för vad som erlagts i form av avdragsgilla premier och för ränta på dessa. Tekniskt sett förfar man så att försäkringstagaren erhåller avdrag för premie vid inkomsttaxeringen. Försäkringsgivaren är inte skattskyldig för inkomst genom den mottagna premien och inte heller på grund av upplupen ränta på denna under den tid försäkringsgivaren omhänderhar förvaltningen av premien. Först när ersättning utfaller på grund av försäkringen inträder skattskyldighet. Utbetalt belopp utgör då i princip skattepliktig inkomst för den som uppbär ersättningen.

I fråga om K-försäkring gäller enligt KL att såväl försäkringstagaren som försäkringsgivaren träffas av inkomstbeskattning på grund av försäkringen. Försäkringstagaren saknar här — med undantag för det s. k. sociala försäkringsavdraget enligt 46 § 2 mom. 3) KL — rätt till avdrag för erlagd premie. Vid inkomsttaxeringen är vidare försäkringsgivaren skattskyldig för avkastning av mottagen premie som förvaltas och görs räntebärande. Utfallande försäkringsersättning är vid inkomsttaxering skattefri för mottagaren.

De premier för livsförsäkring, P- såväl som K-försäkring, som försäkringstagaren inbetalar till försäkringsgivaren ingår inte i försäkringstagarens skattepliktiga förmögenhet vid taxering till statlig förmögenhetsskatt enligt förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt (SF). Motsvarande gäller förmånstagare till livförsäkring eller annan som är berättigad till sådan försäkring. Med visst i stort sett betydelselöst undantag är ej heller försäkringsgivaren skattskyldig för förmögenhet. Förmögenhetsbeskattning på grund av vad som hänför sig till livförsäkring kan således ifrågakomma först när ersättning på grund av försäkringen har utbetalats till försäkringstagaren eller annan berättigad.

Livförsäkring anses enligt KL som P-försäkring, om den är meddelad i här i landet bedriven försäkringsrörelse och endast avser vissa slag av försäkringsbelopp. Dessa är ålderspension, invalidpension, efterlevandepension eller sådant kapitalbelopp som är förenat med ålders-, invalid- eller efterlevandepension och utgår i viss ordning och inom viss beloppsmässig ram.

Ålderspension får bortsett från vissa undantagsfall inte börja utgå vid lägre ålder än 55 år och kan vara livsvarig eller temporär. I det senare fallet måste den utgå under minst fem år eller, om försäkringen kan upphöra redan när den försäkrade fyllt 63 år, under minst ett och ett halvt år.

Invalidpension får utgå högst så länge den försäkrade är arbetsoförmögen eller har nedsatt arbetsförmåga, dock under minst fem år efter det arbetsoförmåga inträtt.

Som efterlevandepension på grund av försäkring räknas i beskattningshänseende sådan pension som efter den försäkrades död utgår högst så länge viss person eller vissa personer som anges i försäkringsavtalet lever. Efterlevandepension kan vara antingen livsvarig eller temporär i minst fem år.

Ålderspension, invalidpension och efterlevandepension som utformats enligt de nämnda bestämmelserna kan betecknas som i beskattningshänseenden "rena" P-försäkringar. Det förekommer emellertid även att försäkring som avser pension kan innehålla villkor av innebörd att pensionen skall utgå under visst garanterat antal år efter den försäkrades död och oberoende av viss pensionstagares liv. Sådan försäkring med garanti anses som P-försäkring, om en rad i KL uppställda förutsättningar är uppfyllda. Pensionen kallas i detta fall försörjningsränta.

Livförsäkring som enligt dessa bestämmelser i K.L. inte är hänförlig till P-försäkring anses som K-försäkring.

Meddelas en livförsäkring som en kombinerad P- och K-försäkring skall den uppdelas på de båda försäkringslagen. Uppdelningen skall i första hand ske med ledning av försäkringsvillkoren. En sådan uppdelning kan dock emellanåt vara omöjlig och får då i stället göras enligt särskilda bestämmelser.

Vissa försäkringsrättsliga bestämmelser är vidare av särskilt intresse för här behandlade skatteregler. I lagen (1927:77) om försäkringsavtal finns sålunda bestämmelser som reglerar möjligheten att insätta förmånstagare till försäkringsbelopp. Bestämmelserna innehåller i huvudsak att försäkringstagare, som önskar att försäkringsbeloppet skall tillfalla annan, kan insätta denne som förmånstagare. Ett sådant förordnande kan i regel när som helst återkallas av försäkringstagaren, om han inte förbundit sig gentemot förmånstagaren att inte återkalla förordnandet. Efter försäkringstagarens död kan återkallelse emellertid inte ske.

För att förmånstagareförordnande skall bli giltigt fordras att förordnandet meddelas försäkringsgivaren skriftligen eller också att det genom försäkringsgivarens försorg antingen intas i eller antecknas på försäkringsbrevet. Några särskilda formella krav på förbindelse, varigenom förmånstagareförordnande görs oåterkalleligt, finns inte. Förbindelsen behöver därför inte delges försäkringsgivaren eller antecknas på försäkringsbrevet.

Beträffande återkallelse av förmånstagareförordnande gäller samma förföreskrifter som för insättande av förmånstagare.

För att förhindra att förmånstagare till P-försäkring insätts i syfte att erhålla en eljest inte medgiven eller avsedd avdragsrätt vid inkomsttaxeringen finns särskilda spärar införda i K.L. Sålunda föreskrivs att beskattningen av belopp som före försäkringstagarens död utgår på grund av förmånstagareförordnande skall ske hos försäkringstagaren i fall då denne inte skulle varit berättigad till avdrag för beloppet, om han i stället direkt utbetalat det till förmånstagaren. Vidare skall försäkringstagaren beskattas, om han överlåtit P-försäkringen till annan juridisk person än pensionsstiftelse. Motsvarande gäller den som vid försäkringstagarens död eller i annat sammanhang efter försäkringstagaren fått förfoganderätten till försäkringen.

Av det föregående framgår att nuvarande bestämmelser om beskattning av livförsäkring reglerar bl. a. skattskyldigheten och fördelar denna mellan försäkringsgivare å ena och försäkringstagare m. fl. å den andra sidan. Fördelningen medför att kedjebeskattnings undviks av inkomst som utgörs av premiebelopp och ränta på sådana belopp. Ett samband finns sålunda i beskattningshänseende mellan de båda kategorierna skattskyldiga. Sambandet kvarstår även efter den år 1969 genomförda ändring av bestämmelserna om beskattning av försäkringsgivare som byggde på förslag av 1963 års försäkringsskattekommitté. Försäkringsanstaltens beskattning har sålunda nyligen översetts. Vid de nya överväganden som jag anser erforderliga i fråga om beskattningen av livförsäkringstagare och andra till sådan försäkring berättigade bör en utgångspunkt därför vara att någon ändring inte nu bör företas i den principiella uppbyggnaden av försäkringsgivarnas beskattning. I samband med dessa överväganden måste likväl en förutsättningslös prövning ske beträffande grunden för samordningen i beskattningshänseende mellan försäkringsgivare och försäkringstagare m. fl. Målet för övervägandena skall vara att söka åstadkomma i modern

bemärkelse rättvisa och praktiskt användbara beskattningsregler på området.

Olika åtgärder har under senare år vidtagits på beskattningsområdet i syfte att förhindra att bestämmelserna om beskattning av frivillig livförsäkring utnyttjas i skatteundandragande syfte. Här kan erinras om att försäkringsgivarna genom aktiv uppföljning av utvecklingen varit verk-samma för att inom livförsäkringsområdet medverka till att skattelagstift-ningens syfte upprätthålls. Bl. a. har självpatagna begränsningar gjorts i de olika slagen av P-försäkringar. Vidare har nya bestämmelser om den skattemässiga behandlingen av P-försäkring som meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse införts så sent som i december år 1969. Trots detta finns fortfarande möjligheter att genom försäkringsavtal uppnå från skilda synpunkter ej godtagbara lättnader i beskattningshänseende. Det torde inte vara ovanligt att en frivillig P-försäkring tecknas i annat syfte än att tillgodose behovet av pensionering. Syftet kan vara att genom rätt till premieavdrag och uppskjuten inkomstbeskattning av senare och i delbelopp utfallande pension åstadkomma en inkomst- och skatteutjämning. Även om detta syfte inte strider mot vissa av de tankegångar som hittills motiverat utformningen av de nuvarande beskattningsreglerna på området, kan det i dagens läge ifrågasättas om P-försäkring fortsättningsvis skall tillåtas tjäna ett sådant syfte. Behovet av inkomstutjämning mellan olika år bör därför undersökas och även alternativa medel till P-försäkring övervägas för lösningen i sammanhanget av skattefrågan.

De nya bestämmelserna om beskattning av makar har också konsekvenser som bör uppmärksammas. Pension som utbetalas på grund av P-försäkring utgör sålunda A-inkomst och beskattas därför individuellt hos den av makarna som uppbär pensionen. Premien för försäkringen är vidare avdragsgill för den make som betalat densamma, oavsett vilken av makarna som äger försäkringen. Den av makarna som har den större inkomsten kan därför med hjälp av en P-försäkring föra över A-inkomst i form av pension till make som har den mindre A-inkomsten eller som helt saknar sådan inkomst. På så sätt motverkas den effekt man avsett nå genom det progressiva uttaget av statlig inkomstskatt.

Också i de fall där försäkringstagaren avser att genom frivillig P-försäkring tillgodose eget eller annans behov av pension kan den nuvarande utformningen av beskattningsreglerna ifrågasättas. Jag syftar här närmast på den obegränsade avdragsrätten för premier och på att beskattningen av inkomstbelopp som svarar mot premieavdrag skjuts på framtiden utan att det allmänna tillgodogör sig någon form av uppskovsränta. Det kan göras gällande att den beloppsmässigt obegränsade rätten till premieavdrag främst gynnar speciella grupper. Till denna krets av personer hänför jag självfallet inte alla de skattskyldiga yrkesutövare och andra inom skilda områden som utan att vara löntagare har samma reella behov som dessa av rimliga pensionsförhållanden. Ett sådant socialt betingat behov av P-försäkring torde i själva verket vara betydande. Däremot syftar jag på större inkomsttagare och förmögenhetsägare med P-försäkring. För dessa skattskyldiga gäller dessutom att nuvarande beskattningsregler på området ger möjlighet till skatteundandragande i ej endast obetydlig mån genom bosättning utomlands när pensionen utbetalas. Härtill kommer att behovet allmänt sett av försäkringsskydd genom frivillig P-försäkring numera — med undantag för nyss nämnda kategorier med samma behov av rimliga pensionsförhållanden som löntagarna — torde kunna anses väsentligt mindre än i början av 1950-talet när reglerna om beskattning av P-försäkring

tillkom. I ett samhälle som det nuvarande med ett starkt utbyggt socialt trygghetssystem och kompletterande försäkringsskydd genom avtal på arbetsmarknaden behövs sålunda för den övervägande delen av de skattskyldiga inte på samma sätt som tidigare privata pensionsförsäkringar.

En beloppsmässig begränsning av rätten till avdrag för försäkringspremier bör därför övervägas. Sådana överväganden bör dock inte syfta till ändring i vad som nu gäller om avdrag för premier för P-försäkring som meddelats på grund av statlig eller kommunal tjänst eller till följd av avtal mellan arbetsmarknadens organisationer. I stället bör dessa P-försäkringar eventuellt kunna tas som riktpunkt vid en prövning av högsta avdragsgilla premie för annan P-försäkring. Också andra medel i syfte att åstadkomma en begränsning av avdragsrätten är tänkbara och bör övervägas, exempelvis en snävare inriktning av reglerna i KL om vad som är att anse som P-försäkring.

Som framgått innebär gällande bestämmelser om beskattning av P-försäkring att den som uppbär pension på grund av försäkringen normalt också är den som är skattskyldig för pensionen. Från denna huvudregel finns emellertid vissa undantag. Har förmånstagare på grund av förmånstagareförordnandet uppburit försäkringsbelopp före försäkringstagarens död, är inte förmånstagaren utan försäkringstagaren skattskyldig för beloppet. Så är fallet om försäkringstagaren inte skulle varit berättigad till avdrag vid sin inkomsttaxering för premien såsom för omkostnad eller periodiskt understöd till förmånstagaren. Dessa bestämmelser rörande försäkringstagare gäller också den som vid försäkringstagarens död eller eljest efter denne fått förfoganderätten till försäkringen.

Rätten att uppbära pension före försäkringstagarens död kan emellertid överföras på annan också på annat sätt än genom förmånstagareförordnande. Försäkringstagaren kan överlåta försäkringen som gåva. Är gåvotagaren då exempelvis studerande, minderårigt barn eller barnbarn till försäkringstagaren, skulle rätt till avdrag som för periodiskt understöd inte föreligga för honom om han utbetalt belopp motsvarande pensionen till barnet eller barnbarnet. Någon bestämmelse i skattelagsom i detta fall gör försäkringstagaren skattskyldig för den utfallande pensionen finns emellertid inte utan gåvotagaren blir skattskyldig. En större inkomsttagare kan härigenom göra betydande skattevinster. Genom att insätta en försäkrad som fyllt 55 år som ett led mellan sig själv, om han är yngre, och exempelvis sina barn kan han också kringgå den åldersspärr för P-försäkring som KL uppställer. Dessa och liknande sätt att utnyttja P-försäkring ter sig stötande från rättvisesynpunkt. Efter närmare utredning bör därför förslag till skatteregler framläggas som i framtiden i görlig mån förhindrar sådana åtgärder i skatteundrandragande syfte.

Livförsäkringsavtal tillkommer ofta för att skydda kompanjoner i företag och därmed företagets bestånd samt för att garantera medel till arvsskatt. För personer med större inkomster och förmögenheter synes emellertid tecknandet av livförsäkring i många fall vara mera en fråga om att göra en kapitalplacering än att skaffa ett försäkringsskydd. Den skattskyldige kan sålunda när som helst undandra ett stort kapitalbelopp från förmögenhetsbeskattning genom att betala in livförsäkringspremie till försäkringsgivare. Så länge premien förvaltas av försäkringsgivaren slipper försäkringstagaren och i förekommande fall förmånstagaren eller annan berättigad till försäkringen förmögenhetsskatt på motsvarande del av sitt kapital. Kapitalavkastningen blir under samma tid inte heller föremål för inkomstbeskattning hos dessa personer. Detta gäller oavsett om livförsäk-

ringen avser P- eller K-försäkring. Antalet stora försäkringar har till följd av bl. a. sådana förmånliga beskattningsregler ökat väsentligt under senare år. Förhållandet kan te sig stötande från rättvisesynpunkt inte minst med hänsyn till möjligheterna att belåna försäringen. Dessa möjligheter är av särskilt intresse när det gäller K-försäkring. En sådan är nämligen ett reellt kreditobjekt och kan belånas hos försäkringsgivaren inom ramen för sitt återköpsvärde. Visserligen medges enligt de s. k. grunder som enligt lagen (1948:433) om försäkringsrörelse skall finnas för livförsäkringsanstalt inte en omedelbar belåning i anslutning till försäkringens tecknande. Spärrtiden är emellertid förhållandevis kort. Härigenom kan belåningen av en större K-försäkring medföra betydande skattemässiga fördelar för låntagaren. Han behöver inte ta upp försäkringens värde som förmögenhetstillgång och får vid förmögenhetstaxeringen dra av lånet som kapitalskuld. Också i fråga om P-försäkring kan det synas stötande att försäkringstagare, förmånstagare eller annan berättigad till försäkringens undgår beskattning för kapital och kapitalavkastning som svarar mot inbetalda och av försäkringsgivaren förvaltade premier. Vid de överväganden som bör göras i fråga om beskattningsreglernas utformning måste därför undersökas om och i vilken mån försäkringstagaren eller, i förekommande fall, förmånstagaren eller annan berättigad till försäkringens bör beskattas för sådant kapital och för beräknad avkastning därav som i form av P- eller K-försäkring står inne respektive uppkommer hos försäkringsgivaren.

Den omprövning av beskattningsreglerna som jag här förordar måste innefatta även en bedömning av försäkringssparandets omfattning och betydelse för det enskilda hushållssparandet. Hos livförsäkringsanstalterna samlas årligen omkring två miljarder kr. i premier och den årliga nettoökningen av dessa försäkringsgivares placeringar utgör drygt 1,5 miljarder kr. Vid jämförelse med det totala hushållssparandet, omkring tre miljarder kr., utgör försäkringssparandet en inte obetydlig faktor i samhällsekonomin inte minst genom dess långtidsbundna karaktär. Utan att söka värdera för- eller nackdelar av försäkringssparandet måste återverkningarna av ändrade beskattningsregler belysas. På liknande sätt bör en bedömning i sammanhanget göras av den inverkan en ändring på beskattningsområdet enligt här givna riktlinjer kan tänkas få på försäkringsgivarnas verksamhet.

Mot denna bakgrund anser jag att sakkunniga bör tillkallas för att utreda de beskattningsfrågor som jag här tagit upp. De sakkunniga bör vara oförhindrade att behandla beskattningen av försäkringstagare, förmånstagare och annan berättigad till P- eller K-försäkring även ur andra synvinklar än de som anlagts i det föregående. Det bör sålunda stå de sakkunniga fritt att utreda och lägga fram de förslag i särskilda skattefrågor inom ramen för det nu aktuella beskattningsområdet som utredningsarbetet kan föranleda. De sakkunniga bör vidare ta kontakt med pågående utredningar inom områden av intresse för de sakkunnigas överväganden. Slutligen bör det ankomma på de sakkunniga att överväga i vad mån eventuellt nya bestämmelser om beskattning av P- och K-försäkringar bör få tillämpning på redan ingångna försäkringsavtal.

Kommittén har under tiden mars—oktober 1972 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har ett flertal sammanträden hållits med vissa kommittéledamöter och/eller experter.

Kommittén har den 8 december 1972 avgett promemoria (Ds Fi 1972:10) om vissa beskattningsfrågor angående frivillig pensionsförsäkring.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

40. Kommunalekonomiska utredningen (Fi 1971:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1971 för att utreda kommunernas ekonomi (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1972):

Ordförande:

Ekström, Sven E. A., f.d. förvaltningschef, led. av riksdagen (fr.o.m. den 28 december 1971)

Sakkunniga:

Carlshamre, Nils O. G., lektor, led. av riksdagen (fr.o.m. den 28 december 1971)

Holmqvist, A. Mary S., barnavårdsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 28 december 1971)

Johansson, Knut B. M., förbundsordförande, led. av riksdagen (fr.o.m. den 28 december 1971)

Josefson, Stig A., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 28 december 1971)

Järdler, Sven A., förbundsdirektör (fr.o.m. den 28 december 1971)

Kristenson, E. Valter, metallarbetare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 28 december 1971)

Larsson, K. S. Sigvard, direktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 28 december 1971)

Olsson, Bengt K., förbundsdirektör (fr.o.m. den 28 december 1971)

Åberg, Carl Johan, departementsråd (fr.o.m. den 28 december 1971)

Experter:

Alexandersson, Rune J., sekreterare (fr.o.m. den 2 juni 1972)

Bergsten, E. Rune, sekreterare (fr.o.m. den 25 september 1972)

Ericsson, Bengt G., kanslichef (fr.o.m. den 2 juni 1972)

Ericsson, Kjell U., förste sekreterare (fr.o.m. den 2 juni 1972)

Ericsson, Lars Eric, t.f. kansliråd (fr.o.m. den 25 september 1972)

Esaieson, Erik R. A., statistikchef (fr.o.m. den 2 juni 1972)

Hinno, Rein, departementssekreterare (fr.o.m. den 18 juli 1972)

Johansson, Karl-Erik, sekreterare (fr.o.m. den 2 juni 1972)

Myhlback, J. Lennart, fil. lic. (fr.o.m. den 2 juni 1972)

Nilsson, Alf G., kanslisekreterare (fr.o.m. den 27 oktober 1972)

Skalin, E. Douglas, förste sekreterare (fr.o.m. den 25 september 1972)

Werbell, Bror I., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Sekreterare:

Engström, Odd E. L., e. kansliråd (fr.o.m. den 3 mars 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 17 december 1971):

Vid behandlingen av 1971 års statsverksproposition i vad avser anslag för budgetåret 1971/72 till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. begärde riksdagen (FiU 1971: 11, rskr 1971:80) att en skyndsam parlamentarisk utredning skulle tillsättas rörande kommunernas ekonomiska situation varvid frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun skulle beaktas.

Expansionen hos primärkommuner och landsting har under hela efterkrigstiden varit mycket snabb. Räkнад i fasta priser steg den kommunala sektorns aktivitet med drygt 5 % om året under 1950-talet. Under 1960-talets första hälft accelererade denna tillväxttakt till nära 7 % årligen för att mot 1960-talets senare del accelerera ytterligare till ca 8 % i årlig tillväxttakt. Under 1950-talet och under 60-talets första hälft ökade investeringsutgifterna snabbare än konsumtionsutgifterna. Under den senare delen av 60-talet har förhållandet varit det motsatta med väsentligen snabbare ökningar av konsumtionsutgifterna än vad som gällt för investeringarna. Denna utveckling har inneburit att konsumtionsutgifterna mot slutet av 1960-talet tagit i anspråk nästan två tredjedelar av kommunernas resursförbrukning.

Den kommunala sektorn har under 1950-talet och även under 1960-talets senare del vuxit med en takt som vida överstiger tillväxten i de samlade produktionsresurserna såsom de mäts av bruttonationalprodukten (BNP). Detta har i sin tur inneburit att den kommunala sektorns andel av såväl sysselsättningen som de totala produktionsresurserna ökat kraftigt. 1950 var drygt 4 % av de sysselsatta verksamma hos kommuner och landsting, exkl. deras affärsverk. Denna andel hade fram till år 1970 vuxit till drygt 12 %.

De kommunala konsumtionsutgifterna domineras helt av de tre tunga utgiftsområdena utbildning, hälso- och sjukvård samt social omvårdnad, vilka står för ca 80 % av de totala kommunala utgifterna för konsumtionsändamål. Samtliga dessa tre utgiftsändamål har ökat kraftigt under såväl 1950- som 60-talen. Man kan dock notera att för såväl sjukvården som den sociala omvårdnaden har tillväxttakten accelererat snabbare än inom utbildningsområdet. Hälso- och sjukvårdens utvecklingstakt har ökat från nära 5 % om året under 1950-talet till nära 8 % under 1960-talet och den sociala omvårdnadens från knappt 3 % till drygt 8 % om året under samma tid. Utbildningsutgifternas expansion har i fasta priser ökat från drygt 4 till drygt 6 % i årlig tillväxttakt. Inom gruppen övriga kommunala verksamheter, vilka svarar för ca 20 % av kommunernas konsumtionsutgifter, har tillväxttakten varierat kraftigt mellan olika verksamhetsgrenar. Sammantaget har dessa dock ökat med 3 à 4 % om året under hela perioden 1950—1970. Till en viss del förklaras den kommunala konsumtionens tillväxtstruktur av förändringar i ansvarsfördelningen mellan stat och kommun. Som exempel på detta kan nämnas att de kommunala delarna av polisväsendet förststatligades den 1 januari 1965 och att den psykiatriska sjukvården den 1 januari 1967 överfördes från den statliga sektorn till landstingen. Till en viss del förklaras den även av olika beslut som statsmakterna fattat och vilka har haft återverkningar på de kommunala utgifterna. Exempel på detta är grundskolereformen och besluten om den nya gymnasiala skolan. Genom olika bidragskonstruktioner har dock staten tagit på sig en betydande del av ansvaret för finansieringen av de utgifts-

ökningar som kommunerna härigenom förorsakats.

Även de kommunala investeringsutgifterna har uppvisat mycket betydande uppgångar. Särskilt under 1960-talet har dessa stigit med en takt som är dubbelt så stor som den samlade kapitalbildningens. Räknat exkl. bostadsbyggande har den kommunala kapitalbildningen stigit med i genomsnitt ca 10 % om året under 1960-talet medan samhällets totala bruttoinvesteringar vuxit med ca 5 % årligen. Till en väsentlig del sammanhänger denna kraftiga kapitalbildning med utvecklingen på den kommunala konsumtionens område. De snabba ökningarna där har krävt ett ökat byggande av exempelvis skolor, sjukhus och ålderdomshem. Det ökade bostadsbyggandet har ävenledes krävt en motsvarande ökning av de kommunala följdinvesteringarna.

Inom den kommunala sektorn svarar den landstingskommunala verksamheten för de mest betydande ökningarna. Under 1960-talet uppgår den landstingskommunala utgiftsexpansionen, räknad i fasta priser, till drygt 10 % per år medan den primärkommunala verksamheten ökat med ca 5 % om året, dvs. landstingen har under denna period ökat dubbelt så snabbt som primärkommunerna. Denna skillnad i tillväxttakt innebär att landstingens andel av den totala kommunala verksamheten har expanderat. Vid 1960-talets ingång svarade landstingen för drygt 20 % av den totala kommunala verksamheten. Denna andel hade vuxit till omkring 30 % fram till år 1970.

Enligt den nu tillgängliga statistiska informationen uppvisar finansieringen av denna snabbt expanderande verksamheten relativt stabil struktur under perioden 1950—1970. Av kommunernas totala inkomster svarar kommunalskatten under praktiskt taget hela denna period för ca hälften medan de statliga drift- och investeringsbidragen samt övriga inkomster i form av avgifter, räntor och liknande svarar för återstoden. Vissa förändringar har dock inträffat. Det gäller i första hand de statliga drift- och investeringsbidragen som uppvisat en växande andel av de totala kommunala inkomsterna. Vid 1950-talets början svarade dessa bidrag för icke fullt 20 % av de kommunala inkomsterna. År 1970 hade denna andel vuxit till inemot 30 %, dvs. ökat sin andel av de kommunala inkomsterna med ca 50 %. Påpekas bör att en väsentlig del av denna uppgång skedde i samband med 1958 års ortsavdragsreform. Uttryckt i absoluta belopp har detta inneburit mycket snabba uppgångar i den statliga bidragsgivningen till kommunerna. År 1950 erhöll den kommunala sektorn knappt 600 milj. kr. sammanlagt i bidrag från staten. År 1960 hade bidragen ökat till 2,5 miljarder kr. för att år 1970 uppgå till drygt 9 miljarder kr. Satta i relation till summan av de statliga konsumtions- och investeringsutgifterna har bidragen till kommunerna ökat från ca 20 % år 1950 till drygt 30 % år 1960 och till drygt 50 % år 1970.

Parallellt med denna ökning har även den kommunala utdebiteringen stigit. Vid ingången av 1950-talet låg den kommunala utdebiteringen per inkomstskattekrona på något under 10 kr. Fram till år 1960 hade denna vuxit till 14:63, år 1965 till 17:25, år 1971 till 22:54 och uppgår för år 1972 till 23:78. En väsentlig förklaring till dessa snabba ökringar ligger i den reala aktivitetens ökning som redan tidigare berörts. Men utöver denna tillkommer även förhållandet att den kommunala kostnadsutvecklingen uppvisat en i förhållande till flertalet andra verksamhetsområden ogynnsam utveckling. Under praktiskt taget hela perioden uppvisar den kommunala konsumtionen en kostnadsutveckling som är nästan dubbelt så snabb som den som gäller för exempelvis privat konsumtion. Delvis framstår detta som en följd

av det sätt på vilket resultatet av den kommunala verksamheten statistiskt registreras, nämligen enbart genom de däri nedlagda kostnaderna, vilket innebär att den eventuella förekomsten av en ökad produktivitet inte ges möjlighet att komma till uttryck. Å andra sidan kan man konstatera att den kommunala kostnadsutvecklingen, som under 1950-talet och de första åren av 1960-talet låg på i stort sett samma nivå som den statliga, omkring åren 1963—1965 började bli successivt mera oförmånlig trots att beräknings-sättet i fråga om produktivitetsförhållandena är desamma i de båda sekto-rerna. Under 1960-talets senare del uppgick den kommunala kostnadssteg-ringen till knappt 8 % om året, medan den för den statliga sektorn uppgick till ca 5 %.

De snabba ökningarna i kommunernas reala resursförbrukning och i skattesatser och bidragsanspråk utgör enligt min mening ett växande pro-blem. På längre sikt framstår en fortsatt kommunal expansion av samma storlek som den under 1960-talets senare del som klart oförenlig med kravet på en balanserad samhällsutveckling. En fortsatt utveckling i samma takt kommer att i allt för hög grad beskära andra sektorer utvecklingsmöjlig-heter och även alltför kraftigt begränsa de privata hushållens köpkraft. Taktens i den kommunala utgiftsexpansionen måste således nedbringas till en nivå som står i bättre överensstämmelse med tillväxten i landets totala inkomster och produktionskapacitet.

Mot denna bakgrund framstår en allsidig utredning om kommunernas ekonomiska situation som motiverad. Denna bör givetvis avse såväl den *primärkommunala* som den *landstingskommunala verksamheten*. Med hänsyn till att frågor rörande den kyrkokommunala verksamheten prövas inom 1968 års beredning om stat och kyrka (U 1969: 50) bör utredningen dock inte omfatta dessa frågor. Utredningen bör göras av en parlamenta-riskt förankrad kommitté.

En av kommitténs huvuduppgifter bör vara att söka bedöma efterfrå-geutvecklingen på de olika områden som har ett kommunalt huvudman-naskap. Jag framhöll tidigare att samtliga de tre tunga utgiftsområden, som kommunerna nu har ansvaret för, nämligen *undervisning, hälso- och sjuk-vård* samt social omvårdnad, uppvisat utomordentligt kraftiga öknings- under 1960-talet. Man kan nu peka på en del faktorer som bör medföra att dessa ökningstal icke blir fullt ut lika stora i framtiden. Under 1960-talet har man exempelvis genomfört en reformerad och utvidgad ungdomsutbild-ning. Ett fortsatt reformarbete kommer med all sannolikhet icke att få samma omfattning eller bli lika resurskrävande som det tidigare. En annan faktor som har drivit fram kommunala utgiftshöjningar under 1960-talet är bostadsbyggandets acceleration. Den nu uppnådda nivån på bostadsbyg-gandet kommer enligt de nu föreliggande planerna inte att höjas under de närmaste åren, varför det framstår som sannolikt att den kommunala expansionen av denna anledning inte ytterligare kommer att påskyndas. Å andra sidan kan man peka på ett antal nytillkommande faktorer som kommer att driva på utvecklingen inom den kommunala sektorn. Exempel på sådana är vuxenutbildningen och de ökade kraven på samhällelig barn-tillsyn. Vidare kan anföras att utvecklingen på hälso- och sjukvårdens områden enligt kommunernas planer även fortsättningsvis skulle bli starkt uppåtriktad. Kommittén bör göra en fördjupad analys av efterfrågeut-vecklingen på dessa och övriga kommunala tjänster. I anslutning härtil bör kommittén ägna särskild uppmärksamhet åt frågan hur efterfrågan kan styra genom t. ex. priser eller kvantitativa restriktioner.

Mot bakgrunden av sådana efterfrågeundersökningar bör kommittén

genomföra en analys av vilka reala resurser som skulle behöva tas i anspråk för att tillgodose olika kommunala tjänster. Dessa analyser, som bör omfatta efterfrågan på såväl arbetskraft som kapital, bör som utgångspunkt ha alternativa antaganden om inriktningen och omfattningen av de kommunala tjänster som enligt kommitténs bedömningar bör tillgodoses i framtiden.

Jag vill i detta sammanhang peka på att kommunernas beredvillighet att tillgodose olika efterfrågebehov påverkas av de statliga bidragssystemens utformning. Statsbidragen har ofta konstruerats med syfte att direkt stimulera en ökad kommunal aktivitet inom en viss sektor. Det kan sålunda hävdas att statsmakternagenom utformningen av bidragssystemen drivit på den kommunala utgiftsexpansionen. De konsekvenser som ett bibehållande av statsbidragssystem med en sådan konstruktion kan ha på kommunernas efterfrågan bör belysas av kommittén.

Med utgångspunkt i analyserna av alternativa efterfrågemönster på det kommunala området och de därmed sammanhängande anspråken på reala resurser bör kommittén bedöma den framtida kommunala finansieringssituationen. Härvid bör utvecklingen av de skilda kommunala finansieringskällorna bedömas var för sig.

Den kommunala upplåningen intar som finansieringsform såtillvida en särställning att den inte innebär en slutlig finansiering utan kommer att senare återkomma som utgifter för räntor och amorteringar. Det torde vara realistiskt att vid utredningen utgå från ett i huvudsak oförändrat framtida upplåningsutrymme i relativ mening för den kommunala sektorn.

Vissa kommunala tjänster är f. n. avgiftsbelagda. Vid sidan av att utgöra en av kommunernas finansieringskällor är avgifterna, som jag tidigare pekat på, även ett instrument för att styra efterfrågan på kommunala tjänster. De finansiella effekterna av kommitténs bedömningar av avgiftsinslaget i de alternativa efterfrågeanalyserna bör ligga till grund för kommitténs redovisning av denna finansieringskälla. Därvid kan det visa sig nödvändigt att av finansieringsskäl ompröva de i efterfrågeanalyserna gjorda antagandena om omfattningen av avgiftsfinansieringen av kommunala tjänster.

Som jag tidigare redovisat har statsbidragen till kommunerna vuxit kraftigt under en följd av år. Sålunda har statsbidragen inte endast ökat i takt med den kommunala utgiftsexpansionen utan deras andel av den totala kommunala finansieringen har också vuxit kraftigt. En fortsättning av denna utveckling framstår inte som meningsfull eftersom finansiering genom statsbidrag i sista hand drabbar de medborgare som även är kommunala skattebetalare. I fråga om statsbidragsutvecklingen leder självfallet olika efterfrågemönster som kommittén har att arbeta med till olika resultat. Kommittén bör med anledning härav undersöka fördelar och nackdelar av en övergång till mera generella former för statsbidragsgivningen.

När det slutligen gäller skattefinansieringen bör kommittén mot bakgrund av de gjorda efterfrågeanalyserna och bedömningarna av utvecklingen beträffande de övriga finansieringskällorna belysa effekterna för den kommunala utdebiteringen. Det framstår i dag helt klart att utrymmet för en fortsatt stegring av den kommunala utdebiteringen är ytterst begränsat. Mot bakgrund härav bör kommittén redovisa konsekvenserna för de kommunala utgiftsprogrammen av en i framtiden i huvudsak oförändrad genomsnittlig utdebiteringsnivå, således en skattefinansiering inom ramen för skatteunderlagets tillväxt. I samband härmed bör kommittén alternativt pröva frågan om en begränsning av den kommunala beskattningsrätten, begränsning av den kommunala expansionen genom fysiska regleringar

eller en kvantitativ reglering av lånefinansieringen. Olika former för begränsningar eller kombinationer därav bör utredas.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att såväl primärkommunerna som landstingen av statsmakterna var för sig tilldelats en självständig beskattningsrätt. Som jag tidigare framhöll svarar landstingens expansion för en väsentlig del av den kommunala sektorns sammantagna ökning. Det kan inte uteslutas att den snabba landstingskommunala expansionen delvis är betingad av att man tillerkänt huvudmännen för i stort sett ett enda konsumtionsområde — nämligen hälso- och sjukvården — en självständig beskattningsrätt. Kommittén bör sålunda undersöka vilka samordningsformer som är möjliga för att vid den primär- och landstingskommunala utdebiteringen åstadkomma en effektivare avvägning mellan olika kommunala konsumtionsändamål och en för hela det kommunala området överbryggande utgiftsprövning.

Jag vill erinra om att den år 1970 tillkallade beredningen (C 1970: 28) av vissa frågor rörande den regionala samhällsförvaltningens uppgifter och organisation (länsberedningen) sysslar med frågor som på olika sätt berör kommunernas ekonomiska situation. Visserligen skall länsberedningen enligt sina direktiv inte ta upp frågan om ändringar i kostnadsfördelningen som kan aktualiseras av beredningens överväganden om arbetsfördelningen mellan stat och kommun. Men detta innebär självfallet inte att beredningen kan bortse från ekonomiska faktorer i sina bedömningar. Den från effektivitets- och kostnadssynpunkt viktiga principen att den som har det funktionella ansvaret för en verksamhet även skall bära kostnadsansvaret måste sålunda också få betydelse för arbetsfördelningen mellan stat och kommun. Kommittén bör i samråd med länsberedningen överväga vilka konsekvenser som ändringar i uppgifts- och funktionsfördelningen mellan stat och kommun bör få i fråga om kostnadsfördelningen dem emellan. Förändringar i arbetsfördelningen förutsätter förhandlingar om ett avlösningförfarande vilket emellertid får ske i annan ordning än genom kommitténs och beredningens arbete.

Jag vill även erinra om att budgetutredningen (Fi 1970: 64) givits i uppdrag att undersöka hur man skall få till stånd en samordning mellan kommunernas ekonomiska aktivitet och den statliga stabiliseringspolitiken. Kommittén bör beakta det arbete som budgetutredningen här utför och de resultat som man kommer fram till.

Den bedömning som kommittén har att göra rörande den framtida kommunala utvecklingen i olika hänseenden bör i första hand avse perioden 1971—1980. Den under slutet av år 1970 publicerade långtidsutredningen (SOU 1970: 71) "Svensk ekonomi 1971—1975 med utblick mot 1990" bör tillsammans med de ställningstaganden som regering och riksdag gjort till denna utgöra en lämplig utgångspunkt i fråga om den totala samhällsekonomiska utvecklingen.

En särskild fråga som kommittén bör ägna uppmärksamhet är att åstadkomma en samstämd statistisk redovisning av såväl skatter, statliga bidrag som övriga inkomster på de kommunala budgeterna. I fråga om de statliga bidragen bör man söka åstadkomma redovisningen så att den betydande diskrepans försvinner som nu föreligger mellan kommunernas egen redovisning av dessa och den som erhålls via den statliga budgetredovisningen. Man bör i anslutning till denna statistiska genomgång även söka belysa den kommunala upplåningens omfattning och olika former, eftersom statistiska diskrepanser av betydande storlek förekommer mellan olika källor även på detta område.

Utredningen har under tiden december 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden. Därutöver har åtta sammanträden hållits med tre särskilda arbetsgrupper för frågor om kommunernas verksamhet efter år 1960, den framtida efterfrågan på kommunala tjänster samt statsbidrag till kommunerna.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

41. Pensionsadministrationsutredningen (Fi 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari 1972 för att utreda frågan om registrering och bearbetning av matrikeluppgifter inom den statliga personalpensioneringen, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 18 mars 1972):

Utredningsman:

Rydén, Jan E., avdelningschef (fr.o.m. den 2 mars 1972)

Expert:

Bäcklund, Nils J., direktör (fr.o.m. den 2 mars 1972)

Sekreterare:

Sandell, Bo V., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 2 mars 1972)

Lokal: Statskontoret, Box 2106, 103 13 Stockholm 2, tel. växel 22 0860 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Löfberg till statsrådsprotokollet den 25 februari 1972):

Bestämmelserna för den statliga personalpensioneringen återfinns i statens allmänna tjänstepensionsreglemente (1959:287) — SPR — med anslutande bestämmelser. Pensionsmyndigheten prövar fråga om rätt att erhålla pensionsförmån i den mån sådan prövning inte ankommer på Kungl. Maj:t. Pensionsmyndigheten fastställer förmånens belopp. Pensionsmyndighet är i allmänhet statens personalpensionsverk (SPV).

De data som är av betydelse för bedömande av anställdas pensionsrätt skall enligt 16 § kungörelsen (1959:420) med tilläggsbestämmelser till SPR — TB SPR — införas i tjänstematrikel. Matrikel skall föras av vederbörande myndighet, i den mån annat inte föreskrivits, eller av SPV.

Enligt uppdrag som meddelats av Kungl. Maj:t den 5 mars 1971 har statskontoret i skrivelse den 25 maj 1971 redovisat erfarenheter från insamling och bearbetning av pensionsgrundande information från myndigheter i samband med statskontorets försöksverksamhet med personaladministrativ informationsbehandling. Samråd i ärendet har skett med SPV. Av statskontorets skrivelse framgår bl.a. följande.

Statskontoret har i samarbete med SPV granskat tjänstematriklarna hos tolv statliga myndigheter av varierande storlek. Hos två av myndigheterna har matrikeluppgifterna för samtliga anställda granskats och i övriga fall

uppgifterna för mellan 20 och 30 anställda. Granskningen visar på brister i matrikelföringen hos flertalet myndigheter. Bristerna består bl.a. i att tjänsteårspåverkande ledighet inte registrerats eller angetts felaktigt och att bestämmelserna om kvalifikationstid tillämpats oriktigt. Ofullständiga matrikeluppgifter kan medföra risk för felaktig beräkning av pensionsförmån. Den anställde har begränsade möjligheter att beräkna sina pensionsförmåner på grund av att pensionsreglerna är invecklade och svåra att tillämpa. För SPV:s del förorsakar ofullständiga matrikeluppgifter ett betydande merarbete. Försöksverksamheten inom den pågående översynen av den statliga personaladministrativa verksamheten omfattar data-mässiga registreringar för personalpensioneringen av de pensionsdata som enligt nuvarande ordning skall registreras i tjänstematriklarna. I försöksverksamheten tas dock, utom i ett fall, endast med sådana pensionsdata som avser tid efter myndighets anslutning till försöksverksamheten. Statskontoret avser att under försöksverksamheten maskinellt framställa tjänstematriklar åt anslutna myndigheter avseende data efter myndighetens anslutning. Ytterligare rationaliseringar kan göras inom pensionsområdet genom att man använder de på angivet sätt registrerade pensionsdata som underlag för maskinell uträkning av pensionsförmåns bruttobelopp.

SPV har avgett yttrande, varav framgår följande. Den framtida pensionsbestämningen kan rationaliseras på två sätt som kompletterar varandra. Dels kan bestämmelserna förenklas, dels kan rutinerna för registreringen av pensionsdata ändras. Förenklingen kan avse främst kvalifikationstidskraven och bestämmelserna om vilka ledigheter som skall påverka tjänsteårsberäkningen. Under nuvarande förhållanden är verkets dominerande arbetsuppgift att granska inkommet material och komplettera det. Även om t.ex. tjänsteårsberäkningen förenklas kommer det att föreligga svårigheter att rätt tyda information om förhållanden som ligger långt tillbaka i tiden. Pensionsdata som hänför sig till tid före ändring bör nollställas, dvs. granskas, bearbetas och registreras. SPV anser att rationaliseringsvinster av nollställning och åtgärder för att åstadkomma maskinell uträkning av pensionsförmåns bruttobelopp är så stora att utredning bör ske i ämnet.

Jag anser självfallet att det är av stor vikt att de uppgifter som bildar underlag för pensionsförmåns bestämmande är riktiga och fullständiga. Felaktiga eller ofullständiga matrikeluppgifter innebär risk för felaktig beräkning av pensionsförmån. Statskontorets redovisning av erfarenheter från arbetet med att samla in och bearbeta pensionsdata från myndigheter visar att brister i matrikelföringen förekommer hos flertalet av de undersökta myndigheterna.

Det finns anledning att antaga att motsvarande brister kan förekomma även hos andra myndigheter än de undersökta. Bristerna i matrikelföringen kan bl.a. bero på att gällande bestämmelser är svåra att tillämpa och på att nuvarande registrering av pensionsdata inte är ändamålsenlig.

Pensionsbestämmelserna ses fortlöpande över. En del pensionsbestämmelser av intresse i detta sammanhang har redan förenklats. Det gäller t.ex. kvalifikationstidskraven och reglerna om vissa inskränkningar i pensionsrätten. Den pensionsavtalsgrupp som har tillsatts gemensamt av statens avtalsverk och personalens huvudorganisationer skall enligt gällande avtal om löner 1971—1973 för statstjänstemän m.fl. (ALS 1971—73) fortsätta sitt arbete med inriktning på att snarast möjligt åstadkomma ett pensionsavtal och därvid ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om förenkling av gällande regler.

Det är enligt min mening angeläget att utreda frågan om registrering och bearbetning av matrikeluppgifter. Uppgiften bör anförtros en särskild sakkunnig. Den sakkunnige bör få i uppdrag att utreda även förutsättningarna för en aktualisering av uppgifterna och på grundval därav lägga fram förslag om hur en aktualisering skall genomföras.

Den sakkunnige bör vidare kartlägga vilka återverkningar förslagen kan få på SPV:s arbetsuppgifter och organisation. Om den sakkunnige på grundval av denna kartläggning finner att en annan organisation skulle vara mer ändamålsenlig än den nuvarande, bör han lägga fram förslag härom. Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Den sakkunnige bör med förtur utreda frågan om aktualisering av uppgiftsmaterialet och dess inverkan på SPV:s organisation.

Den sakkunnige bör vara oförhindrad att ta upp också andra frågor som hänger samman med de nu nämnda.

Den sakkunnige bör bedriva sitt arbete i kontakt med pensionsavtalsgruppen samt med Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet och Kommunernas pensionsanstalt.

Utredningen har under tiden mars—oktober 1972 hållit 15 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

42. 1972 års skatteutredning (Fi 1972:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att se över skattesystemet, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 maj 1972):

Ordförande:

Brandt, Erik R., f.d. ombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Sakkunniga:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Björne, B. Gunnar, kansliråd (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Gadd, P. E. Arne, revisionsdirektör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Hermansson, Carl-Henrik, chefredaktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Hörlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Kristenson, E. Valter, metallarbetare, led. av riksdagen (fr. o. m. den 2 maj 1972)

Krönmark, Eric A., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Meidner, Rudolf A., fil. dr (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Nettelbrandt, A. Cecilia, jur. kand., andre vice talman (fr. o. m. den 2 maj 1972)

Nilstein, Arne H., förbundsdirektör (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Svensson, Stig R., direktör (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Tobisson, Lars F., direktör (fr.o.m. den 2 maj 1972)

Experter:

Edlund, C. Bertil, kansliråd (fr.o.m. den 13 juni 1972)

Jönsson, E. Gustav, departementsråd (fr.o.m. den 23 oktober 1972)

Lindstam, Leif E., kammarrättsassessor (fr.o.m. den 23 oktober 1972)

Nilsson, Alf G., kanslisekreterare (fr.o.m. den 23 oktober 1972)

Sekreterare:

Swartling, Anders J. A., e. regeringsrättssekreterare (fr.o.m. den 13 juni 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 14 april 1972):

Vid behandlingen av prop. 1971:140 angående konjunkturstimulerande åtgärder begärde riksdagen (FiU 1971:47, rskr 1971:293) att en förutsättningslös utredning om skattesystemet skulle tillsättas.

Vårt skatte- och avgiftssystem har varit och är föremål för kontinuerlig översyn i en mångfald olika avseenden. Efter det att allmänna skatteberedningen avgav sitt betänkande år 1964 (SOU 1964:25) har bl.a. följande utredningar avgett betänkanden, nämligen aktievinstutredningen (SOU 1965:72), familjeskatteberedningen (Ds Fi 1969:4 och 5), företagsskatteutredningen (SOU 1968:26), skogsskattekommittén (SOU 1969:30), kapitalskatteberedningen (SOU 1969:54, SOU 1971:46) och jordbruksbeskattningskommittén (SOU 1971:78).

Några av dessa utredningsförslag har lett till ändrad skattelagstiftning. På grundval av andra utarbetas f.n. lagförslag.

Bland utredningar på skatteområdet som nu pågår kan nämnas 1969 års punktskatteutredning (Fi 1970:57), företagsskatteberedningen (Fi 1970:77), skatteutredningen om periodiskt understöd (Fi 1970:61), realisationsvinstkommittén (Fi 1970:79), mervärdeskatteutredningen (Fi 1971:5), utredningen med uppdrag att verkställa en översyn av gällande beskattningsregler rörande ideella föreningar (Fi 1971:6) och utredningen med uppdrag att se över beskattningen av livförsäkringstagare m.m. (Fi 1971:7). Av sakkunniguppdrag med nära anknytning till skattefrågor kan vidare nämnas familjepolitiska kommittén (S 1966:36) och sjukpenningutredningen (S 1970:39).

Det är uppenbart att de motiv som på sin tid föranledde tillsättandet av den allmänna skatteberedningen inte nu är för handen. Bakgrunden till att beredningen tillsattes, vilket skedde år 1960, var bl.a. införandet av den allmänna varuskatten året innan. En väsentlig fråga för beredningen var sålunda avvägningen mellan direkt och indirekt beskattning. I direktiven till beredningen pekade jag också på att "vårt nuvarande skattesystem i stora delar har tillkommit i ett helt annat samhälle än det i vilket vi lever idag."

Som jag redan erinrat om har vårt skatte- och avgiftssystem under senare år prövats och i väsentliga avseenden också förändrats. Främst märks härvid utbyggnaden av mervärdesskatten. Skäl föreligger därför inte att nu tillkalla en utredning med de uppgifter allmänna skatteberedningen hade. Den utredning om skattesystemet som nu bör komma till stånd, bör därför ges uppgifter som är annorlunda avgränsade än allmänna skatteberedningens.

Jag vill i detta sammanhang erinra om det uppdrag som givits åt företagskatteberedningen. Enligt sina direktiv skall beredningen vid sina överväganden om företagsbeskattningens utformning och nivå beakta såväl stabiliseringspolitiska som tillväxtpolitiska och fördelningspolitiska mål. Vid den samlade bedömning av företagsbeskattningen som beredningen har att göra, skall en avvägning ske mellan företagsbeskattningens betydelse för inkomst- och förmögenhetsfördelningen, dvs. beskattningens fördelningspolitiska mål, och företagsbeskattningens funktion att möjliggöra en fortsatt utbyggnad, tillväxt och nyetablering av företag i vårt land. Företagskatteberedningens direktiv är så vidsträckta att praktiskt taget alla frågor som rör företagets beskattning kan prövas av beredningen. Av dessa skäl bör företagsbeskattningen inte ingå bland den nu föreslagna utredningens uppgifter.

Ett annat beskattningsområde som också naturligen bör undantas från utredningens prövning gäller den kommunala beskattningen. I direktiven till den utredning (Fi 1971:8) om kommunernas ekonomi som nyligen tillsatts ingår nämligen att pröva frågan om den kommunala beskattningsrättens utformning.

Skatte- och avgiftssystemet kan i princip sägas vara uppbyggt av fyra huvudkomponenter: den årliga inkomst- och förmögenhetsskatten, mervärdesskatten, de speciella konsumtions- och omsättningsskatterna i form av s.k. punktskatter samt socialförsäkringsavgifterna. Med avseende på uppbringningen kan den allmänna arbetsgivaravgiften jämföras med socialförsäkringsavgifterna. Vid sidan av de här nämnda formerna för beskattning finns vissa andra former, såsom arvs- och gåvoskatt, fordonsskatter och prisregleringsavgifter. Jag har i det föregående berört skälen varför företagsbeskattningen och frågan om den ekonomiska ansvarsfördelningen mellan stat och kommun bör lämnas utanför utredningsuppdraget. Utredningens verksamhet bör följaktligen huvudsakligen inriktas på inkomst- och förmögenhetsskatt, mervärdesskatt samt arvs- och gåvoskatt, allt såvitt rör fysiska personer och därmed jämställda skattskyldiga.

Vårt skatte- och avgiftssystem har tre huvuduppgifter, nämligen att bestrida det allmännas utgifter, att tjänstgöra som ett av medlen för stabiliseringspolitiken samt att verka som ett av instrumenten för fördelningspolitiken.

Frågan om skattesystemets uppgift att bestrida det allmännas utgifter, dvs. beskattningens totala höjd, är till sin karaktär en sådan politisk fråga, som det vid varje tillfälle ankommer på riksdagen att fatta beslut om. Utredningen skall därför inte väcka förslag i denna fråga. Vid prövningen av hur ett skattesystem skall kunna fungera under kommande år bör utredningen emellertid beakta följande. Med hänsyn till de åtaganden som staten har att svara för är det inte sannolikt att det totala uttaget av skatter och avgifter skall kunna minska inom överblickbar framtid. Den direkta beskattningen har nått en sådan höjd att en ökning av skattesatserna inte framstår som möjlig eller lämplig. Den väsentliga skattekälla som tycks stå

till förfogande är mervärdeskatten. I detta sammanhang bör dock anmärkas att mervärdeskatten nu nått en internationellt sett hög nivå, och att fortsätta höjningar endast torde kunna ske i mycket begränsad omfattning.

Frågan hur skatterna skall användas i stabiliseringspolitiken prövas av budgetutredningen (Fi 1970: 64) och har i vissa avseenden berörts även av grundlagberedningen (SOU 1972: 15). Den nya utredningen bör således inte särskilt pröva frågor som hör till denna funktion hos skattesystemet.

Utredningens huvuduppgift bör vara att bedöma de fördelningspolitiska aspekterna av skatte- och avgiftssystemet. Jag vill därvid erinra om att riksdagen (FiU 1971: 37, rskr 1971: 254) understrukit att ett bättre underlag bör skapas för en bedömning av skattesystemets fördelningspolitiska effekter. För att utredningen skall kunna fullgöra sina uppgifter på hithörande områden, är det självfallet angeläget att utredningen söker medverka till att förbättra underlaget för bedömningar av skattesystemets fördelningspolitiska verkningar. Det bör därför ankomma på utredningen att pröva denna fråga.

Allmänt gäller att beskattningen skall medverka till att åstadkomma en jämnare real inkomstfördelning och standardutveckling medborgarna emellan. Principen om en progressiv statsskatt måste därför behållas, och de marginalskatteeffekter som därav föranleds speglar den grundläggande tanken om beskattning efter bärkraft.

Från fördelningspolitisk synpunkt är det givetvis beskattningens relativa höjd för olika grupper av medborgare och olika inkomsttagarkategorier som är av avgörande betydelse. I den politiska debatten har härjämte den s.k. marginalsatten, dvs. skatten på inkomstökningar, skjutits i förgrunden. Som jag nyss framhållit är detta en följd av att den direkta statsskatten har getts en — från fördelningspolitiska synpunkter önskvärd — progressiv utformning. Den totala marginaleffekten vid stigande inkomst beror dock inte enbart på skattesystemets utformning. Av betydelse blir även att inkomstprövade bidrag, i första hand bostadstilläggen, reduceras vid stigande inkomst. Det är en följd av att dessa bidrag av fördelningspolitiska skäl har utformats så att de utgår med de största beloppen där behovet är störst, dvs. de har differentierats efter inkomsten. Det bör understrykas att marginaleffekten — den sammanlagda effekten av skatteökning och bidragsminskning vid stigande inkomst — är ofrånkomlig i ett progressivt skattesystem där bidragsbeloppen sätts i relation till inkomsten på sådant sätt att högre bidrag utgår vid lägre inkomster. Vid sina överväganden om beskattningens marginaleffekter bör utredningen även beakta det förhållande jag nu pekat på. Utredningen bör därvid uppmärksamma såväl konstruktionen av statliga bidragssystem som frågan om beskattning i stället för inkomstprövning av bidragen. Det finns vidare anledning för utredningen att i samband härmed pröva de indirekta skatternas fördelningspolitiska effekter och med hänsyn härtill deras lämpliga konstruktion.

Bland andra problem som utredningen kommer att möta inom den angivna ramen för dess verksamhet hör bl.a. den inverkan prisutvecklingen får på beskattningens fördelningspolitiska målsättningar. Jag vill härvid erinra om att i det betänkande som låg till grund för riksdagens i det föregående nämnda hemställan om en utredning av skattesystemet har finansutskottet anfört att utskottet finner en indexreglering av skattesystemet mindre lämplig. I stället bör, fortsätter utskottet, beskattningen på samma sätt som hittills tid efter annan omprövas och avvägas med hänsyn till penningvärdeförändringen och ändrade förutsättningar i övrigt. Av dessa skäl har utskottet avstyrkt ett motionsyrkande med begäran om

ändring av det direkta skattesystemet så att penningvärdeförändringar inte automatiskt medför ökat skattetryck och därmed minskad köpkraft. Jag delar den uppfattning som kommit till uttryck i utskottsutlåtandet och godkänts av riksdagen och anser således att utredningen inte har anledning att överväga frågan om en indexreglering av skattesystemet.

Ett annat konkret problem som utredningen kan möta är t.ex. frågan om behandlingen i skattehänseende av de s.k. faktiskt sambeskattade, dvs. makar som arbetar tillsammans i jordbruk eller rörelse. Jag utgår här ifrån att principen om individuell beskattning, som infördes år 1970, kommer att alltjämt bestå. En annan fråga som utredningen bör ägna uppmärksamhet är konstruktionen av existensminimireglerna. I denna fråga finns en framställning från riksdagen om utredning (rskr 1971: 262).

Utöver vad jag nu anfört vill jag endast påpeka att det är ett sedan länge från många håll framfört önskemål att det nuvarande i flera hänseenden invecklade regelsystemet inom skattelagstiftningen får en så enkel utformning som möjligt. Utredningen bör således försöka finna förenklingar som kan medföra lättnader såväl för den enskilde som för skatteadministrationen.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 2 juni 1972):

Riksdagen har anfört (SkU 1972:32, rskr 1972:238) att skatte- och bidragsreglerna kan leda till otillfredsställande resultat för folkpensionärerna. Svårigheterna hänger intimt samman med de nu gällande avtrappningsreglerna för vissa bidrag och förmåner. Den tillsatta skatteutredningen bör därför enligt riksdagens mening vid behandlingen av likartade problem inom andra delar av skatte- och bidragssystemet även beakta de särskilda problem och svårigheter, som gäller folkpensionärernas extrainkomster.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:ts bemyndigar chefen för finansdepartementet att uppdra åt utredningen av skattesystemet, m. m. att också pröva frågan beträffande beskattningen av folkpensionärernas extrainkomster i enlighet med vad riksdagen sålunda anfört.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1972 hållit tre sammanträden. Därutöver har sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom utredningen.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

43. Utredningen (Fi 1972:03) om representation för de anställda i bankinstitutens styrelser

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att utreda frågan om representation för de anställda i bankinstitutens styrelser (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1972):

Ordförande:

Wulff, Kurt E., f.d. generaldirektör (fr.o.m. den 19 juni 1972)

Sakkunniga:

Arkwall, Sven A., bankdirektör (fr.o.m. den 19 juni 1972)

Jansson, Åke G., sparbanksdirektör (fr.o.m. den 19 juni 1972)

Modigh, Pontus, direktör (fr.o.m. den 19 juni 1972)

Setterberg, Gustaf G., bankdirektör (fr.o.m. den 19 juni 1972)

Expert:

Löfström, C. M. Gunnar, bankdirektör (fr.o.m. den 19 juni 1972)

Sekreterare:

Telestam, Gösta L., direktör (fr.o.m. den 22 augusti 1972)

Lokal: Bankinspektionen, Box 400 24, 103 41 Stockholm 40, tel. växel 24 21 20

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 14 april 1972):

Frågan om facklig representation i bankinstitutens styrelser togs upp i riksdagen senast under 1971 års riksdag. I mot. 1971:435 hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära förslag till sådan ändring i lagarna för affärsbanker, sparbanks och jordbruksskassor att utrymme kunde beredas för representation i dessa instituts styrelser av företrädare för de anställdas fackliga organisationer. Riksdagen biföll motionen (NU 1971:28, rskr 1971:245).

Föreskrifter rörande sammansättningen av affärsbankernas styrelser finns i 71—73 §§ lagen (1955:183) om bankrörelse. För bankaktiebolag skall finnas en styrelse bestående av minst fem och högst tjugotre ledamöter (71 §). Konungen får utse högst fem ledamöter i styrelsen (offentliga styrelseledamöter) med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankens verksamhet. Övriga styrelseledamöter till ett antal av högst aderton väljs på bolagsstämma i den mån inte i bolagsordningen föreskrivits att en eller flera ledamöter skall tillsättas i annan ordning. Av styrelseledamöterna får inte flera än en för varje påbörjat femtal — offentlig styrelseledamot ej medräknad — vara befattningshavare i banken (72 §).

När det gäller sparbankskassorna finns bestämmelser om sammansättningen av sparbankskassornas styrelser i 36—38 §§ lagen (1955:416) om sparbankskassor. Sparbanks styrelse utses av sparbankskassans huvudmän och skall bestå av minst fem ledamöter (36 §). Tjänsteman i sparbankskassan får vara styrelseledamot — dock inte ordförande — endast om sparbankskassans reglemente uttryckligen medger detta (37 §).

Svenska sparbanksförbundet har i samråd med bankinspektionen utarbetat ett normalreglemente för sparbankskassa, vilket tjänat som förebild för samtliga sparbankskassors reglementen. I fråga om tjänstemans rätt att vara ledamot av sparbanks styrelse har i normalreglementet intagits en föreskrift av innehåll att tjänsteman får vara styrelseledamot eller suppleant, dock inte ordförande eller vice ordförande.

I fråga om sammansättningen av styrelserna i jordbrukets kreditkassor,

dvs. jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, gäller 21 och 22 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar (EFL) med de modifieringar som anges i 16 och 26 §§ lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen (JKL).

Jordbrukskassas styrelse skall bestå av minst fem och högst sju ledamöter (16 § JKL). Jordbrukskasserörelsens riksorganisation, dvs. Sveriges jordbrukskassseförbund, får, om särskilda skäl föreligger, efter hörande av vederbörande centralkassa medge jordbrukskassa att för viss tid, ej över fem år, utse högst nio ledamöter. Styrelsen väljs på stämma. I stadgarna kan dock bestämmas att styrelsen eller ledamot av denna skall tillsättas i annan ordning (21 § EFL). I gällande normalstadgar för jordbrukskassa (mot-svarande normalreglementet för sparbank) ingår inte någon från huvudregeln avvikande särbestämmelse, varför det f. n. inte föreligger möjlighet för utomstående att utse styrelseledamot.

Centralkassas styrelse skall bestå av minst fem och högst nio ledamöter, valda på centralkassans stämma (26 § JKL). Styrelseledamöterna skall utse verkställande direktör, som, om han inte redan är styrelseledamot, skall ingå som sådan, i vilket fall antalet styrelseledamöter kan komma att stiga till tio. Verksställande direktören eller annan befattningshavare i centralkassan får inte vara ordförande i styrelsen. Högst en eller, om antalet styrelseledamöter överstiger fem, högst två av styrelseledamöterna får vara befattningshavare i jordbrukskassa som är ansluten till centralkassa.

Ett inom föreningsrätten gällande principiellt krav är att styrelseledamot skall vara medlem av föreningen, laga ställföreträdare för medlem eller ledamot av styrelse för eller delägare i juridisk person som är medlem (22 § EFL). En undantagsbestämmelse finns att annan än medlem får vara styrelseledamot där det medges i stadgarna för visst eller vissa särskilt angivna fall. Det sagda gäller även beträffande jordbrukskasserörelsen. Någon undantagsbestämmelse av angivet slag har inte upptagits i normalstadgarna för jordbrukskassor. För centralkassorna gäller i princip att till medlemmar får antagas endast juridiska personer av vissa slag, nämligen dels jordbrukskassa som är verksam inom centralkassans verksamhetsområde och dels s.k. jordbruksorganisation (22 § JKL).

Kravet på styrelserepresentation för löntagarna motiveras främst av att en sådan representation ökar de anställdas möjligheter till insyn och inflytande. Genom plats i företagets styrelser kan de anställda väntas få bättre möjligheter inte bara till information i frågor som är av central betydelse för både företaget och de anställda — exempelvis företagets utvecklingsmöjligheter och utvecklingsplaner — utan också till påverkan av företagspolitiken utifrån det samlade löntagarintresset. Frågan om styrelserepresentation för löntagarna bör emellertid inte uppfattas enbart som ett fackligt politiskt problem utan ett ökat löntagarinflytande måste också ses som ett led i den allmänna demokratiseringsprocessen i vårt samhälle.

När det gäller önskemålet om styrelserepresentation för de anställda i bankinstituten lägger gällande bestämmelser om dessas styrelser i praktiken vissa hinder i vägen för en sådan representation. Därför bör banklagstiftningen nu ses över för att undanröja dessa hinder. Därvid bör en rimlig sammanjämkning ske mellan å ena sidan intresset av att bankstyrelserna

inte får bli för stora och innehålla för många anställda i den egna banken och å andra sidan det berättigade intresset från de bankanställda att utan hinder i lag kunna bli representerade i bankinstitutens styrelser.

I enlighet med det anförda bör sakkunniga tillsättas för att se över lagstiftningen om affärsbanker, sparbanker och jordbrukets kreditkassor. Med hänsyn till att en lösning av de nu aktuella spörsmålen kan vara av betydelse också såvitt rör de anställda i postbanken bör utredningsuppdraget i tillämpliga delar omfatta även denna bank. I förekommande fall bör samråd ske med utredningen angående representation för de anställda i statliga myndigheters styrelser m.m.

I de sakkunnigas uppdrag ligger inte att ta ställning till frågan om löntagarrepresentation i bankinstitutens styrelser bör genomföras avtalsvägen eller genom lagstiftning.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1972 hållit två sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

44. Styrelserepresentationsutredningen (Fi 1972:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1972 för att utreda frågor angående representation för de anställda i statliga myndigheters styrelser m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 31 maj 1972):

Ordförande:

Uggla, Karl-Lennart, generaldirektör (fr.o.m. den 26 maj 1972)

Sakkunniga:

Johansson, G. Arne, förste förbundssekreterare (fr.o.m. den 26 maj 1972)

Larson, Rune, förste ombudsman (fr.o.m. den 26 maj 1972)

Ström, K. Fingal, kansliråd (fr.o.m. den 26 maj 1972)

Sekreterare:

Werner, Ulf C. L., departementssekreterare (fr.o.m. den 26 maj 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Löfberg till statsrådsprotokollet den 26 april 1972):

Försök som syftar till ett ökat inflytande för de anställda har i olika former och omfattning pågått under de senaste åren i statsförvaltningen. För sådan försöksverksamhet tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 19 september 1969 särskilda sakkunniga, den s.k. delegationen för förvaltningsdemokrati. Delegationens uppgift är att undersöka om de anställdas inflytande på verksamheten inom den egna myndigheten och de förhållanden som där råder kan ökas. Utrymme bör enligt direktiven ges åt sådan medverkan från personalens sida att demokratiska arbetsformer främjas och de anställdas ställning som aktiva medarbetare inom myndig-

hetens verksamhetsområde stärks. Delegationen skall vidare organisera försöksverksamhet rörande företagsdemokrati i statsförvaltningen och förutsättningslöst ta upp överläggningar med olika myndigheter och personalorganisationer om de förändringar i ansvars- och befogenhetsfördelning som lämpligen bör undersökas.

Genom de praktiska försöken skall prövas bl.a. en omfördelning av beslutsbefogenheterna så att de anställda skall kunna göra sig starkare gällande än hittills. Personalinflytandet skall därvid kunna variera i olika delar av beslutsprocessen och försöksverksamheten sträckas ut över ett brett område alltifrån verksamhetens allmänna inriktning, ekonomiska och organisatoriska frågor, planerings- och budgetfrågor till ökad delegering och omfördelning av arbetsuppgifter e.d. i det löpande arbetet. Delegationen skall vidare sprida kännedom om försöken och gemensamt med verksamhetsledning och personalrepresentanter successivt bedöma resultaten av försöken.

Utrednings- och försöksverksamhet rörande fördjupad företagsdemokrati pågår även inom övriga sektorer av arbetsmarknaden. För de statliga aktiebolagens del bedrivs dessa försök i samverkan med den delegation för försök med fördjupad företagsdemokrati som enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades av statsrådet Wickman hösten 1968.

Krav på medinflytande för de anställda har förts fram i de fackliga handlingsprogram som utarbetats inom LO och TCO. Här har bl.a. förordats att de anställda skall ges rätt till representation i styrelsen för företag inom såväl den enskilda som den statliga och kommunala sektorn. Enligt de riktlinjer för en utredning av företagsdemokratin som antagits av 1970 års TCO-kongress och 1971 års LO-kongress utgör också de anställdas rätt till representation i styrelserna ett viktigt led i strävandena att öka de anställdas insyn och inflytande i företagen. Sedan försök att avtalsvägen nå fram till en överenskommelse om representation i de privatägda företagens styrelser misslyckats, har frågan tagits upp av Kungl. Maj:t. En inom industridepartementet utarbetad promemoria med förslag om representation för de anställda i styrelserna för vissa privatägda företag remissbehandlas f.n.

Representation för de anställda i verksstyrelser prövas inom statsförvaltningen i begränsad omfattning. I exempelvis vattenfallsverkets styrelse ingår sålunda sedan år 1970 bland de åtta ledamöterna två representanter för de anställda. I styrelsen för SIDA är fr.o.m. juli 1971 den personalrepresentant, som utsetts till vice ordförande i företagsnämnden, tillika ledamot i verksstyrelsen. De anställda i statens institut för företagsutveckling är fr.o.m. juli 1971 representerade av två ledamöter i institutets styrelse. Vidare ingår sedan början av år 1972 två personalrepresentanter som ledamöter i styrelsen vid var och en av sju ungdomsvårdsskolor och två personalrepresentanter har rätt att närvara vid styrelsesammanträden för var och en av sju andra ungdomsvårdsskolor. En omfattande försöksverksamhet i bl.a. förvaltningsdemokratiska frågor pågår inom universitetsväsendet.

De anställdas möjligheter till inflytande på den egna arbetsplatsen bör vidgas. Ett led i en sådan strävan är att de statsanställda genom sina fackliga organisationer blir representerade i styrelser för de statliga myndigheterna. Styrelserepresentation bör vara ägnad att hos de anställda skapa ökat intresse och engagemang för myndigheternas samhällsfunktion och villkor och bidra till gynnsamma förutsättningar för företagsdemokratiska förhållanden på arbetsplatsen. Därjämte vinnas i vissa frågor ett ökat erfaren-

hetsunderlag för myndigheternas beslut. I det sammanhanget kan erinras om att personalen i den statliga förvaltningen kostnads- och produktionsmässigt utgör en helt utslagsgivande faktor.

Den påbörjade utvecklingen mot ett utvidgat personalinflytande bör främjas. En särskild utredning bör tillsättas med uppgift att utarbeta riktlinjer för styrelserepresentation m.m. för anställda hos statlig myndighet. Till ledning för arbetet vill jag särskilt framhålla följande.

Vissa myndigheter leds av en lekmanstyrelse. Denna styrelseform har på senare år fått ökad användning i samband med att myndigheter omorganiserats eller inrättats. Inom andra myndigheter fattas myndighetens beslut av chefen i närvaro av eller i viss omfattning gemensamt med vissa chefstjänstemän. Utredningen bör överväga, om de anställda i denna sin egenskap bör delta i beslut även vid dessa senare myndigheter, och, om så anses böra ske, föreslå lämpliga former för sådant deltagande.

De sakkunniga bör vidare överväga, om vissa myndigheter bör undantas när det gäller representation för de anställda på grund av myndigheternas speciella arbetsuppgifter eller andra särskilda förhållanden. I detta sammanhang bör utredningen bl.a. överväga om politiskt demokratiska krav eller i vissa fall behovet av representation från intressegrupper påverkar frågan om representation för anställda i myndigheten.

Skyldigheterna för representant för de anställda i verksstyrelse m.m. kan i något avseende behöva ges särskild utformning, om till behandling tas upp fråga som representant för de anställda jämväl har att ta ställning till i sin fackliga organisation. De sakkunniga bör överväga riktlinjer för sådana situationer.

Antalet arbetstagarrepresentanter, villkoren för deras valbarhet, ledamots mandattid, formerna för hur ledamot utses och entledigas är andra frågor som bör uppmärksammas, liksom arbetstagarrepresentants skyldighet att iaktta sekretess i olika frågor även gentemot uppdragsgivaren, vederbörandes rättsliga ansvar i olika hänseenden, rätt till insyn i alla grenar av verksamheten m.m.

De sakkunniga bör endast om särskilda skäl föreligger lägga fram förslag om representation för de anställda inom sådan del av statsförvaltningen där utrednings- och försöksverksamhet i bl.a. hithörande frågor redan förekommer.

De sakkunniga, som bör arbeta i nära kontakt med övriga utredningar med uppgifter som gäller ökat personalinflytande, bör bedriva sitt arbete så, att förslag till genomförande av representation för de anställda i de statliga myndigheternas styrelser skall kunna framläggas under år 1973.

Utredningen har under tiden maj—oktober 1972 hållit fem sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

45. 1972 års tullagstiftningssakkunniga (Fi 1972:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för översyn av viss tullagstiftning, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli 1972):

Ordförande:

Gabrielsson, K. Tore F., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 22 juni 1972)

Sakkunniga:

Leuf, Nils Börje, kansliråd (fr.o.m. den 22 juni 1972)

Skog, L. Åke, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 22 juni 1972)

Experter:

Bredin, Lars A. G., hovrättsassessor (fr.o.m. den 25 september 1972)

Erixon, Ragnar W., t.f. byrådirektör (fr.o.m. den 22 juni 1972)

Hemdal, Rolf B., byrådirektör (fr.o.m. den 22 juni 1972)

Isberg, Birger O., byrådirektör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Udd, S. Robert, t.f. avdelningsdirektör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Sekreterare:

Carlson, Å. Lennart, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 22 juni 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (ordföranden och sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 7 juni 1972):

På grundval av tullagstiftningskommitténs betänkanden (stencil Fi 1970:4 och Ds 1971:4) Tullproceduren vid import och Särskilda frågor rörande tullproceduren har inom finansdepartementet utarbetats ett förslag (Ds Fi 1972:4) till tullag m. m. Förslaget innehåller nya grundläggande bestämmelser om förfarandet vid in- och utförsel av varor. Detta förslag har remissbehandlats och proposition i ärendet kommer att föreläggas riksdagen.

Införandet av en ny tullag får konsekvenser i åtskilliga hänseenden för tullagstiftningen i övrigt, bl. a. i fråga om bestämmelser som avser uttagande eller återbetalning av tull och annan avgift samt befrielse därifrån. Vissa bestämmelser beträffande tillämpningen i importhänseende av den indirekta beskattningen och jordbruksregleringen samt förbud mot in- och utförsel av varor berörs också. Det samarbete med den Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) varom förhandlingar f. n. pågår kan göra vissa anpassningar av dessa bestämmelser behövlig. Även i andra avseenden synes en överarbetning av de berörda författningarna vara påkallad. Bl. a. bör de centrala materiella bestämmelserna på tullagstiftningens område sammanföras till en författning.

De sakkunniga har under tiden juni—oktober 1972 hållit elva sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av de sakkunnigas arbete.

De sakkunniga har den 19 oktober 1972 avgett delbetänkandet (Ds Fi 1972:9) EEC och tullagstiftningen.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

46. Utredningen (Fi 1972:06) angående vilka frågor om arbets- och anställningsvillkor för tjänstemän som skall underställas Kungl. Maj:t och vilka som därutöver skall underställas riksdagens löne delegation

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för att utreda vilka frågor om arbets- och anställningsvillkor för tjänstemän som skall underställas Kungl. Maj:t och vilka som därutöver skall underställas riksdagens löne delegation (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1972):

Utredningsman:

Foyer, Lars ●., universitetslektor (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Lokal: Riksdagens näringsutskott, 100 12 Stockholm 46, tel. växel 14 20 20

Direktiv (anförande av statsrådet Löfberg till statsrådsprotokollet den 30 juni 1972):

Riksdagens löne delegation inrättades år 1965 i syfte bl.a. att stärka riksdagens inflytande över frågor om statstjänstemännens anställningsvillkor (prop. 1964: 140, KU 1964: 19 och 1965: 1, rskr 1965: 64). Delegationen fick genom ändring i bl.a. 62 § regeringsformen till uppgift att i förhandlingsfrågor rörande bl.a. anställningsvillkoren för statens arbetstagare rådgöra med statsrådsledamot, som Kungl. Maj:t därtill förordnat, samt att på riksdagens vägnar godkänna förhandlingsöverenskommelse, som träffats i sådan fråga.

Vad angår området för delegationens beslutskompetens framhöll dåvarande chefen för justitiedepartementet (prop. 1964: 140 s. 160) bl.a. att det utan vidare var givet, att delegationen inte borde ha att ta befattning med frågor, som författningsenligt avgjordes utan riksdagens medverkan. Av vad departementschefen anförde framgår vidare att delegationens kompetensområde omfattar anställningsvillkoren inte bara för statliga arbetstagare utan också för kommunalt anställda lärare och andra icke-statliga arbetstagare, vilkas anställningsvillkor det författningsenligt tillkommer riksdagen att pröva. Delegationens befogenhet att fatta beslut på riksdagens vägnar borde vidare enligt departementschefen avse endast det fall, att delegationen ville godkänna en förhandlingsöverenskommelse, som Kungl. Maj:t eller, då fråga var om riksdagen och dess verk, annat behörigt organ biträtt och för godkännande lagt fram för delegationen. Den ordningen borde iakttas, även om förhandlingsverksamheten på statens sida framdeles skulle komma att i större utsträckning än då handhas av ämbetsverk.

Delegationens kompetensområde har senare utvidgats till att avse även fråga om godkännande av förslag till reglering av sådana avtalsbara anställningsvillkor som har undantagits från avtal (prop. 1968: 92, KU 1968: 20 och 1969: 3, rskr 1969: 56).

Riksdagen har vidare bemyndigat Kungl. Maj:t att — utan att höra delegationen — godkänna sådana avtal som innebär smärre modifikationer i gällande avtal och som endast i ringa mån medför ändring i statens åtagande (prop. 1970: 1 bil. 2 s. 5, SU 1970: 15, rskr 1970: 15).

I samband med att departementschefen i prop. 1964: 140 slog fast att delegationen inte hade att ta befattning med frågor, som författningsenligt

avgjordes utan riksdagens medverkan, utvecklades inte närmare vilka frågor som avsågs. Någon författning som klargör fördelningen av hithörande frågor mellan riksdagen och Kungl. Maj:t har inte utfärdats. Propositionen får därför tolkas som en hänvisning till den praxis som tillämpades före år 1965. Denna praxis är därför f.n. vägledande, när det gäller att bestämma vilka avtal som skall underställas delegationen. Det innebär att delegationen enligt gällande ordning underställs i huvudsak dels avtal som avser höjning av lönegraden för sådan tjänst som kan inrättas bara med riksdagens medverkan, dels avtal som medför kostnader som går utöver myndigheternas anslagsramar. Avser samma avtal både riksdagsbundna och andra tjänster, underställs avtalet som helhet delegationen för godkännande. Att riksdagen härigenom har kommit att godkänna löneställningen även för tjänster som inte behöver prövas av riksdagen anses i praxis inte medföra att tjänsterna blir riksdagsbundna för framtiden. Alla avtal som rör arbetstagare utan tjänstemannaanställning anses dessutom kunna träffas utan att de underställs riksdagens prövning. Vidare anses frågor om tjänstemännens arbetstid sedan gammalt inte tillhöra det riksdagsbundna området. Avtal om arbetstid underställs emellertid delegationen när det medför särskilt stora kostnader.

Genom en reform i administrativ ordning åren 1970 och 1971 har det stora flertalet arbetare i statens tjänst förts över till tjänstemannaanställning (jfr kungörelsen 1971: 940 om tjänstemannaanställning hos staten). I prop. 1972:1 (bil. 2 s. 14—16, InU 1972:4, rskr 1972:33) anförde jag bl.a. följande.

”Avtal om statstjänstemännens avlönings- och arbetsvillkor träffas i allmänhet under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande. I den mån avtalet reglerar någon fråga som skall underställas riksdagens prövning, överlämnas avtalet av Kungl. Maj:t till riksdagens löne delegation med hemställan om godkännande. I prop. 1964: 140 betonades att delegationen givetvis inte borde ha befattning med frågor som författningsenligt avgörs utan riksdagens medverkan. Eftersom avtal om statliga arbetares anställningsvillkor tidigare inte har underställts riksdagen, har de inte heller prövats av löne delegationen. När det gäller samtliga arbetstagare som nu har förts över till tjänstemannaanställning, skall avtalen enligt hittillsvarande praxis inte underställas Kungl. Maj:ts eller löne delegationens prövning. Gränsdragningen mellan frågor som författningsenligt skall underställas riksdagens löne delegations prövning och andra frågor lämnar emellertid ofta utrymme för tvekan. Jag avser därför att föreslå Kungl. Maj:t en utredning om vilka frågor som bör prövas av löne delegationen. T.v. bör hittillsvarande praxis på området tillämpas.”

När tvekan hittills uppkommit om en fråga bör behandlas i löne delegationen eller inte, har avtalen underställts delegationen. Det är dock otillfredsställande att några klara linjer inte finns. I samband med att flertalet statligt anställda arbetare har blivit tjänstemän har frågan dessutom delvis kommit i ett annat läge.

Enligt 3 § kungörelsen (1965: 465) om vissa statliga kollektivavtal m. m. sluts kollektivavtal om anställnings- eller arbetsvillkor, som tillhör Kungl. Maj:ts eller riksdagens prövning, under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande. Vidare föreskrivs i 5 § instruktionen (1965: 642) för statens avtalsverk att verket får överlämna till annan statlig myndighet att handlägga sådan fråga om arbetstagare hos staten som ankommer på verket och inte är av sådan beskaffenhet att den skall underställas Kungl. Maj:t eller riksdagen.

Avtalen om de statliga arbetarnas anställningsvillkor har som nämnts

tidigare inte behövt underställas varken Kungl. Maj:ts eller riksdagens prövning. Dessa avtal har i allmänhet träffats av den centrala förvaltningsmyndigheten. Enligt 2 § kungörelsen om vissa kollektivavtal m.m. sluts kollektivavtal för arbetstagare hos staten som är tjänstemän av statens avtalsverk, om annat inte bestäms särskilt. Verket svarar därför nu för förhandlingarna i fråga om alla arbetstagare som har förts över till tjänstemannaanställning. För att avtalsverket skall ha möjlighet att delegera dessa frågor krävs enligt 5 § verkets instruktion att de inte behöver underställas Kungl. Maj:t eller riksdagen. Det är därför nödvändigt att gränsdragningen mellan frågor som behöver underställas och de frågor som inte behöver underställas klarläggs närmare.

Enligt min mening är tiden nu inne att tillkalla en sakkunnig med uppdrag att undersöka vilka frågor om arbets- och anställningsvillkor för tjänstemän som skall underställas Kungl. Maj:t och vilka som därutöver skall underställas riksdagens lönelegation. Den sakkunnige bör dels undersöka om nuvarande enligt praxis tillämpade gränsdragning är ändamålsenlig, dels lägga fram de förslag till reglering som undersökningen kan ge anledning till.

Den sakkunnige bör — med utgångspunkt i gällande praxis — undersöka i vilken omfattning avtalslutande myndighet skall träffa avtal under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande och i vilken omfattning Kungl. Maj:t skall överlämna avtalen till lönelegationen med hemställan om godkännande. Härvid bör den sakkunnige i första hand undersöka vilka frågor som Kungl. Maj:t med hänsyn till riksdagens finansmakt har att underställa delegationen. Den sakkunnige bör samtidigt undersöka om det kan finnas skäl för att generellt ta undan vissa slag av avtal från delegationens prövning på grund av att ett underställande inte behövs med hänsyn till avtalens beskaffenhet och att underställandet därför onödigtvis belastar delegationen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

47. 1972 års pressutredning (Fi 1972:07)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för att utreda pressens förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juli 1972):

Ordförande:

Edenman, Ragnar H. L., landshövding (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Sakkunniga:

Andersson, J. Sven G., departementsråd (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Gustavsson, Åke E. G., redaktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Hallvig, P. Ivar V., direktör (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Karlsson, Urban, sekreterare (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Nilsson, E. Bertil V., direktör (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Pettersson, N. Allan I., kanslichef (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Svensson, Olle F. S., chefredaktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Wikström, Jan-Erik, förlagschef, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 juni 1972)

Winberg, S. Håkan, rådman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 juni 1972)
juni 1972)

Sekreterare:

Hadenius, Stig G., universitetslektor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Bitr. sekreterare:

Fransson, Bill G., e. kanslisekreterare (fr.o.m. den 29 september 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 30 juni 1972):

Dagspressens situation har sedan början av 1960-talet ingående följts av statsmakterna. Detta har lett till successiva beslut om vidgade statliga insatser i prestödjande syfte.

År 1963 tillkallades pressutredningen, som i betänkandet (SOU 1965: 22) Dagstidningarnas ekonomiska villkor föreslog ett direkt statligt tidningsstöd. Utredningsförslaget förverkligades emellertid inte. I stället fattades vid 1965 års riksdag beslut om statsbidrag till partiernas opinionsbildande verksamhet. Bidragen är inte ändamålsbestämda. I viss utsträckning har partierna använt partistödet till att stödja dem närstående tidningar.

Sedan riksdagen (KU 1966: 26, rskr 1966: 128) anhållit omen ny utredning av möjligheterna att förbättra dagstidningarnas ekonomiska villkor, till-sattes 1967 års pressutredning. Utredningens förslag, som presenterades i betänkandet (SOU 1968: 48) Dagspressens situation, lades till grund för statsmakternas beslut vid 1969 års riksdag om inrättandet av pressens lånefond och införandet av samdistributionsrabatt för dagstidningar (prop. 1969: 48, SU 1969: 107, rskr 1969: 251). Genom inrättandet av pressens lånefond tillskapades en särskild lånemöjlighet på förmånliga villkor för dagstidningsföretag. Lån kan beviljas såväl för investering som för annan åtgärd som bedöms vara nödvändig för att stärka ett tidningsföretags konkurrensförmåga på längre sikt. Projekt som syftar till kostnadsbesparingar genom samverkan mellan tidningsföretag ges företräde. Långivningen får ske under en femårig försöksperiod, dvs. budgetåren 1969/70—1973/74, inom en sammanlagd låneram av 125 milj. kr. Bestäm-melser för långivningen finns i kungörelsen (1971: 492) om statligt stöd till dagstidningar. Systemet med samdistributionsrabatt för dagstidningar infördes den 1 januari 1970. Syftet med detta stöd var att stimulera tidningarna till ökad samdistribution för att uppnå lägre distributionskostnader och samtidigt rätta till den betydande ojämnheter i konkurrensför-sätt-ningarna som de existerande samdistributionsarrangemangen innebar. Systemet har nyligen setts över och mot bakgrund härav har vid årets riksdag beslut fattats om dels vissa ändringar i reglerna, dels en kraftig höjning av rabatten (prop. 1972: 59, KU 1972: 29, rskr 1972: 203). Bestäm-melserna för denna stödform finns i kungörelsen (1969: 581) om samdis-tributionsrabatt för dagstidningar (ändrad 1972: 418).

Takten i den sedan början av 1950-talet pågående successiva nedlägg-ningen av dagstidningar hade stoppats upp under andra hälften av 1960-

talet. Under hösten 1970 stod det klart att betydande risker förelåg att nedläggningarna på nytt skulle skjuta fart. Med hänsyn till att koncentrationsprocessen inom dagspressen redan gått långt, fann regeringen det nödvändigt med ett ingripande för att om möjligt förhindra ytterligare nedläggningar. Förslag förelades riksdagen (prop. 1971: 27) om införande av ett direkt produktionsstöd till de tidningar som typiskt sett behövde det för att fortleva, nämligen de s.k. andratidningarna. Förslaget godkändes av riksdagen (KU 1971: 32, rskr 1971: 180). Redan efter ett år blev det nödvändigt med en kraftig förstärkning av produktionsbidragen, framför allt för storstädernas andratidningar (prop. 1972: 59, KU 1972: 29, rskr 1972: 203). Bestämmelserna om produktionsbidrag finns i den nyssnämnda kungörelsen om statligt stöd till dagstidningar.

Produktionsbidrag utgår i princip endast för andratidningar. Med andratidning avses sådan dagstidning som på sin utgivningsort har mindre upplaga än annan tidning. Bestämmelserna möjliggör emellertid även för annan tidning än andratidning att få bidrag om det med hänsyn till förhållandena inom tidningens hela spridningsområde är uppenbart att den har samma svårigheter som en andratidning (17 §). Som förutsättningar för att produktionsbidrag skall utgå gäller vidare att tidningens totalupplaga i huvudsak är abonnerad, att den abonnerade upplagan uppgår till minst 2 000 exemplar och att annonsandelen är mindre än 50 %. För dagstidning som kommer ut 2—7 dagar i veckan beräknas bidraget på grundval av pappersförbrukningen minskad med den del som går åt för annonsutrymme. Bidraget utgör 5 000 kr. per ton, dock högst 8 milj. kr. för storstadstidning och 2,5 milj. kr. för annan tidning. För dagstidning som utkommer en gång i veckan utgår bidraget med ett fast belopp, nämligen 200 000 kr. Detta belopp utgör också minimibidrag för övriga bidragsberättigade tidningar. Vid tillämpning av 17 § kan dock produktionsbidraget efter skälighetsprövning bestämmas till lägre belopp än som följer av dessa regler.

Vid min anmälan av prop. 1972: 59 uttalade jag att jag nu fann tiden vara mogen för att tillkalla en ny pressutredning. Riksdagsbehandlingen av de i propositionen framlagda förslagen borde dock avvaktas. Riksdagen har instämt i behovet av en pressutredning och redovisat sin syn på utredningens uppdrag (KU 1972: 29, rskr 1972: 203). Sakkunniga bör sålunda tillkallas för att utreda pressens förhållanden. Utredningen bör ges en bred parlamentarisk förankring och innehålla företrädare för tidningsbranschen.

Utredningen bör göra en allmän bedömning av utvecklingen inom olika massmedier, varvid tekniska, ekonomiska, marknadsmässiga och organisatoriska faktorer bör vägas in i bilden. Även framväxten av nya mediatekniker, såsom kabel-TV, bör beaktas. Huvuduppgiften bör vara samarbets- och rationaliseringsfrågor inom tidningsbranschen samt formerna för statens stöd till pressen. Utredningens förslag bör i första hand avse dagspressen. I anslutning till sin bedömning av utvecklingen på massmediaområdet bör utredningen även ta upp förhållandena för pressorgan, som ges ut av ideella och fackliga organisationer, samt fackpress och populärpress. Beskattningsfrågor bör dock inte ingå i utredningsuppdraget. En allmän förutsättning för utredningens arbete bör vara att nuvarande tryckfrihetspolitik i huvudsak består. Utredningen bör hålla sig underrättad om arbetet inom utredningen (Ju 1970: 59) om enhetlig reglering i grundlag av yttrandefriheten i massmedier m. m.

Formerna för statens stöd till pressen måste relateras till en målsättning för presspolitiken. De av statsmakterna hittills använda målformuleringarna har varit allmänt hållna, exempelvis "att skapa existensbetingelser för

en allsidig press och vidmakthålla en fri opinionsbildning'', ''att bevara och vidga en fri och allsidig debatt'', ''att värna om opinionsbildningens och nyhetsförmedlingens allsidighet och vitalitet''. I varje fall för dagspressens del bör utredningen ange en mera preciserad målsättning för statsmakternas handlande, varvid dagspressens roll i förhållande till övriga massmedier måste klarläggas.

Vidare måste stödformerna avvägas så, att de inte motverkar utan helst stimulerar en önskad utveckling i fråga om samarbete och rationalisering inom tidningsområdet. Det är också angeläget att stödet till pressen utformas så, att reella möjligheter till nyetableringar skapas.

Även om utredningen enligt vad jag nu har sagt bör se tidningsfrågorna i ett långsiktigt perspektiv, är det ofrånkomligt att produktionsbidragen och de övriga stödformer som nu finns bildar utgångspunkt för utredningens konkreta förslag. När det gäller de nuvarande stödformerna vill jag framhålla följande.

Produktionsbidragen, dvs. det direkta produktionsstödet, kom till förra året i en för dagspressen akut situation för att om möjligt — i varje fall på kort sikt — förhindra ytterligare nedläggningar av dagstidningar. Som nämnts blev det nödvändigt att redan efter ett år väsentligt förstärka detta stöd. Utformningen av produktionsstödet skedde mot bakgrund av det förhållandet att koncentrationsprocessen inom dagspressen är en följd av marknadskrafternas spel, där förstатidningarnas övertag på annonsmarknaden är helt utslagsgivande. Stödet gavs därför för formen av ett selektivt stöd till de tidningar som behöver det för att fortleva, dvs. andratidningarna. Denna princip bör gälla även i fortsättningen för det direkta produktionsstöd som jag utgår från kommer att behövas, i varje fall under den tid som nu kan överblickas. I övrigt bör utredningen mot bakgrund av sina allmänna bedömningar och ett studium av effekterna av det nuvarande stödet förutsättningslöst pröva utformningen av det direkta produktionsstödet.

Riksdagen (KU 1972:29 s. 10) har uttalat sig för att utredningen ges möjlighet att, om uppläggningsen av arbetet medger detta, med förtur behandla frågor som rör tillämpningen av 17 § stödkungörelsen. Det framgår av sammanhanget att framför allt åsyftas de fall då två tidningar på samma utgivningsort har ett likartat konkurrensläge. Utredningen bör ges denna möjlighet. Jag vill dock understryka angelägenheten av att denna fråga inte tas upp helt isolerat utan att eventuella förslag kan ske mot bakgrund av en samlad bedömning av effekterna av systemet med produktionsbidrag.

Som nämnts är statsmakternas beslut om inrättandet av *pressens lånefond* begränsat till en femårig försöksperiod som går ut med budgetåret 1973/74. Utredningen bör överväga om behovet av en särskild lånemöjlighet för dagspressen kommer att kvarstå även i fortsättningen och om så skulle vara fallet lägga fram förslag om ändamål och villkor för långivningen. Som framgår av det sagda måste statsmakterna ta ställning härtill senast våren 1974. Om utredningen inte är beredd att lägga fram förslag i sådan tid att detta blir möjligt, bör utredningen pröva om försöksperioden bör förlängas.

Även om systemet med *samdistributionsrabatt* för dagstidningar nyligen har setts över bör utredningen vara oförhindrad att ta upp frågor om inriktning och utformning av denna stödform, framför allt mot bakgrund av utredningens bedömning av det möjliga samarbetet på distributionsområdet.

Eftersom *postverkets tidningsrörelse* går med underskott, innebär detta ett indirekt stöd till dagstidningar och andra tidningar. Statsmakterna har

beslutat att en successiv avtrappning av underskottet skall ske (prop. 1970: 112, SU 1970: 130, rskr 1970: 294). Frågor som rör postverkets taxor för tidningsdistribution bör således inte tas upp av utredningen.

I prop. 1972: 59 framhöll jag att utredningen borde undersöka rationaliseringsmöjligheterna inom pressen, bl. a. i fråga om samarbete på produktionssidan. Riksdagen har instämt häri och i anslutning till ett remissyttrande av Svenska Tidningsutgivareföreningen över vissa motioner understrukit att frågan om rationaliseringsmöjligheterna ges en vid syftning. Bl. a. har pekats på frågor om branschstatistik samt utbildnings- och forskningsfrågor. Vidare har särskilt nämnts att utredningen bör överväga i vad mån statliga stödåtgärder till inom branschen skapade samsamarbetsorgan är behövliga och möjliga att genomföra. Härutöver vill jag tillägga att det är angeläget att rationaliserings- och samsamarbetsmöjligheter inom pressen bedöms inte bara med hänsyn till den traditionella tidningsteknikens utveckling utan också med beaktande av framväxten av annan mediateknik.

Utredningen bör utgå från att kostnaderna för de förslag som läggs fram i huvudsak bör inrymmas inom ramen för de anslag som f. n. anvisas över budgeten till presstödjande ändamål.

Utredningsuppdraget är som framgått inte begränsat till dagspressen utan omfattar även pressorgan som ges ut av ideella och fackliga organisationer. Utredningen torde därför komma att beröra behov på opinionsbildningsområdet, som i viss mån avses att tillgodoses genom det nuvarande tidskriftsstödet. Jag vill emellertid erinra om att tidskriftsstödet, som i sin nuvarande utformning kom till efter beslut vid 1971 års riksdag (prop. 1971: 47, KrU 1971: 14, rskr 1971: 206), främst getts en kulturpolitisk inriktning, varför detta i första hand tillgodoser de s. k. kulturtidskrifternas behov av samhällsstöd. Jag förordar därför — efter samråd med chefen för utbildningsdepartementet — att frågan om formerna för tidskriftsstödet vid behov tas upp till bedömning i särskild ordning mot bakgrund av de analyser och förslag som den nu ifrågakvarande utredningen kan komma att framlägga.

Den statliga informationsverksamheten behandlades ingående vid 1971 års riksdag (prop. 1971: 56, FiU 1971: 23, rskr 1971: 182). Bl. a. tillskapades ett särskilt organ, nämnden för samhällsinformation, med omfattande uppgifter på samhällsinformationens område. Med hänsyn härtill bör utredningen inte ta upp frågor rörande den statliga informationsverksamheten utan att nämnden för samhällsinformation är införstådd härmed.

En annan fråga som aktualiserats i sammanhanget gäller invandrarnas behov av information. Denna fråga bevakas emellertid fortlöpande av statens invandrarverk och omfattas av det utredningsuppdrag som invandrarutredningen har fått.

Utredningen har under tiden juli—oktober 1972 hållit två sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

48. Bostadsskattekommittén (Fi 1972:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 8 september och den 6 oktober 1972 med uppdrag att överses bostadsbeskattningen (se Post- och Inrikes tidn. den 2 oktober 1972):

Ordförande:

Walberg, Sten S., generaldirektör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Sakkunniga:

Almgren, Hans G., departementssekreterare (fr.o.m. den 25 september 1972)

Carlstein, Rune A., stadskassör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 25 september 1972)

Dahl, Harry K. E., förbundsordförande (fr.o.m. den 25 september 1972)

Hellstedt, Ernst L., civilingenjör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Jansson, Sven I., direktör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Landgren, Per C. D. E., direktör (fr.o.m. den 6 oktober 1972)

Larsson, K. S. Sigvard, direktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 25 september 1972)

Leo, P. Gunnar, direktör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Lindh, Åke H., andre förbundsordförande (fr.o.m. den 6 oktober 1972)

Experter:

Anclow, Per R., kammarrättsassessor (fr.o.m. den 6 oktober 1972)

Edlund, C. Bertil, kansliråd (fr.o.m. den 6 oktober 1972)

Fries, Ingmar F., departementssekreterare (fr.o.m. den 6 oktober 1972)

Sekreterare:

Herrlin, Klas G. E., kammarrättsfiskal (fr.o.m. den 23 oktober 1972)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 8 september 1972):

Målet för bostadspolitiken är att alla människor skall ha tillgång till en sund, rymlig, välplanerad och ändamålsenligt utrustad bostad till rimligt pris. Bostadspriset bestäms av olika faktorer, väsentligen mark- och byggnadskostnaderna samt kostnaderna för fastighetsförvaltningen, dvs. drift- och kapitalkostnaderna. Den enskildes faktiska bostadskostnad är givetvis framför allt beroende av bostadspriset men påverkas i praktiken dessutom på ett avgörande sätt av såväl samhällets bostadspolitiska och socialpolitiska stödåtgärder som andra förhållanden. I detta sammanhang är särskilt reglerna om bostadsbeskattning av intresse.

Valet av bostad avgörs naturligtvis av konsumenterna själva. Vilka värderingar som därvid kan vara vägledande låter sig inte fastläggas på ett enkelt eller entydigt sätt. Från det allmännas synpunkt — inte minst såvitt gäller planeringen av bostadsproduktionen och bostadsfinansieringens inriktning — är det av vikt att förutsättningarna för bostadskonsumenternas avgöranden är kända eller åtminstone kan utrönas samt att de utgörs av förhållanden som på ett nära och naturligt sätt sammanhänger med bostadsmässiga kvaliteter, som t.ex. boendeform, miljö och bostadsutrustning. Den bostadssökandes ekonomi bestämmer i många fall bostadsvalet. Härvid inverkar samhällets bostadsstöd och i vissa fall effekterna av skattereglerna.

Frågan om bostadsbyggandets framtida omfattning och inriktning undersöks av boendeutredningen, som dessutom har i uppdrag att göra de bostadspolitiska överväganden som aktualiseras i det sammanhanget. Vidare har direktiv nyligen meddelats för en utredning om bostadsfinansieringen. Det är enligt min mening lämpligt att dessa utredningar kompletteras med en utredning om bostadsbeskattningen. En sådan utredning bör därför nu komma till stånd.

Jag vill erinra om att ett betänkande, Ds Fi 1971: 14, för inte så länge sedan lagts fram av sakkunniga som tillsattes år 1969 (bostadsbeskattningsutredningen). Direktiven för denna utredning omfattade endast de fastighetskategorier för vilka inkomsten taxeras enligt s.k. schablonmetod. Bostadsbeskattningsutredningen hade att undersöka om de skattemässiga effekterna av bostadsinnehavet för villaägare och medlem i bostadsförening eller delägare i bostadsaktiebolag kunde likställas med avseende på reglerna om rätt till avdrag för räntekostnader. Utredningens förslag mötte åtskilliga vägande invändningar under remissbehandlingen. Bl.a. framhölls att de f. n. rådande olikheterna i skattehänseende för skilda boendeformer inte skulle bli undanröjda om utredningens förslag genomfördes.

Remisskritiken av bostadsbeskattningsutredningens förslag visar att ett annat grepp om ämnet behövs. Jag vill då till en början erinra om nu gällande skatteregler och bakgrunden till dem. Redogörelsen innefattar emellertid inte förhållandena inom jordbruket.

Vid inkomstbeskattningen redovisas inkomst av bl.a. fastighetsinnehav. Principen för inkomstberäkningen är här — liksom i fråga om övriga inkomstslag — att få fram ett nettobelopp genom att från bruttointäkterna dra av kostnaderna för dessa intäkters förvärvande. Till intäkt hänförs bl. a. hyresvärdet av lägenhet som ägaren använt för sin och sin familjs räknning samt hyra eller annan ersättning för fastighet eller del därav som upplåtits till annan. Avdragsgilla är bl. a. kostnader för reparation och underhåll av byggnader, värdeminskning på byggnad och på maskiner och inventarier, som hör till fastigheten, samt ränta på lånat kapital, som lagts ned i fastigheten, och tomträttsavgäld eller liknande avgäld. Avdrag får däremot inte göras för ny-, till- eller ombyggnad eller därmed jämförlig förbättring på fastigheten.

Under vissa omständigheter sker emellertid inkomstberäkningen enligt en s.k. schablonmetod. Schablonmetoden tillämpas i fråga om dels en- och tvåfamiljsfastigheter, s. k. villor, dels fastigheter som tillhör bostadsförening eller bostadsaktiebolag, dels fastigheter som tillhör allmännyttiga bostadsföretag. Schablonmetoden innebär att som bruttointäkt beräknas ett belopp motsvarande viss procent av fastighetens taxeringsvärde. Procenttalet är tre för andra fastighetskategorier än villor. För villor beräknas intäkten till 2 % av den del av taxeringsvärdet som understiger 150 000 kr., 4 % av den del som ligger mellan 150 000 kr. och 225 000 kr. samt 8 % av den del som överstiger sistnämnda belopp. Avdrag medges endast förränta på lånat kapital, som lagts ned i fastigheten, och tomträttsavgäld eller liknande avgäld. I fråga om villorna gäller härutöver att ägare, som är fysisk person och är mantalsskriven på fastigheten, får göra ytterligare avdrag med 500 kr.

Orsaken till att man — i början på 1950-talet — införde inkomstberäkning enligt schablonmetoden är de svårigheter som tidigare, när den allmänna principen för inkomstberäkning kom till användning, uppkom vid taxeringsarbetet. Det var framför allt uppskattningen av hyresvärde för villornas del och bedömningen av vad som var avdragsgillt av kostnader som lagts ned på fastighetsunderhåll och förbättringsarbeten som vållade

arbete och en mängd taxeringsprocesser. Schablonmetoden framstod som naturlig också mot bakgrunden av att de här ifrågavarande fastighetskategorierna regelmässigt inte ägs i vinstsyfte. Reglerna för inkomstberäkningen avpassades för att åstadkomma en beskattning av beräknad ränta på det egna kapitalet i fastigheten.

Såvitt gäller den kommunala inkomstbeskattningen berörs fastighetsinnehavet också av reglerna om garantibelopp för fastighet. Garantibelopp fastställs för alla skattepliktiga fastigheter i landet, alltså även för bostadsfastigheter. Garantibeloppet utgör 2 % av taxeringsvärdet och utgör jämte den taxerade inkomsten underlag för beräkning av den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara inkomsten. I gengäld får den skattskyldige — i den mån intäkterna överstiger avdragsgilla kostnader — vid taxeringen till kommunal inkomstskatt göra avdrag med ett belopp som högst motsvarar garantibeloppet. Detta avdrag får göras utöver de avdrag för vilka redogjorts i det föregående. Reglerna om garantibelopp har till syfte att tillförsäkra den kommun inom vilken fastigheten är belägen ett skatteunderlag som inkomst av fastigheten som uppgår till minst garantibeloppet.

Kritiken mot skattereglernas ojämna verkningar på bostadskonsumtionens område kan sammanfattas på följande sätt. En huvudregel i svensk beskattningsrätt är att levnadskostnader inte är avdragsgilla. Däremot är, som framgår redan av det föregående, kostnader för intäkternas förvärvande regelmässigt avdragsgilla. Det allmännas omfattande engagemang i bostadsfinansieringen innebär att goda bostäder kan tillhandahållas stora grupper utan alltför omfattande krav på insats av eget kapital och eget sparande. Detta gäller även bostadskonsumenter med eget fastighetsinnehav, dvs. villaägarna. De årliga kostnaderna i nyproduktionen utgörs till avsevärd del av kapitalkostnader i synnerhet räntekostnader. Räntekostnaderna är avdragsgilla såsom kostnader för intäkternas förvärvande.

När det gäller villaägarna framstår verkningarna av det nu sagda i praktiken som en rätt till avdrag vid beskattningen för en mycket beaktansvärd del av deras levnadskostnader, åtminstone under de första decennierna av villans livslängd. Till detta kommer att avdragsrätten till följd av progressiviteten i skatteuttaget kan anses värdefullare ju högre villaägarens inkomst är. Uppfattningen att det här rör sig om en inte oväsentlig förmån i beskattningshänseende förstärks ytterligare genom den omständigheten att intäktschablonen, som för omkring 95 % av villabeståndet är 2 % av taxeringsvärdet och som är avsedd att representera en rimligt beräknad ränta på det egna kapitalet i fastigheten, måste anses som låg i förhållande till den räntenivå som föreligger f. n. och som bestämmer avdragsrättens omfattning. Än mer accentuerat ter sig förhållandet inom paritetslånesystemet, där avdragsrätt föreligger för det nominella räntebeloppet även om den under året gjorda räntebetalningen faktiskt varit lägre.

Resonemanget om bristande balans i ränteberäkningen på å ena sidan intäktsidan, å andra sidan kostnadssidan gäller liksom för villorna övriga fastighetskategorier som är underkastade schablonmetoden för inkomstberäkning. Men effekten blir en annan. Sådana fastighetsägare — som ju oftast är bostadsrättsföreningar eller allmännyttiga bostadsföretag — har vanligtvis inte någon inkomst utöver vad som beräknats enligt intäktschablonen. Eftersom denna är låg i förhållande till dagens ränteläge uppstår ett underskott. För dem som bor i dessa hus innebär detta att de får till föreningen eller företaget betala räntekostnader utan möjlighet till skatteavdrag.

Utredningen har att ta upp till principdiskussion den uppkomna motsättningen mellan det generella förbudet mot avdrag i beskattningen för levnadskostnader och rätten till ränteavdrag för boendet i de olika former, där ränteavdraget enligt det nyss anförda medverkar till att bostadskostnaderna i viss utsträckning kan bestridas med obeskattade medel. Även de ojämna verkningarna av denna avdragsrätt för olika boendeformer bör tas upp i diskussionen. Med hänsyn till att avdragsrätt för räntekostnader ären genomgående princip i vår skattelagstiftning, torde ett sätt att åstadkomma större likformighet vara att söka i den skattemässiga behandlingen av intäktssidan. Viktigt att beakta är i detta sammanhang å ena sidan den utveckling som ägt rum på grund av fastighetsvärdenas höjning enligt de återkommande fastighetstaxeringarna, å andra sidan ränteutvecklingen sedan schablonsystemet infördes år 1953.

Utredningen bör vidare föreslå åtgärder i syfte att utjämna de skillnader, som här föreligger, så att beskattningseffekterna i möjligaste mån blir neutrala med avseende på boendeform. Då utredningen söker bedöma de individuella verkningarna av sina förslag för olika kategorier boende med hänsyn till förvaltningsform och inkomstnivå bör bedömningen inkludera även effekterna av bostadsfinansieringssystemets utformning och bostadstilläggen till barnfamiljer och pensionärer, vilka tillägg också påverkar bostadskostnaderna. Utredningen bör därför hålla nära kontakt med bostadsfinansieringsutredningen samt med boendeutredningen, i vars uppgifter det ingår att se över nuvarande stödåtgärder inom bostadspolitikens ram.

Utredningen kommer att möta frågan huruvida den nuvarande schablonmetoden allttjämt bör behållas som inkomstredovisningsmetod. Metoden har vissa fördelar. Framför allt är den enkel i tillämpningen. Den torde dock inte vara förenlig med kravet på full likställdhet i beskattningshänseende mellan olika boendekategorier. Det finns således anledning att undersöka om inte sättet att beräkna intäkter, dvs. i procent av taxeringsvärdet, bör kunna ersättas med någon annan form av schablon, t. ex. lokala schabloner byggda på undersökningar av hyresnivån på orten. Därmed skulle då följa motsvarande rätt till avdrag för fastighetens förvaltning och omkostnader. Utgångspunkten bör därvid allttjämt vara att vad som skall beskattas för den som inte bedriver yrkesmässig uthyrning är en på rimligt sätt beräknad avkastning av eget kapital som lagts ned i bostaden. Jag har redan nämnt en grundläggande utgångspunkt för utredningen, nämligen att göra beskattningseffekterna i möjligaste mån neutrala med avseende på boendeform. Vidare bör — särskilt med hänsyn till villaägandets stora spridning bland hushåll med måttliga bruttoinkomster, främst barnfamiljer och pensionärer — de åtgärder som utredningen föreslår inte få leda till påtagliga generella skärpningar av boendekostnaderna för sådana hushåll.

Utredningen bör härutöver uppmärksamma andra problem som f. n. finns på bostadsbeskattningens område, t. ex. fråga om behandlingen i skattehänseende av lån i flerfamiljsfastighet som av skatteskäl överförs på delägare, andelsägare eller hyresgäst, frågan om beskattning vid uthyrning av schablontaxerade villor liksom frågan om behandlingen i skattehänseende av jordbruk, som innehas huvudsakligen i bostadssyfte. Utredningen bör bedrivas med all den skyndsamhet som omständigheterna tillåter.

Kommittén har under oktober 1972 hållit ett sammanträde.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Utbildningsdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 2, 7, 16, 19, 25, 31, 35, 41, 43 och 47

1. Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté (E 1945:30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944:

Ordförande:

Woxén, Ragnar, generaldirektör

Ledamöter:

Ahrbom, Nils O., f.d. professor

Alexanderson, K. Erik, lagman, f.d. led. av I kamm.

Borg, L. Göran, professor, rektor

Smith, A. Åke, planeringsdirektör

Österberg, David V., f.d. professor

Sekreterare:

Norrman, Lars-Olof, avdelningsdirektör

Arkitekt:

Henriksson, Gunnar A., f.d. professor

Lokal: Tekniska högskolan i Stockholm, Fack, 100 44 Stockholm 70, tel. växel 23 65 20

Direktiven för kommittén, se 1945 års riksdagsberättelse I E 30 och I E 1947:21 samt instruktion den 20 juni 1946.

Kungl. Maj:t har den 3 september 1970 dels uppdragit åt kommittén att utföra ny- och ombyggnad för sektion V vid högskolan, dels föreskrivit att kommitténs uppdrag skall upphöra sedan dess arbete med nämnda ny- och ombyggnad slutförts. På kommittén hittills ankommande lokalplanering samt planering och upphandling av inredning m. m. skall föras över till byggnadsstyrelsen i den ordning varom kommittén och styrelsen kommer överens.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fyra sammanträden.

Kommittén beräknas fortsätta sitt arbete under hela år 1973.

2. Utredningen (E 1962:41) rörande sjukgymnastutbildningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 februari 1961 för att utreda frågan om ökad utbildning av sjukgymnaster och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 22 mars 1961):

Utredningsman:

Sjöstrand, O. Torgny, professor

Direktiven för utredningen, se 1962 års riksdagsberättelse E 41. Tilläggsdirektiv, se E 1965:37.

Kungl. Maj:t uppdrog genom beslut den 11 februari 1972 åt 1968 års utbildningsutredning att, med beaktande av vad utbildningsutskottet anfört i sitt betänkande 1971:26, utreda sjukgymnastutbildningens innehåll och omfattning. Kungl. Maj:t förordnade vidare att utredningen rörande sjukgymnastutbildningen snarast skulle redovisa sitt återstående utredningsuppdrag angående försök med synskadade studerande vid sjukgymnastinstitutet i Stockholm till universitetskanslersämbetet och skolöverstyrelsen.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Lokal- och utrustningsprogramkommittéerna (E 1965:54) för universitet och högskolor (LUP-kommittéerna)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att utarbeta lokalprogram och utrustningsprogram för universitet och högskolor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juli 1964):

Samarbetsnämnden (E 1965:54:01) för LUP-kommittéerna:

Ordförande:

Löwbeer, Hans, universitetskansler

Ledamöter:

Almefelt, Paul V., byråchef

Eriksson, E. Olof, teknisk direktör

Hammar, Stig H., universitetsråd

Hultin, S. Erland V., forskningsassistent

Ingelmark, Bo E., professor, rektor (avliden den 25 juli 1972)

Konnander, Benkt A. V., överdirektör

Lundgren, Georg E. H., professor, rektor (fr.o.m. den 12 oktober 1972)

Paul, Karl-Gustav, professor, rektor

Philipson, Lars H. G., civilingenjör

Törnquist, Harry E., byggnadsråd

Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd

Experter:

Abel, Enno, tekn. lic.

Allander, Claes G., professor
Andersson, A. Owen, tekn. lic.
Andersson, Bengt-Erik, bitr. professor
Arrhenius, N. Erik A., docent
Borgström, E. Bengt G., professor
Careborg, Lars-Olof, byrådirektör
Dahlbom, J. Rickard, professor
Dahlin, N. Åke S., överingenjör
Ekblad, Carl-Rickard E., verkstadsöveringenjör
Eskilsson, Per H., revisionsdirektör
Fors, Sixten R., byråchef
Fronaeus, Sture A., professor
Gralén, Nils G. J., professor, rektor
Grönfors, Kurt G. W., professor
Hagård, A. Birger, universitetslektor
Hornwall, Gert H. D., överbibliotekarie
Hultin, Måns K. E., övertandläkare
Jalling, Hans G. T., avdelningsdirektör
Johansson, Bertil C. Å., förste forskningsingenjör
Johansson, Viktor J., intendent
Kierkegaard, C. Peder J. H., professor
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Lustig, Gunnar, intendent (fr.o.m. den 10 december 1972)
Markén, Karl-Erik, professor
Mårtensson, Skotte, universitetslektor
Nordenberg, Torsten K. W., yrkesinspektör
Norell, Thomas, fil. studerande
Olsson, R. Lennart, förste forskningsingenjör
Ottander, Chris, bitr. professor
Ottosson, N. Sigurd, förste forskningsingenjör
Rinder, Lennart K., docent
Ronne, Bengterik, docent
Rufelt, L. Henry B., docent
Rylander, C. Ragnar, docent (t.o.m. den 9 december 1971)
Sunner, Stig A., professor
Waller, Tage E., veterinär
Westberg, Sven, överbibliotekarie
Wiklund, Oscar E., byrådirektör
Öbrink, Karl Johan, bitr. professor

Huvudsekreterare:

Moll, Olof G., byråchef

Bitr. sekreterare:

Johnsson, Roland G., byrådirektör

Kjellén, Bengt I., civilingenjör
Lindfors, Leif V., fil. kand.
Nygren, Jan B., avdelningsdirektör
Wolrath, E. Birgitta, fil. kand.

Lokal: Drottninggatan 7-9, Box 103 22, Stockholm 16, tel. 15 04 45 (t.o.m. den 31 januari 1973) tel. växel 2485 60 (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Direktiven för kommittéerna, se 1965 års riksdagsberättelse E 54.

Samarbetsnämnden har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:02) för Uppsala:

Ordförande:

Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd

Ledamöter:

Carlson, Jan O., fil. studerande
Edqvist, K. Inger E., socionom
Eriksson, Gunnar S. I., förste fotograf
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Moll, Olof G., byråchef
Rosén, Nils-Arne, t.f. byggnadsråd
Rydén, Jan E., avdelningschef

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:03) för Lund:

Ordförande:

Hammar, Stig H., universitetsråd

Ledamöter:

Broberg, K. Bertram, professor
Fagerholm, Per Anders L., fil. kand.
Hellgren, Bertil G., maskinist
Juthagen, Leif R., avdelningsdirektör
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Moll, Olof G., byråchef
Rydén, Jan E., avdelningschef
Svensson, Thorsten A. I., fil. studerande

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:04) för Göteborg:

Ordförande:

Lundgren, Georg E. H., professor (fr.o.m. den 12 oktober 1972)

Ledamöter:

Anderson, Lennart O., fil. studerande (t.o.m. den 30 juni 1972)

Haglund, Per, med. kand. (fr.o.m. den 4 juli 1972)

Helleberg, Jan B., fil. studerande

Henriksson, J. Lars G., fil. studerande (fr.o.m. den 4 juli 1972)

Juthagen, Leif B., avdelningsdirektör

Lindquist, B. Rune L., byråchef

Moll, Olof G., byråchef

Rydén, Jan E., avdelningschef

Thun, K. Ragnar, byråchef

Wemminger, Lars V., forskningsingenjör

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:05) för Stockholm:

Ordförande:

Norberg, Dag L., professor, rektor

Ledamöter:

Bergström, K. Sune D., professor

Borg, L. Göran, professor, rektor

Eklund, K. Ronnie, jur. studerande

Ekman, Stig-Rune, forskningsingenjör

Lindquist, B. Rune L., byråchef

Moll, Olof G., byråchef

Rosén, Nils-Arne, t.f. byggnadsråd

Rydén, Jan E., avdelningschef

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:06) för Umeå:

Ordförande:

Paul, Karl-Gustav, professor, rektor

Ledamöter:

Almerud, Bengt, rektor

Fors, Sixten, R., byråchef

Lundin, Birger E. V:son, byggnadsdirektör

Moll, Olof G., byråchef

Nordlander, N. Arne, universitetslektor

Rydén, Jan E., avdelningschef

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:07) för Linköping:

Ordförande:

Almefelt, Paul V., byråchef

Ledamöter:

Backer, Nils, forskningsingenjör (t.o.m. den 30 juni 1972)

Gyrulf, C. Håkan, fil. studerande (fr.o.m. den 4 juli 1972)

Lindell, Mats G., avdelningsdirektör

Lindquist, B. Rune L., byråchef

Moll, Olof G., byråchef

Nilsson, Ulf A., tekn. studerande (t.o.m. den 30 juni 1972)

Olsson, Björn E., förste driftingenjör (fr.o.m. den 4 juli 1972)

Rydén, Jan E., avdelningschef

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden.

Nämndens och kommittéernas arbete beräknas pågå under hela år 1973.

4. Utredningen (E 1965:55) rörande sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet (USSU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 oktober 1964 föratt överväga och framlägga förslag rörande dels sexualundervisningens och sexualupplysningens omfattning, innehåll och mål, dels åtgärder till förbättrande av undervisningen och upplysningsverksamheten på ifrågavarande område:

Ordförande:

Andersson, Leif G., t.f. departementsråd

Bergström-Walan, Maj-Briht, fil. lic.

Boethius, Carl Gustaf, fil. mag.

Granstrand, Rolf, fil. studerande

Heeger, Birgitte, fil. kand.

Ottersen, J. Ottar, studierektor

Rodhe, Gösta, leg. läkare

Sjövall, Thorsten, överläkare

Wickbom, Torsten A., rektor

Experter:

Aronsson, Harry, docent

Bromsjö, Birger, docent

Meurling, Karl, studierektor

Du Rietz, Lars B. Hj., rektor
Svensson, Sven, lektor
Wärneryd, Bo, docent
Åberg, Gertrud, småskollärare

Huvudsekreterare:

Boethius, Carl Gustaf, fil. mag.

Bitr. sekreterare:

Marén, Lars Å., departementssekreterare
Wettergren, Thomas N., byrådirektör (fr.o.m. den 1 december 1972)

Lokal: Svartmangatan 9, 111 29 Stockholm, tel. 21 59 27, 21 56 24

Direktiven för utredningen har angetts i Kungl. brev den 9 oktober 1964.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

5. 1965 års musei- och utställningssakkunniga (E 1966:52) (MUS 65)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 mars 1965 för att verkställa utredning rörande museiväsendet och verksamheten med riksutställningar m.m. (se Postoch Inrikes tidn. den 29 april 1965 och den 30 mars 1967):

Ordförande:

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Ledamöter:

Biörnstad, Margareta, förste antikvarie
Hubendick, Bengt L., museichef
Hultén, Karl Gunnar, museidirektör
Jerdenius, K. Elov, organisationsdirektör
Lagercrantz, Bo U., fil. lic.
Meyerson, K. Åke W., överintendent
Noreen, Sven E., landsantikvarie
Ullberger, Kurt, konstnär
Westin, Gunnar A. E., chef för Riksutställningar

Experter:

Bergengren, Bengt Göran, intendent
Ekblad, S. Gunnar, hovrättslagman
Holmquist, Bengt M., museilektor (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Linn, Björn G., avdelningsdirektör
Sandstedt, Birger, byrådirektör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Huvudsekreterare:

Meyerson, K. Åke W., överintendent

Bitr. sekreterare:

Hedqvist, Eric H., intendent

Hjorth, Jan L. S., byrådirektör

Holmquist, Bengt M., museilektor (t.o.m. den 31 december 1972)

Unnerbäck, K. E. Eyvind, antikvarie

Lokal: Livrustkammaren, 115 21 Stockholm, tel. 62 01 16 (Meyerson), Gumshornsgatan 6, 1 tr., 11460 Stockholm, tel. 61 83 48 (Hedqvist), 61 83 09 (Unnerbäck), Riksutställningar, Sandhamngatan 63, 115 28 Stockholm, tel. växel 63 51 80 (Hjorth)

Direktiven för de sakkunniga, se 1966 års riksdagsberättelse E 52. Tilläggsdirektiv, se U 1968:30.

De sakkunniga har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden. Dessutom har särskilda arbetsgrupper sammanträtt elva gånger.

Försöksverksamheten med riksutställningar av konst och kultur- och naturhistoriska föremål har fortsatt. Budgetåret 1972/73 disponerar de sakkunniga 4650 000 kr. för ändamålet ur riksstatsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Fr. o. m. budgetåret 1969/70 bedriver de sakkunniga också — i samarbete med Folkrorelsernas konstfrämjande — försöksverksamhet med försäljning av konst i Stockholm och i Örebro län. Budgetåret 1972/73 disponerar de sakkunniga 440 000 kr. för detta ändamål.

De sakkunniga har år 1972 avgivit betänkandet (SOU 1972:45) Kulturminnesvård.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under år 1973.

6. Reklamutredningen (K 1967:43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1966 för att utreda reklamens verkningar med särskild hänsyn till reklamsändningar i televisionen (se Post- och Inrikes tidn. den 9 november 1966):

Ordförande:

Hörjel, Nils J., generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, Karin, förbundssekreterare, led. av riksdagen

Andersson, Leif G., t.f. departementsråd (fr.o.m. den 1 april 1972)

Blidfors, T. E. Johannes, seminarieråd, f.d. led. av II kamm.

Gerentz, Sven T., chefredaktör

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare (t.o.m. den 31 mars 1972)

Johnson, Lars G., direktör

Lindqvist, Sven O., författare

Wallberg, Ursula, förste forskningssekreterare
Wiege, Lars B., direktör
Winqwist, Carl-Henrik, direktör
Wärneryd, Karl-Erik, professor

Experter:

Albinsson, N. Göran, direktör
Carling, Alf G., docent
Fernström, Ingrid M., hovrättsassessor (fr.o.m. den 15 maj t.o.m. den 11 september 1972)
Friberg, Karl-Erik B., aktuarie
Fridolin, Hans R., departementsråd
Gustafsson, Karl-Erik, ekon. lic.
Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare
Huldt, Jan P., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 1 maj 1972)
Letzén, Sven-Roland, ekonomidirektör
Lindhoff, B. Håkan, civilekonom
Lindskog, Nils-Petter, direktör
Lindstam, Leif E., kammarrättsassessor
Sundström, S. Åke A., fil kand.
Tengelin, Sten E., direktör
Voss, Bertil G. P., departementsråd
Widmark, P. Sverker V., kammarrättsråd
Åberg, Carl-Johan, departementsråd

Sekreterare:

Sarman, Arthur H., fil. lic.

Bitr. sekreterare:

Fernström, Ingrid M., hovrättsassessor (fr.o.m. den 12 september 1972)

Lokal: Postbanken, Drottninggatan 89, 105 05 Stockholm, tel. växel 781 3000

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse K 43.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 36 plenarsammanträden och 26 arbetsgruppssammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Under 1972 har följande betänkanden avgivits:

- den 21 januari: Reklam I. Beskattning av reklamen (SOU 1972: 6)
- den 28 januari: Om beskattning av reklamtrycksaker (Ds U 1972: 2)
- den 31 januari: Reklam II. Beskrivning och analys (SOU 1972: 7)

Utredningens arbete beräknas pågå under år 1973.

7. Läromedelsutredningen (E 1967:50)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 januari 1966 för att utreda frågan om produktion och granskning av läroböcker och andra pedagogiska hjälpmedel m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 5 april 1966):

Ordförande:

Johansson, K. Hilding, fil. dr, led. av riksdagen

Ledamöter:

Beckman, K. Birger, direktör

Dahlbom, Bengt S., avdelningsdirektör

Furubo, Jan-Eric, fil. studerande

Kärnek, Ruth I. C., landstingsråd

Ringborg, S. Erland, departementssekreterare

Experter:

Backmann, Sven B., sekreterare

Bengtson, Sture C., bitr. skoldirektör

Henrysson, Sten, professor

Holmström, Lars-Gunnar, docent

Härnqvist, Kjell, professor

Höglund, E. Olov, byrådirektör

Hölne, Karl-Vilhelm, förlagschef

Magnusson, Ingela A., forskningsassistent

Nordén, Bengt, forskningsassistent

Stencrantz, Annika B., forskningsassistent

Svensson, Nils-Eric, byråchef

Wallin, Erik C., docent

Sekreterare:

Englund, David, utredningsledare

Bitr. sekreterare:

Furestedt, Karl E., fil. kand.

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse E 50.

Utredningen har den 10 januari 1972 avgett betänkandet (SOU 1971:91)

Samhällsinsatser på läromedelsområdet.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Kommittén (U 1968:44) för television och radio i utbildningen (TRU-kommittén)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 februari 1967 för försöksverksamhet med television och radio i utbildningsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1967):

Ordförande:

Edenman, Ragnar H. L., landshövding

Ledamöter:

Borg, L. Göran, professor, rektor

Lundgren, Rolf A., direktör

Lundgren, Stig H. E., byrådirektör

Marklund, O. Sixten A., undervisningsråd

Persson, Henry A., sekreterare

Sohlman, Ragnar W. A. R., departementsråd

Svensson, Nils-Eric, byråchef

Experter:

Ag, Lars E., generaldirektör

Ahlström, Bengt, avdelningsdirektör

Ahlström, Karl-Georg J., professor

Alm, Jan, med. kand.

Almefelt, Paul V., byråchef

Almqvist, Gert, tekn. lic.

Andersson, Bengt Joel, professor

Bergström, Willy, universitetslektor

Block, A. Eskil, tekn. lic.

Breitholtz, Axel, distriktschef

Broberg, K. Bertram, professor

Brody, Sam, professor

Brunzell, Frans-Olof, studierektor

Bylund, B. Erik M., professor

Böttiger, Lars-Erik, docent

Carlsson, A. Janne, professor

Cedergren, Ebba L. C., professor

Colding, Bertil, professor

Dahlberg, Märtha, seminarielärare

Dahlbom, Bengt S., avdelningsdirektör

Eliasson, H. Torsten Y., lektor

Enander, Bengt N., professor

Eriksson, Ejnar K. G., docent

Fris, Ann-Margret, studierektor

Griiting, Britt M., departementssekreterare

Grant, N. Gunnar, professor

Hagander, Sten I., avdelningsdirektör

Hallendorff, C. J. Herman, professor

Hammar, Carl-Filip, revisionsdirektör

Hammar, Thomas, docent

Hammarberg, Peter, rektor

Hellström, Emil, undervisningsråd

Henrysson, Sten, professor
Hermansson, Hartwig V., rektor
Holmberg, Bengt R., professor
Hägg, Ingemund, universitetslektor
Ingelstam, Erik P. G., professor
Ingelstam, Lars E., bitr. professor
Isaksson, Britt, barnbibliotekarie
Johansson, K. Gunnar E., professor
Johansson, K. Inge, studierektor
Krantz, Paul Olof, byrådirektör
Lagerwall, S. Y. Torbjörn, universitetslektor
Larsson, Gösta, sekreterare
Larsson, Hans, byrådirektör
Lindberg, Leif, e. universitetslektor (fr.o.m. den 1 juli t.o.m. den 30 november 1972)
Lindquist, C. Bertil J., professor
Lukkari, Bror, utredningschef
Lundh, Jan-Henrik, studierektor
Markesjö, A. Gunnar, universitetslektor
Nauckhoff, Per, fil. kand.
Nilsson, Jan, civilingenjör
Otteblad, S. I. Arne, universitetslektor
Petri, Ingemar, byrådirektör
Poppius, Ulla, kanslichef
Regolo, Margit, redaktör
Rosen, Erik, överläkare
Schedvin, Sven-Olof, lektor
Schyl-Bjurman, Gertrud, universitetslektor
Stenbäck, Manne, redaktör
Stoye, Peter C. J., civilingenjör
Ström, Gunnar O. F., professor
Sundberg, L. Nore, departementsråd
Sundqvist, Allan, rektor
Svahn, Olov E., professor
Söderström, Göran, avdelningsdirektör
Terstedt, Ulla, skolkonsulent
Thorsell, Siv M., fil. kand.
Törnqvist, Gunnar E., professor
Vestlund, A. Gustaf, undervisningsråd
Wahlgren, Ivan, avdelningschef
Wennström, K. Gunnar, medicinalråd
Wretmark, Gerdt, överläkare
Zackrisson, Uno, universitetslektor
Åkerlind, Lars E. K., universitetslektor

Åström, Karl Johan, professor

Huvudsekreterare:

Bohlin, Erland, lektor

Bitr. sekreterare:

Holmberg, Carl, fil. kand.

Lokal: Klostergatan 4, 753 21 Uppsala, tel. 081/ 10 50 01

Direktiven för kommittén, se 1968 års riksdagsberättelse U 44.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden. Därjämte har kommitténs expertgrupper hållit 20 sammanträden. Vidare har ett stort antal sammanträden hållits med tillfälligt anlitad expertis i planeringsgrupper m. m.

Kommitténs ansvar för verksamheten vid produktionsenheten i Stock-sund övertogs den 1 juli 1972 av Kommittén för den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet. I enlighet med vad departementschefen uttalar i direktiven till den nya kommittén slutför TRU-kommittén nu "sitt arbete med att genomföra utvärdering av hit-tillsvarande verksamhet" (Jfr U 1971: 13).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

9. Dataarkiveringskommittén (U 1968:48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1967 för att utreda arkivfrågor för den moderna informationsbehandlings databärare m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1967):

Ordförande:

Kromnow, E. Åke, riksarkivarie

Ledamöter:

Berglund, K. Gustaf, driftschef

Frank, S. Torsten, organisationsdirektör

Holmberg, Erik G., hovrättsråd

Experter:

Ahl, Gunnar A., byrådirektör (fr.o.m. den 21 april 1972)

Cnattingius, Claes M., bibliotekarie

Fredberg, Birgit A. M., förste arkivarie (fr.o.m. den 22 mars 1972)

Grage, Elsa-Britta, fil. lic.

Lagerqvist, Åke, byrådirektör

Stenefeldt, Ulf J., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 24 oktober 1972)

Sekreterare:

Haverling, Sven G. I., förste arkivarie

Bitr. sekreterare:

Brunnberg, R. K. Charlotte, departementssekreterare

Lokal: Riksarkivet, Fyrverkarbacken 13-17, 100 26 Stockholm 34, tel. 54 02 00

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse U 42.

Tilläggsdirektiv:

Genom beslut den 30 juni 1972 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommittén att utöver tidigare erhållet utredningsuppdrag rörande bild- och ljudupptagningar hos Sveriges Radio även utreda allmänna arkiveringsproblem sammanhängande med bild- och ljudupptagningar. Därvid bör särskilt frågan om nationalfonotekets framtida ställning och uppgifter samt möjligheterna till samverkan mellan skilda institutioner på detta område beaktas.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommittén har avgivit en redovisningspromemoria med anledning av kommitténs delbetänkande "Förslag till gallringsbestämmelser om utgallring hos statliga myndigheter av information på elektromagnetiska databärare" (Ds U 1969:8).

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

10. Sakkunniga (U 1968:49) för förhandling om avtalsreglering av upphovsrättsliga frågor på undervisningsområdet (AUU-sakkunniga)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1967 med uppgift att förhandla om en avtalsreglering av de upphovsrättsliga frågorna på undervisningsområdet:

Ordförande:

Hesser, S. C. E. Torwald, justitieråd

Ledamot:

Bergström, Svante B., professor

Experter:

Ahlström, Bengt, avdelningsdirektör

Dahlbom, Bengt S., avdelningsdirektör

Landström, Sten-Sture H., direktör

Sandberg, A. Birger, t.f. förhandlingsdirektör

Sekreterare:

Griiting, Britt M., departementssekreterare

Lokal: Högsta domstolen, Riddarhustorget 8, 111 28 Stockholm 2, tel. 23 67 20 (ordföranden)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

De sakkunniga har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden.

Sedan de sakkunniga avgivit den i föregående års riksdagsberättelse omnämnda modellen till avtal om skolornas grafiska och fotografiska mångfaldigande är fortsatt arbete på att uppnå en sådan reglering inom andra delar av undervisningsområdet beroende av resultatet av överläggningarna mellan parterna i anslutning till denna modell.

På de sakkunnigas initiativ bedrivs f. n. i samarbete med universitetskanslersämbetet och statistiska centralbyrån en undersökning rörande omfattningen av kopiering och mångfaldigande av förlagsmässigt tryckt material inom universitet och högskolor under ämbetet.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1973.

11. Konstnärsutbildningssakkunniga (U 1968:52) (KUS)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 september 1967 för utredning av konstnärsutbildning m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 september 1967):

Ordförande:

Lindblom, Paul, rikskonsertchef

Ledamöter:

Acking, Carl-Axel, professor

Bergman, Hans R., designer

Brunnberg, Hans A., professor

Larsson, Mårten J., arkitekt SAR

Linde, Ulf H., professor

Meyerson, K. Åke W., överintendent

Nemes, Endre, professor

Persson, Sigurd F., ädelsmed

von Schantz, K. Philip G., professor

Experter:

Bohman, Jan A., grafiker

Hallström, Björn H., fil. lic.

Lindgren-Fridell, A. Marita G., förste intendent

Myrenberg, Bo K. M., arkitekt SAR

Myrenberg, Lars E. T., arkitekt SAR

Nilsson, I. Pål-Nils, fotograf

Wahrby, Hans O., fortbildningsledare

Sekreterare:

Johansson, Nils J. O., fil. kand.

Bitr. sekreterare:

Erikson, M. Birgitta, kanslist

Jansson, Björn S., fil. kand.

Lokal: Storkyrkobrinken 4, 103 10 Stockholm. Postadress:
Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm, tel. 763 10 00

Direktiv, se 1968 års riksdagsberättelse U 52. Tilläggsdirektiv, se U 1969:41.

De sakkunniga har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden. Därtill har tre sammanträden hållits med arbetsgrupper inom de sakkunniga.

De sakkunniga beräknar att slutföra sitt arbete under år 1973.

12. 1968 års kyrkohandsbokskommitté (U 1969:44)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1968 för att inom utbildningsdepartementet biträda med revidering av Den svenska kyrkohandboken och övriga kyrkans böcker i den mån de kan beröras av en handboksrevision:

Ordförande:

Askmark, K. F. Ragnar, biskop

Ledamöter:

Andrén, Åke, professor

Edwall, Pehr A. R., kontraktsprost

Göransson, Harald O., musikedirektör

Hallqvist, Britt G., författare

Experter:

Andersson, Torsten N., prost (fr.o.m. den 7 mars 1972)

Bohlin, Folke, docent

Eckerdal, Lars H., docent

Gerhardsson, Birger, professor

Gustafsson, Berndt G. E., direktor

Holte, K. Ragnar, professor

Ljungdahl, Olle, domkyrkoorganist

Molde, Bertil, professor

Nilsson, Torsten, musikedirektör

Simonsson, Tord L. W., kyrkoherde

Sekreterare:

Ahrén, Per-Olov A., domprost

Bitr. sekreterare:

Aldén, Lars O. T., pastoratsadjunkt (fr.o.m. den 28 augusti 1972)

Eckerdal, Lars H., docent

Lokal: Finngatan 10, 22362 Lund, tel. växel 046/12 41 00 ankn. 454

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete, särskilt med avseende på den liturgiska försöksverksamheten. För kommitténs räkning har en ledamot företagit studieresa till England samt en expert deltagit i sammanträden med Nordisk kommitté för revision av kyrkoårets texter.

Kommittén avser att under 1973 framlägga delbetänkande med förslag angående den allmänna gudstjänsten.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

13. 1968 års utbildningsutredning (U 1969:47) (U 68)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1968 för utredning rörande den fortsatta planeringen av det eftergymnasiala utbildningssystemet m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 maj 1968):

Ordförande:

Sandgren, C. Lennart, statssekreterare

Ledamöter:

Löwbeer, Hans, universitetskansler

Olsson, S. O. Bertil, generaldirektör

Orring, Jonas A., generaldirektör

Experter som företräder de politiska partierna:

Dahl, R. Birgitta, förste byråsekreterare, led. av riksdagen

Fiskesjö, Bertil A. N., universitetslektor, led. av riksdagen

Gustafsson, Lars I., universitetslektor, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 februari 1972)

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Nordstrandh, Ove H., lektor, led. av riksdagen

Svensson, J. Erik O., kommunalråd (t.o.m. den 14 februari 1972)

Tham, Carl C. W., partisekreterare

Experter som företräder utbildningsväsendet:

Flink, A.-B. Christina, instruktör

Gralén, Nils G. J., professor, rektor

Hjelm, K. G. Lennart, professor

Johansson, K. Inge, studierektor
Klackenberg, Dag G., jur. studerande (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Sköld, Lars G., överdirektör
Stjernquist, Per Nilsson, professor
Weinz, Erik, skolinspektör

Experter som företräder arbetsmarknadsorganisationerna m.m.:

Cronqvist, Sven-Olof H., ombudsman
Eriksson, Sune B., sekreterare
Haldén, J. O. Folke, direktör
Jonsson, Sverker Å., sekreterare
Karlson, Tore E., ombudsman
Larsson, A. Lennart, utbildningschef
Linderoth, Karl Axel, direktör
Ström, K. Fingal, kansliråd
Tobisson, Lars F., direktör
Wikstrand, Rolf A. I., sekreterare

Experter för utredningens huvudbetänkande:

Almefelt, Paul V., byråchef
Andersson, E. Lennart, universitetslektor
Andersson, Johnny L., byråchef
Arfwedsson, Anders J., ombudsman
Attehog, Gösta, byrådirektör
Axelsson, Karl-Axel, undervisningsråd
Back, Pär-Erik, professor
Beckne, Rolf A. P., lektor (fr.o.m. den 1 februari 1972)
Bengtsson, Jarl, fil. lic.
Bentzel, Ragnar H., professor
Berg, C. G. Håkan, t.f. departementsråd
Berg, G. Christer, civilingenjör
Bernhardsson, K. Göte E., byrådirektör
Block, A. Eskil, tekn. lic.
Bratt, T. Elisabeth (Lisa), avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 september 1972)
Bruno, Gösta F., t.f. överdirektör
Bäcklund, Lars, B. T., med. kand. (fr.o.m. den 17 maj 1972)
Börjeson, Bengt O., rektor
Dahlström, Gunnar A. H., förste byråsekreterare
Eriksson, Hans G., byrådirektör
Fleischer, B. Lennart, sekreterare
Fornstedt, Ulf H., byrådirektör
Franzén, S. Anders, departementssekreterare (fr.o.m. den 15 februari 1972)
Färm, Ingemar O., sekreterare (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Gesser, Bengt A., fil. lic.
Godlund, Sven A. J., professor
Gårdstedt, H. Birger, skolråd
Göransson, Lars O., byrådirektör
Haglund, Per, med. kand. (t.o.m. den 16 maj 1972)
von Heland, Björn E:son, undervisningsråd
Hellström, Gunnar J., universitetslektor
Hermansson, Hartwig V., rektor
Hult, Jan A. H., professor
Jacobson, Bengt A., undervisningsråd
Jansson, Tore, utbildningsledare
Javette, Bo, ombudsman
Jonsson, Bo E., sekreterare
Karlsson, G. Åke, förste sekreterare
Karlström, Hans Åke, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 20 augusti 1972)
Kim, Lillemor A. B., avdelningsdirektör
Kjellberg, Gunvor, förste byråsekreterare
Klackenberg, Dag G., jur. studerande
Lind, C. Ingemar B., universitetslektor
Lindahl-Kiessling, Kerstin M., byråchef
Lindbeck, C. Assar E., professor
Lindqvist, F. Ingvar, professor
Lindström, Alice M. F., undervisningsråd
Lundberg, K. Max, professor
Lundeberg, Christer N. S., undervisningsråd
Lundgren, Georg E. H., rektor
Lundqvist, Åke G., kanslichef
Magnusson, Leif R., fil. lic.
Moll, Olof G., byråchef
Nilsson, Lars-Göran, ombudsman
Nilsson, Thora I. L., statistikchef
Näswall, Björn K., kanslisekreterare
Nöteberg, Rolf M., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 februari 1972)
Odén, A. Birgitta, professor
Olderlin, Gunnar O., byråchef
Olsson, A. E. Osborn, undervisningsråd
Olving, Sven, professor
Poppius, Hans D., byråchef
Rehnberg, K. Bertil, överdirektör
Ribben, Staffan J. O., departementssekreterare
Ringborg, S. Erland, departementssekreterare
Ronne, Bengterik, utbildningsledare
Rydh, Olof G. G., pol. mag.
Sandin, Lisbeth, fil. studerande

Sedin, Kjell, studiesekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Silenstam, N. Per A., avdelningsdirektör
Sjödahl, Lars I., byrådirektör (fr.o.m. den 15 maj 1972)
Sjölund, P. Torsten, personalchef (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Sjöstrand, Per, fil. lic.
Sjöström, S. Birger, förste konsulent
Stark, K. Birger, socialchef
Stjernström, Nils E., docent
Ståhl, Ingemar O. L., professor
Sundgren, Magnus, soc. studerande
Svanfeldt, Göran H., statistikchef
Svensson, L. G. Roland, kanslisekreterare
Svensson, Nils-Eric, byråchef
Svensson, Nils Å., direktör
Swenne, Åke M. H., rektor
Törnqvist, Gunnar E., professor
Wennström, K. Gunnar, medicinalråd
Werkö, Lars A., professor
Wessman, Yvonne, B.-M., byrådirektör (fr.o.m. den 1 augusti 1972)
Wretborn, Christer C. W., pol. mag. (fr.o.m. den 1 augusti 1972 t.o.m. den 31 december 1972)
Ysander, Bengt Christer A., kansliråd
Åhgren-Lange, Ulla H. A., avdelningsdirektör
Åkerstedt, Jonas V., ombudsman
Österberg, Gunnar R., universitetslektor
Östlund, Hans-Erik, undervisningsråd

Experter för översyn av juridisk utbildning:

Agell, Anders, L. G:son, bitr. professor
Bernitz, Ulf, bitr. professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Bolding, Per Olof, professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Forsell, Harry A., forskarassistent
Freivalds, Laila L., jur. kand. (fr.o.m. den 15 augusti 1972)
Heckscher, Sten, jur. kand.
Hellner, Jan E., professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Hessler, S. Henrik, professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Hilding, Mats H., rådmän
Ragnemalm, Hans O., docent (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Ryman, Sven-Hugo G., utbildningschef
Strömholm, Stig F., professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Experter för översyn av socionomutbildning m.m.:

Appelgren, L. S. Göran, kanslidirektör
Bergman-Larsson, I. Kerstin, bitr. lärare
Danielsson, Anna-Sophie, byrådirektör

Gadd, Anne-Sophie H., bitr. lärare (fr.o.m. den 6 november 1972)

Lindholm, Kerstin, lektor

Experter för arbetet med viss vårdutbildning:

Andersson, Rut I., instruktionsföreståndare (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Bergsten, Karin E., studieledare (fr.o.m. den 1 november 1972)

Bjärverud, Arvid B., sjukhusdirektör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Eklund, Svea I., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Fahlkrantz, Astrid M. V., studierektor (fr.o.m. den 1 november 1972)

Funkquist-Thorson, Kim K. M. E., chefsgymnast (fr.o.m. den 1 november 1972)

Henriksson, Barbro K., studierektor (fr.o.m. den 11 september 1972)

Härnqvist, Kjell, professor

Hökfelt, Bernt M., professor (fr.o.m. den 1 november 1972)

Jonsson, Inga H. L., byrådirektör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Moritz, Ulrich E., bitr. professor (fr.o.m. den 1 november 1972)

Nilsson, Matts. G., sekreterare

Pernow, Bengt B., professor (fr.o.m. den 1 november 1972)

Sonesson, Bertil H., universitetslektor (fr.o.m. den 1 november 1972)

Tillman, Sture V., överläkare (fr.o.m. den 1 november 1972)

Zetterström, Rolf O. F., professor (fr.o.m. den 1 november 1972)

Experter för planering av försöksverksamhet med yrkesteknisk
högskoleutbildning:

Alexandersson, Egon, direktör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Andersson, Gert A., direktör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Backman, Jan I., utbildningsledare (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Carlsson, Göte A. B., ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Carlsson, Hans L., disponent (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Dahlander, Gunnar, rektor (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Ekholm, Lars V., avdelningsdirektör

Furumark, Ann-Marie, rektor

Gustafsson, Berndt L., utbildningschef (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Gustafson, Birgitta S. S., avdelningsdirektör

Gårmark, Thore O., direktör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Hasselquist, C. G. Lennart, överingenjör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Holmberg, K. Gösta I., direktör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Holmgren, Stig E. H., snickare (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Håkansson, Håkan E., avdelningsdirektör

Håkansson, Erik F., ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Häggmark, Sten, personalintendent (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Jansson, Ingvar, direktör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Johansson, K. Alf W., ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Johanson, Alf Å., personalchef (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Karlsson, Einar J., ombudsman

Krantz, Paul Olof, byrådirektör (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Larsson, L. Birger, rektor (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Larsson, Carl-Johan, rektor (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Lehman, Erik, förbundsordförande (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Lindberg, Joel, professor (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Malm, Stig N. Å., ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Nilsson, Albert E. J., ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Nybom, P. Arne A., förbundssekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Rydegran, Gunnar A., överingenjör (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Svedberg, Sten, ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Tegman, Lars-Olof, konsulent (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Thörnberg, Ove V., ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Wohrne, Vulf O., direktör (fr.o.m. den 1 januari 1972)
Åshuvud, A. Olof L., direktör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Sekreterare:

Bergendal, Gunnar S., rektor

Bitr. sekreterare:

Dyrssen, Tove, leg. sjukgymnast (fr.o.m. den 30 oktober 1972)
Ericsson, Britta M., byrådirektör
Gadd, Anne-Sophie H., bitr. lärare (fr.o.m. den 6 november 1972)
Henrikson, Ulf T. A., fil. kand. (t.o.m. den 15 oktober 1972)
Hökerberg, Annika S. O., fil. kand.
Karlsson, Jan-Sture, fil. mag.
Sjödahl, Lars I., byrådirektör (t.o.m. den 14 maj 1972)

Lokal: Storkyrkobrinken 2, tel. växel 763 10 00. Postadress:
Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse U 47.

Utredningen och dess referensgrupper har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tillsammans 24 protokollförda sammanträden.

Utredningen har under 1972 avgett betänkandet (SOU 1972: 23) Högre utbildning — regional rekrytering och samhällsekonomiska kalkyler.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

14. 1968 års studiemedelsutredning (U 1969:48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 maj 1968 för översyn av studiemedelssystemet m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juni 1968):

Ordförande:

Nilsson, K. Börje, socionom, f.d. led. av II kamm.

Ledamöter:

Andersson, K. A. Stig, rektor

Mattsson, B. G. Stig, byråchef
Nilsson, Staffan, fil. studerande
Sundberg, Ingrid E., fil. kand., led. av riksdagen

Expert:

Sjöberg, M. Ingrid K., fil. kand. (fr.o.m. den 15 januari 1972)

Sekreterare:

Johansson, Kjell I., sekreterare

Bitr. sekreterare:

Lindroth, Annica M., fil. kand.
Lundquist, Olof F., byrådirektör
Sundström, Björn G., jur. stud. (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Lokal: Storkyrkobrinken 4, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse U 48 samt 1971 års riksdagsberättelse U 28.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 15 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

15. 1968 års litteraturutredning (U 1969:49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1968 för att utreda frågan om litteraturstöd m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1968):

Ordförande:

Björk, Kaj Å., redaktör, led. av riksdagen

Ledamöter:

Ahlmark, Per A., fil. kand., led. av riksdagen
Arvidson, Stellan, rektor, f.d. led. av II kamm.
Sundman, Per-Olof, författare, led. av riksdagen
Wästberg, Per, författare

Experter:

Badersten, Lennart, adjunkt
Björck, Staffan, professor
Brattström, Inger, sekreterare
Edqvist, Sven-Gustaf, skolkonsulent
Furuland, Lars, docent
Hjelmqvist, Bengt, f.d. avdelningsdirektör
Swedner, H. H. R. Harald, bitr. professor

Sekreterare:

Löfdahl, Göran, fil. mag.

Bitr. sekreterare:

Lannegren, Göran, fil. kand.

Sundkvist, Leif G., civilekonom (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Lokal: Svensksundsvägen 17, Skeppsholmen, 111 49 Stockholm tel. 11 88 27 (Löfdahl, 11 88 61 (Lannegren), 20 57 54 (Sundkvist)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse U 49.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden. Därutöver har en expertgrupp för behandling av frågan rörande litteraturen i undervisningen sammanträtt fyra gånger.

Utredningen har under året publicerat tre separata bilagedelar till sitt kommande huvudbetänkande: Läs- och bokvanor (SOU 1972: 20); Försök med bibliotek (SOU 1972: 61); En bok om böcker (SOU 1972: 80).

Utredningens arbete beräknas vara slutfört med första halvåret 1973 då slutbetänkandet avses lämnas.

16. 1968 års beredning (U 1969:50) om stat och kyrka

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 för fortsatt utredning rörande förhållandet mellan staten och svenska kyrkan (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1968):

Ordförande:

Myrdal, Alva, statsråd, f.d. led. av I kamm.

Ledamöter:

Blomquist, Per A. B., komminister, f.d. led. av I kamm.

Dahlén, P. Olle R., pol. mag., led. av riksdagen

Gustafsson, M. Gunnar, ombudsman, led. av riksdagen

Hjelm-Wallén, Lena B., adjunkt, led. av riksdagen

Larsson, Gunnar K. V., lantbrukare, led. av riksdagen

Zachrisson, Bertil J., chefredaktör, led. av riksdagen

Experter:

Aglert, Per Arne, sekreterare

Bergsten, E. Rune, sekreterare

Block, Per H. L., teol. lic.

Ericsson, K. Georg V., regeringsråd

Garke, Hans B., avdelningsdirektör

Gustafsson, Berndt G. E., docent

Göransson, C. Göran N., stiftssekreterare

Halldin, H. Enar, kamrer

Hedberg, A. Gösta H., missionsföreståndare
Hylla, Kristian W. W., monsignore
Jönsson, O. Per, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 mars 1972)
Larsson, Ewert S., överste i Frälsningsarmén
Lidin, Karl-Olof, assessor
Lindegård, Sven, domprost
Lunning, Lars G. H., hovrättsassessor
Magnusson, Gunnar K. O., byrådirektör
Olofsson, Klas T., fil. kand. (fr.o.m. den 1 april 1972)
Persson, Gert I. E., planeringsdirektör
Stjernquist, Nils, professor
Stoltz, Ingmar E. M., prodirektor
Svenonius, Per H., avdelningschef
Unnerbäck, Axel R., antikvarie (fr.o.m. den 1 mars 1972)
Wallin, A. E. Göte, konsulent
Wernlund, Stig A., kammarrättsråd

Sekreterare:

Söderberg, N. Olof, avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Cedermarck, K. Marianne, byrådirektör (fr.o.m. den 1 juli t.o.m. den 31 juli 1972)
Hansson, S. Kristina, kanslisekreterare
Nylander, Lars, fil. kand. (t.o.m. den 14 januari 1972)
Olofsson, Klas T., sekreterare (t.o.m. den 31 mars 1972)
Söderlindh-Wiberg, Barbro, fil. studerande (fr.o.m. den 1 april t.o.m. den 31 oktober 1972)

Direktiven för beredningen, se 1969 års riksdagsberättelse U 50.

Beredningen har under tiden november 1971—september 1972 hållit 15 sammanträden under sammanlagt 24 dagar samt anordnat en samrådskonferens under 3 dagar.

Beredningen har den 26 maj 1972 avgett slutbetänkandet (SOU 1972: 36) Samhälle och trossamfund jämte 21 bilagor. Bilaga 1—19 har publicerats såsom SOU 1972: 37, bilaga 20 (Andra trossamfunds ekonomi) såsom SOU 1972:38 samt bilaga 21 (Intensivstudier av tretton församlingar) såsom Ds U 1972: 5—8. Vidare har i november 1972 en översättning till engelska och tyska språken av sammanfattningen i slutbetänkandet publicerats såsom Ds U 1972: 12.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. Kommittén (U 1969:51) för studiestöd åt vuxna (SVUX)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 för att utreda studiefinansieringen inom vuxenutbildningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1968 och den 25 mars 1972):

Ordförande:

Wiklund, Bengt O., journalist, led. av riksdagen

Ledamöter:

Arfwedson, Anders J., ombudsman

Dahlgren, Margareta B., direktör

Holmgren, Herman, studierektor

Karlson, Tore E., ombudsman

Källstad, Thorvald E., rektor, led. av riksdagen

Larsson, Lennart, utbildningschef

Larsson, Ulf O., departementsråd

Söder, Karin A.-M., yrkesvalslärare, led. av riksdagen

Experter:

Engberg, Peter O., sekreterare (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Hellström, E. Emil, undervisningsråd (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Jakobsson, Kent O., studieombudsman (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Johansson, Kjell V., rektor (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Olsson, H. S. Artur, skolråd (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Sjöqvist, Eric G., rektor (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Sekreterare:

Göransson, Lars O., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Engberg, Peter O., sekreterare (t.o.m. den 31 mars 1972)

Jacobsson, Eva B., departementssekreterare

Lindroth, Annica M., fil. kand. (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Stagh, Marina L., pol. mag.

Lokal: Svensksundsvägen 17, 111 49 Stockholm, tel. 11 77 35, 11 88 72, 20 53 87, 10 19 84

Direktiv för kommittén, se 1969 års riksdagsberättelse U 51. Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Moberg till statsrådsprotokollet den 25 februari 1972):

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 28 juni 1968 sakkunniga för att utreda studiefinansieringen inom vuxenutbildningen, kommittén (U 1969: 51) för studiestöd åt vuxna (SVUX).

Statsmakterna har successivt fattat beslut om utökade insatser för förbättrad vuxenutbildning, senast på grund av förslag i prop. 1971:37 angående vuxenutbildning.

Vid behandlingen av nämnda proposition redovisade utbildningsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande (Ubu 1971: 13) pågående utredningsarbete på vuxenutbildningens område och uttalade i anslutning här till bl.a. följande.

Vad utskottet här redovisar belyser den snabba utveckling som pågår på vuxenutbildningsområdet i linje med de av statsmakterna fastställda principerna och antagna riktlinjerna. Utskottet, som vill understryka att dessa principer och riktlinjer står fast, finner det samtidigt angeläget framhålla att Kungl. Maj:t fortlöpande bör redovisa utveckling och utredningsläget på området. Sålunda bör Kungl. Maj:t till 1972 års riksdag lämna en sådan redogörelse. Redovisningen bör även innefatta de förslag som avses bli föremål för statsmakternas beslut. Utskottet vill vidare framhålla att det givetvis är viktigt att vuxenutbildningens olika former stöder och kompletterar varandra på ett så effektivt sätt som möjligt. I förevarande proposition har föredraganden berört bl.a. samordningsproblemen på det lokala planet och därvid uppehållit sig vid den roll vuxenutbildningsråden bör kunna spela. Det är enligt utskottets mening angeläget att frågorna om samordning och arbetsfördelning inom vuxenutbildningen även i övrigt — bl.a. mot bakgrund av erfarenheterna från FÖVUX — blir behandlade. Dessa frågor har samband också med lösningen av studiefinansieringsproblemen och bör därför enligt utskottets mening kunna belysas genom arbetet i SVUX. Det kan därvid visa sig nödvändigt med en vidgning av ramen för SVUX's uppgifter. En här antydd precisering av uppgifterna för SVUX bör enligt utskottet leda till att man ökar det parlamentariska inslaget i kommittén. I det längre perspektivet, sedan nu pågående utredningsresultat redovisats, kan frågan om en samlad översyn ånyo aktualiseras.

Genom beslut den 8 juli 1971 har antalet ledamöter i kommittén för studiestöd åt vuxna utökats.

De vuxnas studiebehov är omfattande och skiftande. Det finns också olika möjligheter för dem att tillgodose sina önskemål. En viktig uppgift under de senaste åren har varit att bygga ut existerande former för vuxenutbildning men också att skapa nya studiealternativ. Enligt min mening svarar dessa former mot behov som kommer att bli bestående. Som utskottet framhållit bör man därför överväga hur de olika formerna av samhällsstödd vuxenutbildning skall stödja och komplettera varandra. Det är därutöver nödvändigt att även i bl.a. organisatoriskt och studiesocialt avseende göra prioriteringar mellan olika åtgärder.

Kommittén har nyligen i debattskriften Vuxna Utbildning Studiefinansiering (SOU 1971: 80) belyst de mycket stora kostnader som en omfattande insats på vuxenutbildningsområdet skulle kräva (s. 40—57). Kommittén redovisar även olika principer för hur en prioritering skulle kunna göras (s. 32—39).

En grundläggande fråga i sammanhanget gäller den fortsatta utvecklingstakten inom den av samhället stödda vuxenutbildningen. Som jag ofta framhållit bör en viktig utgångspunkt för det fortsatta handlandet inom utbildningspolitiken vara att vuxenutbildningen får successivt ökade resurser. Vägledande bör därvid vara att i första hand beakta behovet av utbildning för dem som har en kort och bristfällig utbildning.

Inom ett totalt givet program kan det emellertid givetvis bedömas vara angeläget med tyngpunktsförskjutningar. Jag vill på denna punkt hänvisa till mina uttalanden om inriktningen av vuxenutbildningen i prop. 1970: 35 och 1971: 37. I det fortsatta arbetet är det nödvändigt att en avvägning sker mellan i sig angelägna önskemål. Därvid bör kommittén pröva vilka åta-

ganden som en utvidgad uppsökande verksamhet skulle medföra och därmed beakta erfarenheterna från den försöksverksamhet med uppsökande verksamhet inom vuxenutbildningen som en särskild kommitté, kommittén för försöksverksamhet med vuxenutbildning (FÖVUX), f. n. har ansvaret för. Kommittén bör vidare pröva de tankegångar som förts fram av bl.a. LO:s arbetsgrupp för vuxenutbildning om en särskild insats för de relativt unga som på grund av att grundskolan införts successivt inte fått tillgång till den nioåriga obligatoriska skolan. Kommitténs bedömning bör även innefatta en avvägning mellan heltids-, deltid- och fritidsstudier. Övervägandena kan leda fram till en prövning av det statliga stödet till olika former av vuxenutbildning.

Den enskilde möter som jag tidigare framhållit ett stort utbud av vuxenutbildning som svarar mot skilda behov. I vissa fall kan det emellertid vara svårt, trots de många olika formerna, att få till stånd utbildning. För den enskilde kan det vidare ibland vara svårt att orientera sig om de olika studiemöjligheterna. Från de studieintresserade sida kan det därför te sig som angeläget med en lokal och regional samordning av utbildningsinsatserna. Även från samhällets sida kan en sådan samordning ha flera fördelar. Det bör därför närmare undersökas av kommittén hur man skall kunna nå fram härtill. De lokala vuxenutbildningsrådets uppgifter bör därvid särskilt beaktas.

Kommittén bör vid fullgörandet av sitt uppdrag samråda med kommittén för försöksverksamhet med vuxenutbildning.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden. Därutöver har ett antal sammanträden hållits med experterna.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

18. Filmutredningen (U 1969:52)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 för att utreda frågan om filmbranschens ekonomiska struktur och villkor m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1968):

Ordförande:

Åqvist, N. Erik M., hovrättspresident

Ledamöter:

Bengtson, Torsten S., redaktör, talman

Grede, Kjell, regissör

Göransson, Bengt, folketshuschef

Lindgren, Göran, direktör

Palm, N. Sture, redaktör, led. av riksdagen

Schein, Harry, direktör

Experter:

Andersson, Hans, filmljudtekniker (t.o.m. den 30 juni 1972)

Edqvist, Sven-Gustaf, skolkonsulent (t.o.m. den 30 juni 1972)

Eklund, Bo L., civilekonom

Elison, Allan, direktör (t.o.m. den 30 juni 1972)

Ericsson, Erling, regissör (t.o.m. den 30 juni 1972)

Frisk, Ragnar, filmfotograf (t.o.m. den 30 juni 1972)

Hammar, Stig, regissör (t.o.m. den 30 juni 1972)

Heurling, Bo, redaktör (fr.o.m. den 1 januari t.o.m. den 30 juni 1972)

Johansson, Lennart, fotograf (t.o.m. den 30 juni 1972)

Larsson, Gösta, sekreterare (t.o.m. den 30 juni 1972)

Larsson, Roland, studierektor (fr.o.m. den 15 mars t.o.m. den 30 juni 1972)

Luukkonen, Veija, teckningslärarkandidat (t.o.m. den 14 mars 1972)

Nordmark, Dag, amanuens (t.o.m. den 30 juni 1972)

Norlin, Sven, lektor (t.o.m. den 30 juni 1972)

Persson, Harry, direktör (t.o.m. den 30 juni 1972)

Roth, Lindberg, Örjan, lärare (t.o.m. den 30 juni 1972)

Sjögren, Lars, teckningslärare (t.o.m. den 30 juni 1972)

Stening, F. Birger, kammarrättsråd

Sundh, Erik, produktionsledare (t.o.m. den 30 juni 1972)

Söderberg, E. Bo, skolkonsulent (t.o.m. den 30 juni 1972)

Thorsell, Siv M., avdelningsdirektör (t.o.m. den 30 juni 1972)

Ulne, John, undervisningsråd (t.o.m. den 30 juni 1972)

Wedel, Karsten, regissör (t.o.m. den 30 juni 1972)

Werner, Gösta, docent (fr.o.m. den 1 september 1972)

Ödeen-Stenbeck, Ingrid, producent (t.o.m. den 30 juni 1972)

Sekreterare:

Ekman, Gunnar O. S., hovrättsråd

Bitr. sekreterare:

Larson, Leif E., departementssekreterare

Lokal: Svartmangatan 9, 111 29 Stockholm, tel. 11 42 17 (sekreteraren),
763 17 42 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen. Se 1968 års riksdagsberättelse U 52.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har ett antal sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper rörande kortfilm samt undervisning om film.

Utredningen har den 12 december 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972: 9) "Samhället och filmen Del 2".

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

19. Svenska ESRO-kommittén (U 1970:20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1964 för att vara svenskt kontaktorgan med Organisationen för europeisk rymdforskning (ESRO) m.m.:

Ordförande:

Stiernstedt, K. Jan T., expeditionschef

Ledamöter:

Engström, Arne V., professor
Forshell, Per Olof, kansliråd
Fälthammar, Carl-Gunne, bitr. professor
Hultqvist, Bengt K. G., professor
Håkansson, Hans, departementsråd
Jacobaeus, Christian, tekn. dr
Petri, Gunnar, departementssekreterare
Voss, Bertil G. P., departementsråd

Experter:

Erstam, Sven-Erik, länspolischef
Fredga, Kerstin, docent (fr.o.m. den 1 februari 1972)
Granström, Folke, stadsombudsman
Lewin, Saul, överingenjör
Lindgren, Stig T., docent (t.o.m. den 31 januari 1972)
Lönnqvist, Olov, byråchef
Myrsten, I. Lennart, utrikesråd
Rey, Lars H., civilingenjör
Sanmark, P. Arvid L., hovrättsassessor
Säfström, Stig O., revisionsdirektör
Tell, Björn V., överbibliotekarie

Sekreterare:

Holmberg, Bo, civilekonom
Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—juni 1972 hållit tre sammanträden. Därjämte har kommitténs arbetsgrupper hållit åtta sammanträden. Vidare har vissa av kommitténs ledamöter och experter deltagit i sammanträden med ESRO:s råd, underkommittéerna för administrativa och finansiella samt vetenskapliga och tekniska frågor, i interimskommittén för tillämpningssatelliter samt i vissa ad hoc grupper, sammanlagt 22 sammanträden.

Genom beslut av 1972 års riksdag (prop. 1972:48, UbU 1972:27, NU 1972:37, rskr 1972:216 och 217) inrättades statens delegation för rymdverksamhet den 1 juli 1972 med uppgift bl. a. att vara svenskt beredningsorgan för kontakter med ESRO. ESRO-kommitténs arbetsuppgifter har

överförs på det nya organet. Kommitténs uppdrag är därmed slutfört och kommittén upplöst den 30 juni 1972.

20. Lärarutbildningskommittén (U 1970:44) (LUK)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 november 1968 för att utreda frågan om utbildning av lärare i s.k. övningsämnen m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1969):

Ordförande:

Alemyr, Stig R., rektor, led. av riksdagen

Ledamöter:

Edam, Carl Tomas H:son, sekreterare

Gustafsson, Lars I., universitetslektor, led. av riksdagen

Högberg, J. Paul, rektor

Junel, K. Bertil, f.d. skolråd

Olsson, Ernst W., f.d. lantbrukare, f.d. led. av 1 kamm.

Olsson, Jan-Olof, folkskollärare

Persson, Henry A., sekreterare

Stenholm, I. Britta, skoldirektör

Experter:

Amylong, Tora, skolkonsulent

Bengtsson, Rune, rektor

Blixt, Ewa H., hushållslärare

Cassel, A. Margareta, hushållslärare

Englund, Georg, fortbildningskonsulent

Fridén, Gunvor A. B., rektor

Fridén-Abelson, Ingrid A. S., rektor

Fry, Agneta M., barnavårdslärare

Gestrelius, Kurt E. G., lektor

Isacsson, Dan S., rektor

Janson, Sven, studierektor (fr.o.m. den 27 januari 1972)

Järvholm, J. Bertil, lektor

Littorin, Anne-Britt M., hushållslärare

Lundberg, P. J. Thorsten, rektor

Müller, Jytte M., skolkonsulent

Malmgren, S. Sture L., gymnastikdirektör

Mörth, K. Gunnar, intendent

Nilsson, G. Ingemar, lektor

Nordin, Anna-Greta, seminarielärare

Nordström, Gert Z., rektor

Norling, Barbro M., lektor

Quennerstedt, K. Ella-Brita, seminarielärare

Swenne, Åke M. H., rektor
Söderberg, E. Bo, skolkonsulent
Ulne, John, f.d. undervisningsråd (fr.o.m. den 15 september 1972)
Vrethammar, K. Harald, undervisningsråd
Wallgren, K. Åke, avdelningsdirektör
Wiechel, Lennart C. G., lektor
Ågren, Bengt O., gymnastikinspektör
Åkerström, E. Göran, slöjdlärare
Åryd, I. Birgitta, fortbildningskonsulent
Åström, C. O. Bengt, lektor

Huvudsekreterare:

Stenholm, I. Britta, skoldirektör

Sekreterare:

Lindén, Lars G., departementssekreterare
Nordquist, Gunilla E., yrkesvalslärare

Lokal: Svensksundsvägen 17, 111 49 Stockholm, tel. 11 88 17 (Stenholm),
11 88 43 (Lindén), 11 88 29 (Nordquist), 11 88 48 (kansli)

Direktiven för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse U 44.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 21 sammanträden.

Kommittén har den 21 augusti 1972 avgett rapport (Ds U 1972: 11) om befattningsanalyser, en undersökning beträffande lärare i teckning, bild- och formarbete, trä- och metallslöjd, textilslöjd, hemkunskap, barnkunskap, musik och gymnastik.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

21. Universitetsrestaurangkommittén (U 1970:46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1969 för att planera och samordna m.m. restaurangverksamheten vid universiteten och högskolorna (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1969 och den 29 juli 1972):

Ordförande:

Brommesson, Per-Axel, direktör

Ledamöter:

Almefelt, Paul V., byråchef (fr.o.m. den 1 juli 1972)
Brundell, Nils-Erik, direktör
Eskilsson, Per H., revisionsdirektör (fr.o.m. den 1 juli 1972)
Fors, Sixten R., byråchef
Hagbergh, Göran G. E., avdelningsdirektör

Ivarsson, Sven Ivar, avdelningschef (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Juthagen, Leif R., avdelningsdirektör

Philipson, Lars H. G., teknolog

Experter:

von Koch, Michael, hyresråd

Zetterquist, Urban G., kanslisekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Sekreterare:

Magnusson, Leif, fil. kand.

Bitr. sekreterare:

Blom, Harald, pol. mag. (fr.o.m. den 17 juli 1972)

Karlsson, Christer, fil. kand. (t.o.m. den 14 februari 1972)

Pavliska, Petr, civilingenjör

Ryberg, Marianne, byggnadsingenjör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Lokal: Götabergsgatan 9, 2 tr., 411 34 Göteborg. Postadress: Box 530 38, 400 14 Göteborg 53, tel. 031/17 99 50

Direktiven för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse U 46.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet till statsrådsprotokollet den 26 maj 1972):

Med stöd av Kungl. Maj:t:s bemyndigande den 7 mars 1969 tillkallade jag en kommitté för planering och samordning m.m. av restaurangverksamheten vid universitet och högskolor (universitetsrestaurangkommittén U 1970:46). Som framgår av kommitténs direktiv skall kommittén svara för bl.a. de uppgifter som har samband med statens medverkan i driften av sådan restaurangverksamhet. Kommitténs uppdrag i denna del bör ses mot bakgrund av att jag då förutsatte att driften av ifrågavarande restauranger i regel skulle has om hand av särskilda av studerandeorganisationerna ägda aktiebolag, i vilkas ledning skulle ingå även vissa ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t. Sådana bolag är f.n. verksamma i Stockholm, Linköping, Lund, Göteborg och Umeå.

Sveriges förenade studentkårer, Filosofisk fakulteterna studentförening i Göteborg och Umeå studentkår har i skilda skrivelser anhållit bl. a. att staten förklarar sig beredd att överta ansvaret för universitetsrestaurangbolagen. Över skrivelserna har universitetsrestaurangkommittén den 29 februari 1972 avgivit yttrande.

Målet för restaurangverksamheten vid universitet och högskolor är att studerande och anställda skall ha möjlighet att i den omfattning som motiveras av verksamheten vid läroanstalten inta näringsmässigt tillfredsställande måltider i anslutning till denna. Ansvaret för att härför erforderliga lokaler uppförs vilar enligt statsmakternas beslut i första hand på staten (jfr prop. 1963:172, SU 1963:212, rskr 1963:405). Möjligheter har öppnats att tillgodose behovet av lokaler för sådan verksamhet även genom samverkan med studerandeorganisation, som därvid erhåller räntefritt och stående statligt lån för att bygga ut befintliga anläggningar i erforderlig omfattning. Fortsatt utbyggnad av restaurangenheter planeras, bl.a. vid jämförelsevis små utbildningsenheter. Universitetsrestaurangkommittén

bör överväga möjligheterna att vid den fortsatta utbyggnaden mer regelmässigt tillgodose behovet av lokaler genom samverkan med annan huvudman, i första hand kommun eller landstingskommun.

Ansvar för driften av restaurangerna vid universitet och högskolor har — även i de fall då restauranglokalerna förlagts till av staten ägda byggnader — på tillskyndan av de studerandes organisationer i regel överlämnats till de lokala studerandeorganisationerna. De nämnda framställningarna samt vad jag i det föregående anförde om samverkan med andra huvudmän vid den fortsatta utbyggnaden av restaurangverksamheten medför att driftformerna behöver omprövas. Universitetsrestaurangkommittén bör lämna förslag till hur driften av ifrågavarande restauranger på de olika universitets- och högskoleorterna bör anordnas för framtiden. Kommittén bör vara oförhindrad att för varje ort föreslå den lösning som med hänsyn till förhållandena på orten bedöms ha de bästa förutsättningarna att även på längre sikt uppfylla det angivna målet för restaurangverksamheten. Vid upprättandet av förslagen bör hänsyn tas även till den omfattning verksamheten mot bakgrund av kommitténs numera samlade erfarenheter kan bedömas få på de olika orterna. I de fall där kommittén finner att nuvarande verksamhet inte bör bedrivas i samma former som hittills bör kommittén i första hand undersöka alternativ som innebär att ansvaret för driften genom avtal överlämnas till befintliga, offentligt eller enskilt ägda restaurangföretag. Formerna för driften av statliga personalrestauranger bör härvid kunna tjäna till jämförelse. För verksamhet som planeras bli etablerad bör drift på entreprenad övervägas i första hand.

Hittills gjorda och föreslagna investeringar i lokaler samt inredning och utrustning för restauranger vid universitet och högskolor är av betydande omfattning. Staten har ett starkt intresse av att dessa investeringar utnyttjas rationellt. Studerande och anställda kan förväntas ha intresse av att få inflytande över verksamhetens utformning och inriktning. Kommittén bör avge förslag om hur de skilda intressenternas insyn i och tillsyn över verksamheten skall avvägas och utövas. Kommittén bör därvid beakta såväl fördelarna av en på riksplanet samordnad ledning och tillsyn som fördelarna — inte minst för nyttjarna — av att sådana funktioner kan utövas på lokal nivå.

Kommittén bör vidare — med beaktande av de skilda förutsättningarna för verksamheten vid å ena sidan restauranger vid universitet och högskolor och å andra sidan statliga personalrestauranger — överväga om motiv finns för en närmare samordning av formerna för statens engagemang i de båda typerna av restaurangverksamhet. Övervägandena bör göras mot bakgrund av bl.a. föreliggande möjligheter på de enskilda orterna att för sådana ändamål nyttja gemensamma restauranganläggningar.

Kommittén bör slutligen lämna förslag till former för den framtida handläggningen av sådana ärenden rörande lokal- och utrustningsprogramfrågor m.m. avseende restauranger vid universitet och högskolor för vilka kommittén f.n. svarar. I denna del bör samråd äga rum med 1968 års utbildningsutredning (U 68).

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden samt kontinuerligt haft överläggningar och samråd med olika myndigheter, organisationer, driftbolag(motsv) och andra som berörs av kommitténs arbete. Två kontaktkonferenser med företrädare för driftbolagen för restaurangverksamheten har anordnats. Därutöver har tre

sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för frågor rörande framtida driftformer m. m.

Kommittén avser slutföra sitt uppdrag vad gäller utredning om former för den framtida driften av restaurangerna m. m. under våren 1973. I övrigt beräknas kommitténs arbete pågå under hela år 1973.

22. 1969 års psalmskommitté (U 1970:47)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 mars 1969 för att inom utbildningsdepartementet biträda med utarbetande av ett tillägg till Den svenska psalmboken, avseende både psalmtexter och psalmmelodier, att prövas och brukas i svenska kyrkan intill dess en allmän revision av Den svenska psalmboken företagits:

Ordförande:

Björkman, Ulf L., kyrkoherde

Ledamöter:

Belfrage, H. Esbjörn G., docent

Frostenson, Anders, f.d. kyrkoherde

Göransson, Harald O., musikdirektör

Nisser, Per Olof, utbildningssekreterare

Experter:

Bodén, Anna-Brita, sekreterare

Erneholm, Berndt I., expeditionschef

Erséus, L. G. Torgny, musikdirektör

Hallin, L. Bertil, musikdirektör

Hartman, C. Olov, teol. dr

Jansson, Henrik D. J., domkyrkoorganist

Löfström, U. Inge, kontraktsprost

Nilsson, Nils Gunnar, redaktör (t.o.m. den 10 november 1972)

Sörenson, Torsten N., tonsättare

Sekreterare:

Erneholm, Berndt I., expeditionschef

Bitr. sekreterare:

Bexell, Göran, teol och fil. kand.

Bodén, Anna-Brita, sekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. 10 19 46
763 34 80 (Erneholm)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden, därav ett om åtta dagar. Därutöver har nio sammanträden hållits med två särskilda arbetsgrupper. Kommittén har låtit verkställa en religionssociologisk undersökning av det från trycket utgivna försökshäftet 71 psalmer och visor.

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1973.

23. Kommittén (U 1970:48) för medicinsk teknik i Linköping

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 mars 1969 med uppgift att svara för samråd enligt avtal med Östergötlands läns landsting om lokaler för medicinsk teknik i Linköping vid programmering, projektering och byggande av laboratorium II vid regionsjukhuset:

Ordförande:

Resare, Bengt C. M., överdirektör

Ledamöter:

Råby, K. Gösta, byråchef

Walter, T. Viking, byggnadsdirektör

Expert:

Nygren, Alf L., byråchef

Sekreterare:

Råby, K. Gösta, byråchef

Lokal: Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande, Sehlstedtsgatan 11, 115 28 Stockholm, tel. 22 16 70 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden samt haft fortlöpande samråd med landstinget om detaljutformningen av den första etappen av laboratoriebyggnad II, främst beträffande lokalerna för medicinsk teknik.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

24. 1969 års radioutredning (U 1970:49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 för utredning rörande ökat sändningsutrymme i ljudradion för utbildningsoch informationsändamål m.m. (se Postoch Inrikes tidn. den 13 augusti 1969):

Ordförande:

Järdler, Sven A., förbundsdirektör

Ledamöter:

Ag, Lars E., generaldirektör
Gustavsson, K. Rune, ombudsman, led. av riksdagen
Lindahl, Essen H. G., direktör, led. av riksdagen
Samuelsson, Kurt O., docent
Sköld, Lars G., överdirektör

Experter:

Assarsson, Per A., hovrättsassessor (fr.o.m. den 2 februari 1972)
Edström, J. Lennart, informationschef
Lindal, Kurt G., intendent
Rohdin, B. Arne, teknisk direktör
Rosenlund, Stig U., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 juli 1972)
Sundqvist, Anders O., laboratorieförman

Sekreterare:

Hjelmqvist, Ingvar K. R., rektor

Bitr. sekreterare:

Arvidsson, Marianne E., fil. kand. (t.o.m. den 26 mars 1972)
Boström, Ann-Marie M. I., redaktör (fr.om. den 21 februari 1972—t.o.m. den 31 januari 1973)
Jonsson, Bo A., fil. kand. (fr.o.m. den 23 mars 1972)

Lokal: Svartmansgatan 9, 111 29 Stockholm, tel. 10 19 18 (Hjelmqvist),
10 24 59 (Boström), 10 23 71 (Jonsson), 10 23 41 (kansli)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse U 49.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

25. Sakkunnig (U 1970:50) för utredning av frågan om de praktisk-teologiska övningsinstitutens framtida ställning, m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 september 1969 för utredning om de praktisk-teologiska övningsinstitutens framtida ställning, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 november 1969):

Utredningsman:

Andrén, Carl-Gustaf, professor

Sekreterare:

Hammar, Karl-Gustav, teol. lic.

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse U 50.

Den sakkunnige har den 17 december 1971 avgett betänkandet (SOU 1971:89) Praktisk prästutbildning. Betänkande avgivet av sakkunnig för utredning av frågan angående de praktisk-teologiska övningsinstitutens framtida ställning m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

26. Sakkunnig (U 1970:54) för utredning av förfarandet vid professorstillsättning m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 december 1969 för att utreda frågan om förfarandet vid tillsättning av tjänst som professor eller biträdande professor m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 16 februari 1970):

Ordförande:

Ulveson, H. N. Ingemar, justitieråd

Experter:

Ahrland, Sten, bitr. professor

Henriksson, Christer, jur. studerande

Marcusson, Sten G., sekreterare

Nöteberg, Rolf M., hovrättsassessor (fr.o.m. den 29 juni 1972)

Orava, Olavi A., avdelningsdirektör

Ringborg, S. Erland, departementssekreterare

Rudhe, Rolf S., byråchef

Sandqvist-Örnberg, Berit M.-L., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 15 mars 1972)

Schmiterlöv, Carl G., professor (fr.o.m. den 15 mars 1972)

Sekreterare:

Sandqvist-Örnberg, Berit M.-L., avdelningsdirektör (t.o.m. den 14 mars 1972)

Svensson, Roger G. I., byråsekreterare

Lokal: Högsta domstolen, Box 2066, 103 12 Stockholm 2, tel. växel 23 6720 (Ulveson), Statens råd för samhällsforskning, Sveavägen 166, 113 46 Stockholm, tel. 08/15 15 80 (Svensson)

Direktiven för den sakkunnige, se 1971 års riksdagsberättelse U 41.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden med experterna. Därutöver har den sakkunnige haft överläggningar med företrädare för universiteten och vissa högskolor.

Den sakkunnige beräknar slutföra sitt arbete under år 1973.

27. Särskilt uppdrag (U 1970:55) åt förutvarande statsministern Tage Erlander

Kungl. Maj:t uppdrog den 19 december 1969 åt förutvarande statsministern Tage Erlander att för forskningsändamål sammanställa uppgifter och sammanföra handlingar från sin verksamhet som statsminister:

Expert:

von Sydow, Björn, fil. kand.

Lokal: Utbildningsdepartementet, Mynttorget 1, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Arbetet beräknas avslutas under år 1973.

28. Kommittén (U 1970:56) för försöksverksamhet med vuxenutbildning (Fövux)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för försöksverksamhet med vuxenutbildning (se Post- och Inrikes tidn. den 16 februari 1970):

Ordförande:

Ekström, Sven E. A., f.d. förvaltningschef, led. av riksdagen

Ledamöter:

Brandgård, Evert, utbildningsintendent

Dahlgren, Margareta B., direktör

Johansson, Berndt, departementssekreterare

Johansson, Inge K., studierektor

Persson, Henry A., ombudsman

Sanell, Åke P., avdelningschef

Vestlund, A. Gösta, undervisningsråd

Experter:

Boëthius, Gunilla, redaktionssekreterare (t.o.m. den 30 september 1972)

Hansson, Göte, docent (t.o.m. den 30 september 1972)

Höijer, Björn, fil. lic. (t.o.m. den 30 september 1972)

Johansson, Solveig B., forskningsassistent

Svanfeldt, Göran H., statistikchef (fr.o.m. den 1 april 1972)

Sekreterare:

Engberg, Peter O., sekreterare (fr.o.m. den 1 april 1972)

Persson, Per-Ebbe R., studiesekreterare (t.o.m. den 31 mars 1972)

Bitr. sekreterare:

Danvind, Eva-Maria, studieombudsman (fr.o.m. den 15 augusti 1972)

Engberg, Peter O., sekreterare (t.o.m. den 31 mars 1972)

Lokal: Svensksundsvägen 17, 111 49 Stockholm, tel. 11 54 60 (Engberg),
11 88 63 (Danvind), 11 88 72 (kansli)

Direktiv för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse U 43.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden. Därutöver har ett antal sammanträden ägt rum med en särskild utvärderingsgrupp.

Kommittén har den 9 februari 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972: 19) Uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

29. Organisationskommittén (U 1970:59) för riksinternatskolor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 april 1970 med uppgift att förbereda åtgärder föranledda av inrättandet av de i prop. 1970:53 föreslagna riksinternatskolorna samt att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1972 efter överläggningar med Sigtuna kommun och efter samråd med styrelserna för Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk och Sigtuna-skolan inkomma med förslag om dels grundskolans framtida organisation vid de båda skolorna, dels de ytterligare studievägar inom gymnasieskolan som kan anordnas vid de båda skolorna i samverkan med Sigtuna kommun:

Ordförande:

Sundvik, K. Ivar, generalkonsul

Ledamöter:

Andersson, N. G. Bertil, departementssekreterare

Folkmarson, James A., länsskolinspektör

Kleen, E. W. Erland, ambassadör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Laag, Ann-Mari, småskollärare, led. av riksdagen

Lind, Per E., ambassadör (t.o.m. den 30 september 1972)

Experter:

Frykhammar, Bo H. U., fil. kand.

Jonsson, Stig G. T., skoldirektör

Larsson, Sixten, lönesekreterare

Stigstedt, Björn, kommunalråd

Sekreterare:

Skeppare, Åke I. A., fil. mag.

Lokal: Skolöverstyrelsen, Fack, 104 22 Stockholm 22, tel. växel 22 70 00
(sekreterare)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden.

Kommittén har den 14 januari 1972 framlagt förslag till Kungl. Maj:t angående riksinternatskolornas organisation m. m.

Kommitténs arbete beräknas pågå tills vidare.

30. Organisationskommittén (U 1970:60) för högre musikutbildning (OMUS)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1970 för att utföra fortsatt planeringsarbete för en reform av den högre musikutbildningen:

Ordförande:

Wetterblad, R. Ingmar T., generaldirektör

Ledamöter:

Ahlqvist, Barbro S. M., skolkonsulent

Assarson, Birgit, departementssekreterare

Falk, Johan, musikstuderande (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Faxén, Nils-Bertil, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 6 juni 1972)

Gabrielsson, Ingemar H., professor

Gurmund, Lars, avdelningsdirektör (t.o.m. den 31 maj 1972)

Olofsson, K. Oscar, skoldirektör

Sellergren, Lars, konsertpianist

Sjöqvist, Gunnar A. H., lektor

Sjöström, N. Gunnar, rektor

Experter:

Agnestig, Carl-Bertil, studierektor (fr.o.m. den 29 februari t.o.m den 30 juni 1972)

Alldahl, Per-Gunnar, musikpedagog (fr.o.m. 29 februari t.o.m 30 juni 1972)

Arenius, C. S. Folke, teaterchef

Arnér, E. Å. Gotthard, kyrkomusiker

Bengtsson, L. Ingmar O., professor

Bengtsson, Per, förste byråsekreterare (fr.o.m. den 15 januari 1972)

Bergendahl, Ingela, pianist (fr.o.m. 29 februari t.o.m 30 juni 1972)

Bergfelt, Ingemar, pianist (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Bondeman, Anders, kyrkomusiker

Cederberg, Ingvar, musikdirektör

Dahlström, Kerstin, rytmikpedagog

Deak, Chaba, tonsättare

Dominique, Kåge, pianist (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)
Ek, Karin, lektor (fr.o.m. den 1 december t.o.m. den 31 december 1972)
Eklund, Eva, musikpedagog (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)
Erdmann, Bengt, fil. mag. (t.o.m. den 30 september 1972)
Ericson, Eric, professor (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)
Eriksson, Sune, sekreterare (fr.o.m. den 15 november 1972)
Eriksson, Gunnar, musikdirektör
Eriksson, Nils-Erik, byrådirektör
Genetay, Claude M., violincellist
Göransson, Harald, ●., musikpedagog (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)
Hagberg, Arne, fortbildningskonsulent (fr.o.m. den 1 december t.o.m. den 31 december 1972)
Hall, Lennart, musikpedagog (fr.o.m. den 29 februari t.o.m. den 30 juni 1972)
Hallhagen, Gunnar, pianist (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)
Halling, Nils Olof, utbildningsledare (fr.o.m. den 15 maj t.o.m. den 30 juni 1972)
Henningsson, Ingemar, assistent (fr.o.m. den 1 december t.o.m. den 31 december 1972)
Henriksson, Claes, kyrkomusiker (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)
Holecek, Josef, gitarrpedagog
Håkansson, Greta, danspedagog
Ingelf, Sten, musikpedagog (fr.o.m. den 29 februari t.o.m. den 30 juni 1972)
Irwing, Dorothy, konsertsångerska
Josefsson, Göran, (fr.o.m. den 1 november t.o.m. den 30 november 1972)
Karlsson, Fritz, studieombudsman
Landfors, Curt, byrådirektör (fr.o.m. den 1 september 1972)
Leander, Sven, assessor
Lindblad, Rune, tonsättare
Linden, Ingalill, konsertsångerska (fr.o.m. 23 maj t.o.m. 26 maj 1972)
Lindgren, Kurt, musiker
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Ling, Jan, (fr.o.m. den 1 november t.o.m. den 30 november 1972)
Ling, Jan H., docent
Magnusson, Stig, ingenjör (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)
Martinson, Björn M., musikdirektör (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)
Mörth, Gunnar, intendent (fr.o.m. den 1 december t.o.m. den 31 december 1972)
Nilsson, Axel, byrådirektör
Nilsson, Olle, musikdirektör (fr.o.m. den 23 maj t.o.m. den 26 maj 1972)
Ohlin, Gösta, musikdirektör (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Olsson, Bo Armand, musikkdirektör

Ozolins, Berit, fil. kand.

Persson, Einar, musikkdirektör

Riedel, Georg M. L., musiker

Ringmar, R. Torgil, avdelningschef

Schele, Märta, musikkdirektör

Sjögren, Per Olof, domprost (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Sjökvisl, Gustaf, musikkdirektör (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Spångberg, Lennarl, (fr.o.m. den 1 november t.o.m. den 30 november 1972)

Strandsjö, Göte, sångpedagog (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Stripple, Lennarl, kyrkomusiker (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Sundberg, Johan, docent (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Svegelius, Lennarl, kyrkomusiker (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Söderholm, Valdemar, komponisl (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Sörensson, Torsten, musikkdirektör (fr.o.m. den 23 maj t.o.m. den 26 maj 1972)

Tagg, Philip, fil. mag.

Teveborg, Lennarl, undervisningsråd (fr.o.m. den 15 november 1972)

Tillius, Carl, pianisl (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Thyrenius, Ingegerd, sångpedagog

Uggla, Madeleine, musikkdirektör (fr.o.m. 29 februari t.o.m. 30 juni 1972)

Werner, Odd, avdelningsdirektör

Wiggen, Knut, tonsättare

Sekreterare:

Halling, Nils Olof, utbildningsledare (fr.o.m. den 1 juli 1972 t.o.m. den 30 juni 1973)

Sjöström, N. Gunnar, rektor (t.o.m. den 30 juni 1972)

Bitr. sekreterare:

Ozolins, Berit, fil. kand.

Lokal: Viktoriagatan 19, B, 411 25 Göteborg, tel. 031/18 94 43
(huvudsekreteraren), 031/18 94 03 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse U 46.

Kommittén är enligt den provisoriska stadgan för musikhögskolorna tills vidare tillsynsmyndighet för den högre musikutbildningen. I enlighet med beslut av Kungl. Maj:t den 27 maj 1971 anordnas under OMUS' ledning sedan budgetåret 1971/72 särskild ämnesutbildning i musik inom ramen för utbildning i provisorisk form av lärare i musik och annat ämne som statsmakterna fattat beslut om (prop. 1971:31, Ubu 1971:5, rskr 1971:112).

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 18 sammanträden. Därutöver har 19 sammanträden ägt rum med särskilda arbetsgrupper.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

31. Utredningen (U 1970:61) om musikaliska akademien

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1970 för utredning av följderna för musikaliska akademiens del av de i prop. 1970:25 föreslagna förändringarna av akademiens uppgifter i fråga om den högre musikutbildningen:

Utredningsman:

Ekblad, S. Gunnar, hovrättslagman

Expert:

Nilsson, N. Axel, avdelningsdirektör

Utredningsmannen har 31 maj 1972 avgivit förslag till bestämmelser om dispositionen av akademiens stipendiefonder m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

32. Organisationskommittén (U 1970:62) för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 april 1970 med uppgift att under universitetskanslersämbetet planera för högre teknisk utbildning och forskning, som avses komma till stånd med anledning av riksdagens beslut över i prop. 1970:88 framlagda förslag. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1971 fungerar kommittén som ledningsorgan i Luleå samt som lokal- och utrustningsprogramkommitté för Luleå:

Ordförande:

Edström, John, Olof, disponent

Ledamöter:

Björling, Gotthard, professor

Fors, Sixten R., byråchef

Henningsson, Lars-Åke, teknolog

Lassinantti, I. Ragnar, landshövding

Malmgren, Nils, kommunalråd

Moll, Olof, byråchef

Nordström, Lars, professor

Paul, Karl-Gustav, professor

Poppius, Hans D., byråchef

Rosén, Nils Arne, t.f. byggnadsråd

Wallenius, Lennart, överingenjör (fr.o.m. den 17 mars 1972)

Östlund, Zolo, kanslichef

Experter:

Axrup, Stig, utbildningsledare

Bergdahl, Sven-Gunnar, bergsingenjör

Berglund, Carl-Bertil, direktör

Bylund, B. Erik, professor (fr.o.m. den 19 april 1972)

Domar, Torgny, universitetslektor (t.o.m. den 18 april 1972)

Enquist, Daniel, departementssekreterare

Fransson, Bo-Gunnar, L., departementssekreterare (t.o.m. den 18 april 1972)

Holm, J. Lennart, generaldirektör (fr.o.m. den 19 april 1972)

Jiewertz, Bengt, tekn. lic.

Kallioniemi, Henry, universitetslektor (t.o.m. den 18 april 1972)

Karlsson, Christer, civilingenjör

Lager, Ingemar, t.f. universitetslektor

Leo, Håkan, bergsingenjör

Ljungholm, Anders, teknolog (fr.o.m. den 2 februari 1972)

Lundqvist, Bo Christer, civilingenjör

Olving, Sven, professor

Pettersson, N. Ove, professor (fr.o.m. den 2 februari 1972)

Ramström, Dick O., professor

Renius, Erling, professor

Rånby, Bengt, professor

Sundbäck, Ulrik, universitetslektor (t.o.m. den 18 april 1972)

Sundström, John, professor

Söderberg, Bo K. G., departementssekreterare (fr.o.m. den 19 april 1972)

Tennberg, Klas, byrådirektör

Wikström, Hans F., rektor

Sekreterare:

Andersson, N. Rune, civilingenjör

Lokal: Högskolan i Luleå, Fack, 951 06 Luleå 6, tel. 0920/680 00

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse U 48.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har sammanträden hållits med arbetsgrupper, expertgrupper m. m.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

33. Utredningen (U 1970:63) om skolans inre arbete (SIA)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 för att utreda frågan rörande åtgärder för elever med särskilda svårigheter i skolan och därmed sammanhängande frågor, bl.a. skolans arbetsmiljö (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1970):

Ordförande:

Orring, Jonas A., generaldirektör

Ledamöter:

Beckius, Carin E., sekreterare

Larsson, L. Thorsten, lantbrukare, led. av riksdagen

Mogård, Britt E. T., fru, led. av riksdagen

Mårtensson, Alvar G. G., telearbetare, led. av riksdagen

Richardson, N. Gunnar E., docent, led. av riksdagen

Svenningsson, S. Levi H., fil. kand.

Experter:

Alfredsson, Karl-Erik N., förbundsjurist

Andersson, Bengt Hj., skolinspektör

Anveden, Per Olov, förbundsordförande

Axelsson, Alf W., rektor

Beckne, Rolf A. P., lektor (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Bergman, Folke, skoldirektör

Björk, John G. T., rektor

Christensson, C. Gustav H., avdelningsdirektör

Dahlquist, Lars, studierektor

Danemar, Anton, rektor

Du Rietz, Lars B. Hj., rektor

Edmark, Birger, rektor

Ehrenfreid, Monica, barnavårdslärare (fr.o.m. den 28 april 1972)

Elam, Lars, fortbildningsledare (t.o.m. den 22 mars 1972)

Elliot, Ian, studerande (t.o.m. den 22 mars 1972)

Elmhorn, Kerstin, fil. lic. (t.o.m. den 8 oktober 1972)

Ericsson, Tord, rektor

Fredin, Curt, folkbildningskonsulent

Fredriksson, Ella, rektor

Gillström, Åke, rektor

Granlund, Börje, studerande

Grunewald, Karl, förbundsordförande (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Gustafson, K. G. Jan, lektor

Haga, Ingegerd, ombudsman

Hallberg, Lars, sekreterare

Hansson, Bengt, skolkonsulent

Hansson, Nils H., rektor

Hasselquist, Ulla, skolkurator
Hellers, P. A. Hans, förbundsordförande
Henricson, Sven-Eric, undervisningsråd
Hildeberg, Lars, förbundssekreterare
Hälinen, Erkki I., rektor
Jansson, I. A. Gunnar, adjunkt
Javette, Bo, ombudsman
Johannesson, Ingvar, professor
Johansson, Gun, ordförande i Riksförbundet Hem och skola i D-län
Jonsson, Lars-Eric, bitr. skoldirektör
Jönsson, Claes-Göran, speciallärare (fr.o.m. den 9 oktober 1972)
Krantz, Gösta, styrelseledamot i Riksförbundet Hem och skola
Lindgren, Göte, sekreterare
Lindkvist, Gunnar, folkskollärare
Lirén, Gösta, förste ombudsman
Lundberg, Arne, rektor
Löfqvist, Gert, lektor
Mattson, Ingemar, rektor
Mattsson, Marly, fritidspedagog (fr.o.m. den 2 februari 1972)
Nilsson, Anna-Lisa, handelsträdgårdsmästare, led. av riksdagen (t.o.m. den 30 juni 1972)
Nordin, Inga, L., seminarielärare (fr.o.m. den 28 april 1972)
Näslund, Stig, skolkonsulent
Olsson, Elisabeth, småskollärare
Olsson, Susanne, studerande (fr.o.m. den 23 mars 1972)
Paulsson, Solveig, rektor
Rosvall, Anna-Lisa, kokerska (fr.o.m. den 2 februari 1972)
Rönnelid, Kjell, adjunkt
Selinder, Inge, fil. kand.
Silenstam, Erik, bibliotekarie
Sjögren, Kerstin, bibliotekarie
Sjöstedt, Karl-Gösta, studierektor
Stangvik, Gunnar, universitetslektor
Stenlund, Francis, rektor
Ström, Evert R., personaldirektör
Sundberg, Kjell, byrådirektör
Svensson, Ella, lektor
Törnström, Kjell, studierektor
Waltersson, Bert, sekreterare
Westrup, C. Richard, skoldirektör
Wiking, Barbro, avdelningsdirektör
Zetterlund, Sven, skoldirektör
Östlund, Harry, bitr. skoldirektör

Huvudsekreterare:

Johansson, Sven-Åke S., studierektor

Bitr. sekreterare:

Hultin, Monica, fil. kand. (fr.o.m. den 16 oktober 1972)

Kåräng, Gösta, länsskolpsykolog (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Lagerbäck, Björn G. B., länsskolpsykolog

Sandahl, Christina, fil. mag.

Wahlström, Tommy, civilekonom (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Lokal: Skeppargatan 51, 114 58 Stockholm tel. 63 68 33 (sekreterare)
sekreteriat tel. 63 68 34.

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse U 49.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

34. Kårobligatorieutredningen (U 1970:64)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juli 1970 för utredning om de obligatoriska studentsammanslutningarnas verksamhet m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 september 1970):

Utredningsman:

Ekblad, S. Gunnar, hovrättslagman

Experter:

Björkman, Jerker A., soc. studerande

Nilsson, Axel N., avdelningsdirektör

Nilsson, Kaj J., civilekonom

Svensson, Lars, taxeringsrevisor

Westin, Gunnar P., soc. studerande

Sekreterare:

Iversen, Stig G. L., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 november 1972 t.o.m. den 28 februari 1973)

Lokal: Svartmansgatan 9, 111 29 Stockholm, tel. 21 5872 (Iversen)
20 38 18 och 20 39 26 (Björkman och Westin)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse U 64.

Utredningsmannen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 26 sammanträden med utredningens experter.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första delen av år 1973.

35. Praktikcentrumkommittén (U 1970:65)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 september 1970 med uppgift att förbereda, leda och utvärdera försöksverksamhet med praktikcentra för studerande vid socialhögskolorna (se Post- och Inrikes tidn. den 14 november 1970):

Ordförande:

Konnander, Benkt A. V., överdirektör

Ledamöter:

Karlsson, Kurt, sekreterare

Sellvall, L. Göran, departementssekreterare

Stark, K. Birger, socialchef

Örtegren, Inger M. K., byrådirektör

Experter:

Ahlander, Uno, drätselchef

Bolin, Lars A., byråchef

Esping, Ulla, socialinspektör

Jakobsson, Harriet, lektor

Orava, Olavi A., avdelningsdirektör

Sallin, Karin M., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Körner, Sten G., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Jonsson, Ann, socionom

Direktiven för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse U 51.

Kommittén har den 27 april 1972 avgett betänkandet (Ds U 1972:3) Praktikcentra. Betänkande i anledning av försöksverksamhet med praktikcentra för studerande vid socialhögskolorna.

Uppdraget är därmed slutfört.

36. Länsskolnämndsutredningen (U 1970:66)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 november 1970 med uppgift att utreda frågan om länsskolnämndsorganisationer (se Post- och Inrikes tidn. den 19 december 1970):

Ordförande:

Fagerberg, Gösta, kommunalråd

Ledamöter:

Eriksson, B. Sune, direktionssekreterare
Färm, Hilding, landstingsråd
Jonsson, Arvid, hemmanägare
Nordin, Sven Eric, landstingsman
Orehag, N. Lennart H., skoldirektör
Sönnerlind, Arne S., skolråd

Experter:

Alfredsson, Karl-Erik N., förbundsjurist
Andersson, Ann-Marie, byrådirektör
Duregård, Assar, skoldirektör
Hammarström, Bertil, kamrer
Hinnfors, S. Ivar, förste länsassessor
Högström, Bertha, byrådirektör
Olsson, Karl, ombudsman
Persson, Östen, skolinspektör
René, Sven, lektor
Westerlund, Rut, ombudsman
Åhnsén, Lars-Olof, organisationskonsulent

Sekreterare:

Höglind, Lars O., bitr. skoldirektör

Lokal: Svartmangatan 9, 111 29 Stockholm, tel. 763 23 88

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse U 52.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden. Därutöver har åtta sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för frågan om tillsättningsförfarandet för ordinarie lärare inom skolväsendet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

37. Kommittén (U 1970:67) för frågor rörande demokratisering av utbildningsväsendet (DUST)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 september 1970 för att undersöka frågor rörande demokratisering av utbildningsväsendet:

Ordförande:

Axelsson, Karl-Axel, undervisningsråd (t.o.m. den 30 juni 1972)
Bosson-Nordbö, Maj, skolråd (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Ledamöter:

Bengtsson, R. Ove, rektor (fr.o.m. den 8 maj 1972)
Bildt, Nils, ekon. studerande

Hagström, Bo, studierektor

Hammar, K. Tomas G., universitetslektor (fr.o.m. den 3 februari 1972)

Hildeberg, Lars, förbundssekreterare (fr.o.m. den 8 maj 1972)

Lindahl, Lars, generalsekreterare (fr.o.m. den 19 oktober 1972)

Lindgren, Ulf, förste byråsekreterare

Nordensköld, Mats, studerande (fr.o.m. den 18 oktober 1972)

Nyhlén, Lars-Olof, universitetslektor

Olsson, Artur, rektor (t.o.m. den 5 maj 1972)

Persson, Boris, redaktör (t.o.m. den 5 maj 1972)

Ruin, Olof K. bitr. professor (t.o.m. den 3 februari 1972)

Expert:

Klingberg, Karl-Erik, instruktör (fr.o.m. den 29 maj 1972)

Krantz, Gösta, rektor (fr.o.m. den 29 maj 1972)

Lagerbäck, Björn G. B., psykolog

Serdén, Hugo, skolinspektör (fr.o.m. den 6 november 1972)

Setterberg, Anders, studerande (fr.o.m. den 28 augusti 1972)

Sekreterare:

Simon, Dorothee, fil. kand.

Bitr. sekreterare:

Sköld, Carl G., fil. studerande (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Lokal: Svartmangatan 9, 111 29 Stockholm, tel. 10 24 83 sekreteraren.
2081 27 bitr. sekreteraren

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 48.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 17 sammanträden, varav åtta hållits i separata arbetsgrupper samt gjort studieresor till skolor och universitet inom landet och i Förbundsrepubliken Tyskland. Dessutom har tre sammanträden hållits gemensamt med den tyska kommittén. Därutöver har fyra sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för frågan om föräldrainformation.

Förutom ovanstående har kommittén gemensamt hållit ett symposium, med inbjudna experter, där bl. a. den sociokulturella och socio-ekonomiska situationen i de båda länderna samt en jämförelse av väsentliga data i det svenska och tyska skol- resp. universitetsväsendet diskuterades.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

38. Sameutredningen (U 1970:68)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1970 för att utreda frågan om åtgärder till stöd för samernas språk och kultur m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 februari 1971):

Ordförande:

Elfving, O. Gösta C., landshövding

Ledamöter:

Köhl, Olof F. E., hovrättsassessor

Rönström, B. Thomas, departementssekreterare

Thomasson, Lars M., förste rektor

Utsi, Lars, renskötare

Experter:

Henrysson, Sten, professor (fr.o.m. den 14 april 1972)

Johansson, Henning, forskningsassistent (fr.o.m. den 14 april 1972)

Sekreterare:

Israelsson, Ragnar, f.d. undervisningsråd

Bitr. sekreterare:

Silén, Ulla-Britta, departementssekreterare

Lokal: Svartmangatan 9, 1 tr., 111 29 Stockholm, tel. 10 18 96

Direktiven för utredningen se 1972 års riksdagsberättelse U 49.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

39. Kommittén (U 1971:01) för fortbildning av journalister (FOJO-kommittén)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 april 1971 för förberedelse av försöksverksamhet med fortbildning av journalister (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1971):

Ordförande:

Söderberg, Ewert, chefredaktör

Ledamöter:

Elmbrant, Arne, redaktionschef

Fredgarth, Sonja, redaktör

Olofsson, Sören, chefredaktör

Östlund, Hans-Erik, undervisningsråd

Experter:

Axelsson, Hans, kursledare

Erneberg, Ingvar, intendent

Ströhm, Bertil A., redaktör

Sekreterare:

Ehne, Jan-Erik, journalist

Lokal: Pressinstitutet, Gjörwellsgatan 26, 112 60 Stockholm, tel. 54 21 46
(sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 50.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tolv sammanträden. Därutöver har kommitténs ledamöter och experter deltagit i sammanträden med projektgrupper som förbereder kurser inom ramen för den försöksverksamhet som kommittén svarar för.

Kommittén anordnar under tiden januari 1972—maj 1973 15 fortbildningskurser för journalister.

Kommittén har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 augusti 1972 hemställt att försöksverksamheten med fortbildning av journalister skall fortsätta även budgetåret 1973/74.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela 1973.

40. U-landsforskningsutredningen (U 1971:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 april 1971 med uppdrag att utreda inriktning och organisation av forskning med anknytning till u-landsproblem (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1971):

Ordförande:

Rosén, Nils Gustav K. G., f.d. universitetskansler

Ledamöter:

Bergström, K. Sune D., professor

Hambraeus, Gunnar A., direktör

Hjelm, K. G. Lennart, professor

Knutsson, Karl-Eric, professor

Michanek, Ernst N., generaldirektör

Ribbing, E. Manfred, departementsråd (t.o.m. den 31 december 1972)

Experter:

Bengtsson, Bo, byrådirektör (fr.o.m. den 15 juni 1972)

Claesson, C. Olof, professor (fr.o.m. den 22 december 1971)

Forsse, Anders P., avdelningschef (fr.o.m. den 21 februari 1972)

Leander, Lars U. E:son, byrådirektör

Lemne-Bergman, Marja, amanuens (fr.o.m. den 1 juni t.o.m. den 20 oktober 1972)

Löfqvist, Bo, fil. lic. (fr.o.m. den 22 december 1971)

Ribbing, E. Manfred, departementsråd (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Wickström, Bo G., professor (fr.o.m. den 22 december 1971)

Wraghe, R. Åke, kanslissekreterare (fr.o.m. den 31 januari t.o.m. den 31 maj 1972)

Ågren, K. Gunnar, professor (fr.o.m. den 22 december 1971)

Sekreterare:

Ribbing, E. Manfred, departementsråd (t.o.m. den 31 december 1972)

Knutsson, Karl-Eric, professor (fr.o.m. den 1 januari t.o.m. den 30 juni 1973)

Bitr. sekreterare:

Lemne-Bergman, Marja, amanuens (fr.o.m. den 21 oktober 1972)

Rasmusson, Rasmus G., departementssekreterare (t.o.m. den 20 oktober 1972)

Lokal: Storkyrkobrinken 4, 3 tr. tel. 0247/11707 (ordföranden) växel 763 1000 (sekreteraren). Postadress: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse U 51.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har 13 sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för studium av forskningsfaktorn inom två som studieexempel valda områden för utvecklings-samarbete mellan Sverige och u-land (Etiopien), nämligen landsbygdsutvecklingsprojektet CADU och nutritionsprojektet ENI.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

41. Organisationskommitten (U 1971:04) för bibliotekarieutbildning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 april 1971 med uppgift att närmare planera den utbildning av bibliotekarier m.m., som skall anordnas vid bibliotekshögskolan i Borås:

Ordförande:

Boo, Fritiof, kommunalråd

Ledamöter:

Dittmer, Ulf, avdelningsdirektör

Edman, Barbro, bibliotekarie

Hellström, Kajsa, rektor

Ingelmark, Bo Eric, professor (t.o.m. den 15 september 1972)

Ottervik, Gösta, överbibliotekarie (fr.o.m. den 15 januari 1972)

Thorell, Elisabet, bibliotekarie

Uhlin, Åke, byrådirektör

Experter:

Bogefeldt, Christer G. B., studievägledare (fr.o.m. den 18 januari t.o.m. den 31 juli 1972)

Ericsson, Britta M., byrådirektör (t.o.m. den 30 juni 1972)

Eriksson, Gunvor, bibliotekarie

Gyllensvärd, Kerstin, bibliotekarie (fr.o.m. den 10 januari 1972)

Hellman, Britt-Marie, bibliotekarie

Kalén, Ingemar, bibliotekarie

Lindahl, Sven-Åke, ombudsman

Lindquist, B. Rune L., byråchef (t.o.m. den 30 juni 1972)

Möhlenbrock, Sigurd, bibliotekarie

Nilsson, Thaly, byråchef

Oskarsson, Elsa V., bibliotekarie (fr.o.m. den 1 mars t.o.m. den 30 juni 1972)

Ottervik, Gösta, överbibliotekarie (t.o.m. den 14 januari 1972)

Plenander, Helena, förste byråsekreterare (fr.o.m. den 26 juni t.o.m. den 7 juli 1972)

Ringborg, Erland, departementssekreterare

Westberg, Sven, överbibliotekarie

Widgren, Lillemor, bibliotekarie (t.o.m. den 30 juni 1972)

Yngström, Louis~~e~~, universitetslektor (fr.o.m. den 21 februari t.o.m. den 20 april 1972)

Åkerström, Hans E. A., förste biblioteksassistent (fr.o.m. den 20 mars 1972 t.o.m. den 30 juni 1972)

Sekreterare:

Wänstrand, Carl A., bitr. skoldirektör (avliden den 14 november 1972)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 52.

Bibliotekshögskolan i Borås inrättades fr. o. m. den 1 juli 1972. Organisationskommitténs för bibliotekarieutbildning arbetsuppgifter slutfördes i september 1972. En särskild styrelse för bibliotekshögskolan har tillsatts fr. o. m. den 1 oktober 1972. Kommitténs uppdrag är därmed slutfört.

42. 1971 års bibelkommitté (U 1971:05) för Gamla testamentet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 april 1971 med uppgift att förbereda en nyöversättning av Gamla testamentet:

Ordförande:

Ljungberg, Blenda M., adjunkt, led. av riksdagen

Sakkunniga:

Albrektson, Bertil, professor

Johnson, Bo, docent

Malmström, Sten, docent
Olsson, Birger, teol. lic.

Sekreterare:

Brandt, Krister, komminister

Bitr. sekreterare:

Nilsson, Herbert, kanslissekreterare

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 53.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

43. 1971 års sakkunniga (U 1971:06) för översättning av Nya testamentet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 april 1971 för att inom utbildningsdepartementet förbereda tillsättning av en bibelkommission för nyöversättning av Nya testamentet genom att utarbeta förslag till principer för översättning och till arbetsordning för en sådan kommission:

Ordförande:

Björck, Staffan, professor

Ledamöter:

Olsson, Birger, teol. lic.
Palm, Jonas, professor
Riesenfeld, Harald, professor
Vennberg, Karl, författare

Sekreterare:

Åsberg, Christer, fil. mag.

Bitr. sekreterare:

Nilsson, Herbert, kanslissekreterare

Direktiven för de sakkunniga, se 1972 års riksdagsberättelse U 54.

De sakkunniga har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden. Dessutom har fem sammanträden hållits med en arbetsgrupp inom utredningen.

De sakkunniga har avgett dels översättningsprov (Ds U 1972: 4) Valda texter ur Nya testamentet, dels betänkandet (Ds U 1972: 10) Inför en ny bibelöversättning. Riktlinjer och förslag.

Uppdraget är därmed slutfört.

44. Uppsala domkyrkas restaureringskommitté (U 1971:09)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 januari 1971 med uppgift att dels leda arbetena med Uppsala domkyrkas inre restaurering, dels avge förslag till de skyddsarbeten eller andra åtgärder, som är nödvändiga för det fortlöpande underhållet av domkyrkans yttre, dels i samråd med byggnadsstyrelsen undersöka möjligheterna av och beräkna kostnaderna för sådana åtgärder som krävs för att de provisoriska skyddsåtgärderna vid kyrkans huvudingång skall kunna slopas:

Ordförande:

Edenman, Ragnar H. L., landshövding

Ledamöter:

Bergvall, Bengt H., civilingenjör

Bohrn, Erik A., avdelningsdirektör

Hovstadius, O. Sigvard., disponent

Nilsson, S. Clarence, domprost

Expert:

Skoglund, Olof A., byggnadsingenjör

Sekreterare:

Forsberg, Bo R., notarie

Arkitekt:

Porne, G. Åke, arkitekt

Lokal: Odinslund 3, 752 20 Uppsala, tel. 018/12 24 04, 018/12 04 60 (ordföranden), 018/13 99 90 (sekreteraren), 08/20 00 88 (Porne), 08/20 54 00 (Skoglund)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 55.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, konsulter, entreprenörer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

45. Kartlägningsgruppen (U 1971:10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 november 1971 med uppdrag att företaga en kartläggning av anställningsförhållandena för ickeordinarie lärare, assistenter och amanuenser inom universitets- och högskoleområdet, särskilt vad avser anställningstryggheten:

Ordförande:

Berg, C. G. Håkan, t.f. departementsråd

Sakkunniga:

Balsvik, Karin, avdelningsdirektör
Hjalmarsson, Åke, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 september 1972)
Petri, Gunnar, departementssekreterare (t.o.m. den 31 augusti 1972)
Sandberg, A. Birger, förhandlingsdirektör

Experter:

Carlsson, Ingvar, direktörsassistent
Hansson, N. Olle R., departementssekreterare
Holtsberg, P. Christer, kanslissekreterare (fr.o.m. den 1 september 1972)
Jacobsson, K. Erling, förste planeringsinspektör (fr.o.m. den 1 maj 1972)
Romanus, Sture, departementssekreterare
Wik, Lars, t.f., avdelningsdirektör
Holtsberg, Christer, kanslissekreterare (fr.o.m. den 1 september 1972)

Sekreterare:

Nordlander, Jan A., kanslissekreterare (fr.o.m. den 24 januari 1972)
Widgren, Greger G., kanslissekreterare (t.o.m. den 23 januari 1972)

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden samt haft överläggningar med representanter för berörda personalorganisationer.

Kommittén har företagit en inventering av antalet icke-ordinarie lärare m. fl. inom universitets- och högskoleområdet.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

46. Sakkunnig (U 1971:11) för att utarbета förslag till restaurering av Vadstena klosterkyrka

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 december 1971 för att utarbета förslag till restaurering av Vadsten klosterkyrka:

Sakkunnig:

Ahrbom, Nils O., f.d. professor

Experter:

Allander, Claes S. G., professor (fr.o.m. den 13 mars 1972)
Anderson, Ivar, f.d. antikvarie (fr.o.m. den 13 mars 1972)
Holmström, Ingmar, ingenjör (fr.o.m. den 13 mars 1972)
Sandin, Kenneth, civilingenjör (fr.o.m. den 1 december 1972)

Sekreterare:

Kask, Hando, arkitekt (fr.o.m. den 11 februari 1972)

Lokal: Sködungagatan 4, 114 27 Stockholm, tel. 21 97 91

Direktiven för den sakkunnige (ämbetsskrivelse till riksantikvarieämbetet den 10 december 1971):

Kungl. Maj:t förutsätter att församlingen i Vadstena svarar för kostnaderna för reparation av takryttaren och för installation av ny åskledaranläggning. Beträffande statens deltagande i kostnaderna för restaurering av klosterkyrkan vill Kungl. Maj:t meddela beslut framledes, sedan den sakkunnige lagt fram förslag i ämnet och församlingen inkommit med förnyad ansökan.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden med experterna.

Undersökningar av murverket har påbörjats.

Utredningen beräknas pågå under hela år 1973.

47. Utredningen (U 1971:12) rörande Vetenskapsakademiens institutioner

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1971 att utreda frågan om Vetenskapsakademiens institutioner (se Post- och Inrikes tidn. den 20 januari 1972):

Utredningsman:

af Geijerstam, Sven O., landshövding (fr.o.m. den 3 januari 1972)

Experter:

Kalén, Olof H., lönedirektör (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Mollstedt, S. R. Bo, hovrättsråd (fr.o.m. den 18 februari 1972)

Sekreterare:

Enquist, N. Daniel, departementssekreterare (fr.o.m. den 20 januari 1972)

Bitr. sekreterare:

Widgren, Greger G., kanslissekreterare (fr.o.m. den 20 januari 1972)

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 17 december 1971):

Genom statsmakernas ställningstaganden år 1969 (prop. 66, SU 115, rskr 293) skall Vetenskapsakademiens privilegium att ge ut almanackor inte förnyas vid utgången av den nuvarande privilegieperioden den 15 juli 1972. Avskaffandet av almanacksprivilegiet med åtföljande bortfall av privilegieinkomsterna aktualiserade frågan om Vetenskapsakademiens framtida ställning och arbetsuppgifter. Dåvarande departementschefen framhöll i nyssnämnda proposition att akademien hade viktiga utåtriktade uppgifter på det vetenskapliga området både inom och utom landet och att det fanns skäl att anta att denna verksamhet skulle få ökad betydelse i framtiden, särskilt på det internationella planet. Departementschefen konstaterade vidare att Vetenskapsakademien f.n. driver ett antal fasta institutioner som

har mycket skiftande karaktär, varför formerna för deras fortsatta bestånd och verksamhet krävde särskilda överväganden för varje enskild institution. Det var en uppgift i första hand för huvudmannen, dvs. Vetenskapsakademien, att överväga på vilket sätt denna fråga lämpligen borde behandlas (prop. 1969: 66 s. 14).

Vetenskapsakademien har i april 1971 överlämnat en anslagsframställning för budgetåret 1972/73, där akademien begär ökade resurser för bl.a. sin utåtriktade verksamhet. Efter noggrann prövning har akademien funnit, att inga organisatoriska förändringar f.n. är påkallade i fråga om huvudmannskapet för dess institutioner. Akademien föreslår vidare att viss personal förs över från forskningsråden till dessa institutioner.

Efter remiss har yttranden över Vetenskapsakademiens anslagsframställning avgetts av statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, universitetskanslerämbetet, som överlämnat yttranden från vederbörande universitets- och högskolemyndigheter. Sveriges geologiska undersökning, styrelsen för teknisk utveckling, statens humanistiska forskningsråd, statens medicinska forskningsråd, statens naturvetenskapliga forskningsråd, statens råd för samhällsforskning samt statens råd för atomforskning. Vidare har yttranden avgetts av Vitterhetsakademien, Ingenjörsvetenskapsakademien, Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges Industriförbund, Tjänstemännens centralorganisation samt Sveriges akademikers centralorganisation (SACO). I yttrandena framhålls genomgående betydelsen av att akademiens informativa och kontaktskapande verksamhet både på det nationella och på det internationella planet säkerställs och ges ökade resurser. När det gäller huvudmannskapet för samt den fortsatta finansieringen och driften av akademiens institutioner råder det delade meningar bland remissinstanserna. Flertalet avstår — i avvaktan på statskontorets utredning av den framtida biblioteksorganisationen i Stockholmsområdet — från att framföra särskilda synpunkter rörande akademiens bibliotek och tillstyrker statsbidrag för verksamheten vid detta under den tid utredningsarbetet pågår. Oförändrat huvudmannskap och statsbidrag till akademiens övriga institutioner som ersättning för bortfallet av almanacksintäkterna tillstyrks i huvudsak av bl.a. ett flertal av de fakulteter som yttrat sig i ärendet. Sveriges geologiska undersökning, Vitterhetsakademien, Ingenjörsvetenskapsakademien och SACO.

I vissa remissyttranden förs fram förslag till andra organisatoriska lösningar beträffande en eller flera av akademiens institutioner. Statens naturvetenskapliga forskningsråd (NFR) anser att i fråga om driften av de till akademien knutna institutionerna särskilda överväganden synes behöva göras från fall till fall. Vetenskapliga institutioner av rikskaraktär, som inte naturligen har anknytning till någon annan organisation och där verksamheten inte är av sådan omfattning eller karaktär att den bör bedrivas inom ett fristående organ, kan enligt NFR med fördel drivas av akademien med utnyttjande av den sakkunskap som där finns för vetenskaplig bedömning av verksamheten. Stockholms observatorium med dess nära anknytning till universitetet i Stockholm bör enligt NFR på sikt föras över till nämnda universitet. NFR föreslår vidare att Kiruna geofysiska observatoriums ställning utreds i anslutning till en utredning om den svenska rymdverksamheten i dess helhet. Liknande synpunkter framförs av statens råd för atomforskning.

Statskontoret förordar en förutsättningslös omprövning av formerna för finansiering och drift av akademiens nuvarande institutioner. Valet av huvudman för berörda institutioner bör grundas på överväganden i varje

särskilt fall. I avvaktan på en sådan omprövning tillstyrker statskontoret bidrag till driften av akademiens institutioner.

Riksrevisionsverket anser att staten bör överta huvudansvaret för flertalet av de fasta vetenskapliga institutioner som akademien driver med hjälp av inkomsterna från almanacksprivilegiet. För detta talar, förutom allmänna resurs-, planerings- och styrsynpunkter, att verksamheten vid institutionerna i stor utsträckning är integrerad med motsvarande statliga verksamhet och i vissa fall bedrivs parallellt med denna. Ett accepterande av verkets förslag om överförande av de fasta institutionerna till statligt huvudmannaskap förordar vissa fortsatta utredningar, som snarast bör påbörjas. Verksamheten har byggts upp och bedrivits med inkomster från almanacksprivilegiet. Detta privilegium har utgjort en speciell förmån som staten gett åt akademien. Detta förhållande liksom den omständigheten att staten tar över kostnaderna för driften av de fasta institutionerna motiverar, enligt verket, att samtliga tillgångar inklusive donationer som är förenade med institutionerna förs över till staten utan vederlag.

Universitetskanslerämbetet anser att det avgörande kriteriet vid en bedömning av huvudmannaskapsförändringar primärt bör vara hur det riksintresse bäst tillgodoses, som ligger i att den vetenskapliga verksamheten vid akademiens institutioner fortsätts och utvecklas vidare. I andra hand är det viktigt att få besvarat huruvida akademiens nuvarande ansvar för driften av de vetenskapliga institutionerna är en viktig förutsättning för att den skall kunna fullgöra sina huvuduppgifter, dvs. de utåtriktade aktiviteterna. Ämbetet konstaterar att det i ärendet föreliggande materialet inte ger erforderligt underlag för ett ställningstagande nu i huvudmannaskapsfrågan vad avser de vetenskapliga institutionerna. Ämbetet förordar därför att Kungl. Maj:t tillkallar en utredning med uppgift att belysa hithörande frågeställningar. Utredningen bör bedrivas i nära samarbete med akademien och den bör ha tillgång till expertis för förhandlingar med akademien i den mån sådana blir aktuella. Under detta kombinerade utrednings- och förhandlingsskede bör statsbidrag utgå till akademien i sådan utsträckning, att den nuvarande verksamheten vid institutionerna säkerställs.

Sveriges Industriförbund ifrågasätter, huruvida en vetenskapsakademi av västerländsk typ är rätt organ att driva vetenskapliga institutioner. På något längre sikt förefaller det inte uteslutet, att de behov som måste tillgodoses vid avancerade vetenskapliga institutioner, kommer att utgöra en ekonomisk belastning för akademien, och att ansvaret för institutionerna således menligt inverkar på akademiens övriga, mycket angelägna uppgifter. Det måste dessutom anses rimligt, att staten även får det administrativa ansvaret och därmed insyn i en verksamhet, för vilken den övertar det ekonomiska ansvaret.

Även enligt min mening fungerar Vetenskapsakademien som ett betydelsefullt vetenskapligt kontaktorgan på såväl det nationella som det internationella planet. Som tidigare framgått råder full enighet om vikten av att akademien även i framtiden skall fullgöra nämnda kontaktfunktioner. Vetenskapsakademien driver även ett antal fasta vetenskapliga institutioner. Verksamheten vid dessa institutioner har genomgående en mycket nära anknytning till aktiviteter på olika håll inom universitets- och högskoleorganisationen. Bortfallet av privilegieinkomsterna medför att Vetenskapsakademien inte utan bidrag från annat håll kan fortsätta verksamheten vid dessa institutioner, bortsett från dem som finansieras med donationsmedel.

Mot denna bakgrund aktualiseras frågan om huvudmannaskapet för vissa av Vetenskapsakademiens institutioner. I likhet med bl.a. universitets-

kanslersämbetet finner jag emellertid att det tillgängliga materialet inte ger erforderligt underlag för ett slutligt ställningstagande i huvudmannaskapsfrågan. Den bör utredas ytterligare av särskilt tillkallad utredningsman. Med hänsyn till vad som tidigare anförts bör utredningsarbetet bedrivas med sikte på att i första hand de institutioner som har en klar anknytning till ett universitet bör föras över till universitets- och högskoleorganisationen. Utredningsmannen bör analysera verksamheten vid varje enskild institution och belysa dess anknytning till liknande aktiviteter inom universitets- och högskolesektorn samt föreslå den organisatoriska lösning som skapar de bästa förutsättningarna för institutionernas fortsatta verksamhet. Utredningsmannen bör därvid ägna särskild uppmärksamhet åt gällande avtal, donationsbestämmelser, markfrågor m. m. Utredningsmannen bör bedriva sitt arbete i nära samråd med Vetenskapsakademien och — i den mån så befinnes erforderligt — under förbehåll av statsmakternas godkännande träffa överenskommelser med akademien om eventuellt påkallade organisatoriska förändringar. I den mån utredningen leder fram till att akademien bör kvarstå som huvudman för viss institution, bör övervägas om företrädare för universitetsmyndigheterna skall ingå i den styrelse (motsvarande) som under akademien har ansvaret för verksamheten vid institutionen.

Från utredningsuppdraget bör i första hand undantas dels Makarna Mittag-Lefflers matematiska stiftelse och Sarekanläggningarna, dels akademiens bibliotek, vars fortsatta verksamhet redan utreds som ett led i statskontorets översyn av biblioteksservicen i Stockholmsområdet. Utredningsmannen bör emellertid lägga fram förslag rörande finansieringen m.m. av biblioteket under den tid statskontorets utredning pågår.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningen har under tiden januari—november 1972 hållit 21 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, som berörs av utredningens arbete. Utredningen har vidare haft fortlöpande samråd med Vetenskapsakademien och besökt de institutioner, som omfattas av utredningens uppdrag.

Under tiden september—november 1972 har förhandlingar pågått med Vetenskapsakademien, varvid utredningen och företrädare för akademien sammanträtt vid åtta tillfällen.

Utredningen har den 29 november 1972 avgett betänkandet (Ds U 1972: 13) Vetenskapsakademiens institutioner. Betänkande med förslag om institutionernas framtida ställning m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

48. Utredningen (U 1971:13) angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet

Tilkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1971 för att utreda den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1972):

Ordförande:

Ag, Lars E., generaldirektör (t.o.m. den 31 december 1972)

Andersson, Leif G., t.f. departementsråd (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ledamöter:

Ag, Lars E., generaldirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Marcus, Lars Edvard Placi, direktör (fr.o.m. den 22 februari 1972)

Perstedt, Ulf E., fortbildningsledare (fr.o.m. den 22 februari 1972)

Expert:

Hellners, E. Tryggve, hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Sekreterare:

Pettersson, Sten-Åke E., sekreterare (fr.o.m. den 1 september 1972)

Lokal: TRU-kommittén, Stockholmsvägen 30, 182 74 Stock~~s~~und, tel. växel 85 04 20

Kommittén har under tiden mars 1972—oktober 1972 hållit tio sammanträden.

Kommittén har övertagit den tidigare TRU-kommitténs uppgift att planera och leda verksamheten med radio och television inom utbildningsväsen-
det (se även 1973 års riksdagsberättelse U 8). Därmed ansvarar kommittén
också — fr. o. m. den 1 juli 1972 — för verksamheten vid den statliga
produktionsenheten i Stocksund. Budgetåret 1972/73 disponerar kommit-
tén för sin verksamhet 18 790 000 kronor ur reservationsanslaget Viss
utbildning via radio och television m. m.

Kungl. Maj:t har den 8 s~~e~~ptember fastställt produktionsplan för budge-
tåret 1972/73.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

49. Ämbetsmannakommittén (U 1971:14) för nordiskt kulturellt samarbete

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1971 för
att ingå som s~~v~~ensk ledamot i en ämbetsmannakommitté för nordisk~~t~~
kulturellt s~~a~~marbete:

Svensk ledamot:

Sandgren, C. Lennart, statssekreterare

Ersättare för den svenske ledamoten:

Stiernstedt, K. Jan T., expeditionschef

Experter:

Bekeris, Ilmar J., kansliråd

Björkman, Gunnar-Arne C., departementssekreterare (fr.o.m. den 17
december 1971 t.o.m. den 31 augusti 1972)

Karlström, Hans Åke, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 15 september
1972)

Lundh, Brita G., departementssekreterare (fr.o.m. den 16 maj 1972)

Thomasson, Björn E., departementssekreterare
Tiby, K. Ivar, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 mars 1972)

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (ordföranden)

Kommittén har tillsatts i enlighet med bestämmelser i Avtal mellan de nordiska länderna om kulturellt samarbete (SÖ 1971: 22). Arbetsordning har fastställts av Nordiska ministerrådet den 13 december 1971.

Kommittén har t.o.m. november 1972 haft 13 sammanträden.

Kommittén beräknas fortsätta sitt arbete under hela år 1973.

50. Operautredningen (U 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 januari 1972 för att göra en översyn av Operans organisation:

Utredningsman:

Löwbeer, Torsten, näringsfrihetsombudsman (fr.o.m. den 11 februari 1972)

Experter:

Hallmo, Gunnar, hovrättsassessor (fr.o.m. den 9 maj 1972)

Hammarbäck, Sven Arne G., byrådirektör (fr.o.m. den 29 juni 1972)

Lindgren, Göran, direktör (fr.o.m. den 9 maj 1972)

Sjögren, Henrik A. S., redaktör (fr.o.m. den 9 maj 1972)

Wallin, Ryno, chefsinspicient (fr.o.m. den 9 maj 1972)

Sekreterare:

Hermanson, K. Gunnar, hovrättsassessor (fr.o.m. den 9 maj 1972)

Lokal: NO:s kansli, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 22 43 15

Direktiv (Kungl. Maj:ts beslut den 28 januari 1972):

Operans verksamhet regleras av bolagsordning för kungl. teaterns aktiebolag, gällande fr.o.m. den 3 april 1950, samt avtal den 27 december 1968 mellan svenska staten och bolaget.

Kulturrådet väntas under våren 1972 lägga fram vissa principförslag i mål- och organisationsfrågor på kulturområdet, vilka bl.a. berör Operans organisation och verksamhet. Som ett led i riksrevisionsverkets förvaltningsrevision inom kultursektorn behandlar verket för närvarande bl.a. frågan om Operans organisation. Verket kommer inom kort att presentera en analys av Operans verksamhet, enligt uppgift innehållande bl.a. synpunkter på arbetsformerna vid Operan. Varken kulturrådet eller riksrevisionsverket väntas emellertid lägga fram något detaljerat förslag i fråga om Operans organisation.

Med hänsyn härtill och vad i övrigt förekommit bemyndigar Kungl. Maj:t — som finner det angeläget att kulturrådets och riksk revisionsverkets utredningsarbete omedelbart kompletteras och fortsätts — chefen för utbildningsdepartementet att uppdraga åt en sakkunnig att göra en översyn av Operans organisation. Den sakkunniges arbete skall, på grundval av kulturrådets och riksk revisionsverkets väntade utredningar, utmyнна i konkreta förslag om Operans organisation och bedrivas i nära samarbete med teater- och musikerådet, kulturrådet, Operans styrelse samt vederbörande personalorganisatjoner. Arbetet skall bedrivas skyndsamt så att erforderliga beslut med anledning av förslagen kan fattas snarast möjligt och verkställas senast den 1 juli 1974.

Den sakkunnige har under tiden juni—oktober 1972 hållit fyra sammanträden med experterna.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

51. Forskningsrådsutredningen (U 1972:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1972 för utredning rörande forskningsråden inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juni 1972):

Ordförande:

Rosén, Nils Gustav K. G., f.d. universitetskansler (fr.o.m. den 30 maj 1972)

Ledamöter:

Gustafsson, Bengt E., professor (fr.o.m. den 30 maj 1972)

Ingelstam, Lars E., bitr. professor (fr.o.m. den 30 maj 1972)

Lindahl-Kiessling, Kerstin M., byråchef (fr.o.m. den 30 maj 1972)

Richardson, N. Gunnar E., docent, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 maj 1972)

Segerstedt, Torgny, professor (fr.o.m. den 30 maj 1972)

Sundgren, E. Roland, f.d. ombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 maj 1972)

Sekreterare:

Ingelstam, Lars E., bitr. professor (fr.o.m. den 30 maj 1972)

Bitr. sekreterare:

Landberg, Hans W., docent (fr.o.m. den 1 augusti 1972)

Lokal: Storkyrkobrinken 4, 111 28 Stockholm, tel. 763 18 95 (sekreteraren), 763 18 96 (bitr. sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Moberg till statsrådsprotokollet den 7 april 1972):

Till utbildningsdepartementet hör fem forskningsråd, nämligen statens medicinska forskningsråd (MFR), statens humanistiska forskningsråd

(HFR), statens råd för samhällsforskning (SFR), statens naturvetenskapliga forskningsråd (NFR) och statens råd för atomforskning (AFR). De har som en huvuduppgift att stödja och utveckla grundforskning inom resp. ansvarsområde. Vid slutet av 1940-talet uppgick anslagen till forskningsråden till sammanlagt drygt 5 milj. kr. För budgetåret 1971/72 uppgår forskningsrådets anslag till sammanlagt drygt 125 milj. kr.

Grunden till den nuvarande forskningsrådsorganisationen lades under 1940-talet. Den snabba vetenskapliga utvecklingen, det ökande antalet vetenskapliga specialområden jämte det allt starkare behovet av tvärvetenskaplig samverkan har emellertid medfört att gränserna mellan forskningsrådets ansvarsområden förskjutits och i vissa fall blivit mindre klara. I några fall har organ av andra slag kommit att fungera som forskningsråd. Så har t.ex. forskningsnämnden inom Riksföreningen mot cancer i betydande utsträckning övertagit MFR:s uppgift som anslagsbeviljande organ i vad avser cancerforskning. Vidare har Riksbankens jubileumsfond sedan sin tillkomst år 1965 tillfört främst samhällsforskningen betydande resurser.

Den tillämpade forskningen har fått och får ökad betydelse som en integrerad del i ett komplext samhälls- och produktionsmaskineri. Statsmakterna har vidtagit särskilda åtgärder för att tillgodose behoven av tillämpad forskning inom olika områden. Några exempel på sådana åtgärder lämnas i det följande. Särskilda medel för forskning och utvecklingsarbete har ställts till vissa centrala myndigheters förfogande. Som exempel kan nämnas de anslag som skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet disponerar för pedagogiskt utvecklingsarbete. Teknisk tillämpad forskning och industriellt utvecklingsarbete förstärktes genom tillkomsten år 1968 av styrelsen för teknisk utveckling (STU). Särskilda medel anvisades för tillämpad miljövårdsforskning år 1968 då en forskningsnämnd inrättades vid statens naturvårdsverk. Den 1 juli 1971 inrättades transportforskningsdelegationen som har planerande, samordnande, initierande och stödjande uppgifter på transportforskningsområdet. Frågor om samordning och ledning av försvarsforskningen utreds f.n. Allmänna riktlinjer för försvarsforskningens organisation har föreslagits i dels principbetänkandet (SOU 1970:54) Forskning för försvarssektorn, dels delbetänkandet (Ds Fö 1971:5) Försvarsforskningens ledning. Enligt lagen om arbetarskyddsavgift har en arbetarskyddsfond inrättats avsedd för forskning, utbildning och upplysning inom arbetsmiljöområdet. Ett institut för social forskning har inrättats den 1 januari 1972. En kartläggning av forskningsverksamheten på det sociala området pågår inom ramen för samarbetskommittén för social forskning inom socialdepartementet. År 1970 tillkallades sakkunniga för en systematisk forskningsplanering på kriminalvårdens område. Enligt sina direktiv skall de sakkunniga bl.a. sträva efter att sätta in sitt planeringsarbete i ett större kriminalpolitiskt perspektiv.

Utöver dessa exempel på åtgärder för att tillgodose behovet inom olika samhällssektorer av tillämpad forskning bör i detta sammanhang nämnas arbetet inom arbetsgruppen för framtidsstudier. Gruppen arbetar bl.a. med en kartläggning av behoven inom olika sektorer av vad som kan kallas riktad grundforskning, avsedd inte minst att tjäna på framtiden inriktad planering.

Utbyggnaden av de statliga insatserna för tillämpad forskning har helt naturligt medfört gränsdragnings- och samordningsproblem i förhållandet mellan forskningsråden och olika organ för tillämpad forskning.

NFR framhåller i sin anslagsframställning för budgetåret 1972/73 bl.a. att rådet, som en följd av statsmakternas direktiv till STU att koncentrera resurserna på tillämpad forskning och utvecklingsarbete, kommer att få ett

ökat ansvar för den grundläggande forskning som ligger mellan rådets centrala verksamhetsfält och STU:s område och till vilken STU hittills lämnat stöd i betydande utsträckning.

Ett visst samarbete förekommer mellan forskningsråden inom såväl utbildningsdepartementets som andra departementets verksamhetsområden. I det följande redovisas några exempel på samlarbetsformer som utvecklats mellan forskningsråden.

Forskningsrådets samlarbetsdelegation bildades redan i slutet av 1940-talet och består f.n. av representanter för MFR, HFR, SFR, NFR, AFR, statens råd för skogs- och jordbruksforskning samt STU. Delegationen behandlar i huvudsak gemensamma frågor av administrativ karaktär. En för MFR, NFR och Riksföreningen mot cancer gemensam samlarbetsnämnd har tillsatts för att pröva till vilket av de berörda organen sådana ansöknin- gar om anslag får hänföras, som faller inom gränsområden mellan dem. Ett annat exempel är den samlarbetskommitté mellan NFR och STU som inrättats för att behandla bl.a. frågor rörande forskning som ligger mellan rådets och STU:s ansvarsområden. Ett gemensamt arbetsutskott har inrättats för samlarbete mellan MFR och den till försvarsdepartementet hörande försvarsmedicinska forskningsdelegationen.

Karaktäristiskt för vetenskapens utveckling är det ökande behovet av relativt omfattande tvärvetenskapliga projekt, s.k. storprojekt. Sådana har föreslagits och även inlett inom en rad områden, t.ex. inom ekologi, inom delar av medicin och socialvetenskap och inom fysiken. Dessa projekt berör ofta flera myndigheters verksamhetsområden och är för sitt genomförande beroende inte endast av forskningsråd inom utbildningsdepartementets område utan även av andra myndigheter och organ.

Tillsammans med andra forskningsstödjande organ spelar forskningsråden en betydelsefull roll i planering och finansiering av storprojekt. De krav på samverkan och samordning som ett genomförande av tvärvetenskapliga projekt ställer på berörda myndigheter och organ skapar i vissa fall organisatoriska problem som ställer nya krav på forskningsråden.

Inom vissa storprojekt dominerar personalkostnaderna, inom andra s.k. tung vetenskaplig utrustning. Behovet av framför allt tung utrustning för forskningsändamål och de problem som hänger samman med finansieringen av sådan utrustning har tagits upp av bl.a. MFR, NFR och AFR i samband med de årliga anslagsframställningarna. Utöver de medel för bl.a. utrustning till universitetens och högskolornas basorganisation som anvisas under driftkostnadsanslagen och anslaget till inredning och utrustning vid universiteten m.m. ställer forskningsråden medel till förfogande för utrustning för särskilda forskningsprojekt.

Kostnaderna för Sveriges deltagande i visst internationellt forsknings-samlarbete bestrids från de anslag som disponeras av NFR och AFR. Som exempel kan nämnas den europeiska organisationen för astronomisk forskning rörande södra stjärnhimlen (ESO) och den europeiska molekylärbiologiska konferensen (CEBM), beträffande vilka Sveriges deltagande bekostas av NFR. AFR bestrider merparten av kostnaderna för Sveriges deltagande i den europeiska organisationens för kärnforskning (CERN) program för en storaccelerator.

Verksamhet och organisation för forskningsråden inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde regleras genom en av Kungl. Maj:t den 30 juni 1959 fastställd instruktion (ändrad senast den 14 maj 1971).

Forskningsråd skall enligt instruktionen "medelst anslag och annorledes, inom sitt område främja forskning och därmed sammanhängande verk-

samhet ävensom befordra samverkan mellan forskning inom rådets område och forskningen inom angränsande discipliner" (3 §). I enlighet härmed har forskningsråd till uppgift bl.a. "att följa utvecklingen inom sitt forskningsområde och uppehålla nära kontakt med forskare och vetenskapliga institutioner samt med näringslivets organisationer på de områden, som kunna beröras av rådets verksamhet, att stödja forskningsprojekt, som äro särskilt betydelsefulla för vetenskapens utveckling samt vid behov taga initiativ till främjande av sådana projekt och deras utnyttjande" (4 §).

I forskningsrådets instruktion anges vidare grunddragen för rådets organisation.

MFR och SFR är i enlighet med instruktionen uppdelade i sektioner: det förra i en allmänmedicinsk och en försvarsmedicinsk sektion och det senare i en socialvetenskaplig och en rättsvetenskaplig sektion samt en sektion för psykologi och pedagogik.

Bestämmelserna om forskningsrådets sammansättning, antalet ledamöter och det sätt på vilket dessa utses har varierande utformning för de olika råden. Detta förklaras bl.a. av att råden tillkommit vid skilda tidpunkter och under skiftande förutsättningar. I samtliga råd utses ordföranden och vissa andra ledamöter av Kungl. Maj:t, beträffande ledamöter i flertalet fall efter förslag från myndigheter, organisationer etc. I MFR:s försvarsmedicinska sektion utses samtliga ledamöter av Kungl. Maj:t. I övriga forskningsråd väljs ett varierande antal ledamöter av fakulteterna vid berörda universitet och högskolor och andra sammanslutningar av forskare eller — beträffande SFR — av för ändamålet bildade valgrupper av forskare m.fl. Chefen för socialstyrelsen och generalläkaren är självskrivna ledamöter i resp. MFR:s allmänmedicinska och försvarsmedicinska sektion. I AFR utses vissa ledamöter av försvarets forskningsanstalt och AB Atomenergi.

Frågor om bl.a. forskningsrådets sammansättning har berörts i skilda sammanhang. I riksdagsmotioner har aktualiserats bl.a. frågan om en förändring av de anslagsfördelande forskningsorganens sammansättning så att ett väsentligt ökat lekmannainflytande säkras. Riksdagen (UbU 1971:31, rskr 1971:347) har förordat att i första hand forskningsrådets sammansättning och organisation i övrigt samt befogenheter och ställning i relation till myndigheter och andra instanser som har forskningsansvar utreds. Vidare har HFR i skrivelse den 17 juni 1971 tagit upp frågan om en breddning av rådets sammansättning. Rådet föreslår att de yngre forskarna tillförsäkras representation i rådet. Tjänstemännens centralorganisation (TCO) framhåller i rapporten "Forskning och utveckling", vilken överlämnats till Kungl. Maj:t, bl.a. forskningsrådets roll när det gäller fördelningen av anslag och hävdar att rådets sammansättning bör ses över. Sålunda bör enligt TCO lekmannainflytandet i råden breddas.

Riksrevisionsverket (RRV) har genomfört en förvaltningsrevisionell undersökning med syfte att göra en översiktlig beskrivning och bedömning av forskningsrådets organisation och administrativa handläggning av forskningsstödet. Verket har i en revisionsrapport den 15 mars 1972 behandlat de frågor som bedömts vara av speciell betydelse för rådets verksamhet från administrativ synpunkt. Rapporten, som utmynnar i vissa förslag, har överlämnats till råden.

Grundforskning bedrivs framför allt vid universitet och högskolor. En basorganisation för universitets- och högskoleforskningen bekostas från de reguljära avlönings- och driftkostnadsanslagen. För särskilda forskningsprojekt tillkommer dessutom anslag från annat håll, främst från forskningsråden. Vid forskningsråden finns extra ordinarie tjänster som pro-

fessor och biträdande professor samt s.k. särskilda forskartjänster. Sådana tjänster inrättas för forskare som — inom ämnesområden i vilka ordinarie tjänster saknas inom universitets- och högskoleorganisationen — bedriver forskning, som bedöms vara särskilt betydelsefull. Innehavarna av dessa tjänster har sin verksamhet förlagd till institutioner vid universitet och högskolor och tjänsterna kan därför sägas utgöra ett tillskott till läroanstalternas basorganisation.

Forskningsrådets verksamhet är sålunda av den allra strösta betydelse för universitets- och högskoleforskningen i vårt land. Forskningsrådsorganisationen har i allt väsentligt fungerat väl. Den vetenskapliga utveckling som ägt rum sedan tillkomsten av de första forskningsråden på 1940-talet, framför allt det ökande antalet vetenskapliga specialområden och behovet av tvärvetenskaplig samverkan, motiverar emellertid en översyn av forskningsrådsorganisationen inom utbildningsdepartementets område. En sådan översyn bör avse forskningsrådets verksamhet, beslutsformer och sammansättning. Den bör även omfatta dels nämnda forskningsråds befogenheter och ställning i relation till andra forskningsråd samt myndigheter och organ som har att planera, stödja eller bedriva forskning, dels den nuvarande gränsdragningen mellan forskningsråden inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Därvid bör övervägas vilka fördelar och nackdelar som skulle vara förenade med en mer sammanhållen rådsorganisation än den nuvarande. Jag förordar att sakkunniga tillkallas för att utföra en sådan översyn.

De sakkunniga bör vidare särskilt beakta de samordningsproblem, bl.a. i fråga om finansiering, som de s.k. storprojekten medför. I fråga om sådana projekt liksom beträffande många andra innebär den nuvarande forskningsrådsorganisationen att ett och samma forskningsprojekt ofta måste prövas av två eller flera forskningsråd och att en och samma forskare för ett projekt får anslag från flera råd. I samband härmed bör de sakkunniga överväga att justera uppåt det högsta anslagsbelopp (300.000 kr), som forskningsråd kan bevilja utan godkännande av Kungl. Maj:t.

En eventuellt ändrad forskningsrådsorganisation bör inte medföra några förändringar beträffande åtaganden som gjorts av de nuvarande forskningsråden. Detta innebär t.ex. att den prioritering som har gjorts av AFR i fråga om deltagande i CERN:s program för en storaccelerator inte skall ändras.

Med hänsyn till den expansion som forskningsrådets verksamhet undergått kan det finnas anledning för de sakkunniga att även överväga om rådets administrativa organisation är lämpligt utformad. Dessa överväganden synes också böra inbegripa de administrativa och andra regler som gäller för mottagarna av rådsmedel, dvs främst universitet och högskolor, vilka numera har att förvalta både relativt och absolut sett betydande belopp i form av rådsmedel, andra forskningsanslag och gåvomedel från t.ex. offentliga organ, fonder och stiftelser samt näringslivet. Det bör övervägas i vilken utsträckning enhetliga bestämmelser bör gälla för universitetens förvaltning av dessa olika slag av forskningsanslag.

Forskningsprojekt, framför allt inom naturvetenskap och medicin, har kommit att kräva alltmer specialiserad och dyrbar utrustning. Forskarnas möjligheter att från forskningsråden få anslag till utrustning är i dessa fall av avgörande betydelse för att de skall kunna bedriva forskning med moderna metoder. De sakkunniga bör särskilt överväga de problem för forskningsråden som är förknippade med behovet av tung utrustning. En utgångspunkt bör därvid vara att finansieringen av sådan utrustning skall ske inom ramen

för medel som står till forskningsrådets disposition.

Varje forskningsråds sammansättning måste givetvis avvägas med hänsyn till de aktuella forskningsområdenas karaktär. Det kan emellertid finnas skäl att söka åstadkomma en större enhetlighet mellan råden än f.n., både i fråga om det sätt på vilket ledamöterna utses och i fråga om antalet ledamöter.

Jag anser det befogat att inte bara personer som är omedelbart engagerade i forskningen utan även företrädare för allmänna intressen ges möjlighet att medverka i de avvägningar mellan olika problemområden och forskningsprojekt som görs inom forskningsråden. De sakkunniga bör därför överväga i vilka former företrädare för allmänna intressen bör medverka vid rådets avvägningar. De bör därvid bl.a. pröva om och i så fall till hur stort antal företrädare för allmänna intressen bör ingå som ledamöter i forskningsråden.

För att få tillgång till vetenskaplig sakkunskap vid bedömningen av anslagsfrågorna har vissa forskningsråd inrättat informella sakkunnig- eller prioriteringsgrupper som referensorgan, eftersom det har mött svårigheter att bland ledamöterna få en allsidig representation för de forskningsfält som faller inom resp. råds ansvarsområde. Jag förutsätter att sådana referensgrupper kan etableras på initiativ av forskningsråden själva och att de närmare formerna härför inte behöver regleras genom av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

De sakkunniga bör på grundval av sina överväganden lägga fram förslag till ny instruktion för forskningsråden.

Ett system för information om pågående forskningsprojekt och om forskningsresultat skall framför allt fylla två uppgifter. Dels bör det tillgodose avnämarnas behov av information om forskning och forskningsresultat, dels bör ett sådant system medverka till att "dubbelforskning" undviks. Inom vissa forskningsområden, t.ex. de beteendevetenskapliga, bedrivs systematisk dokumentationsverksamhet. De sakkunniga bör pröva dels värdet av denna dokumentationsverksamhet, dels skälen att för ytterligare någon forskningssektor upprätta ett system för fortlöpande registrering av pågående forskning och forskningsresultat.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att ta upp till behandling även andra för forskningsrådets verksamhet och organisation väsentliga frågor än dem jag berört i det föregående.

De sakkunniga bör samråda med universitetskanslersämbetet, samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna och utrustningsnämnden för universitet och högskolor samt med forskningsråden. Samråd bör vidare äga rum med u-landsforskningsutredningen och andra utredningar som har anknytning till de sakkunnigas arbete. RRV:s rapport, som jag nämnt i det föregående, bör vidare kunna utgöra visst underlag för de sakkunnigas arbete.

Utredningens sekretariat har inlett sitt arbete i augusti 1972 och utredningen har under tiden till och med oktober 1972 hållit ett sammanträde.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

52. Studiereutredningen (U 1972:03)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för att utreda vissa frågor rörande svensk skolungdoms internationella kontakter m.m.:

Utredningsman:

Zachrisson, Bertil J., chefredaktör, led. av riksdagen

Experter:

Holmberg, Gunnar, skolkonsulent (fr.o.m. den 15 november 1972)

Johansson, Sven G., skolkonsulent (fr.o.m. den 15 november 1972)

Sekreterare:

Näslund, Nils-Erik, socionom

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 17 63

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 7 juni 1972):

Samhället har sedan slutet av 1930—talet medverkat i fråga om förmedling av kontakter mellan svensk och utländsk skolungdom genom centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet. Nämndens uppgift är främst att planlägga, organisera och leda skolungdomsutbytet med utlandet. Vidare har nämnden att förmedla brevväxling mellan svensk och utländsk skolungdom. Nämnden bör även, i den mån så är möjligt, söka åstadkomma kontakter mellan svensk och utländsk skolungdom i andra former än som nämnts. I samband med utbyte eller andra kontakter får nämnden utomlands anordna feriekurser eller särskild undervisning för den svenska skolungdomen. Nämndens verksamhet har, frånsett brevväxlingen, under senare år omfattat mellan 3 300 och 4 500 deltagare per år. Verksamheten är således av relativt begränsad omfattning. Den domineras helt av feriekurserna, medan däremot intresset för skolungdomsutbytet kraftigt minskat.

Kungl. Maj:t uppdrog den 6 juni 1968 åt centralnämnden att göra en översyn av nämndens uppgifter och organisation samt att till Kungl. Maj:t redovisa sina överväganden och förslag senast den 1 april 1969.

I anledning härav inkom nämnden dels i april 1969, dels i november 1970 med vissa förslag om framtida uppgifter och organisation m.m. Förslagen har remissbehandlats.

Frågan om centralnämndens verksamhet har under senare år vid flera tillfällen behandlats i riksdagen, senast vid 1970 års riksdag (ABU 1970:54).

Centralnämndens förslag kan f.n. inte ensamt utgöra grund för ett slutligt ställningstagande till frågan om statliga insatser beträffande skolungdomens internationella kontakter. Vissa frågor kräver således ytterligare utredning. Utredningen bör anförtros åt särskild utredningsman.

Behovet av statliga insatser på området bör analyseras mera ingående än som skett. Vad som därvid särskilt kan behöva beaktas är frågan vilka grupper som bör ha möjlighet att tillgodogöra sig samhällets stöd på området. Utgångspunkten för arbetet bör därvid vara att samhället även i

fortsättningen genom ett särskilt organ skall ge viss service i fråga om utlandsvistelse åt skolgungdom, i första hand elever i ungdomsskolan. Även ungdomsorganisationer torde i vissa fall ha behov av sådan service för anordnande av aktiviteter utom landet. Slutligen kan ett behov av service vid utlandsvistelse i utbildningssyfte förväntas föreligga även för vissa vuxna under utbildning. Utredningen bör närmare precisera vilka kategorier som bör få del av denna service och därvid beakta bl.a. de handikappades särskilda situation.

Sedan centralnämndens tillkomst har skolväsendet undergått en genomgripande utveckling både organisatoriskt och kvantitativt. Samtidigt har ungdomens internationella intresse, bl. a. för kontakter med utlandet, växt stadigt. Trots detta är antalet skolgungdomar som utnyttjar nämndens tjänster begränsat. Anledningen härtill bör närmare undersökas. Därjämte bör prövas i vad mån förutsättningar kan och bör skapas för att bättre tillgodose skolgungdomens efterfrågan beträffande internationella kontakter. Utredningen bör också undersöka hur behovet av service för ungdomsorganisationer och för vuxna under utbildning skall kunna tillgodoses.

Utredningen bör vidare klarlägga vilka tjänster som staten genom det särskilda organet lämpligen bör tillhandahålla och de lämpligaste verksamhetsformerna härför. Vägledande vid prövningen av frågan om verksamhetens art och omfattning bör vara att verksamheten i första hand skall omfatta språkkurser och andra aktiviteter utomlands som är lägnade att främja kontakter med det främmande landet. Verksamheten bör också kunna ingå som ett led i utbildning som omfattar undervisning såväl inom som utom Sverige. Syftet med verksamheten bör alltså kunna vara både av pedagogisk och av annan art t.ex. lägerverksamhet. Även andra former av organiserade aktiviteter, som det särskilda organet antingen organiserar eller godkänner, är tänkbara.

Den sakkunnige bör beakta möjligheten att i fråga om arrangemang samarbeta med resebyråer och andra organisationer som arbetar i samma syfte.

En viktig punkt som behöver utredas är frågan vilken organisationsform som bör anlitas. Därvid bör bl.a. beaktas behovet av sekretesskydd för organets handlingar.

Vid valet av organisationsform bör eftersträvas en sådan form som möjliggör att verksamheten kan bedrivas på ett smidigt och konkurrenskraftigt sätt. Därvid bör undersökas i vad mån den nuvarande organisationsformen i tillräcklig grad kan anpassas till verksamhetens krav eller om någon form av privaträttslig organisation hellre bör anlitas.

Verksamheten skall vara självbärande och bör normalt inte medföra några kostnader för statsverket.

Oavsett vilken organisationsform det särskilda organet kommer att få, finns anledning pröva hur man inom organisationens ram skall kunna skapa möjlighet till medinflytande för skolmyndigheter, organisationer m.fl.

Utredningsarbetet bör bedrivas i nära kontakt med statens ungdomsråd, berörda myndigheter och organisationer inom Norden.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1972 hållit 15 sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

53. Kompetenskommittén (U 1972:04) (KK)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för fortsatt utredningsarbete om gymnasieskolans kompetensvärde:

Ordförande:

Gustafsson, Lars I., universitetslektor, led. av riksdagen

Ledamöter:

Jacobson, Bengt A., undervisningsråd (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Mattsson, Lennart, distriktsstudieledare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Skoglund, Owe, byråchef (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Jacobson, Bengt A., undervisningsråd

Mattsson, Lennart, distriktsstudieledare, led. av riksdagen

Skoglund, Owe, byråchef

Arfwedson, Anders, sekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Bjelfman, Lars, yrkesvalslärare (fr.o.m. den 24 november 1972)

Dahlgren, Margareta, direktör (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Delin, Inga-Lill, förbundssekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Nilsson, Lars G., ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Nilsson, Sven, sekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Thorsell, Inga-Lill, fil. stud. (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Sekreterare:

Ericsson, Britta M., byrådirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Thoursie, Kerstin, skolkonsulent (fr.o.m. den 16 oktober 1972)

Bitr. sekreterare:

Sjögren, Britt, förste kanslist (fr.o.m. den 22 december 1972)

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 1893 (Thoursie), 7632394 (Ericsson)

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 30 juni 1972):

Kungl. Maj:t har i prop. 1972:84 föreslagit riksdagen att godkänna vissa riktlinjer för en reformering av reglerna om behörighet, urval m.m. för den högre utbildningen, högskolan. Riksdagen har fattat beslut i ärendet (UbU 1972:31, rskr 1972:240).

I propositionen har jag angett att ett fortsatt planerings- och utredningsarbete är nödvändigt på vissa punkter. Detta arbete bör till sin huvuddel utföras av särskilda sakkunniga.

Till grund för det fortsatta utredningsarbetet skall ligga vad jag anført i propositionen samt riksdagens uttalanden i anslutning hertill.

Genom statsmakernas ställningstagande har nu den allmänna behörigheten för högskolan i huvudsak lagts fast. Endast på några punkter bör de sakkunniga komma in på den allmänna behörigheten. En sådan fråga är vilka specialkurser i gymnasieskolan som skall ge allmän behörighet (prop. s. 92). Vidare bör de sakkunniga lägga fram förslag om vilka utbildnings-

vägar utanför gymnasieskolan som bör ge allmän behörighet samt om den allmänna behörigheten för studerande som i dag omfattas av försöksverksamheten med vidgat tillträde till högre utbildning (prop. s. 95—96).

De sakkunniga bör även — mot bakgrund av vad som föreslagits i propositionen om allmän behörighet — pröva vilka krav som i detta avseende bör ställas upp för utländska studerande (jfr. prop. s. 41 f.). Därvid bör beaktas att nya regler skapats för studiestöd till denna studerandekategori (prop. 1971:81, SfU 1971:29, rskr 1971:185).

Huvuduppgift för de sakkunniga är att på grundval av statsmakternas beslut lägga fram förslag om särskilda förkunskapskrav, om urvalsregler samt om organisationen av antagningen och därmed sammanhängande frågor.

I fråga om de *särskilda förkunskapskraven* krävs som jag anförde i propositionen (s. 98 f.) ett utredningsarbete som är av olika karaktär för skilda studievägar. För vissa spärrade utbildningsvägar har kompetensutredningen lagt fram förslag till nya regler. De sakkunniga bör i sitt arbete kunna utgå från dessa förslag. För andra spärrade studievägar liksom för de fria fakulteterna finns inte motsvarande underlag, varför en detaljerad genomgång här behöver göras. För de spärrade studievägarna bör man kunna räkna med att de framtida kraven kommer att förhållandevis nära knyta an till de nuvarande (jfr. prop. s. 112). Tyngdpunkten i utredningsuppdraget kommer att ligga på arbetet med förkunskapskraven vid de fria fakulteterna eller den utbildning som i framtiden kommer att motsvara dessa. De sakkunniga har i denna del att samarbeta med berörda tillsynsmyndigheter. Vad jag anförde härom i propositionen — vilket av riksdagen lämnats utan erinran — bör vara utgångspunkten för arbetet (prop. s. 99—104, UbU s. 6—8).

Den andra huvudpunkten i de sakkunnigas arbete är att lägga fram förslag till *urvalsregler* som skall kunna tillämpas för tillträde till högskolan. Jag har i propositionen med vissa angivna utgångspunkter förordat en uppläggning av ett nytt urvalssystem, som innebär att det främsta urvalskriteriet skall vara de studerandes förväntade lämplighet för de avsedda studierna och där en varierad erfarenhetsbakgrund skall främjas genom att, i förekommande fall, arbetslivserfarenhet tillgodoses vid meritvärderingen (s. 104—106, 108). Jag har vidare framhållit att någon form av kvoteringsordning bör finnas för att garantera en allsidig sammansättning av studerandegruppen. Vid konstruktionen av det nya regelsystemet bör vidare beaktas vad jag anförde om urvalsreglernas roll för den sociala rekryteringen till högre studier (s. 106 f.).

Jag kommer senare denna dag att ge skolöverstyrelsen i uppdrag att utveckla ett studielämplighetsprov i enlighet med vad jag förordat i propositionen (s. 95 och 107—108) liksom att lägga fram förslag om erforderlig organisation för ett sådant prov. Studielämplighetsprovet, som förutsätts skola genomgå av alla sökande till högskolan, skall som redovisats i propositionen fylla flera syften. Studielämplighetsprovet bör utformas så att det möjliggör jämförelser mellan elever från olika linjer i gymnasieskolan liksom med elever som gått en annan studieväg. Provet avses vidare få betydelse i urvalssituationen. Uppdraget till skolöverstyrelsen förutsätter samråd bl. a. med de sakkunniga, på vilka det ankommer att överväga provets användande i urvalssammanhang.

I fråga om kvoteringsmetoder bör de sakkunniga sträva efter en lösning som knyter an till studielämplighetsprovets roll som instrument för behörighetsprövning. Med beaktande av vad jag anförde i propositionen bör

vidare förslag läggas fram om indelning i kvotgrupper och fri kvot (s. 110—111). Vidare bör de sakkunniga föreslå vilka urvalsgrunder som skall tillämpas inom kvotgrupperna och inom den fria kvoten.

En särskild fråga är kompetensreglernas tillämpning för olika s. k. verksutbildningar. De sakkunniga bör med beaktande av vad jag anförut här om (s. 112—113) och efter samråd med berörda myndigheter lägga fram erforderliga förslag.

Till de frågor som aktualiserats i del II av kompetensutredningens huvudbetänkande (SOU 1970: 55) har ställning inte tagits i propositionen. Det gäller i första hand frågan om antagningens organisation men även kompetensfrågornas handläggning och behövliga informationsinsatser. Utredningsuppdraget bör även innefatta att lägga fram erforderliga förslag i denna del med beaktande av bl. a. de synpunkter som kommit fram vid remissbehandlingen av betänkandet.

I fråga om tidpunkten för ikraftträdande av ett nytt regelsystem bör jag anförut i propositionen sikta vara inställt på mitten av 1970-talet. De sakkunnigas arbete bör planeras så att en proposition kan läggas fram till 1975 års riksdag.

Man bör räkna med att de sakkunniga under utredningsarbetets gång kommer att ha behov av nära kontakter med dels utbildningsmyndigheterna, dels vissa utredningar. De sakkunniga bör bl. a. hålla sig underrättade om det arbete som pågår inom 1968 års utbildningsutredning och lärarutbildningskommittén liksom om de beslut som kan komma att fattas på grundval av dessa utredningars förslag.

Jag avser vidare att, under förutsättning av Kungl. Maj:ts bemyndigande, besluta om sådan expertis till de sakkunniga att bl. a. arbetsmarknadens organisationer får tillfälle att kontinuerligt delta i utredningsarbetet.

Kommittén har under tiden juli—oktober 1972 haft ett sammanträde.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

54. Sakkunnig (U 1972:05) för utredning rörande studerandehälsovården

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 september 1972 för att utreda studerandehälsovården (se Post- och Inrikes tidn. den 22 september 1972):

Utredningsman:

Wennström, K. Gunnar, medicinalråd (fr.o.m. den 8 september 1972)

Sekreterare:

Wilow, Kay Gunnar A., byrådirektör

Lokal: Socialstyrelsen, Wallingatan 2, 106 30 Stockholm, tel. växel 23 60 60

Direktiv (anförande av statsrådet Moberg till statsrådsprotokollet den 8 september 1972):

Fr. o. m. budgetåret 1967/68 utgår statsbidrag för en särskild hälso- och sjukvårdsorganisation med inriktning mot psykiska och psykosomatiska sjukdomar för studerande vid universitet, högskolor m. fl. utbildningsanstalter (prop. 1967:48, SU 1967:96, rskr 1967:220).

Statsbidraget utgår med visst belopp per studerande, vilket för budgetåret 1972/73 utgör 13 kr. per studerande intill ett antal av 10000 och med 8 kr för varje ytterligare studerande. Bidraget beräknas på grundval av antalet studerande under det aktuella budgetåret. Tillsynsmyndighet för verksamheten är socialstyrelsen. Huvudmannaskapet åvilar de studerande genom deras organisationer. Som villkor för statsbidrag gäller att studerandeorganisationerna vid samtliga berörda utbildningsanstalter på studieorten inrättar en gemensam nämnd för den direkta ledningen av studerandehälsovården, en s. k. kårortsnämnd. Sådana nämnder fanns budgetåret 1971/72 inrättade i Göteborg, Karlstad, Linköping, Lund, Stockholm, Umeå, Uppsala, Växjö och Örebro. Socialstyrelsen har utfärdat vissa anvisningar för verksamheten.

Kungl. Maj:t har den 12 december 1971 meddelat särskilda bestämmelser för ersättning från den allmänna försäkringen för den läkarvård som meddelas vid de av studentkårsorganisationerna drivna läkarmottagningarna.

Förslag om höjning av statsbidraget har vid olika tillfällen behandlats i riksdagen. Med anledning av motioner till 1969 års riksdag uttalade statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande (SU 1969:46 rskr 1969:137) att ifrågakvarande bidrag var ett schablonbidrag, som inte var avsett att täcka hela eller viss del av kostnaderna för en basorganisation av viss storlek. Då bidragssystemet fastställdes år 1967 hade varken Kungl. Maj:t eller riksdagen tagit ställning till detaljerna i organisationen. Det var de studerandes egen sak att ta ställning till dimensioneringen av de i hälso- och sjukvårdsorganisationen ingående komponenterna.

Sveriges förenade studentkårer har anhängit om en utredning angående studerandehälsovården, dess inriktning, organisation och finansiering, särskilt angående frågan om de studerandes inflytande över verksamheten.

Liknande ansökningar har inkommit dels gemensamt från studentkårerna i Karlstad, Umeå och Uppsala, dels gemensamt från studentkårerna i Örebro och Växjö. I dessa ansökningar har framförts önskemål även om ändrat huvudmannaskap för studerandehälsovården. Över dessa framställningar har yttranden inhämtats från socialstyrelsen, Svenska landstingsförbundet och Sveriges förenade studentkårer.

Socialstyrelsen tillstyrker härvid i sitt yttrande en utredning rörande studerandehälsovårdens framtida inriktning, organisation och finansiering i syfte att man härigenom skall kunna komma tillrätta med de brister som finns i nuvarande system. Därvid bör, anser socialstyrelsen, beaktas möjligheterna till samordning av studerandehälsovården med den offentliga sjukvården och med övriga socialmedicinska och sociala funktioner. Enligt socialstyrelsen ingår frågan om ett eventuellt ändrat huvudmannaskap för studerandehälsovården som ett naturligt led i en sådan utredning.

Svenska landstingsförbundet framhåller att en utredning av studerandehälsovårdens inriktning, organisation och finansiering skulle kunna bidra till ytterligare viktiga klarlägganden från sjukvårdshuvudmännens synpunkt och tillstyrker därför förslaget.

Under år 1971 har socialstyrelsen genomfört en enkät hos kårortsnämnderna beträffande studerandehälsovården. Enligt socialstyrelsen tyder enkätsvaren på att studerandehälsovårdens innehåll varierar på de olika kårorterna, att verksamheten kommit att i alltför hög grad inriktas på

somatisk vård, att basorganisationen i de flesta fall inte är tillfredsställande utbyggd, att hälso- och sjukvårdsprogrammet i praktiken inte är så omfattande som förutsatts samt att sättet för kostnadstäckning uppvisar stora variationer.

Den nuvarande organisationen varom statsmakterna fattade beslut vid 1967 års riksdag har nu existerat under så lång period att det kan finnas skäl att värdera erfarenheterna av studerandehälsovården. Det finns också anledning att ånyo pröva motiven för att upprätthålla en särskild organisation för studerandehälsovård. Dessa uppgifter bör anförtros en särskild sakkunnig.

En grundläggande uppgift är, som jag nyss antytt, att analysera om de skäl som år 1967 ledde fram till att en särskild studerandehälsovård behölls, om än i nya former, fortfarande äger giltighet. Statsmakternas ställningstagande grundades vid denna tidpunkt på bl. a. det uttalade intresset från de studerandes organisationer att behålla denna separata organisation. Jag vill i detta sammanhang erinra om att studerandehälsovården är en förmån vilken utöver den allmänna hälso- och sjukvården kommer de studerande till del. En utgångspunkt för den sakkunnige bör vara att endast om starka skäl föreligger en separat organisation för studerandehälsovård kan motiveras.

Om studerandehälsovården inordnas i den allmänna hälso- och sjukvården, är det givetvis nödvändigt att de studerande får möjlighet att utnyttja studieortens sjukvårdsresurser. Erforderliga förslag härför bör utarbetas i nära kontakt med huvudmännen för den allmänna hälso- och sjukvården och kårortsnämnderna. Den sakkunnige bör samtidigt söka kartlägga och lämna förslag till lösning av de övergångsproblem som kan tänkas uppstå i samband med ett inordnande.

Om den sakkunnige finner att en särskild organisation för studerandehälsovården fortfarande bör finnas, har han att pröva vilka ändringar som bör göras. En förutsättning bör därvid vara att statens kostnader för en sådan särskild organisation inte blir högre än vad som följer av nu gällande bidragsregler. En särskild fråga som bör tas upp till prövning i samband med detta alternativ är om samverkan med hälsovården för personalen vid de berörda statliga läroanstalterna kan ske.

Den sakkunnige bör beakta det arbete som pågår inom och de resultat som kan följa av kårobligatorieutredningen.

Utredningsmannen skall ställa sig till efterrättelse de ytterligare direktiv för utredningsarbetet som kan komma att meddelas.

Den sakkunniges arbete beräknas pågå under hela år 1973.

55. Utredningen (U 1972:06) om skolan, staten och kommunerna (SSK)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 september 1972 för att utreda ansvarsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om grundskolan och gymnasieskolan (se Post- och Inrikes tidn. den 22 september 1972):

Ordförande:

Orring, Jonas A., generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, Lennart F. H., studieombudsman, led. av riksdagen

Landström, Sten-Sture H., vice verkställande direktör

Larsson, Ulf O., departementsråd

Wikström, Jan-Erik, förlagschef, led. av riksdagen

Sekreterare:

Teveborg, Lennart, undervisningsråd (fr.o.m. den 31 oktober 1972)

Bitr. sekreterare:

Lukkari, Bror, planeringschef (fr.o.m. den 31 oktober 1972)

Lokal: Skolöverstyrelsen, 10642 Stockholm, tel. växel 140660

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 8 september 1972):

I. Genom den omfattande reformering av skolväsendet som ägt rum under de senaste decennierna har den nuvarande utformningen av grundskola och gymnasieskola lagts fast. Man bör enligt min mening räkna med att det genomgripande yttre reformarbetet av ungdomsskolan nu är avslutat för den framtid som i dag kan överblickas. För skolväsendets del gäller det nu, som jag ofta framhållit, att söka ännu bättre vägar för att få *alla* barn och ungdomar att uppleva skolarbetet stimulerande och undervisningen meningsfull. Detta är en huvuduppgift för utredningen om skolans inre arbete.

Sedan lång tid tillbaka har diskussion pågått om uppgiftsfördelningen mellan statliga och kommunala organ när det gäller samhällsverksamheten i stort. Den år 1970 tillkallade länsberedningen har bl. a. att överväga uppgiftsfördelningen i stort mellan stat och kommun, mellan primär- och sekundärkommuner inbördes samt inom den statliga sektorn mellan centrala och regionala organ. Enligt beredningens direktiv bör som en första utgångspunkt gälla att primärkommunerna — i enlighet med den till år 1974 genomförda kommunindelningsreformen — även framdeles skall svara för betydelsefulla samhällsuppgifter och i ökad utsträckning kunna aktivt medverka i samhällsbyggandet. Också i debatten om skolan uppmärksammas ofta frågan om avvägningen mellan centralt, regionalt och lokalt inflytande i frågor som rör grundskolan och gymnasieskolan. Inom utbildningsdepartementet har ett utredningsarbete pågått i vilket bl. a. företrädare för Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet medverkat. Detta arbete har resulterat i två diskussionspromemior, Hysesbidrag per elev och år (Ds U 1970: 12) och Statligt driftbidrag till skolväsendet (Ds U 1971: 3). Promemoriorna har remissbehandlats. I den sistnämnda promemorian framhålls bl. a. att skolväsendets organisation, lärarresursåtgång och personalrekrytering regleras mycket ingående av bestämmelser som statliga myndigheter fastställer. Kommunernas frihet är i dessa avseenden begränsad, även om deras möjligheter att påverka den pedagogiska verksamheten i grundskolan utvidgats under de senaste åren. I promemorian erinras vidare om det samband som finns mellan statsbidragssystemet och andra bestämmelser för skolverksamheten. Vill man väsentligt vidga kommunernas frihet att bestämma över skolans angelägenheter, bör man därför — det är slutsatsen i promemorian — rikta in intresset mot de bestämmelser som i olika former styr skolan.

2. Remissbehandlingen av promemorian om statligt driftbidrag till skolväsendet visar på en stark önskan hos en rad remissinstanser att nå fram till sådana bestämmelser för skolväsendet, vilka minskar omfånget av den centrala styrningen och ökar varje enskild kommuns möjligheter att påverka hela skolverksamheten.

Frågan om avvägningen mellan statligt och kommunalt inflytande på skolorrådet har aktualiserats även av skolöverstyrelsen i två framställningar under senare tid. Med skrivelse den 22 november 1971 har överstyrelsen lagt fram förslag om förenkling av handläggningen av skolbyggnadsärenden. Denna skrivelse bereds f. n. i utbildningsdepartementet. I skrivelse den 1 december 1971 har överstyrelsen föreslagit en utredning rörande verkets organisation m. m. I den senare skrivelsen framhålls bl. a.

”Som ett led i en bedömning av vad som bör vara det centrala i SÖ:s inriktning och arbetsuppgifter bör ingå en undersökning av hela det regelsystem som bestämmer ansvars- och arbetsfördelning mellan de centrala, regionala och lokala skolmyndigheterna. Syftet bör vara att i ännu högre grad än som redan skett befria det centrala verket från löpande, förvaltningsmässiga uppgifter. I vad mån uppgifter och ansvar bör förläggas till kommunerna eller till regionala, statliga myndigheter är en fråga som från vissa utgångspunkter redan behandlas inom länskolnämndsutredningen. Det bör dock nu, sedan den organisatoriska uppbyggnaden av skolan i huvudsak genomförts vad den nu aktuella tiden beträffar, även från andra utgångspunkter undersökas hur kommunernas befogenheter i fråga om skolans verksamhet kan ökas. Bl. a. bör det med hänsyn till den ökade samordningen mellan skolan och andra kommunala aktiviteter — ungdomsverksamhet, lokal kulturaktivitet, fritidsverksamhet för alla åldrar m. m. — vara angeläget att de lokala myndigheternas ansvar och befogenheter vidgas.

I detta sammanhang bör också nämnas att en förläggning till det lokala planet av vidgade befogenheter och större möjligheter till åtgärder och initiativ bör kunna skapa goda förutsättningar för att de som arbetar i skolan, anställda och elever, ännu mer aktivt skall bli engagerade i arbetet på skolans utveckling.”

Jag vill slutligen nämna att Svenska kommunförbundet i en till Kungl. Maj:t den 3 januari 1972 inkommen framställning förordat vissa konkreta ändringar i gällande regelkomplex på skolans område, vilka syftar till vidgad kommunal självbestämmanderätt.

Vad som anförts i promemorian om statligt driftbidrag till skolväsendet och av remissinstanserna liksom i skolöverstyrelsens och Svenska kommunförbundets skrivelser utgör starka skäl för att undersöka möjligheterna att komma fram till ett regelsystem för grundskolan och gymnasieskolan som i väsentligt ökad grad låter kommunerna och deras skolstyrelser ta ansvaret för skolans verksamhet. En utgångspunkt härvid bör vara att förutsättningar skapas för ett ökat inflytande också för skolans personal och elever på organisatoriska och ekonomiska frågor vid den enskilda skolenheten. Härför har anförts både principiella och praktiska skäl. Skolväsendets organisation, lärarresursåtgång och personalrekrytering regleras f. n. ingående av bestämmelser som statliga myndigheter meddelat. Intresset av att ge medborgarna största möjliga inflytande över allmänna angelägenheter och av att bättre förankra skolans verksamhet i kommunerna samt av att skapa tillfällen till en rimlig anpassning av samhällets åtgärder efter skiftande lokala förhållanden är starka motiv för ökat kommunalt inflytande i dessa frågor. Ett praktiskt skäl som har anförts för en

vidgning av kommunernas inflytande är att kommunsammanläggningarna i flertalet fall både ökar den ekonomiska bärkraften hos kommunerna och ger dem bättre förutsättningar att handlägga skolfrågor, för vilka central eller regional expertis hittills har utnyttjats. Det blir vidare allt mer nödvändigt än hittills att effektivt utnyttja befintliga resurser inom skolväsendet för att nå skolans mål. Ett alltför detaljerat, centralt beslutat regelsystem kan vara ett hinder i detta sammanhang. Jag vill framhålla att vid överväganden om omfördelning av beslutanderätt garantier givetvis måste skapas för att en eventuell decentralisering av statlig beslutanderätt också i praktiken kommer att på fältet innebära möjligheter till ett ökat lokalt ansvarstagande och inte motverkas genom centrala ingripanden i andra former. Vidare måste tillses att omfördelning av beslutanderätt i organisatoriska, administrativa och ekonomiska frågor inte får leda till att fördelarna med ett för hela landet enhetligt skolsystem går förlorade eller att för skolväsendet i dess helhet grundläggande principer inte upprätthålls.

Som framhålls i promemorian om statligt driftbidrag till skolväsendet — liksom av remissinstanserna — är det inte möjligt att utan ytterligare utredningsarbete förändra avvägningen mellan inflytandet för skolans huvudmän — kommuner och landsting — och för de statliga centrala och regionala utbildningsmyndigheterna. Särskilda sakkunniga bör nu tillkallas för att utföra detta utredningsarbete. Vad jag här förordat bör ses som ett vidareförande av de tankegångar jag utvecklat i direktiven till länskolnämndsutredningen.

3. De sakkunnigas arbete bör inledas med en genomgång av hur och i vilken utsträckning statliga myndigheter f. n. övar inflytande över skolans verksamhet. De sakkunniga bör hålla sig underrättade om pågående utrednings- och försöksverksamhet, t. ex. den som bedrivs inom utredningen om skolans inre arbete.

Strävan att vidga det lokala inflytandet över skolans gestaltning i det praktiska livet gäller vägarna att förverkliga den av statsmakterna beslutade skolpolitiken. Skolans mål och innehåll ligger däremot fast. Genom utredningsarbetet åsyftas inga förändringar av skolsystemets struktur. Den grundläggande principen om ett enhetligt skolsystem och en likvärdig utbildningsstandard för landets alla delar får inte ändras.

Läroplanernas allmänna mål och riktlinjer bör alltså, liksom innehållet i undervisningen, fastställas av statsmakterna. Även timplanerna bör regleras centralt men de sakkunniga bör överväga i vilken utsträckning och i vilka syften det är möjligt att låta skolstyrelserna göra avsteg från en normal timplan. De sakkunniga bör således vara oförhindrade att gå vidare på den väg som statsmakterna slagit in på genom 1968 års beslut om revidering av läroplan för grundskolan (prop. 1968: 129, SU 179, rskr 366) och låta kommunerna göra jämkningar i timplanerna. En prövning av resurstimmesystemet hör också till de frågor som bör behandlas. Vidare bör utredningen beakta de erfarenheter som kan vinnas inom utredningen om skolans inre arbete vad gäller behov av flexibel användning av olika personalresurser.

Kärnpunkten i de sakkunnigas arbete blir att nå den för skolans arbete mest gynnsamma avvägningen mellan å ena sidan behovet av centrala bestämmelser för att säkerställa förutsättningar för att förverkliga de för skolan fastställda målen och å andra sidan behovet av utrymme för de initiativ, åtgärder och ansvarstaganden lokalt som också är en förutsättning för en väl fungerande skola. Utgångspunkten för att ändra fördelningen av ansvar är således önskemålet att skapa bättre betingelser för skolans verksamhet.

Uppgiften att undersöka möjligheterna för ett vidgat lokalt ansvarstagande för grundskolan och gymnasieskolan kan inte, som framgått av det föregående, isoleras från frågan om formerna för statens bidragsgivning till kommunerna. Om ansvaret för skolfrågorna i vad avser ekonomi och organisation inom givna ekonomiska ramar till betydande del förs över till kommunerna, bör detta förutsätta en omprövning av statsbidragssystemets utformning. En viktig uppgift för de sakkunniga bör därför vara att föra vidare det arbete med *statsbidragssystemet* som utförts inom utbildningsdepartementet. De utgångspunkter som angetts i departementspromemorian om ett nytt driftbidragssystem bör därvid beaktas. I första hand bör därvid undersökas lösningar som innebär att statsbidragen beräknas på även andra grunder än lönekostnaderna för lärarpersonalen. De sakkunniga bör utgå från att statens bidrag till skolkostnaderna vid ett nytt bidragssystem så långt möjligt bör vara av samma storlek som om existerande system tillämpats, dvs. en oförändrad kostnadsfördelning mellan stat och kommun. Jag vill här erinra om att den av finansministern tillsatta utredningen om kommunernas ekonomi enligt sina direktiv givits i uppdrag att undersöka olika frågor som har att göra med statens bidragsgivning till kommunerna. De resultat denna utredning kommer fram till påverkar självfallet de sakkunnigas arbete.

Genom nuvarande statsbidragssystem för skolväsendet sker i viss mån en anpassning av statsbidragets storlek till kommunernas skiftande förutsättningar att organisera skolverksamheten. Det är angeläget att en sådan anpassning görs möjlig även i ett nytt bidragssystem.

De sakkunniga bör även ange hur man i ett nytt läge beträffande centralt givna riktlinjer skall kunna följa upp och påverka genomförandet av statsmakternas beslut om skolväsendet.

En uppgift för de sakkunniga i samband med statsbidragsdiskussionerna bör vara att undersöka om det är möjligt att vid ett nytt statsbidragssystem föra över ökat ekonomiskt ansvarstagande till de enskilda rektorsområdena eller skolenheterna. Härigenom skulle man kunna uppnå ett ökat inflytande för de av undervisningen närmast berörda samt stimulera intresset hos dem för en riktig hushållning med befintliga resurser. Vad de sakkunniga här kan komma fram till bör få karaktären av enbart uppslag för kommunerna, eftersom det alltjämt bör vara en kommunal angelägenhet att avgöra i vilken utsträckning beslutanderätten i ekonomiska frågor bör delegeras inom kommunerna. De sakkunniga bör emellertid kunna exemplifiera hur det ekonomiska ansvaret för skolans verksamhet skulle kunna fördelas inom olika kommuntyper. I denna del av uppdraget bör de sakkunniga samverka med utredningen om skolans inre arbete.

Bestämmelserna om skolans personal är ingående och detaljerade. Bl. a. föreskrivs mycket preciserade regler för rangordning vid tillsättning av tjänst. De lokala myndigheterna får härigenom mycket små möjligheter att väga in egna erfarenheter vad gäller förtjänster och skicklighet vid tjänstetillsättningar. De sakkunniga bör överväga de nuvarande formernas lämplighet.

De utredningsfrågor jag här angett har ett mycket nära samband med *skolöverstyrelsens uppgifter och organisation*. Ändringar i skolans regelsystem påverkar givetvis överstyrelsens arbetsinriktning. Jag finner det därför naturligt att den av mig förordade utredningen tar upp verkets framtida uppgifter och organisation till prövning. Därvid måste naturligtvis den princip enligt vilken överstyrelsen bör organiseras ingående prövas. Prövningen bör ske mot bakgrund av hittills vunna erfarenheter. Det är här

givetvis fråga om en förändring som inte omedelbart kan komma till stånd. Det kan dock inte uteslutas att mindre genomgripande ändringar i fråga om t. ex. avgränsningen av arbetsuppgifter kan aktualiseras tidigare, bl. a. som ett resultat av redan nu pågående utredningsarbete. Jag tänker därvid i första hand på länsskolnämndsutredningen men även på t. ex. arbetet inom kulturrådet och 1968 års utbildningsutredning. Jag vill framhålla att frågan om den framtida omfattningen och organisationen av provkonstruktionsverksamheten inom utbildningsområdet också bör prövas av de sakkunniga.

De sakkunnigas arbete har beröring med flera andra utredningar. Det gäller bl. a. om länsberedningen, utredningen om kommunernas ekonomi, utredningen om skolans inre arbete, länsskolnämndsutredningen. De sakkunniga bör givetvis hålla sig underrättade om arbetet inom dessa övriga utredningar och samråda med dem. Arbetet berör också skolväsendets personal. Personalens organisationer bör därför få tal del i utredningsarbetet genom särskild expertis.

De sakkunniga bör komma in med erforderliga förslag till författningar.

De sakkunnigas uppgifter blir som jag beskrivit dem omfattande och mångskiftande. De sakkunniga bör därför kunna lägga fram sina förslag successivt. En första del i de sakkunnigas arbete bör — sedan de sakkunniga kommit fram till ett mer principiellt ställningstagande i frågan om avvägningen av ansvaret för skolväsendet — kunna vara frågan om skolöverstyrelsens uppgifter och organisation.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Jordbruksdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 2, 11, 14, 17, 18, 19, 21 och 23

1. Trädgårdsnäringsutredningen (Jo 1959:29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1958 för att verkställa en allsidig utredning rörande trädgårdsnäringens problem (se Post- och Inrikes tidn. den 26 april 1958):

Ordförande:

Widell, C. Gösta, f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Hansson, Nils G., lantbrukare, led. av riksdagen

Löfqvist, Thyra C., fru, f.d. led. av II kamm.

Nilsson, Jöns O., fruktodlare, f.d. led. av II kamm.

Olsson, K. Helmer, f.d. generaldirektör

Rimås, K. Sigvard E., lantbrukare, led. av riksdagen (avliden)

Svedberg, A. Lage, småbrukare, f.d. led. av I kamm.

Experter:

Langdahl, Henry, f.d. avdelningschef

Malmqvist, Lars, agronom

Moberg, C. E. Ragnar, direktör

Norrgren, Ulf, produktionschef

Nyström, Holger R. B., direktör

Sekreterare:

Säkk, Karl, fil. lic.

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1959 års riksdagsberättelse Jo 29. Tilläggsdirektiv, se kungl. brev den 15 april 1966.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fyra arbetsgruppssammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1973.

2. Skogsbruksutredningen (Jo 1963:26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 maj 1962 för att verkställa utredning och avge förslag rörande den fortsatta statliga bidrags-, låne- och kreditgivningen till produktionsfrämjande åtgärder till förmån för det enskilda skogsbruket samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 15 maj 1962):

Ordförande:

Wikström, Harry J., generaldirektör

Ledamöter:

Danell, Claës A., f.d. skogsdirektör

Persson, Sven G. F., lantarbetare, led. av riksdagen

Sköld, Per I., direktör

Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen

Winroth, Charles E. E., förste byråsekreterare

Experter:

Knudsen, Finn, direktör

Landahl, O. Sixten H., lantbruksdirektör

Lindskog, J. Lennart, överlantmätare

Sillerström, N. Erik, byråchef

Åberg, Lars-Gunnar, bankdirektör

Sekreterare:

Plevin, Eddie, byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Eiritz, Sven-Gustaf, intendent

Direktiven för utredningen, se 1963 års riksdagsberättelse Jo 26.
Tilläggsdirektiv, se Jo 1968:16.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit ett plenarsammanträde.

Utredningen har den 27 april 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:35) Skogsbrukets frö- och plantförsörjning.

Departementschefen har den 20 november 1972, efter framställning av utredningen, förklarat utredningsuppdraget avslutat.

3. Skogspolitiska utredningen (Jo 1966:28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1965 för att utreda riktlinjerna för den framtida skogspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juni 1965):

Ordförande:

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör

Ledamöter:

Antby, Sven O., lantbrukare, led. av riksdagen

Bäckström, Sixten, förbundsordförande

Eklund, E. Per G., kammarrättslagman

Persson, E. Yngve, f.d. förbundsordförande, led. av riksdagen

von Sydow, Christian F. C. Hj., f.d. disponent, f.d. led. av II kamm.

Wikberg, J. Axel, lantbrukare, f.d. led. av I kamm.

Öjborn, Lars E., generaldirektör

Experter:

Almberger, Per, överjägmästare

Bergström, Olof, avdelningschef

Fornstad, Bengt F., planeringschef

Hjorth, Ragnar, byråchef

Jungfelt, Karl G., professor

Kilander, Kjell, direktör

Knudsen, Finn, direktör

Norrbom, N. Claes-Eric, t.f. departementsråd

Persson, Ernst G., jägmästare

Wessén, Vilhelm, direktör

Önnesjö, Karl Erik A., disponent

Sekreterare:

Eklund, E. Per G., kammarrättslagman

Bitr. sekreterare:

Persson, Ernst G., jägmästare

Lokal: Statsföretag AB, Fack, 10340 Stockholm 40, tel. växel 24 2900
(bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Jo 28.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 haft fem sammanträden varav ett tredagarssammanträde och ett tvådagarsammanträde.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1973.

4. Lokal- och utrustningsprogramkommittén (Jo 1966:31) för jordbrukets högskolor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1965 för att utarbeta lokalprogram och utrustningsprogram för lantbrukshögskolan, skogshögskolan och veterinärhögskolan m.fl. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juni 1965):

Ordförande:

Törnquist, Harry E., byggnadsråd

Ledamöter:

Bendz, C. Mårten E:son, professor, rektor (fr.o.m. den 8 november 1972)

Hagberg, Erik A., professor (t.o.m. den 7 november 1972)

Hjelm, K. G. Lennart, professor, rektor

Larsson, Kjell, vet.med. kand.

Lindquist, B. Rune L., byråchef

Rydén, Jan E., avdelningschef

Schmiterlöv, Carl G., professor, rektor

Söderman, S. Olof, förste laboratorieassistent

Expert:

Eriksson, Harald, institutschef

Sekreterare:

Eliasson, Per-Erik, byråchef

Bitr. sekreterare:

Forssman, Åke V., avdelningsdirektör

Olsson, J. Malte, departementssekreterare

Lokal: Lantbrukshögskolans centrala förvaltning, 750 07 Uppsala 7, tel. växel 018/10 20 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1966 års riksdagsberättelse Jo 31.
Tilläggsdirektiv, se kungl. brev den 30 juni 1967.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden i plenum. Därefter har överläggningar hållits med företrädare för institutioner och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommittén har under ovannämnda tidsperiod framlagt utrustningsprogram för försöksanläggningar för svin, fjäderfä och pälsdjur vid Lövsta, institutionen för trädgårdsvetenskap och landskapsplanering i Alnarp, biblioteks- och undervisningslokaler i Alnarp, institutionen för markvetenskap m. fl.

Lokalprogramarbetet har främst omfattat vissa av lantbrukshögskolans institutioner i anslutning till pågående omdispositioner av friställda lokaler på Ultuna samt skogshögskolans omlokalisering i Garpenberg, Uppsala och Umeå.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

5. Jaktmarksutredningen (Jo 1968:31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1967 för att verkställa utredning av vissa jaktfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 7 november 1967):

Ordförande:

Sköld, Per I., direktör

Ledamöter:

Boo, Fritiof I., kommunalråd

Karlsson, Helge G., metallarbetare, led. av riksdagen

Rimås, K. Sigvard E., lantbrukare, led. av riksdagen (avliden)

Ringaby, Per-Eric, godsägare, led. av riksdagen

Trana, Folke K. E., lantbrukare, f.d. led. av II kamm.

Wikberg, J. Axel, hemmansägare, f.d. led. av I kamm.

Expert:

Hildebrand, Per K., rådmän

Sekreterare:

Hagman, Knut A. O., jägmästare

Bitr. sekreterare:

Dyhre, A. Gunnar, kammarrättsråd (fr.o.m. den 9 november 1972)

Lokal: Domänverket, Centralförvaltningen, Björnstigen 89, 171 93 Solna, tel. 85 00 20 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Jo 31.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

6. Fiskerinäringsutredningen (Jo 1968:32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1967 för att utarbeta förslag rörande den fortsatta utformningen av prisregleringen för fisk (se Post- och Inrikes tidn. den 7 november 1967):

Ordförande:

Eckersten, Ivan E., statssekreterare

Ledamöter:

Elmstedt, Claes Y., lantbrukare, led. av riksdagen

Lindskog, Carl P. F., direktör

Magnusson, Nils B., lantbrukare, led. av riksdagen

Åberg, Ch. Georg, förbundsordförande, led. av riksdagen

Experter:

Hedström, Bo S., departementsråd

Lundblad, Björn O., avdelningschef

Petersson, Lars Allan, civilekonom (t.o.m. den 28 september 1972)

Säkk, Karl, fil. lic.

Verständig, Sigmund, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Säkk, Karl, fil. lic.

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Jo 32.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tolv plenarsammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå hela år 1973.

7. Miljökontrollutredningen (Jo 1970:20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1969 och den 23 maj 1969 för att utreda informationen på miljövårdsområdet m.m. resp. kontrollen av miljöfarliga produkter (se Post- och Inrikes tidn. den 17 april 1969 och den 17 juni 1969):

Avdelningen (Jo 1970:20:01) för informationen på miljövårdsområdet:

Ordförande:

Ekström, Sven E. A., f.d. förvaltningschef, led. av riksdagen

Ledamöter:

Hannerz, D. G. Lennart, forskningschef

Hedengren, Sven-Olof G., överdirektör

Johansson, E. Allan, länsråd

Lönngren, D. Rune, apotekare

Medin, Knut H., avdelningschef

Trotzig, C. Fredrik J., avdelningschef

Avdelningen (Jo 1970:20:02) för kontrollen av miljöfarliga produkter:

Ordförande:

Ekström, Sven E. A., f.d. förvaltningschef, led. av riksdagen

Ledamöter:

Ahlgren, Bert S., förbundsjurist

Anér, Kerstin, fil. dr, led. av riksdagen

Hannerz, D. G. Lennart, forskningschef

Hedengren, Sven-Olof G., överdirektör

Helmerson, Bo I. H., direktör

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, led. av riksdagen

Johansson, E. Allan, länsråd

Krönmark, Eric A., lantbrukare, led. av riksdagen
Larsson, K. Einar A., lantbrukare, led. av riksdagen
Lönngren, D. Rune, apotekare

Experter:

Bolin, Bert R. J., professor
Eklund, Lennart B., avdelningsdirektör
Eriksson, Sune, byrådirektör
Mejegård, O. Sigvard W., hovrättsråd
Palmstierna, Hans A. K., docent
Sandqvist, B. Eje G., statistikchef
Swarén, Ulla M., byråchef

Sekreterare:

Mejegård, O. Sigvard W., hovrättsråd

Bitr. sekreterare:

Malmås, Bengt H., avdelningsdirektör
Öster, Karl Olov, departementssekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreterarna)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Jo 20.

Utredningen har arbetat på två avdelningar, en för informationen på miljövårdsområdet (avdelning 1) och en för kontrollen av miljöfarliga produkter (avdelning 2).

Avdelning 1 har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 13 sammanträden. Avdelning 2 har under tiden november 1971—maj 1972 hållit tio sammanträden.

Avdelning 2 har den 10 maj 1972 avgett betänkandet (SOU 1971:31) Lag om hälso- och miljöfarliga varor och har därmed slutfört sitt arbete.

Avdelning 1 beräknas under år 1973 slutföra sitt i direktiven angivna utredningsarbete. Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag den 8 september 1972 skall utredningen intill utgången av juni 1973 ansvara för ett utvecklingsarbete avseende uppbyggnaden av ett miljövårdens informationssystem.

8. Kommittén (Jo 1970:22) för planering av turistanläggningar och friluftsområden

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1969 för planering av turistanläggningar och friluftsområden m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1969 och den 11 juli 1970):

Ordförande:

Pettersson, S. Arne, sekreterare, led. av riksdagen

Ledamöter:

Carlsson, W. Bernt, sekreterare
Holmberg, K. Göran, redaktör
Lönngqvist, Ulf R., kansliråd
Palm, Johan /Jan/ A., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 november 1972)
Åkerlund, Hans E., byråchef

Experter:

Burman, G. Bertil, byråchef
Carlberg, Erik C., avdelningsdirektör
Ellefors, E. Arne, marknadschef (fr.o.m. den 18 mars 1972)
Ericson, E. Gerhard H., avdelningsdirektör
Fager, Jan L., byrådirektör (fr.o.m. den 18 mars 1972)
Fladvad, J. Arne, direktör
Fredén, Erland, direktör
Frid, Sven Rune, byråchef
Ganneby, Georg L. V., informationschef (fr.o.m. den 18 mars 1972)
Gunneriusson, Axel O., kommunalingenjör (fr.o.m. den 18 mars 1972)
Hjalmarsson, S. Åke, departementssekreterare (fr.o.m. den 18 mars 1972)
Karlsson, B. E. Gert, direktör
Lindgren, I., Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 18 mars 1972)
Mattsson, Ingvar E., direktör (fr.o.m. den 18 mars 1972)
Nordlund, E. Anders, lektor
Omma, Per Henrik, renägare

Sekreterare:

Jeansson, Nils Ragnar, aktuarie

Bitr. sekreterare:

Öster, Karl Olov, departementssekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Jo 22.
Tilläggsdirektiv, se 1971:Jo 16.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden. Därutöver har åtta sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp, vilken bildats för att utreda vissa delfrågor av kommitténs Åreprojekt.

Under år 1972 har kommittén avgett rapporten (Ds Jo 1972:1) Semester och längre ledighet attityder och vanor 1970, delbetänkandet (Ds Jo 1972:4) Vindelälvsområdet. Förslag till utvecklingsprogram för rekreativt liv.

Den särskilda arbetsgruppen har avgett rapporten (Ds Jo 1972:7) Utbyggnad i Årereigionen för turism och rekreation.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

9. Sambruksutredningen (Jo 1970:24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juli 1969 för att utreda vissa frågor rörande sambruksföreningar (se Post- och Inrikes tidn. den 30 augusti 1969):

Ordförande:

Johansson, Stig E., överdirektör

Ledamöter:

Hansson, H. Gunnar, lantbruksdirektör

Jansson, N. Ewald, förbundsordförande

Persson, Sven G. F., lantarbetare, led. av riksdagen

Tågmark, Sven G., lantbrukare, f.d. led. av I kamm.

Experter:

Lindberg, E. Rupert, driftsledare

Nilsson, Folke N., direktör (fr.o.m. den 14 februari 1972)

Renborg, Ulf B:son, professor

Skoog, Karl L., driftsledare

Sekreterare:

Siöalth, G. Birger, departementssekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Jo 24.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1973.

10. Fiskeadministrativa utredningen (Jo 1970:25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 september 1969 för utredning av den regionala fiskeriadминистраtionens uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 4 oktober 1969):

Ordförande:

Senning, Claes O., kansliråd

Ledamöter:

Johanson, Eric W., typograf, led. av riksdagen
Kåhre, M. Lillemor, avdelningsdirektör

Experter:

Siöalsh, G. Birger, departementssekreterare
Sörensen, S. Ingemar K., byråchef
Widerberg, Bertil R., intendent
Åberg, Georg, fiskeriombudsman, led. av riksdagen

Sekreterare:

Westberg, Swen E. G. A., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Mühlenbock, Kjell I. O., länsassessor

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Jo 25.
Tilläggsuppdrag, se 1972:Jo 16.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden. Därutöver har särskilda arbetsgrupper sammanträtt vid skilda tillfällen.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

11. Nationalkommittén (Jo 1970:27) för 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 19 december 1969 för att för svenskt vidkommande organisera förberedelserna samt genomföra 1972 års FN-konferens i Sverige om den mänskliga miljön (se Post- och Inrikes tidn. den 22 december 1969):

Ordförande:

Erlander, Tage F., förutvarande statsminister, led. av riksdagen

Vice ordförande:

Bengtsson, S. B. Ingemund, statsråd, led. av riksdagen

Generalsekreterare:

Mårtenson, Jan P. G., departementssekreterare

Ledamöter:

Allard, Henry K. Å., talman
Anér, Kerstin, fil. dr, led. av riksdagen
Antonsson, Johannes M., hemmansägare, led. av riksdagen
Boheman, Erik C:son, f. v. talman i I kamm.

Brohult, Sven F. A., professor
Burenstam Linder, H. M. Staffan, docent, led. av riksdagen
Eckersten, Ivan E., statssekreterare
Edberg, Rolf F., landshövding, f.d. led. av II kamm.
Eidem, Ingmar, direktör
Engström, Arne V., professor
Fehrm, E. Martin, f.d. generaldirektör
Geijer, K. Arne, Landsorganisationens ordförande, led. av riksdagen
Hermansson, Carl-Henrik, chefredaktör, led. av riksdagen (till maj 1972)
Hjalmarson, Harry H., direktör
Holm, J. Lennart, generaldirektör
Holm, Tryggve O. A., konsul
Johannesson, Ewald G. V., direktör
Jödahl, Ole E., ambassadör
Löwbeer, Hans, universitetskansler
Michanek, Ernst N., generaldirektör
Myrdal, Gunnar K., professor, f.d. led. av I kamm.
Nordenskiöld, E. Otto E., radiochef
Nycop, Carl-Adam, chefredaktör
Oscarsson, Sigvard (Sigge), förbundsordförande
Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör
Remens, Eva F., adjunkt
Rexed, Bror A., generaldirektör
Rydbeck, Olof J., ambassadör
Segerstedt Wiberg, Ingrid, journalist, f.d. led. av I kamm.
Svanberg, U. Ingvar, skoldirektör, led. av riksdagen
Swartz, Carl P. E:son, ambassadör
Theorell, Hugo A. T., professor (t.o.m. den 30 december 1971)
Thorsson, Inga, ambassadör, led. av riksdagen
Åström, C. Sverker, kabinettsekreterare

Kommittén (Jo 1970:27:01) för organisationsfrågor:

Ordförande:

Mårtenson, Jan P. G., departementssekreterare

Ledamöter:

Börjeson, Finn G., pressombudsman
Fritzell, Kerstin, byrådirektör
Hänninger, Ulf N. O., byråchef
Köhl, Olof F. E., hovrättsassessor
Laurin, Lars E., byrådirektör
Stenström, Robert, turistintendent
Svahn, Bertil, ingenjör
Sylvén, G. Christer, departementssekreterare (t.o.m. den 29 mars 1972)
Tollemar, Carl-Gustav W., organisationsdirektör

Sekreterare:

Ahlberg, Inga B., fru

Kommittén (Jo 1970:27:02) för informationsfrågor:

Ordförande:

Mårtenson, Jan P. G., departementssekreterare

Ledamöter:

Börjeson, Finn G., pressombudsman

Holmberg, K. Göran, redaktör

Lundström, Sven A., informationschef

Lönnqvist, Ulf R., kansliråd

Melin, Cai T. O., kansliråd

Palmgren, Leif, studieombudsman

Palmstierna, Hans A. K., docent

Rollén, Berit, pressekreterare

Röhl, Wilhelm, redaktör

Kommittén (Jo 1970:27:03) för forskning och andra sakfrågor:

Ordförande:

Engström, Arne V., professor

Vice ordförande:

Mårtenson, Jan P. G., departementssekreterare

Ledamöter:

Ahlgren, Sven H. J., förbundsdirektör

Bolin, Bert R. J., professor

Brinck, Per S. V., professor

Dahmén, Erik V. H., professor

Eek, Hilding, professor

Falkenmark, Malin, fil. lic.

Forsse, Anders P., avdelningschef

Gustafsson, Åke C. T., professor

Hannerz, D. G. Lennart, forskningschef

Hedén, Carl-Göran, professor

Helmerson, Bo I. H., direktör

Himmelstrand, Ulf J. I., professor

Hjelm, K. G. Lennart, professor

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef

Johansson, E. Allan, länsråd

af Klintberg, Lennart, chefsrådman

Kronvall, R. G. Stellan, departementssekreterare

Lindell, Bo G., professor

Lundberg, Bo C. O., f.d. generaldirektör (fr.o.m. den 18 januari 1972)

Lundholm, Bengt G., fil. dr
Lönngren, D. Rune, apotekare
Palmstierna, Hans A. K., docent
Persson, Göran A., byråchef
Ribrant, Gunnar C. H., kansliråd
Swartz, Carl P. E:son, ambassadör
Tengroth, Karl-Erik, direktör
Thorsson, Inga M., ambassadör, led. av riksdagen
Walin, Gösta A., f.d. justitieråd
Åström, C. Sverker, kabinetssekreterare

Sekreterare:

Bäckstrand, Göran K. M., departementssekreterare
Stenram, Håkan, universitetslektor

Direktiv enligt statsrådsprotokoll den 19 december 1969; att organisera förberedelserna samt genomföra konferensen för svenskt vidkommande.

Nationalkommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har fem sammanträden hållits med kommittén för forskning och andra sakfrågor, två med organisationskommittén samt två sammanträden med press- och informationskommittén.

Nationalkommitténs arbetsutskott har under perioden sammanträtt sex gånger.

Nationalkommittén har utarbetat detaljförslag till genomförandet av konferensen för svenskt vidkommande.

Kommittén för forskning och andra sakfrågor har utöver tidigare rapporter utarbetat resp. sammanställt och till FN översänt rapporterna Stadsbildning som mänsklig stressfaktor, Urbanisering och planverksamhet i Sverige. Miljöskyddslagen och lag om förbud mot dumpning av avfall i vatten med lagkommentar samt Hushållning med mark och vatten.

Konferensen ägde rum 5—16 juni 1972 med en förkonferens 31 maj—2 juni. Sammanlagt deltog ca 1 350 delegater från 113 nationer, 850 observatörer representerande bl. a. FN:s fackorgan, 16 mellanstatliga organisationer samt ca 250 internationella organisationer och föreningar, liksom även 1 600 journalister. Från FN:s sekretariat deltog ca 380 tjänstemän.

Nationalkommitténs arbete har beräknats vara avslutat under december månad 1972 under förutsättning att bl.a. FN inkommit med slutliga krav på kostnaderna för svenskt vidkommande.

12. Naturvårdskommittén (Jo 1970:28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 februari 1970 för översyn av naturvårdslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 6 mars 1970):

Ordförande:

Karlsson, F. Göran, redaktör, led. av riksdagen

Ledamöter:

Grebäck, Erik H., agronom, led. av riksdagen

Hjorth, Nils T., förrådsförvaltare, led. av riksdagen

Lothigius, Carl-Wilhelm, lantbrukare, led. av riksdagen

Ludvigsson, Ingrid M., fru, led. av riksdagen

Lönnqvist, Ulf R., kansliråd

Wirtén, Rolf G. S., folkskollärare, led. av riksdagen

Experter:

Delin, Lars A., rättschef

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Jonzon, Sven-Gösta B., generaldirektör

Lindskog, J. Lennart, överlantmätare

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör (t.o.m. den 16 oktober 1972)

Årlin-Jussil, Ingrid S., arkitekt

Sekreterare:

Björnberg, Bengt I. A., revisionssekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Jo 21.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 10 december 1971):

I anslutning till förarbetena fören fysisk riksplanering utarbetas f. n. inom Kungl. Maj:ts kansli vissa lagförslag. Dessa avses skola läggas fram under första halvåret 1972 och efter remissbehandling bli underställda riksdagen i samband med att riksdagen tar ställning till principerna för en fysisk riksplanering. Också förslag till lagstiftning i enlighet med de riktlinjer riksdagen uttalat sig för bör utarbetas inom Kungl. Maj:ts kansli. På naturvårdslagens område inbegriper detta arbete framför allt frågan om ersättning till markägare och nyttjanderättshavare i fall då förbud mot bebyggelse meddelas eller tillstånd därtill vägras med stöd av lagen. Naturvårdskommittén bör befrias från motsvarande del av sitt uppdrag. Det lagstiftningsarbete som alltså skall utföras inom Kungl. Maj:ts kansli inbegriper också en teknisk översyn av ersättningsreglerna i marklagstiftningen med hänsyn till de nya ersättningsreglerna i expropriationslagen och därmed sammanhängande frågor. Resultatet av detta arbete bör ligga till grund för naturvårdskommitténs fortsatta arbete.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

13. Organisationskommittén (Jo 1970:30) för omlokalisering av veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt (OKV)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 i anledning av veterinärhögskolans och statens veterinärmedicinska anstalts omlokalisering (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1970:)

Ordförande:

Edenman, Ragnar H. L., landshövding

Ledamöter:

Askling, Margit, ombudsman

Björkman, K. Gösta, generaldirektör

Hansen, Hans-Jörgen, professor, föreståndare

Hegrelius, A. Olov R., regeringsråd

Hjelm, K. G. Lennart, professor, rektor

Schmiterlöw, Carl G., professor, rektor

Segerstedt, Torgny, professor, rektor

Törnquist, Harry E., byggnadsråd

Widén, K. A. Ingvar, generaldirektör

Experter:

Carlson, Filip, tillsynsman

Claesson, C. Olof, professor

Ekesbo, A. G. Ingvar, bitr. professor (fr.o.m. den 29 december 1971)

Hedström, Bo S., departementsråd (t.o.m. den 28 september 1972)

Henricsson, Bengt H., veterinärråd

Hornwall, Gert H. D., överbibliotekarie

Höglund, E. Olov, byrådirektör

Lannek, Nils G. V., professor

Lindquist, B. Rune L., byråchef

Lundström, Herbert, statsinspektör

Sanner, Lars-Erik, överbibliotekarie

Wallin, Alf G., kansliråd (fr.o.m. den 29 september 1972)

Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd

Huvudsekreterare:

Birgersson, Torsten B. A., byråchef

Sekreterare:

Eliasson, Per-Erik, byråchef

Bitr. sekreterare:

Ehrengren, K. Lennart, t.f. statskonsulent

Nordblom, Bengt S. J., t.f. konsulent

Lokal: Lantbrukshögskolans centrala förvaltning, 750 07 Uppsala 7, tel. växel 018/10 20 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Jo 22.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden i plenum. Dessutom har 22 sammanträden ägt rum med arbetsgrupper inom kommittén.

Kommittén har under den aktuella tiden avlämnat bl. a. lokalprogram för ett gemensamt bibliotek för lantbruksvetenskap och veterinärmedicin samt för de institutioner som planeras bilda ett kliniskt centrum vid Ultuna. Vidare har kommittén avgett förslag rörande försöksslaktlokaler vid Farmeks slakteri i Uppsala och utrustningsprogram för husdjursvetenskapligt centrum m. m. Kommittén har i december 1972 avgett betänkandet (Ds Jo 1972:5) Hovslagarutbildningens framtida utformning och lokalisering m. m.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

14. Utredningen (Jo 1970:31) om inrättande av en fältstation i Skara

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 juni 1970 för utredning om inrättande av en fältstation i Skara (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1970):

Utredningsman:

Henriksson, Rune I., kansliråd

Experter:

Birgersson, Torsten B. A., byråchef

Eliasson, Per-Erik, byråchef

Hedström, Bo S., departementsråd

Sekreterare:

Junback, Carl Gunnar, kanslisekreterare

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Jo 23.

Utredningsmannen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 17 sammanträden med experterna samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Utredningsmannen har i december 1972 avgett betänkandet (Ds Jo 1972:6) Fältstation i Skara.

Uppdraget är därmed slutfört.

15. Fritidsbåtutredningen (Jo 1970:33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 med uppdrag att utreda frågor som hör samman med fritidsbåttrafiken (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1970):

Ordförande:

Frithiofson, Karl A. F., landshövding

Ledamöter:

Augustsson, J. A. Gillis, järnbruksarbetare, led. av riksdagen

Dahlgren, P. Anders B., lantbrukare, led. av riksdagen

Nylander, Sven H., ingenjör

Schelin, Bengt A. E., direktör

Experter:

Brändström, Carl-Edvard P., byrådirektör

Damgren, H. G. Fredrik, departementssekreterare

Göransson, Stig, byrådirektör (fr.o.m. den 5 april 1972)

Hartelius, Kaj S., intendent (fr.o.m. den 5 april 1972)

Simonsson, Peter M. O. O., sjöfartsråd

Sekreterare:

Mehr, Katrin G., länsassessor

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Jo 25.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden i plenum samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Dessutom har 17 sammanträden hållits med olika arbetsgrupper inom utredningen.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

16. Utredningen (Jo 1971:01) rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall m.m. (UKA)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 mars 1971 för att utreda frågor rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 april 1971). Utredningens uppdrag har den 30 juni 1971 utvidgats att gälla frågan om omhändertagande av olja och oljerester från fartyg samt den 21 april 1972 fråga om omhändertagande av alla slags kemikalierester från fartyg (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1971).

Utredningsman:

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, led. av riksdagen

Experter:

Eriksson, Per, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 25 november 1971)
Hansson, N. Olle R., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1972)
von Heidenstam, G. Olov, avdelningsdirektör
Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare
Holmqvist, Åke H., departementssekreterare
Johansson, E. Allan, länsråd (t.o.m. den 30 juni 1972)
Olerud, Eric Hj., sekreterare
Ovegård, Lars O., avdelningsdirektör
Wallin, Alf G., kansliråd

Sekreterare:

Ovegård, Lars O., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Edwinson, Vanja A. M., kanslisekreterare (t.o.m. den 24 november 1971)
Kolk, Raimond, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 5 september 1972)

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 22

Utredningen har den 27 januari 1972 avgett en promemoria (Ds Jo 1972:2) med program för forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande behandling av avfall från hushåll, industriell verksamhet m. m.

Utredningsmannen har under året fortlöpande haft överläggningar med experter och andra av utredningsarbetet berörda, delvis i anslutning till studiebesök.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

17. 1971 års Svalövsutredning (Jo 1971:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1971 för att utreda vissa frågor rörande Sveriges utsädesförening (se Post och Inrikes tidn. den 25 juni 1971):

Ordförande:

Persson, Sven G. F., lantarbetare, led. av riksdagen

Ledamöter:

Björk, Villiam E., kommunalråd, f.d. led. av II kamm.
Lindén, Hans G., försöksintendent

Experter:

Åberg, Ulf A. G., avdelningsdirektör

Åkerberg, P. Erik Hj., professor (fr.o.m. den 29 december 1971)

Sekreterare:

Wenker, Stig-Eric, hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Myresten, Sven-Olof, avdelningsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 23.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 18 sammanträden. Därutöver har fem sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för frågor om förädling av trädgårdsväxter.

Utredningen har den 24 november 1972 avgett betänkandet (Ds Jo 1972:09) Marknadsförings- och organisationsfrågor rörande Sveriges utsädesförening.

Uppdraget är därmed slutfört.

18. Trav- och galoppsportutredningen (Jo 1971:03)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1971 med uppdrag att utreda frågor rörande galoppsporten (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1971). Genom beslut den 10 december 1971 har uppdraget utvidgats att även gälla utredning rörande travsporten (se Post- och Inrikes tidn. den 13 januari 1972):

Utredningsman:

Resare, Bengt C. M., överdirektör

Experter:

Feldert, F. Arne, försäljningschef (fr.o.m. den 28 december 1971)

Jakobsson, Tage H. E., direktör (fr.o.m. den 28 december 1971)

Lewenhaupt, Gösta K:son, direktör

Ovegård, Lars O., avdelningsdirektör

Persson, Sven O., direktör (fr.o.m. den 28 december 1971)

Starkerud, Lars I., sekreterare

Valentin, Gösta L. F., direktör (fr.o.m. den 28 december 1971)

Sekreterare:

Boberg, L. Håkan, kanslisekreterare

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 24.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 10 december 1971):

Efter bemyndigande den 14 maj 1971 av Kungl. Maj:t tillkallade jag en sakkunnig med uppdrag att utreda frågor rörande galoppsporten och att lägga fram förslag till åtgärder för att söka trygga galoppsportens framtida existens. Genom beslut nämnda dag ändrades vidare skalan för fördelning av totalisatormedel vid travtävlingar. Beslutet innebar att travsportens andel av totalisatormedlen ökades. För att kunna möta de stegrade kostnaderna har dock travsporten senare i framställningar till Kungl. Maj:t begärt totalisatortillstånd för ett utökat antal tävlingsdagar år 1972.

Enligt min mening finns det risk för att travsporten, liksom galoppsporten, kan komma att ställas inför ekonomiska svårigheter, som varierar alltefter vilka typer av banor tävlingarna anordnas på.

Trav- och galopptävlingar med totalisator anordnas f. n. av sammanlagt 36 organisationer i landet. En viss samordning torde vara nödvändig för att ge verksamheten kostnadsbesparingar och effektivitetsvinster. Enligt min mening bör galoppsportutredningens uppdrag därför utvidgas till att gälla även frågor rörande travsporten. Den sakkunnige bör sålunda bl. a. överväga möjligheterna till en central organisation för totalisatorverksamhet vid såväl trav- som galopptävlingar. I detta sammanhang bör också frågan om kontroll och övervakning av verksamheten prövas. Jag förutsätter att resp. centralförbund, i anslutning till utredningens arbete, gör en översyn av verksamheten vid de enskilda banorna.

På grund av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t utvidgar uppdraget åt den sakkunnige i enlighet med vad jag förordat i det föregående.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 17 sammanträden samt haft överläggningar med olika organisationer som berörs av kommitténs arbete.

Utredningen har i december 1972 avgett betänkandet (Ds Jo 1972:8) Trav- och galoppsport i Sverige.

Uppdraget är därmed slutfört.

19. Organisationskommittén (Jo 1971:04) för statens livsmedelsverk (OLIV)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1971 med uppgift att vidtaga de förberedelser som fordras för att statens livsmedelsverk skall kunna påbörja sin verksamhet den 1 januari 1972 (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1971):

Ordförande:

Eckersten, Ivan E., statssekreterare

Vice ordförande:

Björkman, K. Gösta, generaldirektör

Ledamöter:

Brunius, F. Edvard, professor

Lundblad, Björn O., avdelningschef

Sandler, Olof E., länsläkare

Experter:

Berglund, Fredrik, professor
Hedström, Bo S., departementsråd
Kolk, Raimond, avdelningsdirektör
Lindgren, Bo, överste
Linell, Stig J. Y., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Birgersson, Torsten B. A., byråchef

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—januari 1972 hållit fem sammanträden.

Livsmedelsverket trädde i verksamhet den 1 januari 1972.

Uppdraget är därmed slutfört.

20. Utredningen (Jo 1971:06) om kontrollanstalterna på jordbrukets område

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 för att utreda frågor rörande kontrollanstalterna på jordbrukets område (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1971):

Ordförande:

Widén, K. A. Ingvar, generaldirektör

Ledamöter:

Hedström, Bo S., departementsråd
Hjelm, K. G. Lennart, professor, rektor
Johansson, N. Filip, lantbrukare, led. av riksdagen
Kuylenstjerna, K. Göran J., agronom
Mossberger, Eric G. V., f.d. ombudsman, led. av riksdagen

Experter:

Ekelund, Sigvard F. A., agronomie dr
Esbo, Harald V. O., professor
Moberg, Harald A:son, professor
Nygård, Bengt A. V., professor (fr.o.m. den 19 juni 1972)
Sylvén, N. Edvard H., professor

Sekreterare:

Jeppsson, O. Gunnar, avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Hansson, N. Olle R., departementssekreterare
Lidén, B. Carl Johan, lantbrukskonsulent

Lokal: Lantbruksstyrelsen, Fack, 171 20 Solna 1, tel. växel 83 05 20
(ordföranden och sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 26.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden samt haft överläggningar med olika av utredningens arbete berörda myndigheter och organisationer.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

21. Utredningen (Jo 1971:07) i anledning av förslag till ny konvention mellan Sverige och Norge om renbetning m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1971 för utredning i anledning av förslag till ny konvention mellan Sverige och Norge om renbetning m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 oktober 1971):

Utredningsman:

Persson, J. Lennart, hovrättslagman

Expert:

Ritzén, E. Hilding, f.d. förste konsulent

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 27.

Utredningen har den 23 december 1972 avgett en promemoria om verkningar för svensk renskötsel av norska betesområden i Sverige enligt förslag till ny renbeteskonvention (Ds Jo 1971:12).

Uppdraget är därmed slutfört.

22. Utredningen (Jo 1971:08) rörande kostnaderna för miljövården

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1971 för utredning rörande kostnaderna för miljövården (se Post- och Inrikes tidn. den 25 november 1971):

Ordförande:

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör

Ledamöter:

Bergqvist, Jan G., pol. mag., led. av riksdagen

Burenstam Linder, H. M. Staffan, docent, led. av riksdagen

Norrby, J. Sören, ingenjör, led. av riksdagen

Rosqvist, G. Birger, lots, led. av riksdagen

Thorsson, Inga M., ambassadör, led. av riksdagen

Åkerfeldt, Sven Eric, lantbrukare, led. av riksdagen

Experter:

Grafström, Erik O. H., f.d. generaldirektör (fr.o.m. den 19 februari 1972)
Helmerson, Bo I. H., direktör
Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare
Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef
Johansson, Bengt A. W., kansliråd
Johansson, E. Allan, länsråd
Lönqvist, Ulf R., kansliråd
Moreau, Jan-Erik, pol. mag.
Nilsson, Olof, direktör
Olerud, Eric Hj., sekreterare
Svensson, Kjell R., departementssekreterare
Söderberg, Jan, kanslisekreterare (fr.o.m. den 19 februari 1972)

Sekreterare:

Ahlgren, Nils U., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Almgren, Rickard, civilingenjör (fr.o.m. den 21 oktober 1972)
Edwinson, Vanja A. M., kanslisekreterare
Olsson, Inger M.-A., byrådirektör (fr.o.m. den 18 februari 1972)

Lokal: Statens naturvårdsverk, Fack, 171 20 Solna I, tel. växel 98 18 00
(sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 28.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden. Därutöver har två sammanträden hållits med en särskild expertgrupp för studier av miljövärdspolitiska medel.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

23. Sakkunniga (Jo 1971:09) för förhandlingar om stöd till kollektiv skogsteknisk forskning, m.m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 december 1971 för att för statens räkning förhandla och - under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande - träffa avtal med företrädare för skogsbruket och andra intressenter om gemensam finansiering av forskning och utvecklingsverksamhet på det skogstekniska området:

Ordförande:

Johansson, E. Allan, länsråd

Ledamöter:

Carlsson, Jan Olof, bergsingenjör
Wallin, Alf G., kansliråd

Expert:

Liljebjörn, C. Gunnar, jägmästare

Sekreterare:

Damgren, H. G. Fredrik, departementssekreterare

Direktiven för de sakkunniga, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 29.

De sakkunniga har under tiden januari—mars 1972 hållit tio sammanträden.

De sakkunniga har i mars 1972 avgett en promemoria (Ds Jo 1972:3) om stöd till kollektiv skogsteknisk forskning m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

24. Utredningen (Jo 1972:01) om spridning av kemiska medel

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1972 för att utreda frågan om spridning av kemiska medel (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1972):

Ordförande:

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, led. av riksdagen (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Sakkunniga:

Andersson, Karl-Gustav, rörverksarbetare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Jönsson, Elias I., lantbrukare, f.d. led. av II kamm. (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Larsson, L. Thorsten, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Leuchovius, Karl G. W., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Sundström, M. Gudrun, fru, led. av riksdagen (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Experter:

Brandt, C. Erik, direktör (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Johansson, R. A. Dicken, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Lundberg, Hans E. V., skogsdirektör (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Nilsson, B. Ingemar, ombudsman (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Rydbo, Folke, generaldirektör (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Svensson, S. Börje F., ombudsman (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Tågmark, Sven G., lantbrukare (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Westlin, E. Arne, t.f. avdelningschef (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Sekreterare:

Ovegård, Lars O., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Bitr. sekreterare:

Holmgren, Anders, jägmästare (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Lindgren, I. Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 4 mars 1972)

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 1000 (sekreteraren och bitr. sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 3 mars 1972):

Inom jordbruk och skogsbruk används kemiska medel i form av bekämpningsmedel och handelsgödselmedel. Bekämpningsmedel får användas endast om de godkänts av giftnämnden. I fråga om handelsgödselmedel finns ingen lagstiftning som reglerar användningen. Inom miljökontrollutredningen (Jo 1970: 20) utarbetas f. n. förslag till lagstiftning som avses täcka alla hälso- och miljöfarliga produkter.

Under senare år har det blivit allt vanligare med spridning av bekämpningsmedel och handelsgödselmedel från luften. Under år 1970 omfattade denna spridning drygt 200 000 ha. Giftnämnden har genom en särskild arbetsgrupp studerat frågan om spridning av bekämpningsmedel från luften. Nämnden har därefter beslutat om vissa restriktioner i fråga om sådan spridning. Dessa innebär att endast bekämpningsmedel som särskilt godkänts för spridning från luften får användas. Dessutom gäller bl. a. skyldighet att underrätta hälsovårdsnämnd och polismyndighet liksom att föra noggranna anteckningar om utförd bekämpning.

Spridning av kemiska medel från luften torde innebära större risker i olika avseenden än spridning från marken. Bl. a. kan människor och djur som uppehåller sig i skog och mark träffas av de utspridda medlen. Vindavdrift kan göra det svårt att begränsa spridningen till de avsedda områdena. De risker som är förenade med spridningen beror självfallet på de kemiska medlens egenskaper i olika hänseenden.

Spridningen av kemiska medel från luften och även i vissa fall från marken, bl. a. utmed vägar, har medfört att allmänheten ibland ovetande utsatts för dessa medel. Detta har lett till osäkerhet och rädsla inför denna spridning. Miljökontrollutredningen kommer inte att behandla frågan om spridning av kemiska medel. Kungl. Maj:t har tidigare denna dag beslutat att proposition skall avläsas till riksdagen angående förbud mot spridning från luften av bekämpningsmedel över skogsmark och annan mark som inte är åkermark. Samtidigt bör frågan om spridning av kemiska medel — bekämpningsmedel och handelsgödselmedel — utredas. Frågan om spridning från luften bör därvid särskilt tas upp. Särskilda sakkunniga bör tillkallas för att göra denna utredning.

Den principiella utgångspunkten för de sakkunnigas arbete bör vara att allmänheten så långt möjligt skall skyddas mot spridning av kemiska medel. En annan utgångspunkt bör vara att ingen ovetande skall behöva komma i kontakt med dessa medel eller beträda de områden inom vilka de spritts. De sakkunniga bör också bedöma de konsekvenser som ett förbud eller restriktioner i olika avseenden beträffande sådan spridning skulle få för i första hand jordbruket och skogsbruket. I de fall de sakkunniga finner att spridning kan tillåtas bör de bedöma under vilka betingelser detta kan ske.

Under utredningsarbetet bör också arbetarskyddsaspekterna beaktas.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt. Samråd bör ske med bl. a. arbetsmiljöutredningen och miljökontrollutredningen.

Utredningen har t. o. m. oktober månad 1972 hållit tio sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

25. Miljöforskningsutredningen (Jo 1972:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1972 för utredning om samordning av miljövårdsforskningen (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juni 1972):

Ordförande:

Johansson, E. Allan, länsråd (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Ledamöter:

Andersson, Georg L., rektor, led. av riksdagen (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Andersson, Lennart F. H., studieombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Ingelstam, Lars E., bitr. professor (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Johansson, S. Olof H., led. av riksdagen (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Experter:

Erngren, Birgit, byrådirektör (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Hannerz, D. G. Lennart, forskningschef (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Sekreterare:

Damgren, H. G. Fredrik, departementssekreterare (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Bitr. sekreterare:

Andersson, Ingvar L., byrådirektör (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Armeliu, Nina T., fil. kand. (fr.o.m. den 15 september 1972)

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 26 maj 1972):

1968 års riksdag beslutade — på grundval av förslag av 1964 års naturresursutredning — om en utbyggnad och samordning av miljövårdsforskningen. För ledningen av forskningen inrättades en forskningsnämnd inom naturvårdsverket. Ett särskilt anslag till miljövårdsforskning ställdes samtidigt till naturvårdsverkets förfogande. För budgetåret 1972/73 har riksdagen anvisat 19 milj. kr. under detta anslag.

Det forskningsområde som stöds av naturvårdsverket omfattar bl. a. vatten-, luft- och annan naturvårdsforskning, bullerforskning, viltforskning

samt forskning om miljögifter och avfall. Insatser på miljövärdetsforskningens område görs emellertid också av flera andra statliga organ än naturvårdsverket. Betydande stöd till miljövärdetsforskning utgår sålunda från bl. a. styrelsen för teknisk utveckling, statens råd för skogs- och jordbruksforskning, statens naturvetenskapliga forskningsråd, statens medicinska forskningsråd och statens råd för byggnadsforskning. Tillammans med näringslivet finansierar staten kollektiv forskning inom miljövärdetsområdet. Vid bl. a. lantbrukshögskolan, skogshögskolan och ett antal statliga laboratorier bedrivs också ett omfattande forsknings- och undersökningsarbete som rör miljövärdetsområdet. Härtill kommer den forskning som bedrivs eller bekostas av vattenfallsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut samt av Norrlandsfonden och riksbankens jubileumsfond m. fl. organ. Den totala omfattningen av de insatser som här nämnts är svår att uppskatta, bl. a. med hänsyn till svårigheterna att klart avgränsa miljövärdetsforskningsområdet. Sammanlagt torde dock statens ekonomiska insatser för miljövärdetsforskningen genom förenämnda organ uppgå till ca 45 milj. kr. per år. Härtill kommer den omfattande forskningsverksamhet på miljövärdetsområdet som bedrivs inom universitetens och de övriga högskolornas reguljära verksamhet.

Den statligt finansierade miljövärdetsforskningen har således totalt en mycket betydande omfattning. Verksamheten är emellertid delvis splittrad på ett stort antal institutioner och organ. Detta gäller såväl de anslagsfördelade organen som de forskande institutionerna. Med hänsyn till forskningsområdets stora spännvidd och svårigheterna att dra klara gränser gentemot andra forskningsområden är det i och för sig naturligt att anslag till forskning som berör miljövärdetsproblemen har kommit att beviljas av olika organ. På grund av den mångskiftande karaktären hos de forskningsuppgifter som här anmäler sig torde det också vara ändamålsenligt att uppgifterna delas upp på ett antal institutioner. Det framstår emellertid som i hög grad angeläget att forskningen inom miljövärdetsområdet så långt möjligt samordnas så att största möjliga effektivitet och mest ändamålsenliga användning av tillgängliga ekonomiska och personella resurser uppnås. Naturvårdsverkets forskningsnämnd har f. n. vissa uppgifter i detta syfte. Med hänsyn till den betydande splittring av forskningsstödet och forskningsarbetet som nu föreligger är det motiverat att en samlad översyn görs av samordningsproblemen. Särskilda sakkunniga bör tillkallas för detta ändamål. Vid bifall till vad jag anför har riksdagens begäran om en utredning i förevarande fråga tillgodosatts (JoU 1972: 19, rskr 1972: 146).

De sakkunniga bör inledningsvis göra en inventering av statens nuvarande insatser för miljövärdetsforskning. Vid avgränsningen av forskningsområdet bör de sakkunniga utgå från den yttre miljön. De sakkunniga bör därefter undersöka efter vilka vägar en samordning av miljövärdetsforskningen bör ske.

I samband med att samordningsproblemen tas upp till granskning av de sakkunniga torde frågan om miljövärdetsforskningens uppdelning på grundforskning, tillämpad forskning och utvecklingsarbete komma upp. De sakkunniga bör därför bilda sig en uppfattning om hur fördelningen i stort av resurserna bör ske mellan de olika forskningsinriktningarna och lägga fram de förslag som föranleds av dessa överväganden. Frågor rörande omfattningen av det totala forskningsbehovet inom miljövärdetsområdet och därav föranledda resursbehov bör däremot inte tas upp av de sakkunniga.

Utgångspunkt för de sakkunnigas överväganden när det gäller forskningsstödet organisation bör vara att fördelningen och inriktningen av

forskningsmedlen — i vart fall när det gäller den målinriktade forskningen — så långt som möjligt bör ankomma på naturvårdsverket. Därutöver kan behov föreligga av organisatoriska åtgärder för en vidare samordning av det forskningsstöd som lämnas av naturvårdsverket och det stöd till forskning inom miljövårdsområdet som också i fortsättningen kan komma att utgå genom andra organ än naturvårdsverket. De sakkunnigas överväganden bör således i första hand gälla samordningen av användningen av medel som anvisas över statsbudgeten och styrningen av ifrågavarande resurser.

De sakkunniga bör också pröva frågan hur den svenska miljövårdsforskningen skall kunna samordnas med den forskning som utförs på miljövårdsområdet inom andra länder och genom internationella organisationer.

Resultaten av miljövårdsforskningen är av grundläggande betydelse för hur de praktiska miljöproblemen skall kunna lösas. Såväl de statliga myndigheterna som kommunerna och industrin behöver snabbt få tillgång till forskningsresultaten. De sakkunniga bör överväga de organisatoriska och andra åtgärder som behövs för att dels ge avnämarentresserna möjlighet att påverka användningen av forskningsmedlen, dels snabbt ställa de resultat som framkommer vid forskningen till avnämarnas förfogande.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att pröva även andra frågor som sammanhänger med de problem jag här berört.

De sakkunniga bör samråda med andra utredningar som behandlar frågor om forskningsorganisation m. m.

Utredningen har under tiden juni—december 1972 hållit tre sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

26. Sakkunnig (Jo 1972:03) för vissa överläggningar rörande Hjälmarens reglering

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 juni 1972 för att framlägga förslag om omorganisation av den nuvarande administrationen för Hjälmarens reglering och i sådant syfte i första hand uppta förhandlingar med bl.a. Hjälmarens vattenvårdsförbund om övertagande av ansvaret för regleringen:

Utredningsman:

Wetterhall, Sven C. E., byråchef (fr.o.m. den 2 juni 1972)

Experter:

von Möller, Peter C. G., hovrättsassessor (fr.o.m. den 10 juli 1972)

Liljeborg, Detlow, förbundsjurist (fr.o.m. den 10 juli 1972)

Wallin, Sten-Erik J., lantbruksingenjör (fr.o.m. den 10 juli 1972)

Sekreterare:

Engwall, Rolf B., byrådirektör (fr.o.m. den 10 juli 1972)

Lokal: Länsstyrelsen, Storgatan 23, 701 86 Örebro, tel. växel 019/13 60 00 (sekreteraren)

Direktiv (Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1972):

att framlägga förslag om omorganisation för Hjälmarens reglering och i sådant syfte i första hand uppta förhandlingar med bl. a. Hjälmarens vattenvårdsförbund om övertagande av ansvaret för regleringen.

Utredningsmannen har under tiden juli-november 1972 hållit två sammanträden med experterna samt haft överläggningar med Hjälmarens vattenvårdsförbund, olika kommuner och andra intressenter i Hjälmarens reglering.

Utredningsmannen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

27. 1972 års jordbruksutredning (Jo 1972:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 juni 1972 för att utreda vissa frågor inom jordbrukspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juli 1972):

Ordförande:

Widén, K. A. Ingvar, generaldirektör (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Ledamöter:

Eliasson, Rolf A. E., lantmästare, f.d. led. av II kamm. (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Enlund, Eric P., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Israelsson, Per J., apparatskötare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Kristiansson, N. Axel, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Lindberg, Marta S., försäkringskassetjänsteman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Persson, Sven G. F., lantarbetare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Rask, Karl A., fabrikör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Wictorsson, Åke V., planeringschef, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Experter:

Brangmo, K. Walter, direktör (fr.o.m. den 28 september 1972)

Cederberg, Thomas O., direktör (fr.o.m. den 28 september 1972)

Elm, Torsten J. W., byråchef (fr.o.m. den 28 september 1972)

Hillbom, Lars H., civilekonom (fr.o.m. den 28 september 1972)

Hulting, K. R. Georg, byråchef (fr.o.m. den 28 september 1972)

Jansson, N. Ewald, förbundsord förande (fr.o.m. den 28 september 1972)

Johannesson, Erik, direktör (fr.o.m. den 28 september 1972)
Kristersson, Helge E., fil. dr (fr.o.m. den 28 september 1972)
Lindberger, Lars, t.f. planeringschef (fr.o.m. den 28 september 1972)
Lindström, Ingvar A., byråchef (fr.o.m. den 3 juni 1972)
Olsson, Bengt M., byråchef (fr.o.m. den 28 september 1972)
Tiberg, Lennart F., direktör (fr.o.m. den 28 september 1972)

Huvudsekreterare:

Lindström, Ingvar A., byråchef (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Bitr. sekreterare:

Ågren, Carl-Henrik, byrådirektör (fr.o.m. den 8 september 1972)

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (huvudsekreteraren)

Direktiven (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 2 juni 1972):

De riktlinjer som nu gäller för jordbrukspolitiken fastställdes av 1967 års riksdag. Dåvarande departementschefen framhöll i prop. 1967: 95 angående riktlinjer för jordbrukspolitiken att det var angeläget att vissa frågor inom jordbrukspolitiken ånyo prövades efter en tid. 1971 års riksdag (prop. 1971: 116, JoU 1971: 43, rskr 1971: 225) beslutade om utformningen av prisregleringen för perioden den 1 juli 1971—den 30 juni 1974. Vid utgången av denna period har sålunda de riktlinjer som fastlades av 1967 års riksdag tillämpats under sju år. Som jag framhöll i prop. 1972: 79 angående reglering av priserna på jordbruksprodukter m. m. är det därför naturligt att vissa frågor inom jordbrukspolitiken prövas före nästa prisregleringsperiod. En särskild utredning bör tillsättas härför.

Enligt de mål för jordbrukspolitiken som uppställdes av 1967 års riksdag skall jordbruket åstadkomma en produktion av önskad storlek till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad samtidigt som det skall vara möjligt för dem som är sysselsatta inom jordbruket att få del av den allmänna standardstegringen. Ur konsumentsynpunkt innebär riktlinjerna att kostnaderna för den jordbruksproduktion, som främst av hänsyn till försörjningsberedskapen måste upprätthållas inom landet, blir så låga som möjligt och att goda valmöjligheter finns mellan livsmedel av olika slag.

De här angivna allmänna målen för vår jordbrukspolitik bör enligt min mening gälla även i fortsättningen. Utredningen bör därför inte behandla de övergripande målen för jordbrukspolitiken utan endast de frågor som jag i det följande närmare kommer att ange och frågor som sammanhänger med dessa.

Frågan om den svenska jordbruksproduktionens lämpliga omfattning diskuterades ingående i samband med att riktlinjerna för den nuvarande jordbrukspolitiken fastställdes. Om rent samhällsekonomiska synpunkter skulle vara vägledande skulle enligt min mening — i likhet med vad som angavs i 1967 års proposition — en relativt långtgående begränsning av jordbruksproduktionens omfattning kunna vara motiverad. Dåvarande departementschefen framhöll att den sannolika utvecklingen av det internationella handelspolitiska samarbetet talade för att ett betydande utrymme för import av jordbruksprodukter borde finnas i framtiden och att detta inte

innebar att solidariteten med utvecklingsländerna eftersattes. Vidare framhöll han att det centrala skälet för att upprätthålla en stor inhemsk jordbruksproduktion var nödvändigheten av att trygga en god beredskap i fråga om livsmedel.

Enligt 1967 års riksdagsbeslut bör jordbruksproduktionen i fredstid upprätthållas vid en nivå som inte understiger en självförsörjningsgrad av 80 %. Självförsörjningsgraden definierades som den totala produktionen av s. k. egentliga jordbruksprodukter uttryckt i procent av den totala konsumtionen, båda angivna i kalorier.

Med hänsyn till att självförsörjningsgraden i fredstid är ett osäkert mått på det svenska jordbrukets produktionskapacitet och förmåga att förse befolkningen med livsmedel i krislägen uppdrog Kungl. Maj:t år 1970 åt lantbruksekonomiska samarbetsnämnden att göra en översyn av metodiken m. m. för beräkning av produktions- och konsumtionsutvecklingen samt försörjningsbalansen på livsmedelsområdet. Nämnden skall därvid särskilt beakta jordbrukets och trädgårdsnäringens potentiella produktionsresurser. Nämnden har tillsatt en särskild arbetsgrupp — den s. k. försörjningsgruppen — med uppdrag att utreda nämnda frågor. Enligt vad jag har inhämtat kommer försörjningsgruppen under hösten 1972 att lämna en rapport över sitt arbete. Jag avser att överlämna denna rapport till utredningen. Utredningen bör överväga om det, med hänsyn till de förändringar som skett under senare år av produktionsinriktning och produktionsteknik eller av andra skäl, finns anledning att ompröva produktionsmålsättningen.

Vi har under de två senaste decennierna haft överproduktion av flera viktiga jordbruksprodukter. Mot denna bakgrund bedömdes det i 1967 års proposition angeläget att produktionen i snabb takt anpassades så att kostsam överproduktion undveks. Efter år 1967 har produktionsmönstret ändrats i vissa avseenden. Då hade vi en betydande överproduktion av mjölk medan vi nu har uppnått en mer balanserad produktionsutveckling i fråga om mjölk. Samtidigt har dock spannmålsproduktionen ökat kraftigt. Det har därför under senare år varit nödvändigt att exportera spannmålsöverskott till låga priser vilket har medfört att regleringsekonomi på spannmålsområdet blivit alltmer ansträngd. Mot denna bakgrund uppdrog Kungl. Maj:t i början av detta år åt lantbruksekonomiska samarbetsnämnden att redovisa förslag till olika åtgärder med anledning av utvecklingen av spannmålsproduktionen.

Enligt min mening är det angeläget att överskottsproduktion av jordbruksprodukter undviks. Utredningen bör därför undersöka vilka metoder som kan användas för att undvika permanent överskottsproduktion. Utredningen bör utnyttja det material som lantbruksekonomiska samarbetsnämnden lägger fram med anledning av sitt uppdrag.

I samband med att frågan om jordbruksproduktionens storlek behandlades i 1967 års proposition togs också frågan om *landskapsvården* upp. Departementschefen framhöll därvid att det inte var möjligt att speciellt främja naturvården genom generella jordbrukspolitiska åtgärder. I stället ansåg han att det behövdes främst insatser inom ramen för naturvårdspolitiken. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning. Enligt min mening bör dessa principer gälla även i fortsättningen. Jag vill erinra om att årets riksdag (prop. 1972: 79) har godkänt att inom ramen för miljövårdspolitiken viss försöksverksamhet med landskapsvård i bygder där jordbruket viker sker under en treårsperiod. Jag vill också erinra om att Kungl. Maj:t har uppdragit åt naturvårdsverket att följa verkningarna från landskapsvårdssynpunkt av minskningen i jordbruksjordens omfattning. Vidare åligger det

lantbruksorganisationen att i arbetet med jordbrukets rationalisering så långt möjligt beakta miljövärdssynpunkterna. Utredningen bör därför inte särskilt behandla denna fråga.

Det är ur konsumentsynpunkt angeläget att det finns goda valmöjligheter mellan livsmedel av olika slag. Det är också ett krav att *livsmedlens beskaffenhet* är tillfredsställande ur folkhälsosynpunkt. Jag vill erinra om att en ny livsmedelslag har trätt i kraft den 1 januari 1972 och att ett nytt statligt verk, livsmedelsverket, som skall ha hand om bl.a. livsmedelskontrollen har inrättats vid samma tidpunkt. Livsmedelslagstiftningen och den tillsyn över efterlevnaden av denna som utövas av livsmedelsverket bör bli värdefulla instrument för att tillgodose kravet på att livsmedlens beskaffenhet är tillfredsställande ur folkhälsosynpunkt.

Jordbrukets rationalisering är en väsentlig del av jordbrukspolitiken. Enligt 1967 års riksdagsbeslut skall en fortsatt snabb rationalisering främjas. Rationaliseringen är till gagn för jordbrukarna själva genom att den leder till ökad lönsamhet och därigenom till högre inkomster. Samtidigt är en fortsatt rationalisering ur konsumentsynpunkt den bästa garantin för att priserna på jordbrukets produkter blir så låga som möjligt. Även ur samhällsekonomisk synpunkt är rationaliseringen av stor vikt.

Stödet till jordbrukets rationalisering har byggts ut kraftigt under de senaste fem åren. Sålunda ställs numera statliga kreditgarantier på ca 300 milj. kr. per år till förfogande för rationalisering. Jordfonden som är av stor betydelse för markanskaffning i samband med rationalisering har tillförts betydande medel och uppgår nu till ca 300 milj. kr. Bestämmelserna om rationaliseringsstödet ändrades år 1971 i fråga om vissa begränsat utvecklingsbara jordbruk i norra Sverige. Efter beslut av årets riksdag kan investeringsstöd utgå till mjölkproduktion vid vissa begränsat utvecklingsbara jordbruk i övriga delar av landet.

Enligt min mening finns det inte anledning att nu göra någon översyn av principerna för jordbrukets rationalisering. Utredningen bör därför inte ta upp denna fråga om den inte aktualiseras i samband med andra frågor som utredningen behandlar.

I 1967 års riksdagsbeslut framhölls betydelsen av att en *geografiskt väl differentierad jordbruksproduktion* upprätthålls. I detta sammanhang framhölls att en betydande jordbruksproduktion även i fortsättningen bör upprätthållas i de norra delarna av landet. Sedan många år utgår särskilt prisstöd till mjölkproduktion i norra Sverige. Vidare stöds rationaliseringen i denna del av landet inom ramen för den särskilda rationaliseringsverksamheten. Jag vill erinra om att 1971 års riksdag beslutade om ett väsentligt ökat och utbyggt prisstöd till jordbruket i norra Sverige. Samtidigt infördes som jag tidigare nämnt rationaliseringsstöd till vissa jordbruk med begränsade utvecklingsmöjligheter. Prisstödet bör enligt riksdagsbeslutet ses över av jordbruksnämnden vart tredje år. Utredningen bör därför inte särskilt ta upp här berörda frågor.

Som jag inledningsvis framhållit är ett av målen för jordbrukspolitiken att de som är sysselsatta inom jordbruket skall få del av den allmänna standardstegringen. Det är därför av vikt att effekterna av de olika jordbrukspolitiska åtgärder som har vidtagits eller föreslås analyseras med avseende på *inkomst- och standardutvecklingen* för dem som är sysselsatta inom jordbruket.

Utredningen bör därför särskilt belysa denna fråga. Härvid bör de undersökningar som utförs av lantbruksekonomiska samarbetsnämnden och andra institutioner utnyttjas. Vidare bör utredningen söka kartlägga

såväl producentprisnivån som konsumentprisnivån på jordbruksprodukter resp. livsmedel i vissa andra länder.

I fråga om valet av metod, *prislinje*, för att finansiera kostnaderna för stödet till jordbruket angavs i 1967 års proposition att den s. k. högprislinjen t. v. borde bibehållas samtidigt som angelägenheten underströks av att frågan om möjligheterna att övergå till den s. k. lågprislinjen efter en tid ånyo prövades. Riksdagen anslöt sig till denna mening.

Högprislinjen innebär att producentpriserna genom gränsskydd hålls på en högre nivå än de skulle vara vid helt fri import. Kostnaden för jordbruksstödet tas ut av konsumenterna i förhållande till deras konsumtion av jordbruksprodukter.

Lågprislinjen innebär att världsmarknadspriserna på jordbrukets produkter får slå igenom på den inhemska marknaden och att producenterna får tilläggsbetalningar i någon form. Kostnaden för jordbruksstödet finansieras då över statsbudgeten och belastar härigenom skattebetalarna.

Dessa system kan också kombineras till en s. k. mellanprislinje. Priserna inom landet är då högre än vid fri import och kompletteras av staten genom pristillägg eller andra tilläggsbetalningar till producenterna.

Valet av prislinje behöver i och för sig inte påverka jordbruksstödet storlek.

I Sverige tillämpas i princip högprislinjen. Denna modifieras dock genom att bl. a. införselavgiftsmedel används för att hålla konsumentpriserna på en lägre nivå. Nästa regleringsår beräknas ca 500 milj. kr. komma till användning för detta ändamål. I fråga om fårkött tillämpas en mellanprislinje.

Lågprislinjen har vissa fördelar framför högprislinjen. Detta gäller framför allt ur fördelningspolitisk synpunkt. Inkomsttagare med låga inkomster och barnfamiljer med inkomster i vanliga inkomstlägen använder en förhållandevis stor andel av sin disponibla inkomst för livsmedelskonsumtion. En lågprislinje skulle därför innebära att dessa grupper skulle få möjligheter att förbättra sin livsmedelsstandard. Andra fördelar med lågprislinjen är att förädlingsledet i sin helhet kan hållas utanför jordbruksprisregleringen och att den inhemska livsmedelsindustrin kan köpa jordbruksråvaror till världsmarknadspris.

En fullständig övergång till lågprislinje skulle dock med nuvarande jordbruksproduktion belasta statsbudgeten med inemot tre miljarder kr. De vanligtvis kraftiga variationerna av världsmarknadspriserna skulle vidare vid en lågprislinje medföra större svängningar av konsumentpriserna än som sker vid tillämpning av högprislinjen. Jag kan som exempel nämna de senaste årens kraftiga ändringar av världsmarknadspriserna på socker och smör. Priserna på dessa produkter har ökat mycket snabbt under de senaste åren. Det är givet att snabba förändringar i priserna inte är tillfredsställande från konsumentens synpunkt. Bl. a. med hänsyn härtill torde en viss prisreglering behövas även vid tillämpning av en lågprislinje.

Frågan om prislinjen behandlades av 1960 års jordbruksutredning, som fann att vissa skäl talade för en övergång till lågprislinje. Mot bakgrund bl. a. av att valet av prislinje i mycket hög grad var beroende av utvecklingen av det europeiska ekonomiska samarbetet förordade utredningen emellertid att t. v. i allt väsentligt en högprislinje tillämpades. Dåvarande departementschefen anslöt sig till utredningens bedömning men underströk samtidigt — som jag tidigare nämnt — angelägenheten av att frågan om möjligheterna att gå över till en lågprislinje efter en tid ånyo prövades.

Enligt min mening är det naturligt att utredningen skall pröva valet av

metod för att finansiera jordbruksstödet och därvid även undersöka möjligheterna att gå över till en lågprislinje och effekterna av en sådan övergång. Ett av de huvudsakliga motiven mot införande av en lågprislinje år 1967 — nämligen utvecklingen av det ekonomiska samarbetet i Europa — synes inte längre vara aktuellt i den meningen att Sverige skulle delta i EEC:s jordbrukspolitik.

Förutom möjligheterna av en övergång till en renodlad lågprislinje och effekterna av en sådan övergång bör utredningen undersöka möjligheterna till ytterligare modifieringar av högprislinjen.

Jag har tidigare tagit upp frågan om jordbruksproduktionens omfattning och därvid framhållit att det är önskvärt att permanent överskottsproduktion som måste säljas till låga priser på världsmarknaden undviks. Vid val av metoder för jordbruksstödet bör detta beaktas. För såväl jordbrukarna som konsumenterna eller skattebetalarna är det av intresse att den jordbruksproduktion som vi av olika skäl anser behövlig i möjligaste mån konsumeras inom landet och inte behöver exporteras med stora förluster. Det blir nämligen konsumenterna och skattebetalarna som till sist får betala dessa förluster om inkomst- och standardmålsättningen för dem som är sysselsatta inom jordbruket skall kunna uppnås.

Stödet till jordbruket bör i princip ges en sådan inriktning att det främjar rationaliseringen inom näringen. Enligt min mening är — som jag tidigare har framhållit — den bästa garantin för att kostnaderna för jordbruksproduktionen blir så låga som möjligt att produktionen bedrivs vid rationella företag. Det är vidare självfallet angeläget att administrationen av jordbruksstödet blir så enkel som möjligt.

Jordbruksstödet är naturligtvis avsett för jordbrukarna. Det är därför angeläget att stödet utformas så att det i största möjliga utsträckning kommer primärproduktionen av jordbruksprodukter till del och att förädlingsledet så långt möjligt hålls utanför stödgivningen.

Vid utformningen av jordbruksstödet bör även frågan om en utbyggnad av investeringsstöd i form av investeringsbidrag eller andra investeringssubventioner övervägas. Genom sådana åtgärder skulle nämligen prisökningarna på jordbruksprodukter kunna begränsas, vilket är angeläget ur konsument synpunkt.

Gränsskyddets utformning ändrades i princip inte genom 1967 års riksdagsbeslut. Vissa mindre ändringar i regleringens utformning beslutades dock då, och även senare har vissa ändringar gjorts. I princip tillämpas inom vissa gränser fasta införselavgifter. För spannmål och socker tillämpas dock rörliga införselavgifter. Systemet med fasta införselavgifter innebär att priset inom landet inom vissa gränser tillåts följa utvecklingen av världsmarknadspriserna. Systemet med rörliga införselavgifter medför att den inhemska prisnivån blir mer stabil. Gränsskyddet ändrades under regleringsperioderna 1967/68—1968/69 och 1969/70—1970/71 endast en gång varje år. Under innevarande regleringsperiod dvs. åren 1971/72—1973/74 ändras gränsskyddet en gång varje halvår. Sålunda skall mittpriser, prisgränser och införselavgifter för vissa produkter justeras den 1 juli 1972 och den 1 juli 1973. Dessa justeringar beräknas tillföra jordbruket vissa i förväg angivna belopp. Ytterligare justeringar skall ske halvårsvis till följd av utvecklingen av den allmänna prisnivån.

Till grund för sistnämnda justeringar skall — i överensstämmelse med vad som gällt tidigare — läggas utvecklingen av den allmänna prisnivån, mått med statistiska centralbyråns konsumentprisindex, sedan denna rensats från inverkan av indirekta skatter, bostadskostnader (exkl. bränsle och

lyse) samt sådana prisändringar i livsmedelsposten som registreras i prisregleringsprisindex. Indexutfallet anbringas på jordbrukets totala intäkter (exkl. sockerbetor) beräknade med utgångspunkt från den rådande mittprisnivån.

För att söka upprätthålla den avsedda prisnivån inom landet behövs förutom gränsskydd att marknadsreglerande åtgärder vidtas. Dessa åtgärder, som vidtas av särskilda regleringsföreningar, går främst ut på att ta hand om och förmedla avsättningen av överskott på olika produkter. Liksom hittills bör de kostnader, som uppkommer för avsättning av överskott, återverka på jordbrukets intäkter och i princip belasta de produktionsgrenar där överskott uppkommer. Utredningen bör överväga principerna för prisregleringssystemets utformning och härvid eftersträva förenklingar i systemet.

Utredningen bör även överväga hur långa prisregleringsperioderna bör vara. Vidare bör den utreda möjligheten att i stället för utvecklingen av den allmänna prisnivån lägga utvecklingen av jordbrukets produktionsmedelskostnader till grund för justeringar av jordbruksstödet.

Med hänsyn till att de här berörda frågorna är av stor vikt för många grupper i samhället bör enligt min mening utredningen utgöras av parlamentariker. En utredning sammansatt av företrädare för alla berörda grupper skulle också bli ohanterligt stor. Jag vill erinra om att 1960 års jordbruksutredning bestod av 24 sakkunniga. Jag har därför bedömt det som mest ändamålsenligt att antalet sakkunniga starkt begränsas. De sakkunniga bör i stället bistås av expertgrupper med uppgift att lägga fram material som underlag för de sakkunnigas ställningstagande. På detta sätt blir det möjligt att förena effektivitet i utredningsarbetet med kravet på medverkan av och kontakt med berörda grupper.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att under arbetets gång ta upp ytterligare frågor som hänger samman med utredningsuppdraget. Resultaten av de sakkunnigas arbete bör — om det visar sig ändamålsenligt — läggas fram successivt. Frågor av grundläggande betydelse för de överläggningar som kommer att ske inför den prisregleringsperiod som följer efter den 30 juni 1974 bör behandlas med förtur. Detta kan gälla t.ex. prisregleringsperiodens längd och eventuella indexklausuler. Jag vill i detta sammanhang erinra om att det inte ankommer på utredningen att ta upp överläggningar med företrädare för jordbruket och konsumenterna om reglering av priserna på jordbruksprodukter för kommande regleringsperiod.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1972 hållit ett sammanträde. Därutöver har ett sammanträde hållits med utredningens expertgrupp för prisregleringsfrågor.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Handelsdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 3, 6 och 9

1. Butiksetableringsutredningen (H 1968:07)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 maj 1967 för att fortsätta ett genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 december 1964 meddelat uppdrag att granska länsstyrelsernas dittillsvarande verksamhet beträffande butiksutvecklingen m.m. och att därvid närmare undersöka etableringsfrågorna i samband med kommunernas bebyggelse- och butiksplanering:

Utredningsman:

Martenius, Åke B. A., regeringsråd

Experter:

Tranell, E. Olof B., näringsfrihetsombudsmannens ställföreträdare

Wirén, Erik T., t.f. professor

Sekreterare:

Hermanson, K. Gunnar, hovrättsassessor

Lokal: Näringsfrihetsombudsmannens kansli, Birger Jarls torg 12, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 22 43 15

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse H 7.

Den sakkunnige har under tiden november 1971---oktober 1972 hållit 30 sammanträden med experterna.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete omkring årsskiftet 1972/1973.

2. Patentpolicykommittén (H 1969:10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1967 för utredning om vissa spörsmål rörande patentverket (se Post- och Inrikes tidn. den 22 januari 1968):

Ordförande:

Borggård, Göran R., generaldirektör

Ledamöter:

Bergling, Nils B. V., direktör
Ekstam, Gunnar E., avdelningschef
Körner, F. Lennart, direktör
Larfeldt, Nils J., ingenjör
Wallerius, Olof, förste forskningsingenjör

Experter:

Danelius, Hans C. Y., bitr. utrikesråd
Jonson, Lars, departementsråd
Lewin, Saul, överingenjör
Uggla, Claes A., patenträttsråd

Sekreterare:

Törnroth, N. Lennart, byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Jacobson, Måns, hovrättsassessor

Lokal: Patent- och registreringsverket, Valhallavägen 136, Box 5055,
102 42 Stockholm 5, tel. växel 22 55 40

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse H 10.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden. Mindre delar av kommittén har dessutom hållit tre sammanträden med representanter för motsvarande kommittéer i övriga nordiska länder.

Arbetet med att anpassa patentlagstiftningen till Patent Cooperation Treaty (PCT) har fortsatt. Detta arbete bedrivs i samarbete med motsvarande kommittéer i övriga nordiska länder. Kommittén räknar med att detta arbete skall slutföras under år 1973.

Kommittén har fortsatt utredningen av frågor som aktualiseras av planerna på en europeisk patentkonvention, vilken kommer att behandlas vid en diplomatisk konferens under hösten 1973. Kommittén räknar med att avge en promemoria i denna del i början av år 1973.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

3. Exportfrämjandeutredningen (H 1970:12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 november 1969 för översyn av den exportfrämjande verksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 3 januari 1970):

Ordförande:

von Sydow, Gunnar, landshövding

Sakkunniga:

Belfrage, Kurt-Allan, envoyé
Dahlström, Gösta E., fil. lic.
Grundström, Hans, direktör
Hedberg, A. Axel R., förbundsordförande
Nordenson, Jonas W., direktör
Ribrant, Gunnar C. H., fil. dr
Swartz, Carl P. E:son, utrikesråd

Experter:

Blomqvist, Svante C., sekreterare
Söderlund, Carl Gustaf, direktör

Sekreterare:

Rynell, Sven E. L., direktör

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse H 12.
Tilläggsdirektiv se H 1972:8.

Utredningen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit åtta sammanträden.

Utredningen har den 4 maj 1972 avgett betänkandet (Ds H 1972:2)
Exportfrämjande verksamhet.
Uppdraget är därmed slutfört.

4. Distributionsutredningen (H 1970:14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för att göra en utredning om varudistributionen m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 februari 1970):

Ordförande:

Lewén-Eliasson, Anna Lisa, led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, K. Sigvard V., direktör
Andersson, Karin E., förbundssekreterare, led. av riksdagen
Forsberg, Eric R., direktör (fr.o.m. den 21 januari 1972)
Gillberg, Karl-Erik, direktör
Hulterström, Sven Å., kommunalråd
Lindfors, Kurt O. I., direktör (t.o.m. den 20 januari 1972)
Lloyd, Bengt E., ombudsman
Myrén, K. G. Lennart, direktör
Persson, Lars H., professor
Sundquist, A. Åke, direktör

Expert:

Ringborg-Waldeck, A. Elise, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Sahlström, Sven C., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Hallman, L. Åke B., byrådirektör (t.o.m. den 31 maj 1972)

Lindborg, Märta, civilekonom (fr.o.m. den 10 januari 1972)

Norman, Roland V., pol. mag. (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Lokal: Rosenbad 2, 3 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Postadress:
Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse H 11.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 13 sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

5. Försörjningsberedskapsutredningen (H 1971:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 april 1971 för att utreda beredskapen i fråga om viss varuförsörjning (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1971):

Ordförande:

Frithiofson, Karl F., landshövding

Sakkunniga:

Bengtsson, Karl F., verkmästare, led. av riksdagen

Burstedt, I. Åke, sekreterare

Carlstein, Rune A., stadskassör, led. av riksdagen

Lanner, B. O. Vilgot, direktör

Experter:

Bernunger, Sten E., direktör (t.o.m. den 26 oktober 1972)

Burendahl, Åke L., direktör (t.o.m. den 26 oktober 1972)

Holmbeck, Kai A., civilekonom (fr.o.m. den 10 januari 1972)

Kleist, Åke O., departementssekreterare

Kristenson, Arne E., byråchef

Orrö, Sven-Erik O., kansliråd

Strandberg, A. Valter, direktör (t.o.m. den 26 oktober 1972)

Sekreterare:

Rydberg, Karl-Evert H., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Berglund, Lars E. G., byrådirektör

Lokal: Rosenbad 2, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Postadress:
Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse H 10.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och företag som berörs av utredningens arbete. Därutöver har fem sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp rörande bomullsindustrins situation.

Utredningen har den 8 september 1972 avgett delbetänkandet (Ds H 1972:3) Kläder och skor — försörjningen i en kristid.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

6. Resegarantiutredningen (H 1971:02)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1971 för översyn av lagen om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet:

Utredningsman:

Martenius, Åke B. A., regeringsråd

Experter:

Hellström, Håkan A., direktör

Larsson, Karl-Anders, byrådirektör

Ljungberg, Åke C. W., direktör

Molin, Folke P. O., direktör

Wallberg, Ursula, förste forskningssekreterare

Sekreterare:

Marnfeldt, Lars A. H., byrådirektör

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse H 11.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—januari 1972 hållit sju sammanträden med experterna.

Den sakkunnige har den 24 januari 1972 avgett betänkandet (Ds H 1972:1)

Ny resegarantilag.

Uppdraget är därmed slutfört.

7. Affärstidsnämnden (H 1971:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1971 för att följa utvecklingen av öppethållandet i detaljhandeln m.m.:

Ordförande:

Englund, K. G. Åke, generaldirektör (t.o.m. den 31 december 1974)

Ledamöter:

Anto, Margareta A. E., affärsbiträde (t.o.m. den 31 december 1974)

Börjesson, Fritz A., lantbrukare, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 december 1974)

Lewén-Eliasson, Anna-Lisa, fru, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 december 1974)

Lindholm, E. Harald, förbundsordförande (t.o.m. den 31 december 1974)

Magnusson, Erik Å., förbundsordförande (t.o.m. den 31 december 1974)

Romanus, L. Gabriel, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 december 1974)

Viberg, Stig-Olov, ombudsman (t.o.m. den 31 december 1974)

Sekreterare:

Hallman, L. Åke G., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 14 januari 1972)

Lokal: Statens pris- och kartellnämnd, Tysta Marigången 2, Postbox 1611, 111 86 Stockholm, tel. växel 14 20 80

Direktiv (anförande av statsrådet Feldt till statsrådsprotokollet den 30 december 1971):

Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut lämnade jag den 10 november 1971 ett muntligt meddelande till riksdagen angående affärstidslagstiftningen. Jag anförde därvid bland annat följande.

”Enligt den nu gällande affärstidslagen (1966: 668), som trädde i kraft den 1 januari 1967, får yrkesmässig detaljhandel bedrivas endast under tid som anges i lagen eller som medges med stöd av lagen. Vanlig affärstid enligt lagen är vardagar mellan klockan 8 och 20. Om det för särskilt fall är påkallat med hänsyn till allmänhetens intresse, skall kommunens styrelse eller nämnd som utses av kommunfullmäktige medge affärstid utöver den vanliga. Vissa slag av försäljning är undantagna från lagens tillämpning. Denna lag, som vid sitt ikraftträdande ersatte den förut gällande butiksstängningslagen, gäller till utgången av år 1971.”

Vidare anförde jag.

”När frågan om affärstidsregleringen behandlades år 1966, ansågs det lämpligt att under en femårsperiod pröva en enklare och friare reglering än den som förut tillämpades. Härigenom skulle man få bättre underlag för att bedöma om regleringen kunde upphöra utan att olägenheter uppstod för olika intressegrupper. Särskilda sakkunniga, 1970 års affärstidskommitté, har undersökt vilka verkningar som kan tänkas uppkomma vid fria affärstider. De har i betänkandet (SOU 1971: 33) Fri affärstid föreslagit att regleringen slopas helt. Remissbehandlingen av kommitténs betänkande har visat, att det föreligger en stor anslutning till detta förslag från olika myndigheter och intressegrupper. Ett antal remissinstanser ställer sig

emellertid avvisande till tanken att släppa affärstiderna fria med hänsyn till att negativa effekter kan uppstå för såväl konsumenterna som de anställda och de mindre företagen. Även remissinstanser som ansluter sig till förslaget uttalar tveksamhet till kommitténs bedömningar av effekterna på prisnivå och strukturomvandlingen i handeln.”

I meddelandet till riksdagen lämnade jag en närmare redogörelse för de synpunkter i affärstidsfrågan, som förts fram av affärstidskommittén och remissinstanserna. Jag redovisade vidare den uppfattning, till vilken jag och övriga ledamöter av statsrådet kommit efter att ha prövat frågan. Härom anförde jag.

”Efter att ha prövat de synpunkter som sålunda förts fram i affärstidsfrågan har regeringen funnit övervägande skäl tala för att affärstidsregleringen bör upphöra när affärstidslagens giltighetstid utgår vid årsskiftet 1971—1972. De frågor som aktualiserats under utredningens arbete och vid remissbehandlingen, nämligen följderna av fria affärstider med avseende på prisnivå, strukturomvandlingen och de anställdas arbetsförhållanden, är emellertid så väsentliga och så svårbedömda att det finns skäl att släppa affärstidsregleringen endast på försök och tills vidare. Utvecklingen inom detaljhandeln i nämnda avseende bör noga följas och bedömas sedan regleringen upphört. För detta ändamål ämnar jag vidta åtgärder för att inrätta en särskild nämnd, bestående av företrädare för konsumenterna och för de anställda under ledning av en opartisk ordförande. Nämnden bör få möjlighet att vid behov låta utföra undersökningar hos myndigheter och privata institut. Om nämnden finner att utvecklingen i något avseende går i en från allmän synpunkt ogynnsam riktning, bör det åligga nämnden att anmäla förhållandet till Kungl. Maj:t.”

Med anledning av meddelandet avlämnades i riksdagen åtta motioner (mot. 1971: 1564, 1569, 1570—1575). De i motionerna framlagda förslagen innebar, att affärstidsreglering skulle gälla även efter årsskiftet 1971—1972. I näringsutskottets betänkande (NU 1971:53) med anledning av dessa motioner anfördes bland annat, att utskottet anslutit sig till uppfattningen att väsentliga fördelar kunde väntas uppkomma till följd av att affärstiderna blir fria men däremot inga större nackdelar. Utskottet fann det emellertid välbetänkt att, såsom aviserats i meddelandet till riksdagen, en särskild nämnd tillsattes. Nämnden borde enligt utskottets mening kunna bli ett effektivt instrument för att uppsåra och påtala eventuella negativa följder av systemet med fria affärstider. Vetskapen om att den motåtgärd som statsmakterna kan bli tvungna att överväga är en återgång till handel uteslutande på vad som tidigare varit vanlig affärstid skulle enligt utskottets övertygelse komma att medverka till att detaljhandeln på ett ansvarsökande sätt utnyttjar den vittgående frihet som det nya systemet erbjuder.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte avslå motionerna. Riksdagen biföll den 15 december 1971 utskottets hemställan (rskr. 1971: 359).

I enlighet med vad sålunda anförts bör nu inrättas en nämnd med uppdrag att följa utvecklingen av affärstiderna och undersöka verkningarna för konsumenterna och för de handelsanställda av det friare öppethållande i detaljhandeln, som affärstidsregleringens slopande innebär. Nämnden bör hålla kontakt med myndigheter och kommittéer, som arbetar med frågor inom detaljhandelsområdet, samt med organisationer och företag inom handeln. För nämndens verksamhet bör i övrigt gälla vad som föreskrivits i kommittékungörelsen (1946: 394).

Nämnden bör närmast arbeta under en tid av tre år. Frågan om nämnden härafter bör fortsätta sin verksamhet får prövas mot bakgrund av bland annat de erfarenheter som kommer fram i arbetet.

Affärstidsnämnden, som tillsattes vid årsskiftet 1971/72 i samband med att affärstidslagen på prov avvecklades, har under tiden januari 1972 — november 1972 hållit 10 sammanträden samt haft överläggningar med olika organisationer, företag m. fl. som berörs av lagens slopande och nämndens arbete.

Affärstidsnämnden har under den aktuella perioden — med utgångspunkt från förhållandena i november 1971 — publicerat fyra undersökningar angående utvecklingen av butikernas öppethållandetider och de handelsanställdas anställningsförhållanden. Vidare har en undersökning avseende förekomsten och utvecklingen av särskilda aktiviteter i samband med söndagsöppethållande presenterats.

Affärstidsnämnden skall närmast arbeta under en tid av tre år, d. v. s. till utgången av år 1974.

8. Varudeklarationsutredningen (H 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 januari 1972 för att utreda vissa principfrågor i samband med varudeklarationer (se Post och Inrikes tidn. den 10 februari 1972):

Utredningsman:

Heurgren, Sven C. O., konsumentombudsman (fr.o.m. den 28 januari 1972)

Experter:

Andersson, Fritz A.R., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 28 april 1972)

Falkenborg, Bo E., direktör (fr.o.m. den 14 april 1972)

Sekreterare:

Ringstedt, Nils A. E., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 25 februari 1972)

Bitr. sekreterare:

Bondestam, Anitha I., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 17 april 1972)

Lokal: Rosenbad 2, 3 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Postadress: Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiv (anförande av statsrådet Feldt till statsrådsprotokollet den 28 januari 1972):

Konsumentupplysning om varor och tjänster meddelas i olika former, bl.a. genom varudeklarationer. Dessa innehåller standardiserad information om egenskaper, som kan mätas, och de åtföljer produkterna vid köptillfället. Egenskaperna redovisas var för sig, och konsumenterna får väga samman dessa. Om mätbara egenskaper inte finns, anges i vart fall det material, som varan består av. En variant är, att varan åtföljs av varudek-

laration bara när varan fyller fastställda grundkrav. Dylika krav förekommer nu i några fall, då det är betingat av säkerhets- och hälsoskäl. Exempel härpå föreligger i fråga om flytvästar, keramiskt hushållsgods samt fotogen- och oljekaminer. Men även av kvalitetsskäl uppställs nu vissa grundkrav, t.ex. för djupfryst eller konserverad fisk och djupfrysta eller konserverade grönsaker. En annan form av standardiserad varuinformation är kvalitetsmärkning, som kan ske på olika sätt. Varor, vilkas egenskaper i viktiga hänseenden uppfyller fastställda krav, kan märkas på visst sätt. I andra fall kan på varan anges att den är hänförlig till viss kvalitetsklass, som definierats i särskild ordning. I vissa fall kan man kanske på grundval av mätvärden för varans egenskaper avge ett sammanfattande omdöme om varan.

Det nuvarande varudeklarationssystemet är frivilligt. Normer för varudeklarationer utarbetas f.n. av varudeklarationsnämnden (VDN), som inrättades år 1951. Nämnden består av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande och 13 andra ledamöter. Dessa utses av statens institut för konsumentfrågor, statens provningsanstalt, Sveriges standardiseringskommission, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Lantbrukarnas riksförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Kooperativa förbundet, Hushållslärarnas riksförening samt Husmodersförbundet hem och samhälle. Nämnden har enligt sina stadgar, som senast fastställdes av Kungl. Maj:t den 28 juni 1957, till uppgift att verka för ökad användning av upplysande varudeklarationer för konsumtionsvaror samt att därvid särskilt tillse, att deklarationerna blir vederhäftiga och i lämplig omfattning enhetligt utformade. Verksamheten finansieras dels genom bidrag från staten och vissa organisationer, dels genom avgifter från de företag som utnyttjar deklarationerna.

Företag, som förbinder sig att följa de normer som VDN fastställer, kan få tillstånd att använda VDN-märket på sina varudeklarationer. VDN låter kontrollera stickprov av den deklarerade varan vid opartiska provningsinstitutioner. Visar kontrollen att varans egenskaper inte överensstämmer med deklarationen och uteblir rättelse, dras tillståndet att använda VDN-märket in.

Innan en norm utarbetas undersöks dels de marknadsmässiga förutsättningarna för normernas användning, dels de tekniska problem som föreligger och de provningsmetoder som kan komma i fråga. Vidare inhämtas uppgifter om vad konsumenterna behöver få besked om, vad de frågar efter vid köp och vad de klagar på vid reklamationer. Efter remissbehandling utformas utkast till VDN Norm. Nämnden gör upp förslag till kontrollschema samt kalkyl över de kostnader tillståndshavare åsamkas vid kontroll. Normer och regler för kontrollförfarandet fastställs sedan av varudeklarationsnämnden.

Antalet normer har minskat sedan år 1968 bl.a. genom att en del slagits samman och att inaktuella dragits in. Vissa normer utnyttjas inte alls och andra i så ringa utsträckning att konsumenten inte synes ha någon nämnvärd nytta av varudeklarationen. Kritik har också riktats mot varudeklarationerna för att de är alltför tekniska och svåra att förstå för konsumenterna. Det förekommer i viss utsträckning att VDN-märket uppfattas som ett slags garanti. Detta förhållande kan vilseleda konsumenterna.

Olika utredningar har fört fram krav på att bredda och utveckla varudeklarationsförfarandet. I betänkandet (SOU 1968: 58) Konsumentupplysning — principer och riktlinjer har 1963 års konsumentupplysnings-

kommitté anført att behovet av särskilda faktameddelanden rörande varugrupper därmed minskar. Konsumentutredningen har i betänkandet (SOU 1971: 37) Konsumentpolitik — riktlinjer och organisation föreslagit att varudeklarationerna skall utformas så att de ger lättillgänglig information. Brukssynpunkter måste enligt utredningen skjutas i förgrunden när det gäller varudeklarationernas innehåll. Målet på längre sikt måste vara att deklarationerna för viktigare produkter ger någon form av garanti beträffande väsentliga bruksegenskaper. Det är tänkbart att tillåta deklarationer endast för en del enhetliga produkter som fyller vissa krav beträffande viktiga egenskaper av intresse för konsumenterna vid viss användning. Utredningen anser vidare, att också frågan om obligatorisk användning av deklarationer kan bli aktuell i särskilda fall.

Vid remissbehandling av konsumentutredningens betänkande har flera instanser biträtt dessa synpunkter. I ett remissyttrande har också föreslagits att företag som inte använder VDN-normer skall ha skyldighet att anmäla detta till av Kungl. Maj:t utsedd myndighet.

Jag vill i sammanhanget erinra om den skyldighet till märkning av livsmedel som stadgas i den nya livsmedelslagen. Frågan om obligatorisk märkning även av andra konsumentförpackningar än färdigpackade livsmedel har berörts i några remissvar över betänkandet (SOU 1971: 18) Mätt och vikt.

Riksdagen har med anledning av mot. 1971:1087 hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning av möjligheterna för en obligatorisk varudeklaration av monteringsfärdiga hus (NU 1971: 3, rskr 1971: 246).

Det finns anledning utgå från att de i det föregående berörda synpunkterna och förslagen rörande varudeklarationssystemet beaktas av myndigheter och andra som sysslar med konsumentupplysningsfrågor. En särskild arbetsgrupp med representanter för statens konsumentråd och VDN har enligt vad jag inhämtat påbörjat ett utvecklingsarbete som syftar till att göra varudeklarationerna bättre anpassade till konsumenternas behov av information om varornas egenskaper från användningssynpunkt. I handelsdepartementet förbereds på grundval av konsumentutredningens betänkande en proposition angående vissa riktlinjer för konsumentpolitiken och om inrättande av ett konsumentverk. Avsikten är att propositionen skall avlämnas till 1972 års riksdag. Jag kommer att föreslå att det nya verket övertar de arbetsuppgifter som f.n. ankommer på statens institut för konsumentfrågor, statens konsumentråd och VDN. Konsumentverket kommer sålunda att få svara för utformningen av nya eller reviderade varudeklarationsnormer och för vidareutveckling av metoder och förfaranden för denna form av konsumentupplysning.

Vissa av de frågor rörande varudeklarationsförfarandet som förut berörts är av principiell natur. Jag syftar närmast på frågan om obligatorisk varudeklaration i vissa fall och om anmälningsskyldighet för företag som inte utnyttjar varudeklarationer för vilka standardiserade normer finns utarbetade. Dessa frågor bör utredas i särskild ordning. Jag förordar att en särskild sakkunnig tillkallas för en sådan utredning.

Den sakkunnige bör pröva under vilka förutsättningar och i vilka fall det från konsumentensynpunkt kan vara påkallat att föreskriva skyldighet att låta varor och tjänster åtföljas av varudeklarationer. Vid prövningen bör särskilt uppmärksammas behovet av skydd mot risker för liv eller hälsa som kan vara förenade med varans användning. Detsamma gäller exempelvis för varor som representerar större utgifter för konsumenten. Med hänsyn till den nya livsmedelslagstiftningen bör beträffande livsmedel endast behovet

av särskild kvalitetsmärkning övervägas och då endast om detta behov inte täcks av föreskrifterna om livsmedelsstandards.

Vidare bör den sakkunnige överväga om det som ett alternativ till obligatorium samt för områden, inom vilka ett obligatorium inte är lämpligt, är möjligt att — i likhet med vad som föreslagits i ett yttrande över konsumentutredningens betänkande — införa anmälningsplikt eller liknande ordning för att klargöra orsaken till att en varudeklaration inte utnyttjas.

Den sakkunnige bör också analysera förutsättningarna för att av säkerhets- och kvalitetsskäl ställa upp grundkrav för att en vara skall få deklarerats och att införa kvalitetsmärkning.

Den sakkunnige bör vara oförhindrad att pröva också andra åtgärder i syfte att främja användningen av varudeklarationer som är bättre anpassade till konsumenternas informationsbehov.

Konsekvenserna av ett utbyggt varudeklarationssystem med inslag av obligatorium bör allsidigt utredas. Därvid bör den sakkunnige bl.a. undersöka i vilken utsträckning ett dylikt system för med sig tekniska handelshinder. Han bör också pröva i vad mån konkurrensen kan komma att begränsas samt undersöka effekterna härav från konsumentsynpunkt. Eventuella problem för småföretagen bör också uppmärksammas. För- och nackdelar med att föreskriva grundkrav vid varudeklarationer samt med att införa kvalitetsmärkning bör även noga prövas bl.a. med hänsyn till verkningar på produktutvecklingen.

Till ledning vid bedömningen kan tjäna erfarenheterna i Sverige av den skyldighet till varumärkning, som stadgas för livsmedel i den nya livsmedelslagen som trädde i kraft den 1 januari 1972. Utländska erfarenheter bör även beaktas. Jag vill därvid nämna att Norge sedan år 1968 har en särskild lag som ger regeringen befogenhet att utfärda märkningsföreskrifter för varor avsedda att säljas till konsumenter.

Den sakkunnige bör kunna pröva också andra frågor som hänger samman med varudeklarationsverksamheten. Arbetet bör bedrivas skyndsamt.

Reklamutredningen överväger, enligt vad jag inhämtat, frågan vilka krav som från informationssynpunkt kan ställas på reklamen. Denna fråga hänger delvis samman med varudeklarationsverksamheten. Den sakkunnige bör därför samråda med reklamutredningen. Vidare bör den sakkunnige följa arbetet inom den arbetsgrupp för att utveckla varudeklarationer som VDN tillsatt med representanter från konsumentrådet. Han bör också hålla kontakt med berörda organisationer.

Utredningen har under tiden februari—oktober 1972 hållit 27 sammanträden, varav sju interna och återstoden med företrädare för myndigheter, institutioner och organisationer. Utredningen har vid besök i Köpenhamn och Oslo haft överläggningar med representanter för berörda departement och institutioner.

Utredningen har genom Handels utredningsinstitut låtit genomföra en undersökning om täckningsgraden i detaljistledet av nuvarande VDN-system.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under våren 1973.

9. Organisationskommittén (H 1972:02) för konsumentverket

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 mars 1972 med uppgift att vidta de förberedelser som fordras för att konsumentverket skall kunna börja sin verksamhet den 1 januari 1973:

Ordförande:

Ag, Lars E., generaldirektör (fr.o.m. den 7 november 1972)

Dennis, Bengt, statssekreterare (fr.o.m. den 24 mars t.o.m. den 6 november 1972)

Vice ordförande:

Palm, N. Sture, redaktör, led av riksdagen (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Ledamöter:

Bergman, S. Christer, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Borg, Per O., t.f. kansliråd (fr.o.m. den 13 november 1972)

Falkenborg, Bo E., direktör (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Neymark, Marit H. E., laboratoriechef (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Sahlström, Sven C., departementssekreterare (fr.o.m. den 24 mars 1972)

Expert:

Kåhre, M. Lillemor, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 23 maj 1972)

Sekreterare:

Borg, Per O., t.f. kansliråd (fr.o.m. den 24 mars t.o.m. den 30 juni 1972)

Lundvall, Leif K. G., byrådirektör (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Direktiv (anförande av t.f. departementschefen, statsrådet Nilsson till statsrådsprotokollet den 24 mars 1972):

I prop. 1972:33 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att den 1 januari 1973 skall inrättas en central myndighet med uppgift att bedriva konsumentpolitisk verksamhet.

När denna fråga anmälades för Kungl. Maj:t anförde chefen för handelsdepartementet, att den förordade organisationen skulle kräva ett betydande planerings- och förberedelsearbete, som borde fullgöras av en organisationskommitté. Han förutskickade vidare att denna fråga inom kort skulle anmälas för Kungl. Maj:t.

I samband med departementschefens anmälan av anslaget Konsumentverket: Förvaltningskostnader (prop. 1972:33 s. 90) anförde han också att det torde ankomma på organisationskommittén att avge förslag till medelsanvisning i programtermer för senare hälften av budgetåret 1972/73.

Eftersom förberedelsearbetet blir omfattande, förordar jag att kommittén tillsätts innan riksdagen meddelat sitt beslut med anledning av propositionen.

Kommittén har under tiden mars 1972—oktober 1972 hållit 15 sammanträden.

Kommitténs uppdrag är slutfört.

10. 1972 års lotteriutredning (H 1972:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1972 med uppdrag att utreda regleringen av lotteriverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1972):

Ordförande:

Thureson, Erik O., kansliråd (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Sakkunniga:

Andersson, Sven G., frisörmästare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Bergérus, K. Holger E., direktör (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Nilsson, K. Börje, förbundsordförande, f.d. ledamot av II kamm. (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Nordberg, S. Ivar, organisationssekreterare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Norrby, Karl-Eric, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Rosén, S. Åke, t.f. förste länsassessor (fr.o.m. den 3 juni 1972)

Lokal: Rosenbad 2, tel. växel 763 1000 (ordföranden). Postadress: Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiv (anförande av statsrådet Feldt till statsrådsprotokollet den 26 april 1972):

Bestämmelser om anordnande av lotterier finns i lotteriförordningen (1939:207, ändrad senast 1971:1106). Enligt förordningen får lotteri om pengar eller pengars värde anordnas för allmänheten endast efter myndighets tillstånd. För mindre lotterier räcker det dock med anmälan (s.k. anmälningslotterier), och i fråga om vissa lotterier i samband med tidnings- och tidskriftsutgivning eller radioutsändning gäller att de får anordnas utan vare sig tillstånd eller anmälan. Frågor om lotteritillstånd prövas av Kungl. Maj:t eller, inom bestämda beloppsgränser, av länsstyrelse eller polismyndighet.

En förutsättning för att lotteritillstånd skall kunna beviljas av länsstyrelsen eller polismyndigheten är, att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller för partipolitisk verksamhet eller till understöd och uppmuntran åt svenska konstidkare. Även anmälningslotterier måste i regel ha ett välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål. Undantagna från den föreskriften är endast s.k. tivoli- eller lotterier, för vilka insats- och vinstvärden är begränsade till mycket låga belopp. I fråga om Kungl. Maj:ts tillståndsprövning uppställs inga regler i förordningen. I praxis lämnar emellertid Kungl. Maj:t tillstånd endast till lotterier som anordnas till förmån för något av de ändamål, för vilka länsstyrelse eller polismyndighet får lämna tillstånd.

Enligt lotteriförordningen tillkommer det tillstånds- eller anmälningsmyndigheten att meddela kontroll- och ordningsföreskrifter för lotteri. Kungl. Maj:t har den 27 juli 1956 meddelat särskilda lotteribestämmelser,

avsedda att — i den mån det särskilt föreskrivs i tillståndsresolutionen — gälla som villkor för varu- och tombolalotteri.

År 1964 tillkallades sakkunniga med uppdrag att förutsättningslöst pröva gällande bestämmelser och rådande praxis beträffande tillsynen av lotteriverksamheten. De sakkunniga — lotteriutredningen — framlade i juni 1970 sitt betänkande (SOU 1970: 52) Om lotterier med förslag till ändring av lotteriförordningen. I betänkandet föreslog utredningen, som inte hade till uppgift att ompröva huvudlinjerna i förordningen, vissa nya föreskrifter och åtgärder för att få till stånd en förbättrad tillsyn och kontroll över lotteriverksamheten. En begränsad del av utredningens förslag har genomförts i enlighet med beslut vid 1971 års riksdag (prop. 1971: 171, NU 1971: 52, rskr 1971: 357).

Vid remissbehandlingen av lotteriutredningens betänkande har emellertid från några håll ifrågasatts, om inte samhällets reglering av lotteriverksamheten behöver underkastas en mera genomgripande utredning. Det har framhållits att en enhetlig grundläggande syn på dessa frågor saknas, vilket bl.a. lett till att gällande regler inte sällan upplevs som motsägelsefulla och irrationella. En ingående analys av lotterimarknadens villkor och lotteriernas betydelse för de anordnande organisationernas ekonomi har ansetts vara behövlig som underlag för samhällets åtgärder på området. Åtskilliga av de ideella organisationer, som yttrat sig över betänkandet, har uttalat farhågor för att vissa av de åtgärder utredningen föreslagit skulle ha mycket ogynnsamma verkningar på organisationernas möjligheter att genom lotterier skaffa de inkomstillskott som behövs för organisationernas verksamhet.

Som jag anförde i prop. 1971: 171 synes mig de synpunkter som sålunda framkommit vägande. Lotteriförordningen är utformad på grundval av utredningar under 1930-talet, och huvudprinciperna i förordningen har inte blivit föremål för någon prövning sedan dess. Mot bakgrund av den snabba samhällsutvecklingen torde tiden nu vara mogen för en grundläggande utredning om lotteriverksamheten och dess reglering i dagens samhälle. Härtill kommer att utvecklingen på lotteriområdet har medfört åtskilliga nya problem av mera teknisk natur, nya former för lotterier och lotteriliknande spel har uppkommit etc. Sådana problem har endast till en del kunnat lösas tillfredsställande inom ramen för lotteriförordningen. Lotteriutredningen har med utgångspunkt i den gällande förordningen föreslagit ytterligare åtgärder för effektivisering av föreskrifterna. Uppenbart är emellertid att de åtgärder som skall vidtas bör grundas på en genomtänkt uppfattning om syftet med och verkningarna av samhällets reglering av lotteriverksamheten.

Med hänsyn till det anförda bör — som förutskickats i prop. 1971: 171 — en utredning av grunderna för samhällets reglering av lotteriverksamheten göras av särskilt tillkallade sakkunniga.

Det förekommer många olika typer av lotterier och lotteriliknande spel. De lotterier som omfattas av lotteriförordningen kan i stort sett hänföras till någon av följande typer: varulotterier i form av sedellotterier, bingo, roulett, spelautomater och s.k. marknads- och tivolinöjen samt penninglotteri, tips och totalisatorvadhållning vid hästtävlingar. När jag har angett att utredningsuppdraget bör avse lotteriverksamhet, har jag inte avsett att uppdraget skall strikt begränsas till vad som enligt lotteriförordningen utgör lotteri. Tvärtom är avsikten att de sakkunniga skall närmare pröva, vilka verksamhetsformer som bör omfattas av en reglering på detta område. Bl.a. torde reklamåtgärder av lotterityp och de s.k. spel som bedrivs i samband

med kedjebrev böra granskas i detta sammanhang.

Även om sålunda utredningen avses gälla lotteriverksamhet i vid mening, bör beaktas att tips och penninglotteri bedrivs i statlig regi och är underkastade särskilda föreskrifter. Likaså råder i fråga om vadhållning med totalisator vid hästtävlingar särskilda förhållanden med ett specifikt kontroll- och skattesystem, som f.n. övervägs inom trav- och galoppsportsutredningen. Det är visserligen naturligt att de sakkunniga vid sina allmänna överväganden beaktar också de nu berörda lotteriformerna och bör vara oförhindrade att lägga fram de förslag om dem som följer av de principiella ställningstagandena. I övrigt torde emellertid anledning saknas att i detta sammanhang gå in på en närmare granskning av tips och penninglotterier i statlig regi eller av totalisatorspelet.

Utredningen bör ha som utgångspunkt att lotteriverksamheten allttjämt skall vara underkastad offentlig reglering. Detta är nödvändigt i första hand för att konsumenternas (lottköparnas) intressen i fråga om vinstkvalitet och kontroll av lotteriets bedrivande skall tillgodoses. Det är också uppenbart att det bör vara en samhällsuppgift att bestämma för vilka ändamål lotterier skall få anordnas. Anledning saknas att frånga den nu gällande grundsatsen att behållningen av lotterier bör antingen tillfalla det allmänna eller användas för ideell verksamhet.

För att få ett underlag för sina överväganden bör de sakkunniga analysera förhållandena och utvecklingstendenserna på lotterimarknaden företrädesvis från ekonomisk synpunkt. De sakkunniga bör i samband därmed belysa lotteriernas betydelse för de ideella organisationernas ekonomi. Denna granskning bör kunna ge underlag för bedömningen av hur organisationernas verksamhet påverkas av olika föreskrifter om bedrivande av lotteri.

Mot bakgrund av analysen av de faktiska förhållandena på lotterimarknaden bör de sakkunniga i första hand söka formulera de grundläggande principer som bör gälla för samhällets reglering av lotteriverksamheten. Dessa allmänna överväganden bör ha en praktisk inriktning, så att de kan tjäna till ledning vid utformningen av författningsbestämmelser och så långt möjligt även vid myndigheternas bedömning av tillämpningsfrågor.

Av central betydelse vid de principiella övervägandena är frågan för vilka ändamål lotterier skall kunna anordnas. Med den utgångspunkt som förut har angetts bör de sakkunniga överväga, hur dessa ändamål skall preciseras och hur olika ändamål bör prioriteras. Med ledning av dessa överväganden bör diskuteras, vilka typer av sammanslutningar som bör få rätt att anordna lotterier. I detta sammanhang bör även beaktas de problem som kan uppstå i samband med att lotterier anordnas av såväl moderförening som stödföreningar eller av olika sektioner inom en organisation.

De allmänna övervägandena bör leda fram till en närmare diskussion om hur reglerna för samhällets tillsyn och kontroll över lotteriverksamheten skall utformas. Därvid måste beaktas dels konsumenternas (lottköparnas) intressen i fråga om lotteriverksamhetens vederhäftighet och vinsternas antal och kvalitet, dels lotterianordnarens intresse av att lotteriet ger ett rimligt överskott. Reglerna bör vidare säkerställa att lotterier inte anordnas för obehöriga ändamål och att resultatet av ett lotteri kommer avsett ändamål till godo. Härvid bör uppmärksamhet ägnas bland annat åt frågan om insyn i och kontroll av företag, som mot ersättning sköter lotteriverksamhet för tillståndshavares räkning. De sakkunniga bör beträffande tillsynsfrågorna kunna i betydande grad bygga på lotteriutredningens förslag, med beaktande av remissinstansernas synpunkter. Utredningen bör emel-

lertid inte vara bunden till dessa förslag och synpunkter.

Eftersom avsikten är att utredningen skall ge en allsidig belysning av lotteriverksamheten, bör de sakkunniga ta upp till behandling också andra frågor rörande sådan verksamhet än de förut nämnda, i den mån de kommer upp under utredningens gång. För tydlighets skull vill jag påpeka att även frågan om utländska tips- och lotteriföretags verksamhet i Sverige faller under utredningsuppdraget. Det är inte ovanligt att utländska lotterier bjuds ut på den svenska marknaden i strid mot lotteriförordningen. Det är angeläget att denna verksamhet så långt det är möjligt förhindras.

Av bl.a. lotterikutredningens betänkande och remissyttrandena över det framgår att lotterier i form av mekaniska spelautomater och rouletter erbjuder särskilda kontrollsvårigheter. Vidare har framhållits, att lotterier och liknande spel ofta drivs i otillåtna former. I flera remissyttranden över betänkandet har understrukits behovet av åtgärder mot sådan verksamhet. Det illegala spelet synes ha fått en betydande omfattning. Jag delar uppfattningen att det är mycket angeläget att komma tillrätta med de nu nämnda missförhållandena. I detta sammanhang vill jag emellertid erinra om att punktskatteutredningen i sitt nyligen avlämnade betänkande (Ds Fi 1972: 2) Skatt på spel lagt fram förslag till beskattning av spel på automater samt roulettspel och bingospel. Förslaget innefattar även regler för tillståndsgivning beträffande sådana spel. Vidare behandlar utredningen vissa åtgärder som riktar sig mot det illegala spel, som nu förekommer. Bl.a. tar utredningen upp frågan om att i Sverige tillåta kasinoverksamhet av internationell typ under statligt överinseende. Vid den av mig förordade utredningen rörande regleringen av lotteriverksamheten bör i avvaktan på prövningen av punktskatteutredningens förslag de därav berörda frågorna inte tas upp till närmare behandling.

Slutligen vill jag beröra frågan om beskattningen av lotterierna. Lotterivinster beskattas enligt förordningen (1928: 376) om särskild skatt å vissa lotterivinster (ändrad senast 1966: 219). I fråga om varulotteri utgår i allmänhet skatt med 30 % på vinster, vars värde överstiger 200 kr. Vidare skall enligt 28 § stämpelskatteförordningen (1964: 308, 28 § ändrad 1971: 1107) för lotteri, som anordnas efter tillstånd och som avser andra värdeföremål än pengar, erläggas stämpelskatt med 5 % av det sammanlagda insatsbeloppet i den mån det överstiger 15 000 kr. Avsikten är inte att dessa beskattningsregler skall prövas närmare i detta sammanhang.

Utredningen bör utmyнна i förslag till författningstext. Därvid får på grundval av utredningen bedömas, om en ny författning bör ha samma huvuddrag som den nuvarande lotteriförordningen eller om bestämmelserna bör få en annan form och eventuellt delas upp på flera författningar.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1972 hållit ett sammanträde.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

11. Utredningen (H 1972:04) angående utökat konsumentskydd beträffande lås och låsinstallation

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1972 för att utreda behovet av utökat konsumentskydd beträffande lås och låsinstallation (se Post- och Inrikes tidn. den 2 december 1972):

Utredningsman:

Ag. Lars E., generaldirektör (fr.o.m. den 15 november 1972)

Direktiv (anförande av statsrådet Feldt till statsrådsprotokollet den 20 oktober 1972):

I motioner till 1972 års riksdag (mot. 1972: 574 och 1347) hemställdes, att frågan om auktorisation av låssmeder skulle utredas. Motionärerna hänvisade till det ökande antalet inbrottsstöldar och till risken för att låssmedsverksamhet, för vilken tillstånd inte krävs, utnyttjas i brottsligt syfte. Rikspolisstyrelsen tillstyrkte i remissyttrande till näringsutskottet motionärernas förslag. Utskottet delade uppfattningen att frågan om sådan auktorisation borde utredas men anförde att de näringspolitiska argumenten mot ett auktorisationssystem borde prövas noga. Riksdagen har med godkännande av näringsutskottets betänkande begärt att frågan om offentlig auktorisation av låssmeder skall utredas (NU 1972: 41, rskr 1972: 230).

Det är en angelägen uppgift för samhället att skydda medborgarna mot inbrott. Bristar i detta skydd kan föra med sig avsevärda ekonomiska förluster och andra olägenheter för enskilda medborgare. Även från social synpunkt är det angeläget att stärka skyddet mot inbrott. Sålunda kan bristfälliga lås- och skyddsanordningar locka till brott. Inbrott underlättas i flera fall av att ytterdörrar är försedda med enkla lås som lätt kan forceras. Ytterdörrar kan också ha sådan konstruktion att säkra lås inte kan installeras på ett tillfredsställande sätt. Ett problem är vidare att dubblettnycklar i många fall tillverkas utan någon egentlig kontroll. Detta gäller även s. k. huvudnycklar.

Lås i bostäder och andra lokaler kan för närvarande utan särskilda restriktioner installeras av låssmeder och andra montörer samt av enskilda konsumenter. Erforderliga specialverktyg säljs fritt. Lås installeras också direkt vid tillverkning av dörrar. Kompetensen hos dem som installerar och reparerar lås och låsanordningar eller tillverkar nycklar kontrolleras inte av något offentligt organ.

Byggnadsstadgan (1959:612) innehåller ingen uttrycklig föreskrift om att byggnader skall uppfylla särskilda krav till skydd mot inbrott. Statens planverk, som utfärdar föreskrifter, råd och anvisningar till byggnadsstadgan, har i dessa inte ställt krav beträffande lås och låsinstallationer.

Rikspolisstyrelsen har under år 1972 drivit en kampanj angående dyrksäkra lås och övriga säkerhetsdetaljer till skydd mot inbrott. Vissa försäkringsbolag ställer säkra låsanordningar som villkor för att bevilja hemförsäkringar.

Av vad jag här anfört framgår att frågan om utökat konsumentskydd beträffande lås och låsinstallation innefattar olika problem. Jag förordar att en särskild sakkunnig tillkallas för att utreda dessa frågor.

Den sakkunnige bör pröva huruvida byggnadstekniska föreskrifter angående inbrottsförebyggande åtgärder bör utfärdas. Vid denna prövning bör de ekonomiska konsekvenserna härav beaktas och denna metod att komma till rätta med problemen även i övrigt vägas mot andra metoder.

Vidare bör den sakkunnige överväga nödvändiga åtgärder för att främja utveckling, tillverkning och försäljning av säkra lås och andra skyddsanordningar i anslutning härtill. Det finns anledning att därvid pröva behovet av att i någon form kontrollera tillverkning av och handel med nycklar och specialverktyg.

Behovet av kontroll hänger samman med frågan om hur allmänheten skall

garanteras säkra installationer och reparationer av lås jämte rådgivning i lås- och hithörande säkerhetsfrågor. Den sakkunnige bör överväga, om det för att stärka konsumentskyddet är angeläget med någon form av auktorisation eller annan prövning av de yrkesutövare som arbetar inom detta område. Jag vill erinra om att statsmakterna hittills sökt undvika inskränkningar i näringsfriheten. Önskemålet om näringsfrihet måste nog vägas mot behovet av att öka konsumentskyddet på området. Särskilt bör uppmärksammas i vad mån ett auktorisationsförfarande eller annan prövning kan medföra konkurrensbegränsning med ogynnsamma verkningar för konsumenterna. Finner den sakkunnige skäl tala för ett auktorisationsförfarande eller annan prövning bör han lämna förslag om hur det närmare skall utformas.

Den sakkunnige bör också kunna pröva behovet av ytterligare konsumentpolitiska och andra åtgärder beträffande lås och låsskydd.

Jag erinrar om att en utredning angående lagstiftning om konsumentskydd vid privat serviceverksamhet nyligen tillsatts. Den sakkunnige bör samråda med denna och andra utredningar som berör uppdraget. I fråga om behovet av byggnadstekniska bestämmelser bör den sakkunnige samråda med statens planverk.

12. Sakkunnig (H 1972:05) för att utreda frågan om den samhälleliga regleringen på det pyrotekniska området

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1972 för att utreda frågan om den samhälleliga regleringen på det pyrotekniska området:

Utredningsman:

Hybbinette, Anna-Greta, direktör (fr.o.m. den 24 november 1972)

Postadress: Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Den sakkunniges arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Inrikesdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 1, 7, 8, 11, 12, 14, 16, 18, 19 och 24

1. Utlänningsutredningen (In 1963:37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1961 för att verkställa översyn av utlänningslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1962):

Ordförande:

Lännergren, E. Bengt, justitiekansler

Ledamöter:

Hedin, Carl Eric, lantbrukare, led. av riksdagen

Hellner, Eskil M., regeringsråd

Lindahl, Essen H. G., direktör, led. av riksdagen

Nilsson, Jan-Ivan, N., lantbrukare, led. av riksdagen

Segerstedt Wiberg, Ingrid, journalist, f.d. led. av I kamm.

Expert:

Melander, Göran E., jur. dr

Sekreterare:

Tjernberg, K. V. Harry, hovrättsassessor

Direktiven för utredningen, se 1963 års riksdagsberättelse In 37.

Utredningen har under tiden november 1971 — oktober 1972 hållit 19 sammanträden.

Utredningen har i december 1972 avgett dels betänkandet (SOU 1972:84) Flyktingskap, dels en redogörelse för svensk praxis i ärenden om politiskt flyktingskap (SOU 1972:85) Asyl och dels ett stencilerat betänkande (Ds In 1972:20) Frihetsberövande enligt utlänningslagen.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Låneunderlagsgruppen (In 1966:27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 oktober 1964 för att inom inrikesdepartementet biträda med utredning rörande förhållandet mellan låneunderlag och pantvärde för bostadslån samt däremot svarande produktionskostnader:

Ordförande:

Carlsson, G. Arne V., departementsråd

Ledamöter:

Almgren, Hans G., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 april 1972)

Andersson, Sven Åke V., departementssekreterare

Bernhard, Harry B., överingenjör

Billström, P. O. Frithiof, statistikchef

Engström, Odd E. L., kansliråd (t.o.m. den 31 mars 1972)

Mildner, Erwin A., fil. lic.

Experter:

Almqvist, Sven A. T., ingenjör (t.o.m. den 9 februari 1972)

Danielson, K. Harry, ingenjör

Ivarsson, Holger I., avdelningsdirektör

Jargin, Ingvar, ingenjör

Johnsson, Sten B., ingenjör (fr.o.m. den 1 augusti 1972)

Ledstedt, K. Gösta I., ingenjör (t.o.m. den 31 juli 1972)

Lindén, Yngve T., byråchef

Mongård, Erik E., ingenjör (fr.o.m. den 10 februari 1972)

Sekreterare:

Rosberg, K. Gustav A., byrådirektör

Lokal: Statistiska centralbyrån, Avdelningen för areell statistik, Enheten för bostäder och fastigheter, Linnégatan 87, 102 50 Stockholm 27, tel. växel 14 05 60 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Gruppen har under tiden november 1971 — oktober 1972 hållit fem sammanträden.

Gruppen har under år 1972 avgett promemoriorna (Ds In 1972:4) Angående pantvärde (låneunderlag) och produktionskostnader för flerfamiljshus åren 1969 och 1970, (Ds In 1972:11) Angående pantvärde och produktionskostnader för flerfamiljshus år 1971 och (Ds In 1972:12) Angående pantvärde och produktionskostnader för gruppbyggda småhus år 1971.

Gruppens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

3. Expertgruppen (In 1967:24) för regional utredningsverksamhet (ERU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1965 för att i anslutning till lokaliseringsberedningens verksamhet dels biträda vid uppläggning av den regionala utredningsverksamheten, särskilt i vad avser

uppgiftsfördelning samt metodologisk samordning och utveckling, dels biträda forskningsberedningen med att samla informationer om och föreslå koordinering av forskningsverksamheten samt definiera forskningsbehov i lokaliseringsfrågor:

Ordförande:

Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör

Ledamöter:

Canarp, Curt S. T., byråchef

Godlund, Sven A. I., professor (t.o.m. den 30 juni 1972)

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Hägerstrand, S. Torsten E., professor (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef

Ljung, Lars U., sekreterare

Thufvesson, Bengt E., länsråd

Wirén, Erik T., t.f. professor

Experter:

Andersson, Åke E., docent

Bergendahl, Göran H., professor

Berglund, Bernt, planderingsdirektör

Bylund, B. Erik M., professor

Carlsson, N. Gösta, professor

Dahmén, Erik V. H., professor

Dalgård, P. J. Ingemar, byråchef

Godlund, Sven A. I., professor (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Herlitz, Claes A., planeringsdirektör

Holm, A. O. Per, fil. lic.

Hägerstrand, S. Torsten E., professor (t.o.m. den 30 juni 1972)

Jungen, Rune, fil. lic.

Nordström, Lars E., fil. dr

Olsson, Rune I., departementsråd

Petersson, Bo E., statistikchef

Rundblad, Bengt G., docent

Samuelsson, Kurt O., docent

Siven, Claes-Henric, fil. lic.

Strandberg, Margit I., avdelningsdirektör

Tryggvesson, G. Rune, byråchef

Törnqvist, Gunnar E., professor

Westerståhl, H. Jörgen, professor

Wärneryd, Olof I., docent

Sekreterare:

Guteland, Gösta A., fil. lic.

Bitr. sekreterare:

Felländer, Ingela K., fil. kand.

Stighäll, L. B. Christer, fil. kand.

Tallroth, N. Börje, fil. lic. (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Öberg, N. Sture, fil. lic.

Lokal: Lilla Nygatan 1, 2 tr., tel. växel 763 1000 (sekreterare) Postadress:
Inrikesdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Expertgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden. Exepertgruppens utredningsverksamhet är fördelad på arbetsgrupper angående regionala produktionskostnader, levnadsvillkor i olika regioner samt näringslivs- och befolkningsprognoser. Inom expertgruppens kansli utförs sammanställningar av vunna forskningsresultat. Under år 1972 har inom ERU:s kansli utarbetats en bilaga till glesbygdsutredningens betänkande (SOU 1972:56) Glesbygder och glesbygdspolitik. Vidare har en rapport från ERU om regionalpolitisk forskning, Regioner att leva i — Elva forskare om regionalpolitik och välstånd (Publica), utgivits under våren. Vid samma tidpunkt publicerade expertgruppen lägesrapporten (Ds In 1972:14) Regionalpolitisk forskning och stödverksamhet 1965—1971.

Expertgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

4. Delegationen (In 1967:30) för bostadsfinansiering

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1966 med uppgift att bereda och avge förslag avseende vissa spörsmål och ärenden som äger samband med bostadsbyggandets finansiering:

Ordförande:

Berggren, G. Rune, statssekreterare

Ledamöter:

Andersson, J. Gunnar D., överdirektör (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Eklöf, Kurt G. A., riksbanksdirektör

Elison, Magnus I., byråchef

Rehnberg, K. Bertil, generaldirektör (t.o.m. den 31 januari 1972)

Sjönander, Bo Jonas, statssekreterare

Experter:

Carlsson, G. Arne V., departementsråd

Thorstenson, R. Billy, departementssekreterare (t.o.m. den 31 januari 1972)

Sekreterare:

Almgren, Hans G., departementssekreterare (t.o.m. den 30 mars 1972)

Jussil, Sune K., departementssekreterare (fr.o.m. den 31 mars 1972)

Bitr. sekreterare:

Dederling, Stig I., arkitekt (t.o.m. den 30 juni 1972)

Lokal: Inrikesdepartementet, Fack. 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för delegationen, se 1967 års riksdagsberättelse In 30

Delegationen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden samt kontinuerligt haft överläggningar med kreditinstituten i olika frågor om kreditförsörjningen till 1972 års bostadsbyggande.

Delegationen har den 27 december 1971 avlämnat promemorian (Ds In 1971:17) Lokalbyggandet i samband med den statliga långivningen.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

5. Expertgruppen (In 1968:14) för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1967 för att i anslutning till sysselsättningsberedningens verksamhet ta initiativ till och biträda beredningen vid uppläggning av utredningsverksamhet i frågor rörande arbetsmarknadspolitikens verkningar:

Ordförande:

Canarp, Curt S. T., byråchef

Ledamöter:

Carlsson, G. Arne V., departementsråd

Dahlström, Gösta E., fil. lic.

Högberg, K. Gunnar, direktör

Niklasson, Ö. O. Harald, universitetslektor

Rydén, Jan E., avdelningschef

Sundström, Olof G., utredningschef

Experter:

Dahlberg, L. Åke, forskarassistent

Silenstam, N. Per A., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Wadensjö, Eskil W., forskarassistent

Sekreterare:

Niklasson, Ö. O. Harald, universitetslektor (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Silenstam, N. Per A., avdelningsdirektör (t.o.m. den 31 januari 1972)

Bitr. sekreterare:

Andersson, Rolf G., fil. kand. (t.o.m. den 30 april 1972)

Johannesson, Jan G., amanuens (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen, Utredningsenheten, Fack, 102 20 Stockholm 12, tel. växel 54 05 20 (bitr. sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Expertgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden. En undersökning av immigrationens ekonomiska effekter har slutförts och kommer att publiceras i form av ett betänkande.

Undersökningar av omskolningsverksamhetens kostnader och intäkter och av arbetsförmedlingens informationsverksamhet samt ekonomiska och sociologiska studier av kostnader och intäkter i samband med arbetskraftens geografiska flyttningar pågår. Arbetet med ett sammanfattande betänkande har påbörjats.

Expertgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

6. Servicekommittén (In 1968:16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1967 med uppgift att behandla vissa frågor angående service i bostadsområden (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1967):

Ordförande:

Odhnoff, E. Camilla, statsråd

Ledamöter:

Dalén, Ingrid K., departementssekreterare

Eriksson, I. Seved, byrådirektör

Jussil, Sune K., departementssekreterare

Lundahl, Ingrid L., forskningssekreterare

Lundevall, Owe N. A., direktörsassistent

Norberg, Erik, direktör

Sigurdson, Gertrud C., sekreterare, led. av riksdagen

Skantz, Anna-Greta, ombudsman, led. av riksdagen

Strömberg, Karl-Erik J., skoldirektör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Wallberg, Ursula, förste forskningssekreterare

Experter:

Holgersson, Leif H., socialchef (fr.o.m. den 1 mars t.o.m. den 15 mars samt fr.o.m. den 19 september t.o.m. den 18 november 1972)

Theorin, K. Maj Britt M., sekreterare, led. av riksdagen

Åhrén, Per, civilekonom

Sekreterare:

Thiberg, Sven, professor

Bitr. sekreterare:

Boman, Monica, fil. kand. (t.o.m. den 30 november 1972)

Lindencrona, Tomas, byrådirektör (t.o.m. den 30 november 1972)

Lokal: Munkbron 11, 3 tr., 111 28 Stockholm, tel 11 67 24 (kansli)

Direktiven för kommittén, se 1968 års riksdagsberättelse In 16.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 17 sammanträden.

Arbetet med kommitténs slutbetänkande, i vilket behandlas planering och drift av verksamheter, organisatoriska och ekonomiska frågor m. m., pågår.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1973.

7. Byggarbetskraftsutredningen (In 1968:19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1967 för att utreda behovet av arbetskraft m.m. inom byggnads- och anläggningsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1967):

Ordförande:

Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Beckman, Rune G., planeringsdirektör

Jönsson, N. Börje, andre förbundsordförande

Sjöbeck, J. Christian, direktör

Experter:

Berg, Arne G. H., direktör

Pettersson, Björn G., ombudsman

Spendrup, K. Aksel, avdelningschef

Sekreterare:

Borg, Sten O., byrådirektör

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse In 19.

Utredningen har under tiden november 1971—september 1972 hållit nio sammanträden.

Utredningen har i september 1972 avgett betänkandet (Ds In 1972:18) Arbetskraften inom byggnadsverksamheten och en statistikbilaga (SOU 1972:74) med samma titel.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Utredningen (In 1969:19) om förhandlingsrätt för arbetstagarorganisation beträffande pensionerade medlemmar

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1967 för att utreda frågan om förhandlingsrätt för arbetstagarorganisation beträffande pensionerade medlemmar (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1967):

Utredningsman:

Bexelius, Ernst G. B., f.d. generaldirektör

Experter:

Forstadius, Erik L. W., direktör

Gustafsson, Stig G., förbundsjurist

Kalén, Olof H., lönedirektör

Kjellgren, Ove I., direktör

Lundberg, Gunnar E. B., direktör

Sekreterare:

Edlund, Sten E., docent

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse In 19.

Utredningen har under tiden november 1971—maj 1972 hållit 15 sammanträden.

Utredningen har den 25 maj 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:33) Förhandlingsrätt för pensionärer.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. 1968 års lokaliseringsutredning (In 1969:20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1967 för att verkställa utredning rörande den fortsatta lokaliseringspolitiska stödverksamheten m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1968):

Utredningsman:

Lemne, Mats H., landshövding

Experter:

Andersson, Bernt E. L., byrådirektör (fr.o.m. den 19 januari 1972)

Berggren, Göte B., byråchef

Sekreterare:

Rydholm, Björn, regeringsrättssekreterare

Bitr. sekreterare:

Levin, Tage P., kanslisekreterare

Medlemmar i rådgivande nämnd:

Fälldin, N. O. Thorbjörn, lantbrukare, led. av riksdagen

Hamrin, Mac T. P., överlantmätare, led. av riksdagen
Kahlin, Tage H. G., direktör
Ljung, Lars U., fil. kand.
Svanberg, U. Ingvar, skoldirektör, led. av riksdagen
Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen

Lokal: Inrikesdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse In 20.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden med den rådgivande nämnden samt haft överläggningar med myndigheter och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har sammanträden hållits med experter och sekretariat.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

10. Invandrarutredningen (In 1969:22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 maj 1968 för att utreda invandraranspassningsproblem m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1968):

Ordförande:

Möller, Yngve A., ambassadör, f.d. led. av riksdagen (t.o.m. den 6 december 1972)
Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör (fr.o.m. den 7 december 1972)

Ledamöter:

Bengtsson, Hugo V., plåtslagare, led. av riksdagen
Diesen, Ingrid E., fil. mag., f.d. led. av I kamm.
Fagerlund, Bengt O. H., assistent, led. av riksdagen
Jönsson, J. Ove, byråchef
Mattsson, S. M. Lennart, distriktsstudieledare, led. av riksdagen
Wirtén, Rolf G. S., folkskollärare, led. av riksdagen

Experter:

Hellners, E. Trygve, hovrättsassessor
Israelsson, K. Ragnar E., f.d. undervisningsråd
Larnstedt, A. Ossian G., departementsråd
Svedberg, Jan, bitr. sekreterare
Swedner, H. H. R. Harald, bitr. professor
Trankell, Arne, professor
Wahlström, Stina M., kansliråd
Öberg, N. P. Kjell, generaldirektör

Sekreterare:

Widgren, Jonas O., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Hjelmskog, Sven, byråintendent (fr.o.m. den 7 februari t.o.m. den 9 juni 1972)

Huovinen, Sulo P., fil. kand. (fr.o.m. den 7 februari t.o.m. den 9 juni 1972)

Lundström, Stig H. V., byrådirektör

Reinans, Sven A., byrådirektör

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 4 tr. Postadress: Inrikesdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse In 22.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 19 sammanträden.

Utredningen har den 29 november 1972 avgett ett delbetänkande (SOU 1972:83) om tolkservice och om frågan om en nordisk språkkonvention.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

11. Utredningen (In 1969:24) rörande den skyddade sysselsättningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1968 för utredning rörande den skyddade sysselsättningen (se Post- och Inrikes tidn. den 26 augusti 1968):

Ordförande:

Meidner, Rudolf A., fil. dr

Ledamöter:

Jansson, Helmer G., landstingsdirektör

Lindvall, K. Erik, ombudsman

Petersson, Olof H. E., kansliråd

Ågren, Lars O. T., direktör

Experter:

Ericsson, Roland G. A., avdelningsdirektör

Utberg, Rolf F., kanslichef

Sekreterare:

Landin, Palle J., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Fredriksson, Bernt A., förste byråinspektör

Jonzon, Karin E., t.f. förste assistent

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse In 24.

Utredningen har under tiden november 1971—september 1972 hållit 13 sammanträden, varav två stycken tvådagarsöverläggningar.

Utredningen har den 18 september 1972 avlämnat betänkandet (SOU 1972:54) Skyddat arbete.

Under året har också betänkandet (SOU 1972:75) Skyddat arbete — Bilagor avlämnats.

Uppdraget är därmed slutfört.

12. Sakkunnig (In 1969:25) för utredning rörande statens ekonomiska stöd till allmänna samlingslokaler

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 oktober 1968 och den 14 januari 1971 för utredning rörande statens ekonomiska stöd till allmänna samlingslokaler (se Post- och Inrikes tidn. den 5 november 1968):

Utredningsman:

Peterson, Thage E. G., statssekreterare, led. av riksdagen

Experter:

Linde, Torsten, försäkringsråd

Lundin, Bengt G., byrådirektör

Sekreterare:

Mannegard, Eli, sekreterare

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse In 25.

Den sakkunnige har i december 1971 avgett betänkandet (SOU 1971:92) Finansiering av allmänna samlingslokaler.

Uppdraget är därmed slutfört.

13. Saneringsutredningen (In 1970:26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1968 för att utreda frågan om åtgärder för sanering av det äldre bostadsbeståndet (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1968):

Ordförande:

Sännås, Bertil R., generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Breitholtz, Claës J. E. C:son, direktör

Ekström, Sven E. A., förvaltningschef, led. av riksdagen

Johannesson, Erik R., kommunalråd

Källenius, Sten I. R., direktör, f.d. led. av II kamm.
 Petersson, G. Å. Bertil, ombudsman, led. av riksdagen
 Svensson, S. I. R. Erik, förbundsordförande

Experter:

Lindahl, N. Göran, professor (fr.o.m. den 15 februari 1972)
 Malmberg, Åke, länsbostadsdirektör
 von Platen, H. Fredrik Ph., arkitekt (fr.o.m. den 15 februari 1972)
 Vingedal, S. Gunnar, departementssekreterare

Sekreterare:

Svensson, T. Erland, förste ingenjör

Bitr. sekreterare:

Sundberg, T. Harry, byrådirektör

Lokal: Bostadsstyrelsen, Norrtullsgatan 6, Box 6402, 113 82 Stockholm,
 tel. växel 22 85 40 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse In 26.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden samt haft överläggningar med kommunala myndigheter i ett flertal kommuner med kulturhistorisk bebyggelse.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

14. Glesbygdsutredningen (In 1970:27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 med uppdrag att utreda glesbygdsproblemen (se Post- och Inrikes tidn. den 7 augusti 1969):

Ordförande:

Gustafsson, Hans L., landshövding, f.d. led. av II kamm.

Ledamöter:

Berglund, Frida J., skolsköterska, led. av riksdagen
 Fors, Åke H.j., kansliråd
 Jonasson, J. E. Bertil, lantbrukare, led. av riksdagen
 Lothigius, Carl-Wilhelm, direktör, led. av riksdagen
 Petersson, Olof H. E., kansliråd
 Sörlin, Thore, slöjdlärare, f.d. led. av I kamm.
 Ågren, Lars O. T., direktör
 Öhvall, Bertil, konsulent, led. av riksdagen

Experter:

Andersson, Anders H., rådmän (t.o.m. den 5 september 1972)

Myresten, Sven-Olof, avdelningsdirektör

Norrbom, N. Claes-Eric, departementsråd (t.o.m. den 5 september 1972)

Sahlström, Sven C., departementssekreterare (t.o.m. den 5 september 1972)

Sääf, K. Å. Henry, avdelningsdirektör (t.o.m. den 5 september 1972)

Thelin, Stig G. T., byrådirektör (fr.o.m. den 6 september 1972)

Walander, Håkan I., socionom (t.o.m. den 5 september 1972)

Sekreterare:

Åkerlund, Hans E., byråchef

Bitr. sekreterare:

Björklund, Jan O., planeringsdirektör (fr.o.m. den 1 februari t.o.m. den 5 september 1972)

Modig, Stig, förste inspektör (t.o.m. den 5 september 1972)

Jonsson, Folke A., departementssekreterare

Mårtén, Hans W., fil. kand. (t.o.m. den 30 juni 1972)

Norman, Roland, V., pol. mag. (t.o.m. den 5 september 1972)

Olsson, H. O., utredningssekreterare (t.o.m. den 31 maj 1972)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse In 27.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 24 sammanträden.

Utredningen har genomfört försöksverksamhet med kommunal sysselsättningsplanering i tre kommuner (kommunblock). Försöksverksamheten har utsträckts till ytterligare tre kommuner.

Utredningen har under år 1972 avgett betänkandena (SOU 1972:13) Komersiell service i glesbygder, (Ds In 1972:1) Utbildning i glesbygder, (Ds In 1972:6) Hälso- och sjukvård i glesbygder, (Ds In 1972:7) Kommunal social service i glesbygder, (Ds In 1972:8) Sysselsättning i glesbygder, (Ds In 1972:9) Kommunikationer i glesbygder och (SOU 1972:56) Glesbygder och glesbygdspolitik jämte stencilupplaga av denna (Ds In 1972:10).

Uppdraget är slutfört.

15. Expertgruppen (In 1970:28) för vissa zigenarfrågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1969 med uppgift att skyndsamt utreda levnadsförhållanden m. m. för de zigenare som hittills under 1960-talet fått tillstånd att vistas i riket samt överväga och ta initiativ till åtgärder som gör det möjligt för dem att få en med övriga invandrare jämförbar ställning i samhället enligt de riktlinjer som gäller för den reglerade invandringen.

Den 12 februari 1971 har expertgruppen fått det ytterligare uppdraget att överväga och till chefen för inrikesdepartementet inkomma med förslag

dels om lämpliga former för uttagning och överföring till Sverige av socialt handikappade zigenare, dels ock om ett handlingsprogram för deras omhändertagande, utbildning och anpassning här i landet.

Den 21 januari 1972 har expertgruppen fått i uppdrag att handha sådana frågor om utbyte med finska myndigheter av erfarenheter rörande förbättring av zigenarnas levnadsförhållanden i Finland och Sverige som föranleds av Nordiska rådets rekommendation nr 23/1969.

Ordförande:

Nilsson, K. Börje, förbundsordförande, f.d. led. av II kamm.

Ledamöter:

Andersson, G. Ingemar, byråchef, f.d. led. av II kamm.

Isacsson, Karin, byrådirektör

Israelsson, K. Ragnar E., f.d. undervisningsråd

Petersson, Gunnar A. B., länsarbetsdirektör

Gustafsson, Inga L., psykolog

Sekreterare:

Stargård, E. Hugo, rektor

Kurator:

Hjelm, Orvar, socialinspektör

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 4 tr., III 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse In 28.
Tilläggsdirektiv, se In 1972:19 och Kungl. Maj:ts beslut den 21 januari 1972.

Expertgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 20 sammanträden. Därutöver har sammanträden hållits med representanter för statliga och kommunala myndigheter rörande bostads- och utbildningsfrågor för såväl enskilt invandrade som organiserat överförda zigenare.

Expertgruppen har i sin egenskap av samrådsorgan med finska myndigheter rörande förbättring av zigenarnas levnadsförhållanden i Finland och Sverige hållit en konferens med den finska Delegationen för zigenarärenden.

Under år 1972 har organiserad överföring av utomnordiska zigenare skett dels från Italien — 72 personer — dels från Frankrike — 26 personer.

Anpassningskurser för utomnordiska zigenare har under året bedrivits på tio platser i landet.

Expertgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

16. Utredningen (In 1970:29) rörande arbetsförmedlingen inom vissa yrkesområden m.m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 november 1969 med uppdrag att utreda arbetsförmedlingen inom vissa yrkesområden m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 november 1969):

Ordförande:

Rehnberg, K. Bertil, generaldirektör

Ledamöter:

Blommé, Sven F., förbundsordförande (fr.o.m. den 19 januari 1972)
Bodström, T. Lennart, ordförande i TCO
Hallman, I. Christina, förbundssekreterare (fr.o.m. den 19 januari 1972)
Holming, Klas, f.d. direktör (fr.o.m. den 19 januari 1972)
Karlsson, H. K. Göran, förhandlingsombudsman
Lindeborg, Sven H., direktör
Marcusson, Sten G., sekreterare
Olsson, Holger S., avtalssekreterare
Stiernstedt, Lars J. T. Å., f.d. förhandlingsdirektör

Experter:

Blommé, Sven F., förbundsordförande (t.o.m. den 18 januari 1972)
Grenfors, Gunnar E. H., hovrättsassessor
Hallman, I. Christina, förbundssekreterare (t.o.m. den 18 januari 1972)
Holming, Klas, f.d. direktör (t.o.m. den 18 januari 1972)
Thoursie, Ragnar D. A., byrådirektör

Sekreterare:

Härdin, K. Uno, byrådirektör

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse In 29.

Utredningen har under tiden november 1971—april 1972 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörts av utredningens arbete. Utredningen har den 26 april 1972 avgett betänkandet (Ds In 1972:5) Arbetsförmedling inom kulturområdet.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. Utredningen (In 1970:30) rörande ökad anställningstrygghet och vidgad behörighet för arbetsdomstolen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 december 1969 med uppdrag att utreda frågan om ökad anställningstrygghet och vidgad behörighet för arbetsdomstolen (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1969):

Ordförande:

Åman, O. Valter, f.d. landshövding

Ledamöter:

Björkman, K. Eugen, direktör

von Feilitzen, Styrbjörn O., direktör

Gustafsson, Stig G., förbundsjurist

Härdefelt, S. Börje, t.f. rättschef

Lindström, Gunnar, direktör

Lundberg, K. F. Valdemar, f.d. förbundsordförande

Nilsson, Åke, f.d. förbundsordförande

Experter:

Håkanson, Håkan E., avdelningsdirektör

Ljungar, Jan A. B., rådmän

Normark, Georg R., chefsjurist

Sekreterare:

Benno, Carl E., byrådirektör (t.o.m. den 31 mars 1972)

Lunning, Lars G. H., hovrättsassessor

Nilsson, B. R. Edvard, hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Zethraeus, Sten Å., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 17 april 1972)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 3 tr. Postadress: Inrikesdepartementet,
Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (sekreterarna)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse In 30.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 40 sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har företrädare för utredningen vid besök i Danmark, Norge och Västtyskland samrått med berörda myndigheter och organisationer.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

18. Byggkonkurrensutredningen (In 1970:31)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 december 1969 för utredning rörande åtgärder för att förbättra konkurrensförutsättningarna inom bostadsbyggandet m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 december 1969):

Utredningsman:

Svenson, S. Göte, statssekreterare

Experter:

Ericson, Gösta, arkitekt

Karlsson, Erik L., bankokommissarie

Tranell, E. Olof B., näringsfrihetsombudsmannens ställföreträdare

Westin, J. Olle, ekonomidirektör

Sekreterare:

Drakenberg, S. Örjan, sekreterare

Bitr. sekreterare:

Wänkkö, Per G., byrådirektör

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse In 24.

Den sakkunnige har under tiden november 1971—maj 1972 hållit 13 sammanträden med experterna.

Den sakkunnige har den 19 juni 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:40)

Konkurrens i bostadsbyggandet.

Uppdraget är därmed slutfört.

19. Paritetslåneutredningen (In 1970:32)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 februari 1970 för att utreda vissa frågor rörande paritetslånesystemet (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1970):

Utredningsman:

Åqvist, N. Erik M., hovrättspresident

Experter:

Carlsson, G. Arne V., departementsråd

Edlund, C. Bertil, kansliråd

Janson, Arne A. V., verkställande direktör

Olsson, Bertil E., auktoriserad revisor

Rönnerberg, Mats O. F., direktör

Sigurdson, Sven G. S., byråchef

Stening, F. Birger, kammarrättsråd

Sekreterare:

Westerberg, Bengt Y., rådmän

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse In 25.

Utredningen har under tiden november 1971—september 1972 hållit elva sammanträden, varjämte ett flertal sammanträden ägt rum mellan utredningsmännen och olika experter.

Enligt direktiven för utredningen rörande bostadsfinansieringen (In

1972:03) skall paritetslåneutredningens uppdrag upphöra och undersökningarna slutföras av bostadsfinansieringsutredningen.

Paritetslåneutredningen har i anledning härav sammanställt resultaten av sitt hittillsvarande arbete i en promemoria, som den 28 september 1972 överlämnats till departementschefen. Utredningens handlingar har överlämnats till utredningen rörande bostadsfinansieringen den 15 november 1972.

Uppdraget är därmed slutfört.

20. Industricentrautredningen (In 1970:33)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för att verkställa utredning rörande utbyggnad och organisation av industricentra m.m.:

Utredningsman:

Högström, Ivar, bostadsdirektör, led. av riksdagen

Sekreterare:

Björklund, O. Percy, departementssekreterare

Lokal: Munkbron 11, 3 tr., 111 28 Stockholm. Postadress: Inrikesdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 11 66 47 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse In 26.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 haft överläggningar med Svenska landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet samt besökt länsmyndigheter och kommunala organ i de av utredningsarbetet berörda länen.

Utredningen har den 12 juli 1972 avgett betänkandet (Ds In 1972:13) Industricentra.

Utredningen fortsätter sitt arbete genom att bl. a. fungera som kontaktorgan med myndigheter och företag vilka har intresse av den planerade verksamheten i industricentra.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

21. Sveriges internationella byggnadskommitté (In 1970:34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 med huvudsaklig uppgift att främja internationellt ekonomiskt, industriellt och tekniskt-vetenskapligt samarbete inom områdena för byggnadsindustri och byggnadsmaterialindustri, främst då det gäller bostadsbyggande:

Ordförande:

Cederwall, Gustav F. E., landshövding

Ledamöter:

Bergvall, K. Lennart, arkitekt (fr.o.m. den 17 oktober 1972)
Bernhard, Harry B., överingenjör
Blomqvist, Gösta N., direktör
Eriksson, Olof E., teknisk direktör (t.o.m. den 16 oktober 1972)
Essunger, N. Gunnar R., överingenjör
Fog, Hans B., professor
Holm, A. O. Per, fil. lic.
Karlén, F. Ingvar G. D., direktör
Källenius, Sten I. R., direktör, f.d. led. av II kamm.
Leo, P. Gunnar, direktör
Liljefors, B. Anders, byggnadsråd (fr.o.m. den 17 oktober 1972)
Myrlöv, Åke E., direktör
Olsson, Esbjörn O., utredningschef
Orlando, A. N. Henning, arkitekt
Wehtje, H. Urban, direktör (t.o.m. den 16 oktober 1972)

Sekreterare:

Grenstedt, E. Lennart N., t.f. kansliråd

Lokal: Inrikesdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och företag i Sverige som berörs av kommitténs arbete.

Inom ramen för ingångna samarbetsöverenskommelser med Förenta staterna, Polen, Sovjetunionen och Ungern har representanter från kommittén deltagit i överläggningar med företrädare för resp. lands bostads- och byggnadsmyndigheter m. fl. organ.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

22. Boendeutredningen (In 1970:36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 november 1970 för utredning rörande det framtida bostadsbyggandets omfattning och inriktning m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 november 1970):

Ordförande:

Bergman, Per R., direktör, led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen
Källenius, Sten I. R., direktör, f.d. led. av II kamm.
Leo, P. Gunnar, direktör
Lindström, S. Olle, direktör
Nordberg, S. Ivar, organisationssekreterare, led. av riksdagen
Sandlund, Maj-Britt L., byråchef
Svensson, S. I. R. Erik, förbundsordförande
Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen
Ullsten, S. K. Ola, socionom, led. av riksdagen

Experter:

Gillwik, Linnéa, fil. kand.
Johansson, Ralph I., avdelningsdirektör

Huvudsekreterare:

Olsson, Esbjörn O., utredningschef (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Sekreterare:

Dalén, Ingrid K., departementssekreterare
Karlberg, Björn A., fil. kand.

Lokal: Munkbron 11, 111 28 Stockholm, tel. 21 32 23 (Olsson), 11 66 51 (Dalén), 11 66 28 (Karlberg), 11 66 19 (Gillwik), 11 66 42 (kansli)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse In 29.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit åtta sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

23. Svenska sakkunniga (In 1971:01) i nordiskt samarbetsorgan för Nordkalottfrågor (Nordkalottkommittén)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 juli 1971 för att ingå i ett för Sverige, Finland och Norge gemensamt samarbetsorgan för att kartlägga ekonomiska samarbetsmöjligheter inom Nordkalottområdet:

Ordförande:

Berggren, G. Rune, statssekreterare

Ledamöter:

Lassinantti, I. Ragnar, landshövding
Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör

Sekreterare:

Isacsson, Bert E., kansliråd

Lokal: Inrikesdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har ett sammanträde hållits med en särskild arbetsgrupp för utarbetande av en broschyr angående regionalpolitiskt stöd samt ett sammanträde med en arbetsgrupp för turistfrågor.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

24. Sakkunnig (In 1971:02) för inventering av forskningsresultat, statistik m.m. rörande välfärdsutvecklingen i Sverige

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 oktober 1971 med uppdrag att tills vidare till utgången av budgetåret 1971/72 biträda med att undersöka hur fördelningsstudier av det slag som låginkomstutredningen utfört skall läggas upp i framtiden m.m.:

Utredningsman:

Holmberg, Per H. A., lektor

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse In 28.

Den sakkunnige har den 12 september 1972 avgett promemorian (Ds In 1972:17) Forskning om välfärden och dess fördelning i Sverige.

Uppdraget är därmed slutfört.

25. Arbetsrättskommittén (In 1971:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1971 för att göra en allmän översyn av arbetsfredslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1972):

Ordförande:

Nordgren, Kurt H., landshövding

Ledamöter:

Aldestam, N. Arne, statssekreterare

Bratt, Lennart, direktör

Edlund, Sten E., docent

Ekinge, Bernt A., ombudsman, led. av riksdagen

Fransson, Arne A. E., kamrer, led. av riksdagen

Gustafsson, Stig G., förbundsjurist

Hansson, Lilly E., fru, led. av riksdagen
Lindberg, Sven J., ombudsman, led. av riksdagen
Lindström, Gunnar, direktör
Nilsson, Åke, f.d. förbundsordförande
Oskarsson, K. F. Gunnar, kapten, led. av riksdagen

Expert:

von Feilitzen, Styrbjörn O. R., direktör (fr.o.m. den 14 april 1972)

Sekreterare:

Ljungar, Jan A. B., rådman (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Bitr. sekreterare:

Bergqvist, Olof, hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 3 tr. Postadress: Inrikesdepartementet, Fack,
103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Holmqvist till statsrådsprotokollet den
17 december 1971):

De senaste årtiondenas utveckling har inneburit en fortgående förbättring av arbetstagarnas situation. Lönerna har stigit och den sociala tryggheten har byggts ut. Utbildningsmöjligheterna har vidgats för både ungdom och vuxna. De tidigare skarpa skillnaderna mellan olika samhällsklasser har minskat. Strävandena mot ökad jämlikhet har fått kraftigt gensvar. Fördjupad demokrati och vidgade möjligheter att påverka de egna levnadsvillkoren är för de flesta självklara krav.

Inom arbetslivet gäller emellertid fortfarande att arbetsgivaren i betydande utsträckning ensam bestämmer över verksamheten och leder och fördelar arbetet. Till väsentlig del är det också han som bestämmer om antagande och avskedande av arbetstagare. Den moderna industriella och tekniska utvecklingen — som i många avseenden medfört betydande fördelar för de anställda — rymmer också drag som understryker arbetstagarens osjälvständiga ställning. Inom industrin har koncentration och rationalisering lett till att olika moment i arbetsprocessen har renodlats, mekaniserats och tidsbestämts. Denna utveckling har visat sig svår att förena med arbetstagarnas anspråk på vad arbetet bör ge i utbyte utöver ekonomisk ersättning. Både inom LO-kollektivet och i tjänstemannaleden har krav rests på en demokratisering inom hela arbetslivet som leder till en reell medbestämmanderätt för arbetstagarna i ett stort antal frågor och ett väsentligt utbyggt inflytande på alla nivåer i företagen.

I riksdagen väcktes i våras en motion (nr 155) med begäran om översyn av de lagar som reglerar rättstillämpningen på arbetslivets område. Motionärerna påpekade att utbyggnaden av det medborgerliga inflytandet och den sociala omvårdning som har ägt rum i samhället på andra områden inte följts av motsvarande förändringar inom arbetslivet. Motionärerna efterlyste bättre balans mellan parterna på arbetsmarknaden. De tog upp frågan om förhandlingsrättens innebörd och hävdade att principen om arbetsgivarens rätt att fritt anta och avskeda arbetare samt leda och fördela arbetet borde ersättas med en ordning där parterna gemensamt bestämmer om arbetsvillkoren i vidaste mening. Motionärerna kritiserade också det företräde

arbetsgivaren nu i allmänhet har i fråga om tolkning av kollektivavtal, det s. k. tolkningsföreträdet. I motionen diskuterades vidare den gällande ordningen med fredsplikt under avtalstid. Motionärerna ansåg att tanken att avtal skall hållas inte gärna kunde ifrågasättas, men enligt deras mening var det inte givet att fredsplikten borde ha den vidsträckt omfattning som den i olika avseenden har kommit att få i arbetsdomstolens praxis. Ändrade synsätt, förhållandena i arbetslivet och utvecklingen i samhället borde bättre avspeglats i domstolens verksamhet. Motionärerna tog även upp den bristande partsbalans som de ansåg uppkomma vid lokala förhandlingar som förs under fredsplikt. De föreslog att man skulle undersöka möjligheten att ålägga arbetsgivaren primär förhandlingsskyldighet i vissa frågor, dvs. skyldighet att förhandla innan en planerad åtgärd vidtas. I övrigt borde den begärda utredningen bl. a. pröva alla förslag som syftade till snabbare avgöranden av lokala tvister.

I sitt utlåtande över bl. a. denna motion förklarade inrikesutskottet (InU 1971:13) att tiden nu var mogen för en allsidig översyn av de lagar som reglerar förhållandena mellan parterna på arbetsmarknaden, i första hand lagen (1928:253) om kollektivavtal, lagen (1928:254) om arbetsdomstol, lagen (1936:506) om förenings- och förhandlingsrätt samt lagen (1920:245) om medling i arbetstvister. Utgångspunkten för en sådan översyn borde enligt utskottet vara de frågor som tagits upp i motionen. Riksdagen beslutade i enlighet härmed (rskr 1971:161).

Frågor om företagsdemokrati behandlades ingående också på LO:s kongress hösten 1971. Kongressen underströk att arbetstagarna måste få ett verkligt medinflytande inom företagen. Främst borde medbestämmanderätten byggas ut över de områden som berör den enskilde dagligen och nära. Arbetsgivarens ensidiga rätt att besluta om arbetets ledning borde ersättas med en väsentligt utvidgad förhandlingsskyldighet. Arbetsledningens uppgifter skulle fastställas av arbetsgivaren, arbetsledaren och de anställda gemensamt. Arbetstagarna borde få en reell medbestämmanderätt över alla väsentliga personalpolitiska frågor. Vidare borde företagsnämndens ställning som ett centralt samarbetsorgan stärkas. Dessutom borde arbetstagarna enligt kongressen ha rätt att utse en minoritet i aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas styrelser samt en arbetstagarrevisor.

TCO har i det väsentliga redovisat samma inställning som LO i företagsdemokratifrågorna. TCO behandlade dessa frågor vid sin kongress år 1970 och har därefter i skrivelse till chefen för inrikesdepartementet begärt en översyn av arbetsfredslagstiftningen. I skrivelsen framhålls bl. a. att lagstiftningen inte motsvarar dagens krav på demokrati i arbetslivet. Principen om arbetsgivarens tolkningsföreträde är enligt TCO obefogad. TCO ifrågasätter i och för sig inte att kollektivavtal skall grunda fredsplikt men gör gällande att utrymmet för stridsåtgärder till följd av arbetsdomstolens praxis har blivit alltför snävt.

Även SAF har i skrivelse till chefen för inrikesdepartementet framfört synpunkter på en översyn av arbetsfredslagstiftningen. I skrivelsen framhåller föreningen bl. a. att man vid en översyn bör gå varsamt fram så att man inte river ner det som med stor möda har byggts upp förhandlingsvägen av parterna och av arbetsdomstolen. Föreningen understryker också vikten av att respekten för träffade kollektivavtal stärks.

Den utredning som riksdagen har begärt bör nu komma till stånd. Statsmakterna bör genom lagstiftningsåtgärder ge löntagarorganisationerna det stöd som behövs för att få till stånd en demokratisering av arbetslivet. Medbestämmanderätt för arbetstagarna i företagen på olika nivåer bör

visserligen i första hand åstadkommas genom avtal och i former som inte förändrar de fackliga organisationernas ställning som fria och oberoende organisationer. Men för att förhandlingar skall kunna leda till resultat måste förhandlingsrätten byggas ut och kollektivavtalslagstiftningen ändras så att arbetstagarna och deras organisationer får en med arbetsgivaren mer jämbördig ställning. Jag föreslår därför att sakkunniga tillkallas för att göra en allmän översyn av arbetsfredslagstiftningen.

Arbetet på en översyn av lagstiftningen om förhandlingar och avtal på arbetsmarknaden bör naturligen i första hand inriktas på att skapa förutsättningar för ett verkligt arbetstagarinflytande på områden som berör den enskilde arbetstagaren nära och dagligen. Men ramen för utredningsarbetet bör vara vidare än så. Den förhandlingsrätt som kommer att knäslättas genom ny lagstiftning bör i princip vara så vidsträckt att förhandlingar kan inledas i alla frågor på olika beslutsnivåer som det är angeläget för de anställda att få inflytande på. De sakkunniga bör emellertid inte överväga reformer beträffande annan lagstiftning än den arbetsrättsliga. De reformer inom associationsrätten som kan behövas bl. a. för att förverkliga kraven på styrelserepresentation för de anställda kommer att aktualiseras i annat sammanhang.

I dag förekommer det knappast några kollektivavtal som ger arbetstagarinflytande på arbetets ledning och fördelning. Traditionellt är inställningen från arbetsgivarna att sådana frågor skall hållas utanför förhandlingarna. I SAF:s stadgar finns en paragraf, numera § 32, som ålägger medlem av föreningen att i varje kollektivavtal ta in bl. a. en bestämmelse om att arbetsgivaren har rätt att leda och fördela arbetet. Men även om sådana bestämmelser saknas i ett kollektivavtal, har arbetsgivaren enligt arbetsdomstolens praxis denna oinskränkta rätt i den mån parterna inte har kommit överens om annat eller annat följer av lag. Det förhåller sig också så, att arbetsgivarens arbetsledningsrätt automatiskt skyddas av fredsplikt så snart det finns ett kollektivavtal mellan parterna. Även om arbetsledningsfrågor inte är nämnda i kollektivavtalet och över huvud taget inte har berörts vid förhandlingar mellan parterna, är arbetstagarna i princip skyldiga att respektera arbetsgivarens befogenheter på området så länge avtalet består.

Det är uppenbart att § 32 och den rättspraxis som utbildats har gjort det mycket svårt för arbetstagarna att föra fram frågor om arbetsledningsrätten till materiell lösning i kollektivavtal. En ny lagstiftning bör utgå från att frågor som hör till arbetsledningsrätten bör regleras i kollektivavtal. En möjlighet som bör övervägas är att denna tanke kommer till uttryck i kollektivavtalslagen på det sättet att lagen uppställer vissa minimikrav på vilka frågor som måste vara uttryckligen reglerade i kollektivavtal för att de skall omfattas av avtalet och därmed av fredsplikt. I den mån arbetsledningsfrågor ingår bland dessa minimikrav blir konsekvensen, om frågorna inte är materiellt reglerade i avtal, att arbetstagarna när som helst kan vidta stridsåtgärder för att få en lösning till stånd. Med en sådan ordning bör det ligga i båda parterns intresse att utforma regler om arbetsledningen som uppfyller lagens krav och ger garantier för arbetsfred. Jag är emellertid medveten om att det kan möta svårigheter att göra den nödvändiga avgränsningen av minimikraven. De sakkunniga bör var oförhindrade att pröva även andra möjligheter att göra parterna jämbördiga vid förhandlingsbordet och underlätta avtalslösningar i arbetsledningsfrågor.

En följd av principen om arbetsgivarens rätt att bestämma över företaget och dess verksamhet har ansetts vara att arbetsgivaren har tolkningsfö-

reträde i tvister om innebörden och tillämpningen av kollektivavtal. Tolkningsföreträdet betyder att arbetstagaren, när det på en arbetsplats uppkommer tvist om arbetskyldigheten, i regel är skyldig att utföra beordrat arbete i avvaktan på att tvisten löses genom förhandlingar eller dom. Om arbetsledningsfrågorna i framtiden blir föremål för reella förhandlingar och närmare regleras i kollektivavtal, kommer frågan om tolkningsföreträdet i ett nytt läge. Det torde då kunna antas att parterna i avtal reglerar hur tvister under löpande avtalsperiod skall lösas. I den mån så inte sker kvarstår emellertid problemet. De sakkunniga bör ingående undersöka i vilken omfattning och i vilka slag av frågor det kan vara motiverat att avskaffa eller begränsa arbetsgivarens tolkningsföreträde. I det sammanhanget bör de också ta upp frågan om primär förhandlingsskyldighet. I många fall är det sannolikt redan nu så att en arbetstagare inte utan föregående förhandlingar behöver finna sig i sådana förändringar som att arbetsgivaren inför ett nytt löneutbetalningssystem, nya mätmetoder, en ny arbetstidsförläggning eller dylikt. Tänkbart är att man i linje härmed skulle som huvudregel kunna fastslå att arbetsgivaren inte får ändra på rådande förhållanden utan att i förväg ta upp förhandlingar med arbetstagersidan. Det kan också visa sig lämpligt att ge ytterligare ökat utrymme för systemet med primär förhandlingsskyldighet. Utredningsarbetet får ge svar på dessa frågor.

Av kollektivavtal följer som redan har nämnts fredsplikt beträffande frågor som omfattas av avtalet. Enligt kollektivavtalslagen får arbetsgivare eller arbetstagare som är bundna av kollektivavtal inte under den tid avtalet gäller vidta stridsåtgärder på grund av tvist om avtalets giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller på grund av tvist, huruvida visst förfarande strider mot avtalet eller mot kollektivavtalslagen. Stridsåtgärd får inte heller vidtas för att åstadkomma ändring i avtalet eller för att genomföra bestämmelse, som är avsedd att tillämpas efter det att avtalet har gått ut, och inte heller för att bispringa annan i fall då denne inte själv får vidta stridsåtgärd. Både avtalsslutande organisation och dess medlemmar är bundna av fredsplikten. För organisationens del innebär detta också att organisationen är skyldig att försöka hindra sina medlemmar att vidta en stridsåtgärd eller, om sådan redan har vidtagits, att försöka förmå dem att häva stridsåtgärden. Denna senare mera långtgående skyldighet åvilar inte organisation, som inte själv är part i det kollektivavtal som tvisten rör, men organisationen får inte aktivt stödja olovlig stridsåtgärd som medlem vidtar.

De nu angivna grunderna för fredsplikten bör enligt min mening i princip inte rubbas. Fredsplikten är av stor betydelse inte bara för parterna utan också för samhället. Från arbetstagarernas synpunkt är den betydelsefull bl. a. som förutsättning för en solidarisk lönepolitik. Men det finns anledning att betona att fredsplikten i vissa situationer kan innebära särskilda påfrestningar på arbetstagarerna och att arbetsgivarna har ett ansvar för att påfrestningarna inte blir så stora att arbetsfreden hotas. I många fall bör vilda strejker kunna förebyggas genom att arbetsgivaren i god tid undanröjer missförhållanden som kan ge upphov till irritation hos arbetstagarerna. Isolerade och kortvariga vilda strejker utlöses inte sällan av att arbetstagarerna är missnöjda med sådant som att ackordsförhandlingar drar ut på tiden, att en överordnad uppträder psykologiskt eller att förhållandena på arbetsplatsen är bristfälliga i något hänseende.

Frågan hur man rättsligt bör behandla vilda strejker av detta slag är en del av den större frågan om organisationers och enskildas ansvar för att kollektivavtal inte respekteras. Enligt kollektivavtalslagen är arbetsgivare resp. arbetstagare skyldig att betala skadestånd, om han åsidosätter sina

förpliktelser enligt kollektivavtal eller enligt kollektivavtalslagen. Motsvarande gäller för förening. Nedsättning och även fullständig befrielse från skadeståndsskyldighet kan förekomma. Enskilda arbetstagare får inte ådömas högre skadestånd än 200 kr. Är flera ansvariga för skadan, skall skadeståndsskyldigheten fördelas mellan dem efter den större eller mindre skuld som ligger var och en till last. De sakkunniga bör ingående pröva hur karaktären och omfattningen av avtalsstridiga konflikter bör påverka frågan om påföljder för åsidosättande av fredsplikten, och i vilken utsträckning det kan finnas skäl att befria enskilda arbetstagare från skadeståndsansvar. De bör också undersöka möjligheterna att skapa förutsättningar för snabba avgöranden vid förhandlingar i lokala tvister.

I anslutning till översynen av skadestandsreglerna bör de sakkunniga ta upp frågan om arbetsgivarens disciplinära befogenheter. Enligt gällande rätt kan suspension och varning förekomma endast om befogenhet för arbetsgivaren att tillämpa sådana påföljder får anses avtalad mellan parterna (AD 1970 nr 6). Uppsägning kan däremot tillgripas vid allvarliga avtalsbrott utan att denna åtgärd avtalsvägen har tillförts arbetsgivarens disciplinära befogenheter. Det kan enligt min mening ifrågasättas om systemet med dubbla påföljder — såväl skadeståndsskyldighet som disciplinär bestraffning — är en lämplig ordning. De sakkunniga bör också undersöka i vilken utsträckning det förekommer disciplinära påföljder som uppfattas enbart som uttryck för ett auktoritärt förhållande mellan arbetsgivare och arbetstagare. Disciplinära åtgärder av den typen hör inte hemma i ett system som bygger på medbestämmanderätt för arbetstagarna.

Som jag förut har nämnt föreligger fredsplikt enligt kollektivavtalslagen bl. a. vid tvist om avtalets giltighet, bestånd eller rätta innehåll, liksom vid tvist, huruvida visst förfarande strider mot avtalet. Det är tvister av denna karaktär som brukar kallas rättstvister i motsats till intressetvister, dvs. tvister i frågor som inte regleras i avtalet och där det alltså föreligger rätt till stridsåtgärder. Det räcker att en av parterna gör gällande att en fråga faller under avtalet för att stridsåtgärd skall vara förbjuden till dess saken har lösts genom förhandling eller dom. Vid tillkomsten av kollektivavtalslagen diskuterades hur man skulle dra gränsen mellan rätts- och intressetvister. En av svårigheterna därvidlag gällde i vad mån man skulle utgå från att en fråga skulle anses löst genom avtalet i och med att den hade varit uppe till behandling mellan parterna, även om den sedan inte föranlett några bestämmelser i själva avtalstexten (s. k. negativ reglering). Skälet till avtalets tystnad på en viss punkt kan vara att ena parten inte har vunnit gehör för sitt krav eller att en uttrycklig bestämmelse inte ansetts nödvändig. Av förarbetena framgår att man vid tillkomsten av kollektivavtalslagen räknade med att formellt olösta frågor av detta slag i princip skulle omfattas av kollektivavtalet och därmed av fredsplikten. I vissa fall behövde inte ens krav ha framställts för att avtalet skulle anses innefatta ett negativt avgörande, nämligen om det var fråga om att beröva resp. tillerkänna den ena parten en rättighet som han tidigare ansetts ha resp. sakna (prop. 1928:39 s. 95). Det kan enligt min mening vara naturligt att ett kollektivavtal i viss utsträckning skall anses reglera även andra frågor än dem som uttryckligen har tagits med i avtalstexten. Med hänsyn till att den fredsplikt, som följer med ett kollektivavtal, har så ingripande betydelse är det emellertid av vikt att man vid tolkningen av avtalet är föhållandevis restriktiv när det gäller att anta att en fråga är negativt reglerad. Hithörande problem bör övervägas av de sakkunniga. De bör undersöka om det går att finna en form för att avgränsa de ämnen som utan uttrycklig reglering skall

anses omfattade av kollektivavtal. Härvid bör beaktas att en sådan avgränsning inte får leda till att avtalsparterna för att gardera sig mot stridsåtgärder från motpartens sida anser sig tvingade att i kollektivavtal detaljreglera alla sina inbördes förhållanden.

De sakkunniga bör pröva ytterligare en fråga som berör fredsplikten. Enligt kollektivavtalslagen är stridsåtgärd för att hjälpa annan, s. k. sympatiåtgärd, förbjuden när primärkonflikten är olovlig. Gällande lagstiftning innehåller emellertid inte några regler som tar sikte på det fallet att den primära stridsåtgärden har företagits i annat land. Frågan har berörts i arbetsdomstolens praxis (AD 1961 nr 30) men rättsläget torde fortfarande vara i viss mån oklart. Hela komplexet av problem som hänger samman med stridsåtgärder som har internationell bakgrund kan sägas vara olöst. Vid en reglering av dessa frågor kan det knappast bli tal om att generellt låta en sympatiåtgärds tillåtlighet vara beroende av om primärkonflikten är lovlig enligt lagen i det land där den företas. Begränsningar av det slaget kan vara naturliga när det gäller länder vilkas arbetsrättsliga lagar och arbetsmarknadsförhållanden är likartade våra egna. I andra fall får man kanske tänka sig en huvudregel som innebär att en sympatiåtgärd till stöd för arbetstagarer, som är inblandade i en konflikt i annat land, skall anses lovlig, om de svenska arbetsmarknadsparterna inte har avtalat om en vidsträcktare fredsplikt. De sakkunniga bör pröva möjligheten av en sådan regel. De bör med beaktande av nu angivna och andra synpunkter söka finna en lösning på hela komplexet av problem i fråga om stridsåtgärder med internationell bakgrund.

De sakkunniga bör gå igenom också den äldsta av lagarna på det arbetsrättsliga området, nämligen lagen om medling i arbetstvister. De bör därvid kartlägga erfarenheterna av medlingsförfarandet och undersöka vilka ändringar i det nuvarande systemet som kan vara motiverade.

De arbetsuppgifter som sålunda bör åvila de sakkunniga har samband med utredningsarbete som pågår inom närliggande ämnesområden. Tryggheten i anställningen och därmed sammanhängande problem behandlas av utredningen om ökad anställningstrygghet m. m. Frågor som rör arbetsmiljön behandlas av arbetsmiljöutredningen som enligt sina direktiv skall ägna stor uppmärksamhet åt frågan om de anställdas möjligheter att öva inflytande på utformningen av sin arbetsmiljö. De sakkunniga bör upprätthålla ett nära samråd med dessa utredningar. De bör också hålla kontakt med det av LO, TCO och SAF tillsatta utvecklingsrådet för samarbetsfrågor och med delegationen för försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati i de statliga aktiebolagen.

Utredningen om ökad anställningstrygghet m. m. har i uppgift att undersöka bl. a. i vilken ordning tvister om uppsägning skall prövas och avgöras. I anslutning härtil åligger det utredningen att pröva frågan om behörigheten för arbetsdomstolen i vissa mål om anställningsavtal och därvid särskilt uppmärksamma hur olika lösningar påverkar arbetsdomstolens sammansättning och organisation. De av mig nu förordade sakkunniga bör behandla sådana frågor om arbetsdomstolens verksamhet som inte omfattas av det uppdrag som har lämnats åt utredningen om ökad anställningstrygghet. Något som särskilt bör uppmärksammas under utredningsarbetet beträffande arbetsfredslagstiftningen är de grundläggande problem som sammanhänger med rättsbildning genom praxis. Det har invänts mot arbetsdomstolens verksamhet att domstolen inte sällan är alltför bunden av en gång fastlagda principer. En viss tröghet torde ofrånkomligt följa av metoden att skapa rättsregler genom prejudikat i stället för genom lag-

stiftning. De sakkunniga bör emellertid undersöka vilken grund som kan finnas för den framförda kritiken och hur man eventuellt skall kunna förbättra förutsättningarna för en levande rättsbildning som anpassar sig till utvecklingen på arbetsmarknaden.

De sakkunnigas uppdrag bör i princip avse alla arbetstagare, även de offentligt anställda. De sakkunniga bör pröva om och i så fall i vilken utsträckning det med hänsyn till de politiska organens beslutsbefogenheter och därpå grundad myndighetsutövning kan vara erforderligt med särskilda inskränkningar i medinflytandet för denna kategori. När det gäller de offentligt anställda bör de sakkunniga samråda även med förhandlingsutredningen, delegationen för förvaltningsdemokrati och de centrala råden för samarbetsfrågor på de primärkommunala och landstingskommunala arbetsområdena.

Jag har i det föregående berört vissa centrala frågor som bör beaktas vid översynen av arbetsfredslagstiftningen. De sakkunniga bör emellertid vara oförhindrade att ta upp också andra problem inom den ram för utredningsarbetet som jag här har redovisat.

Kommittén har under tiden januari—oktober 1972 hållit fem sammanträden. Härjämte har en särskild arbetsgrupp inom kommittén sammanträtt vid tre tillfällen.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

26. Utredningen (In 1972:01) om arbetstillstånd för sjömän

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1972 för att utreda frågan om arbetstillstånd för utomnordiska medborgare vid anställning på svenskt fartyg:

Utredningsman:

Jönsson, J. Ove, byråchef

Experter:

Forsssblad, N. Douglas, sjökaptan (fr.o.m. den 7 april 1972)

Karlsson, Gunnar B. S., förbundsordförande (fr.o.m. den 7 april 1972)

Källberg, K. N. Ingemar, avdelningschef (fr.o.m. den 7 april 1972)

Tufvasson, Knut E., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 7 april 1972)

Sekreterare:

Cosmo, O. Ingemar, försäkringsdomare (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Harling, E. Bo, rådmän (fr.o.m. den 7 april t.o.m. den 30 juni 1972)

Lokal: Försäkringsdomstolen, Fack, 103 40 Stockholm 40, tel. växel 24 48 10 (sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Holmqvist till statsrådsprotokollet den 17 mars 1972):

Svenska Sjöfolksförbundet har hemställt att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning, som får i uppdrag att utarbeta förslag till ändring i utlän-

ningskungörelsen (1969:136) eller om så erfordras i utlänningslagen (1954:193).

Enligt förbundets förslag skall medborgare från annat land än nordiskt inte äga rätt att utan särskilt arbetstillstånd ta anställning på svenskt fartyg i utländsk hamn om han tidigare ej varit anställd på svenskt fartyg sammanlagt minst ett år under senast förflutna 18 månader.

Remissyttranden över förbundets framställning har avgetts av arbetsmarknadsstyrelsen, statens invandrarverk, sjöfartsverket och Sveriges Redareförening.

Invandrarverket har till sitt remissyttrande fogat avskrift av en till verket ställd skrivelse från redareföreningen, i vilken föreningen hemställer om utökade möjligheter att utan arbetstillstånd anställa utländsk sjöman ombord på svenskt fartyg i svensk hamn. Enligt invandrarverkets remissyttrande är de frågor som väckts av såväl sjöfolksförbundet som redareföreningen så komplicerade och omfattande att de bör utredas i särskild ordning.

I prop. 1971:158 har chefen för kommunikationsdepartementet bl. a. anmält en av Internationella arbetsorganisationen (ILO) vid dess åttonde sjöfartskonferens år 1970 antagen resolution om minimigrundlön för matrosar. I propositionen (s. 28—29) uttalade departementschefen att den i resolutionen behandlade frågan hade nära samband med sjöfolksförbundets begäran om utredning angående visserligen ändring i utlänningslagstiftningen. Den fortsatta beredningen av sistnämnda ärende borde därför enligt departementschefen avvaktas.

Riksdagen har godkänt propositionen (SoU 1971:43, rskr 1971:302).

Kungl. Maj:t uppdrar åt byråchefen hos arbetsmarknadsstyrelsen Ove Jönsson att, med beaktande av vad som anförts i prop. 1971:158, utreda frågan om arbetstillstånd för utomnordiska medborgare vid anställning på svenskt fartyg samt lägga fram de härav föranledda förslag till ändringar i nuvarande utlänningslagstiftning som han finner påkallade.

Den sakkunnige bör samråda med utredningen (K 1970:44) för översyn av mönstrings- och registreringsbestämmelserna för sjöman m. m.

Sjöfolksförbundets framställning och däröver avgivna remissyttranden jämte bilagor överlämnas till den sakkunnige.

Utredningen har under tiden april—oktober 1972 hållit tre sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

27. Utredningen (In 1972:02) om regionalpolitiska styrmedel

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 juli 1972 för att utreda frågan om starkare styrmedel i regionalpolitiskt syfte m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juli 1972):

Ordförande:

Eckerberg, Per A., landshövding

Ledamöter:

Eriksson, Karl Erik, lantbrukare, led. av riksdagen

Fagerlund, Bengt O. H., assistent, led. av riksdagen

Hovhammar, L. Erik E., bruksdisponent, led. av riksdagen

Nilsson, E. Birger, ombudsman, led. av riksdagen

Nordberg, S. Ivar, organisationssekreterare, led. av riksdagen

Stridsman, Torsten U., ombudsman, led. av riksdagen

Sekreterare:

Frid, Sven Rune, byråchef (fr.o.m. den 12 september 1972)

Bitr. sekreterare:

Jonasson, Holger L., byrådirektör (fr.o.m. den 1 december 1972)

Lokal: Länsstyrelsen, Fack, 651 86 Karlstad, tel. växel 054/15 00 40, eller Inrikesdepartementet, Gruppen för regional utvecklingsplanering, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Holmqvist till statsrådsprotokollet den 21 juli 1972):

Strukturförändringarna inom näringslivet är ett ofrånkomligt inslag i den ekonomiska utvecklingen som har lagt grunden till vår materiella standard. Samtidigt har strukturomvandlingen medfört avsevärda förändringar i befolkningens bosättning. En successiv inflyttning till tätorterna samt en kraftig tillväxt av befolkningen i södra och mellersta Sverige har präglat utvecklingen. De tre storstadsområdena svarar för närmare två tredjedelar av landets befolkningsökning under 1960-talet.

Storstadsområdena har dragit till sig allt fler människor, inte minst på grund av de möjligheter i fråga om service, kontakt samt gemenskaps- och kulturutbud som invånarna bjuds där. Sett över en längre period har arbetslösheten varit låg. Sysselsättningsmöjligheterna för kvinnor, genomsnittsinkomsterna, lönenivåerna och valmöjligheterna på arbetsmarknaden visar höga positiva värden.

Sysselsättningen inom de administrativa delarna av såväl offentlig som enskild verksamhet har i hög grad koncentrerats till Stockholmsområdet. Industrisysselsättningen stagnerar eller minskar däremot sedan flera år i storstadsområdena, vilket skapar vissa problem där. Den snabba befolkningstillväxten i dessa områden har tidvis förorsakat betydande problem, beroende på att tillgängliga ekonomiska resurser inte har räckt till för en parallell utbyggnad inom de olika sektorerna.

Dragningskraften hos storstadsområdena har lett till stora regionala skillnader mellan olika delar av landet i flera avseenden. Sålunda har arbetslösheten under en lång följd av år legat på en hög nivå särskilt i skogslänen. Genomsnittsinkomsterna har i allmänhet varit lägre än i övriga delar av landet samtidigt som förvärvsintensiteten har varit låg bland kvinnorna.

Resultatet av Länsplanering 1967 som redovisades för 1969 års riksdag (prop. 1969: I, bil. 13) visade på ökade tendenser till obalans i den regionala

utvecklingen. Upprättade prognoser antydde t.ex. att inom 40 % av befolkningen i riket skulle komma att bo i storstadsområdena år 1980 jämfört med 33 % år 1950. I anslutning till redovisningen av resultatet av Länsplanering 1967 uttalade statsmakterna att tillväxten i storstadsområdena borde dämpas (SU 1969:57, rskr 1969:188).

De medel som introducerades år 1965 för att åstadkomma bättre balans i den regionala utvecklingen var huvudsakligen lån och bidrag för att stimulera tillväxt inom näringslivet i första hand i det s.k. norra stödområdet (numera det allmänna stödområdet). År 1970 beslöt statsmakterna på grundval av utredningsmaterial från expertgruppen för regional utredningsverksamhet, ERU (SOU 1970:3, 14, 15) och 1968 års lokaliseringsutredning (SOU 1969:49) att förstärka och vidareutveckla de regionalpolitiska medlen (prop. 1970:75, SU 1970:103, BaU 1970:40, rskr 1970:270 och 304, prop. 1970:84, SU 1970:105, rskr 1970:271, prop. 1970:85, SU 1970:106, rskr 1970:272). Bl.a. skedde en utbyggnad av det lokaliseringspolitiska stödet. Dessutom infördes regionalt sysselsättningsstöd och transportstöd.

I prop. 1970:75 framhölls att en kombination av medel, som syftar till att stimulera utvecklingen i de stagnerande regionerna, med åtgärder för att dämpa tillväxten i de expansiva regionerna helt naturligt ger särskilt stor verkningskraft. 1968 års lokaliseringsutredning hade i sitt betänkande diskussionsvis tagit upp frågan om användning av etableringskontroll resp. etableringsanmälan i sistnämnda syfte. Åtskilliga remissinstanser var positiva till någon form av etableringskontroll. Att på det föreliggande utredningsmaterialet ta ställning till frågan om att införa tillståndsvång bedömdes i propositionen emellertid inte vara möjligt. Däremot ansågs förutsättningar finnas att aktualisera ett anmälningssystem. Efter ett utredningsarbete med denna inriktning beslöt statsmakterna under hösten 1970 att — efter mönster av vad som hade beslutats i Norge under våren 1970 — införa obligatoriskt lokaliseringssamråd för företag inom storstadsregionerna (prop. 1970:154, BaU 1970:69, rskr 1970:446, SFS 1970:725).

Lokaliseringssamrådet är en fast organiserad form av upplysnings- och rådgivningsverksamhet rörande lokaliseringsförutsättningarna i skilda regioner. Syftet är att ge företagen underlag för en nyanserad bedömning av lokaliseringsförutsättningarna och att främja lokaliseringar som överensstämmer med regionalpolitikens mål. Härigenom väntas samrådsförfarandet få viss omfördelande effekt. Samrådet ger inte möjlighet att ingripa med restriktioner mot företagen. Företagen är ålagda samrådsskyldighet i lokaliseringsfrågan men fattar själva besluten om verksamhetens förläggning.

Lokaliseringssamrådet har tillämpats sedan den 1 april 1971 i Stockholms, Göteborgs- och Malmöregionerna (SFS 1971:51). Antalet slutbehandlade samrådsärenden fram till den 1 mars 1972 har varit 186. Frånräknas de ärenden, där samrådsbevis har utfärdats på grund av att medgivande har lämnats företagen i fråga att ta i anspråk investeringsfond för utbyggnaden, samt de fall där samrådsskyldighet har visat sig inte föreligga eller undantag från sådan skyldighet har medgivits, återstår 130 ärenden. Endast i två av dessa ärenden har samrådet lett till att företag har beslutat lokalisera verksamheten utanför samrådsregionerna. Samma resultat har uppnåtts efter diskussioner med ytterligare två företag, vilka inte har gett in formell anmälan om samråd. Effekten av samråd har alltså hittills varit begränsad. Emellertid bör i detta sammanhang erinras om att det allmänna

konjunkturläget har varit dämpat under den tid samrådsförfarandet har varit i bruk. Detta har sannolikt inverkat negativt både på företagens allmänna expensionsbenägenhet och på deras flyttningsbenägenhet. I samtliga fall har samrådet avsett ersättningsbyggnader eller till- och ombyggnader av befintliga anläggningar. Inte i något fall har sålunda nyetablering av verksamhet blivit föremål för samråd. Erfarenheterna från tillämpningen i Norge av motsvarande system med lokaliseringssamråd, vilket trädde i tillämpning den 1 maj 1971, är i stort sett likartade.

Som ett led i strävandena att främja en mer balanserad regional utveckling beslöt statsmakterna år 1971 (prop. 1971:29, InU 1971:15, rskr 1971:196) att ett 30-tal centrala statliga verksamheter med drygt 6000 sysselsatta skulle omlokaliseras från Stockholm till ett antal andra orter i landet. Delegationen för lokalisering av statlig verksamhet har nyligen lagt fram förslag om utflyttning från Stockholmsområdet av ytterligare 16 statliga myndigheter eller delar därav med sammanlagt ca 4000 anställda.

Under senare tid har i den allmänna debatten från flera håll förts fram krav på etableringskontroll som ett medel att dämpa tillväxten i storstadsområdena. Sådana krav har förts fram även i Norge, vars regering nyligen (Stortingsmelding nr 27 1971—1972) har tillkännagivit att man avser att låta utreda frågor som hänger samman med en direkt etableringskontroll.

I motioner i den svenska riksdagen har under de senaste åren yrkats att tillståndstvång eller investeringsavgifter skall införas i fråga om nyetablering och utbyggnad av företag i här åsyftade områden. Å andra sidan har särskilt från storstadskommunernas sida hävdats att utvecklingen inom näringslivet där under senare år har varit ogynnsam. Bl.a. har man pekat på att befolkningsutvecklingen i storstockholmsområdet har stagnerat och att industri-sektorn sedan länge har minskat både i absoluta och relativa tal i sådan omfattning att tecken på obalans nu uppträder i regionen. Beträffande Göteborgsregionen har påvisats den bristande balansen mellan tung och lätt industri och yrkats på åtgärder för att tillföra regionen småföretagsamhet, bl.a. för att öka antalet arbetstillfällen för kvinnor. För Malmös del har framhållits att arbetslösheten i regionen är påfallande hög och att flera sysselsättningstillfällen behöver skapas för att balans på arbetsmarknaden i området skall nås.

Även om någon egentlig industriexpansion inte har ägt rum i storstadsområdena under senaste år består obalans i en rad avseenden mellan dessa områden och landet i övrigt, särskilt de nordligare delarna. De krav på åtgärder för att förbättra den regionala balansen som reses aktualiserar frågan om medlen i regionalpolitiken. Det är då naturligt att uppmärksamheten främst inriktas på sådana åtgärder som syftar till att stimulera näringslivets utveckling i de norra delarna av landet. Riksdagen fattade 1970 beslut om ett treårsprogram på detta område, och jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att till nästa års riksdag lägga fram förslag om den fortsatta verksamheten på detta område. Skall den regionala politiken förbättra balansen mellan landets olika delar måste också en omfördelning ske av verksamhet från expansiva till stagnerande regioner. Statsmakternas beslut år 1971 om omlokalisering av statlig central verksamhet är uttryck för sådana strävanden. Även lokaliseringen av enskild verksamhet måste präglas av denna strävan till ökad regional balans. Lokaliseringsområdet har utformats i sådant syfte.

Samhällets uttalade strävan att åstadkomma en jämnare utveckling mellan olika delar av landet kräver för det fortsatta arbetet ett vidgat bedömningsunderlag. Tillräckligt material saknas för närvarande för

bedömningen av fördelar och nackdelar på kort och lång sikt av eventuella nya styrmedel. Med hänsyn till intresset av att detta spörsmål blir allsidigt och grundligt belyst förordar jag att särskilda sakkunniga nu tillkallas för att utreda frågan härom och därmed sammanhängande problem. Utredningen bör ha parlamentarisk sammansättning.

De sakkunniga bör bedriva sitt arbete med utgångspunkt i de allmänna mål för regionalpolitiken som statsmakterna fastställde år 1970 samt i de konkretiseringar härav som kommer att redovisas för riksdagen under hösten 1972 i form av ett regionalpolitiskt handlingsprogram för hela landet.

I utredningsarbetet bör i inledningsskedet undersökas behovet av ytterligare styrmedel i den regionala politiken. Om utredningen finner sådana styrmedel motiverade bör den undersöka förutsättningarna härför samt pröva utformningen av olika alternativa lösningar. Som en utgångspunkt bör gälla att förutsättningarna skall förbättras för en expansion i sådana regioner där en utveckling av näringslivet bör främjas. Det bör undersökas i vilken mån man kan nå detta mål genom att dämpa tillväxten i de mest expansiva regionerna. Det är nödvändigt att de sakkunniga vid utformningen av sina förslag beaktar resultatet av den regionala utvecklingsplanering som har genomförts (Länsplanering 1967 och Länsprogram 1970) samt resultatet av den särskilda forskning och de undersökningar som ERU har redovisat eller kommer att redovisa.

De sakkunniga bör också ta del av de erfarenheter från tillämpning av restriktiva medel utomlands som redovisas i SOU 1969:49 och i de internationella översikter som delvis på grundval av utförda studier i resp. land för närvarande utarbetas inom inrikesdepartementet. Likaså bör de beakta erfarenheterna från samrådsförfarandet och den regionalpolitiska stödverksamheten.

De sakkunniga bör söka klarlägga de direkta och indirekta effekterna av tillämpningen av styrmedel som syftar till att begränsa expansionen i vissa regioner. Införandet av sådana medel får inte leda till negativa effekter på landets ekonomi och sysselsättning eller hindra en sund näringslivssammansättning i berörda regioner. De sakkunniga bör därför vid övervägandet av olika lösningar ta hänsyn till strukturproblemen och till riskerna för rubbningar i konkurrensförhållanden. I sistnämnda hänseende bör uppmärksammas förhållanden bl.a. mellan olika branscher, mellan inhemska företag inbördes samt mellan sådana företag och företag i utlandet. Riskerna för utflyttning av företag och överföring av riskvilligt kapital till länder, i vilka liknande restriktioner saknas, bör beaktas. Andra viktiga hänsyn gäller de återverkningar som här diskuterade medel, framför allt avgifter, kan ha på prisutveckling, lönebildning och arbetsmiljö i de regioner där sådana medel införs. Behovet för företagen i dessa regioner av underleverantörer får inte heller förbises.

Med beaktande av här berörda och övriga omständigheter av betydelse bör de sakkunniga ta ställning till frågan om nya medel för styrning av den regionala utvecklingen.

Olika alternativ ifråga om nya styrmedel bör övervägas. När det gäller tillståndstvång — etableringskontroll — eller avgiftsbeläggning bör prövas om dessa styrmedel skall knytas till företagens fysiska investeringar, t.ex. lokal- eller investeringskostnader, eller till arbetskraftssidan, t.ex. sysselsättningsökning eller lönekostnader, eller till någon annan faktor, t.ex. förädlingsvärde. Självfallet kan också övervägas om grunden för tillståndstvång resp. avgiftsbeläggning bör knytas till en kombination av sådana faktorer. I fråga om avgifter, t.ex. sysselsättningsavgifter, bör

bedömas om avgifterna skall vara av marginell art, dvs. knytas enbart till sysselsättningsökning, ökad genomsnittslön e.d., eller bestämmas i förhållande till den totala sysselsättningen, lönesumma e.d. i företaget.

Förordar de sakkunniga åtgärder av detta slag, bör i fråga om form och anknytningsfaktorer sådana lösningar sökas att inte tillämpningen medför kostnadskrävande utredningar eller åtgärder av annat slag. Det är vidare önskvärt att undvika uppbyggnaden av en omfattande kontrollapparat för att tillförsäkra samhället inflytande över näringslivets regionala utveckling. Effektiviteten inom och kostnaderna för systemet bör nog vägas mot varandra.

Liknande bedömningar måste ligga till grund för de sakkunnigas överväganden i fråga om avgränsningen av tillstånds- eller avgiftspliktiga sektorer. Ett system med tillståndstvång eller avgifter måste för att vara praktiskt användbart ha ett adekvat avgränsat användningsområde. De sakkunniga bör därför med beaktande av bl.a. vad jag förut har framhållit pröva vilka geografiska, sektoriella, storleksmässiga eller andra avgränsningar som är nödvändiga och möjliga att genomföra. I detta sammanhang bör de sakkunniga ta hänsyn till de beslut beträffande den fysiska riksplaneringen som statsmakterna kan komma att fatta. Föreslagna lösningar bör kunna användas för att tillgodose såväl de regionalpolitiska kraven på företagslokaliseringar som bedömningarna inom den fysiska riksplaneringen rörande lokaliseringen av industrier som har anspråk på speciella naturresurser eller åstadkommer betydande miljöstörningar.

När det gäller tillståndstvång, bör särskilt uppmärksammas i vad mån detta krav bör upprätthållas i fråga om sådana typer av verksamhet som på grund av sin speciella karaktär redan är föremål för tillståndreglering av något slag, exempelvis enligt atomenergilagen (1956: 306), vattenlagen (1918: 523) eller miljöskyddslagen (1969: 387), och hur prövningen i sådana fall bör samordnas för att inte bli onödigt administrativt betungande. Vad nu sagts gäller också den tillståndsprövning som kan komma till stånd på grundval av förslagen i promemorian (Ds C 1972:1) Lagstiftning om fysisk riksplanering rörande särskild tillståndsprövning enligt byggnadslagen beträffande lokalisering av verksamhet av väsentlig betydelse för hushållningen med landets samlade mark- och vattentillgångar. I detta sammanhang bör också samordningen med byggnadstillståndslagstiftningen (1971: 1204, 1205) och investeringsfondslagstiftningen (1955: 256) övervägas, eftersom lagstiftningen på dessa båda områden ger möjlighet att ta regionalpolitiska hänsyn. Behov av tillståndstvång föreligger inte i fråga om projekt för vilka särskilt tillstånd att ta i anspråk investeringsfond har meddelats, eftersom Kungl. Maj:t vid beslut härom förfogar över möjligheten att tillgodose regionalpolitiska målsättningar.

I fråga om tillståndstvång eller avgiftsskyldighet bör vidare prövas om tillämpningen skall avse hela landet eller endast vissa delar därav. Skulle en begränsning till vissa områden anses befogad, bör möjligheterna att undvika speciella effekter i kontrollregionernas omland bedömas. De sakkunniga bör avgöra vilka sektoriella avgränsningar som med hänsyn till kontrollregionernas och angränsande regioners olika näringslivsstruktur kan vara påkallade.

En förutsättning för införande av restriktiva åtgärder måste vara att de på ett smidigt sätt kan kombineras och samordnas med de stimulansåtgärder som vidtas inom ramen för den regionalpolitiska stödverksamheten. Detta får betydelse för bl.a. bedömningen av vilket eller vilka organ som bör handha verksamheten. En organisatorisk samordning med den regional-

politiska planeringsverksamheten och samhällsplaneringen i övrigt bör eftersträvas.

De sakkunniga bör lägga fram de författningsförslag och utforma de regler för förfarandet hos handläggande organ som föranleds av de sakkunnigas ställningstaganden. Beroende på vilken lösning de sakkunniga föreslår kan fråga uppkomma om särskilda sanktioner krävs för att motverka att företag kringgår den åsyftade regleringen. De sakkunniga bör lägga fram förslag till behövliga sådana sanktioner. Behovet av sekretessregler bör klarläggas. I detta hänseende bör arbetet bedrivas i samarbete med offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén.

Vidare bör klarläggas på vad sätt man skall kunna tillgodose behovet av sakkunskap om bransch- och marknadsförhållanden vid avgörandet av de särskilda ärendena. De förslag som kan komma att läggas fram med anledning av kommerskollegieutredningens betänkande (SOU 1971: 69) bör härvid uppmärksammas. När det gäller informationskällor för dessa bedömningar bör även resultatet av den fortsatta beredningen av samarbetsutredningens betänkande (SOU 1970: 41, 42) beaktas.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att ta upp också andra frågor, som berör de åsyftade medlens användning, än de jag har nämnt här.

Med utgångspunkt i sin bedömning av behoven av restriktiva medel bör de sakkunniga lägga fram en plan för förslagets genomförande och de förberedande åtgärder som de anser erforderliga. De bör beräkna kostnaderna för genomförandet och det årliga medelsbehovet för verksamheten.

Utredningen har under oktober 1972 hållit ett sammanträde.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

28. Utredningen (In 1972:03) rörande bostadsfinansieringen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 augusti 1972 för att utreda frågan rörande bostadsfinansieringen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 augusti 1972):

Ordförande:

Bergman, Per R., direktör, led. av riksdagen

Ledamöter:

Dahl, R. Birgitta, förste byråsekreterare, led. av riksdagen

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, led. av riksdagen

Mattsson, Kjell A., lantbrukare, led. av riksdagen

Nordberg, S. Ivar, organisationssekreterare, led. av riksdagen

Näverfelt, Arne S., direktör

Svensson, S. I. R. Erik, förbundsordförande

Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen

Ullsten, Ola S. K. O., socionom, led. av riksdagen

Lokal: Munkbron 11. Postadress: Inrikesdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 208756 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Holmqvist till statsrådsprotokollet den 24 augusti 1972):

Det system för statlig bostadslångivning som utformades under 1940-talet innehöll vissa inslag av generella subventioner. Till en början låg tyngdpunkten på kapitalsubventioner i form av ränte- och amorteringsfria tilläggs lån.

Från början av 1950-talet, när räntenivån steg, kom i stället räntesubventioner att få ökad betydelse och tilläggs lånen avvecklades i huvudsak under senare delen av årtiondet. Räntesubventionerna var av två slag, nämligen låg ränta på de statliga lånen och räntebidrag som minskade räntekostnaderna för bottenlånen. Räntebidragen skulle hålla bostadskostnaderna fria från inverkan av tillfälliga höjningar av marknadsräntan över ett långsiktigt genomsnitt. Bidragen motsvarade de faktiska räntekostnaderna till den del de översteg en viss bestämd räntesats. Det förutsattes att bidragen skulle omprövas, om räntenivån försköts uppåt mera varaktigt. Från mitten av 1950-talet minskades räntebidragen etappvis och de slopades helt beträffande vissa äldre årgångar av hus. Dessa åtgärder innebar en viss anpassning till den höjda räntenivån och hade dessutom till syfte att påverka kostnads- och hyresrelationerna mellan hus av olika ålder.

Reglerna för bostadsfinansieringen ändrades genomgripande genom införandet den 1 januari 1968 av det s.k. paritetssystemet (prop. 1967: 100, SU 1967: 100, rskr 1967: 265). När jag i det följande talar om paritetssystemet avser jag därmed i tillämpliga delar även det efter samma modell uppbyggda systemet med räntelån, som tillämpas i huvudsak för hus färdigställda under åren 1958—1968.

Ett syfte med det nya länssystemet var att göra det möjligt att avveckla de generella subventionerna utan någon omedelbar höjning av hyresnivån. Övergången till det nya systemet skulle ske på oförändrad kapitalkostnadsnivå och de kostnadsökningar som följde av subventionsavvecklingen skulle genomföras först successivt. Andra väsentliga syften med systemet var att dels göra de årliga bostadskostnaderna oberoende av marknadsräntans fluktuationer, dels anpassa dem till lägenheternas bruksvärde i stället för att låta dem bestämmas av kostnadsnivån när huset byggdes. Det sist nämnda syftet kan också uttryckas så att paritet skall skapas mellan bostadskostnaderna för bostäder som har tillkommit vid skilda tidpunkter.

Länssystemet är uppbyggt på följande sätt.

Ränta och amortering på bottenlånen betalas enligt marknadens villkor. För det statliga bostadslånet beräknas ränta som motsvarar statens kostnader för dess egen upplåning och för administrationen av långivningen. Amorteringstiden är 30 år vid nybyggnad.

Betalningen av kostnaderna för statslånet enligt dessa "nominella" villkor skall omfördelas i tiden till den del lånet avser bostäder i nybyggt flerfamiljshus eller bostad i nybyggt småhus som skall hyras ut eller upplåtas med bostadsrätt. I fråga om egnahem och i vissa andra fall kan låntagaren välja mellan betalning enligt nominella villkor och betalning genom omfördelning. Vid ombyggnad är huvudregeln att lånet utgår enligt nominella villkor, men omfördelning kan ske i vissa fall. För lokaler gäller alltid nominella villkor.

Omfördelningen åstadkommes genom utnyttjande av två faktorer, basannuiteten och paritetstalet. Basannuiteten anger den procentandel av fastighetskapitalet (låneunderlaget) för bostäderna, vilken tas ut som kapitalkostnad det första året av lånetiden. Basannuiteten fastställs av

riksdagen. Den är sedan systemets tillkomst 5,1 % för flerfamiljshus. Paritetstalet fastställs av Kungl. Maj:t årligen, i princip ett tal för varje årgång av hus. Det skall ge uttryck för utvecklingen av byggnadskostnaderna under den förflutna lånetiden med det avdrag för lägre bruksvärde som tidigare byggda lägenheter vid jämförelse med nybyggda lägenheter kan antas ha på grund av ålder och förslitning. Om byggnadskostnaderna stiger, höjs alltså paritetstalen för äldre hus och anger hur mycket kapitalkostnaderna för dessa hus bör höjas för att komma i paritet med motsvarande kostnader för nybyggda hus.

Omfördelningen går i princip till så att låntagaren varje år som kapitalkostnad betalar ett belopp, vilket motsvarar fastighetskapitalet för bostäderna multiplicerat med basannuiteten och för resp. årgång gällande paritetstal, den s.k. baskostnaden. Beloppet används i första hand för att betala ränta och amortering på bottenlånet. Det som därefter återstår används för betalning av ränta och amortering på statslånet i nu nämnd ordning. I den mån beloppet inte räcker till för betalning av räntan på statslånet, vilket det regelmässigt inte gör i början av lånetiden, får låntagaren av staten låna vad som fattas. Hans låneskuld till staten ökar alltså med den obetalda räntan. Om inte heller hela kostnaden för bottenlånet ryms inom baskostnaden, tillskjuter staten kontant det felande beloppet som också läggs till låneskulden.

I takt med stigande paritetstal ökas baskostnaden och därmed betalningarna av räntan på statslånet. När baskostnaden har stigit så mycket att den täcker hela statens räntekrav, kommer ytterligare höjningar av baskostnaden att ge utrymme för återbetalning av den samlade låneskulden.

Vad nu har sagts om skuldökning och räntebetalning gäller när statslånet täcker hela skillnaden mellan låneunderlaget och bottenlånet. För låntagare med egen kapitalinsats inom låneunderlaget fördelas överskott och underskott, som uppkommer vid jämförelse mellan de nominella kostnaderna och baskostnaden, proportionellt på kapitalinsatsens och bostadslånets ursprungliga belopp.

Av den lämnade redogörelsen framgår att utvecklingen av skuldökningen är beroende av inte bara basannuiteten och paritetstalet utan också en tredje faktor som inte bestäms inom lånesystemet, nämligen räntenivån. I lånesystemet finns vidare en fjärde faktor, nämligen den tid inom vilken lånen förutsätts normalt bli återbetalade.

Vid införandet av paritetslånesystemet syftade man till att de statliga lånen skulle återbetalas inom en tid av ca 30 år. Samtidigt framhölls att utvecklingen av byggnadskostnader och räntenivå kunde ge anledning till avvikelser från denna tid. Större sådana avvikelser skulle kunna motverkas genom ändring av basannuiteten.

Uppbyggnaden av lånesystemet grundades på bl.a. den dittills vunna erfarenheten att det fanns ett samband mellan stabil lågräntenivå och låga byggnadskostnader resp. hög räntenivå och stigande byggnadskostnader. Under senare år har emellertid räntenivån varit hög samtidigt som produktionskostnaderna — på det sätt som avspeglas i paritetstalen — har stigit förhållandevis litet. Redan utvecklingen under åren 1968 och 1969 gav mig anledning att i 1970 års statsverksproposition (prop. 1970:1 bil. 13 s. 220) framhålla att sådana omständigheter, om de består en längre tid, kan leda till betydligt större skuldökningar och längre amorteringstider än som kan accepteras. Mot den bakgrunden tillkallade jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande i februari 1970 en sakkunnig med uppdrag att utreda vissa huvudsakligen tekniska frågor rörande paritetslånesystemet (paritetslå-

neutredningen). Beträffande utredningsuppdraget hänvisar jag till direktiven för utredningen (riksdagsberättelsen In 1971:25). Här skall endast nämnas att den sakkunniges huvuduppgift är att undersöka olika möjligheter att anpassa lånesystemet till den hittillsvarande utvecklingen och att han härvid är förhindrad att gå in på större hyrespolitiska, kreditpolitiska och statsfinansiella frågor.

Ett av de tekniska problem som särskilt har angetts i direktiven gäller frågan hur lånesystemet skall återspeglas bokföringsmässigt. Den sakkunnige har lagt fram förslag i denna fråga i betänkandet (SOU 1971:67) Ränteomfördelning och vinstutdelning. På grundval av betänkandet har statsmakterna (prop. 1972:76, CU 26, rskr 178) antagit en lag med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m.m. (SFS 1972:175). Lagen bygger på förutsättningen att statsmakterna har ansvar för att de lånskulder som uppkommer på grund av lånesystemets uppbyggnad blir avvecklade, genom återbetalning eller eftergift.

Vid min anmälan av denna lagstiftningsfråga — som enligt propositionen har fått en endast temporär lösning — framhöll jag att den hittillsvarande utvecklingen inom paritetslånesystemet har skapat en stark ökning av låneskulderna. Jag pekade också på att, om utvecklingen fortsätter som hittills, statens ansvar för skuldökningen blir inte endast formellt utan kommer i sak att innebära ett framtida betalningsansvar från statens sida som inte var förutsatt när lånesystemet infördes. Mot denna bakgrund fann jag att det nuvarande bostadsfinansieringssystemet är i behov av en mer genomgripande översyn än som lämpligen bör göras inom paritetslåneutredningen, som är en expertutredning. Jag anmälde därför min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att en ny utredning skall tillsättas med uppgift att göra en mer grundläggande översyn av bostadsfinansieringen. I enlighet härmed förordar jag nu att sakkunniga tillkallas för att göra en sådan översyn.

De tekniska undersökningar som paritetslåneutredningen f.n. har i uppdrag att göra beträffande utvecklingen av skuldökning och amorteringstider vid olika alternativ i fråga om paritetstal, räntenivå och basannuitet utgör en utgångspunkt för den genomgripande översyn som jag nu förordar. Det synes därför lämpligt att paritetslåneutredningens uppdrag upphör och att undersökningarna fullföljs av de sakkunniga. I de tekniska undersökningarna bör ingå även en prövning av grunderna för beräkning av paritetstalet.

Paritetslånesystemet tillgodoser som jag förut har nämnt bl. a. syftena att göra de årliga bostadskostnaderna oberoende av marknadsriintans fluktuationer och att skapa paritet mellan bostadskostnaderna för bostäder som har tillkommit vid skilda tidpunkter. Dessa syften är enligt min mening så väsentliga att det bör vara en utgångspunkt för de sakkunnigas arbete att reformer i fråga om bostadsfinansieringen bör utformas så att dessa syften tillgodoses även i fortsättningen. Även om det på grund härav ter sig naturligt att undersöka möjligheterna till reformer inom det nuvarande systemets ram, bör utredningsarbetet bedrivas så att alternativ till paritetslånesystemet blir belysta och prövade.

Vad först angår möjligheterna till reformer inom det nuvarande lånesystemet bör de sakkunniga undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att systemet skall inrymma garantier för att skuldökningen blir av måttlig omfattning och att skulderna normalt blir återbetalade under en rimlig omloppstid för statslånen. Detta är enligt min mening en nödvändig förutsättning för att lånesystemet skall kunna behållas.

Omloppstidens längd är alltså en viktig faktor i paritetslånesystemet. Därutöver är det, om man betraktar de två faktorerna ränta och paritetstal

som i stort sett givna av den faktiska utvecklingen i fråga om räntenivå och hyggnadskostnader, endast den återstående faktorn i lånesystemet, basannuiteten, som kan användas för att åstadkomma erforderliga korrigeringar inom systemets ram. I direktiven för paritetslåneutredningen framhöll jag att utrymmet för höjningar av basannuiteten är begränsat av bostadssociala hänsyn. En bedömning av detta utrymme, som är grundläggande för de sakkunnigas överväganden, påverkas i betydande utsträckning av den nyligen genomförda reformering av bostadstilläggen som jag strax återkommer till. Bedömningen bör ske i nära samråd med boendeutredningen (In 1970: 36).

I den mån bedömningen leder fram till att det hyrespolitiska utrymmet inte medger så stor höjning av basannuiteten som behövs, torde garantier för den eftersträfvade omloppstiden inte kunna erhållas på annat sätt än genom ekonomiska tillskott till systemet vid sidan av låntagarnas årliga betalningar eller åtgärder av annat slag som jag återkommer till i det följande.

Ett sätt att ge sådana tillskott är en partiell återgång till generella subventioner över budgeten. Det innebär visserligen att ett av syftena med paritetslånesystemet — att möjliggöra en långivning utan sådana subventioner — inte kan tillgodoses. Det bör emellertid observeras att den nuvarande skillnaden mellan nominella lånekostnader och basannuiteten till väsentlig del beror på en av utvecklingen betingad hög räntenivå som inte var förutsedd när systemet infördes. Om man finner att det inte är möjligt att nu belasta de boende med hela denna räntekostnad, kan övervägas om systemet bör kompletteras med någon form av generella subventioner som utjämnar skillnaden mellan denna höga räntenivå och en nivå som är acceptabel från hyrespolitisk synpunkt. Bland tänkbara vägar för att komplettera paritetslånesystemet med generella subventioner vill jag nämna två. Den ena är att helt eller delvis kompensera låntagarna för nödvändig höjning av basannuiteten genom direkta bidrag över budgeten och den andra att minska behovet av basannuitetshöjning genom sänkning av den nominella räntan på de statliga bostadslånen.

De sakkunniga bör som jag förut har framhållit pröva även alternativ till paritetslånesystemet. Vid en sådan prövning bör de sakkunniga främst undersöka möjligheterna att övergå till ett system med nominella lånevillkor. Även detta alternativ får hyrespolitiska effekter som kan behöva reduceras genom generella subventioner. Dessa kan ha formen av direkta bidrag, vilkas storlek klart framgår och som successivt trappas ned i takt med husens stigande ålder. Systemet måste utformas så att det inte kommer i konflikt med hyreslagens regler om bruksvärdehyror samtidigt som det är angeläget att systemet inte ger utrymme för betydande överskott i fastighetsförvaltningen. Också ett nominellt system måste med andra ord ha inslag av kostnadsparitet mellan hus av olika årgångar.

Vid sina överväganden i fråga om valet av lånesystem och metod för eventuellt erforderlig subventionering bör de sakkunniga ingående belysa de hyrespolitiska, lånemässiga och statsfinansiella konsekvenserna av olika lösningar. Behovet att differentiera eventuella subventioner bör prövas mot bakgrund av de effekter gällande skatteregler har på bostadskostnaderna. Chefen för finansdepartementet avser att inom kort föreslå att bostadsskattfrågorna utreds. De nu tillkallade sakkunniga bör i sitt arbete samråda med den utredning som sålunda avses komma till stånd.

Jag vill i detta sammanhang erinra om det betydande bostadssociala stöd som numera utgår till barnfamiljerna i form av statliga och kommunala

bostadstillägg. De kommunala tilläggen utgår vid fullt bidrag med 80 % av den bostadskostnad som överstiger 400 kr. per månad, dock med en maximering av den bidragsberättigande hyran. Bidragsbeloppen reduceras vid stigande inkomster. Bedömningen av omfattningen och inriktningen av ett eventuellt generellt bostadsstöd måste självfallet — liksom utrymmet för höjning av basannuiteten — göras med beaktande av de särskilda selektiva insatser som sålunda sker genom bostadstilläggen. Jag vill tillägga att familjepolitiska kommittén i betänkandet (SOU 1972:34) Familjestöd har redovisat hur bostadstilläggssystemet kan utvidgas till att omfatta även låginkomstgrupper utan barn.

Om de sakkunnigas överväganden i de nu nämnda huvudfrågorna skulle leda fram till uppfattningen att paritetslånesystemet bör behållas, bör — som jag framhöll redan i direktiven för paritetslåneutredningen — observeras att systemet är delvis svåröverskådligt och inrymmer vissa tillämpningsproblem. Bokföringsfrågan är ett exempel härpå. I nämnda direktiv pekade jag också på andra sådana problem, bl.a. de som har samband med räntekostnader under tiden från husets färdigställande till utbetalningen av statslånet och med varierande räntekostnader för hus som har färdigställts under samma år samt frågan om förräntning och amortering av egen kapitalinsats och frågan om av paritetshänsyn motiverade minskningar av räntelånen.

Ytterligare problem har aktualiserats under behandlingen av frågan rörande lagstiftningen om bokföring av paritetslån och den därmed sammanhängande frågan om statens ansvar för lånesystemet. Dessa problem knyter närmast an till en eftergiftssituation och gäller bl.a. den då föreliggande latent skatteskulden, behandlingen av det egna kapital som låntagaren har satt in och förhållandet mellan egnahemsägare med paritetslån resp. nominellt lån. Även om dessa problem reduceras med den utgångspunkt som jag har angett beträffande omloppstiden för bostadslånen, blir de inte helt undanröjda för det fall att en eftergiftssituation aktualiseras före utgången av den normala amorteringstiden.

De sakkunniga bör kartlägga nu nämnda och andra liknande problem och söka finna lösningar på dem som undanröjer de påtalade olägenheterna och tillgodoser rimliga krav på klarhet och överskådlighet i lånesystemet.

Varje större förändring av paritetslånesystemet torde liksom en övergång till ett helt nytt lånesystem komma att medföra övergångsproblem beträffande de lån som har beviljats enligt nu gällande regler. De sakkunniga bör pröva om och hur dessa lån kan anpassas till nya regler och vilka övergångsanordningar som kan behövas för att reglera vid övergången befintliga skulder.

Bland övriga frågor som, oavsett valet av lånesystem, är av betydelse för kreditförsörjningen inom bostadsbyggandet vill jag nämna följande.

Riksdagen har vid flera tillfällen i enlighet med uttalanden av statsutskottet och civilutskottet givit uttryck för uppfattningen att de fördelar som från bostadssektorns synpunkt är förenade med en statlig totalfinansiering av bostadsbyggandet — varmed avses att statslånet täcker hela kreditbehovet intill den övre lånegränsen — är så påtagliga att de bör avstås endast av mycket tungt vägande skäl. Grunden för denna uppfattning har främst varit att bostadsbyggandets finansiering härigenom skulle underlättas. Jag vill i detta sammanhang peka på att en totalfinansiering skulle skapa gynnsammare förutsättningar för omfördelning av kapitalkostnaderna och ha väsentlig betydelse för bl.a. avvägningen av amorteringstiden. Samtidigt bör dock beaktas att överenskommelser har träffats mellan företrädare för

kreditinstituten och regeringen för att säkerställa kreditgivningen under byggnadstiden. Vidare har överenskommelse nyligen träffats om bildande av ett för de statliga bankerna och vissa affärsbanker m.fl. gemensamt hypoteksinstitut för att skapa en rationellare ordning för den långfristiga fastighetsfinansieringen, varigenom möjligheterna till friktionsfria avlyft av byggnadskrediter kommer att förbättras. Frågan om totalfinansiering inom bostadsbyggandet bör tas upp till prövning av utredningen mot denna bakgrund. Prövningen bör grundas på ingående kartläggningar och överväganden av konsekvenserna i olika hänseenden av en totalfinansiering. Härvid bör de sakkunniga bl.a. belysa skillnaderna mellan en totalfinansiering som omfattar endast fastighetslånen och en ordning som inbegriper även byggnadskrediterna i totalfinansieringen. Jag vill erinra om att delegationen för bostadsfinansiering i betänkandet (SOU 1968:30) Bostadsbyggandets planering och kreditförsörjning har redovisat vissa utredningar i frågan om totalfinansiering. Vidare bör de sakkunniga på denna punkt samråda med kapitalmarknadsutredningen.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att till prövning ta upp även andra frågor rörande bostadsfinansieringen än de nu nämnda. Arbetet bör bedrivas skyndsamt och delförslag kunna läggas fram, om det anses motiverat. Framlagda förslag bör åtföljas av noggranna beräkningar av de ekonomiska följder som förslagen får på både kort och lång sikt. Förslag till författningstext bör bifogas.

Som jag förut har nämnt bör de sakkunnigas hyrespolitiska bedömningar ske i nära samråd med boendeutredningen. Sådant samråd bör ske även i andra frågor som har samband med boendeutredningens arbete.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

29. Kommittén (In 1972:04) för översyn av arbetsmarknadsutbildningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 september 1972 för översyn av arbetsmarknadsutbildningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 23 september 1972):

Ordförande:

Rehnberg, K. Bertil, generaldirektör

Ledamöter:

Gustavsson, K. Rune, socionom, led. av riksdagen

Larsson, A. Lennart, utbildningschef

Larsson, Matts Bergom, direktör

Olsson, H. S. Artur, skolråd

Pettersson, Björn G., ombudsman

Wiklund, Bengt O., journalist, led. av riksdagen

Experter:

Hellström, E. Emil, undervisningsråd (fr.o.m. den 15 december 1972)

Håkansson, Håkan E., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 15 december 1972)

Ringholm, Bosse J. K., f.d. förbundsordförande (fr.o.m. den 15 december 1972)

Sekreterare:

Bernhardsson, K. Göte E., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Lundberg, Elisabeth H., kanslisekreterare

Reuterswärd, Anders P.E., kanslisekreterare

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 3 tr. Postadress: Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000

Direktiv (anförande av statsrådet Holmqvist till statsrådsprotokollet den 8 september 1972):

Arbetsmarknadsutbildning är densammanfattande benämningen på sådan utbildning som meddela s vuxna personer av sysselsättningspolitiska skäl. En grundläggande förutsättning för beviljande av arbetsmarknadsutbildning är att den sökande är arbetslös eller löper risk att bli arbetslös. Arbetsmarknadsutbildningen, som är kostnadsfri för den enskilde, anordnas enligt kungörelsen (1945:445) angående yrkesutbildningskurser för arbetslösa (ändrad senast 1971:818) eller utgörs av yrkesutbildning i framför allt det ordinarie utbildningsväsendet. De ekonomiska villkoren för eleverna under utbildningen regleras i arbetsmarknadskungörelsen (1966:368, omtryckt 1972:300). Reglerna syftar till att ersätta elevens och i förekommande fall familjens kostnader för uppehållet under utbildningstiden. Normalt utgår stödet helt i form av bidrag.

Arbetsmarknadsmyndigheten bedömer behovet av arbetsmarknadsutbildning för den enskilde sökanden och arbetsmarknadsutsiktarna inom det aktuella yrket efter utbildningen. En betydande del av arbetsmarknadsutbildningen äger rum med utnyttjande av ledig kapacitet inom det ordinarie utbildningsväsendet. Tyngdpunkten i arbetsmarknadsutbildningen är emellertid förlagd till ett 50-tal särskilda kurscentra runt om i landet. Dessa drivs av skolöverstyrelsen. Utbildning anordnas också direkt ute i företagen.

Den nuvarande inriktningen av arbetsmarknadsutbildningen har sin grund i statsmakternas beslut år 1966 om arbetsmarknadspolitikens inriktning (prop. 1966:52, SU 1966:107, BaU 1966:27, rskr 1966:251). De riktlinjer som då lades fast innebar för arbetsmarknadsutbildningens del att en redan tidigare inledd uppmjukning av det s. k. arbetslöshetskriteriet accentuerades. Begreppet risk för arbetslöshet fick en mera vidsträckt innebörd än tidigare och försöksverksamhet med utbildning till bristyrken av även icke arbetslösa inleddes. I propositionen underströks att arbetsmarknadsutbildningens primära roll är att bekämpa och förebygga arbetslöshet. Vid sidan härav tillmättes utbildningen stor betydelse för att underlätta struktumvandlingen och avhjälpa akut arbetskraftsbrist i ett yrke. Utbildningens betydelse för att hjälpa låginkomsttagare till bättre inkomster framhävdes. Frågan om en mer väsentlig utbyggnad av utbildningsverksamheten för icke arbetslösa måste dock, hette det i propositionen, ses som

en del av det frågekomplex som gäller vuxenutbildningens framtida organisation och omfattning över huvud taget. Den ökade omskolningen av icke arbetslösa fick mot denna bakgrund formen av en försöksverksamhet som kunde ge erfarenheter för att längre fram bedöma vuxenutbildningens roll inom arbetsmarknadspolitiken.

I stora drag kan utvecklingen sedan år 1966 beskrivas på följande sätt. Takten i omställningarna inom näringslivet har ökat, vilket inneburit bl. a. att ett ökat antal personer under senare år berörts av varsel om nedläggning och permittering. Detta förhållande i förening med de positiva erfarenheterna av arbetsmarknadsutbildningen som medel att stödja arbetstagarna i omvandlingsprocessen har föranlett en kraftig utbyggnad av arbetsmarknadsutbildningen. Budgetåret 1959/60 deltog 14 200 personer, inberäknat alla som berördes under året. Antalet hade budgetåret 1965/66 stigit till 46 000 personer och budgetåret 1971/72 till totalt ca 120 000 personer. Antalet läroplaner för arbetsmarknadsutbildning uppgår f. n. till drygt 350. Den genomsnittliga kurstiden är ca 25 veckor.

Till en början omfattade arbetsmarknadsutbildningen huvudsakligen omskolning av arbetslösa från ett manuellt yrke till ett annat manuellt yrke. Alltjämt svarar denna typ av utbildning för en betydande andel av den totala utbildningen. Efter hand har dock inriktningen på tjänsteyrken av skilda slag ökat. Ett annat karakteristiskt drag i de senare årens utveckling är att arbetsmarknadsutbildning har blivit ett allt viktigare instrument för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för personer som tidigare har saknat eller endast tillfälligt haft förvärvsarbete. En betydande del av resurserna har avdelats för personer med fysiska och psykiska handikapp som inte kan få stadigvarande arbete utan stöd av särskild utbildning. Ca en fjärdedel av antalet elever i arbetsmarknadsutbildning har hänvisats dit via arbetsvården.

Andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildning har ökat kontinuerligt och uppgår nu till 40—50 % av hela antalet elever, jämfört med 15—20 % förtio år sedan. I stor utsträckning är det fråga om gifta kvinnor som inte på lång tid har haft förvärvsarbete. För dem innebär arbetsmarknadsutbildningen en sluss tillbaka till förvärvslivet. Ofta kombineras därvid den egentliga yrkesutbildningen med orienteringskurser av skilda slag.

De kontinuerliga uppföljningar av utbildningsresultaten som görs pekar på goda resultat. Av dem som slutförde en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning under år 1970 och för vilka uppgifter föreligger fick 73 % arbete inom yrkesområdet inom tre månader. Pågående undersökningar inom ramen för expertgruppens för arbetsmarknadsfrågor verksamhet kan förutsättas ytterligare belysa arbetsmarknadsutbildningens resultat och hur eleverna själva bedömer utbildningens effektivitet och utformning m. m.

Statens kostnad för varje utbildad elev varierar kraftigt beroende på bl. a. kursens längd och elevens familjeförhållanden. Kostnaden för att utbilda en elev under ett år, inkl. kostnader för uppehållet, kan uppskattas till genomsnittligt drygt 20 000 kr. De totala utgifterna över statsbudgeten för arbetsmarknadsutbildning har ökat från 245 milj. kr. budgetåret 1966/67 till 690 milj. kr. budgetåret 1971/72.

Sammanfattningsvis har utvecklingen inneburit en kraftig volymmässig expansion. Stora grupper har genom omskolning fått ny sysselsättning i expanderande branscher och i bättre betalda yrken. Personer som varit handikappade i arbetslivet har fått hjälp till inträde på arbetsmarknaden. En betydande del av resurserna har disponerats för att stödja personer som efter lång tids bortovaro från arbetsmarknaden har sökt sig tillbaka dit.

Detta har inneburit ökade familjeinkomster för de utbildade samtidigt som besvärande rekryteringsproblem på arbetsmarknaden har kunnat mildras.

Som jag anförde vid min anmälan av medelsbehovet för arbetsmarknadsservice i prop. 1972:1 (bil. 13, s. 105) finns det nu anledning att genom särskilt tillkallade sakkunniga göra en analys av arbetsmarknadsutbildningens hittillsvarande resultat. Se över de former för utbildningen som har utvecklats samt fastställa mål och medel för den fortsatta verksamheten. Översynen bör mot bakgrunden av de stora förändringar som skett på utbildningens område, främst grundskolans utbyggnad och yrkesutbildningens omdaning, i första hand innefatta en samlad redovisning och värdering av utvecklingen av arbetsmarknadsutbildningen sedan år 1966. Förutom en analys av hur den enskildes sysselsättnings- och inkomstförhållanden påverkas av genomgången arbetsmarknadsutbildning bör värderingen omfatta en bedömning av arbetsmarknadsutbildningens långsiktiga effekter i skilda hänseenden. Särskild uppmärksamhet bör ägnas de nya former eller moment som har tillförts utbildningen från mitten av 1960-talet, t. ex. uppmjukningen av arbetslöshetskriteriet och införandet av bristyrkesutbildning. Vidare bör översynen i denna del ta sikte på att kartlägga betydelsen för den enskilde och för utbildningens effektivitet av att s.k. anpassningskurser och undervisning i allmänna ämnen har införts i undervisningen.

Med arbetsmarknadsutbildning bör även i fortsättningen förstås sådan utbildning som meddelas vuxna personer av sysselsättningspolitiska skäl, dvs. när arbetslöshet eller risk för arbetslöshet är för handen. Det betyder antingen sådan direkt yrkesanpassad utbildning som medför omskolning från ett yrke till ett annat med i huvudsak samma allmänna utbildningsbakgrund, sådan orienterande, kompletterande eller yrkesanpassande utbildning som erfordras för att få lämpligt arbete när en person efter lång frånvaro söker återinträde på arbetsmarknaden eller sådana korta kompletterande, direkt yrkesanpassade kurser som är nödvändiga när en person trots fullgjord utbildning inte kan få arbete.

En viktig uppgift blir att med utgångspunkt i nuvarande grundläggande kriterium för rätt till arbetsmarknadsutbildning och till de bidrag som är knutna här till, nämligen att sökanden är eller löper risk att bli arbetslös, söka bedöma om nuvarande regler och tillämpningsbestämmelser är tillfredsställande i fråga om den enskildes rätt att komma i fråga för arbetsmarknadsutbildning. Bedömningen av denna fråga bör göras mot bakgrunden av den allmänna definition av begreppet arbetsmarknadsutbildning som jag nyss har angett. Målet måste vara att åstadkomma en klar, arbetsmarknadspolitiskt förankrad gränsdragning mot annan vuxenutbildning.

Det har gjorts gällande att dessa gränsdragningsproblem redan nu är så omfattande att en lösning kan nås endast genom att arbetslöshet som kriterium för rätt till utbildningsbidrag avvecklas och att alla med mindre än nioårig grundskola får sådan rätt. Som har redovisats bl. a. i en debattskrift (SOU 1971:80), utgiven av kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX), skulle emellertid en generell rätt för var och en att komplettera sin utbildning upp till grundskolenivå medföra ytterst betydande resursanspråk. Dessa torde inte i första hand böra tillgodoses i de organisatoriska former som har vuxit fram för arbetsmarknadsutbildningen eller med de resurser som avdelats för dessa utbildningsbehov. En utgångspunkt för de sakkunnigas arbete i denna del bör i stället vara att eftersatta grundläggande utbildningsbehov av stor omfattning måste bedömas i ett vidare samman-

hang. Sådana överväganden sker i fråga om vuxna i första hand inom SVUX, med vilken de sakkunniga bör samråda i här berörda frågor. Arbetsmarknadsutbildningen bör som jag har framhållit nyss även framdeles ha en direkt arbetsmarknadspolitisk motivering.

Arbetsmarknadsutbildning bör alltså även framdeles enligt huvudregeln vara avsedd för personer som är arbetslösa eller löper risk att bli arbetslösa. I individuella fall kan det vid bedömningen av risken för arbetslöshet vara motiverat att med hänsyn till vederbörandes ålder, yrke m. m. medverka till att yrkesbyte sker redan innan akut risk för arbetslöshet kan anses föreligga generellt för de anställda i yrket eller företaget. Om rätt till arbetsmarknadsutbildning kunde grundas på en sådan tillämpning i individuella fall av begreppet risk för arbetslöshet skulle en sådan persons utsikter förbättras att konkurrera om och övergå till arbete inom ett område där utvecklingen förväntas skapa förutsättningar för en ökad trygghet i sysselsättningen. Ett annat syfte skulle vara att underlätta en övergång till annat yrke för den som under många år varit anställd i ett psykiskt eller fysiskt påfrestande yrke även om den anställde inte med hänsyn till yrkets art löper risk på kort sikt att bli arbetslös. Därigenom skulle man i tid kunna undvika en sådan förslitning som kan medföra vårdbehov eller särskilda åtgärder i fråga om sysselsättningen. De sakkunniga bör — även om svårigheterna att bedöma de individuella riskerna för arbetslöshet i ett något längre perspektiv är uppenbara och sätter en gräns för vad man kan åstadkomma i detta avseende — analysera effekterna av sådana förändringar av kriteriet för arbetsmarknadsutbildning som här har beskrivits.

Utbildning i allmänna ämnen i åtta veckor lämnas numera vid samtliga kurscentra. Denna undervisning har tillkommit främst som ett led i en god yrkesutbildning men kan också sägas vara en form av prioriterad vuxenutbildning avsedd för dem som riskerar att i första hand slås ut från arbetsmarknaden. Fortløpande undersökningar har skett rörande de pedagogiska erfarenheterna av dessa utbildningsmoment. Erfarenheter och resultat av denna allmänna utbildning bör nu bedömas i ett sammanhang. En angelägen uppgift är härvid att med arbetsmarknadspolitiska utgångspunkter söka bedöma behovet av att den som drabbas av arbetslöshet inte endast utbildas för en ny uppgift i arbetslivet utan samtidigt får en förstärkt grundutbildning som syftar till att öka motståndskraften mot nya påfrestningar som kan möta på arbetsmarknaden. Härvid bör beaktas de kontinuerliga förändringar i fråga om arbetslöshetens karaktär som bl. a. utredningen om kontant stöd vid arbetslöshet har pekat på.

Inte minst analysen av låginkomstutredningens undersökningar har visat på den stora betydelse som utbildningen och sysselsättningen har för storleken av den enskildes inkomster. Preliminära resultat av pågående forskningsverksamhet tyder på att genomgången arbetsmarknadsutbildning oftast medför inte oväsentliga inkomstökningar för personer som tidigare har haft låga inkomster. I riksesutskottets av riksdagen godkända utlåtande (InU 1971:33) i anledning av motioner till 1971 års riksdag, vari utskottet förordade en översyn av arbetsmarknadsutbildningen, anfördes att stora grupper arbetslösa med hjälp av arbetsmarknadsutbildningen har kunnat beredas ny och tryggare sysselsättning och att andra grupper har fått lättare att vinna inbegång på arbetsmarknaden. Samtidigt fann utskottet med hänvisning till det begränsade resultatet av bristyrkesutbildningen för icke arbetslösa, att arbetsmarknadsutbildningen inte har fått den fördelningspolitiska roll som förväntats.

De sakkunniga bör pröva den roll som arbetsmarknadsutbildningen kan

och bör spela som fördelningspolitiskt instrument, dvs. för att förbättra sysselsättning på arbetsmarknaden och med låga inkomster. Särskild uppmärksamhet bör i sammanhanget ägnas bristyrkesutbildningen. Försöksverksamheten med bristyrkesutbildning har kommit att omfatta ett relativt begränsat antal elever. Högst var antalet under budgetåret 1971/72 då 3 300 personer fick sådan utbildning. Den ringa omfattningen torde ha samband med att en arbetstagare som deltar i bristyrkesutbildning normalt förlorar i inkomst samt att det inte kan helt uteslutas att den utbildade står utan arbete vid utbildningens slut, om arbetsmarknadsläget hårdnar under utbildningstiden. Det bör nu finnas underlag för att mer samlat bedöma om bristyrkesutbildningen i dess nuvarande utformning är ett användbart arbetsmarknadspolitiskt medel eller om nya vägar bör prövas.

De sakkunniga bör pröva de former i vilka arbetsmarknadsutbildning f. n. meddelas. För att begränsa kostnadsutvecklingen är det av största vikt att lediga resurser inom det ordinarie utbildningsväsendet även i fortsättningen tas till vara. Med den inriktning på direkt yrkesanpassad utbildning som arbetsmarknadsutbildningen har och alltjämt bör ha föreligger emellertid inte sällan svårigheter att finna lämpliga utbildningsplatser som står till förfogande inom det ordinarie utbildningsväsendet.

Ett alternativ till att bygga upp permanenta egna resurser kan vara att hyra utbildningskapacitet. Sådan förhyrning sker f. n. hos frivilliga bildningsorganisationer och — i viss utsträckning — i företagen. I fråga om utbildning i företagen gäller att stöd till ett företags utbildning av anställda kan ske endast i särskild ordning för äldre och handikappade samt i samband med lokalisering av företag och utbyggnad av företag i norra Sverige. De sakkunniga bör utreda möjligheterna till och verkningarna av att i ökad utsträckning utnyttja ledig kapacitet vid företagen för omskolning eller annan arbetsmarknadsutbildning. Särskild uppmärksamhet bör ägnas de situationer då i en konjunkturavmattning stora anspråk ställs på vidgad arbetsmarknadsutbildning samtidigt som resursutnyttjandet i vissa branscher och vid vissa företag är lågt och utbildningsplatser följaktligen kan ställas till förfogande. En given utgångspunkt bör vara att företagen inte minskar eller avvecklar sina egna, normala utbildningsinsatser eller kostnaderna för dessa samt att utbildningen får sådant innehåll att den är användbar vid flera alternativa arbetsplatser.

Arbetsmarknadsutbildningen har genom formen för medelsanvisning medgett att expandera inom ramen för de resurser i fråga om lärare och lokaler som vid varje tillfälle har stått till förfogande eller som har kunnat uppböras i varje särskilt läge. Särskilt snabbt har arbetsmarknadsutbildningen expanderat vid konjunkturavmattningarna åren 1967—1968 och 1970—1971, vilket framgår av följande sammanställning över antalet personer som påbörjade utbildning under resp. år.

1965	31 000
1966	36 000
1967	48 000
1968	69 000
1969	71 000
1970	82 000
1971	94 000

Expansionen av utbildningen i en konjunkturedgång har i första hand till syfte att erbjuda den arbetslösa ett konstruktivt alternativ till överksamhet under arbetslöshetsperioden, varigenom hans ställning på arbetsmarknaden långsiktigt stärks.

Ett annat syfte är att man skall kunna möta den ökade efterfrågan på utbildad arbetskraft som inträffar i ett senare, mer expansivt konjunkturskede. Denna dubbla strävan motverkas av att personer som permitteras eller blir arbetslösa i konjunkturedgångar många gånger får högre ersättning från arbetslöshetskassorna än de får i utbildningsbidrag, eftersom bidraget beräknas utifrån vederbörandes försörjningbörd. Starka skäl talar för att tillfälliga arbetslöshetsperioder, konjunkturbetingade såväl som säsongsmässiga, utnyttjas för att utbildningsvägen långsiktigt förbättra den arbetslöses situation på arbetsmarknaden. Detta kan ske inte enbart genom omskolning utan också genom fortbildning och kompletterande utbildning som breddar yrkesregistret. Det finns således skäl som talar för att förmänera i samband med arbetsmarknadsutbildningen ses i samband med det kontanta stöd som utgår vid arbetslöshet. I fråga om arbetslöshetsunderstöd pågår f. n. överväganden med anledning av den s. k. KSA-utredningens förslag. Frågan om bidragssystemets utformning bör anstå tills dessa överväganden slutförts.

En annan fråga som de sakkunniga bör pröva är utbildningens organisation. Som jag förut har nämnt har arbetsmarknadsverket att bedöma utbildningsbehov och arbetsmarknadsutsikter samt att hänvisa elever till utbildning, medan skolöverstyrelsen i allmänhet handhar själva utbildningen. De sakkunniga bör utifrån nuvarande samrådsformer och planeringssystem överväga de lämpligaste formerna för samverkan mellan arbetsmarknadsmyndighet och utbildningsanordnare. Formerna för planering och samråd på det regionala och lokala planet mellan utbildningsmyndighet, arbetsmarknadsmyndighet och arbetsmarknadens parter har nyligen varit föremål för översyn på myndighetsnivå och resulterat i delvis nya former och regler. Det bör stå de sakkunniga fritt att i samband med sina bedömningar föreslå ytterligare förändringar av nuvarande organisation i syfte att göra beslutsformer och utbildningsformer ytterligare anpassade efter de ständiga förändringarna på arbetsmarknaden och väl samstämda med övrig utbildning. Vid översynen bör stor uppmärksamhet ägnas åt hur utbildningen för olika yrken regionalt och totalt skall dimensioneras. Dessa problem har nära samband med frågan i vad mån kurserna skall vara specialinriktade eller ha ett mera allmängiltigt innehåll resp. om utbildningen regelmässigt bör indelas i etapper. Sådana överväganden kan också aktualisera ytterligare åtgärder för att på planeringsstadiet stärka samarbetet med arbetsmarknadens parter och andra intressenter samt elevernas eget inflytande på utbildningen m. m.

Vad jag har anfört i det föregående utgör inte en fullständig förteckning över aktuella frågor inom arbetsmarknadsutbildningen. Utredningen bör vara oförhindrad att ta upp även andra frågor. Slutsatser och förslag som översynen kan leda till bör kunna läggas fram i form av delförslag.

I sitt arbete bör de sakkunniga inhämta och pröva erfarenheter från andra länder av sådan utbildning som närmast motsvarar arbetsmarknadsutbildningen.

De sakkunnigas förslag bör åtföljas av kostnadsberäkningar samt i förekommande fall författningsförslag. Nu gällande författningar på området bör ses över.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

30. Byggarbetsgruppen (In 1972:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1972 med uppdrag att planera åtgärder i fråga om sysselsättningen på kort sikt inom byggnadsverksamheten:

Ordförande:

Berggren, G. Rune, statssekreterare

Ledamöter:

Andersson, J. Gunnar D., överdirektör

Elison, Magnus, L., byråchef

Jacobsson, K. Erling, förste inspektör

Jönsson, Börje, N., andre förbundsordförande

Olofgörs, H. Gunnar H., direktör

Sekreterare:

Jacobsson, K. Erling, förste inspektör

Lokal: Inrikesdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Gruppen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

Civildepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommitté avslutat sin verksamhet under 1972:
7

1. Göteborgsutredningen (In 1963:49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1962 och den 7 december 1962 för utredning av frågan om Göteborgs kommuns samgående med Göteborgs och Bohus läns landstingskommun m.m.:

Utredningsman:

Svenson, S. Göte, statssekreterare

Experter:

Lindberg, Carl-Otto A., länsassessor

Neergaard, Erik A., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 februari 1972)

Sekreterare:

Hägglund, John E., förste länsassessor

Representanter för Göteborgs och Bohus läns landstingskommun:

Andersson, J. O. Erling, kamrer

Bjerrek, Bertil, landstingsråd

Eliasson, Anders H., häradsdomare

Gustafsson, M. Gunnar, ombudsman, led. av riksdagen

Svenungsson, Arne A. D., lantbrukare, f.d. ledamot av I kamm.

Representanter för Göteborgs kommun:

Bergqvist, G. Holger, kommunalråd

Gunne, Stig E., byråchef

Hedlund, Bengt N. R., kommunalråd

Johannesson, Erik R., kommunalråd

Ström, A. Lennart, kommunalråd

Lokal: Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Fack, 403 10 Göteborg
2, tel. 031/17 22 80 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej ursprungligen meddelats. Tilläggsdirektiv, se 1971 års riksdagsberättelse C 7.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tre sammanträden. Därjämte har den sakkunnige haft överläggningar med representanter för arbetsgrupper som parterna har tillsatt för att biträda i utredningens arbete.

Utredningens verksamhet har huvudsakligen varit inriktad på att åstadkomma avtalsreglerat samarbete mellan parterna. I enlighet med förslag av den sakkunnige har parterna träffat huvudavtal om samverkan i landstingskommunala angelägenheter och därutöver ett särskilt samordningsavtal om arbetsvård. Förslag till ytterligare ett antal samordningsavtal beräknas föreligga under våren 1973.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

2. Landstingens arkivutredning (In 1964:26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för utredning rörande gallring i landstingskommunernas arkiv och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juli 1963):

Ordförande:

Petrini, K. H. (Hasse), f.d. landsarkivarie

Ledamot:

Danielsson, Gunnar G., förste sekreterare

Expert:

Hall, Paul F. L., överläkare

Sekreterare:

Frisk, Jan, arkivarie

Lokal: Svenska landstingsförbundet, Gävlegatan 16, Box 6606, 113 84 Stockholm, tel. 23 65 60 samt 031/11 54 10 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1964 års riksdagsberättelse In 26.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 14 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

3. Exekutionsväsendets organisationsnämnd (In 1965:29) (EON)

Inrättad genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 maj 1964 för rådgivande och samordnande uppgifter i samband med genomförandet av förstatligandet och omorganisationen av exekutionsväsendet:

Ordförande:

Svenson, S. Göte, statssekreterare

Ledamöter:

Djurberg, L. G. Håkan, överdirektör

Frykholm, Nils O., kronofogde

Hallman, Eric R., överdirektör
Larsson, Sven A. A., departementsråd
Majberg, Karl G. V., ombudsman

Experter:

Cederstrand, Jan Erik, kronofogde
Dahl, Sonja E. S., byrådirektör (t.o.m. den 2 juni 1972)
Florin, Claes B., t.f. byrådirektör (t.o.m. den 2 juni 1972)
Forthuber, Béla T., organisationsdirektör (fr.o.m. den 13 november 1972)
Henebäck, Lars H., kronokommissarie (fr.o.m. den 5 februari 1972)
Johansson, Karl-Erik V., f.d. förste länsassessor (t.o.m. den 1 april 1972)
Jonsson, J. Gunnar E., kronokommissarie (fr.o.m. den 7 oktober 1972)
Lorichs, O. F. Ludvig, f.d. landssekreterare
Lundberg, C. Åke, t.f. kronofogde (fr.o.m. den 1 december 1972)
Mark, K. Ebbe, R. R:son, länsassessor (fr.o.m. den 14 april 1972)
Rosenqvist, Sven-Olov, t.f. kronofogde (fr.o.m. den 7 oktober 1972)
Sandberg, K. G. Arnold, landsarkivarie
Steffner, Bengt G., kronofogde
Trotzig, C. Fredrik J., avdelningschef (fr.o.m. den 8 maj 1972)
Törnebohm, Yngve K. V., revisionsdirektör
Wedin, Nils A., kronodirektör

Chef för nämndens kansli:

Djurberg, L. G. Håkan, överdirektör

Lokal: Tritonvägen 17, Fack, 171 20 Solna, 1, tel. 98 15 20

Direktiven för nämnden, se kungörelse 1964:848.

Enligt kungörelsen (1964:848) om fullgörande tills vidare av uppgifter som ankommer på centralmyndigheten för administration och förvaltning av exekutionsväsendet fullgör EON t. v. de uppgifter som ankommer på sådan myndighet. I denna egenskap har nämnden bl. a. utfärdat föreskrifter och anvisningar m. m. beträffande den exekutiva verksamheten hos kronofogdemyndighet och länsstyrelse samt handlagt administrativa och kamerala ärenden angående kronofogdemyndigheternas organisation och personal. EON har anordnat kurser för utbildning av kronofogde-, exekutions- och biträdespersonal och en kronofogdekonferens. EON har även på annat sätt bedrivit rådgivande och vägledande verksamhet för kronofogdemyndigheterna i administrativa och kamerala samt jämväl för länsstyrelserna i exekutionsrättsliga frågor. EON har ombesörjt tryckning, lagerhållning och distribution av flertalet av dels de blanketter som används vid kronofogdemyndigheterna, dels de blanketter som används av länsstyrelserna vid fastighetsexekution. Kungl. Maj:t har under året uppdragit åt EON att utarbeta förslag om indelning av landet i kronofogdedistrikt samt om arbets- och personalorganisationen inom kronofogdedistrikt, m. m. Uppdraget skall fullgöras med utgångspunkt från riktlinjerna i det prin-

cipförslag om ny indelning av landet i kronofogdedistrikt, som har lagts fram av Kungl. Maj:t i prop. 1972: 1, bil 14, s 29—31, och med beaktande av dels civilutskottets uttalande i frågan i betänkandet 1972: 7, dels — i den utsträckning det bedöms erforderligt — erfarenheter av försöksverksamheten med automatisk databehandling (ADB) inom exekutionsväsendet. Uppdraget har påbörjats. EON har fortsatt utvecklingsarbetet beträffande ett ADB-system för exekutionsväsendet. Under året har utredning avlämnats till Kungl. Maj:t angående behovet av att göra systemet terminalorienterat, sambandet mellan folkbokföring, taxering, debitering och indrivning, ansvarsfördelningen i systemet mellan central, regional och lokal myndighet, möjligheterna till rationell redovisning och revision samt effektivitetsvinster på grund av ADB-systemet.

Riksdagen har den 5 maj 1972 med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i nämnda proposition beslutat, att centralmyndighetsuppgifterna inom exekutionsväsendet skall inordnas i riksskatteverket. Beslutet innebär, att EON:s verksamhet upphör den 1 juli 1973.

4. Riksnämnden (K 1968:57) för kommunal beredskap

Förordnade genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1967 för att handlägga vissa centrala samordningsuppgifter rörande den kommunala beredskapsplanläggningen:

Ordförande:

Sundelin, Åke, generaldirektör

Vice ordförande:

Lundberg, Sten G. J., generaldirektör

Ledamöter:

Krona, Kurt, sektionschef (fr.o.m. den 10 mars 1972)

Nyqvist, N. Tore, länsöverdirektör

Tengroth, Karl-Erik, direktör

Experter:

Bengtsson, Gunnar, bitr. försvarsdirektör

Björklund, Sven, byråchef

Krona, Kurt, sektionschef (t.o.m. den 9 mars 1972)

Kärne, Sigvard, byrådirektör

Lindeberg, Bengt, kammarättslagman

Sekreterare:

Falkehed, Sven A. L., avdelningsdirektör

Kansli: Civilförsvarsstyrelsen, Jämtlandsgatan 97, Fack, 162 10
Vällingby 1, tel. 372600

Direktiven för nämnden, se 1968 års riksdagsberättelse K 57.

Nämnden har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden och i studiesyfte hösten 1971 och våren 1972 besökt ett 10-tal kommuner, som genomfört eller hållit på med kommunal beredskapsplanläggning. Hittills har ett 70-tal färdigbildade kommuner planlagts. Under innevarande budgetår planläggs ytterligare ett 20-tal. Ungefär 180 kommuner återstår att planlägga.

Nämndens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

5. Bygglagutredningen (K 1969:55)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 mars 1968 för översyn av byggnadslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 3 maj 1968, den 30 december 1971 och den 6 maj 1972):

Ordförande:

Netzén, K. Gösta, landshövding

Ledamöter:

Bergegren, Astrid, fröken, led. av riksdagen

Hörlén, S. Ingemar (Inge), borgarråd

Lauritz, L. Yngve, kommunstyrelseordförande

Lidgard, H. Bertil I., jur. kand., led. av riksdagen

Nilsson, Jan-Ivan N., lantbrukare, led. av riksdagen

Tobé, Erik I., f.d. överlantmätare, led. av riksdagen

Experter:

Bouvin, J. Åke, rättschef

Delin, Lars A., rättschef (fr.o.m. den 11 november 1972)

Hagelstam, Stig L., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Hedman, Bengt, hovrättsassessor

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Millgård, E. Olof (Olle), överingenjör

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör (t.o.m. den 11 november 1972)

Sekreterare:

Årlin-Jussil, Ingrid S., arkitekt

Bitr. sekreterare:

Hedvall, Hans L., hovrättsassessor (t.o.m. den 30 april 1972)

Lokal: Civildepartementet, Jakobsgatan 26, 5 tr., Fack 103 20 Stockholm 16, tel. 763 1000 (sekreteraren samt experterna Hagelstam, Hedman och Millgård)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse K 55.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 10 december 1971):

Enligt 5 § byggnadslagen (1947:385) skall, för att mark skall få användas till tätbebyggelse, marken vid prövningen enligt byggnadslagen ha funnits från allmän synpunkt lämpad för ändamålet. Med tätbebyggelse förstås enligt 6 § sådan samlad bebyggelse som nödvändiggör särskilda anordningar för tillgodoseende av gemensamma behov. Möjligheterna att reglera annan bebyggelse — glesbebyggelse — är väsentligt mer begränsade. De viktigaste möjligheterna består i byggnadsförbud i anslutning till generalplan eller med stöd av naturvårdslagen (1964:822). Sådana byggnadsförbud är förknippade med bestämmelser om rätt till ersättning till markägare som till följd av förbuden hindras att bygga.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 mars 1968 tillkallade jag den 26 april 1968 sju sakkunniga för att utreda frågan om ett nytt system för den fysiska planeringen. De sakkunniga, som antagit namnet bygglagutredningen, skall enligt sina direktiv bl. a. överväga ett ökat inflytande från det allmännas sida när det gäller utvecklingen av glesbebyggelse. I direktiven anförts bl. a. att olägenheterna av s. k. fri glesbebyggelse redan nu är så betydande att övervägande skäl talar för att i princip all bebyggelse bör föregås av planläggning. I direktiven anförts vidare att utredningen i ett tidigt skede bör överväga i vad mån speciellt angelägna reformer kan med mindre ändringar eller kompletteringar av gällande lagstiftning byggas in i denna samt att utredningen snarast bör lägga fram de förslag som denna prövning ger anledning till.

Naturvårdskommittén (Jo 1970:28) skall enligt sina direktiv göra en översyn av naturvårdslagen. Översynen bör ske i nära samråd med bygglagutredningen. I direktiven erinras om att enligt naturvårdslagen markägaren eller nyttjanderättshavaren kan vara berättigad till ersättning av staten i samband med bildande av naturreservat, vid vägrat tillstånd samt i vissa andra situationer enligt i naturvårdslagen närmare angivna grunder. De sakkunniga bör pröva ersättningsfrågorna i hela dess vidd. Ersättningsfrågorna bör behandlas av de sakkunniga med förtur. Om det är lämpligt bör de sakkunniga kunna redovisa sina förslag i form av delbetänkande.

I prop. 1971:118 har föreslagits vissa åtgärder för att minska olägenheterna med en oregrerad glesbebyggelse. I sådant syfte har föreslagits en justering av tätbebyggelsedefinitionen så att denna får en mer framåtsyftande verkan, vilket får som effekt en viss vidgning av plankravet enligt 5 § byggnadslagen. Propositionen har i denna del bifallits av riksdagen (CU 1971:26, rskr 1971:309).

I prop. 1971:118 anfördes att de föreslagna åtgärderna inte skulle föregripa kommande överväganden på grundval av förslag från bygglagutredningen och naturvårdskommittén samt att avsikten med förslagen inte var att de skulle ersätta genomgripande reformer på grundval av kommittéernas arbeten. Vid sin behandling av propositionen tog riksdagens civilutskott upp frågan om riktlinjer för det fortsatta lagstiftningsarbetet på detta område. Utskottet anförde därvid.

Enligt vad som förutskickats får 1972 års riksdag ta ställning till frågor om en fysisk riksplanering. En sådan planering avser att ur riksintressenas synvinkel kartlägga anspråkskonflikter i fråga om markanvändningen i vid bemärkelse i syfte att få till stånd en bättre hushållning med landets samlade marktillgångar. Även om statsmakterna ännu inte tagit ställning till principerna för en fysisk riksplanering och även om en sådan i stor utsträckning endast får vägledande betydelse är det dock uppenbart att planeringens rikskaraktär kommer att i vissa fall framkalla behov av nya och bättre medel

för att påverka markanvändningen. Riksplaneringen torde också ge önskvärda möjligheter att på ett tidigare stadium än hittills förutse konkurrensanspråk — sålunda anspråk inom även inte detaljplanlagda områden. Behovet av en ändamålsenlig hushållning med markresurserna blir mot bakgrunden av landets samlade intressen vidare än det behov som avses tillgodosett genom propositionsförslaget.

Enligt utskottets mening kan detta ökade behov tillgodoses endast om det i enlighet med 1947 års principer för tätbebyggelse slås fast att utnyttjande av mark för även glesbebyggelse förutsätter planmässiga överväganden från samhällets sida och att det sålunda tillkommer samhället att avgöra var och när även glesbebyggelse får ske. Riksdagen bör redan nu slå fast en sådan princip och uttala sig för att den bör ligga till grund för den lagstiftning som bör prövas i samband med att riksdagen tar ställning till principerna för en fysisk riksplanering.

En sålunda förordad princip innebär inte att glesbebyggelse som sådan skulle motverkas. Glesbebyggelse är och kommer att vara den enda lämpliga byggandeformen i stora delar av landet. Inte heller behöver principen medföra krav på en betungande prövning. Genom principen att markäganderätt inte innefattar någon generell befogenhet att använda marken för glesbebyggelse ges däremot möjlighet till en bedömning — i allmänhet mot bakgrund av översiktliga markhushållningsprogram uppgjorda av kommunerna eller av naturvårdsmyndigheterna — av i vad mån glesbebyggelse bör få komma till stånd.

Av den förordade allmänna principen följer att, om inom ett visst område glesbebyggelse enligt det allmännas bedömning inte kan medges, ersättning i fortsättningen inte skall utgå på grund härav. Denna konsekvens i ersättningshänseende omfattar givetvis inte värden som mark kan ha för annat ändamål än bebyggelse.

På motsvarande sätt som vid 1947 års bedömningar torde få konstateras att exploateringsrätt för glesbebyggelse hittills uppfattats som i princip fri och inskränkt endast av temporära förbud. Det skulle därför kunna anses som obilligt om markägare som hitintills på ett påtagligt sätt vidtagit åtgärder för att få till stånd en glesbebyggelse inte under en övergångstid skulle kunna ställa anspråk på ersättning. Övergångsregler i angivet syfte blir därför behövliga. Dessa bör utformas så att de inte medger spekulation eller missbruk.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan (rskr 1971: 309).

I anslutning till förarbetena för en fysisk riksplanering, utarbetas f. n. inom Kungl. Maj:ts kansli vissa lagförslag. Dessa avses skola läggas fram under första halvåret 1972 och efter remissbehandling bli underställda riksdagens prövning i samband med att riksdagen tar ställning till principerna för en fysisk riksplanering. I tilläggsdirektiv till naturvårdskommittén, som Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutat på föredragning av chefen för jordbruksdepartementet, förordas att förslag till lagstiftning i enlighet med de riktlinjer riksdagen uttalat sig för också bör utarbetas inom Kungl. Maj:ts kansli. På naturvårdslagens område inbegriper detta arbete framför allt frågan om ersättning till markägare och nyttjanderättshavare i fall då förbud mot bebyggelse meddelas eller tillstånd därtill vägras med stöd av lagen. Naturvårdskommittén har genom nämnda tilläggsdirektiv befriats från motsvarande del av sitt uppdrag. Också bygglagutredningen bör befrias från den del av dess uppdrag som motsvarar det lagstiftningsarbete som i

anledning av riksdagens uttalande bör utföras inom Kungl. Maj:ts kansli.

I bygglagutredningens direktiv sägs att utredningen vid sitt arbete skall utgå från att en riksplan som anger markanvändningen i stora drag kommer att finnas men att några detaljerade rättsverkningar inte synes behöva knytas till riksplanen. I en lag som reglerar planväsendet torde därför enligt direktiven bara böra anges att en riksplan skall finnas och att den skall tjäna till ledning vid regional och lokal fysisk planering. Att riksplanens intentioner fullföljs torde i tillräcklig utsträckning kunna tillgodose vid fastställelseprövningen av underliggande översiktsplaner.

Inom ramen för nyssnämnda lagstiftningsarbete inom Kungl. Maj:ts kansli övervägs f. n. vissa ändringar i byggnadslagens bestämmelser om generalplan. Ändringarna syftar till att ge Kungl. Maj:t befogenhet att föreskriva, dels att kommun skall upprätta generalplan och i vissa fall underställa denna för fastställelse, dels att generalplaneringen skall tillgodose vissa syften som läggs fast i den fysiska riksplaneringen. Bygglagutredningen bör med utgångspunkt i resultatet av detta lagstiftningsarbete och med ledning av de fortsatta erfarenheterna av en fysisk riksplanering överväga hur man generellt skall förknippa beslut grundade på den fysiska riksplaneringen med direkta rättsverkningar för kommuner och enskilda.

Ytterligare tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 7 april 1972):

Bestämmelser som ger samhället möjligheter att bevara från kulturhistorisk synpunkt värdefull bebyggelse finns i skilda delar av lagstiftningen.

Enligt 86 och 122 §§ byggnadslagen (1947:385; omtryck 1971:1088) kan länsstyrelsen förordna att nybyggnad inte får företas utan länsstyrelsens tillstånd inom område som inte ingår i stadsplan eller byggnadsplan, om området befinns böra skyddas med hänsyn till befintlig från historisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse.

Enligt 9 § byggnadsstadgan 1959:612; omtryckt 1971:1089) skall detaljplanläggning bl. a. ske så att den främjar en från allmän synpunkt lämplig utveckling inom det område, som planen skall avse. Dessutom skall enskildas intressen tillbörligen beaktas. Om inte särskilda omständigheter föranleder annat, skall mark avses för det ändamål för vilket den är mest lämpad med hänsyn till läge, terräng- och grundförhållanden samt övriga omständigheter. Enligt paragrafen skall bl. a. områden med bebyggelse med särskilt värde från historisk eller kulturhistorisk synpunkt om möjligt bevaras.

Byggnadslagstiftningen ger inte samhället någon möjlighet att hindra rivning av byggnader på den grunden att byggnaden har särskilt värde från kulturhistorisk eller liknande synpunkt. Byggnad, som bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick eller minnet av historiskt betydelsefull händelse och som med hänsyn därtill är att anse som synnerligen märklig, kan emellertid enligt lagen (1960:690) om byggnadsminnen förklaras för byggnadsminne av riksantikvarien. I samband med sådan förklaring skall riksantikvarien meddela skyddsföreskrifter som bl. a. skall ange i vilka delar byggnaden inte får ändras samt hur ägaren skall vårda byggnaden. Föreskrift får också meddelas om att område kring byggnaden skall hållas i sådant skick, att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Enligt 1 § första stycket 12 expropriationslagen (1917:189) får expropriation äga rum för att bevara historiskt eller kulturhistoriskt märklig bebyggelse eller märklig fast fornlämning eller för att bereda erforderligt utrymme däromkring.

Av det anförda framgår att lagstiftningen till övervägande del är inriktad på att skydda enstaka byggnader.

I motion 1971:832 har yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära utredning av frågan om skyddslagstiftning avseende kulturhistoriskt värdefulla bebyggelser och miljöer. Enligt motionen skulle syftet med den föreslagna lagstiftningen vara att skapa ett skydd för och garantera bevarande och iståndsättning av sådana bebyggelser och miljöer. Vid sin behandling av motionen anförde riksdagens kulturutskott (KrU 1971:26).

Som motionärerna framhållit är vi för närvarande inne i en period då olika omständigheter, framför allt ekonomiska och tekniska, snabbt aktualiserar genomgripande omdaningar av bebyggelsen i städer och tätorter — omdaningar som i många fall genomförts, i andra är under genomförande eller planeras och som ofta är så genomgripande att äldre miljöer helt ersätts av nya. Omdaningarna har många effekter som ligger i öppen dag, exempelvis förändringar i trafiksituationen, förbättringar i bostadsstandarden, förvandling av bostadskvarter till affärs- och kontorscentra, m. m. men också andra som tidigare uppmärksammats mindre men numera allt oftare ställs under debatt.

Motionärerna har enligt utskottets mening med all rätt pekat på vad kontinuitet i bebyggelsemiljö kan betyda för många människors känsla av trivsel och trygghet i tillvaron och samma synsätt kommer fram i flera av de remissyttranden som avgivits över motionen. Som exempel vill utskottet erinra om att socialstyrelsen i sitt yttrande betonat betydelsen för många människor av möjlighet till närkontakt med sådan miljö som bevarats från gångna generationer och dess kultur. I en tid av rationaliseringar och snabba förändringar i samhällsstrukturen torde behovet av relativt oföränderliga replipunkter i miljön vara stort, framhåller styrelsen.

Utskottet ser i motionen ett av många tecken på att synen på bevarandet av äldre bebyggelser och miljöer vidgats. Vid sidan av de kulturminnesvårdande intressen som tidigare dominerade har man efterhand fäst allt större vikt vid miljösynpunkter. Förskjutningen i synsättet innebär också att behovet av åtgärder blir annorlunda än tidigare. Den svenska byggnadsminneslagstiftningen ger inga möjligheter till effektiva åtgärder för bevarande av hela miljöer, den är helt inriktad på skydd av enstaka byggnader. Utskottet är ense med motionärerna och remissmyndigheterna om att frågan om skydd för hela bebyggelsemiljöer nu bör tas upp till ingående överväganden. Samtidigt är utskottet på det klara med att denna fråga kan och bör ses ur många aspekter.

Man måste analysera vilka kriterier som bör föreligga för att en miljö skall anses så värd att bevara att särskilda åtgärder bör tillgripas och likaså vad man vill uppnå med bevarandet. Man måste söka mot varandra väga de olika intressen som kan komma att hävdas i bevarandefrågorna. Det allmänna intresse av en kontinuitet i miljön som utskottet inledningsvis betonat kan i uppkommande aktuella fall tala för åtgärder i en riktning, medan bostadspolitiska och sociala synpunkter kan ge anledning till andra bedömningar av samma fall. Vad gäller bostadsområden måste man ha blicken öppen för de problem som kan uppkomma för dem som bor inom områden som man vill bevara och som därför förutsättes bli föremål för särskilda åtgärder.

En avvägningsfråga av stor praktisk betydelse är vilket inflytande som skall tillmätas de statliga organens miljö- och kulturminnesvårdande synpunkter, om dessa strider mot den uppfattning som företrädes av kommunerna.

Av avgörande betydelse när det gäller att bevara äldre miljöer är vidare de ekonomiska förutsättningar under vilka lagstiftningen skall verka. Utan ett genomtänkt och i praktiken fungerande finansieringssystem riskerar varje lagstiftning med ifrågavarande syfte att bli utan effekt.

Med den syn på bevarandefrågorna som här angivits är det enligt utskottets mening ofrånkomligt att bedömningen av dessa frågor får ingå som en viktig del i bebyggelseplaneringen. Det utredningsarbete som utskottet anser erforderligt bör bl. a. sikta till en samordning av olika författningskomplex så att de av utskottet i detta betänkande framhävda synpunkterna också blir beaktade i nämnda planering. Det bör i utredningsarbetet också övervägas hur man skall få fram nödvändiga ekonomiska förutsättningar för en förbättrad vård av bebyggelsen.

På grund av bl. a. det anförda hemställde utskottet att riksdagen skulle anhänga att Kungl. Maj:t låter verkställa den utredning av frågan om skydd för vissa bebyggelser och miljöer som utskottet förordat. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan (rskr 1971: 264).

En fullständig översyn av plan- och byggnadslagstiftningen pågår f. n. inom bygglagutredningen (K 1969: 55). 1965 års musei- och utställnings-sakkunniga (E 1966: 52, U 1968: 30) har bl. a. till uppgift att utreda målsättning och organisation för samhällets kulturminnesvård. Enligt direktiven bör de sakkunniga särskilt undersöka om gällande föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet i fråga om byggnadsminnesmärken och kyrkor m. m. kan samordnas och förenklas. Saneringsutredningen (In 1970: 26) har enligt sina direktiv att utreda frågan om sanering av det äldre bostadsbeståndet. Kungl. Maj:t har genom beslut den 5 december 1969 till utredningen överlämnat rskr 1969: 318 (jfr mot. 1969: I: 186 och 1969: II: 918 samt 3LU 1969: 45) om åtgärder till skydd för den medeltida miljön i Visby att övervägas vid fullgörandet av utredningsuppdraget. Utredningen har i augusti 1971 avgivit betänkandet (1971: 64 och 65). Sanering, varigenom de sakkunniga slutfört sitt arbete, utom i vad avser frågor rörande sanering av kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse.

Kulturutskottet har i sitt av riksdagen godkända betänkande (KrU 1971: 26) anfört att utskottet skulle finna det naturligt om den utredning som utskottet förordat av Kungl. Maj:t inordnades i den översyn av lagstiftningen om den fysiska planeringen som f. n. pågår inom bygglagutredningen.

Jag anser att bygglagutredningen bör få i uppdrag att i sitt arbete överväga de synpunkter på skydd för kulturhistoriskt värdefulla bebyggelser och miljöer som riksdagen anför. Utredningen bör därvid samråda med 1965 års musei- och utställningssakkunniga i syfte att erhålla sakunderlag för utredningens bedömningar samt samråda med saneringsutredningen och beakta förslag som kan komma att läggas fram av denna utredning.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

6. Rådgivande expertgruppen (C 1970:24) för fysisk riksplanering

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1969 för att såsom rådgivande expertgrupp i den omfattning departementschefen

bestämmer inom civildepartementet biträda vid den pågående utrednings- och försöksverksamheten beträffande fysisk riksplanering:

Ordförande:

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Sakkunniga:

Ahlberg, Carl-Fredrik J., professor

Esping, F. Lars-Erik, byråchef

Fladvad, J. Arne, direktör

Hall, A. Bertil, överingenjör (t.o.m. den 1 augusti 1972)

Hägerstrand, S. Torsten E., professor

Kragh, Börje R. V., professor

Matsson, Sven-Arne, överingenjör (fr.o.m. den 1 augusti 1972)

Ågren, Lars O. T., direktör

Sekretariat: Civildepartementets planerings- och budgetsekretariat, Jakobsgatan 26, Fack, 103 10 Stockholm 16, tel. 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Expertgruppen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden.

Expertgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

7. Utredningen (C 1970:25) angående säkerhetsföreskrifter rörande hissar och rulltrappor

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 november 1969 för översyn av säkerhetsbestämmelser rörande hissar och rulltrappor, m.m.:

Utredningsman:

Strömdahl, Ingvar F., tekn. dr, f.d. riksbrandinspektör

Expert:

Evaeus, B. Per H., departementssekreterare

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1971—den 9 november 1972 hållit sju sammanträden. Utredningen har sistnämnda dag avgett betänkandet (Ds C 1972: 3) Säkerhetsbestämmelser för hissar, rulltrappor m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Nordiska kommunalrättskommittén (C 1970:27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för att delta i en för Sverige, Danmark, Finland och Norge gemensam kommitté

för utredning om behovet av och möjligheterna för sådana ändringar i kommunallagstiftningen att fasta legala former skapas för samarbete mellan kommuner över riksgränser:

Utredningsman:

Källner, Claes-Göran G., expeditiionschef

Sekreterare:

Lindquist, Ulf W. E., hovrättsråd

Lokal: Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg, tel. 031/13 72 36

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse C 18.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit fem sammanträden samt i anslutning därtill haft överläggningar med kommuner och andra organ som berörs av kommitténs arbete. Under våren 1973 beräknas kommittén avge rapport över en första etapp i utredningsarbetet.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1973.

9. Länsberedningen (C 1970:28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 för beredning av vissa frågor rörande den regionala samhällsförvaltningens uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 8 maj 1970):

Ordförande:

Svenson, S. Göte, statssekreterare

Ledamöter:

Bergman, Per R., led. av riksdagen

Dahlgren, P. Anders B., lantbrukare, led. av riksdagen

Gustafsson, Sune O., kommunalråd

Hamrin, Mac T. P., överlantmätare, led. av riksdagen

Högström, Ivar, bostadsdirektör, led. av riksdagen

Stefanson, R. Stig S., optikermästare, f.d. led. av I kamm.

Ward, Kurt K. B., landstingsråd

Winberg, S. Håkan, rådmän, led. av riksdagen

Experter:

Clarholm, Sixten, byrådirektör

Engström, Odd E. L., kansliråd (fr.o.m. den 15 maj 1972)

Fog, Hans B., professor

Fröjd, S. Arne, länsråd

Nordén, N. Åke H., professor (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Svensson, Bengt Å. G., avdelningsdirektör

Thufvesson, Bengt E., länsråd

Årlin-Jussil, Ingrid S., arkitekt

Huvudsekreterare:

Hinnfors, S. Ivar, förste länssassessor

Sekreterare:

Finnveden, Bengt A., avdelningsdirektör

Myhlback, J. Lennart, fil. lic.

Lokal: Civildepartementet, Jakobsgatan 26, 6 tr., Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. 763 10 00

Direktiven för beredningen, se 1971 års riksdagsberättelse C 19.

Beredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden.

Beredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

10. Utredningen (C 1970:29) om den kommunala demokratin

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 för att göra en översyn av den kommunala demokratin (se Post- och Inrikes tidn. den 21 maj 1970 och den 6 maj 1972):

Ordförande:

Lewén-Eliasson, Anna Lisa, fru, led. av riksdagen

Ledamöter:

Blomdahl, Bengt O., andre förbundsordförande

Boo, Karl G. H., assistent, led. av riksdagen

Elmstedt, Claes Y., lantbrukare, led. av riksdagen

Gustafsson, F. Agne S., universitetslektor

Hörberg, Nils, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Hörnlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen

Johansson, K. Hilding, fil. dr, led. av riksdagen

Åstrand, Göran, kommunalkonsulent

Experter:

Edström, Lennart J., informationschef

Ericsson, Lars Eric, kansliråd

Sekreterare:

Bergqvist, Sven-Runo, fil. lic.

Bitr. sekreterare:

Albertsson, Bertil, fil. kand.

Högdahl, Lars, kommunsekreterare

Lokal: Civildepartementet, Jakobsgatan 26, 6 tr., Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse C 20.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 21 april 1972):

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1967 tillkallade jag den 10 oktober samma år sakkunniga för att utreda frågan om ändrade regler för bestämmandet av antalet landstingsmän, landstingskommunsindelning i valkretsar och valsystem för kommunalvalen. De sakkunniga, som antog benämningen kommunalvalskommittén (K 1968: 58), avlämnade i februari 1971 betänkandet (SOU 1971: 4) Kommunala val.

Vid 1970 års val till riksdagen tillämpades ett nytt valsystem för första gången. Principen i det nya riksdagsvalssystemet är att partierna skall bli representerade i riksdagen i direkt proportion till sina andelar av valmanskåren i hela landet. Detta åstadkoms genom att endast en del av mandatena tilldelas valkretsarna och fördelas mellan partierna på grundval av valresultatet där. Återstoden av mandatena används för att utjämna de avvikelser från ett riksproportionellt riktigt resultat som kan uppstå vid mandatfördelningen inom kretsarna. Principen om riksproportionalitet är emellertid inte konsekvent genomförd. För att förhindra en från parlamentarisk synpunkt olycklig partisplittring i riksdagen har systemet försetts med spärr mot småpartier. Sålunda får endast parti som fått minst 4 % av rösterna i hela landet delta i mandatfördelningen. Parti med färre röster får dock delta i mandatfördelningen i valkrets där partiet har fått minst 12 % av rösterna.

Kommunalvalskommittén har enligt sina direktiv haft att bl. a. undersöka om proportionaliteten enligt det nya riksdagsvalssystemet skiljer sig väsentligt från proportionaliteten vid kommunalvalen och, om så skulle visa sig vara fallet, pröva om det går att åstadkomma större likhet i dessa hänseenden genom en anpassning av valsystemet vid kommunalvalen till valsystemet vid riksdagsvalen.

Kommittén, som för sin del har ansett att den fortgående ökningen i antal och betydelse av de kommunala frågorna och de politiska partiernas allt större betydelse för den kommunala demokratin utgör ett starkt motiv för att åstadkomma likhet i fråga om proportionaliteten mellan kommunal- och riksdagsvalen, har funnit att skillnaderna från proportionalitetssynpunkt mellan det nuvarande valsystemet för de kommunala valen och ett system liknande det nya riksdagsvalssystemet inte är oväsentliga. Kommittén har förordat att ett nytt valsystem införs för landstings- och kommunfullmäktigevalen i huvudsak i överensstämmelse med valsystemet för riksdagsvalen. Enligt kommitténs förslag skall alltså i landstingskommuner och valkretsindelade kommuner endast en del av mandatena tilldelas valkretsarna och fördelas mellan partierna på grundval av valresultatet där. Återstoden av mandatena skall användas för att utjämna de avvikelser från ett för hela landstingskommunen resp. kommunen proportionellt riktigt resultat som kan uppstå vid mandatfördelningen inom kretsarna. För både landstingskommuner och kommuner — beträffande de senare oavsett om de är valkretsindelade eller inte — skall enligt förslaget gälla att endast parti som fått minst 4 % av rösterna i hela landstingskommunen resp. kommunen får delta i mandatfördelningen. För landstingskommunerna skall dock vidare gälla att parti med mindre andel av det totala antalet röster får delta i mandatfördelningen i valkrets där partiet fått minst 12 % av rösterna.

Kommunalvalskommitténs betänkande har remissbehandlats.

Flertalet remissinstanser har tillstyrkt att systemet för de kommunala valen ändras helt eller i huvudsak i enlighet med kommitténs förslag. Remissinstanserna har överlag uttalat sig för ett valsystem som ger en bättre proportionalitet även vid de kommunala valen. I fråga om införandet av en småpartispiärr på 4 % är meningarna däremot starkt delade. Ett stort antal remissinstanser har ställt sig bakom kommitténs förslag att småpartispiärrren skall tillämpas även vid de kommunala valen. Man har pekat på önskvärldheten att småpartier behandlas lika i riksdagsvalet och i de kommunala valen.

Åtskilliga remissinstanser har emellertid ställt sig tveksamma eller direkt avvisande till en 4 %-spärr mot småpartier även på det kommunala planet.

Utredningen om den kommunala demokratin har i sitt yttrande bl. a. framhållit att småpartispiärrren på riksplanet motiverats med önskemålet att förhindra en partisplittring, som kan verka förlamande på det parlamentariska systemet. På det kommunala planet gör emellertid kommunallagens bestämmelser om proportionellt val att det inte finns några förutsättningar för småpartier att utöva ett avgörande inflytande vid de kommunala "regeringsbildningarna", dvs. vid tillsättningen av posterna i kommunstyrelse resp. förvaltningsutskott. Enligt utredningen om den kommunala demokratin har det visat sig att den främsta effekten av en 4 %-spärr skulle bli en avsevärd reduktion av den kommunala representationen för ett par av rikspartierna. Enligt utredningens mening är det svårt att utifrån det material som kommunalvalskommittén presenterat inta en definitiv ståndpunkt beträffande småpartispiärrrens nivå och utformning. Utredningen har därför önskat en närmare kartläggning av de konsekvenser som en småpartispiärr på olika nivåer kommer att få för de småpartier som idag finns representerade i fullmäktige och landsting. Det torde också enligt utredningens mening vara befogat med ett mera ingående studium av småpartiernas roll i det kommunalpolitiska systemet innan en slutgiltig ställning tas.

Också *Svenska kommunförbundet* har betonat de tänkbara negativa konsekvenserna av den föreslagna spärregeln. Enligt förbundets mening bör bedömningen av denna fråga vidgas till att innefatta de principiella aspekterna på minoritetsgruppers representation i en funktionsduglig kommunal demokratisk beslutande organ. En väsentlig negativ effekt av hårda spärregler är, enligt styrelsens mening, att även en minoritet som vid tillämpning av strikt proportionalitet skulle ha varit berättigad till flera mandat helt utestängs från representation i den beslutande församlingen. Det kan i åtskilliga kommuner förekomma mer än en minoritet av denna storleksordning, som med hänsyn till programmatiskt underlag och verksamhetsformer motsvarar normala kriterier på reguljär partipolitisk verksamhet. En spärr vid 4 % kan därför i praktiken innebära avskärmande från representation för partier som sammantaget stöder sig på avsevärt mer än 4 % av väljarunderlaget. De föreslagna spärreglerna kan därför bidra till att hos en förhållandevis betydande del av väljarna skapa en negativ attityd till det representativa systemets förmåga att på ett riktigt sätt spegla medborgaropinionen. Enligt kommunförbundet får frågan om spärregler vid kommunala val ses som en del i det stora problemkomplex som gäller den parlamentariska demokratis funktionsduglighet. Genom sitt beto- nande av föreslagna spärreglers tänkbara negativa konsekvenser har förbundet önskat understryka behovet av att det slutliga ställningstagandet föregås av en mera grundlig och allsidig prövning än vad kommunalvalskommitténs förslag ger underlag för.

Även flera länsstyrelser och åtskilliga kommuner har i sina yttranden

över kommunalvalskommitténs betänkande riktat kritik mot den föreslagna småpartispärren.

Företrädare för de politiska partierna i riksdagen har vid överläggningar rörande frågan om ett eventuellt nytt valsystem för de kommunala valen varit helt överens om att frågan om en generell spärre mot småpartier i de kommunala valen inte skall tas upp till avgörande förrän man närmare fått diskutera vilka konsekvenser för den kommunala demokratin en sådan spärre skulle få.

Av vad jag har anfört i det föregående framgår att vid remissbehandlingen av kommunalvalskommitténs betänkande frågan om utformningen av en småpartispärre blivit föremål för starkt delade meningar. Det bör i sammanhanget erinras om att i nuvarande system för de kommunala valen finns inbyggd en spärre mot småpartier vars nivå varierar, i landstingskommuner och valkretsindelade primärkommuner främst med valkretsarnas storlek och i övriga primärkommuner främst med antalet fullmäktige. Variationerna i spärrens nivå är avsevärda. Riksdagen uttalade i anslutning till beslutet om en partiell författningsreform (KU 1968: 20, rskr 1968: 279) beträffande riksdagsvalet att det är en fördel med ett system som ger en klar och enhetlig spärregel vars innebörd och konsekvenser är från början kända.

Liksom kommunalvalskommittén anser jag att skäl talar för att man även i fråga om de kommunala valen eftersträvar en likformig behandling av småpartier. Främst remissbehandlingen av kommitténs betänkande visar emellertid att ställningstagandet till hur detta bör ske behöver föregås av en översyn av småpartiernas roll i det kommunalpolitiska systemet. Jag förordar att en sådan översyn kommer till stånd.

Syftet med denna översyn bör vara att närmare belysa de principiella aspekterna på minoritetsgruppers representation i en funktionsduglig kommunal demokratisk beslutande organ. Jag finner det naturligt att utredningen om den kommunala demokratin får i uppdrag att göra denna översyn.

Utredningen bör därvid kartlägga förekomsten av småpartier i kommuner och landstingskommuner, varvid bör belysas såväl förekomsten av lokala småpartier som regionala olikheter i rikspartiernas kommunala förankring. Det bör vidare vara en uppgift för utredningen att söka belysa småpartiernas möjligheter till insyn och inflytande i den kommunala verksamheten och deras betydelse som förmedlare av väljaropinionen. Mot bakgrund härav bör utredningen söka göra en allmän värdering av småpartiernas roll i den kommunala demokratin och analysera de konsekvenser från den kommunala demokratins synpunkt som småpartispärrar på olika nivåer i de kommunala valen kan få.

Utredningen bör arbeta så att utredningens undersökningar och analyser kan läggas till grund för ett slutligt ställningstagande till valsystemet vid de kommunala valen, i god tid före 1976 års val.

Den demokratiska styrelseformen innebär att den enskilde som samhällsmedborgare, bl. a. genom den allmänna rösträtten, är tillförsäkrad inflytande på beslutsfattandet hos samhällsorganen. I en representativ demokrati som den svenska utövas medborgarinflytandet genom de politiska partierna. Med begreppet företagsdemokrati avser man i allmänhet att den anställda tillförsäkras insyn i och inflytande på verksamheten inom det företag eller den myndighet hos vilken han är anställd. Därvid kommer ofta inflytandet i frågor som rör den enskildes egna arbetsförhållanden i förgrunden.

Det system med kollektivavtalsförhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden som tillämpas i vårt land innebär att de anställda är tillförsäkrade inflytande i fråga om löner och vissa andra arbetsvillkor. Enligt statstjänstemannalagen (1965: 274) och kommunaltjänstemannalagen (1965: 275) får kollektivavtal emellertid inte träffas om bl. a. tjänsteorganisationens utformning, myndighets arbetsuppgifter, ledningen och fördelningen av arbetet inom myndigheten samt rätt till annan ledighet än semester. Bestämmelserna i arbetarskyddslagstiftningen om skyddskommitté och skyddsombud ger de anställda rätt till samråd i arbetarskyddsfrågor. Företagsnämnderna utgör i första hand ett forum för informationsutbyte och samråd. Företagsnämnd hos statlig myndighet kan dock enligt 4 § kungörelsen (1968: 104) om företagsnämnder m. m. inom statsförvaltningen överta myndighetens rätt att besluta om ersättning och belöning i s. k. förslagsärenden samt om användning av medel som myndigheten disponerar för vissa personalvårdande åtgärder. Också inom enskild verksamhet, men däremot inte inom kommunalförvaltningen, kan beslutanderätt överföras till företagsnämnd.

Under de senaste åren har ett flertal åtgärder vidtagits i syfte att förbättra förutsättningarna för företagsdemokrati inom statlig, kommunal och enskild verksamhet. År 1968 tillkallades delegationen (Fi 1969: 64) för försöksverksamhet med företagsdemokrati i de statliga aktiebolagen. Företagsdemokratien bör enligt vad som anförs i direktiven till delegationen i princip innebära medverkan av de anställda på alla beslutsnivåer inom företaget men olika grader av inflytande anges som tänkbara, från information och samråd till medbestämmande. Även om inflytande i första hand torde vara av intresse när det gäller frågor med mera direkta återverkningar på den enskildes förhållanden, t. ex. arbetets organisation och arbetsmiljön, bör frågor om den allmänna företagspolitiken inte vara undandragna de anställdas inflytande. En primär uppgift för delegationen skall enligt direktiven vara att klarlägga möjligheterna till och förutsättningarna för ett till både grad och omfattning vidgat inflytande för de anställda.

I direktiven till delegationen (Fi 1970: 67) för förvaltningsdemokrati, som tillkallades år 1970, anförs att de allmänna utgångspunkter för en försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati som anges i direktiven till den förutnämnda delegationen bör gälla också i fråga om den statliga förvaltningen. Det bör sålunda undersökas om de anställdas inflytande på verksamheten inom den egna myndigheten och på förhållandena där kan ökas. Förutsättningarna för och resultatet av en viss omfördelning av beslutsbefogenheterna från nuvarande organ och nivåer till andra organ och nivåer inom myndigheterna bör prövas.

Representanter för de anställda ingår i styrelserna för bl. a. statens vattenfallsverk och SIDA. Hos några statliga myndigheter har personalen på annat sätt tillförsäkrats inflytande på verksamhetens beslut och vid flera myndigheter finns särskilda organ med personalrepresentation för frågor om personalutbildning, personalvård m. m. Särskilda åtgärder för att tillgodose behovet av samråd och information har också vidtagits inom en del statliga myndigheter.

Ett av SAF, LO och TCO tillsatt utvecklingsråd för samarbetsfrågor fastställde i september 1969 riktlinjer för försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati. Försöksverksamheten skall enligt dessa riktlinjer äga rum på olika nivåer inom företagen med tonvikten lagd på den enskilde arbetstagarens möjligheter till ökat inflytande. Den skall omfatta varierande grader av inflytande från de anställdas sida.

LO-kongressen hösten 1971 underströk att arbetstagarna måste få ett verkligt medinflytande inom företagen, främst på de områden som berör dem dagligen och nära. Arbetsgivarens ensidiga rätt att besluta om arbetets ledning bör ersättas med en väsentligt utvidgad förhandlingsskyldighet och arbetstagarna bör få en reell medbestämmanderätt i alla viktiga personalpolitiska frågor. Arbetstagarna bör enligt kongressen få rätt att utse en minoritet i aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas styrelser. Enligt de riktlinjer för vidgad företagsdemokrati som antogs av 1970 års TCO-kongress utgör de anställdas rätt till representation i företagens styrelser ett viktigt led i strävandena att öka de anställdas insyn och inflytande i företagen. Mellan LO och TCO å ena sidan samt SAF å andra sidan har förhandlingar ägt rum om rätt för de anställda att utse representanter i företagens styrelser. Sedan förhandlingarna strandat, hemställde arbetstagarorganisationerna för någon tid sedan om åtgärder för att få frågan löst genom lagstiftning. En inom industridepartementet utarbetad promemoria som läggs fram i dagarna väntas innehålla förslag om rätt för de anställda till representation i styrelserna för vissa aktiebolag.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1971 haren utredning tillsatts för att göra en allmän översyn av arbetsfredslagstiftningen. Enligt utredningens direktiv bör arbetet på en översyn av lagstiftningen om förhandlingar och avtal på arbetsmarknaden i första hand inriktas på att skapa förutsättningar för ett verkligt arbetstagarinflytande på områden som berör den enskilde arbetstagaren nära och dagligen. Men ramen för utredningsarbetet bör enligt direktiven vara vidare än så. Den förhandlingsrätt som kommer att slås fast genom ny lagstiftning bör i princip vara så vidsträckt att förhandlingar kan inledas i alla frågor på olika beslutsnivåer som det är angeläget för de anställda att få inflytande på. Utredningen bör emellertid enligt direktiven inte överväga reformer beträffande annan lagstiftning än den arbetsrättsliga. Utredningsuppdraget avser i princip alla arbetstagare, även de offentligt anställda. I direktiven anförs att utredningen bör pröva om det med hänsyn till de politiska organens beslutsbefogenheter och därpå grundad myndighetsutövning kan behövas särskilda inskränkningar i medinflytandet för de offentligt anställda.

År 1968 träffades mellan de dåvarande tre kommunförbunden å ena sidan samt Svenska kommunalarbetsareförbundet, SACO och TCO-K å andra sidan en central överenskommelse rörande företagsnämnder. Mellan parterna skall enligt överenskommelsen gälla ett avtal angående företagsnämnder vid kommunala verk, sjukvårds- och andra inrättningar. Avtalet får lokal giltighet genom särskilt kollektivavtal. Sådana kollektivavtal lär ha träffats för samtliga kommuner och landstingskommuner. Företagsnämnden är enligt avtalet ett organ för information och samråd mellan arbetsgivaren och de anställda. Den har till uppgift att verka fören ändamålsenligt och rationellt bedriven verksamhet samt för ökad arbetstillfredsställelse och god samarbetsanda. Det åligger nämnden bl. a. att bereda de anställda insikt i verksamhetens ekonomiska, organisatoriska och tekniska betingelser samt i de allmänna riktlinjerna för kommunens personalpolitik, att verka för anställningstrygghet, arbetarskydd och god arbetsmiljö samt att främja personalutbildning och förslagsverksamhet. Nämnden skall bestå av högst lika många arbetsgivar- som arbetstagarrepresentanter. Arbetstagarrepresentanter utses av de lokala fackliga organisationerna. De skall vara anställda inom det förvaltningsområde för vilket nämnden inrättats.

I anslutning till den centrala överenskommelsen förband sig kommunför-

bunden att verka för en sådan ordning att befogenhet att besluta om ersättning för bl. a. förslag inom förslagsverksamheten skulle kunna tilläggas företagsnämnd. Parterna kom vidare överens om att två centrala råd för samarbetsfrågor, ett för det primärkommunala och ett för det landstingskommunala området, skulle inrättas i syfte att främja företagsnämndernas verksamhet, den lokala arbetarskyddsverksamheten och annan jämförlig lokal samrådsverksamhet mellan kommunerna och landstingskommunerna samt de anställda.

I mars 1970 gjorde de två råden vart för sig ett uttalande om försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati. I uttalandena anfördes att väsentliga insatser för en fördjupning av företagsdemokratin kan göras inom företagsnämndsavtalets ram men att det är angeläget att också andra åtgärder prövas. Enligt uttalandena bör försöksverksamheten äga rum på olika nivåer inom förvaltningsorganisationerna med tonvikten lagd på den enskilde arbetstagarens möjligheter till ökat inflytande. Experiment med varierande grader av inflytande från de anställdas sida bör komma i fråga. Som exempel på försöksverksamhet anges i uttalandena medverkan av de anställda i rationaliseringsverksamheten, vid personalpolitikens utformning, genom samråd vid utseende av arbetsledare m. fl., genom överläggningar med resp. förvaltningsledning samt genom representation i kommunala nämnder. Försöksverksamheten pågår f. n. inom flera kommuner och landstingskommuner.

Under senare år har riksdagen vid åtskilliga tillfällen haft att ta ställning till motioner som rört företagsdemokratin inom kommunala och landstingskommunala förvaltningar. Under år 1970 behandlade sålunda konstitutionsutskottet en motion om sådana lagändringar att hinder inte skulle föreligga för representation från personalorganisationerna i kommunala nämnder samt en motion om sådana ändringar i kommunallagarna att försöksverksamhet med företagsdemokrati avseende bl. a. delegering till företagsnämnderna av beslutanderätt i personalvårdsärenden och ärenden om belöningar för förbättringsförslag skulle kunna genomföras inom de kommunala sektorerna. Utskottet anförde i sitt utlåtande (KU 1970: 35) bl. a. att det inom de två centrala råden pågick undersökningar angående frågan om beslutanderätt för företagsnämnderna, att det låg närmast till hands att avvakta resultatet av försöksverksamheten med fördjupad företagsdemokrati inom den kommunala förvaltningen och att något initiativ från riksdagens sida därför inte behövdes. I enlighet med utskottets hemställan avlog riksdagen motionerna. En motion om bl. a. utredning av frågan om de legala förutsättningarna för delegering av viss beslutanderätt till företagsnämnd inom den kommunala sektorn behandlades samma år av bankoutskottet (BaU 1970: 70). Utskottet hemställde att motionsyrkandet skulle avslås under hänvisning till bl. a. uppgifter av LO och TCO i remissyttranden över motionen om att undersökning av frågan om beslutanderätt för företagsnämnderna redan påbörjats inom Svenska kommunalarbetsareförbundet och TCO. Riksdagen biföll utskottets hemställan. På hemställan av konstitutionsutskottet (KU 1971: 31) avlog riksdagen år 1971 en motion av samma innehåll som den nyss redovisade. Yrkande om utredning av samma fråga har framställts också i en motion till årets riksdag (1972: 157). I en annan motion till årets riksdag (1972: 376) anfördes att en översyn av lagstiftningen bör göras i syfte att bereda möjlighet för representanter för personalen att delta i sammanträden med olika organ inom kommunerna och landstingskommunerna.

TCO-K har i april 1972 hos Svenska kommunförbundet aktualiserat vissa

frågor som har samband med företagsdemokratin inom kommunala förvaltningar.

I likalydande skrivelser den 28 mars 1972 till chefen för inrikesdepartementet och chefen för civildepartementet anför Svenska kommunalarbetsförbundet att det är angeläget att det vidgade arbetstagarinflytande som förbereds i fråga om det enskilda näringslivet följs av motsvarande åtgärder på de statliga och kommunala områdena. F. n. förbereds lagstiftning som kan väntas leda till att de anställda får rätt till styrelserepresentation i sådana företag — statliga, kommunala och enskilda — som drivs i bolagsform. Den tilltänkta lagstiftningen väntas enligt kommunalarbetsförbundet inte omfatta en motsvarande rätt till representation för de anställda exempelvis när en kommun driver lokaltrafik genom ett kommunalt verk i stället för i bolagsform. Den organisationsform som kommunen valt bör emellertid, enligt vad kommunalarbetsförbundet anför, inte få lägga hinder i vägen för ett vidgat arbetstagarinflytande.

Kommunalarbetsförbundet påpekar att kommunallagstiftningen anses utgöra hinder mot facklig representation i kommunala nämnder och framhåller att förbundet inte önskar en sådan facklig representation som skulle rubba de politiska maktförhållanden som kommit till uttryck i väljaropinionen. Frågan bör i stället kunna lösas genom en form av adjungering till kommunala nämnder. I avvaktan på en slutgiltig lösning bör det enligt kommunalarbetsförbundets mening genom dispens från nuvarande bestämmelser öppnas möjlighet för de kommunala och landstingskommunala organen att med enkel majoritet besluta om adjungerat ledamotskap för arbetstagarrepresentanter.

Svenska kommunalarbetsförbundet hemställer vidare i skrivelse den 28 mars 1972 till chefen för civildepartementet om åtgärder i syfte att klarlägga att företagsnämnd utan hinder av bestämmelser i kommunallagstiftningen kan tilläggas beslutanderätt i fråga om belöningar för förbättringsförslag och i andra personalsociala ärenden.

Kommuns beslutanderätt utövas enligt 4 § kommunallagen (1953: 753) av kommunfullmäktige medan förvaltning och verkställighet ankommer på kommunstyrelsen och övriga nämnder. Beslutsfattande utgör emellertid ofta ett led i förvaltnings- och verkställighetsuppgifterna. Nämnder för specialreglerad förvaltning — t. ex. barnavårdsnämnd, byggnadsnämnd och nykterhetsnämnd — har vidare genom specialförfattningar tillerkänts en omfattande beslutanderätt. Ledamöter och suppleanter i kommunstyrelsen och övriga nämnder väljs av kommunfullmäktige (31 och 45 §§).

Fullmäktige kan bestämma att styrelsen får uppdra åt särskild avdelning, bestående av ledamöter och suppleanter i styrelsen, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos kommunen att på styrelsens vägnar besluta i vissa grupper av ärenden (43 §). Motsvarande bestämmelser om delegering gäller enligt 45 § för nämnd för oreglerad förvaltning — t. ex. affärsverksstyrelse, hamnstyrelse och fritidsnämnd. I specialförfattningarna förekommer ofta särskilda bestämmelser om delegering för nämnd för specialreglerad förvaltning. Dessa bestämmelser stämmer emellertid i huvudsak överens med bestämmelserna för kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktiges förhandlingar är i princip offentliga (27 §). Motsatsen gäller i fråga om sammanträden med kommunala nämnder. För visst sammanträde anses kommunal nämnd dock kunna besluta att en utomstående får vara närvarande och delta i överläggningarna men inte i besluten. Ett sådant beslut anses fordra enhällighet (se t. ex. regeringsrättens utslag den 21 oktober 1971). I specialförfattningar förekommer ofta

bestämmelser som medger tjänstemän och sakkunniga rätt att delta i nämndsammanträden och i överläggningarna, även om de inte är ledamöter i nämnden. Suppleant i kommunal nämnd har rätt att närvara vid nämndens sammanträden men inte rätt att yttra sig, om han inte tjänstgör i stället för ledamot (36 §). Nämnden anses emellertid kunna med enkel majoritet medge suppleant yttranderätt. För rena beredningsuppgifter kan fullmäktige tillsätta särskilda beredningar eller kommittéer (19 och 22 §§). Närvarorätten vid sammanträden med sådana organ följer inte de regler som anses gälla i fråga om kommunala nämnder. Om särskilda föreskrifter inte har meddelats i samband med att organet inrättades, torde detta självt kunna besluta i frågan.

Anledningen till den restriktiva ordning som gäller i fråga om närvarorätt vid sammanträden med kommunala nämnder torde främst vara att man velat skapa garantier för ett fritt meningsutbyte mellan ledamöterna samt för självständighet och oberoende vid beslutsfattandet. I detta sammanhang bör anmärkas att såväl ledamot som annan närvarande är skyldig att avlägsna sig, när ärende i vilket han är jävig behandlas (37 §). Bestämmelsen infördes på förslag av några remissinstanser som i sina yttranden över kommunallagskommitténs förslag till ny kommunallag framhållit vikten av att en jävig ledamot inte genom sin närvaro hindrar ett fritt meningsutbyte (se prop. 1953:210 s. 149 och 151).

De bestämmelser för kommunerna som jag nu har redovisat har i allt väsentligt sin motsvarighet i bestämmelserna för landstingskommuner.

En fördjupad företagsdemokrati är ett väsentligt medel när det gäller att nå bättre förhållanden för de anställda och därigenom öka arbetstillfredsställelsen och säkerställa ett gott arbetsresultat. Det är alltså ett starkt intresse både från allmän synpunkt och från arbetstagsarsynpunkt att de personer som är anställda inom kommunala och landstingskommunala förvaltningar, liksom andra arbetstagare, får insyn i och inflytande över den verksamhet som bedrivs på deras arbetsområde. Frågan hur detta syfte skall nås erbjuder emellertid särskilda problem som inte har någon direkt motsvarighet inom enskild verksamhet och som i viss mån skiljer sig från de svårigheter som uppkommer när det gäller att tillgodose motsvarande intresse i fråga om dem som är anställda inom statsförvaltningen.

Ledamöterna i de kommunala och landstingskommunala nämnderna är valda av kommunfullmäktige resp. landstinget, i regel på ett sådant sätt att nämndernas sammansättning motsvarar den medborgaropinion som kommit till uttryck vid ett allmänt val. Nämnderna har i stor utsträckning att behandla frågor som är av avgörande betydelse för alla kommunmedlemmar. Många gånger har nämnderna vidare att ta ställning till frågor som till övervägande del rör enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden och där fråga är om myndighetsutövning mot enskild. I dessa typer av ärenden motiverar anställningsförhållandet i regel inte någon högre grad av inflytande för de anställda än som bör tillkomma andra medborgargrupper.

Mot bakgrund av vad jag nu har sagt är det uppenbart att det inte finns skäl att överväga en rätt för de anställda att utse ledamöter i kommunala och landstingskommunala nämnder eller att överföra sådan nämnds beslutanderätt till företagsnämnd eller annat organ med arbetstagarrepresentation annat än i klart avgränsade frågor som har ett direkt och speciellt intresse för de anställda. Jag vill understryka att något sådant inte heller har föreslagits i skrivelserna från Svenska kommunalarbetsförbundet.

I den försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati som pågår under ledning av de två centrala råden för samarbetsfrågor prövas, inom de ramar som gällande lagstiftning ställer upp, olika åtgärder för att tillgodose de anställdas intresse av insyn och inflytande. Det kan väntas att försöksverksamheten kommer att ge ett rikt material till ledning för bedömningen av vilka åtgärder i detta hänseende som kan vidtas utan att den politiska demokratin eller andra väsentliga allmänna intressen blir åsidosatta. I försöksverksamheten kan prövas exempelvis olika åtgärder avseende medverkan av de anställda i det beredningsförfarande som föregår behandlingen i de politiskt valda organen, särskilt i frågor som rör deras arbetsförhållanden och i andra frågor där deras kunskaper och erfarenheter bör tas till vara. Säkert kan på denna väg vinnas att arbetstagargrupper vars insyn och inflytande i dag är ringa kan beredas ett ökat inflytande till gagn inte minst för den kommunala verksamheten.

Emellertid kan övervägas också en ökad medverkan av de anställda vid handläggningen i de politiskt valda organen och ett överförande av beslutanderätten i vissa frågor, t.ex. frågor om ersättning för förbättringsförslag samt personalsociala frågor, från sådana organ till organ i vilka de anställda är representerade. Den rätt till delegering av nämnds beslutanderätt som finns i dag avser endast att ge den som mottagit uppdraget en rätt att besluta på nämndens vägnar inte att ge honom en självständig beslutanderätt. Delegering kan inte ske till företagsnämnd. Däremot synes beslutanderätt i viss utsträckning kunna överföras till företagsnämnd genom att fullmäktige resp. landstinget beviljar ett visst anslag till företagsnämnden och samtidigt anger hur anslaget får disponeras. Svenska kommunalarbetsförbundet tar i de förut nämnda skrivelserna upp frågan om närvarorätt för de anställda vid sammanträden med kommunala och landstingskommunala nämnder samt frågan om att tillägga företagsnämnd viss beslutanderätt. Enligt min mening bör det övervägas om lagstiftningsåtgärder bör vidtas i syfte att på dessa punkter skapa bättre förutsättningar för en fördjupad företagsdemokrati. Ett sådant ställningstagande från min sida står inte i motsättning till vad parterna på arbetsmarknaden i olika sammanhang uttalat om att statsmakterna bör överlåta åt dem att ta det huvudsakliga ansvaret för fortsatt reformverksamhet på företagsdemokratis område. Ställningstagandet innebär inte heller att den pågående försöksverksamheten föregrips.

Jag avser att senare i dag hemställa om Kungl. Maj:ts förordnande att till riksdagen skall avlämnas proposition med förslag till lagstiftning av innebörd att Kungl. Maj:ts skall kunna medge att kommunal eller landstingskommunal nämnd beslutar att företrädare för de anställda skall få närvara vid sammanträden med nämnden och deltaga i överläggningarna men inte i besluten. Syftet med lagstiftningen är att denna form av ökat inflytande för de anställda skall kunna prövas inom ramen för den försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati som f. n. pågår på det kommunala och det landstingskommunala området. Kungl. Maj:ts beslut enligt den föreslagna lagen förutsätts bli meddelade efter samråd med vederbörande centrala råd. Det är emellertid angeläget att denna form av ökat inflytande prövas också från mer allmänna synpunkter än som torde vara möjligt vid försöksverksamheten.

Jag förordar därför att det uppdras åt utredningen (C 1970: 29) om den kommunala demokratin, som har till huvuduppgift att undersöka möjligheterna till ett vidgat och fördjupat medborgerligt engagemang i den kommunala verksamheten, att utreda de frågor som aktualiseras genom

kommunalarbetareförbundets skrivelser. Utredningen bör således överväga sådana författningsändringar som behövs dels för att kommunala och landstingskommunala nämnder genom majoritetsbeslut skall kunna medge representanter för de anställda att närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningarna men inte i besluten, dels för att kommunala och landstingskommunala nämnders beslutanderätt i vissa ärenden skall kunna överföras till företagsnämnd eller annat organ med arbetstagarrepresentation. Utredningen bör upprätta förslag till de författningsändringar som föranleds av utredningens ställningstaganden. Vid uppdragets fullgörande bör utredningen utöver de allmänna synpunkter jag förut anfört beakta följande.

Avsikten med en vidgad närvarorätt för representanter för anställda inom kommunala och landstingskommunala förvaltningar och med ett överförande av kommunal eller landstingskommunal nämnds beslutanderätt till företagsnämnd eller annat organ med arbetstagarrepresentation är att man så långt möjligt skall bereda de anställda en ökad insyn i och ett ökat inflytande på verksamheten inom förvaltningen samt tillgodogöra sig deras kunskaper och erfarenheter. En sådan ökad insyn och ett sådant ökat inflytande måste emellertid begränsas, bl. a. med hänsyn till vad som är förenligt med den politiska demokratin. I detta sammanhang bör beaktas att det är särskilt angeläget att de anställdas insyn och inflytande ökas i frågor som har ett direkt och speciellt intresse för dem, t. ex. frågor om personalpolitik, personalvård, personalutbildning, arbetsorganisation, arbetsmetoder, arbetsmiljö och förslagsverksamhet. De rättssäkerhetsfrågor, t. ex. frågor om jäv, sekretess och tystnadsplikt, som utredningens förslag kan komma att aktualisera bör beaktas.

Utredningen bör följa den pågående försöksverksamheten med fördjupad företagsdemokrati inom de kommunala och landstingskommunala områdena samt samråda med delegationen för förvaltningsdemokrati och med utredningen angående arbetsfredslagstiftningen.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden.

Utredningen har i mars 1972 avgett betänkandet (SOU 1972: 32) Kommunalt samlingsstyre eller majoritetsstyre? (en diskussionspromemoria) och i maj 1972 (SOU 1972: 52) Rapport angående kommunal information m. m. (en redovisning av undersökningar rörande kommunal information och kommunalt partistöd).

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

11. Utredningen (C 1970:30) rörande lagteknisk översyn av kommunallagarna m.m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 för lagteknisk översyn av kommunallagarna m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1970):

Utredningsman:

Nordlund, Stig F., regeringsråd

Experter:

Kaijser, Fritz J., bitr. professor

Romson, Rolf, direktör

Sekreterare:

Riberdahl, Curt S., förbundsjurist

Lokal: Svenska kommunförbundet, Hornsgatan 15, 116 47 Stockholm,
tel. 24 85 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse C 21. Tilläggsdirektiv, se C 1972: 17.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 14 sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

12. Utredningen (C 1972:01) rörande miljöproblem m.m. i vissa industriområden

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 februari 1972 för att utreda särskilda problem m.m. i samband med utbyggnad av vissa stora industrianläggningar (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1972):

Ordförande:

Gunnarsson, S. Olle G., överdirektör (fr.o.m. den 3 mars 1972)

Sakkunniga:

Eriksson, B. Sune, sekreterare (fr.o.m. den 3 mars 1972)

Jönsson, N. Börje, andre förbundsordförande (fr.o.m. den 3 mars 1972)

Kahlin, Tage H. G., direktör (fr.o.m. den 3 mars 1972)

Nilsson, Karl Erik, bitr. direktör (fr.o.m. den 3 mars 1972)

Olsson, Rune I., departementsråd (fr.o.m. den 3 mars 1972)

Sekreterare:

Landin, Palle J., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 21 april 1972)

Svensson, Kjell R., departementssekreterare (fr.o.m. den 21 april 1972)

Swanson, Owe, arkitekt (fr.o.m. den 21 april 1972)

Lokal: Civildepartementet, Jakobsgratan 26, 6 tr., Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 18 februari 1972):

En etapp i arbetet på att utveckla en fortlöpande fysisk riksplanering har nyligen avslutats med civildepartementets presentation av promemorian (SOU 1971: 75) Hushållning med mark och vatten. I promemorian redovisas

bl. a. förutsättningarna för och konsekvenserna av lokalisering av verksamheter med särskilda krav på mark- och vattenresurser eller med betydande miljöstörningar. Vidare redovisas de anspråk som under en överblickbar framtid kan väntas från sådana verksamheter. Inventeringarna avser anspråk från bl. a. friluftsliv, fritidsbebyggelse, vetenskaplig och social naturvård, kulturminnesvård och viss industri. Mot bakgrund av redovisade tillgångar och anspråk lämnas förslag till riktlinjer för hållningen i stort med i första hand landets kustområden. Vid utformningen av dessa riktlinjer har en huvudmålsättning varit att från exploatering skydda sammanhängande områden av stort intresse för rekreation och naturvård. Industrier med särskilda resurskrav eller betydande miljöstörningar föreslås mot bl. a. denna bakgrund samlade till ett mindre antal platser.

Departementspromemorian är f. n. föremål för en omfattande remissbehandling. Avsikten är att anmäla frågan om huvudlinjerna i en fysisk riksplanering och dess fortsatta organisation för årets riksdag vid dess höstsession.

De industrianläggningar som är av intresse för den fysiska riksplaneringen är i huvudsak endast sådana som antingen har anspråk på speciella naturresurser — t. ex. djuphamnsläge eller stora sötvattentillgångar — eller kan medföra betydande miljöstörningar. I det hittills utförda arbetet har studier och planöverväganden — såvitt gäller industri — framför allt avsett kraftverk, oljeraffinaderier, tung kemisk industri, metallverk och skogsindustri.

Uthyggningen av denna typ av industri är, med hänsyn till de anläggningsstorlekar och lokaliseringskrav som numera är aktuella, ett relativt nytt inslag i landets industrialiseringsprocess. Lokaliseringen av sådana anläggningar och utbyggnader av till dem anknutna samhällen ger upphov till speciella problem. Till detta medverkar dels egenskaperna hos de industrianläggningar det är fråga om, dels de speciella lokaliseringskrav som ställs både av industrin själv och från samhällets sida. Anläggningarna är ofta mycket stora enheter för tung industri med påtagliga risker för miljöstörande inverkan på omgivningen. I vissa fall är de förenade med säkerhetsrisker. Ofta krävs betydande insatser av arbetskraft under ett uppbyggnadsskede, medan den kontinuerliga driften kan vara mindre arbetskraftsintensiv.

De speciella lokaliseringskraven och samhällets önskemål att hänvisa dessa industrier till de från allmän synpunkt mest lämpliga lägena medför att de i motsats till de flesta andra industrier ofta måste förläggas utanför befintliga industriområden i tätort. Tekniska och ekonomiska samband men också miljövårdssynpunkter kan motivera en koncentration av flera anläggningar av detta slag till samma plats. I promemorian betonas bl. a. att önskan att begränsa spridningen av dessa industrianläggningar dock inte får leda till oacceptabla förhållanden på de orter som öppnas för sådan industri.

De ekonomiska, sociala och miljömässiga problem som kan vara förknippade med utbyggnad av tung industri i lägen utanför befintliga tätorter har uppmärksamrats i departementspromemorian. Material om lokalisering av tung industri och om de kommunalekonomiska konsekvenserna av att etablera industrikomplex har också redovisats av statens planverk inom ramen för verkets studier av västkustregionen samt i uppsatser från olika universitetsinstitutioner.¹ Tidigare har ekonomiska och sociologiska studier av liknande frågor utförts bl. a. i samband med etableringen av stålverket i Oxelösund.

I departementspromemorian hänvisas bl. a. till att länsläkaren i Hallands län uppmärksammat sociala missförhållanden under uppbyggnaden av industrin i Värö och till att liknande problem redovisats från statens vattenfallsverksanläggningar i Norrland. Problem på arbetsplatser av detta slag har under arbetet med promemorian också påtalats från fackföreningsrörelsen, bl. a. av Svenska Byggnadsarbetareförbundet och Svenska Fabriksarbetareförbundet.

Det konstateras i promemorian att det inte finns något enhetligt utredningsmaterial om de sociala problem som kan uppstå vid en samlad uppbyggnad av stora industriområden, och att det inte finns någon väl dokumenterad uppfattning om den totala arbetsmiljön när sådana områden är utbyggda. Svenska och utländska studier och erfarenheter tyder på att betydande svårigheter kan uppstå både för de anställda och för kommunen vid lokaliseringen av stora industrikomplex. Tillgängligt material bedöms emellertid inte kunna ge underlag för sådana slutsatser som direkt kan omsättas i förslag till åtgärder för att minska riskerna för negativa konsekvenser vid denna typ av lokaliseringar.

Det har inte varit möjligt att inom ramen för förarbetena för en fysisk riksplanering gå närmare in på dessa frågor. I departementspromemorian föreslås därför att de ägnas ytterligare uppmärksamhet genom en särskild utredning. Det bedöms angeläget att den inre och yttre miljön i de stora industrikomplex av förut angiven typ som nu är och kan bli aktuella i vårt land blir föremål för ingående studier, för att samhället skall få möjlighet att planera för en god totalmiljö. Enligt promemorian bör studierna avse hela uppbyggnaden, inkl. eventuella följdindustrier, eftersom tillkommande anläggningar kan skapa nya problem eller påverka förhållandena i befintliga anläggningar.

Jag delar den i promemorian framförda uppfattningen om behovet att närmare belysa de frågor som hänger samman med en samlad utbyggnad av de anläggningar det här är fråga om. Med hänsyn till den industriella utbyggnad av detta slag som pågår på flera platser är det angeläget att utredningsarbetet kan inledas snarast. Utredningen bör ske genom särskilda sakkunniga och utföras i nära kontakt med berörda fackliga organisationer och branschorgan.

Som framgår av vad jag har sagt förut har vi ofullständiga kunskaper om de sociala, miljömässiga och ekonomiska problem som kan vara förknippade med denna typ av industri- och samhällsutbyggnad. Det blir därför nödvändigt för de sakkunniga att inleda sitt arbete med en inventering av förhållandena på de orter där sådan industriutbyggnad nyligen ägt rum eller pågår. De sakkunniga bör också ta del av de studier som utförts eller pågår rörande sådana förhållanden. Värö, Lysekil och Forsmark representerar olika etapper i utbyggnader av det slag jag här avser. Även fall där omfattande industriutbyggnad tidigare skett i en tätort, t. ex. Oxelösund, Mönsterås och Stenungsund, är av intresse. Erfarenheter kan också hämtas från kraftverksutbyggnader i Norrland. Likaså bör internationella erfarenheter beaktas. Dessa studier bör ge de sakkunniga underlag för ett urval av de mest angelägna frågorna. Detta urval bör ske mot bakgrund av de allmänna utgångspunkter som jag förut har angett och med beaktande av

¹ Statens planverk rapport 5 del 4 och 7 1970, del 10 1971

Göteborgs universitet, sociologiska inst.

"Rapport från Stenungsund" Göteborgs universitet, sociologiska inst.

"Lysekil och raffinaderiet" Göteborgs universitet, nationalek. inst.

"OK-lokaliseringen".

den inriktning på vissa huvudsakliga problemområden som jag anger i det följande.

Riktpunkten för de sakkunnigas arbete bör vara att för de speciella fall på vilka arbetet skall inriktas finna lösningar som leder till en — trots de särskilda villkoren — fullgod miljö i olika avseenden. Ett väsentligt mål är att samhället i framtiden ges ökade möjligheter att beakta de samlade effekterna av all miljöpåverkan, dvs. såväl påverkan på arbets- som naturmiljön under uppbyggnadens olika stadier och vid driften av verksamheten. För att tillgodose miljökraven kan det även visa sig nödvändigt att överväga en anpassning av tekniskt och företagsekonomiskt betingade krav på anläggningarnas storlek, utseende och lokalisering inom orten samt omgivningseffekter.

De frågor som de sakkunniga har att behandla är komplicerade och kan ses ur många olika aspekter. Vissa begränsningar blir därför nödvändiga. En utgångspunkt bör vara att endast de speciella problem skall behandlas som hänger samman med utbyggnad av sådana industrier som enligt vad jag tidigare har sagt är av särskilt intresse i en fysisk riksplanering. De sakkunniga bör alltså inte gå in på arbetsmiljö och boendemiljöfrågor m. m. av generell karaktär. Om frågor angående normer e. d. för t. ex. planstandard eller säkerhetszoner skulle aktualiseras i de sakkunnigas arbete, bör kontakt under utredningsarbetets gång tas med berörda myndigheter. Delstudier torde med fördel kunna uppdras åt bl. a. högskolor och universitetsinstitutioner.

De sakkunniga bör pröva om det finns skäl för speciella regler för fördelningen mellan stat, kommun och företag av ansvaret för olika åtgärder i anläggnings- och samhällsbyggandet på orter av det slag som här är i fråga. Statsmakternas blivande beslut angående befogenhetsfördelning m. m. i anslutning till en fysisk riksplanering är därvid en självklar utgångspunkt.

Genom studier av några aktuella utbyggnadsorter bör de sakkunniga belysa hur hittills tillämpad rollfördelning mellan olika parter i utbyggnadsprocessen gestaltat sig samt vilka problem som gjort sig gällande i detta sammanhang. Mot bakgrund härav bör de sakkunniga lämna förslag till lösning av sådana speciella finansierings- och insynsfrågor som uppkommer i samband med samhällsutvecklingen i orter med stora industriutbyggnader.

Vissa aspekter förtjänar att särskilt nämnas som angelägna vid studiet av ansvarsfördelningen. Det gäller frågor om planberedskap och markköp. Lämpligheten av statliga åtaganden vad gäller anläggningar, t. ex. hamn, bör studeras liksom kommunens insatser och kostnader för bostadsbyggande och service. Vidare bör de sakkunniga ta ställning till ansvar och finansiering när det gäller skyddsåtgärder, katastrofberedskap och särskilda åtgärder för att hålla naturen intakt i anslutning till miljöstörande industrier.

En rad konkreta problem kan komma att uppstå för de människor som bor och arbetar i en ort av här avsett slag. Dessa problem kan hänföras till dels den fysiska miljön, dels befolknings- och näringsstrukturen. Härutöver bör speciellt beaktas de problem som kan uppstå under de mest intensiva uppbyggnadsskedena.

Lokalisering av bostäder, arbetsplatser, service och rekreationsmöjligheter påverkas i olika mån av de speciella problem som stora anläggningar orsakar beträffande föroreningar, katastrofrisker och stora expansionsytor samt av markreservationer för tillkommande anläggningar. Det framstår

därför som angeläget att närmare studera avstånd och kommunikation mellan de olika samhällsfunktionerna. Även möjligheter till och ansvar för att tillräckliga grönområden blir avsatta och kan skyddas mot långsiktig förstörelse genom miljöpåverkan bör ingå i studier av den fysiska miljön.

När stora industrianläggningar byggs ut i mindre orter finns risk för ensidig befolkningsammansättning i kommunen som helhet beträffande ålder, yrke, kön, inkomst osv. Med en ensidig arbetsmarknad kan speciella problem uppstå för vissa grupper, t. ex. äldre arbetskraft, kvinnor och ungdomar. Dessutom uppkommer risk för social segregation i bostadsområdena. Vidare kan mötet mellan den ursprungliga befolkningen, anläggningsarbetarna och den nya ortsbefolkningen innebära speciella problem.

Åtgärder för att förebygga eller råda bot på här angivna förhållanden ingår som ett normalt led i arbetsmarknads- och regionalpolitiken, eller övervägs generellt inom boendeutredningen. De sakkunniga bör överväga lämpliga åtgärder i syfte att förebygga särskilt uttalade problem av denna art på orter som är aktuella i detta sammanhang. De sakkunnigas överväganden i dessa avseenden bör ske i nära kontakt med vederbörande myndigheter och boendeutredningen.

De sakkunniga bör i samråd med arbetsmarknadsmyndigheterna studera möjligheterna att ordna anläggningsarbetarnas bostads- och servicefrågor på ett ändamålsenligt och värdigt sätt med beaktande av möjligheterna att mer långsiktigt utnyttja gjorda investeringar. Belägenheten av anläggningsarbetarnas bostäder i förhållande till samhället i övrigt är av stor betydelse för samhällets sociala liv. Oavsett vilka samlade åtgärder som kan komma att föreslås av de sakkunniga är det angeläget att de mest akuta problemen i samband med anläggningsarbetarnas bostadsförhållanden kan få tillfredsställande dellösningar.

De sakkunniga bör redovisa finansiella konsekvenser på kort och lång sikt av sådana särskilda åtgärder som de sakkunniga föreslår.

De sakkunniga bör samråda med utredningar som behandlar angränsande problem av generell karaktär. Som exempel på sådana utredningar kan nämnas arbetsmiljöutredningen, boendeutredningen, servicekommittén och bygglagutredningen.

De överväganden som kan göras beträffande problem under uppbyggnadsperioden bör med tanke på pågående utbyggnader i olika delar av landet redovisas så skyndsamt som möjligt. De sakkunniga bör därför kunna behandla sådana frågor med förtur och lägga fram förslag successivt, vid behov efter kontakt med berörda myndigheter.

Utredningen har under tiden mars—oktober 1972 hållit två sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

13. Utredningen (C 1972:02) rörande vattenkraftsutbyggnader i södra Norrland och norra Svealand

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 september 1972 för att utreda vattenkraftsutbyggnader i södra Norrland och norra Svealand (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1972):

Utredningsman:

Sehlstedt, Ossian A., f.d. landshövding (fr.o.m. den 2 oktober 1972)

Experter:

Ericson, E. Gerhard H., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 december 1972)

Bergström, Erik G., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 december 1972)

Oscarsson, Gösta H., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 december 1972)

Stene, Bengt G., direktör (fr.o.m. den 1 december 1972)

Sekreterare:

Ekström, E. Sören, redaktör (fr.o.m. den 15 november 1972)

Nordin, Erik, arkitekt (fr.o.m. den 15 november 1972)

Lokal: Civildepartementet, Jakobsgatan 26, 5 tr., Fack, 103 20 Stockholm
16, tel. 763 1000

Direktiv (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 29 september 1972):

I en inom civildepartementet utarbetad rapport (SOU 1971:75) **Hushållning** med mark och vatten, redovisas förarbetena för en fysisk riksplanering. Rapporten, som har remissbehandlats, innehåller **vis**a planöverväganden som tar sikte på att tillgodose riksintressen av skilda slag när det gäller den framtida mark- och vattenanvändningen. I rapporten föreslås bl. a. att utbyggnadsplaner för vattenkraft i återstående fallsträckor i huvudälvarna i södra Norrland och norra Svealand studeras i en särskild utredning. Syftet skulle vara främst att ta fram ett fylligare underlag för beslut om att bevara älvsträckor som är särskilt värdefulla för den vetenskapliga naturvården, friluftslivet och kulturminnesvården. Mot förslaget om utredningen har inte riktats några erinringar vid remissbehandlingen.

Vid de inventeringar som gjorts i samband med förarbetena för en fysisk riksplanering har älvdalarna i Norrland av berörda myndigheter i stor utsträckning angetts vara av stort intresse för såväl friluftsliv som vetenskaplig naturvård och kulturminnesvård. Enligt kraftföretagens planer är älvarna av stort intresse även för ytterligare vattenkraftsutbyggnader. Fram till år 1990 beräknas enligt dessa planer huvuddelen av de återstående ekonomiskt utvinningsbara vattenkraftstillgångarna bli utbyggda.

Särskilt starka skyddsintressen redovisas för älvar och källflöden som är helt opåverkade av vattenkraftsutbyggnad. Av vattenkraftsutbyggnad helt opåverkade huvudälvar återstår bara i norra Norrland. Tidigare ställningstaganden av statsmakterna innebär att flertalet av dessa inte skall byggas ut. Samtliga huvudvattendrag i södra Norrland och i norra Svealand är däremot i varierande grad påverkade av vattenkraftsutbyggnader. Bara ett litet antal outbyggda källflöden och älvsträckor finns kvar. Ett starkt friluftslivsintresse riktas mot dessa områden, bl. a. på grund av deras närhet till de stora befolkningskoncentrationerna i landets södra delar. Naturvårdsverket och riksantikvarieämbetet har betecknat många av områdena som viktiga från vetenskapliga och kulturhistoriska synpunkter.

Enligt min mening motiverar de starka skyddsintressena restriktivitet vid bedömningen av ytterligare vattenkraftsutbyggnader i dessa områden. Sådana utbyggnader kan visserligen vara motiverade från kraftekonomiska synpunkter men motstående samhällsintressen, främst naturvårdsintresset, måste också beaktas. Mot den bakgrunden anser jag det vara av stor betydelse att ställningstaganden till utbyggnadsfrågorna inte grundas enbart på bedömningar från fall till fall av enskilda projekt. Som underlag för såväl samhällets som kraftföretagens planering bör ligga en samlad bedömning av hur de aktuella vattendragen skall användas.

Jag delar den i rapporten Hushållning med mark och vatten framförda uppfattningen om behovet av att i ett sammanhang pröva utbyggnadsplanerna för vattenkraft i huvudälvarna i södra Norrland och i norra Svealand. En särskild sakkunnig bör tillkallas för att svara för sammanställning och analys av det underlagsmaterial som behövs för en sådan prövning.

I avsikt att ge underlag för ställningstaganden till vad som är ett rimligt utnyttjande med hänsyn till skilda samhällsintressen bör den sakkunnige göra en analys av förutsättningarna för och konsekvenserna av ytterligare vattenkraftsutbyggnader i främst Klarälven, Dalälven, Ljusnan, Ljungan och Indalsälven med biflöden. De berörda älvsträckorna bör beskrivas med avseende på deras värde från såväl miljö- och naturvårdssynpunkter som kraftekonomisk synpunkt. Den sakkunnige bör mot denna bakgrund lägga fram förslag till avvägning mellan de olika intressena genom att göra en prioritering av olika eventuella vattenkraftsutbyggnader.

Tillgången på ekonomiskt utbyggbara vattenkraftsresurser i landet är begränsad och vissa undantag från utbyggnad har redan gjorts med hänsyn till miljö- och naturvårdsintressen. I framtiden kommer elproduktionen i allt större utsträckning att baseras på värmekraft, i första hand kärnkraft. Av tekniska och ekonomiska skäl bör de stora kärnkraftaggregaten drivas med full effekt under så lång tid av året som möjligt. Förbrukningen av elkraft uppvisar emellertid stora variationer under året, veckan och dygnet. För att kraftsystemet skall kunna svara mot belastningen måste baskraftsproduktionen från värmekraftanläggningarna kompletteras med kraft från anläggningar som lätt kan anpassas till dessa variationer. Vattenkraftens goda reglerbarhet och driftsäkerhet gör den lämpad för detta ändamål och som effektereserv vid bortfall av värmekraftaggregat. Mot bakgrund av vad jag nyss anfört bör den sakkunnige vid avvägningen mellan bevarande- och utbyggnadsintressen i berörda älvdalar belysa behovet av ytterligare vattenkraft med hänsyn till dennas betydelse för den totala elproduktionen i landet. För dessa bedömningar bör den sakkunnige så långt möjligt utnyttja de prognoser och annat material beträffande elproduktionens betydelse för vår totala energiförsörjning som tas fram av utredningen rörande utvecklingen på energiområdet (I 1972: 3).

De miljö- och naturvårdsintressen som är knutna till ifrågakarande älvdalar är av mycket olika karaktär och älvdalarna är i olika grad känsliga för de ingrepp som utbyggnader av vattenkraft skulle innebära. I vissa fall kan kraftverksbyggande medföra för friluftslivet positiva effekter, bl. a. genom bättre tillgänglighet till för friluftsliv värdefulla områden. Det är därför angeläget att den sakkunnige studerar berörda älvdalarnas värde från olika miljö- och naturvårdssynpunkter — bl. a. med hänsyn till olika former av friluftsliv, fiske, kulturminnesvård, landskapsbild och forskning — och söker bedöma hur resp. miljö- och naturvårdsintresse skulle påverkas av tilltänkta vattenkraftsutbyggnader. Den sakkunnige bör i sin bedömning beakta i vilken utsträckning skilda bevarandebestånden sammanfaller i olika

älvdalar. Det underlagsmaterial som tagits fram i samband med förarbetena för en fysisk riksplanering bör vara en utgångspunkt för dessa studier. Detta material är emellertid i allmänhet förhållandevis översiktligt och i vissa avseenden ofullständigt. Den sakkunnige bör därför i samarbete med ansvariga myndigheter komplettera och detaljera det tidigare framtagna materialet.

Sysselsättningspunkter utgör ofta motiv för vattenkraftsutbyggnader. Den betydelse som bör tillmätas tänkbara utbyggnaders sysselsättningseffekter beror naturligtvis på sysselsättningsutvecklingen i övrigt i aktuella regioner. Bedömningar av sysselsättningsfrågan måste därför inordnas i ett större sysselsättnings- och regionalpolitiskt sammanhang än vad som kan ske inom ramen för den sakkunniges uppdrag. Den sakkunnige bör emellertid belysa olika tänkbara utbyggnaders sysselsättningseffekter på kort och lång sikt.

Det kan förutses att anspråken på ytterligare vattenkraftsutbyggnader blir stora under de närmaste åren. Det är därför angeläget att den sakkunnige snarast kan inleda sitt arbete och om möjligt skyndsamt redovisa en första översiktlig bedömning. Den sakkunnige bör fullgöra sitt uppdrag i nära samarbete med berörda myndigheter och kraftföretag med biträde av egna experter inom de för utredningen väsentliga ämnesområdena.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

Industridepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under 1972: 2, 4, 6, 11 och 16

1. Koncentrationsutredningen (Fi 1962:37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för utredning rörande ägandeförhållandena och maktkoncentrationen i det privata näringslivet (se Post- och Inrikes tidn. den 18 december 1961):

Ordförande:

Arvidsson, Guy N. A., professor

Ledamöter:

Faxén, Karl-Olof, docent

Hagnell, Hans, Landshövding, led. av riksdagen

Lindberger, Lars, t.f. planeringschef

Olsson, K. Helmer, f.d. generaldirektör

Tidefelt, J. Sune, förbundssekreterare

Experter:

Carling, Alf G., docent

Lundgren, Nils, fil. lic. (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Pettersson, N. Lennart, fil. kand., led. av riksdagen

Ribrant, Gunnar C. H., kansliråd

Sekreterare:

Hagström, Tony G., statssekreterare (t.o.m. den 31 augusti 1972)

Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 september 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1962 års riksdagsberättelse I Fi 37. Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse I 2.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

2. 1968 års utredning (Fi 1969:49) om rörtransport av olja och gas

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 januari 1968 för utredning rörande anläggande av pipelines för olja och naturgas (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1968):

Ordförande:

Lalander, N. Sven O. A., driftdirektör

Ledamöter:

Carlsson, Arne R., direktör

Danielson, Nils-Gustaf F., byråchef

Eliasson, Lars M., landshövding, f.d. led. av II kamm.

Seger, S. Walter, direktör

Swarting, Sven E. V., direktör

Wååg, Nils Erik, byggnadsingenjör, led. av riksdagen

Experter:

Elmberger, Per G., direktör

Fahlin, Per G., byrådirektör

von Heidenstam, G. Olov, avdelningsdirektör

Lindgren, Claes B. L., direktör

Lundmark, Nils A. J., byrådirektör

Pehrzon, Lars E., direktör

Thyberg, P. Jan, departementssekreterare

Sekreterare:

Holmin, Nils E., överingenjör

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Fi 49.

Utredningen har under tiden november 1971—februari 1972 hållit fyra sammanträden.

Utredningen har den 24 maj 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:25) Naturgas i Sverige.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Kraftledningsintrångsutredningen (Fi 1969:52)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 april 1968 för att se över normerna för bestämmande av ersättning vid intrång av kraftledning i åkermark och jämförlig mark (se Post- och Inrikes tidn. den 22 maj 1968):

Utredningsman:

Fogelkvist, Karl Gustaf, rådmann

Experter:

Fridell, G. Ingvar, universitetslektor

Haraldson, L. Åke, professor
Åkerman, N. Håkan, överdirektör

Lokal: Falu tingsrätt, Box 102, 79101 Falun 1, tel. växel 023/19560

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit två sammanträden. Inom lantmäteristyrelsen har för utredningens räkning bearbetats de resultat som erhållits vid undersökningar av Skogs- och Lantarbetsgivareföreningens arbetsstudieavdelning.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1973.

4. Havsresursutredningen (Fi 1969:57)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 för att verkställa utredning rörande uppläggningsen av en långsiktig inventering av kontinentalsockelns naturtillgångar (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juli 1968):

Utredningsman:

Swarting, Sven E. V., direktör

Experter:

Cassel, Bo G. H., kommendörkapten

Ehlin, Ulf R. U., avdelningsdirektör

Engström, Arne V., professor

Fehrm, E. Martin, tekn. dr

Fromm, Erik G., byråchef

Haegermark, C. Harald, laborator

Hawerman, K. Bertil, byråchef

Kullenberg, E. Börje, professor

Lindquist, Armin H., t.f. avdelningsföreståndare

Ljunggren, Sven E., överingenjör

Myrsten, J. Lennart, utrikesråd

Palmstierna, Hans A. K., docent

Thunberg, K. I. Anders, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Moberg, Erik E:son, fil. lic.

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Fi 57.

Utredningen har under tiden november 1971—augusti 1972 hållit sex sammanträden.

Utredningen har den 21 augusti 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:43) Utnyttjande och skydd av havet.

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Företagsdemokratidelegationen (Fi 1969:64)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1968 för frågor rörande försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati i de statliga aktiebolagen:

Ordförande:

Gunnarsson, S. Olle G., överdirektör (t.o.m. den 31 december 1972)

Pettersson, Eric B., planeringschef (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ledamöter:

Janérus, Inge R., ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Linde, Bengt A., personalintendent

Modig, Karl-Erik V., ombudsman

Pettersson, Eric B., planeringschef (t.o.m. den 31 december 1972)

Ström, K. Fingal, kansliråd

Wehlin, Sven, andre förbundsordförande

Åhstrand, Lars A., direktör

Experter:

Andersson, Alf Å. H., fil. kand.

Hammarström, Olof M., civilekonom

Hodann, Jan O. M., fil. kand.

Karlsson, Lars Erik, civilekonom

Sekreterare:

Brodén, E. Bertil, byrådirektör

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 54 02 60 (ordföranden), 763 22 07 (sekreteraren)

Direktiven för delegationen, se 1969 års riksdagsberättelse Fi 64.

Delegationen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit elva sammanträden samt anordnat två seminarier om företagsdemokrati. Vidare har företrädare för delegationen medverkat i utbildningen vid Uddevallavarvet AB samt vid konferenser och kurser som anordnats av Statsföretag AB, Statsföretagens förhandlingsorganisation och LO.

Delegationen har slutfört förstudien vid Karlskronavarvet AB samt medverkat vid införande av försöksverksamhet vid vissa företag inom Statsföretagskoncernen. Följande rapporter har getts ut: Anställda i styrelsen — en pilotstudie över erfarenheter av löntagarrepresentation i aktiebolagsstyrelser (den 28 mars 1972). Rapport från plåt- och svetsverkstaden vid Karlskronavarvet AB (den 29 juni 1972).

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

6. Delegationen (I 1970:15) för samordning av den statliga läkemedelsproduktionen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1969 med uppgift att föreslå åtgärder som främjar samordning av den statliga läkemedelsproduktionen:

Ordförande:

Persson, Carl J. G., rikspolischef

Ledamöter:

Hagström, Tony G., statssekreterare

Lundbäck, B. Holger, professor

Lönnngren, D. Rune, apotekare

Schotte, J. Lennart H., docent

Wilund, Arnold O., farm. dr

Experter:

Fryklöf, Lars-Einar T., direktör

Hansen, Hans-Jörgen, professor

Isaksson, David, farm. dr

Juhlin, Rolf, överingenjör

Lindhagen, Sigvard I., direktör

Ström, Sven Å., docent

Åberg, G. Bertil, professor

Direktiven för delegationen, se 1971 års riksdagsberättelse I 12.

Delegationen har under tiden november 1971—juni 1972 hållit två sammanträden.

Delegationen har den 18 januari 1972 överlämnat en skrivelse till chefen för industridepartementet rörande samarbete m. m. mellan olika statliga läkemedelsproducerande enheter.

Uppdraget är därmed slutfört.

7. Närförlägningsutredningen (I 1970:16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 mars 1970 för att utreda frågor rörande närförläggning av atomkraftverk (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1970):

Ordförande:

Håkansson, Hans E. V., departementsråd

Ledamöter:

Carlbom, Lars E., överingenjör

Hedgran, Arne G., avdelningschef
Larsson, Yngve B., direktör
Ryman, Jan-Erik, direktör
Svensson, Kjell R., departementssekreterare
Wivstad, O. Ingvar, teknisk direktör

Experter:

Almqvist, Per E. A., tekn. lic.
Bringfeldt, Björn T., förste statsmeteorolog
Grimås, Ulf G. A., laborator
Kindahl, P. Jan, byrådirektör
Nilsson, E. Tore R., reaktorinspektör
Schultz, Göran O. H., civilingenjör
Thunell, Jörgen S., civilingenjör
Westerlund, S. Harald, fil. mag.

Sekreterare:

Bergström, Stig O. W., civilingenjör

Bitr. sekreterare:

Green, Nils A. R., ingenjör
Thyberg, P. Jan, departementssekreterare

Lokal: Närförläggningsutredningen, Fack, 611 01 Nyköping I. tel.
0155/800 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse I 16.
Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse I 8.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden. Därutöver har 21 sammanträden hållits inom utredningens expertgrupp.

Utredningens arbete rörande möjligheterna att förlägga kärnkraftverk i tätorter beräknas bli avslutat under första halvåret 1973.

Utredningens övriga arbete beräknas pågå under hela år 1973.

8. Delegationen (I 1970:17) för de mindre och medelstora företagen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 och den 7 september 1971 med uppdrag att bereda frågor rörande de mindre och medelstora företagens problem (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1970):

Ordförande:

Pettersson, Eric B., planeringschef

Ledamöter:

Heldt, Sten-Olof, ombudsman

Nilsson, Gunnar E., andre ordförande i Landsorganisationen
Ramström, Dick O., professor
Resare, Bengt C. M., överdirektör
Stefanson, R. Stig S., optikermästare, f.d. led. av I kamm.
Wallin, Ingemar E. V., bankdirektör
Wollroth, Stig V., direktör
Wååg, Nils Erik, byggnadsingenjör, led. av riksdagen
Åström, C. Johan S., departementssekreterare

Experter:

Sillén, Bo S. A., direktör
Sjönell, P. Bengt G., direktör, led. av riksdagen
Tryse, Carl Eric, överingenjör
Törner, Pär I., civilingenjör

Sekreterare:

Söderberg, Bo K. G., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Hallsten, Lars T., pol. mag.
Nyberg, Lars, U. O., pol. mag. (fr.o.m. den 1 februari 1972)
Rudebeck, Karin, kanslisekreterare (t.o.m. den 2 februari 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2. tel. växel
763 1000

Direktiven för delegationen, se 1971 års riksdagsberättelse I 14.

Delegationen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit tio sammanträden. Två av dessa sammanträden har förlagts till Skellefteå och Värnamo och förenats med företagarräffar. Dessutom har arbetsgrupper inom delegationen sammanträtt vid skilda tillfällen.

Delegationen har den 20 oktober 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:78) Företagsservice för utveckling av mindre och medelstora företag samt i oktober 1972 informationskriften Finansieringsmöjligheter för mindre företag. På delegationens uppdrag har vidare färdigställts en rapport Konkurs och ackord — En studie av insolventa företag.

Delegationens arbetsuppgifter beräknas bli överförda till annan myndighet den 1 juli 1973.

9. Grafiska kommittén (I 1970:18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för att utföra vissa undersökningar av den grafiska industrin (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1970):

Ordförande:

Jungenfelt, Karl G., professor

Ledamöter:

Alderin, Erik K., förbundsordförande

Gålmark, Per G., direktör

Lidén, Lars Y., disponent

Lundell, Lars-Erik V., ombudsman

Moreau, Jan-Erik, fil. kand.

Tomner, J. Sigvard A., överingenjör

Österberg, Rolf V., direktör

Experter:

Adstedt, G. Roland, direktör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Kleist, Åke O., revisionsdirektör (fr.o.m. den 21 februari 1972)

Kulling, Ernst R., direktör

Ljung, C. H. T. Johan, direktör (fr.o.m. den 1 november 1972)

Sekreterare:

Kleist, Åke O., revisionsdirektör (t.o.m. den 20 februari 1972)

Vinell, Lars G., ekon. lic. (fr.o.m. den 21 februari 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse I 15.

Kommittén har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit nio sammanträden. En arbetsgrupp för frågor rörande den grafiska industrins tekniska omvandling har sammanträtt vid ett flertal tillfällen.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

10. Metallmanufakturutredningen (I 1970:19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1970 för att undersöka nuläge och utvecklingstendenser i den svenska järn- och metallmanufakturindustrin i vad avser den traditionella tillverkningen (se Post- och Inrikes tidn. den 28 januari 1971):

Ordförande:

Lemne, Mats H., landshövding

Sakkunniga:

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Idin, Kurt A. T., direktör

Lindquist, Sture B. L., förbundsordförande

Sjöholm, Sten I. E., bruksdisponent
Westerberg, Lars G. I., ombudsman

Expert:

Ekström, John E., ekon. lic.

Sekreterare:

Davidsson, Sune I., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Bergman, Rolf A. G., pol. mag. (t.o.m. den 31 januari 1972)

Nilsson, J. Christian N., pol. mag. (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 2239
(sekreteraren), 763 2230 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 11.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har sju sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom utredningen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1973.

11. Utredningen (I 1970:20) om möbelindustrin

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1970 för översyn av den svenska möbelindustrin (se Post- och Inrikes tidn. den 28 januari 1971):

Utredningsman:

Sundin, J. Arvid, direktör

Sekreterare:

Löfgren, Torsten, pol. mag.

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 12.

Utredningsmannen har under tiden november 1971—januari 1972 hållit fyra sammanträden med en särskild referensgrupp för översyn av den svenska möbelindustrin.

Utredningen har den 21 januari 1972 avgett betänkandet (SOU 1972:2) Svensk Möbelindustri — problem och möjligheter.

Uppdraget är därmed slutfört.

12. Installationsbranschutredningen (I 1970:21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1970 för en kartläggning och analys av installationssektorn (se Post- och Inrikes tidn. den 20 februari 1971):

Utredningsman:

Cederwall, Gustav F. E., landshövding

Experter:

Bergvall, K. Lennart, arkitekt

Bernhard, Harry B., överingenjör

Boysen, Arne A., civilingenjör

Hidemark, Bengt Å. H., arkitekt

Rengholt, Ulf N., tekn. lic.

Rydh, Olof G. G., pol. mag. (fr.o.m. den 16 oktober 1972)

Wallin, Allan, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Welin, Einar, direktör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Sekreterare:

Mildner, Erwin A., fil. lic.

Bitr. sekreterare:

Cederlund, Lars Johan O. B., civilekonom

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 13.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit sex sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

13. Elutredningen (I 1971:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1971 för att utreda frågor rörande eldistributionens och elproduktionens organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1971):

Utredningsman:

Lemne, Mats H., landshövding

Experter:

Bergman, Rolf A. G., pol. mag. (fr.o.m. den 1 november 1972)

Håkansson, Hans E. V., departementsråd

Lindmark, Lars E., hovrättsassessor

Sekreterare:

Bergman, Rolf A. G., pol. mag. (fr.o.m. den 1 februari t.o.m. den 31 oktober 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 14.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 15 sammanträden samt haft överläggningar med olika företag, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Utredningen har företagit en studieresa till Storbritannien för att där studera förhållandena på elproduktions- och eldistributionsområdet.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

14. Dataindustriutredningen (I 1971:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 och den 24 november 1972 för utredning rörande näringspolitiska åtgärder på det datatekniska området (se Post- och Inrikes tidn. den 18 januari 1972):

Ordförande:

Brynielsson, Harry A. B., direktör

Sakkunniga:

Anér, Kerstin, fil. dr, led. av riksdagen

Hellberg, D. Kjell V., direktör

Larsson, Y. Allan G., utredningschef

Lidmalm, Tord N. G., direktör

Pernelid, V. Åke E., direktör (fr.o.m. den 27 november 1972)

Pettersson, N. Lennart, fil. kand., led. av riksdagen

Redvall, Knut L., sekreterare

Wedell, N. Gunnar, direktör (fr.o.m. den 27 november 1972)

Experter:

Almqvist, Bert, direktör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Brising, Lars H., direktör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Bubenko, Janis Jr., biträdande professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Dahlqvist, Germund G., professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Dopping, S. P. Olle, universitetslektor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Fröberg, Carl-Erik T., professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Goldberg, Walter H. G. K. M., professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Gällmo, Bengt W., civilingenjör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Hagström, Tony G., statssekreterare (t.o.m. den 26 november 1972)

Hambraeus, Gunnar A., professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Jiewertz, Bengt K.-O., civilingenjör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Langefors, N. Börje, professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Larsson, Torsten A., driftdirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Lindberg, T. S. Lennart, organisationsdirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Lindeborg, E. G. Lennart, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Lindström, B. E. Gunnar, direktör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Lübeck, S. A. Lennart, civilingenjör
Mellberg, Kjell, civilingenjör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Norrby, Johannes T., direktör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Persson, Staffan, biträdande professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Pettersson, Karl-Henrik, departementsråd (fr.o.m. den 27 november 1972)
Rullgård, Åke, ingenjör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Sem-Sandberg, Sverre G., direktör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Sigvardsson, Bejron K. G., överingenjör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Stemme, N. G. Erik, professor (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Svenonius, Per H., avdelningschef (fr.o.m. den 1 oktober 1972)
Wendel, Sven V., sektionschef (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Sekreterare:

Wetterholm, Bengt A. W., direktör

Bitr. sekreterare:

Eklund, Ulf R., fil.kand. (fr.o.m. den 11 december 1972)

Ohlin, Tomas, fil.lic. (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack. 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 15.

Utredningen har under tiden november 1971—oktober 1972 hållit 13 sammanträden samt haft överläggningar med institutioner, företag och organisationer som berörs av utredningens arbete. Vidare har inom utredningen tillsatta referensgrupper hållit ett flertal sammanträden.

Utredningen har den 29 september 1972 till chefen för industridepartementet överlämnat en skrivelse med förslag till vissa åtgärder inom utbildnings- och standardiseringsområdena.

Utredningen har företagit studieresor till bl.a. Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland, Schweiz, Italien, Frankrike, Förenta staterna och Canada.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

15. Delegationen (I 1971:03) för samordning av utredningsverksamheten rörande verkstadsindustrin

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1971 för samordning av utredningsverksamheten rörande verkstadsindustrin (se Post- och Inrikes tidn. den 18 januari 1972):

Ordförande:

Hagström, Tony G., statssekreterare (t.o.m. den 31 december 1972)

Österberg, Gunnar R., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ledamöter:

Björck, Olle, direktör

Hellström, K. Birger, direktör

Olsson, Jan E. A., fil. kand.

Söderberg, Stig J. F., ombudsman

Sekreterare:

Franson, Thomas P., fil.kand. (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Österberg, Gunnar R., departementssekreterare (t.o.m. den 31 december 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för delegationen, se 1972 års riksdagsberättelse I 16.

Delegationen har under perioden september 1971—oktober 1972 hållit sju sammanträden.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

16. Organisationskommittén (I 1972:01) för rymdverksamhet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 mars 1972 med uppdrag att handlägga frågor som hänger samman med upprättande av föreslagen organisation för rymdverksamheten i Sverige:

Ordförande:

Stiernstedt, K. Jan T., expeditiöschef (fr.o.m. den 13 mars 1972)

Ledamöter:

Carlsson, Jan Olof, bergsingenjör (fr.o.m. den 13 mars 1972)

Håkansson, Hans E. V., departementsråd (fr.o.m. den 13 mars 1972)

Wallén, Axel O. A., hovrättsråd (fr.o.m. den 13 mars 1972)

Experter:

Brunberg, Ernst-Åke A., docent (fr.o.m. den 13 mars 1972)

Engström, Fredrik, fil. lic. (fr.o.m. den 13 mars 1972)
Fredga, Kerstin, docent (fr.o.m. den 13 mars 1972)
Hultqvist, Bengt K. G., professor (fr.o.m. den 13 mars 1972)
Rey, Lars H., civilingenjör (fr.o.m. den 13 mars 1972)
Sanmark, P. Arvid L., hovrättsassessor (fr.o.m. den 13 mars 1972)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden 10 mars—30 juni 1972 hållit elva sammanträden.

Kommittén har i skrivelse till chefen för industridepartementet den 30 juni 1972 överlämnat en promemoria med förslag till riktlinjer för fördelning av uppgifter och ansvar inom den nya rymdorganisationen.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. 1972 års FFV-utredning (I 1972:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari och den 14 april 1972 för att utreda den framtida verksamhetsinriktningen m.m. för förenade fabriksverken (se Post- och Inrikes tidn. den 20 april 1972):

Ordförande:

Johansson, Knut B. M., förbundsordförande, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Sakkunniga:

Granath, Sölve, förste ombudsman (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Malmberg, Eric G., generaldirektör (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Ottosson, C. E. Holge, direktör, f.d. led. av I kamm. (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Sandberg, Lars G., andre förbundsordförande (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Sundberg, L. Nore, civilekonom (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Expert:

Hansson, N. Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Sekreterare:

Jensen, Birger H. L., organisationsdirektör (fr.o.m. den 1 juni 1972)

Bitr. sekreterare:

Tegnér, Per A. A., civilekonom (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 11 februari 1972):

Försvarets fabriksverk (FFV) bildades år 1943 då ett antal av försvarets fabriker samt anläggningar för tvätt- och reparationsverksamhet för för-

svaret sammanfördes till ett affärsverk. År 1960 upptogs försäljning av överskottsmateriel från försvaret. Verksamheten utökades betydligt åren 1967 och 1968, då de centrala underhållsverkstäderna, som tidigare tillhört dåvarande flygförvaltningen överfördes till FFV. I samband med att verket den 1 januari 1970 överfördes från försvarsdepartementet till industridepartementet ändrades namnet till förenade fabriksverken.

FFV:s traditionella produkter och tjänster omfattar bl. a. utveckling och tillverkning av vapen, såsom handeldvapen, pansarvärnsvapen, torpeder och ammunition samt underhåll av militär materiel, tvättning av militära persedlar och försäljning av överskottsmateriel från försvaret.

I fråga om civila produkter och tjänster utgörs de viktigaste verksamheterna av tvätt av sjukhuspersedlar och försäljning av överskottsmateriel. Den civila verksamheten omfattar dessutom tillverkning av bl. a. kylkompressorer, jakt- och sportskyttevapen, uniforms- och sjukhuspersedlar samt legotillverkning av olika verkstadsprodukter. FFV förvaltar vidare statens andelar och aktier i ett antal bolag, såsom Telub AB, Industri AB Gelfa, Viking Sport Arms Co. AB och KB United Stirling (Sweden) AB & Co. m. fl.

Omsättningen vid FFV under verksamhetsåret 1970/71 uppgick till 557 milj. kr., varav 30 % avsåg civila produkter och tjänster. Omsättningen har ökat under en följd av år främst beroende på att nya enheter tillförts verket. De redovisade överskotten har t. o. m. verksamhetsåret 1969/70 varit tillräckliga för att förränta statskapitalet på föreskrivet sätt. För det senaste verksamhetsåret har emellertid efter extraordinära nedskrivningar på 39 milj. kr. redovisats en nettoförlust på 23 milj. kr.

Antalet årsanställda uppgick till ca 7 500 personer den 31 december 1971. Verksamheten bedrivs på 31 platser i landet med huvudkontoret i Eskilstuna.

De beslut riksdagen under våren 1972 kommer att fatta på grund av 1970 års försvarsutrednings betänkande (SOU 1972: 4) Säkerhets- och försvarspolitik kan innebära en omstrukturering av försvarets framtida efterfrågan med konsekvenser även för FFV. Som exempel kan nämnas strävandena att minska omfattningen av underhåll av flygplan, vilket kan komma att påverka verksamheten vid de centrala underhållsverkstäderna. I detta sammanhang bör även beaktas effekten av de nyligen beslutade reglerna för krigsmaterielexport.

För att på bästa sätt utnyttja sin produktionskapacitet och uppnå viss sysselsättningsutjämning har FFV efter hand tagit upp civila produkter på sitt produktprogram. Lönsamheten för dessa produkter har dock hittills varit mindre tillfredsställande. Orsaken till detta har endast delvis kunnat härledas till svag efterfrågan på produkterna. Den främsta orsaken torde ha varit att kostnaderna vid FFV:s produktion av olika skäl varit högre än konkurrenternas, vilket minskat konkurrenskraften och dragit ner lönsamheten.

Riksrevisionsverket (RRV) har — efter gjorda analyser av FFV:s verksamhet — framlagt två revisionsrapporter under år 1971. I dessa framhålls att det är nödvändigt för FFV att precisera sina mål, anpassa marknadsfunktionen, målinriktad produktutvecklingen och förbättra styrsystemen för att på sikt förbättra lönsamheten. RRV har vidare konstaterat att FFV i ett flertal avseenden avviker från gällande regler och instruktioner, bl. a. genom att utan bemyndigande ha bildat eller förvärvat andelar i vissa bolag. RRV anser att om de regler och villkor som gäller för affärsverken skulle vara till hinder för FFV, när det gäller att på bästa möjliga sätt uppnå sina mål, bör

det övervägas att ändra reglerna eller låta verksamheten drivas i annan organisationsform.

Justitiekanslern har den 7 december 1971 fattat beslut med anledning av att min företrädare bringat de åtgärder FFV vidtagit rörande vissa borgens- och länefrågor till justitiekanslerns kännedom för de åtgärder dessa kunde medföra. Syftet härmed var bl. a. att få gränserna för FFV:s ekonomiska handlingsfrihet klarlagda, mot bakgrund av att FFV:s verksamhet sker i konkurrens med privata företag och med tillämpning av affärsmässiga principer särskilt i fråga om prissättningen. Justitiekanslern har förklarat att FFV handlat klart i strid mot gällande bestämmelser när verket utan bemyndigande förvärvat aktier och andelar i företag samt utlånat lån och tecknat borgen. Med hänsyn bl. a. till att verksamhetens handlingsätt uppenbarligen förestavats av en stark strävan att uppfylla statsmakternas intentioner har justitiekanslern ansett sig kunna låta bero vid hans gjorda uttalanden i ärendet.

Det föreligger sålunda problem beträffande FFV såväl när det gäller verksamhetens inriktning som ifråga om organisationen. Med hänsyn härtill och då det är önskvärt att skapa förutsättningar för en konkurrenskraftig och mer målinriktad verksamhet anser jag en närmare utredning vara motiverad. Jag förordar att särskilt sakkunniga tillkallas för denna uppgift.

Huvuduppgiften för de sakkunniga bör vara att framlägga förslag om framtida verksamhetsinriktning för FFV. Detta förutsätter en analys av den framtida efterfrågan på materiel och tjänster från försvaret inom FFV:s kompetensområde. FFV har alltsedan tillkomsten främst varit inriktat på försvarets behov. Statsmakternas beslut rörande grunderna för den svenska säkerhetspolitiken och den långsiktiga inriktningen av totalförsvarsanstängningarna torde ge underlag för bedömning av vilka produkter och tjänster försvaret i framtiden kan komma att efterfråga. Vid bedömningen av efterfrågan på FFV:s varor och tjänster bör hänsyn tas även till i vilken utsträckning statsmakterna är beredda att medverka till att upprätthålla en viss produktionskapacitet av beredskapsskäl. Konsekvenser och kostnader härför bör redovisas särskilt. De sakkunniga bör i detta sammanhang samråda med överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Vid analysen bör förutsättningarna prövas för FFV att göra produktbyten och etablera samverkan med andra inhemska företag som producerar försvarsmateriel. Vissa andra försvarsmaterielproducerande företag har problem likartade FFV:s. Dessa problem kommer, enligt vad jag erfarit, att bli föremål för överväganden i berörda departement.

De sakkunniga bör om möjligt översiktligt beräkna kostnaderna för och intäkterna från den produktion av materiel och tjänster för inhemsk förbrukning och export, som FFV kan avsätta i konkurrens med andra företag. Detta gäller såväl militära som civila produkter. På grundval av en sådan beräkning bör den framtida lönsamheten av produktionen bedömas. Ett alternativ som de sakkunniga bör belysa konsekvenserna av är en på enbart militära behov grundad verksamhet inom FFV.

Förutsättningen för produktionen inom FFV måste vara att den ger full kostnadstäckning på lång sikt. Detta kan innebära att delar av den produktion som i dag bedrivs inom FFV behöver avskiljas. Detta kan exempelvis ske genom att tillverkning av vissa produktgrupper eller verksamheter läggs ned, genom produktbyten med andra företag eller försäljning av produktgrupper till andra företag. I detta sammanhang kan frågan om eventuell expansion av verksamheten i den mån denna ligger inom ramen för en ny målsättning komma upp. Självfallet skall kravet på full kostnads-

täckning gälla även i detta fall. De sakkunniga bör föreslå lämpliga åtgärder för FFV:s olika produktområden. I detta sammanhang kan nämnas att riksdagens revisorer i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållit att det bör övervägas om inte FFV:s organisation för överskotts försäljning hör medverka vid en eventuell samordning av försäljning av produkter från verkstäder lydande under kriminalvårdsstyrelsen, socialstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen. Denna fråga bör övervägas av de sakkunniga.

I detta sammanhang bör de sakkunniga pröva förslagen i betänkandet Verksamhetsinriktningen för förenade fabriksverken. Engagemang avseende samhällsverkstäder och sjukvårdsområdet, som avlämnats av en av affärsverksdelegationen tillsatt utredning om verksamhetsinriktningen för FFV där dessa frågor behandlas.

Det kan också nämnas att den av inrikesdepartementet tillsatta utredningen rörande den skyddade sysselsättningen väntas framlägga sitt slutbetänkande under sommaren 1972. I detta kommer bl. a. vissa förslag att presenteras om ökade centrala service- och samordningsinsatser beträffande produktionen vid de i primär- och sekundärkommunal regi drivna verkstäderna för skyddat arbete. De sakkunniga bör beakta de förslag som framläggs i detta betänkande och statsmakernas ställningstagande därtill.

FFV och flera statliga institutioner föder upp försöksdjur. Frågan om myndigheters och institutioners försörjning med sådana djur avses bli föremål för särskild utredning.

FFV förvaltar som nämnts statens aktier och andelar i ett antal bolag. De sakkunniga bör för vart och ett av dessa engagemang överväga om de är förenliga med målet för FFV:s framtida verksamhet. De sakkunniga bör därvid ta ställning till om vissa bolagsengagemang bör avvecklas och i så fall föreslå formerna härför.

FFV har i anslagsframställningen för budgetåret 1972/73 tagit upp frågan om verksamhetsformen. FFV har därvid framhållit att den nuvarande formen som affärsdrivande verk har uppenbara nackdelar i förhållande till aktiebolagsformen. Det gäller såväl möjligheter till resultatutjämning och självfinansiering som möjligheter till snabbt beslutsfattande. FFV finner det angeläget att frågan om en ny företagsform snarast prövas.

De sakkunniga bör överväga lämplig företagsform för FFV. Konsekvenserna av att hela FFV eller delar av verket drivs som aktiebolag bör jämföras med konsekvenserna av ett bibehållande av nuvarande verksamhetsform. Om de sakkunniga förordar det senare alternativet, bör förslag lämnas rörande de ändringar som kan behöva genomföras i fråga om FFV:s ekonomiska och administrativa befogenheter.

Sedan de sakkunniga tagit ställning till FFV:s framtida verksamhetsinriktning bör de upprätta förslag till mål för FFV.

Om de sakkunniga förordar att FFV även fortsättningsvis skall vara ett affärsverk, bör förslag framläggas om erforderliga ändringar i FFV:s instruktion. De sakkunniga bör därvid också lämna förslag rörande huvuddragen i lämplig organisation för verket.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningen har under tiden maj—oktober 1972 hållit två sammanträden. Dessutom har ett arbetsutskott inom utredningen sammanträtt tre gånger.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under andra halvåret 1973.

18. Energiproggnosutredningen (I 1972:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 mars 1972 för att utreda och bedöma den framtida utvecklingen på energiområdet (se Post- och Inrikes tidn. den 20 april 1972).

Ordförande:

Lyberg, Bengt, landshövding (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Sakkunniga:

Gradin, Rolf U., civilingenjör (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Hambraeus, Gunnar A., professor (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Håkansson, Hans E. V., departementsråd (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Jungenfelt, Karl G., professor (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Experter som företräder de politiska partierna:

Clarkson, Rolf A., direktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 september 1972)

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 september 1972)

Pettersson, Harald A. I., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 september 1972)

Sundelin, F. Bernhard, åkeriägare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 september 1972)

Svensson, Jörn, planeringsdirektör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 september 1972)

Ångström, Rune T., direktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 september 1972)

Övriga experter:

Danielson, Nils-Gustaf F., byråchef (fr.o.m. den 25 september 1972)

Grimås, Ulf G. A., laborator (fr.o.m. den 25 september 1972)

Hagson, Carl A., direktör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Hannervall, Lars H., överingenjör (fr.o.m. den 25 september 1972)

af Klintberg, Rolf H. F., direktör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Lindgren, Claes B. L., direktör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Sterne, Bengt G., direktör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Waldenby, Torbjörn, direktör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Huvudsekreterare:

ben Salem, S. Elias, civilingenjör (fr.o.m. den 1 oktober 1972)

Sekreterare:

Lundmark, Nils A. J., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Bitr. sekreterare:

Boman, O. Gunilla, fil. kand. (fr.o.m. den 15 maj 1972)

Sjöblom, S. Åke, byrådirektör (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Lokal: Munkbron 11, 111 28 Stockholm, tel. 11 24 69 (ben Salem), 11 21 74 (Lundmark), 11 19 64 (Boman), 11 23 61 (Sjöblom)

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 24 mars 1972):

En hög energiförbrukning både präglar och utgör en förutsättning för det nutida industrisamhället. Beslut i energifrågor gäller ofta stora ekonomiska insatser med verkningar långt in i framtiden. Sådana beslut kan också ha avsevärd betydelse för bl. a. yttre miljö, naturresurshushållning, och försörjningsberedskap. I Sverige — liksom i andra länder — har samhället därför medel till sitt förfogande för att på önskvärt sätt kunna styra produktion och konsumtion av energi. I fråga om produktion och distribution av elkraft har stat och kommun engagerat sig direkt som ägare. Frågan om ytterligare samhälleliga åtgärder på dessa områden behandlas f. n. av utredningen rörande eldistributionens och elproduktionens organisation. Vidare kan erinras om statliga insatser i olika former vad gäller forskning och utveckling, miljöskydd, försörjningsberedskap samt säkerhet.

I betänkandet (SOU 1970: 13) Sveriges energiförsörjning har energikommittén efter en analys av den förväntade utvecklingen på energiområdet föreslagit nya åtgärder för att tillgodose samhälleliga intressen på detta område. Kommittén förordar sålunda att koncessionslagstiftningen för energiproduktion och energidistribution kompletteras och utvidgas, att krav införs på planer för värmeförsörjningen i tätbebyggda områden, s. k. värmeplaner, att lagstiftningen till skydd för energikonsumenter mot eventuell monopolprissättning kompletteras samt att en fortlöpande prognos- och utredningsverksamhet för energisektorn upprättas. Betänkandet har remissbehandlats och fortsatt beredning av ärendet pågår inom industridepartementet. Förslag om en fortlöpande prognos- och utredningsverksamhet bör emellertid behandlas utan att prövningen av övriga frågor avvaktas.

Den hittills mest genomarbetade framtidsbedömningen rörande den svenska energisektorn i dess helhet har utförts av energikommittén och redovisats i rapporten (Ds Fi 1967: 8) Sveriges energiförsörjning 1955—1985. Denna rapport bygger på en analys av utvecklingen under perioden 1955—1965 samt omfattar en prognos för tiden till år 1975 och en energibehovsuppskattning till år 1985. Framför allt på grund av svårigheter att förutse utvecklingen inom uppvärmningssektorn redovisas två alternativ, som skiljer sig sinsemellan vad beträffar relationen mellan förbrukningen av å ena sidan bränsle (olja) och å andra sidan elkraft.

När det gäller förbrukningen av elektrisk energi utför Centrala driftledningen (CDL) prognoser med jämna mellanrum. Beträffande förbrukningen av bränsle bedrivs även viss prognosverksamhet i begränsad omfattning.

Det är av stor vikt för en gynnsam utveckling på energiområdet att de energipolitiska besluten kan grundas inte endast på god kännedom om det aktuella läget inom området utan även på en kvalificerad framtidsbedömning. Härigenom ökar även möjligheterna att i god tid vidtaga lämpliga åtgärder mot oönskvärda utvecklingstendenser.

Energikommittén ansåg, som jag nyss antytt, att prognosverksamheten borde utvidgas till att bedrivas fortlöpande och omfatta hela energisektorn. De remissinstanser, som yttrat sig i frågan, har genomgående anslutit sig till denna uppfattning.

Enligt min mening bör — som jag framhållit i årets statsverkssproposition (1972: 1 bil. 15 s. 14 och 46) — det av energikommittén inledda arbetet med prognoser för hela energisektorn återupptas och i fortsättningen bedrivs löpande. Jag förordar att särskilda sakkunniga tillkallas för denna uppgift.

De sakkunniga bör göra en analys av energikommitténs prognos för utvecklingen till 1975 mot bakgrund av det faktiska utfallet hittills. Med hänsyn till bl. a. att en uppföljning av 1970 års långtidsutredning kommer att pågå samtidigt bör detta arbete få förtur.

Huvuduppgiften för de sakkunniga blir sedan att utsträcka prognosen fem à tio år, således till 1980—1985. Kommitténs uppskattning av energibehovet för perioden 1975—1985 bör även räknas fram med fem à tio år. De sakkunniga bör dock vara oförhindrade att ändra eller helt frånga uppdelningen mellan prognos och uppskattning.

Som energikommittén har framhållit kan prognosmetoderna förbättras. Bl. a. bör de sakkunniga i större utsträckning än energikommittén utarbeta alternativa prognoser utifrån olika kombinationer av förutsättningar. Substituerbara former för energiproduktion bör jämföras med varandra och möjligheterna att inom olika områden begränsa energiförbrukningen, bl. a. genom effektivare användning av den producerade energin bör studeras. Man bör söka värdera sannolikheten för redovisade alternativ och analysera deras samhällsekonomiska och miljömässiga konsekvenser.

En fråga som bör undersökas närmare är hur energimarknaden påverkas av prisutvecklingen för energi jämfört med den allmänna prisnivån och av förändringar i prisrelationerna mellan olika energiformer. De sakkunniga förutsätts undersöka effekterna även av olika regleringar vidtagna i miljövårdssyfte. Inverkan av eventuella särskilda avgifter — som komplement till reglerande åtgärder — för sådan energianvändning som innebär särskilt stor belastning på miljön bör studeras. De sakkunniga bör härvid samråda med — förutom berörda myndigheter — utredningen rörande kostnaderna för miljövården.

De sakkunnigas analyser av olika utvecklingsalternativ för energiförsörjningen bör kunna tjäna som väsentligt underlag för nödvändiga avvägningar vad gäller energisektorns resursutnyttjande i vid mening.

Vid prognosarbetet bör hänsyn tas till tänkbar teknisk utveckling inom eller med anknytning till energiområdet. Härvid bör bl. a. styrelsen för teknisk utveckling kunna lämna underlag. Även relevanta drag i den ekonomiska utvecklingen måste beaktas liksom de internationella förhållanden som är av vikt med hänsyn till vårt lands beroende av import av fossila bränslen och eventualiteten av kännbara prisstegringar och knapphet på dessa.

Som underlag för totalprognoserna bör kunna läggas tillgängliga delprognoser upprättade av CDL och andra branschorgan. De sakkunniga måste dock granska och självständigt bedöma detta material samt därvid även beakta i vilken mån den belastning på den yttre miljön, som den beräknade energianvändningen innebär, vid en helhetsbedömning kan anses godtagbar ur samhällelig synpunkt. Vid behov bör de sakkunniga utföra egna delprognoser eller andra specialundersökningar.

För att tillgodose behovet av samverkan med bl. a. annan prognosverksamhet inom och utom energiområdet har energikommittén förordat att en permanent samarbetskommitté av informell karaktär upprättas med företrädare för avnämare, producenter m. fl. De sakkunniga bör ta initiativ till ett samarbete av detta slag.

För prognosverksamheten fordras ett omfattande statistiskt underlag.

Enligt energikommittén behöver den nuvarande energistatistiken förbättras i vissa avseenden, särskilt beträffande bränsleförbrukningen för uppvärmning och samfärdsel. De sakkunniga bör i samråd med statistiska centralbyrån (SCB) och överstyrelsen för ekonomiskt försvar närmare undersöka behovet av en utvidgad energistatistik. Om så erfordras bör de sakkunniga även göra statistiska undersökningar i speciella frågor rörande energiförbrukningen.

Samarbete i fråga om statistik för elförsörjningen äger f. n. rum genom en samarbetsnämnd där SCB, CDL, Svenska kraftverksföreningen och Svenska elverksföreningen är representerade. De sakkunniga bör överväga möjligheten att bilda en motsvarande samarbetsnämnd för bränslestatistik med företrädare för SCB, uppgiftslämnare och avnämare.

Som jag nämnt bör de sakkunnigas egentliga prognosarbete inriktas på tiden fram till 1980—1985 varjämte en uppskattning av energibehoven bör företas för tiden till 1990—1995. Av naturliga skäl kommer förutsägelserna att vara osäkra i synnerhet för den senare perioden. Detta hindrar emellertid inte att det bör vara meningsfullt att diskutera huvuddragen av utvecklingen på energiområdet för ytterligare något decennium framåt. Det är nödvändigt att så sker, bl. a. därför att ett stort antal av de energiproducerande och energikonsumerande anläggningar som beslutas inom de närmaste åren fortfarande kommer att vara i bruk vid sekelskiftet eller ännu senare. Faktorer som bör beaktas är bl. a. sannolikheten för nya tekniska lösningar på såväl produktionssidan som användningssidan, ändringar i konsumtionsmönstren och den framtida tillgången på primärenergi. De sakkunniga bör beakta dessa och andra faktorer av betydelse för den långsiktiga utvecklingen på energiområdet även vid den kortsiktiga bedömningen. I detta sammanhang bör även uppmärksammas hur de framtida energipolitiska besluten binder handlingsfriheten på lång sikt.

Behovet av den verksamhet jag nu beskrivit är bestående. Verksamheten låter sig emellertid inte redan nu organiseras i permanenta former eftersom myndighetsorganisationen för de näringspolitiska och energipolitiska uppgifterna f. n. prövas i anledning av kommerskollegieutredningens förslag i betänkandet (SOU 1971: 69) **Näringspolitiken — ny verksamorganisation**.

Utredningen föreslår i betänkandet att nuvarande kommerskollegium omorganiseras till en central myndighet för näringspolitiska uppgifter. Enligt utredningen bör det nya verket omfatta bl. a. en sektor för energi- och bergsfrågor till vilken prognos- och utredningsverksamheten förläggs. Frågan är f. n. föremål för beredning. Att nu låta prognos- och utredningsverksamheten börja i kommittéform ger en tidsvinst och torde inte försvåra en mer varaktig lösning. De sakkunniga bör emellertid ligga upp sitt arbete så att en övergång till en mer permanent organisationsform kan ske smidigt. Det sekretariat de sakkunniga får till sitt förfogande bör sedermera kunna införlivas i en ny organisation. En första prognosrapport bör föreligga den 1 juli 1973.

Riksdagen har i anledning av en motion (mot. 1971: 1088) hos Kungl. Maj:t anhallit om tillsättande av en parlamentariskt sammansatt nämnd för energiförsörjningsfrågor för att utvärdera prognosverksamheten och föreslå avvägningar (NU 1971: 42, rskr 1971: 286). Näringsutskottet framhåll med anledning av denna motion vikten av att de ekonomiska och miljömässiga avväggningsproblem som uppstår vid en fortsatt utbyggnad av energiproduktionen beaktas i högre grad än vad hittills varit fallet. Frågor rörande bl. a. energibehov, möjligheterna att styra energikonsumtionen samt den miljöförstöring, som är förenad med den framtida utbyggnaden av

landets energiproduktion, måste därför enligt utskottet tas upp till samlad bedömning under medverkan av ett parlamentariskt sammansatt organ.

I avvaktan på beslut angående omorganisationen av kommerskollegium synes önskemålet om medverkan av ett parlamentariskt sammansatt organ bäst kunna tillgodoses genom att en grupp riksdagsledamöter knyts som experter till den nu föreslagna sakkunnigutredningen. En sådan grupp kan följa själva prognosarbetet redan från början. Härigenom bör det avsedda syftet bli bättre tillgodosett än om de parlamentariska representanterna får del av prognoserna först i färdigt skick.

Utredningen har fram t.o.m. oktober 1972 haft fyra sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Ett resultat av detta har blivit bildande av en samarbetsnämnd för bränslestatistik.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

19. Petroindustriutredningen (I 1972:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april och den 7 juni 1972 för att utreda frågan om transport, raffinering och förädling av olja och naturgas (se Post- och Inrikes tidn. den 23 maj 1972):

Ordförande:

Grafström, Erik O. H., f.d. generaldirektör (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Sakkunniga:

Carlsson, Arne R., direktör (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Eidem, Ingemar, tekn. dr (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Gustafson, Sven H., bankkamrer, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Häll, Karl-Erik, ombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Nettelbrandt, Alfred, direktör (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Tengroth, Bengt T., ordförande i Svenska hamnförbundet (fr.o.m. den 8 juni 1972)

Ågren, Enar, förbundsordförande (fr.o.m. den 1 maj 1972)

Experter:

Gustavsson, S. A. Göran, civilingenjör (fr.o.m. den 16 oktober 1972)

Thyberg, P. Jan, departementssekreterare (fr.o.m. den 16 oktober 1972)

Sekreterare:

Löfgren, Torsten H.j., pol. mag. (fr.o.m. den 1 november 1972)

Bitr. sekreterare:

Widell, Lennart G., civilekonom (fr.o.m. den 1 december 1972)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 4 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 1000

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 7 april 1972):

Sverige kommer för lång tid att vara beroende av petroleumprodukter för sin energiförsörjning. Dessa dominerar helt transportsektorns energibehov och utgör den viktigaste energikällan såväl för många industriella processer som för lokaluppvärmning. Oljan förbrukas nästan uteslutande för energigäldamål och svarar nu för ca 70 % av den svenska energiförsörjningen. Förbrukningen av raffinerade produkter för förädling inom den petrokemiska industrin ökar, men uppgår f. n. endast till några procent av den totala oljeförbrukningen.

Vårt beroende av olja för energiförsörjningen kommer att öka fram till mitten av 1970-talet genom stagnation i vattenkraftproduktionen och minskade andelar kol, koks och inhemska bränslen. Förbrukningen av eldningsolja förväntas därefter få minskad relativ betydelse på grund av den snabba kärnkraftutbyggnaden men torde absolut sett komma att öka fram till slutet av seklet. Denna bild kan ändras bl. a. genom introduktion av naturgas på den svenska marknaden, ändrade prisrelationer mellan olika energislag och hänsynen till miljövärdsaspekterna. Det kan vidare antas att en allt större andel oljeprodukter kommer att vidareförädlas till kemiska produkter såsom syntetfibrer, plaster, syntetgummi och gödselmedel.

Sverige är för sin oljeförsörjning helt beroende av tillförsel från andra länder. Råolja importeras huvudsakligen från Mellersta Östern och Afrika medan raffinerade produkter till största delen erhålls från Västeuropa.

Den svenska oljeförsörjningen domineras av svenska dotterföretag till fem stora multinationella oljeföretag — AB Svenska Shell (Shell), Svenska Esso AB (Esso), Svenska BP Oljeaktiebolag (BP), Texaco Oil AB (Texaco) och Svenska Gulf Oil AB (Gulf) — samt två svenskägda företag — Nynäs Petroelium AB (Nynäs) och Oljekonsumenterna (OK). Varje oljeföretag har egen oljeimport, bulktransport och detaljdistribution samt vanligen även egna raffinaderier i eller utom landet. Distributionen av oljeprodukter till konsumenten sker i regel i två steg dels genom bulktransporter från raffinaderier till olika marknadsregioner med tankfartyg, järnväg eller stora tankbilar, dels genom individuell distribution med tankbil från regiondepåer till konsumenterna. Även om en viss samlokalisering har skett vad gäller depålagring utgör gemensam distribution ett marginellt inslag i den svenska oljeförsörjningen. Detta beror delvis på att det för de multinationella företagen ställer sig naturligt att betrakta oljetillgångar, raffinering och distribution som en integrerad verksamhet, vilket innebäratt verksamheten torde utformas för att uppnå bästa möjliga företagsekonomiska resultat i stort sett oberoende av nationella gränser.

Den inhemska raffinaderikapaciteten motsvarar endast ca 40 % av förbrukningen av petroleumprodukter och uppgick år 1970 till drygt 13 milj. ton råolja per år, med följande fördelning (milj. ton råolja per år).

BP, Göteborg	5.5
Shell, Göteborg	5.0
Nynäs, Nynäshamn	2.9
	13.4

Den ringa raffineringsskapaciteten på ostkusten får till följd att Stockholmsregionen och Mälardalen till övervägande del försörjs med produkter från raffinaderier i utlandet. Denna regionala snedfördelning kommer

Sannolikt att bli ännu mera markant under 1970-talet, eftersom alla nylunda raffinaderiprojekt avser utbyggnader på Västkusten. Av de olika projekten är OK:s raffinaderi vid Brofjorden det längst framskridna. Enligt företagets planer skall raffinaderiet ha en årskapacitet på 7 milj. ton råolja och tas i drift år 1975. BP och Shell planerar också att expandera och har ansökt hos koncessionsnämnden för miljöskydd om tillstånd att få bygga ut kapaciteten vid sina raffinaderier i Göteborg med resp. 10 och 8 milj. ton råolja per år.

Den petrokemiska industrin i Sverige har under 1960-talet expanderat snabbare än genomsnittet för hela industrin. Inräknat basplasterna uppgick år 1970 den petrokemiska produktionens saluvärde till ca 1 miljard kronor. Det petrokemiska området uppvisar trots detta ett betydande importöverskott.

Den svenska petrokemiska industrin har sitt centrum i Stenungsund på Västkusten med Essos krackningsanläggning och närliggande följdindustrier. Detta centrum etablerades under 1960-talets första hälft. Med importerad nafta som råmaterial framställs här krackerprodukter som eten, propen etc. Av dessa är det i stort sett endast eten som förädlas inom landet. Den största etenförbrukaren är Unifos AB, som producerar basplasten polyeten för användning i förpackningar, kabelisolering, rör, flaskor m. m. KemaNord AB tillverkar vinylklorid, vilken polymeriseras till polyvinylklorid (PVC) dels i Stenungsund, dels i Stockvik utanför Sundsvall. Bland polyvinylkloridens skilda användningsområden kan nämnas förpackningar och flaskor. Vid det tredje petrokemiska företaget MoDoKemi AB, tillverkas etenoxid som förädlas till bl.a. etenglykol för användning som kylarvätska i bilar.

Inom den petrokemiska branschen kan väntas en fortsatt stark expansion och kanske också en breddning av produktsortimentet. Sveriges kemiska industrikontor (Kemikontoret) har i samband med förarbetena för den fysiska riksplaneringen angett att expansionen inom petrokemisk industri fram till sekelskiftet kan beräknas komma att ske genom fortsatt utbyggnad i Stenungsund och tillkomsten av 1—3 nya petrokemiska centra, vilka enligt Kemikontoret torde förläggas i anslutning till raffinaderier på Västkusten. Eventuellt kan enligt Kemikontoret även en lokalisering till Helsingborg/Malmö-området bli aktuell.

Frågan om den framtida lokaliseringen av raffinaderier och petrokemisk industri har nyligen behandlats av 1968 års utredning om rörtransport av olja och gas (rörtransportutredningen) i delbetänkandet (SOU 1970:57) Olja i rör. Bland de faktorer som utredningen hade att beakta i kartläggningen av förutsättningarna för rörtransport av råolja och oljeprodukter ingick lokaliseringen av raffinaderier och petrokemisk industri. Utredningen kom fram till att inlandslokalisering från företagsekonomisk synpunkt är mindre gynnsam än lokalisering vid kust. Man pekade bl. a. på att kapaciteten hos ett inlandsraffinaderi skulle bli mindre än hos ett kustlokaliserat raffinaderi och att ett kustraffinaderi får väsentligt större möjligheter att utjämna tillfälliga överskott eller underskott på vissa oljeprodukter än ett inlandsraffinaderi. Även för petrokemisk industri ansågs kustlokalisering vara mest gynnsam.

Med utgångspunkt i bedömningen att raffinaderier torde komma att lokaliseras vid kust och att en rörledning västkust—ostkust skulle kräva en transportvolym av 10—12 milj. ton råolja per år vid en högsta tillåtna tonnagestorlek i Östersjön på ca 100 000 ton kom utredningen fram till att det f. n. inte finns förutsättningar för rörtransport av råolja i Sverige.

Däremot förordade man att rörledningstransport av tunna oljeprodukter från Göteborg till Mälardistriktet borde studeras närmare av berörda oljeföretag. Detta arbete pågår f. n. liksom utredningens fortsatta arbete vad gäller förutsättningarna för naturgasledningar i Sverige. Rörtransportutredningen beräknas komma med sitt slutbetänkande under våren 1972.

I rapporten (SOU 1971: 75) Hushållning med mark och vatten som nyligen lagts fram av civildepartementet som resultat av förarbetena för den fysiska riksplaneringen behandlas frågor om utbyggnad av oljeraffinaderier och petrokemisk industri från bl. a. miljö- och regionalpolitiska synpunkter. De bedömningar som branschorganisationerna gjort i samband med förarbetena pekar på en kraftig utbyggnad av raffinaderikapaciteten och den petrokemiska industrin i Sverige under de närmaste decennierna. Branschorganisationerna anser att denna utbyggnad i första hand bör lokaliseras till Västkusten. Det framhålls i rapporten att vissa företagsekonomiska motiv finns för en sådan lokalisering, men att ytterligare omfattande utbyggnader av raffinaderier och petrokemisk industri på Västkusten kan medföra allvarliga problem bl. a. med hänsyn till Västkustens stora värde från rekreations- och naturvårdssynpunkter och till effekterna på naturmiljön av utsläpp av föroreningar från sådana anläggningar. Det påpekas vidare att omfattande utbyggnader av raffinaderi- och petrokemikapaciteten på Västkusten innebär att möjligheterna att senare förlägga raffinaderier och petrokemisk industri till andra delar av landet försvåras. Av bl. a. dessa skäl förordas att närmare undersökningar görs beträffande den framtida utbyggnaden och lokaliseringen av raffinaderier och petrokemisk industri.

Vad jag hittills anfört pekar på att vi står inför en betydande expansion av raffinering och förädling av olja inom landet. En sådan expansion kommer att kräva stora investeringar från både företagets och samhällets sida för att förverkligas och får om den realiserats långsiktiga och betydande verkningar såväl för vårt lands energiförsörjning som för dess industristruktur, sysselsättning, beredskap och miljö. De överväganden som hittills gjorts inom ramen för förarbetena med den fysiska riksplaneringen bör kompletteras med en mer detaljerad bedömning. Utbyggnaden av raffinaderier och petrokemisk industri är dessutom starkt beroende av vårt transportsystem för oljeprodukter och tillgången till naturgas på den svenska marknaden. Exempelvis skulle införandet via rörledning av naturgas till Sverige få till följd en minskad marknad för tunga oljeprodukter, samtidigt som det skulle kunna ge en breddad råvarubas för vår petrokemiska industri. Det är därför angeläget att en samlad bedömning av den framtida utvecklingen av transport, raffinering och förädling av olja och naturgas i vårt land kommer till stånd. En sådan bedömning bör kunna bidra till beslutsunderlaget för företagen och statsmakterna vid ställningstaganden till utbyggnader inom dessa sektorer.

Sakkunniga bör därför tillkallas med uppgift att klarlägga utformningen av från samhällssynpunkt bästa möjliga struktur och utbyggnad av transport, raffinering och förädling av olja och naturgas. De sakkunnigas arbete bör inriktas på en analys av de samhälleliga konsekvenserna av olika utbyggnads-, kapacitets- och lokaliseringalternativ. Härvid bör särskilt uppmärksammas de miljö- och sysselsättningseffekter samt de krav på samhällsinvesteringar, såsom vägar, hamnar, bostäder etc., som följer av olika alternativ. De sakkunniga bör även analysera beredskapskonsekvenser av olika strukturutformningar.

Analysen bör göras av alternativa lokaliseringar såväl vid kust som i

inlandet för raffinaderier och petrokemisk industri. De sakkunniga bör härvid främst inrikta sig på följande fyra huvudalternativ: konventionellt raffinaderi utan anknytning till petrokemisk industri, konventionellt raffinaderi samlokaliserat med petrokemisk industri, petrokemiskt raffinaderi med satellitindustrier och petrokemisk industri baserad på naturgas. Möjligheterna till och konsekvenserna av samlokalisering med energiförbrukande tung industri samt kraft- och värmeverk bör beaktas. I fråga om transporter bör de sakkunnigas bedömningar avse såväl nuvarande transportsystem som rörledningar.

De sakkunniga skall inte göra någon egen bedömning av den framtida energiförbrukningen. Denna uppgift bör ankomma på de särskilda sakkunniga som jag tillkallade med stöd av ett den 24 mars 1972 erhållet bemyndigande, för att utreda och bedöma den framtida utvecklingen på energiområdet. I transportfrågan bör i första hand det material utnyttjas, som kan erhållas från 1968 års utredning om rörtransport av olja och gas. Vad gäller produktions- och marknadsutvecklingen inom petrokemisk industri bör främst användas befintligt material. Utbyggnadsplaner i de övriga nordiska länderna bör beaktas. De sakkunniga bör samråda med den nyligen tillsatta utredningen (C 1972: I) rörande särskilda problem i samband med utbyggnad av vissa stora industrianläggningar. De bör även etablera nära kontakt med berörda företag och organisationer.

Genom den redan idag starka inriktningen mot en expansion på Västkusten av både raffinaderier och petrokemisk industri är det väsentligt att en analys av de samhälleliga konsekvenserna — inte minst de miljömässiga — av en sådan utbyggnad tidsmässigt ges förtur i de sakkunnigas arbete. Jämförande basundersökningar bör göras för vart och ett av områdena Stenungsund, Göteborg och Lysekil med syfte att belysa förutsättningarna för och konsekvenserna av en utbyggnad av raffinaderier och petrokemisk industri. Det är angeläget att de sakkunniga härvid bedömer och värderar de begränsningar som en expansion på Västkusten skapar för möjligheterna att förlägga den fortsatta utbyggnaden av raffinaderier och petrokemisk industri till andra delar av landet. På grundval av detta material bör de sakkunniga utreda de samhälleliga för- och nackdelarna av alternativa utbyggnadsprogram för den petrokemiska industrin och för raffinaderier och ange hur en från dessa synpunkter önskvärd expansion bör utformas, dvs. var och i vilken tidsföljd en utbyggnad bör ske.

Utredningen har t.o.m. oktober 1972 hållit ett sammanträde.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1973.

20. Utredningen (I 1972:05) angående tillämpad beteendevetenskaplig arbetslivsforskning

Tillkallad enligt bemyndigande den 26 maj 1972 för utredning angående den tillämpade beteendevetenskapliga arbetslivsforskningen (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juni 1972):

Utredningsman:

Westling, Otto J., generaldirektör (fr.o.m. den 27 maj 1972)

Experter:

Glaas, Sten-Ove J., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 juli 1972)
Janérus, R. Inge, ombudsman (fr.o.m. den 1 juli 1972)
Jonasson, Sven G. J., utredningschef (fr.o.m. den 1 juli 1972)
Lahnhausen, Rolf, direktör (fr.o.m. den 1 juli 1972)
Lennerlöf, N. O. Lennart, direktör (fr.o.m. den 1 juli 1972)
Peterson, H. A. William, intendent (fr.o.m. den 1 september 1972)
Söderberg, Bo K. G., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Sekreterare:

Zetterblom, B. Göran O., avdelningsföreståndare (fr.o.m. den 1 juli 1972)

Lokal: Munkbron 17, n.b., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 1944
(sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 26 maj 1972):

I skrivelse den 18 februari 1971 hemställde Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO) att Kungl. Maj:t måtte undersöka i vilka former ett samhällsligt ekonomiskt stöd skulle kunna ges till forskning, utveckling och därtill relaterade kontakt- och informationsaktiviteter vid Personaladministrativa rådet (PA-rådet). I skrivelsen framhölls att ett ökat behov av arbetslivsforskning föreligger. Vidare framhölls att PA-rådets nuvarande ekonomiska resurser är otillräckliga för att en systematisk och tillräckligt omfattande forsknings- och utvecklingsverksamhet inom arbetslivsområdet skall kunna upprätthållas. Det basanslag, som utgick vid tidpunkten för skrivelsen, utgjordes av ett årligt bidrag av 1,5 milj. kr. från SAF. Detta basanslag borde dock, enligt gjorda beräkningar inom PA-rådet, höjas till 6 milj. kr. om PA-rådets potential tillfullo skulle kunna utnyttjas. SAF har beslutat att höja sitt årliga bidrag till 2 milj. kr. fr. o. m. den 1 januari 1972. Därutöver har SAF emellertid inte ansett sig kunna öka sitt bidrag. Mot denna bakgrund bedömdes av organisationerna att det borde vara en gemensam angelägenhet för samhälle och näringsliv att åstadkomma de nödvändiga förutsättningarna för effektiva insatser när det gäller beten-
devetenskaplig forskning och utveckling inom arbetslivet.

Den 18 augusti 1971 överlämnade statskontoret till industridepartementet en utredning i ärendet. Statskontoret konstaterade sammanfattningsvis i denna utredning att ett slutgiltigt beslut om statligt stöd till PA-rådet och formerna härför borde anstå tills en noggrannare översyn av den personaladministrativa och arbetsvetenskapliga forsknings- och utvecklingsverksamheten i landet hade genomförts.

I skrivelse den 14 december 1971 hemställde LO, SAF och TCO att Kungl. maj:t måtte ta ställning till i vilka former staten i samverkan med arbetsmarknadsparterna kan åstadkomma förutsättningar för en väsentlig utökning av arbetslivsforskningen. Vidare anfördes att PA-rådet utgör den centrala institutionen inom detta forskningsområde och snarast borde erhålla en sådan utökad ekonomisk bas att dess särpräglade kompetens kunde tillvaratas och vidareutvecklas.

Jag delar i stort den uppfattning som framförts av LO, SAF och TCO om behovet av en utökning av arbetslivsforskningen. En sådan utökning bör

ske i former som gör det möjligt för arbetsmarknadens huvudorganisationer att bidra till och ha medinflytande på inriktningen av ifrågavarande forskningsverksamhet.

Arbetslivsforskningen spänner över ett mycket brett verksamhetsområde. Redan idag bedriver eller lämnar staten stöd till sådan forskning i olika former. En rad organ och institutioner har vuxit fram inom arbetslivsforskningens område. Vissa stora delar av området är eller har nyligen varit föremål för utredningar och åtgärder, t. ex. de arbetsmedicinska, arbetsmarknadspolitiska och socialpolitiska områdena.

Sålunda har beslut fattats om att arbetsmedicinska institutet skall inordnas i arbetarskyddstyrelsen. Institutet för arbetsmarknadsfrågor har ombildats till institutet för social forskning. Inom inrikesdepartementet arbetar expertgruppen för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor med uppläggning av utredningar rörande arbetsmarknadspolitikens verkningar. Vidare har en arbetarskyddsfond inrättats för insatser om forskning, information och utbildning inom arbetsmiljöområdet och som finansieras genom generella arbetsgivareavgifter uppgående till 0,03 procent. Personaladministrativt utvecklingsarbete bedrivs centralt inom statsförvaltningen av såväl statskontoret som statens personalnämnd. Frågor rörande förvaltnings- och företagsdemokrati behandlas f. n. inom delegationen för förvaltningsdemokrati samt delegationen för försöksverksamhet med företagsdemokrati i de statliga aktiebolagen.

Ett statligt engagemang i syfte att tillvarata och stimulera arbetsvetenskapliga forskningsinsatser förankrade i arbetslivets praktiska problem är, enligt min uppfattning, angeläget inte minst mot bakgrund av den mångfald problem man möter och de ständigt pågående förändringarna inom arbetslivet. Självfallet måste statsmakternas åtgärder för att trygga sysselsättning och arbetsinkomst följas av strävanden att skapa gynnsamma förutsättningar för individens trygghet och utveckling i sin arbetssituation. Viktigt i detta sammanhang är att söka åstadkomma en förbättrad arbetsmiljö samt ett ökat inflytande över arbetssituationen för de anställda. För att sådana förbättringar skall kunna åstadkommas krävs en i de praktiska problemen förankrad arbetslivsforskning. Statens ansvar för att en sådan forskningsverksamhet får en lämplig organisation och inriktning motiveras inte minst av dess ställning som landets största arbetsgivare.

När det gäller former för samt inriktning och omfattning av ett fortsatt statligt engagemang inom arbetslivsforskningen i de delar denna inte berörs av ovan nämnda utredningar och åtgärder krävs, enligt min mening, ett samlat underlag för statsmakternas ställningstaganden.

Mot denna bakgrund förordar jag, efter samråd med statsrådet Löfberg, att en sakkunnig tillkallas för att göra en översyn av den del av den tillämpade arbetslivsforskningen som har anknytning till det beteendevetenskapliga området.

Den sakkunnige bör kartlägga pågående forskning och nuvarande statliga engagemang på det aktuella området samt pröva frågan om vilken inriktning och omfattning denna forskning i framtiden bör ha. Därvid bör beaktas såväl samhällets ansvar i stort för utvecklingen inom arbetslivet som statens ställning som landets största arbetsgivare. Vidare bör den sakkunnige pröva frågan om hur en utökad arbetslivsforskning bör finansieras. Den sakkunnige bör även ta upp till prövning i vad mån förändringar i befintlig forskningsorganisation är motiverade och om så bedöms vara fallet lägga fram förslag härom. Därvid bör den sakkunnige i första hand pröva möjligheterna att anknyta forskningen till något av de statliga organ som sysslar

med näraliggande frågor. Med hänsyn till PA-rådets ställning inom den beteendevetenskapliga arbetslivsforskningen förefaller det naturligt att undersöka möjligheterna att i detta sammanhang tillvarata PA-rådets kompetens och personella resurser.

Den sakkunnige bör dock vara oförhindrad att överväga även andra alternativ för en organisatorisk lösning av frågan om samhällets insatser inom den beteendevetenskapliga arbetslivsforskningen.

En direkt statlig satsning på exempelvis PA-rådet i enlighet med förslagen i de refererade skrivelserna skulle ur statens synvinkel aktualisera vissa principiella problem, vilkas lösning i så fall torde kräva ingående överväganden. Ett problem gäller huvudmannaskapet för PA-rådet. Oavsett hur de praktiska detaljerna skulle komma att utformas torde det förhållandet att staten lämnar ett mera reguljärt bidrag till PA-rådets forskningsverksamhet innebära att staten också fick ett visst ansvar för verksamheten. Konsekvenserna av ett dylikt ansvar är med utgångspunkt i PA-rådets nuvarande organisation, enligt min uppfattning, svåra att bedöma, eftersom PA-rådet utom ren forskningsverksamhet bedriver kommersiellt inriktad konsultationsverksamhet. Den sistnämnda verksamheten berörs inte av förslagen i skrivelserna. Det är dock förenat med betydande svårigheter att behandla forskningsverksamheten fristående från den mer kommersiella verksamhetsgrenen.

Den sakkunnige bör under utredningsarbetets gång hålla nära kontakt med arbetsmarknadens huvudorganisationer samt med berörda myndigheter.

Den sakkunnige bör vara oförhindrad att ta upp även andra frågor som hänger samman med de nu nämnda.

Utredningen har under tiden juli—oktober 1972 hållit fyra sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

21. 1972 års försöksdjursutredning (I 1972:06)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1972 för utredning rörande försörjning med djur för vetenskapliga försök (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1972):

Utredningsman:

Nilsson, E. Hjalmar, f.d. landshövding (fr.o.m. den 25 september 1972)

Experter:

Bierke, Pär N., konsulent (fr.o.m. den 25 september 1972)

Juhlin, Rolf, överingenjör (fr.o.m. den 25 september 1972)

Salenstedt, Carl-Rune, professor (fr.o.m. den 25 september 1972)

Sundberg, L. Nore, civilekonom (fr.o.m. den 25 september 1972)

Wass, Lars A., försöksdjurskonsulent (fr.o.m. den 25 september 1972)

Sekreterare:

Tidblad, Bengt G. V., länsveterinär (fr.o.m. den 25 september 1972)

Lokal: Länsveterinärexpeditionen, Länsstyrelsen i Västernorrlands län.
Postadress: Box 169, 871 01 Härnösand l, tel. 06 11/14096 eller 06 11/290 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 16 juni 1972):

Ett flertal myndigheter samt en rad institutioner vid universitet och högskolor använder djur för vetenskapliga försök. Även läkemedelsindustrin och den kemiska industrin använder sådana djur. Under år 1970 var hela det svenska behovet av exempelvis möss 750 000 st. och marsvin 80 000 st. Vissa institutioner och myndigheter föder upp djur i egen regi medan andra köper djur eller färdiga tester gjorda på försöksdjur från uppfödare eller andra institutioner inom eller utom landet. I mindre utsträckning sker sådana köp från icke kontrollerade uppfödare, som säljer djur av okänd kvalitet.

Med anledning av de förslag som år 1963 framlagts av 1960 års försöksdjursutredning uppdrog Kungl. Maj:t i regleringsbrev för budgetåret 1965/66 till universitetskanslersämbetet (UKA) att samordna och rationalisera anskaffandet av djur för vetenskapliga försök. Härvid skulle ejenbart universitetens utan även övriga berörda myndigheters behov beaktas.

År 1968 tog UKA:s utredningsgrupp kontakt med förenade fabriksverken (FFV) och förhörde sig om möjligheterna för verket att åta sig en försöksmässig uppfödning av laboratoriedjur. FFV beslöt medverka och produktion påbörjades vid Åkers Krutbruk vid årsskiftet 1968/69. Verksamheten avser uppfödning av kanin, katt och marsvin samt en begränsad testverksamhet baserad på den egna djurproduktionen.

FFV har i skrivelse den 23 mars 1972 till chefen för industridepartementet hemställt att frågan om den framtida omfattningen och organisationen av försöksdjursuppfödning inom landet blir föremål för utredning. Därvid bör enligt verket den framtida omfattningen av den idag förlustbringande försöksdjursuppfödningen vid Åkers Krutbruk prövas.

Behovet av försöksdjur har ökat och kan beräknas komma att stiga ytterligare. Detta sammanhänger bl. a. med att skärpta krav för prövning av läkemedel och strängare kontroll av livsmedel medför större efterfrågan på tester och därmed på försöksdjur. Även den kemiska industrin har ett ökande behov av kontrolltester.

Såväl behovet av försöksdjur som kraven på djurens kvalitet ökar. Utvecklingen inom biologisk och medicinsk forskning, där försöksdjur används, går snabbt. Kraven på att försöksdjuren skall vara av god och jämn kvalitet har blivit allt starkare. Användningen av försöksdjur av okänd kvalitet innebär många gånger otillfredsställande förhållanden ur forskningssynpunkt. Varierande genetisk härkomst kan bl. a. ge upphov till större spridning i försöksresultaten än som eljest skulle vara fallet. Det kommer dock även i framtiden att finnas behov av lågkvalitativa djur. Det är ur ekonomisk synvinkel betydelsefullt att kvaliteten och därmed priset inte är högre än nödvändigt.

Den okontrollerade handel med försöksdjur som nu förekommer är otillfredsställande även från andra synpunkter än ovan nämnda.

En ökad samordning av försörjningen med försöksdjur torde ge fördelar, speciellt med hänsyn till de kvantitativa och kvalitativa krav på djur som kommer att uppställas.

Vad jag nu har anfört gör det enligt min mening motiverat att förutsättningarna för en mer ändamålsenlig organisation av försörjningen med

försöksdjur utreds. Jag föreslår att en sakkunnig tillkallas med uppdrag att verkställa en sådan utredning.

Den sakkunnige bör i första hand pröva olika alternativ och ta ställning till i vilka former, som försörjningen av försöksdjur bör ske. Skulle den sakkunnige stanna för en lösning, som innebär att ett centralt organ för försöksdjursuppfödning bör komma till stånd, bör i så fall prövas vilken storlek och inriktning, som är lämplig för ett sådant organ.

Som underlag för dessa överväganden bör den sakkunnige basera sina ställningstaganden på bl. a. en kartläggning av problemområdet och inhämta uppgifter som kan ligga till grund för en prognos över efterfrågan på försöksdjur inom den statliga sektorn. Underlag för en sådan kartläggning bör i huvudsak kunna erhållas från det material som UKÄ fortlöpande samlar in för planeringsändamål. Det bör också klarläggas i vilken utsträckning de myndigheter och institutioner, som idag har egen uppfödning av försöksdjur, med fördel skulle kunna överlåta försörjningen till ett centralt organ. Den sakkunnige bör också såvitt möjligt klarlägga i vilken utsträckning andra än statliga myndigheter och institutioner kan vara intresserade av att köpa försöksdjur från ett sådant organ och om intresse finns att medverka i försöksdjursuppfödning. Den sakkunnige bör också pröva möjligheterna för ett sådant organ att täcka behovet av försöksdjur genom att administrera kontraktsuppfödning vid olika institutioner och hos enskilda uppfödare.

Uppfödning av försöksdjur har nära samband med olika typer av tester som utförs med dessa djur. Den sakkunnige bör undersöka om intresse föreligger hos berörda institutioner och utomstående företag att lämna testuppdrag till ett sådant organ.

Om den sakkunnige väljer att föreslå ett organ för uppfödning bör klarläggas vilka behov av personal, utrustning, lokaler och mark som en sådan verksamhet skulle medföra. Den sakkunnige bör vidare föreslå lämplig lokaliseringssort och därvid särskilt granska förutsättningarna för fortsatt drift vid nuvarande försöksanläggningar i Åker. En bedömning bör göras avseende beräknade kostnader och intäkter för en samordnad försöksdjursuppfödning i syfte att klarlägga lönsamheten för ett sådant projekt. Ett engagemang på detta område måste förutsätta att avnämarna inom ramen för sina resurser är beredda att efterfråga de kvantiteter och betala de priser, som måste sättas för att verksamheten i sin helhet fullständigt skall täcka sina kostnader.

Slutligen bör den sakkunnige föreslå lämplig verksamhetsform och lämplig huvudman för verksamheten. Utgångspunkten bör därvid vara att FFV inte skall delta i den fortsatta verksamheten.

Den sakkunnige bör i sitt arbete samråda med statens bakteriologiska laboratorium, UKÄ, samarbetsnämnden för lokal- och utrustningsprogram, kommittéerna vid universitet och högskolor (LUP-nämnden) och de statliga forskningsråden, statens veterinärmedicinska anstalt, 1972 års FFV-utredning och berörd privat industri.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningen har t. o. m. oktober 1972 hållit tre sammanträden.

Den sakkunniges arbete beräknas pågå under hela år 1973.

22. Utredningen (I 1972:07) rörande vissa frågor inom järn- och stålområdet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1972 för utredning rörande vissa frågor inom järn- och stålområdet (se Post- och Inrikes tidn. den 25 september 1972):

Ordförande:

Ekström, John E., ekon. lic. (fr.o.m. den 1 september 1972)

Sakkunniga:

Andersson, K. Börje, kommunalråd (fr.o.m. den 1 september 1972)

Larsson, Y. Allan G., utredningschef (fr.o.m. den 1 september 1972)

Lundqvist, Nils, direktör (fr.o.m. den 1 september 1972)

Sundén, O. Ragnar, direktör (fr.o.m. den 1 september 1972)

Söderberg, Johan, direktör (fr.o.m. den 1 september 1972)

Åberg, Gunnar, cheffingenjör (fr.o.m. den 1 september 1972)

Expert:

Croneborg, K. O. Rutger, kommerseråd (fr.o.m. den 1 september 1972)

Sekreterare:

Rydh, Olof G. G., pol. mag. (fr.o.m. den 1 september 1972)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av t.f. chefen för industridepartementet statsrådet Norling till regeringsprotokollet den 31 augusti 1972):

Stålindustrin är med sina närmare 50 000 anställda och ett förädlingsvärde på drygt 3 miljarder kr. en av våra största industribranscher. Branschens karaktär av basindustri och starka exportinriktning accentuerar dess betydelse i samhällsekonomi.

Genom den höga kapital- och forskningsintensiteten tar stålindustrin i anspråk en betydande del av samhällets resurser inom dessa områden. Som exempel kan nämnas att realkapitalvärdet per sysselsatt är dubbelt så högt inom stålindustrin som inom industrin i genomsnitt.

De enskilda produktionsenheternas storlek och branschens geografiska koncentration till Bergslagen ökar stålindustrins sysselsättningsmässiga och regionalekonomiska betydelse och ställer stora krav på långsiktig planering och samverkan mellan företag, anställda och samhälle. Den för flera företag i branschen otillfredsställande lönsamheten understryker nödvändigheten härav.

Redan i dag föreligger således ett stort behov av samverkan mellan företagen, de anställda och samhället beträffande stålindustrins utveckling. Detta behov kommer att öka i framtiden. Här till bidrar inte minst det starka beroendet av förhållandena på den internationella stålmarknaden och de allt högre krav som härigenom ställs på den svenska stålindustrins konkurrensförmåga.

Den svenska stålexporten uppgick år 1970 till drygt 2,8 miljarder kr. och

utgjorde därmed drygt 40 % av stålproduktionens totala saluvärde. Även importen är betydande och uppgick samma år till över 1,7 miljarder kr. motsvarande drygt 30 % av värdet av den totala tillförseln av stålprodukter till den svenska marknaden.

Beroendet av utvecklingen på den internationella stålmarknaden kommer att bli än mer markant i framtiden. En starkt bidragande orsak härtill är det avtal om frihandel för stålprodukter om vilket förhandlingar nyligen slutförts mellan Sverige och länderna inom Kol- och stålgemenskapen. Genom detta avtal kommer om några år Sveriges handel med världens största stålmarknad att kunna ske utan hinder i form av tullar och administrativa restriktioner. Avtalet innebär emellertid också i övrigt en närmare svensk anknytning till en stålmarknad, där en industripolitik av såväl nationell som överstatlig karaktär bedrivs sedan lång tid tillbaka.

Den nationella industripolitiken inom gemenskapen bedrivs dels genom en planering innefattande den privata industrin, t. ex. de franska femårsplanerna, vilka kompletteras med speciella program vad gäller stålsektorn, dels via stora statliga företagsgrupper, t. ex. det italienska Italsider och det brittiska British Steel Corporation.

Det för stålområdet särskilda avtalet inom den europeiska ekonomiska gemenskapen, det s. k. Parisfördraget av år 1952 angående inrättandet av Kol- och stålgemenskapen, syftar till en gemensam industripolitik inom stålområdet. I samråd med berörda parter upprättar kommissionen såväl kort- som långsiktiga prognoser för produktion och konsumtion samt uppställer allmänna mål för produktionsinriktning, lokalisering, forskning, företagssamarbete m. m.

För att finansiera sin verksamhet har kommissionen bl. a. rätt att delta ut en avgift på produktionen av kol och stål uppgående till ca 0,3 procent av produktionsvärdet, dels ta upp egna lån. Produktionsavgiften läggs på de olika produkterna i förhållande till deras genomsnittliga värde. Avgifterna används till att täcka utrednings- och administrationskostnader, omställningsbidrag till inom kol- och stålindustrin friställd arbetskraft samt utgifter för främjande av teknisk och ekonomisk forskning. Upplånade medel får kommissionen använda uteslutande för lån till företag.

För att uppnå högsta möjliga effektivitet inom branschen tar kommissionen del i bl. a. investeringsutvecklingen. Detta sker främst genom att man regelbundet avger yttranden över stålverkens investeringsprogram samt deltar i finansieringen av önskvärda projekt. Vidare bidrar kommissionen till finansieringen av forskning såväl inom enskilda företag som vid gemensamma forskningsinstitutioner.

Kommissionen har vidare egnabefogenheter vad avser övervakningen av karteller och koncentrationer, liksom rörande funktionen av det för stålhandeln speciella prissättningssystemet.

För att kunna fullgöra sina uppgifter följer kommissionen utvecklingen inom branschen. För detta ändamål insamlas och analyseras omfattande statistik över produktion, råvaruförbrukning, investeringar, sysselsättning m. m.

En närmare anknytning till den västeuropeiska stålmarknaden kommer, som jag tidigare nämnt, att öka kraven på den svenska stålindustrins effektivitet och förmåga att anpassa sig till förändrade marknadsförhållanden såväl i Sverige som inom gemenskapen. På exportmarknaden måste därvid tillvaratas och konsolideras den genom avvecklingen av tullarna i Kol- och stålgemenskapens medlemsländer förbättrade konkurrenssituationen för de svenska verken. Även om det gemensamma prissystemet för

stålhandeln kan förväntas få en stabiliserande inverkan på de svenska stålpriserna kommer tullavvecklingen att på motsvarande sätt förbättra de kontinentala verkens konkurrensmöjligheter på den svenska marknaden.

I flera länder inom gemenskapen pågår och planeras en betydande kapacitetsutbyggnad, bl. a. i form av mycket stora kustlokaliserade verk med stark exportinriktning. Detta förhållande liksom ansträngningarna i många länder att effektivisera den egna stålindustrin — inte minst vad gäller specialståltillverkningen — understryker de nyssnämnda kraven på den svenska stålindustrin.

Av vad jag tidigare sagt framgår att möjligheterna till fortsatt rationalisering av den svenska stålindustrin måste tas tillvara. Inom flera områden, bl. a. produktion och forskning, bör betydande effektivitetsvinster kunna göras genom ökat samarbete i olika former mellan de enskilda svenska stålverken. Detta har framhållits inte minst från branschens sida. Under de senaste decennierna har också mellan olika verk träffats överenskommelser om bl. a. produktspecialisering, gemensam forskning och exportsamverkan. Vad gäller stålverkens malmförsörjning har bl. a. 1967 års gruvutredning i sitt betänkande (SOU 1970: 51) Mellansvensk gruvindustri framhållit önskvärdheten av en ökad samordning mellan verken. I en av kommerskollegium år 1971 framlagd utredning angående Sveriges försörjning med legeringsämnen för stålindustrin diskuteras olika åtgärder för att mildra verkningarna för Sveriges del av framtida brist på legeringsämnen. Flera av dessa åtgärder kan om de genomförs komma att kräva en ökad samverkan såväl mellan de svenska stålproducenterna som mellan stålverken och myndigheterna.

I betänkandet (SOU 1971: 75) Hushållning med mark och vatten föreslås en undersökning av de råvarumässiga och företagsekonomiska förutsättningarna för att förlägga den framtida utbyggnaden av specialstålproduktion till Bergslagen. Både Jernkontoret och Svenska metallindustriarbetareförbundet har i remissyttrande tillstyrkt detta förslag.

Ett annat område som kräver den största uppmärksamhet är arbetsmiljön, där stålindustrin i likhet med många andra industribranscher har problem. Att dessa problem löses är utan tvekan av stor betydelse för branschens framtida utveckling inte minst med tanke på arbetskraftsrekryteringen.

Det måste enligt min mening anses vara en viktig industripolitisk uppgift att främja utvecklingen av en livskraftig svensk stålindustri och därigenom bl. a. skapa trygghet i sysselsättningen för de anställda inom branschen. Härvid blir det väsentligt att systematiskt och kontinuerligt analysera den sannolika långsiktiga utvecklingen inom stålindustrin och belysa dess konsekvenser sysselsättningsmässigt och regionalt mot bakgrund av den nuvarande strukturen. Av särskild vikt är även att stimulera undersökningar om förutsättningarna för ett intensifierat samarbete mellan de svenska stålverken och i övrigt åtgärder av gemensamt intresse för stålindustrin, exempelvis vad gäller den långsiktiga råvaruförsörjningen. Det kan i sammanhanget erinras om den starka oro för den framtida sysselsättningen i Bergslagslänen som Svenska metallindustriarbetareförbundet gett uttryck åt mot bakgrund av de bedömningar beträffande stålindustrins långsiktiga utveckling som redovisats i förarbetena för den fysiska riksplaneringen. Jernkontoret har å sin sida i remissyttrande över nämnda betänkande Hushållning med mark och vatten hävdat att de nuvarande stålverkens arbetskraftsefterfrågan kommer att öka och att det centrala problemet blir brist på arbetskraft. Ett intensifierat och samordnat utredningsarbete är här

av största vikt.

Utformningen av en aktiv industripolitik på stålområdet är en långsiktig uppgift som innefattar många svåra avvägningsproblem. Dessa måste konkretiseras och torde behöva lösas stegvis i olika former mot bakgrund av stålindustrins utveckling såväl i Sverige som i konkurrentländerna. Det är vidare angeläget att utformningen sker i samråd med berörda parter. Det är av dessa skäl inte möjligt att för dagen ta ställning till den konkreta utformningen av industripolitiken på stålområdet. Ett förbättrat informationsunderlag utgör emellertid ett första steg och en viktig grund för detta arbete.

Avsikten är att frågan om bildande av ett industripolitiskt verk under industridepartementet skall anmälas i ett senare sammanhang. Det förut berörda utrednings- och prognosarbetet kan härvid ges en lämplig organisatorisk ram. I anslutning därtill kan lämpliga former för samråd också skapas. För att det blivande industripolitiska verket snabbt skall kunna inleda sitt arbete på stålområdet, vilket som tidigare nämnts är av vikt, är det nödvändigt att redan nu starta ett förberedelsearbete rörande informationsinsamling och därmed sammanhängande problem. Vidare bör snarast behandlas vissa frågor av industripolitisk karaktär som har direkt samband med avtalet om frihandel för stålprodukter mellan Sverige och länderna inom Kol- och stålgemenskapen. För att inleda arbetet med sådana näraliggande uppgifter bör tillkallas sakkunniga med företrädare för samhället, stålproducenterna, stålgrosshandeln, de anställda och avnämarna.

De sakkunniga bör lägga fram förslag om hur kontinuerlig information till ett blivande industriverk rörande i första hand förväntad investerings- och systemutveckling mot bakgrund av bl. a. branschens lönsamhet och marknadsutveckling på lämpligast sätt bör utformas och inhämtas. Härvid bör de sakkunniga beakta den statistikinsamling och utredningsverksamhet som bedrivs bl. a. av industrins och arbetsmarknadens organisationer.

Som jag tidigare har framhållit måste arbetsmiljöproblemen särskilt uppmärksammas. De sakkunniga bör därför dels låta genomföra en på befintligt material baserad inventering av stålindustrins arbetsmiljöproblem, dels låta belysa behovet av miljöförbättrande åtgärder.

Som nämnts tas inom Kol- och stålgemenskapen ut en produktionsavgift som är avsedd att täcka bl. a. kostnader för teknisk och ekonomisk forskning av intresse för kol- och stålindustrin. Inom flera områden, bl. a. vad avser den långsiktiga råvaruförsörjningen och den framtida lokaliseringen, finns som jag redan påtalat ett stort behov av undersökningar och åtgärder av gemensamt intresse för svenska stålverk. Starka skäl talar för att en avgift bör läggas på den svenska stålproduktionen för att finansiera undersökningar rörande möjligheterna till en utveckling och effektivisering av svensk stålindustri. De sakkunniga bör dels föreslå inom vilka områden dylika undersökningar är av särskilt intresse, dels lägga fram förslag om den nämnda avgiftens storlek och utformning.

De sakkunniga bör behandla även vissa frågor av industripolitisk natur i direkt anslutning till själva avtalet med länderna inom Kol- och stålgemenskapen.

Som en följd av detta avtal kommer de svenska stålverkens prissättningssystem att behöva förändras. Det nuvarande systemet med leveranser fritt köparen kommer därvid att ersättas med ett system där priserna noteras vid speciella s. k. basorter varifrån fraktkostnaderna debiteras köparen. Ett dylikt prissättningssystem kan om t. ex. uteslutande kustorter väljs som basorter få sådana effekter på den regionala prisstrukturen att strävanden

mot en ökad regional industriell balans i landet motverkas. De sakkunniga bör därför överlägga med verken om basorternas förläggning. Härvid bör beaktas konsekvenserna av olika basortsval såväl för den regionala prisstrukturen som för de enskilda verkens möjligheter att konkurrera på svenska och internationella marknader. I detta sammanhang bör de sakkunniga även samråda med verken om redovisningen av de fraktvillkor dessa har att erbjuda sina kunder.

Genom avtalet med länderna inom Kol- och stålgemenskapen kommer de för verken inom gemenskapen gällande prissättningsreglerna att utsträckas till att omfatta även dessa producenters försäljning till Sverige. För vissa stålprodukter kan detta medföra genomsnittligt högre priser än om Sverige även i fortsättningen behandlats som tredje land vid export från gemenskapsländerna. De sakkunniga bör i samråd med statens pris- och kartellnämnd följa den svenska prisutvecklingen för stålprodukter och mot bakgrund av nuvarande priser söka bedöma konsekvenserna av eventuella prishöjningar för olika typer av avnämare. Detta arbete, som kräver kunskap om de priser till vilka transaktionerna verkligen sker och inte endast om de publicerade försäljningsvillkoren, bör ske i nära samarbete även med kommerskollegium. Jag vill anmärka att chefen för handelsdepartementet avser att senare anmäla förslag om att kollegiet får i uppdrag att övervaka stålproducenternas efterlevnad av de nya prisreglerna.

De sakkunniga bör kunna behandla även andra i samband med avtalet mellan Sverige och länderna inom Kol- och stålgemenskapen uppkommande frågor av väsentligt industripolitiskt intresse.

De sakkunnigas arbete bör bedrivas med största möjliga skyndsamhet.

De sakkunniga förutsätts utföra sitt arbete i nära kontakt med den utredningsverksamhet i övrigt som kan komma att igångsättas för olika uppgifter i samband med förberedelserna för ikraftträdandet av avtalet mellan Sverige och länderna inom Kol- och stålgemenskapen.

De sakkunniga har under tiden september—oktober 1972 hållit tre sammanträden.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1973.

Stockholms slott den 3 januari 1973.

GUSTAF ADOLF

LENNART GEIJER

Bilaga

KOMMITTÉKOSTNADER

JUSTITIEDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971 – 30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Fångvårdens byggnadskommitté ³ (Ju 1957: 39)	1973: 2	200,1	76,5	8,7
Sjölagskommittén (Ju 1959: 39)	4	1 222,7	257,2	18,0
Utredningen (Ju 1961: 47) ang. frakttavlet vid godsbefordran på väg	5	431,3	74,8	22,3
Domstolskommittén (Ju 1962: 45)	7	1 695,1	85,1	49,9
Trafikmålskommittén (Ju 1962: 46)	8	1 848,6	236,3	54,9
Kommittén (Ju 1966: 66) för lagstiftningen om yttrande- och tryckfrihet	13	590,0	41,8	29,3
Grundlagberedningen (Ju 1967: 61)	15	2 020,1	360,2	188,6
Utredningen (Ju 1969: 57) om ledningsrätt	25	250,4	130,3	30,3
Grustäktskommittén (Ju 1970: 51)	29	205,6	99,6	31,9
Utredningen (Ju 1970: 55) om regeringsrättens kansli- organisation m. m.	33	245,4	141,4	32,7
Utredningen (Ju 1970: 56) rör. ersättning för oriktiga frihetsberövanden	34	198,3	175,5	5,2
Barnavårdsmannautredningen (Ju 1971: 03)	40	4,3	148,1	18,9
1971 års partistödsutredning (Ju 1971: 04)	41	—	38,1	38,9
Arbetsgruppen (Ju 1971: 07) för framtidsforskning	44	—	42,1	10,2
Kriminalvårdsberedningen (Ju 1971: 09)	46	—	61,2	35,4
Kommission (Ju 1972: 11) för förebyggande av politiska våldsdåd med internationell bakgrund	57	—	—	—
Summa		8 911,9	1 968,2	575,2
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1973				
Utredningen (Ju 1956: 42) rör. specialstraffrätten	1973: 1	173,1	3,3	—
1956 års klientelundersökning (Ju 1957: 40) rör. ung- domsbrottslingar	3	2 521,9	323,0	51,5
Svensk sakkunnig (Ju 1961: 51) i Nordiska straffrättskommittén	6	—	—	—
Köplagsutredningen (Ju 1963: 51)	9	510,0	209,3	80,9
Sakkunnig (Ju 1965: 62) ang. lagstiftningen om skifte av dödsbo	10	—	—	—
Samarbetsorganet (Ju 1966: 58) för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten	11	94,5	0,4	18,7
1965 års valtekniska utredning (Ju 1966: 61)	12	624,1	35,6	60,4
Förpassningsutredningen (Ju 1966: 68)	14	238,3	71,1	20,2
Integritetsskyddskommittén (Ju 1967: 62)	16	411,6	83,1	51,8
Ämbetsansvarskommittén (Ju 1967: 63)	17	686,8	79,3	69,6
Svenska ledamöter (Ju 1967: 67) i nordiska samarbets- utskottet för kriminalstatistik	18	1,2	92,6	10,9
Skadeståndskommittén (Ju 1967: 68)	19	372,9	97,4	31,8

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1972		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
0,2	—	—	—	—	85,4	—	—	285,5
13,8	33,2	—	2,9	—	325,1	50,4	—	1 598,2
2,6	—	—	0,0	—	99,7	24,2	—	555,2
9,2	—	—	0,4	—	144,6	0,1	—	1 839,8
23,3	—	1,2	2,9	—	318,6	95,6	40,0	2 302,8
0,8	—	—	0,5	—	72,4	6,6	7,0	676,0
62,2	157,9	2,8	6,3	—	778,0	12,5	—	2 810,6
0,3	—	—	1,0	—	161,9	16,2	—	428,5
3,0	—	—	0,7	—	135,2	47,1	—	387,9
5,8	—	—	—	—	179,9	43,2	—	468,5
—	—	—	0,4	—	181,1	54,9	—	434,3
19,1	1,2	—	3,0	—	190,3	79,7	—	274,3
0,2	—	2,7	1,2	—	81,1	36,4	2,1	119,6
12,6	—	0,2	1,0	—	66,1	44,6	4,0	114,7
23,1	—	1,7	0,3	—	121,7	151,5	14,5	287,7
—	—	—	—	—	—	0,9	1,2	2,1
176,2	192,3	8,6	20,6	—	2 941,1	663,9	68,8	12 585,7
—	—	—	0,1	—	3,4	13,6	2,7	192,8
0,5	1,0	16,4	4,6	—	397,0	116,5	64,4	3 099,8
—	—	—	—	—	—	—	—	—
5,7	—	0,2	3,2	—	299,3	76,5	12,8	898,6
—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,4	—	0,1	0,1	—	22,7	6,4	7,0	130,6
8,4	52,3	5,0	—	—	161,7	3,5	12,0	801,3
—	—	—	2,2	—	93,5	32,2	17,5	381,5
6,6	—	0,3	0,5	—	142,3	58,1	22,0	634,0
1,6	33,4	—	0,2	—	184,1	43,2	20,0	934,1
0,2	—	—	0,1	—	103,8	35,6	16,0	156,6
—	28,7	—	0,2	—	158,1	50,8	21,1	602,9

1	2	3	4	5
Tillsynsutredningen (Ju 1967: 69)	1973: 20	646,9	246,2	36,1
Samarbetsorganet (Ju 1968: 59) för ADB inom rättsväsendet	21	2 459,8	121,5	27,2
Utredningen (Ju 1968: 63) om författningspublicering m. m.	22	411,1	135,8	32,1
Nämnden (Ju 1968: 67) för Europarådets kriminologiska forskningsstipendier	23	—	—	2,7
1968 års brottmålsutredning (Ju 1969: 54)	24	448,6	124,7	13,3
Vattenlagsutredningen (Ju 1969: 58)	26	579,8	245,1	48,1
Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (Ju 1970: 49) (OSK)	27	246,6	212,2	63,1
Kreditupplysningsutredningen (Ju 1970: 50)	28	296,8	158,4	53,3
Familjelagsakkunniga (Ju 1970: 52)	30	307,2	311,6	79,1
Förvandlingsstraffutredningen (Ju 1970: 53)	31	124,2	87,6	36,9
Kommittén (Ju 1970: 54) för kriminologisk behandlingsforskning	32	113,8	85,7	40,2
Generalklausulutredningen (Ju 1970: 58)	35	0,3	0,3	—
Massmedieutredningen (Ju 1970: 59)	36	41,4	141,7	50,7
Nordiska upphovsrättskommittén (Ju 1970: 62)	37	34,9	83,3	28,6
Åtalsrättskommittén (Ju 1970: 63)	38	33,4	101,0	37,5
1971 års utredning (Ju 1971: 02) om bokföringslagstiftningen	39	0,3	98,8	35,9
Kreditköpkommittén (Ju 1971: 05)	42	—	63,0	27,4
Konkurslagskommittén (Ju 1971: 06)	43	—	143,4	25,2
1971 års utredning (Ju 1971: 08) om behandling av psykiskt avvikande	45	—	60,5	17,8
Sexualbrottsutredningen (Ju 1972: 01)	47	—	22,7	4,0
Domkretsutredningen (Ju 1972: 02) för Stockholms län	48	—	—	—
Utredningen (Ju 1972: 03) ang. polisen i Stockholm (UPS)	49	—	11,3	2,7
Utredningen (Ju 1972: 04) ang. ny lagstiftning om befordran med järnväg	50	—	5,6	0,6
Utredningen (Ju 1972: 05) ang. inskrivning av rätt till luftfartyg m. m.	51	—	—	—
Sakkunnig (Ju 1972: 06) för översyn av namnlagen	52	—	—	—
Konsumenttjänstutredningen (Ju 1972: 07)	53	—	—	—
1972 års domarutredning (Ju 1972: 08)	54	—	—	—
Utredningen (Ju 1972: 09) om överinstans till fastighetsdomstol	55	—	—	—
Sakkunnig (Ju 1972: 10) med uppdrag att se över delgivningsbestämmelserna m. m.	56	—	—	—
Utredningen (Ju 1972: 12) ang. företagsinteckning	58	—	—	—
Summa		11 379,5	3 455,5	1 058,3

Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1972

Bostadsrättskommittén (Ju 1963: 46)	1969: 3	797,0	—	—
Aktiebolagsutredningen (Ju 1961: 39)	1971: 1	1 535,5	—	0,7
Kommittén (Ju 1967: 57) för lagstiftningen ang. trafiknykterhetsbrott	8	877,0	—	—
Sakkunniga (Ju 1969: 55) ang. frågan om rätt för köpare att i visst fall frånträda avtal	11	27,4	0,4	—
Departementsutredningen (Ju 1964: 58)	1972: 1	1 636,3	0,3	1,0
1965 års abortkommitté (Ju 1966: 62)	2	1 206,5	78,7	22,4
Kommittén (Ju 1968: 60) för anstaltsbehandling inom kriminalvården	3	747,1	76,2	41,4
Informationsutredningen (Ju 1968: 61)	4	857,8	3,5	—
1967 års polisutredning (Ju 1968: 65)	5	541,1	49,9	47,1
Utredningen (Ju 1969: 56) om rättshjälp i förvaltningsärenden	6	451,0	32,3	17,2
Domstolsverksutredningen (Ju 1970: 57)	7	475,0	1,2	4,7
Kammarrättsorganisationskommittén (Ju 1970: 60)	8	64,9	0,7	6,8
Moratoriekommittén (Ju 1970: 61)	9	85,1	26,5	28,9

6	7	8	9	10	11	12	13	14
12,9	—	—	7,4	—	302,6	96,8	38,0	1 084,3
2,9	0,7	1 166,7	0,0	—	1 319,0	448,5	75,0	4 302,3
2,8	—	—	1,0	—	171,7	69,7	32,5	685,0
—	—	—	—	—	2,7	—	—	2,7
15,8	0,1	—	0,8	—	154,7	65,0	20,0	688,3
7,0	26,6	—	0,9	—	327,7	78,7	52,6	1 038,8
18,1	3,6	18,6	8,1	—	323,7	58,3	14,1	642,7
28,3	—	—	0,4	—	240,4	92,3	55,0	684,5
8,6	—	5,6	2,6	—	407,5	92,2	26,9	833,8
2,9	—	1,0	—	—	128,4	44,1	17,9	314,6
0,6	—	—	0,9	—	127,4	35,2	10,1	286,5
—	—	—	—	—	0,3	14,3	12,8	27,7
9,7	—	—	1,3	—	203,4	98,1	32,8	375,7
3,2	—	—	1,0	—	116,1	47,9	13,3	212,2
16,4	—	—	0,2	—	155,1	47,1	25,2	260,8
13,9	—	—	0,2	—	148,8	45,4	53,4	247,9
4,9	—	—	0,3	—	95,6	43,6	28,1	167,3
5,3	—	—	0,3	—	174,2	78,6	43,7	296,5
3,6	—	—	0,1	—	82,0	61,7	19,5	163,2
2,5	—	—	0,1	—	29,3	37,3	15,0	81,6
—	—	—	—	—	—	22,6	15,5	38,1
—	—	—	—	—	14,0	37,7	5,2	56,9
—	—	—	—	—	6,2	37,0	16,0	59,2
—	—	—	—	—	—	72,0	30,0	102,0
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	15,0	15,0
—	—	—	—	—	—	7,9	30,0	37,9
—	—	—	—	—	—	3,5	6,0	9,5
—	—	—	—	—	—	0,9	23,0	23,9
—	—	—	—	—	—	0,1	4,0	4,1
185,8	146,4	1 213,9	36,8	—	6 096,7	2 172,9	926,1	20 575,2
—	—	—	0,7	—	0,7	—	—	797,7
—	0,5	—	—	—	1,2	—	—	1 536,7
0,2	0,5	—	—	—	0,7	—	—	877,7
—	—	—	—	—	0,4	—	—	27,8
—	—	—	0,0	—	1,3	—	—	1 637,6
3,3	103,5	—	0,2	—	208,1	—	—	1 414,6
3,5	71,7	—	2,7	—	195,5	0,0	—	942,6
—	—	—	—	—	3,5	—	—	861,3
11,6	—	0,1	—	—	108,7	—	—	649,8
0,1	23,5	—	0,5	—	73,6	0,0	—	524,6
0,4	13,2	—	0,7	—	20,2	—	—	495,2
0,3	—	—	—	—	7,8	—	—	72,7
1,9	—	—	10,1	—	67,4	0,3	—	152,8

1	2	3	4	5
Sakkunniga (Ju 1970: 64) för översyn av organisationen vid åklagarmyndigheten i Göteborgs åklagardistrikt m. m.	1972: 10	4,3	2,3	20,0
Sakkunniga (Ju 1971: 01) med uppdrag att utreda frågan om högsta domstolens kansli- och föredragandeorganisation m. m.	11	17,4	8,4	14,6
Summa		9 323,4	280,4	204,8
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Diverse myndigheter			—	—
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			52,4	6,6
Gemensamma kostnader			56,5	8,2
Summa			108,9	14,8

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

³ Kostnaderna i övrigt har bestridits med andra medel än kommittéanslaget

6	7	8	9	10	11	12	13	14
5,8	—	—	—	—	28,1	—	—	32,4
4,4	7,3	—	0,7	—	35,4	—	—	52,8
31,5	220,2	0,1	15,6	—	752,6	0,3	—	10 076,3
0,6	—	—	—	57,2	57,8			
—	0,7	—	7,4	—	8,1			
-1,1	—	—	—	—	57,9			
—	22,5	70,9	223,7	28,6	410,4			
-0,5	23,2	70,9	231,1	85,8	534,2			

UTRIKESDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971 – 30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Ledningsgruppen (UD 1970: 04) för översynen av SIDA:s organisation ³	1973: 1	29,3	—	—
Sakkunniga (UD 1971: 01) för översyn av svenska bilaterala åtgärder ägnade att främja u-ländernas industrialisering	2	—	130,1	21,6
Utredningen (UD 1971: 02) rörande avgångsregler m. m. inom utrikesförvaltningen	3	—	74,2	6,1
Summa		29,3	204,3	27,7
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1973				
Nationalkommittén (UD 1972: 01) för Förenta Nationernas befolkningskonferens	1973: 4	—	14,3	2,6
Delegationen (UD 1972: 02) för utveckling av folkrättens regler om humanitet i krig	5	—	—	—
Summa		—	14,3	2,6
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1972				
Utredningen (UD 1970: 06) rörande åtgärder till stöd för den svensk-amerikanska pressen i Nordamerika	1972: 1	27,9	—	21,1
Summa		27,9	—	21,1
Kostnader för kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Svenska UNICEF-kommittén			—	5,3
Beredningen för studiestöd och humanitärt bistånd till afrikanska flyktingar och nationella befrielse-rörelser			—	52,8
Summa			—	58,1

¹ 1 beloppet ingår lönekostnadspålägg² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen³ Kostnaderna i övrigt har bestridits med andra medel än kommittéanslaget

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1972		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
3,9	—	—	—	—	3,9	—	—	33,2
6,0	—	—	1,6	—	159,3	102,0	40,0	301,3
—	—	—	0,2	—	80,5	48,7	10,0	139,2
9,9	—	—	1,8	—	243,7	150,7	50,0	473,7
1,1	—	—	—	—	18,0	35,4	15,0	68,4
—	—	—	—	—	—	—	10,0	10,0
1,1	—	—	—	—	18,0	35,4	25,0	78,4
—	—	—	0,4	—	21,5	—	—	49,4
—	—	—	0,4	—	21,5	—	—	49,4
—	—	—	—	—	5,3	—	—	—
0,4	—	—	—	—	53,2	—	—	—
0,4	—	—	—	—	58,5	—	—	—

FÖRSVARSEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kommitténs nr i berättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971 – 30.6.1972	
			Lön m.m. ¹	Dagavoden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Utredningen (Fö 1967: 24) om handräckningsvärmpliktiga	1973: 4	932 331	123 911	38 623
1969 års försvarsforskningsutredning (Fö 1970: 17)	9	247 986	85 918	32 300
1969 års Skeppsholmsutredning (Fö 1970: 18)	10	12 632	—	16 125
1969 års skyddsrumsutredning (Fö 1970: 19)	11	64 735	137 537	31 680
1970 års försvarsutredning (Fö 1970: 22)	13	195 332	86 964	184 574
Summa		1 453 016	434 330	303 302
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1973				
Militära tjänstgöringsåldersutredningen (Fö 1965: 22)	1973: 1	1 959 906	315 798	76 410
Marinens befälsutredning (Fö 1965: 23)	2	1 005 628	163 902	28 565
1966 års värnpliktskommitté (Fö 1967: 23)	3	2 061 861	190 012	35 385
1967 års rekvisitions- och förfogandeutredning (Fö 1968: 19)	5	66 129	21 433	7 170
Försvarets fredsorganisationsutredning (Fö 1968: 20)	6	629 952	192 279	59 839
1968 års personalkategoriutredning (Fö 1969: 16)	7	473 955	187 706	72 850
Utredningen (Fö 1970: 16) om befordringsförfarandet m. m. inom krigsmakten	8	70 315	21 400	15 915
Organisationskommittén (Fö 1970: 21) för regionmusiken ²	12	167 799	252 463	70 266
Utredningen (Fö 1970: 23) rörandesystemet för förmåner åt värnpliktiga m. fl.	14	42 917	152 224	26 530
Krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning (Fö 1971: 01)	15	8 180	45 901	33 700
Ledningsgruppen (Fö 1971: 03) för fortsatt utveckling av försvarets planerings- och programbudgetsystem	16	—	57 795	—
Militära pensionsåldersdelegationen (Fö 1971: 04)	17	—	42 605	20 210
1972 års värnpliktsutredning (Fö 1972: 01)	18	—	14 195	1 400
Summa		6 486 642	1 657 713	448 240
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1972				
Försvarets materielanskaffningsutredning (Fö 1969: 17)	1972: 1	410 692	15 250	25 955
Delegationen (Fö 1970: 20) för införande av nytt system för planering och budgetering inom försvaret	2	47 799	82	2 820
Delegationen (Fö 1970: 24) för ledning av införandet av bistånds- och katastrofutbildning för värnpliktiga m. fl.	3	21 271	—	3 255

6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.7-31.12.1972								Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ^a	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
3 323	24 625	2 885	2 663	—	196 030	23 621	—	1 151 982
10 094	—	—	1 473	64 210	193 995	61 552	—	503 533
—	44 306	—	5	—	60 436	200	—	73 268
19 387	—	76 583	1 143	—	266 330	35 952	—	367 017
62 620	42 986	2 476	17 214	—	396 834	10 150	—	602 316
95 424	111 917	81 944	22 498	64 210	1 113 625	131 475	—	2 698 116
38 648	—	871	65 591	—	497 318	196 736	67 000	2 720 960
18 571	—	—	5 509	—	216 547	114 121	65 500	1 401 796
41 258	—	12 784	37 328	—	316 767	7 351	2 000	2 387 979
—	—	—	—	—	28 603	13 940	2 000	110 672
21 251	350	866	7 109	—	281 694	157 837	67 000	1 136 483
48 384	30 916	310	57 061	—	397 227	127 480	59 700	1 058 362
733	—	—	150	—	38 198	19 700	3 500	131 713
48 323	487	5 844	60 070	—	437 453	191 717	70 000	866 969
8 890	—	758	1 994	40 450	230 846	105 148	30 000	408 911
27 407	—	480	828	—	108 316	70 315	32 000	218 811
10 260	—	3 887	730	—	72 672	47 384	92 000	212 056
45	—	722	988	—	64 570	30 917	15 000	110 487
1 481	—	—	—	—	17 076	114 126	42 000	173 202
265 251	31 753	26 522	237 358	40 450	2 707 287	1 196 772	547 700	10 938 401
2 767	765	—	—	—	44 737	150	—	455 579
—	—	—	—	—	2 902	200	—	50 901
643	—	—	—	—	3 898	—	—	25 169

1	2	3	4	5
Delegationen (Fö 1971: 02) för vissa frågor i samband med inrättande av försvarets hundskola	1972: 4	—	—	3 385
Summa		479 762	15 332	35 415
 Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Vissa utredningsuppdrag	—	—	49 246	—
Summa	—	—	49 246	—

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg
² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen
³ Kostnaderna har bestridits med 40 % från IV huvudtiteln och med 60 % från VIII huvudtiteln kommittéanslag

6	7	8	9	10	11	12	13	14
4 766	–	–	–	–	8 151	–	–	8 151
8 176	765	–	–	–	59 688	350	–	539 800
–	–	–	–	–	49 246	35 044	–	84 290
–	–	–	–	–	49 246	35 044	–	84 290

SOCIALDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971 – 30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Nordisk utredning (S 1964: 40) om samarbetet be- träffande lagstiftning och kontroll på livsmedels- området	1973: 2	—	—	—
Utredningen (S 1965: 21) rörande driftbokföring vid Karolinska sjukhuset m. m.	3	713,7	147,6	41,9
Familjepolitiska kommittén (S 1966: 36)	4	1 033,3	294,5	177,2
Fluorkommittén (S 1968: 35)	8	—	—	—
Utredningen (S 1969: 30) om vissa sjukhusfonder m. m.	10	3,7	—	14,1
Sjukpenningutredningen (S 1970: 39)	21	18,7	—	93,8
Utredningen (S 1970: 41) om förbättrad samordning av sjukvården vid Karolinska sjukhuset med viss annan sjukvård	23	—	—	7,8
Utredningen (S 1971: 2) om frågor av betydelse för samarbetet mellan stat och kommun beträffande de kommunala undervisningssjukhusen	27	—	54,7	33,3
Utredningen (S 1971: 3) angående forskningsverksamhet inom arbetsmiljöområdet, m. m.	28	—	5,7	12,7
Summa		1 769,4	502,5	380,8
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av 1973				
Kommittén (In 1954: 32) för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggnad ³	1973: 1	—	—	—
Handikapputredningen (S 1966: 38)	5	1 413,6	16,8	78,0
Socialdepartementets sjukvårdsdelegation (S 1966: 39)	6	158,9	189,5	98,2
Nordisk medicinalstatistikkommitté (S 1967: 36) (NOMESKO) ³	7	—	—	—
Socialutredningen (S 1969: 29)	9	1 118,5	654,7	121,2
1968 års barnstugeutredning (S 1969: 31)	11	863,3	623,6	101,7
Samarbetsorganet (S 1970: 29) för bekämpande av narko- tikamissbruk	12	183,8	—	5,5
Fosterbarnsutredningen (S 1970: 30)	13	292,7	60,0	40,4
Samarbetskommittén (S 1970: 31) för social forskning	14	148,2	142,9	40,6
Sjukvårdskostnadsutredningen (S 1970: 32)	15	134,1	101,4	11,3
Hjälpmedelsgruppen (S 1970: 33)	16	66,1	18,0	49,1
Hälsovårdsinspektörsutbildningsutredningen (S 1970: 34) (HVI)	17	19,6	—	55,4
Arbetsmiljöutredningen (S 1970: 35)	18	166,5	233,5	110,4
Arbetsgruppen (S 1970: 36) rörande försöksverk- samhet inom barna- och ungdomsvården (AFBU)	19	16,0	—	41,9
1970 års utredning (S 1970: 38) om tandvårdsförsäkring	20	210,3	91,0	75,5
Pensionsålderskommittén (S 1970: 40)	22	118,1	161,1	81,1
Arbetsgruppen (S 1970: 42) för översyn av reglerna om statsbidrag till särskolverksamheten	24	7,0	—	7,9
Nykterhetsvårdens anstaltsutredning (S 1970: 43)	25	39,7	76,0	29,3
Yrkesskadeförsäkringskommittén (S 1971: 01)	26	—	87,7	19,6

6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.7-31.12.1972								Beräknad totalkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Resersättning	Tryckning	Konsultationer	Övriga administrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
-	-	-	-	-	-	-	-	-
2,7	-	-	0,0	-	192,2	69,1	-	975,0
65,1	-	31,2	2,4	-	570,4	140,8	-	1 744,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-
18,4	-	-	0,6	-	14,1	-5,7	-	12,1
					112,8	37,9	-	169,4
-	-	-	0,1	-	7,9	-	-	7,9
12,3	-	5,5	-	-	105,8	65,6	-	171,4
2,2	-	-	1,2	-	21,8	10,6	-	32,4
100,7	-	36,7	4,4	-	1 025,0	318,3	-	3 112,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-
7,7	-	-	3,5	-	106,0	17,8	-	1 545,4
0,8	-	-	-	500,0	788,5	97,8	8,0	1 086,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-
83,2	-	0,0	9,5	-	868,6	332,1	115,0	2 434,2
61,4	86,6	43,0	19,9	-	936,2	456,1	120,0	2 375,6
-	1,6	-	-	-	7,1	8,1	6,0	205,0
16,3	-	-	1,4	-	118,1	66,6	20,0	497,4
4,5	-	0,0	0,5	-	188,5	36,7	27,0	400,4
1,3	-	2,8	-	-	116,8	26,5	15,0	292,4
3,5	0,2	1,6	2,4	-	74,8	35,2	25,0	201,1
16,6	-	-	0,2	-	72,2	14,7	9,0	115,5
50,2	0,0	1,6	1,9	-	397,6	140,0	95,5	799,6
1,0	-	-	-	-	42,9	10,6	5,5	75,0
66,3	2,7	28,1	2,5	70,0	336,1	138,7	35,0	720,1
31,8	-	-	0,5	-	274,5	84,0	25,0	501,6
-	-	-	-	-	7,9	-	3,0	17,9
24,8	-	-	0,7	-	130,8	50,9	15,0	236,4
10,1	-	-	0,0	-	117,4	101,9	28,0	247,3

1	2	3	4	5
Fokusutredningen (S 1972: 01)	1973: 29	—	—	—
Socialpolitiska bidragsutredningen (S 1972: 02)	30	—	—	—
Summa		4 956,4	2 456,2	967,1
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före in- gången av 1972				
Socialstyrelsens narkomanvårdskommitté (S 1967: 34)	1970: 6	1 835,0	8,9	-3,6
1961 års sjukförsäkringsutredning (S 1963: 17)	1971: 1	1 358,6	—	—
Arbetsgruppen (S 1970: 27) för social informations- broschyr	5	50,8	1,2	0,0
Utredningen (S 1970: 28) rörande yrkesskadeförsä- ringens administration	6	54,2	1,0	—
Pensionsförsäkringskommittén (S 1964: 38)	1972: 1	886,3	—	—
1967 års folktandvårdsutredning (S 1968: 33)	2	368,2	0,9	0,0
Utredningen (S 1968: 36) angående yrkesskadeförsä- ringens finansiering m. m.	3	334,0	15,9	20,5
Utredningen (S 1968: 37) angående sjukhusorganisa- tionen m. m.	4	164,3	8,4	4,1
Utredningen (S 1970: 37) om sjukpenning vid arbets- vård m. m.	5	15,6	1,2	17,9
Summa		5 067,0	37,5	38,9
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departemen- tet m. m.				
Diverse myndigheter m. m.			208,9	26,7
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			491,4	109,5
Utestående reseförskott			—	—
Gemensamma kostnader			-1,1	—
Summa			699,2	136,2

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen³ Kostnaderna har bestridits med andra medel än kommittéanslaget

6	7	8	9	10	11	12	13	14
—	—	—	—	—	—	0,0	20,0	20,0
—	—	—	—	—	—	—	—	—
379,5	91,1	77,1	43,0	570,0	4 584,0	1 617,7	613,5	11 771,6
—	2,0	—	0,3	—	7,6	—	—	1 842,6
—	—	—	0,6	—	0,6	—	—	1 359,2
—	—	3,2	—	—	4,5	—	—	55,3
—	—	—	—	—	1,0	1,9	—	57,1
0,7	4,4	—	—	—	—	0,4	—	886,7
—	—	—	—	—	6,1	0,4	—	374,7
—	—	—	0,0	—	36,4	—	—	370,4
4,5	—	—	0,0	—	17,0	0,0	—	181,3
—	—	—	—	—	19,1	—	—	34,7
5,2	6,4	3,2	0,9	—	92,3	2,7	—	5 162,0
7,6	0,1	261,9	23,9	870,1	1 399,2			
2,0	114,3	39,1	34,5	—	189,9			
24,2	—	—	1,8	—	626,9			
18,8	—	—	—	—	18,8			
0,9	—	0,4	72,4	—	72,6			
53,5	114,4	301,4	132,6	870,1	2 307,4			

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971–30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Utredningen (K 1965: 43) angående befordran av farligt gods på väg	1973: 2	184,3	1,5	67,6
Svävarfartsutredningen (K 1967: 35)	5	369,1	39,3	17,8
Utredningen (K 1967: 40) om oljeledningar	9	77,1	31,0	32,4
Flygarbetsutredningen (K 1968: 49)	11	333,1	4,3	22,7
Körkortsutredningen (K 1968: 54)	13	240,2	5,1	25,1
Bussbidragsutredningen (K 1969: 59)	16	37,2	58,6	39,2
Arbetsgruppen (K 1969: 60) för översyn av bestämmelserna angående typ- och registreringsbesiktning av fordon	17	473,3	—	26,0
Utredningen (K 1970: 31) rörande företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken	20	145,6	2,2	36,2
Arbetsgruppen (K 1970: 32) för undersökning av behovet av väderleksinformation	21	41,4	—	20,0
Arbetsgruppen (K 1970: 39) för översyn av utbildningsplaner för ny flygtrafikledarskola	25	9,3	—	20,6
Simulatorgruppen (K 1970: 40)	26	15,8	48,1	27,9
Ledningsgruppen (K 1971: 03) för planering av den nya flygtrafikledarskolan i Sturup	34	—	0,7	84,6
Sakkunniga (K 1972: 01) för att leda visst utrednings- och utvecklingsarbete i fråga om metoder för märkning av olja i fartyg	38	—	—	—
Sakkunniga (K 1972: 02) för granskning av 1972 års separatredovisning vid SJ	39	—	—	2,0
Summa		1 926,4	190,8	422,1
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1973				
Trafikpolitiska delegationen (K 1965: 38)	1973: 1	109,6	63,9	43,2
Hamnutredningen (K 1966: 40)	3	958,6	28,5	50,0
Väggkostnadsutredningen (K 1966: 41) ³	4	447,8	—	460,0
Utredningen (K 1967: 36) om beredskapslagstiftning på luftfartens område	6	—	—	—
Svenska sakkunniga (K 1967: 37) inom Nordisk kommitté för trafiksäkerhetsforskning (NKT)	7	38,2	1,7	12,1
Nordisk kommitté (K 1967: 38) för transportekonomisk forskning (NKTf)	8	172,1	10,0	17,1
Flygtrafikledningskommittén (K 1967: 44)	10	1 098,3	69,9	26,0
Motorredskapsutredningen (K 1968: 53)	12	331,2	35,7	33,6
Utredningen (K 1969: 51) om stängelskyldighet vid järnväg	14	—	—	—
1968 års svenska öresundsdelegation (K 1969: 54)	15	197,4	13,0	4,9
Befälsbemanningsutredningen (K 1970: 29)	18	27,6	73,8	43,8
Trafikolycksstatistikskommittén (K 1970: 30) ³	19	383,6	184,3	67,3

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1972		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
0,9	97,2	—	0,1	—	167,3	20,9	—	372,5
2,0	—	—	—	—	59,1	0,6	—	428,8
0,9	—	—	—	—	64,3	33,5	—	174,9
20,0	—	11,6	—	—	58,6	34,6	48,4	474,7
4,7	—	—	—	—	34,9	17,8	—	292,9
5,3	—	20,9	—	—	124,1	61,9	—	223,2
—	—	—	—	50,0	76,0	—	5,0	554,3
3,5	5,5	—	—	—	47,4	3,4	—	196,4
0,4	—	—	—	—	20,4	19,0	9,5	90,3
0,5	—	—	—	—	21,2	13,6	—	44,1
0,1	—	42,2	4,0	—	122,3	4,4	—	142,5
8,1	—	23,5	2,4	—	119,3	90,2	—	209,5
—	—	—	—	—	—	—	105,6	105,0
—	—	—	—	—	2,0	26,8	10,0	38,8
46,4	102,7	98,2	6,5	50,0	916,9	326,7	177,9	3 347,9
0,5	—	—	0,3	—	108,0	36,4	25,0	279,0
1,7	27,9	4,0	0,5	—	112,6	23,6	8,0	1 102,8
9,5	—	—	30,1	—	499,6	217,4	108,0	1 272,8
—	—	—	—	—	—	—	—	—
6,6	—	—	—	—	20,4	6,1	5,0	69,7
8,7	-5,7	—	2,1	10,4	42,7	29,5	20,0	264,3
3,2	20,6	39,0	0,5	—	159,2	28,9	40,0	1 326,4
2,7	—	17,5	0,9	—	90,4	26,4	10,2	458,2
—	—	—	—	—	—	—	—	—
7,7	—	0,1	—	—	25,8	98,2	80,0	401,4
9,7	—	2,4	5,0	—	130,1	41,9	20,9	220,5
9,8	—	58,7	108,7	—	428,8	89,9	66,0	968,3

1	2	3	4	5
Trafikbulerutredningen (K 1970: 33)	1973: 22	628,2	194,7	126,3
Arbetsgruppen (K 1970: 34) för upprättande av dispositionsplan för viss del av Nedre Normalm i Stockholm	23	57,5	59,4	17,1
1969 års vägutredning (K 1970: 35)	24	20,3	0,7	30,8
Trafikplaneringsutredningen (K 1970: 41)	27	115,3	144,8	100,7
Sjöräddningsutredningen (K 1970: 42)	28	20,5	99,3	11,1
Utredningen (K 1970: 43) angående åtgärder mot övergivna fartyg m. m.	29	48,9	—	24,4
Utredningen (K 1970: 44) om mönstring av sjömän	30	—	51,1	26,8
Utredningen (K 1970: 45) om samordning av lotsningen i Göteborgsområdet m. m.	31	—	0,2	9,7
Kommittén (K 1971: 01) för utredning om kollektivtrafiken i tätorter ¹	32	9,9	—	239,1
Nordiskt trafiksäkerhetsråd (K 1971: 02) (NTR)	33	—	—	4,2
Nordisk ämbetsmannakommitté (K 1971: 04) för transportfrågor	35	—	—	2,8
Svenska sakkunniga (K 1971: 05) inom Nordisk kommitté för vägtrafiklagstiftning (NKV)	36	—	0,9	8,1
Särskilt uppdrag (K 1971: 06) åt departementsrådet Karl Otto L. Wennerhorn	37	—	52,7	5,2
Sakkunniga (K 1972: 03) med uppdrag att utreda vissa frågor beträffande Göta kanal	40	—	—	—
Utredningen (K 1972: 04) om vissa frågor i anslutning till den långsiktiga vägplaneringen m. m. ³	41	—	—	—
Utredningen (K 1972: 05) om den fortsatta lokaliseringen av flygverksamheten på Bromma flygplats	42	—	—	—
Leasingutredningen (K 1972: 06)	43	—	—	—
Utredning av vissa trafikpolitiska frågor (K 1972: 07)	44	—	—	—
Utredningen (K 1972: 08) för översyn av lagstiftningen om arbets- och vilotid i vägtrafik	45	—	—	—
Summa		4 665,0	1 084,6	1 364,3
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1972				
Svenska ledamöterna av nordisk vägtrafikkommitté (K 1961: 24)		892,4	4,2	25,4
Bilregisterutredningen (K 1965: 36)		1 397,0	—	1,1
1964 års sjömanslagskommitté (K 1965: 44)		696,2	—	0,6
Sjömanspensionskommittén (K 1969: 52)		282,2	2,7	—
Transportstödsberedningen (K 1970: 38)		138,1	—	—
Summa		3 405,9	6,9	27,1
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementen m. m.				
Statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten (K 1966: 38)		71,4	—	—
Diverse myndigheter m. m.		—	—	—
Diverse firmor		—	—	—
Diverse personer		—	5,5	—
Gemensamma kostnader		—	0,6	1,5
Summa		71,4	6,1	1,5

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen³ Kostnaderna har bestridits av andra medel än kommittéanslaget

6	7	8	9	10	11	12	13	14
53,1	—	157,3	5,4	—	536,7	163,1	60,0	1 388,0
—	—	—	—	—	76,5	5,1	3,0	142,1
7,9	—	—	—	—	39,4	17,9	27,0	104,6
29,9	9,0	9,7	18,1	26,1	338,3	197,8	70,0	721,4
0,7	—	—	—	—	111,2	24,0	11,5	167,2
0,7	—	—	0,1	—	25,2	3,8	25,0	102,9
0,2	—	—	0,7	—	78,7	43,7	33,3	155,7
2,0	—	—	—	—	12,0	8,4	3,7	24,1
16,9	—	—	14,5	—	270,5	131,8	134,0	546,2
2,3	—	—	—	—	6,5	3,1	10,0	19,6
—	—	—	—	—	2,8	0,1	3,5	6,4
5,1	—	—	—	—	14,1	20,0	5,0	39,1
—	—	—	—	—	57,9	39,9	20,0	117,8
—	—	—	—	—	—	2,0	20,0	22,0
—	—	—	—	—	—	—	1,0	1,0
—	—	—	—	—	—	13,5	48,0	61,5
—	—	—	—	—	—	—	1,0	1,0
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
178,9	51,8	288,7	186,9	36,5	3 187,4	1 272,5	899,1	9 984,0
10,2	1,0	—	—	—	40,8	1,8	—	935,0
—	8,6	—	—	—	9,7	—	—	1 406,7
—	—	—	—	—	0,6	—	—	696,8
—	—	—	—	—	2,7	—	—	284,9
—	—	64,0	—	—	64,0	4,6	—	206,7
10,2	9,6	64,0	—	—	117,8	6,4	—	3 530,1
0,2	—	—	—	—	0,2	—	—	71,6
—	—	—	—	—	—	100,0	—	100,0
—	—	4,0	0,1	—	4,1	57,7	—	61,8
—	—	—	—	—	5,5	2,3	—	7,8
—	—	8,1	17,1	29,1	56,4	5,7	—	62,1
0,2	—	12,1	17,2	29,1	66,2	165,7	—	303,3

FINANSDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971 – 30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Bilskatteutredningen (Fi 1966: 29)	1973: 4	1 655,0	162,1	108,2
Tullagstiftningskommittén (Fi 1966: 32)	5	682,3	22,7	13,7
Utredningen (C 1967: 11) om städningen vid statliga myndigheter ³	7	650,2	127,7	28,8
Utredningen (Fi 1967: 33) om det skatterättsliga fastighetsbegreppet	9	122,4	16,1	19,4
1969 års översyn (Fi 1970: 59) av klassificeringsgrunder för fast maskinanläggning	18	47,1	3,0	44,8
Utredningen (Fi 1970: 60) om medverkan vid statlig personalutbildning	19	169,6	66,4	25,2
Delegationen (Fi 1970: 63) för lokalisering av statlig verksamhet	22	123,5	127,2	91,4
Skatteutjämningsrevisionen (Fi 1970: 74)	28	120,6	81,0	101,8
Hundskatteutredningen (Fi 1970: 80)	32	8,0	0,4	30,2
1971 års fastighetstaxeringsutredning (Fi 1970: 81)	33	95,3	248,2	47,1
Summa		3 674,0	854,8	510,6
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av 1973				
Markdelegationen (K 1957: 30) ⁴	1973: 1	1 214,6	108,7	91,3
Utredningen (Fi 1959: 37) om universitetens egen- domsförvaltning	2	60,1	5,0	—
Utredningen (Fi 1965: 26) om redovisning i skuldför- bindelser mot säkerhet i fartygsintekning av vissa fondmedel	3	—	—	—
Alkoholpolitiska utredningen (Fi 1966: 33)	6	1 397,0	388,3	85,7
Fondbörsutredningen (Fi 1967: 32)	8	619,6	99,2	32,7
Förhandlingsutredningen (C 1968: 16) ³	10	119,0	61,3	17,5
Lönesystemutredningen (C 1968: 17) ³	11	262,4	37,6	26,8
Byggnadsindexkommittén (Fi 1968: 43)	12	489,0	74,9	42,0
Traktamentsbeskattningsutredningen (Fi 1969: 53)	13	179,9	129,2	15,9
Utredningen (Fi 1969: 54) för utveckling av system med differentierade lönekostnadspålägg	14	55,3	—	—
1968 års kapitalmarknadsutredning (Fi 1969: 59)	15	101,9	57,1	51,1
1969 års punktskatteutredning (Fi 1970: 57)	16	66,5	9,2	47,5
Arbetsgruppen (Fi 1970: 58) för utredning av vissa frågor rörande tullpackhuskarlslagen	17	7,2	—	3,4
Skatteutredningen (Fi 1970: 61) om periodiskt understöd	20	112,9	49,7	40,3
Utredningen (Fi 1970: 62) om meritvärdet av anställ- ning inom biståndsverksamheten i u-länder, m. m.	21	27,2	—	41,0
Budgetutredningen (Fi 1970: 64)	23	245,0	162,0	106,4
Delegationen (Fi 1970: 67) för förvaltningsdemokrati	24	200,0	129,8	39,8
Utredningen (Fi 1970: 69) om företagens uppgiftsplikt	25	78,9	91,7	45,7
Utredningen (Fi 1970: 70) om förhållandet mellan bankgiro och postgiro	26	—	—	4,0
Hemvistsakkunniga (Fi 1970: 71)	27	83,8	119,7	15,9

6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.7-31.12.1972								Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Rese- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
58,0	—	17,1	2,3	—	347,7	39,6	0,8	2 043,1
—	—	—	—	—	36,4	6,5	—	725,2
2,1	—	6,9	1,8	—	167,3	15,8	—	833,3
12,7	—	—	—	—	48,2	28,9	7,7	207,2
0,9	—	6,7	0,4	—	55,8	0,9	5,0	108,8
0,1	0,1	—	0,7	—	92,5	—	—	262,1
36,3	0,2	—	3,9	12,0	271,0	138,2	—	532,7
24,8	—	—	0,5	—	208,1	30,7	—	359,4
0,2	—	—	—	—	30,8	9,9	—	48,7
3,5	—	51,2	3,1	—	353,1	204,8	421,0	1 074,2
138,6	0,3	81,9	12,7	12,0	1 610,9	475,3	434,5	6 194,7
0,5	—	—	7,2	—	207,7	72,9	29,0	1 524,2
—	—	—	0,5	—	5,5	—	4,0	69,6
—	—	—	—	—	—	—	—	—
38,1	82,2	0,2	1,1	—	595,6	173,2	144,2	2 310,0
6,1	—	—	—	—	138,0	75,3	28,0	860,9
0,3	—	—	—	—	79,1	49,0	12,3	259,4
—	—	—	—	—	64,4	11,7	30,0	368,5
—	60,5	0,8	0,6	—	178,8	39,1	15,0	721,9
8,0	—	—	—	—	153,1	47,1	29,8	409,9
—	—	—	—	—	—	—	—	55,3
—	—	—	0,6	—	108,8	70,4	15,7	296,8
—	0,2	—	—	—	56,9	9,7	6,8	139,9
—	—	—	—	—	3,4	3,4	—	14,0
0,2	—	—	0,2	—	90,4	0,2	14,0	217,5
—	—	—	0,5	—	41,5	10,1	15,0	93,8
11,3	53,0	13,8	6,6	—	353,1	76,6	20,5	695,2
12,2	6,9	—	4,1	—	192,8	64,6	69,9	527,3
—	—	16,7	—	—	154,1	51,3	29,0	313,3
—	—	—	—	—	4,0	—	1,0	5,0
0,3	—	—	0,2	—	136,1	46,6	36,2	302,7

1	2	3	4	5
Utredningen (Fi 1970: 76) om insyn i utländskt bank-företag	1973: 29	7,1	—	11,9
Företagsskatteberedningen (Fi 1970: 77)	30	33,9	140,6	46,4
Realisationsvinstkommittén (Fi 1970: 79)	31	48,6	87,4	25,9
Utredningen (Fi 1971: 01) om beskattning av ut-ländska artister	34	—	—	—
Datasamordningskommittén (Fi 1971: 03)	35	—	50,1	5,4
Sakkunniga (Fi 1971: 04) med uppdrag att verkställa översyn av den kreditpolitiska beredskapslag-stiftningen	36	—	—	—
Mervärdeskatteutredningen (Fi 1971: 05)	37	—	—	13,0
Föreningsskatteutredningen (Fi 1971: 06)	38	—	—	—
Livförsäkringsskattekommittén (Fi 1971: 07)	39	—	25,1	2,6
Kommunalekonomiska utredningen (Fi 1971: 08)	40	—	25,1	—
Pensionsadministrationsutredningen (Fi 1972: 01)	41	—	—	—
1972 års skatteutredning (Fi 1972: 02)	42	—	—	—
Utredningen (Fi 1972: 03) om bankanställdas styrelse-representation	43	—	—	—
Styrelserepresentationsutredningen (Fi 1972: 04)	44	—	—	—
1972 års tullagstiftningssakkunniga (Fi 1972: 05)	45	—	—	—
Utredningen (Fi 1972: 06) angående vilka frågor om arbets- och anställningsvillkor för tjänstemän som skall underställas Kungl. Maj: t och vilka som därutöver skall underställas riksdagens lönedele-gation	46	—	—	—
1972 års pressutredning (Fi 1972: 07)	47	—	—	—
Bostadsskattekommittén (Fi 1972: 08)	48	—	—	—
Summa		5 409,9	1 851,7	812,2

Kommittéer som avslutat sin verksamhet före in-gången av 1972

Skattestrafflagutredningen (Fi 1966: 34)	1971: 5	1 045,7	—	—
Fastighetstaxeringskommittéerna (Fi 1967: 35)	6	1 500,2	2,1	0,5
Byggnadsupp-handlingsutredningen (Fi 1968: 44)	8	336,2	—	—
1967 års kommunalskattekommitté (Fi 1968: 51)	9	183,4	—	—
Utredningen (C 1969: 17) rörande fullföljdsordningen i vissa mål om avlöning m. m. ³	10	42,8	—	2,7
Fondbyråutredningen (Fi 1965: 25)	1972: 2	60,2	1,5	44,8
Utredningen (Fi 1966: 28) om definitiv källskatt	3	504,5	10,4	47,8
Betalningsbalansutredningen (Fi 1968: 46)	4	650,1	0,8	5,3
Kapitalskatteberedningen (Fi 1968: 47)	5	644,6	1,3	0,3
Testutredningen (C 1969: 16) ³	6	258,4	—	13,5
Beredningen (Fi 1969: 48) för regional planering	7	—	—	—
Checklöneutredningen (Fi 1969: 51)	8	—	—	7,3
Upphandlingskommittén (Fi 1969: 60)	9	201,2	2,6	87,1
Jordbruksbeskattningskommittén (Fi 1969: 63)	10	193,8	31,9	39,2
Valutakommissionen (Fi 1970: 65)	11	130,2	12,2	17,9
Bostadsbeskattningsutredningen (Fi 1970: 68)	12	46,6	14,6	4,4
Sakkunnig (Fi 1970: 75) med uppdrag att se över kam-markollegiets uppgifter och organisation	14	103,0	46,7	7,5
Organisationskommittén (Fi 1971: 02) för statens personalnämnd	15	9,8	—	9,5
Summa		5 910,7	124,1	287,8

6	7	8	9	10	11	12	13	14
—	—	—	—	—	11,9	—	5,0	24,0
1,7	—	10,0	1,8	—	200,5	109,9	43,0	387,3
0,2	—	—	0,4	—	113,9	39,9	31,0	233,4
—	—	—	—	—	—	3,2	4,2	7,4
2,1	—	—	0,5	—	58,1	164,9	109,0	332,0
—	—	—	—	—	—	—	3,0	3,0
—	—	—	—	—	13,0	—	10,7	23,7
—	—	—	—	—	—	—	22,8	22,8
—	—	—	—	—	27,7	42,3	26,0	96,0
0,2	—	—	0,1	—	25,4	43,7	25,5	94,6
—	—	—	—	—	—	10,0	16,0	26,0
—	—	—	—	—	—	26,3	22,6	48,9
—	—	—	—	—	—	5,1	7,0	12,1
—	—	—	—	—	—	1,6	4,5	6,1
—	—	—	—	—	—	25,4	33,7	59,1
—	—	—	—	—	—	—	6,3	6,3
—	—	—	—	—	—	8,4	23,0	31,4
—	—	—	—	—	—	—	21,5	21,5
81,2	202,8	41,5	24,4	—	3 013,8	1 281,9	915,2	10 620,8
—	—	—	0,2	—	0,2	0,2	—	1 046,1
0,6	—	0,1	0,4	—	3,7	—	—	1 503,9
—	—	—	0,3	—	0,3	—	—	336,5
—	0,1	—	—	—	0,1	—	—	183,5
—	—	—	—	—	2,7	—	—	45,5
—	14,6	—	—	—	60,9	—	—	121,1
1,4	—	—	27,6	—	87,2	—	—	591,7
—	60,7	1,9	0,3	—	69,0	—	—	719,1
0,7	34,0	—	—	—	36,3	—	—	680,9
0,3	25,3	—	—	—	39,1	—	—	297,5
—	—	0,1	—	—	0,1	—	—	0,1
—	—	—	—	—	7,3	—	—	7,3
2,3	—	1,3	—	—	93,3	—0,6	—	293,9
4,7	26,8	13,8	0,8	—	1 17,2	—	—	311,0
—	—	—	—	—	30,1	—	—	160,3
0,5	—	—	—	—	19,5	—	—	66,1
—	—	—	0,1	—	54,3	—	—	157,3
—	—	—	—	—	9,5	—	—	19,3
10,5	161,5	17,2	29,7	—	630,8	—0,4	—	6 541,1

1	2	3	4	5
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Diverse myndigheter			—	—
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			240,3	13,0
Utestående reseförskott			—	—
Gemensamma kostnader			73,9	6,9
	Summa		314,2	19,9

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

³ Kommittén överflyttad från civildepartementet fr. o. m. 1.7.1969

⁴ Kommittén överflyttad från kommunikationsdepartementet fr. o. m. 1.7.1967

6	7	8	9	10	11	12	13	14
—	—	36,0	0,3	—	36,3			
—	159,5	—	—	—	159,5			
1,4	10,8	—	0,2	—	265,7			
6,3	—	—	—	—	6,3			
—	—	—	18,3	—	99,1			
7,7	170,3	36,0	18,8	—	566,9			

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971–30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Utredningen (E 1962: 41) rörande sjukgymnastutbild- ningen	1973: 2	15,0	1,5	—
Läromedelsutredningen (E 1967: 50)	7	1 229,3	113,4	41,0
1968 års beredning (U 1969: 50) om stat och kyrka	16	841,7	444,3	102,6
Svenska ESRO-kommittén (U 1970: 20)	19	764,4	131,7	32,7
Sakkunnig (U 1970: 50) för utredning om de praktisk-teologiska övningsinstitutens framtida ställning m. m.	25	19,6	8,3	16,6
Utredningen (U 1970: 61) om musikaliska akademien	31	5,1	0,6	4,1
Praktikumkommittén (U 1970: 65)	35	57,7	33,3	61,0
Organisationskommittén (U 1971: 04) för bibliotekarie- utbildning i Borås	41	1,4	238,8	85,5
1971 års sakkunniga (U 1971: 06) för översättning av Nya testamentet ³	43	1,0	222,6	—
Utredningen (U 1971: 12) rörande Vetenskapsakademiens institutioner	47	—	—	4,8
Summa		2 935,2	1 194,5	348,3
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av 1973				
Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté (E 1945: 30) ⁴	1973: 1	—	—	—
Lokal- och utrustningsprogramkommittéerna (E 1965: 54) för universitet och högskolor	3	4 167,9	595,4	199,4
Utredningen (E 1965: 55) rörande sexual- och samlev- nadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet	4	1 682,2	96,2	16,2
1965 års musei- och utställningssakkunniga (E 1966: 52)	5	970,0	221,7	113,4
Reklamutredningen (K 1967: 43)	6	1 643,6	525,9	203,3
Kommittén (U 1968: 44) för television och radio i ut- bildningen	8	776,4	89,6	49,1
Dataarkiveringskommittén (U 1968: 48)	9	373,4	116,1	33,1
Sakkunniga (U 1968: 49) för förhandling om avtals- reglering av upphovsrättsliga frågor på under- visningsområdet	10	40,3	—	19,0
Konstnärsutbildningssakkunniga (U 1968: 52)	11	661,8	169,4	21,4
1968 års kyrkohandbokskommitté (U 1969: 44) ³	12	280,4	49,2 ⁵	—
1968 års utbildningsutredning (U 1969: 47)	13	2 714,7	934,0	269,1
1968 års studiemedelsutredning (U 1969: 48)	14	247,7	136,5	48,7
1968 års litteraturutredning (U 1969: 49)	15	917,5	267,8	49,5
Kommittén (U 1969: 51) för understöd åt vuxna	17	264,5	204,0	37,8
Filmutredningen (U 1969: 52)	18	485,6	166,6	96,4
Lärarutbildningskommittén (U 1970: 44)	20	1 029,0	437,7	254,1
Universitetsrestaurangkommittén (U 1970: 46)	21	249,9	128,8	—0,1
1969 års psalmkommitté (U 1970: 47) ³	22	117,0	26,8	—
Kommittén (U 1970: 48) för medicinsk teknik i Linköping	23	12,5	—	5,3
1969 års radioutredning (U 1970: 49)	24	264,7	205,2	37,4

6	7	8	9	10	11	12	13	14
							1.7-31.12.1972	
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
-	-	-	0,2		1,7	-		16,7
9,6	89,1	0,4	3,1		256,6	5,9		1 491,8
86,7	65,2	15,4	66,2		780,4	122,7		1 744,8
8,5	0,4	-	10,2		183,5	40,0		987,9
3,5	13,6	-	-		42,1	-		61,7
-	-	-	-		4,7	1,6		11,4
35,6	0,4	-	1,7		131,7	0,2		189,6
56,2	-	0,1	38,8		419,2	199,9		620,5
16,5	-	-	12,2		251,3	74,4		326,7
3,8	-	-			8,6	20,9		29,5
220,4	168,7	15,9	132,4		2 079,8	465,6		5 480,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-
136,9	-	-	55,5	161,7	1 148,9	346,0	-	5 662,8
13,5	-	1,5	5,1	-	132,6	37,0	15,8	1 867,6
14,8	-	-	17,9	-	367,8	148,1	52,0	1 537,9
30,4	-	185,6	20,9	-	966,0	373,7	88,0	3 071,3
15,5	34,5	0,1	37,0	-	225,7	83,2	40,0	1 125,3
3,6	-	94,3	1,1	-	248,3	66,4	30,0	718,1
0,5	-	6,4	-	-	25,9	1,0	2,0	69,2
6,6	-	-	2,5	-	199,9	62,3	17,0	941,0
16,5	-	-	4,8	-	70,5	37,1	39,0	427,0
107,7	309,2	42,7	39,2	-	1 701,8	510,1	195,5	5 122,1
17,7	32,7	8,5	7,5	210,0	461,5	89,3	45,0	843,5
40,3	193,7	18,0	20,8	-	590,1	210,1	40,0	1 757,7
2,6	29,9	3,0	5,3	-	282,6	77,3	50,0	674,4
12,6	19,7	6,8	6,4	-	308,4	113,4	-	907,4
107,7	6,9	6,0	46,7	-	859,6	204,1	150,0	2 242,7
22,9	-	-	9,6	53,2	214,4	162,7	62,5	689,5
25,9	-	-	27,3	-	80,0	32,0	35,0	264,0
0,2	-	-	-	-	5,4	-	6,4	24,3
19,0	-	1,6	21,0	-	284,2	131,9	47,0	727,8

1	2	3	4	5
Sakkunnig (U 1970: 54) för utredning av förfarandet vid professorstillsättning m. m.	1973: 26	46,2	22,0	27,7
Särskilt uppdrag (U 1970: 55) åt förutvarande statsministern T Erlander	27	48,4	47,4	1,4
Kommittén (U 1970: 56) för försöksverksamhet med vuxenutbildning	28	626,0	75,7	25,9
Organisationskommittén (U 1970: 59) för riksinternat-skolor	29	22,0	7,8	11,1
Organisationskommittén (U 1970: 60) för högre musik-utbildning	30	232,1	250,5	76,2
Organisationskommittén (U 1970: 62) för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland	32	256,7	37,0	48,8
Utredningen (U 1970: 63) om skolans inre arbete	33	175,2	1 129,3	158,8
Kårobligatorieutredningen (U 1970: 64)	34	87,4	96,3	21,2
Länsskolnämndsutredningen (U 1970: 66)	36	34,5	161,4	30,5
Utredningen (U 1970: 67) rörande demokratisering av utbildningsväsendet	37	24,5	131,2	18,5
Sameutredningen (U 1970: 68)	38	10,0	39,6	11,8
Kommittén (U 1971: 01) för fortbildning av journalister	39	—	5,3	29,9
U-landsforskningsutredningen (U 1971: 03)	40	—	111,3	45,4
1971 års bibelkommitté (U 1971: 05) för Gamla testamentet ³	42	—	34,8 ⁵	—
Uppsala domkyrkas restaureringskommitté (U 1971: 09) ⁴	44	—	—	—
Kartläggningsgruppen (U 1971: 10)	45	—	—	—
Sakkunnig (U 1971: 11) för att utarbeta förslag till restaurering av Vadstena klosterkyrka	46	—	—	—
Utredningen (U 1971: 13) angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet	48	—	22,7	—
Ämbetsmannakommittén (U 1971: 14) för nordiskt kulturellt samarbete	49	—	4,0	2,1
Operautredningen (U 1972: 01)	50	—	—	—
Forskningsrådsutredningen (U 1972: 02)	51	—	—	—
Studieresutredningen (U 1972: 03)	52	—	—	—
Kompetenskommittén (U 1972: 04)	53	—	—	—
Sakkunnig (U 1972: 05) för utredning rörande studerandehälsövrden	54	—	—	—
Utredningen (U 1972: 06) om skolan, staten och kommunerna	55	—	—	—
Summa		18 462,1	6 547,2	1 962,4
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före in- gången av 1972				
Konsertbyråutredningen (E 1963: 45)	1972: 1	451,3	0,5	6,8
Yrkesutbildningsberedningen (E 1964: 57)	1971: 1	2 663,3	1,1	—
Utredningen (E 1965: 51) rörande lärarnas arbetsför-hållanden	1972: 2	9 199,5	34,0	38,6
Filmcensurutredningen (E 1965: 56)	1970: 6	494,6	0,6	—
Kompetensutredningen (E 1966: 56)	1971: 2	2 816,0	12,4	2,0
Sakkunniga (E 1967: 53) för beredning av frågor rörande upprättande av storaccelerator	1972: 3	—	3,1	5,9
Sakkunniga (E 1967: 55) med uppdrag att följa frågan om högre teknisk utbildning i Norrland	1971: 3	—	—	—
1967 års kommitté (U 1968: 46) för internationell politik	1970: 11	171,6	—	—
Pedagogikutredningen (U 1968: 47)	1972: 4	504,8	0,1	1,1
Skolledarutredningen (U 1968: 51)	1971: 4	503,4	—	—
Organisationskommittén (U 1968: 54) för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringsens skolor	1972: 5	274,2	4,3	5,6
Sakkunniga (U 1970: 51) för översyn av samordningen mellan värnpliktsutbildning och eftergymnasiala studier	6	33,6	—	24,0
1970 års socionomutbildningsberedning (U 1970: 57)	8	139,7	0,5	0,5

6	7	8	9	10	11	12	13	14
14,7	18,6	—	1,8	—	84,9	33,3	—	164,4
—	0,7	—	0,3	—	49,8	23,7	7,0	128,9
14,0	—	77,5	2,5	225,0	420,7	882,9	20,0	1 949,6
3,7	—	10,0	—	—	32,7	15,7	—	70,4
68,2	—	0,3	54,1	—	449,4	192,2	85,0	958,7
37,8	7,8	—	1,1	747,0	879,6	—	—	1 136,3
197,1	12,0	12,9	73,5	0,9	1 584,4	684,2	300,0	2 743,8
9,8	—	103,7	0,8	—	231,7	50,9	34,2	404,2
23,2	—	—	2,2	—	217,1	71,8	44,1	367,5
51,6	—	0,1	6,8	—	208,2	123,4	76,9	433,0
21,9	—	—	2,1	—	75,5	256,9	—	342,4
15,2	—	—	—	—	50,4	17,2	—	67,6
7,0	1,7	0,9	1,0	13,3	180,7	96,4	—	277,1
15,7	—	—	4,0	—	54,5	8,0	5,5	68,0
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
0,2	—	—	—	—	0,2	3,7	—	3,9
—	—	—	—	—	22,7	68,1	—	90,8
6,5	—	—	—	—	12,6	9,8	—	22,4
—	—	—	—	—	—	44,6	19,0	63,6
—	—	—	—	—	—	32,6	20,0	52,6
—	—	—	—	—	—	33,1	11,6	44,7
—	—	—	—	—	—	1,9	—	1,9
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 081,5	667,4	579,9	478,8	1 411,1	12 728,7	5 336,1	1 538,5	38 065,4
0,1	19,2	—	—	—	26,6	—	—	477,9
—	—	—	0,5	—	1,6	—	—	2 644,9
2,1	72,0	9,2	39,6	—	195,6	—	—	9 395,1
—	—	—	0,1	—	0,7	0,9	—	496,2
0,2	—	—	—	—	14,6	2,7	—	2 833,3
—	—	—	—	—	9,0	—	—	9,0
0,1	—	—	5,0	—	5,1	—	—	5,1
—	14,9	—	—	—	14,9	—	—	186,5
0,4	10,3	—	—	—	11,5	0,4	—	516,7
—	—	—	—	—	0,4	—	—	503,8
45,4	—	—	1,6	—	57,0	—	—	331,2
0,8	9,2	—	0,7	—	34,7	—	—	68,3
1,7	—	—	—	—	2,7	—	—	142,4

1	2	3	4	5
Organisationskommittén (U 1970: 58) för dialekt- och ortsnamnsarkiven m. m.	1971: 8	8,7	—	0,2
Organisationskommittén (U 1971: 02) för social forskning	1972: 9	—	43,5	39,5
Organisationskommittén (U 1971: 07) för Nordiskt kultu- rellet samarbete	10	1,2	—	7,9
Organisationskommittén (U 1971: 08) för socialhögskolan i Östersund	11	0,3	2,7	13,3
Summa		17 262,2	102,8	145,4
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departe- mentet m. m.				
Forskningsberedningen			123,2	27,9
Svenska ledamöter i nordisk kommitté för utredning av studiesocialt stöd			13,0	0,7
Diverse myndigheter m. m.			242,5	—
Diverse firmor			2,1	—
Diverse personer			596,1	301,4
Gemensamma kostnader			18,8	5,5
Utestående reseförskott			—	—
Summa			995,7	335,5

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget

³ Gemensamma ändamål för statsdepartementen

⁴ Kostnaderna har bestridits med förskott ur kyrkofonden

⁵ Kostnaderna har bestridits av andra medel än kommittéanslaget

⁶ I beloppet ingår även dagarvoden

6	7	8	9	10	11	12	13	14
—	—	—	0,1		0,3	0,2		9,2
9,8	—	9,9	—		102,8	0,4		103,2
18,6	—	—	2,4		28,8	1,8		31,8
11,2	—	—	2,6		29,8	—		30,1
90,4	125,6	19,1	526,6		536,1	6,4		17 804,7
8,5	—	—	0,9	—	160,4			
5,8	—	0,3	0,5	—	20,3			
1,0	0,5	5,6	1,9	1 308,2	1 559,6			
—	4,2	23,0	37,5	—	66,9			
59,7	—	4,3	12,0	11,0	984,7			
5,9	29,7	—	350,8	11,0	421,8			
30,0	—	—	—	—	30,0			
110,9	34,4	33,2	403,6	1 330,2	3 243,7			

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971–30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Skogsbruksutredningen (Jo 1963: 26)	1973: 2	763,8	76,4	51,2
Nationalkommittén (Jo 1970: 27) för 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön	11	399,2	1 596,9	46,7
Utredningen (Jo 1970: 31) om inrättande av en fältstation i Skara	14	48,4	—	63,8
1971 års Svalövsutredning (Jo 1971: 02)	17	—	2,7	69,5
Utredningen (Jo 1971: 03) rörande trav- och galopp-sporten	18	—	—	35,3
Organisationskommittén (Jo 1971: 04) för beredning av vissa frågor med anledning av inrättandet av statens livsmedelsverk	19	—	3,2	114,2
Utredningen (Jo 1971: 07) i anledning av förslag till ny konvention mellan Sverige och Norge om renbetning m. m.	21	—	8,9	1,0
Sakkunniga (Jo 1971: 09) för förhandlingar om stöd till kollektiv skogsteknisk forskning m. m.	23	—	0,8	15,0
Summa		1 211,4	1 688,9	396,7
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av 1973				
Trädgårdsnäringsutredningen (Jo 1959: 29)	1973: 1	3,7	—	10,2
Skogspolitiska utredningen (Jo 1966: 28)	3	344,3	9,6	144,1
Lokal- och utrustningsprogramkommittén (Jo 1966: 31) för jordbrukets högstskolor	4	208,5	—	34,1
Jaktmarksutredningen (Jo 1968: 31)	5	527,0	115,0	32,3
Fiskerinäringsutredningen (Jo 1968: 32)	6	193,4	—	79,8
Miljökontrollutredningen (Jo 1970: 20)	7	397,1	158,6	149,2
Kommittén (Jo 1970: 22) för planering av turistanläggningar och friluftsområden	8	1 050,4	161,7	71,7
Sambruksutredningen (1970: 24)	9	119,6	0,2	44,3
Fiskeadministrativa utredningen (Jo 1970: 25)	10	60,8	—	74,3
Naturvårdskommittén (Jo 1970: 28)	12	118,0	104,3	20,6
Organisationskommittén (Jo 1970: 30) i anledning av veterinärhögskolans och statens veterinärmedicinska anstalts omlokalisering	13	176,7	151,0	99,7
Utredningen (Jo 1970: 33) rörande fritidsbåttrafiken	15	78,9	116,5	53,9
Utredningen (Jo 1971: 01) rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall m. m.	16	11,2	101,6	48,8
Utredningen (Jo 1971: 06) om kontrollanstalterna på jordbrukets område	20	—	—	50,3
Utredningen (Jo 1971: 08) rörande kostnaderna för miljövården	22	—	51,0	10,8
Utredningen (Jo 1972: 01) om spridning av kemiska medel	24	—	—	13,2
Utredningen (Jo 1972: 02) om samordning av miljövårdsforskningen	25	—	—	—

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1972		Beräknad to- talskostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
5,7	—	3,2	0,5	—	136,9	2,9	—	903,6
104,4	194,4	84,3	655,9	590,0	3 276,1	3 768,2	2 100,0	9 543,5
5,5	—	—	—	—	69,4	22,6	—	140,4
18,4	—	—	—	—	90,6	40,2	18,8	149,6
25,4	—	—	—	—	60,7	6,1	16,0	82,8
1,3	—	3,3	42,0	—	164,1	—	—	164,1
4,4	—	0,5	0,8	—	15,6	—	—	15,6
3,2	—	—	—	—	19,0	—	—	19,0
168,3	194,4	91,3	699,2	590,0	3 832,4	3 840,0	2 134,8	10 018,6
—	—	—	—	—	10,2	-1,1	10,5	23,3
7,7	—	15,1	0,6	—	177,0	4,5	75,0	600,8
1,7	—	6,8	—	—	42,5	8,0	7,5	266,5
7,0	—	—	0,4	—	154,5	33,2	22,7	737,4
6,5	—	—	—	—	86,3	39,1	18,0	336,8
4,7	—	0,9	0,3	300,0	613,7	153,3	34,4	1 198,5
22,6	27,3	211,7	53,9	—	549,1	309,1	58,2	1 996,8
12,8	—	—	0,3	25,0	82,5	6,1	18,0	226,2
8,3	—	—	—	—	82,6	26,5	13,3	183,2
4,7	—	—	1,1	—	130,6	61,6	21,2	331,4
10,6	0,1	13,9	5,9	—	281,2	58,9	38,0	554,8
5,3	0,2	2,9	2,1	2,9	183,8	71,5	27,8	362,0
3,4	—	1 750,0	0,7	—	1 904,6	36,5	21,2	1 973,5
7,4	—	—	—	—	57,7	29,5	19,1	106,3
2,1	—	—	6,4	—	69,7	44,3	48,0	162,0
12,3	—	—	0,2	—	25,7	25,8	22,4	73,9
—	—	—	—	—	—	20,7	22,4	43,1

1	2	3	4	5
Sakkunnig (Jo 1972: 03) för vissa överläggningar rörande Hjälmarens reglering	1973: 26	—	—	—
1972 års jordbruksutredning (Jo 1972: 04)	27	—	—	—
Summa		3 289,6	969,5	937,3
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1972				
1964 års rennäringsakkunniga (Jo 1965: 29)	1970: 2	469,8	7,3	—
Veterinärväsendeutredningen (Jo 1966: 30)	1972: 1	1 025,7	0,6	2,6
1966 års Flyingedelegation (Jo 1967: 31)	1971: 1	21,9	—	2,4
Utredningen (Jo 1968: 27) rörande grunderna för taxeställningen vid vissa anstalter på jordbrukets område	1972: 2	6,5	—	—
Laboratorieberedningen (Jo 1970: 08)	3	53,9	1,2	6,4
1969 års skogstekniska FoU-utredning (Jo 1970: 26)	4	78,2	0,2	3,2
Publika arrendeutredningen (Jo 1970: 32)	5	82,5	0,6	1,1
Sakkunniga (Jo 1971: 05) för forskning rörande skogs-trädsförädling och skogsgödsling	6	—	—	19,8
Summa		1 738,5	9,9	35,5
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Miljövärdberedningen		—	207,7	11,1
Diverse myndigheter m. m.		—	—	—
Diverse firmor		—	—	—
Diverse personer		—	16,7	4,9
Gemensamma kostnader		—	—	—
Utestående reseförskott		—	—	—
Summa			224,4	16,0

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
—	—	—	—	—	—	1,7	3,6	5,3
—	—	—	—	—	—	36,9	45,0	81,9
117,1	27,6	2 001,3	71,9	327,9	4 451,7	966,1	526,3	9 263,7
1,4	—	—	—	—	8,8	—	—	478,6
—	—	—	0,5	—	3,8	—	—	1 029,5
—	—	—	—	—	2,4	—	—	24,3
—	—	2,0	—	—	2,0	—	—	8,5
—	—	—	0,2	—	7,8	—	—	61,7
2,8	0,6	0,5	1,2	—	8,5	—	—	86,7
0,3	—	—	0,5	—	2,4	—	—	84,9
—	—	—	—	—	19,8	—	—	19,8
4,5	0,6	2,5	2,4	—	55,5	—	—	2 764,2
7,6	—	1,6	6,9	—	234,9	76,5	—	311,4
—	—	74,0	—	163,8	237,8	—	—	237,8
—	—	—	—	—	—	58,6	—	58,6
1,0	—	—	—	—	22,6	8,8	—	31,4
—	1,7	—	3,3	—	5,0	-0,4	—	4,6
8,0	—	—	—	—	8,0	—	—	8,0
16,6	1,7	75,6	10,2	163,8	508,3	143,5	—	651,8

HANDELSDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971 – 30.6.1972 Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Exportfrämjandeutredningen (H 1970: 12)	1973: 3	99,8	54,3	22,0
Resegarantiutredningen (H 1971: 02)	6	—	46,5	41,1
Organisationskommittén (H 1972: 02) för konsumentverket	9	—	—	—
Summa		99,8	100,8	63,1
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av 1973				
Butiksetableringsutredningen (H 1968: 07)	1973: 1	272,2	100,3	51,5
Patentpolicykommittén (H 1969: 10)	2	56,5	—	17,9
Distributionsutredningen (H 1970: 14)	4	76,9	166,9	47,3
Försörjningsberedskapsutredningen (H 1971: 01)	5	—	139,5	48,5
Affärstidsnämnden (H 1971: 03)	7	—	1,3	15,0
Varudeklarationsutredningen (H 1972: 01)	8	—	14,6	2,1
1972 års lotteriutredning (H 1972: 03)	10	—	—	—
Summa		405,6	422,6	182,3
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före in- gången av 1972				
Konsumentutredningen (H 1968: 09)	1972: 2	1 240,8	117,8	33,8
Kommerskollegieutredningen (H 1969: 12)	3	361,4	42,0	18,3
1970 års affärstidskommitté (H 1970: 13)	4	205,8	—	0,4
Auktorisationsutredningen (H 1970: 15)	5	81,5	78,7	4,3
Summa		1 889,5	238,5	56,8
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departemen- tet m. m.				
Diverse myndigheter m. m.			—	—
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			43,6	0,3
Gemensamma kostnader			17,6	4,4
Utestående reseförskott			—	—
Summa			61,2	4,7

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg² Hlyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1972		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ³	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
38,4	—	12,5	13,9	4,2	145,3	4,9	—	250,0
7,5	—	—	2,6	—	97,9	—	—	97,9
—	—	—	—	—	—	52,5	55,0	107,5
45,9	—	12,5	16,5	4,2	243,2	57,4	55,0	455,4
0,9	—	7,0	0,3	—	160,0	27,5	20,0	479,7
9,8	—	—	0,5	—	28,2	27,7	1,8	114,2
15,1	—	133,5	13,8	—	376,5	178,5	73,0	704,9
19,5	—	—	3,6	—	211,0	92,1	20,0	323,1
2,8	—	55,0	0,2	—	74,3	133,7	56,0	264,0
3,8	—	—	—	—	20,5	37,5	46,0	104,0
—	—	—	—	—	—	46,2	24,2	70,4
51,9	—	195,5	18,4	—	870,5	543,2	241,0	2 060,3
3,1	61,4	0,3	3,8	—	220,1	16,4	—	1 477,3
0,9	32,7	—	0,6	—	94,6	—	—	456,0
—	—	70,0	—	—	70,4	—	—	276,2
0,1	—	—	2,0	—	85,2	—	—	166,7
4,1	94,1	70,3	6,4	—	470,3	16,4	—	2 376,2
—	—	—	—	402,3	402,3	—	—	—
—	—	—	1,0	—	1,0	—	—	—
—	—	4,2	0,8	—	48,9	—	—	—
—	—	—	3,6	—	25,6	—	—	—
1,6	—	—	—	—	1,6	—	—	—
1,6	—	4,2	5,4	402,3	479,4	—	—	—

INRIKESDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971–30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Utlänningsutredningen (In 1963: 37)	1973: 1	827,5	98,8	46,0
Byggarbetskraftsutredningen (In 1968: 19)	7	361,2	27,3	19,0
Utredningen (In 1969: 19) om förhandlingsrätt för arbetstagarorganisation beträffande pensionerade medlemmar	8	133,3	3,6	45,5
Utredningen (In 1969: 24) rörande den skyddade syssel- sättningen	11	528,7	242,1	63,6
Sakkunnig (In 1969: 25) för utredning rörande statens ekonomiska stöd till allmänna samlingslokaler	12	18,5	22,4	11,7
Glesbygdsutredningen (In 1970: 27)	14	553,5	205,5	84,3
Utredningen (In 1970: 29) rörande arbetsförmedlingen inom vissa yrkesområden m. m.	16	138,4	63,8	49,9
Bygghkonkurrensutredningen (In 1970: 31)	18	150,9	181,3	37,3
Paritetslåneutredningen (In 1970: 32)	19	66,6	90,3	83,0
Sakkunnig (In 1971: 02) för inventering av forsknings- resultat, statistik m. m. rörande välfärdsutvecklingen i Sverige	24	—	74,5	—
Summa		2 778,6	1 009,6	440,3
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av 1973				
Låneunderlagsgruppen (In 1966: 27)	1973: 2	724,9	36,8	25,2
Expertgruppen (In 1967: 24) för regional utrednings- verksamhet	3	2 756,9	391,1	92,4
Delegationen (In 1967: 30) för bostadsfinansiering	4	472,5	20,5	37,8
Expertgruppen (In 1968: 14) för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor	5	313,7	0,8	21,0
Servicekommittén (In 1968: 16)	6	545,2	114,7	42,5
1968 års lokaliseringsutredning (In 1969: 20)	9	356,0	19,4	25,7
Invandrarutredningen (In 1969: 22)	10	605,7	277,2	86,7
Saneringsutredningen (In 1970: 26)	13	427,4	249,7	85,0
Expertgruppen (In 1970: 28) för vissa zigenarfrågor	15	327,8	159,8	34,6
Utredningen (In 1970: 30) rörande ökad anställnings- trygghet och vidgad behörighet för arbetsdomstolen	17	141,0	299,9	73,6
Industricentrautredningen (In 1970: 33)	20	47,7	93,5	15,7
Sveriges internationella byggnadskommitté (In 1970: 34)	21	5,0	0,6	16,8
Boendeutredningen (In 1970: 36)	22	35,7	234,7	50,4
Svenska sakkunniga (In 1971: 01) i nordiskt samarbets- organ för Nordkalottfrågor	23	—	1,0	5,2
Arbetsrättskommittén (In 1971: 03)	25	—	27,9	—
Utredningen (In 1972: 01) om arbetstillstånd för sjömän	26	—	—	—
Utredningen (In 1972: 02) om regionalpolitiska styr- medel	27	—	—	—
Utredningen (In 1972: 03) rörande bostadsfinan- sieringen	28	—	—	—

1	2	3	4	5
Kommittén (In 1972: 04) för översyn av arbetsmarknadsutbildningen				
Byggarbetsgruppen (In 1972: 05)	1973: 29 30	—	—	—
Summa		6 759,5	1 927,6	612,6
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1972				
Bygginustrialiseringsutredningen (In 1965: 30)	1972: 1	1 350,9	1,1	6,6
Lågnkomstutredningen (In 1967: 27)	2	3 677,1	115,4	13,0
KSA-utredningen (In 1967: 28)	3	1 078,0	21,6	27,3
Sakkunnig (In 1970: 35) för översyn av bidragsbestämmelser m. m. inom arbetsmarknadsutbildningen	4	21,5	1,6	9,9
Summa		6 127,5	139,7	56,8
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Diverse myndigheter m. m.		—	—	—
Diverse firmor		—	—	—
Diverse personer		—	54,7	3,7
Utestående reseförskott		—	—	—
Gemensamma kostnader		—	4,8	0,5
Summa			59,5	4,2

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
—	—	—	—	—	—	—	6,0	6,0
—	—	—	—	—	—	—	10,6	10,6
232,9	283,4	455,1	61,5	265,0	3 838,1	1 321,1	557,6	12 476,3
—	19,5	—	—	—	27,2	—	—	1 378,1
3,3	249,1	253,0	3,5	—	637,3	—	—	4 314,4
0,3	75,4	—	0,8	—	125,4	—	—	1 203,4
1,4	—	—	0,1	—	13,0	—	—	34,5
5,0	344,0	253,0	4,4	—	802,9	—	—	6 930,4
—	0,2	204,8	—	—	205,0	—	—	—
—	—	—	0,7	—	0,7	—	—	—
2,1	—	—	—	—	60,5	—	—	—
25,7	—	—	—	—	25,7	—	—	—
—	—	3,0	68,1	—	76,4	—	—	—
27,8	0,2	207,8	68,8	—	368,3	—	—	—

CIVILDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971–30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
Utredningen (C 1970: 25) angående säkerhetsföreskrifter rörande hissar och rulltrappor	1973: 7	4,6	—	12,8
Summa		4,6	—	12,8
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1973				
Göteborgsutredningen (In 1963: 49)	1973: 1	50,8	—	33,8
Landstingens arkivutredning (In 1964: 26)	2	202,7	3,4	3,9
Exekutionsväsendets organisationsnämnd (In 1965: 29) (EON) ²	3	5 116,4	1 210,6	73,7
Riksnämnden (K 1968: 57) för kommunal beredskap	4	226,0	0,5	16,7
Bygglagutredningen (K 1969: 55)	5	703,9	495,6	46,2
Rådgivande expertgruppen (C 1970: 24) för fysisk riksplanering	6	23,6	—	12,4
Nordiska kommunalrättskommittén (C 1970: 27)	8	6,4	41,8	6,9
Länsberedningen (C 1970: 28)	9	267,7	296,2	42,4
Utredningen (C 1970: 29) om den kommunala demokratin	10	153,2	195,4	17,4
Utredningen (C 1970: 30) rörande lagteknisk översyn av kommunallagarna m. m.	11	31,0	46,5	30,2
Utredning (C 1972: 01) angående miljöproblem m. m. i vissa industriområden	12	—	1,8	—
Summa		6 781,7	2 291,8	283,6
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1972				
Kommunalrättskommittén (In 1960: 43)	1972: 1	1 446,3	60,8	55,2
Utredningen (In 1965: 25) angående Malmö stads återinträde i Malmöhus läns landsting	2	34,0	5,8	30,3
1964 års civilbefälvharutredning (In 1965: 28)	3	277,9	9,5	13,2
Räddningstjänstutredningen (In 1966: 29)	4	389,4	1,7	17,4
Utredningen (C 1970: 26) rörande centralorgan inom exekutionsväsendet	5	156,6	21,5	3,9
Kommittén (C 1970: 31) för den partiella omorganisationen av den statliga länsförvaltningen	6	55,2	14,6	0,0
Utredningen (C 1970: 32) om södra Sveriges skogsindustri	7	43,5	43,5	18,0
Kommunalvalskommittén (K 1968: 58)	1971: 3	296,9	0,7	0,9
Kommittén (K 1968: 59) för barns utemiljö	4	288,8	—	—
Summa		2 988,6	158,1	138,9

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1972		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Rese- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ³	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
-	-	-	-	-	12,8	3,9	10,1	31,4
-	-	-	-	-	12,8	3,9	10,1	31,4
3,0	-	-	-	-	36,8	9,5	5,0	102,1
7,0	-	-	0,2	-	14,5	166,5	3,3	387,0
29,7	0,1	-	365,3	-	1 679,4	431,2	265,0	7 492,0
6,1	-	-	-	-	23,3	11,1	9,0	269,4
27,5	0,1	6,9	11,5	18,0	605,8	145,7	120,0	1 575,4
3,3	487,1	6,7	1,6	-	511,1	0,2	3,5	538,4
3,5	-	-	-	-	52,2	49,1	23,7	131,4
27,9	0,5	-	3,0	-	370,0	136,4	66,6	840,7
11,5	-	3,3	4,6	-	232,2	128,9	30,3	544,6
-	-	-	0,0	-	76,7	26,7	15,0	149,4
0,0	-	-	0,1	-	1,9	38,9	24,0	64,8
119,5	487,8	16,9	386,3	18,0	3 603,9	1 144,2	565,4	12 095,2
7,6	-	-	43,7	-	167,4	-	-	1 613,7
4,0	-	-	20,4	-	60,5	-	-	94,5
3,2	15,0	-	0,3	-	41,1	-	-	319,0
0,2	27,7	-	-	-	47,0	-	-	436,4
0,1	1,5	-	0,6	-	27,8	-	-	184,4
-	-	-	-	-	14,6	-	-	69,8
4,3	20,0	29,9	0,2	-	115,8	1,6	-	160,9
-	-	-	-	-	1,7	-	-	298,6
-	42,8	-	-	-	42,8	-	-	331,6
19,4	107,0	29,9	65,2	-	518,7	1,6	-	3 508,9

1	2	3	4	5
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Länsstyrelsernas tillsättningsnämnd			31,2	16,8
Diverse myndigheter m. m.			0,5	—
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			105,2	36,9
Utestående reseförskott			2,7	—
Gemensamma kostnader			139,6	53,7
	Summa			

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

³ EON inordnas i riksskatteverket fr. o. m. den 1 juli 1973.

6	7	8	9	10	11	12	13	14
21,0	—	—	28,5	—	97,6	—0,1		
—	—	—	1,4	—	1,9	200,2		
—	1,1	0,1	26,4	—	27,7	57,8		
19,2	—	0,5	1,8	—	167,1	2,1		
3,2	—	—	—	—	3,2	—		
0,4	1,9	—	5,1	—	5,5	—0,9		
40,6	3,0	0,6	63,2	—	299,8	259,1		

INDUSTRIDEPARTEMENTET

1	2	3	4	5
Kommitténs benämning	Kommitténs nr i berättelsen	Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1971	1.7.1971–30.6.1972	
			Lön m. m. ¹	Dagavoden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1972				
1968 års utredning (Fi 1969: 49) ⁴ om rörtransport av olja och gas	1973: 2	401,0	0,3	54,0
Havsresursutredningen (Fi 1969: 57) ⁴	4	115,9	80,1	49,7
Delegationen (I 1970: 15) för samordning av den statliga läkemedelsproduktionen	6	10,4	12,4	4,4
Utredningen (I 1970: 20) om möbelindustrin	11	42,3	92,2	0,7
Organisationskommittén (I 1972: 01) för rymdverksamhet	16	—	—	—
Summa		569,6	185,0	108,8
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1973				
Koncentrationsutredningen (Fi 1962: 37) ³	1973: 1	3 033,7	93,8	11,4
Kraftledningsinrådsutredningen (Fi 1969: 52) ⁴	3	69,1	—	0,9
Företagsdemokratidelegationen (Fi 1969: 64) ⁴	5	544,2	418,8	51,1
Närförläggingsutredningen (I 1970: 16)	7	707,4	—	69,5
Delegationen (I 1970: 17) för de mindre och medelstora företagen	8	112,9	124,2	35,3
Grafiska kommittén (I 1970: 18)	9	96,7	34,7	21,5
Metallmanufakturutredningen (I 1970: 19)	10	57,7	122,6	19,0
Installationsbranschutredningen (I 1970: 21)	12	51,6	214,0	18,3
Elutredningen (I 1971: 01)	13	—	19,5	4,0
Dataindustriutredningen (I 1971: 02)	14	—	151,3	19,6
Delegationen (I 1971: 03) för samordning av utredningsverksamheten rörande verkstadsindustrin	15	—	—	—
1972 års FFV-utredning (I 1972: 02)	17	—	5,7	—
Energiprognosutredningen (I 1972: 03)	18	—	7,9	—
Petroindustriutredningen (I 1972: 04)	19	—	—	—
Utredningen (I 1972: 05) angående tillämpad beteendevetenskaplig arbetslivsforskning	20	—	—	—
1972 års försöksdjursutredning (I 1972: 06)	21	—	—	—
Utredningen (I 1972: 07) rörande vissa frågor inom järn och stålområdet	22	—	—	—
Summa		4 673,3	1 192,5	250,6
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1972				
1964 års geologiutredning (H 1965: 15) ⁴	1972: 1	757,9	0,1	1,4
TEKO-utredningen (Fi 1969: 55) ⁴	1971: 4	972,1	—	—
Samarbetsutredningen (Fi 1969: 58) ⁴	5	718,5	—	—
1969 års utredning (I 1970: 14) för samordnad forskning	6	207,8	—	—
Summa		2 656,3	0,1	1,4

6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.7-31.12.1972								Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1972 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
4,3	—	46,2	0,3	—	105,1	0,3	29,2	535,6
2,9	—	—	—	—	132,7	21,1	53,0	322,7
0,1	—	11,0	—	—	27,9	0,0	—	38,3
1,3	23,4	60,7	1,8	—	180,1	10,6	—	233,0
0,6	—	—	4,3	—	5,0	20,3	—	25,3
9,2	23,4	117,9	6,4	—	450,8	52,3	82,2	1 154,9
—	17,6	0,0	0,7	—	123,6	61,7	35,6	3 254,6
0,2	—	19,1	—	—	20,2	10,1	12,0	111,4
52,5	35,2	76,4	12,8	—	646,8	177,9	89,0	1 457,9
4,5	—	279,5	—	—	353,5	142,8	146,1	1 349,8
34,8	0,5	76,4	12,4	—	283,5	143,3	169,8	709,5
0,6	—	2,8	1,0	80,3	140,8	86,9	68,4	392,8
7,9	—	22,6	6,1	—	178,1	88,6	102,6	427,0
6,4	0,0	25,6	6,7	2,6	273,6	164,7	55,6	545,5
0,3	—	—	1,0	—	24,8	31,5	12,4	68,7
27,1	—	2,3	6,5	—	206,8	238,1	93,3	538,2
—	—	—	5,7	29,8	35,5	48,4	1,8	85,7
—	—	—	—	—	5,7	52,9	279,1	337,7
—	—	—	8,2	—	16,1	100,1	66,8	183,0
—	—	—	—	—	—	4,2	29,4	33,6
—	—	—	—	—	—	17,2	19,1	36,3
—	—	—	—	—	—	5,5	23,4	28,9
—	—	—	—	—	—	0,5	15,0	15,5
134,3	53,3	504,7	61,1	112,7	2 309,0	1 374,4	1 219,4	9 576,1
—	—	—	—	—	1,5	—	—	759,4
—	—	—	0,1	—	0,1	—	—	972,2
-0,2	—	2,6	—	—	2,4	0,3	—	721,2
—	—	—	0,0	—	0,0	—	—	207,8
-0,2	—	2,6	0,1	—	4,0	0,3	—	2 660,6

1	2	3	4	5
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1971/72 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Diverse myndigheter m. m.			68,4	—
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			45,4	19,4
Utestående reseförskott				
Gemensamma kostnader			1,4	—
	Summa		115,2	19,4

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr för samtliga departement) bestrids från anslaget
Gemensamma ändamål för statsdepartementen

³ Kommittén överflyttad från finansdepartementet fr. o. m. den 1 april 1971

⁴ Kommittén överflyttad från finansdepartementet fr. o. m. den 1 juli 1969

6	7	8	9	10	11	12	13	14
—	—	—	—	—	68,4	70,0		
—	—	—6,8	—	—	—6,8	43,1		
0,7	—	—	—	—	65,5	21,9		
19,6					19,6			
—	—	—	3,1	—	4,4	1,0		
20,3	—	—6,8	3,1	—	151,1	136,0		

Betänkanden utkomna från trycket under år 1972

Statens offentliga utredningar 1972

Kronologisk förteckning

1. Ämbetsansvaret II. Ju.
2. Svensk möbelindustri. I.
3. Personal för tyg- och intendenturförvaltning. Fö.
4. Säkerhets- och försvarspolitiken. Fö.
5. CKR. (Centrala körkortregistret) K.
6. Reklam I. Beskattning av reklamen. U.
7. Reklam II. Beskrivning och analys. U.
8. Forskning inom försvaret. Fö.
9. Samhället och filmen. Del 2. U.
10. Godsbefordran till sjöss. Ju.
11. Förenklad löntagarbeskattning. Fi.
12. Skadestånd IV. Ju.
13. Kommersiell service i glesbygder. In.
14. /Revision av vattenlagen. Del 2. Ju.
15. Ny regeringsform · Ny riksdagsordning. Ju.
16. Ny regeringsform · Ny riksdagsordning. (Följdförfattningar) Ju.
17. Nomineringsförfarandet vid riksdagsval · Riksdagen i pressen. Ju.
18. Norge och den norska exilregeringen under andra världskriget. Ju.
19. Uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. U.
20. Läs- och bokvanor i fem svenska samhällen. Litteraturutredningens läsvanestudier. U.
21. Svävarfartslag. K.
22. Domstolsväsendet IV. Skiljedomstol. Ju.
23. Högre utbildning — regional rekrytering och samhällsekonomiska kalkyler. U.
24. Vägfrakttavtalet II. Ju.
25. Naturgas i Sverige. I.
26. Förskolan 1. S.
27. Förskolan 2. S.
28. Konsumentköplag. Ju.
29. Konsumentupplysning om försäkringar. H.
30. Bostadsanpassningsbidrag. In.
31. Lag om hälso- och miljöfarliga varor. Jo.
32. Kommuntal samlingsstyre eller majoritetsstyre? C.
33. Förhandlingsrätt för pensionärer. In.
34. Familjestöd. S.
35. Skogsbrukets frö- och plantförsörjning. Jo.
36. Samhälle och trossamfund. Slutbetänkande. U.
37. Samhälle och trossamfund. Bilaga 1—19. U.
38. Samhälle och trossamfund. Bilaga 20. Andra trossamfunds ekonomi. U.
39. Abortfrågan. Remissyttranden. Ju.
40. Konkurrens i bostadsbyggandet. In.
41. Familj och äktenskap I. Ju.
42. Vägtrafikbeskattningen. Fi.
43. Utnyttjande och skydd av havet. I.
44. Reformerad skatteutjämning. Fi.
45. Kulturminnesvård. U.
46. Landskapsvård genom täktsamverkan. Ju.
47. Data och integritet. Ju.
48. Riksdagen och försvarsplaneringen. Fö.
49. Tryckfriheten och reklamen. Ju.
50. Skyddsrum. Fö.
51. Sjölagens befraktningskapitel. Ju.
52. Rapport angående kommunal information m. m. C.
53. Handräckningstjänst i försvaret. Fö.
54. Skyddat arbete. In.
55. Decentralisering av statlig verksamhet — ett led i regionalpolitiken. Del 2. Slutrapport. Fi.
56. Glesbygder och glesbygdspolitik. In.
57. Ledningsrättslag. Ju.
58. Koncession för pipelines. K.
59. Att välja framtid. Ju.
60. Beskattade förmåner vid sjukdom och arbetslöshet m. m. S.
61. Försök med bibliotek. Litteraturutredningens biblioteksstudier. U.
62. Offentligt stöd till de politiska partierna. Ju.
63. Näringslivets försörjning med riskkapital från allmänna pensionsfonden. Fi.
64. Kriminalvård. Ju.
65. Barnavårdsmanfrågan. Ju.
66. Ny kulturpolitik. Del 1. Nuläge och förslag. U.
67. Ny kulturpolitik. Del 2. Sammanfattning. U.
68. Värnpliktsförmåner. Fö.
69. Värnpliktigas ekonomiska och sociala situation. Bilaga 5 till UFV betänkande Värnpliktsförmåner. Fö.
70. Rätten till ratten. Förslag till körkortsreform. Del 1. Allmän motiveering. Ju.
71. Rätten till ratten. Förslag till körkortsreform. Del 2. Lagtext och specialmotiveering. Ju.
72. Rätten till ratten. Förslag till körkortsreform. Del 3. Expertutredningar. Ju.
73. Ersättning för vissa obefogade frihetsinskränkningar. Ju.

74. Arbetskraften inom byggnadsverksamheten. In.
75. Skyddat arbete. Bilagor. In.
76. Unga lagöverträdare. Ju.
77. Låginkomstproblemet. In.
78. Företagsservice för utveckling av mindre och medelstora företag. I.
79. Kreditupplysning och integritet. Ju.
80. En bok om böcker. Litteraturutredningens branschstudier. U.
81. Allmän tandvårdsförsäkring. S.
82. Flygarbetstid. K.
83. Invandrarutredningen 2. In.
84. Flyktingskap. In.
85. Asyl. Svensk praxis i ärenden om politiskt flyktingskap. In.
86. Bättre arbetsmiljö. S.
87. Periodiskt understöd m. m. vid beskattningen. Fi.
88. Årekränkning. Ju.
89. Hundavgift. Fi.
90. Industriutveckling och utvecklings-samarbete. UD.
91. Efterfrågan på rusdrycker i Sverige. Fi.
92. Fortsatt reformering av lärarutbildningen. U.
93. Förslag till studieplaner. U.

Statens offentliga utredningar 1972

Systematisk förteckning

Siffrorna inom klammer betecknar utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.

Justitiedepartementet

Ämbetsansvaret II. [1]
 Godsbefordran till sjöss. [10]
 Skadestånd IV. [12]
 Revision av vattenlagen. Del 2. [14]
 Grundlagberedningen. 1. Ny regeringsform · Ny riksdagsordning. [15] 2. Ny regeringsform · Ny riksdagsordning (Följdförfattningar) [16] 3. Nomineringsförfarande vid riksdagsval · Riksdagen i pressen. [17] 4. Norge och den norska exilregeringen under andra världskriget. [18]
 Domstolsväsendet IV. Skiljedomstol. [22]
 Vägfrakttavla II. [24]
 Konsumentköplag. [28]
 Abortfrågan. Remissyttrandet. [39]
 Familj och äktenskap I. [41]
 Landskapsvård genom täktsamverkan. [46]
 Data och integritet. [47]
 Tryckfriheten och reklamen. [49]
 Sjölagens befraktningskapitel. [51]
 Ledningsrättslag. [57]
 Att välja framtid. [59]
 Offentligt stöd till de politiska partierna. [62]
 Kriminalvård. [64]
 Barnavårdsmannafrågan. [65]
 Trafikmålskommittén. 1. Rätten till rätten. Förslag till körkortareform. Del 1. Allmän motivering. [70] 2. Rätten till rätten. Förslag till körkortareform. Del 2. Lagtext och specialmotivering. [71] 3. Rätten till rätten. Förslag till körkortareform. Del 3. Expertutredningar. [72]
 Ersättning för vissa obefogade frihetsinskränkningar. [73]
 Unga lagöverträdare. [76]
 Kreditupplysning och integritet. [79]
 Ärekränkning. [88]

Utrikesdepartementet

Industriutveckling och utvecklingssamarbete. [90]

Försvarsdepartementet

Personal för tyg- och intendenturförvaltning. [3]
 1970 års försvarsutredning. 1. Säkerhets- och försvarspolitik. [4] 2. Riksdagen och försvarsplaneringen. [48]
 Forskningen inom försvaret. [8]
 Skyddsrum. [50]
 Handräckningstjänst i försvaret. [53]
 Utredning rörande systemet för förmå-

ner åt värnpliktiga m. fl. (UFV) 1. Värnpliktsförmåner. [68] 2. Värnpliktigas ekonomiska och sociala situation. Bilaga 5 till UFV betänkande Värnpliktsförmåner. [69]

Socialdepartementet

1968 års barnstugeutredning. 1. Förskolan 1. [26] 2. Förskolan 2. [27]
 Familjestöd. [34]
 Beskattade förmåner vid sjukdom och arbetslöshet m. m. [60]
 Allmän tandvårdsförsäkring. [81]
 Bättre arbetsmiljö. [86]

Kommunikationsdepartementet

CKR. (Centrala körkortregistret) [5]
 Svävarfartslag. [21]
 Koncession för pipelines. [58]
 Flygarbetstid. [82]

Finansdepartementet

Förenklad löntagarbeskattning. [11]
 Vägtrafikbeskattningen. [42]
 Reformerad skatteutjämning. [44]
 Decentralisering i statlig verksamhet — ett led i regionalpolitiken. Del 2. Slutrapport. [55]
 Näringslivets försörjning med riskkapital från allmänna pensionsfonden. [63]
 Periodiskt understöd m. m. vid beskattningen. [87]
 Hundavgift. [89]
 Efterfrågan på rusdrycker i Sverige. [91]

Utbildningsdepartementet

Reklamutredningen. 1. Reklam I. Beskattning av reklamen. [6] 2. Reklam II. Beskrivning och analys. [7]
 Samhället och filmen. [9]
 Uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. [19]
 1968 års litteraturutredning. 1. Läs- och bokvanor i fem svenska samhällen. Litteraturutredningens läsvanestudier. [20] 2. Försök med bibliotek. Litteraturutredningens biblioteksstudier. [61]
 3. En bok om böcker. Litteraturutredningens branschstudier. [80]
 Högre utbildning — regional rekrytering och samhällsekonomiska kalkyler. [23]
 1968 års beredning om stat och kyrka. 1. Samhälle och trossamfund. Slutbetänkande. [36] 2. Samhälle och trossamfund. Bilaga 1—19. [37] 3. Samhälle och trossamfund. Bilaga 20. Andra trossamfunds ekonomi. [38]

Kulturminnesvård. [45]

Kulturrådet. 1. Ny kulturpolitik. Del. 1. Nuläge och förslag. [66] 2. Ny kulturpolitik. Del 2. Sammanfattning. [67]
Läroarbetsutredningskommittén. 1. Fortsatt reformering av läroutbildningen. Del 1. [92] 2. Förslag till studieplaner. Del II. [93]

Jordbruksdepartementet

Lag om hälso- och miljöfarliga varor. [31]
Skogsbrukets frö- och plantförsörjning. [35]

Handelsdepartementet

Konsumentupplysning om försäkringar. [29]

Inrikesdepartementet

Kommersiell service i glesbygder. [13]
Bostadsanpassningsbidrag. [30]
Förhandlingsrätt för pensionärer. [33]
Konkurrens i bostadsbyggandet. [40]

Utredning rörande den skyddade sysselsättningen. 1. Skyddat arbete. [54] 2. Skyddat arbete. Bilagor. [75]

Glesbygder och glesbygdspolitik. [56]
Arbetskraften inom byggnadsverksamheten. [74]

Låginkomstproblemet. [77]

Invandrarutredningen 2. [83]

Utlänningsutredningen. 1. Flyktingskap. [84] 2. Asyl. Svensk praxis i ärenden om politiskt flyktingskap. [85]

Civildepartementet

Kommunalt samlingsstyre eller majoritetsstyre? [32]
Rapport angående kommunal information m. m. [52]

Industridepartementet

Svensk möbelindustri. [2]

Naturgas i Sverige. [25]

Utnyttjande och skydd av havet. [43]

Företagsservice för utveckling av mindre och medelstora företag. [78]

Betänkanden avgivna av kommittéer, som redovisas i riksdagsberättelsen, eller upprättade inom departement (Ds-serie) under år 1972

(Inom klammer anges det nummer i riksdagsberättelsen, under vilket vederbörande kommitté redovisas)

Justitiedepartementet

1. PM ang. vissa ändringar i rättegångsbalken m. m.
2. PM ang. fördelningen av militära rättegångsmål mellan olika myndigheter i Stor-Stockholms-området
3. PM om avveckling av godmanskap för bortovarande delägare i myrslogar i Ore socken
4. PM ang. lagstiftning om verkställighet av utländsk brottmålsdom m. m.
5. PM med förslag till ändringar i hyreslagstiftningen m. m.
6. PM ang. rättegången i mindre tvistemål
7. PM ang. översättning av internationella överenskommelser och andra internationella instrument [22]
8. Utkast till konvention om internationella kombinerade transporter av gods (TMC-konventionen)
9. PM med förslag till följdlagstiftning till rätts hjälpslagen m. m.
10. Betänkande om vissa åtgärder betr. domarrekrutering och domarutbildning för de allmänna förvaltningsdomstolarna m. m. [33]
11. PM ang. Haagkonventionen den 18 mars 1970 och bevisupptagning i utlandet i mål eller ärenden av civil eller kommersiell natur (bevisupptagningskonventionen)
12. PM ang. den statliga publiceringen av rättsfall från de allmänna förvaltningsdomstolarna och Kungl. Maj:t
13. Den statliga skaderegleringen efter skadeståndslagens ikraftträdande
14. PM med förslag om rätt för lokalhyresgäst att med bibehållet besittningsskydd säga upp hyresavtal för villkorsändring, m. m.
15. PM ang. nordisk samverkan i rättegång m. m.
16. PM ang. skydd för kommunala vapen mot obehörig användning i näringsverksamhet
17. Fångvårdens byggnadskommitté: Slutrapport [2]
18. —
19. PM ang. åtgärder för att förbättra polisens arbetsförhållanden i Stockholm, m. m. [49]
20. PM ang. summarisk betalningsprocess
21. PM om straff för djurplågeri
22. Rapport ang. brottsutvecklingen 1972—1977

23. PM med förslag till lag om inskrivningsregister m. m.
24. Synpunkter på forskning om människan i framtidens samhälle [44]
25. Om en konsistent, individorienterad samhällsbeskrivning för framtidsstudiebruk [44]
26. Planeringens grundproblem [44]
27. Planering, värdestruktur och demokratisk participation [44]
28. Ekonomisk långsiktspianering och framtidsforskning [44]
29. PM med förslag till vissa ändringar i lagstiftningen om skiljedom
30. PM ang. indelningsändringar på polisväsendets område i Jämtlands län
31. Kriminalitet och trafikbrott [8]
32. PM ang. indelningsändringar på polisväsendets område i Västernorrlands län
33. Betänkandet Polisen i Stockholm [49]
34. PM om ersättning enligt naturvårdslagen (1964: 822) vid vägrat tillstånd till täktverksamhet
35. Rapport om åtgärder mot vissa våldsdåd med internationell bakgrund [57]

Utrikesdepartementet

1. Sveriges Radios utlandsprogram. Översyn av verksamhet, finansiering och samordningsfrågor
2. Avgångsregler inom utrikesförvaltningen [3]

Försvarsdepartementet

1. Betänkande om Skeppsholmens och Kastellholmens framtida användning [10]
2. 1969 års försvarsforskningsutredning: Slutbetänkande ang. forskningen inom försvaret [9]
3. Rapport ang. stödfunktioner i en ny försvarsforskning (upprättad av försvarets rationaliseringsinstitut på uppdrag av 1969 års försvarsforskningsutredning) [9]
4. Betänkandet Förslag till ändringar av fredsorganisationen ifråga om arméförband: I [6]

Socialdepartementet

1. Läkartjänster vid undervisningssjukhus. Konstruktion, tillsättning m. m.

2. Betänkandet Forskningsverksamheten inom arbetsmiljöområdet. Förslag till riktlinjer för arbetarskyddsfonden [28]
3. Delbetänkandet Decentraliseringsåtgärder rörande yrkesskadeförsäkringen m. m. [26]
4. Rätt till tilläggspension för utländska sjömän vid anställning på svenska handelsfartyg
5. Betänkandet Förskolpedagogikens historia [11]
6. Betänkandet System för ekonomisk planering och redovisning [3]
7. Delbetänkandet Bidrag till starrglasögon [16]
8. Betänkandet Utredning om karolinska sjukhusets fonder m. m. [10]
9. Betänkandet Platsbehovet vid allmänna vårdanstalter m. m. [25]
10. Betänkandet Förbättrad samordning av sjukvården vid karolinska sjukhuset med viss annan sjukvård [23]
11. Betänkandet Viss utredning av frågor av betydelse för samarbetet mellan stat och kommun beträffande de kommunala undervisningssjukhusen [27]

Kommunikationsdepartementet

1. Regional trafikplanering (Del I) Anvisningar till länsstyrelserna [27]
2. Betänkandet Typ- och registreringsbesiktning [17]
3. Busstrafiken i Sverige [16 och 20]
4. Regional trafikplanering (Del II) [27] (Transportarbete — Transportströmmar — Trafikanläggningar)
5. Slutbetänkandet Transport av farligt gods på väg — lagstiftning och organisation [2]
6. Betänkandet Översyn av utbildningsplaner för flygtrafikledningspersonal. [25]
7. Betänkandet Bussbidrag [16]
8. 1972 års separatredovisning av Statens Järnvägars trafiksvaga bannät. [39]
9. Sjömanslagens tillämplighet på person m. m.

Finansdepartementet

1. Betänkandet Arvodes- och tjänstgöringsförhållanden för tjänstemän som medverkar vid statlig personalutbildning [19]
2. Betänkandet Skatt på spel [16]
3. Betänkandet Klassificering av fast maskinanläggning [18]
4. PM Förslag till tullag m. m.
5. PM Ordnr och medaljer
6. PM Arbetstidsbestämmelser m. m. för personal i statsdepartementen och statsrådsberedningen
7. PM Kapitältäckningskravet för bankinstituts engagemang i bostadsfinansierade kreditaktiebolag
8. PM ang. vissa frågor vid beskattning av rederi- och luftfartsrörelse m. m. [30]

9. Betänkandet EEC och tullagstiftningen [45]
10. PM om vissa beskattningsfrågor angående frivillig pensionsförsäkring [39]
11. PM ang. beskattning av vissa gemensamhetsanläggningar [9]

Utbildningsdepartementet

1. Beskattning av reklamen [6]
2. Om beskattning av reklamtrycksaker [6]
3. Praktikcentra [35]
4. Valda texter ur Nya testamentet [43]
- 5—8. Samhälle och trossamfund bilaga 21 [16]
9. Smalfilmsdistribution
10. Inför en ny bibelöversättning [43]
11. Befattningsanalyser [20]
12. Sammanfattning av Samhälle och trossamfund Översättning till engelska och tyska [16]
13. Vetenskapsakademiens institutioner [47]

Jordbruksdepartementet

1. Rapport: Semester och längre ledighet. Attityder och vanor 1970 [8]
2. Program för forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande behandling av avfall från hushåll, industriell verksamhet m. m. [16]
3. PM angående stöd till kollektiv skogsteknisk forskning, m. m. [23]
4. Vindelälvsområdet. Förslag till utvecklingsprogram för rekreativlivet [8]
5. Hovslagarutbildningens framtida utformning och lokalisering m. m. [13]
6. Fältstation i Skara [14]
7. Rapport avseende utbyggnad i Are-regionen för turism och rekreation [8]
8. Trav- och galoppssport i Sverige [18]
9. Marknadsförings- och organisationsfrågor rörande Sveriges utsädesförening [17]

Handelsdepartementet

1. Ny resegarantilag [6]
2. Exportfrämjande verksamhet [3]
3. Kläder och skor — försörjningen i en kristid [5]
4. Prisreglering som stabiliseringspolitiskt instrument

Inrikesdepartementet

1. Utbildning i glesbygder [14]
2. PM ang. statligt stöd för tidsbegränsat fortsatt drift vid nedläggningshotade företag
3. PM ang. arbetstillstånd för anställning i enskilt hushåll
4. PM ang. pantvärde (låneunderlag) och produktionskostnader för flerkammarhus åren 1969 och 1970 [2]
5. Arbetsförmedling inom kulturområdet [16]

6. Hälso- och sjukvård i glesbygder [14]
7. Kommunal social service i glesbygder [14]
8. Sysselsättning i glesbygder [14]
9. Kommunikationer i glesbygder [14]
10. Glesbygder och glesbygdspolitik. (Förhandsremiss till SOU 1972: 56) [14]
11. PM ang. pantvärde (låneunderlag) och produktionskostnader för flerfamiljshus år 1971 [2]
12. PM ang. pantvärde (låneunderlag) och produktionskostnader för gruppbyggda småhus år 1971 [2]
13. Industricentra [20]
14. Lägesrapport: Regionalpolitisk forskning och stödverksamhet 1965—1971 [3]
15. Regionalpolitiska medel i vissa andra länder
16. PM ang. ändring av kungörelsen (1967: 558) om tillämpningen av svensk standard inom viss byggnadsverksamhet
17. Forskning om välfärden och dess fördelning i Sverige [24]
18. Arbetskraften inom byggnadsverksamheten [7]
19. Rapport, med utvärdering av lågin-komstutredningens material

20. Frihetsberövande enligt utlänningslagen [1]
21. Ungdom och arbete I
22. Förslag till åtgärder i fråga om hus-håll som har de sämsta boendeför-hållandena

Civildepartementet

1. Lagstiftning om fysisk riksplanering
2. Statlig kartverksamhet
3. Betäskandet Säkerhetsbestämmelser för hissar, rulltrappor m. m. [7]

Industridepartementet

1. PM ang. organisation och finansiering av rymdverksamhet
2. PM ang. livsmedelsindustrin i Sverige
3. PM ang. styrelserepresentation för de anställda
4. Rapport från statens och skogsnäringarnas samarbetsgrupp
5. PM ang. Stekenjokk
6. PM ang. principer för den framtida verksamheten vid statens institut för företagsutveckling
7. PM ang. specialdestinerat kreditstöd

Nordisk udredningsserie (Nu) 1972**Kronologisk förteckning**

1. Nordic Cooperation in a European perspective
2. Forsørgerbegrebets rolle i dagens samfund. Konference 1972
3. Pressjuridiska lagar i Norden
4. Pressen och de finska invandrarna
5. Nordiska institutioner
6. Könroller och utbildning
7. Nordiskt TV-samarbete
8. Planer för kultursamarbetet åren 1973—1975
9. Nordel-rapport om planeringssamarbete och kraftutbyggnadsplaner
10. Seminarium för riksdagsjournalister
11. Nordisk statutsamling
12. Yearbook of Nordic Statistics 1972 (Nordisk statistisk årsbok)

Personregister till kommittéer

A		Alexandersson, Rune J.,	Fi 40
Abel, Enno,	U 3	Alfredsson, Karl-Erik N.,	U 33 36
Abelin, Hans Henrik G.,	Fi 4 5 32	Algernon, Carl-Fredrik R.,	Fö 2
Abrahamsson, Ulf G.,	K 15	Algott, Stig A.,	Fi 8 31
Acking, Carl-Axel,	U 11	Allander, Claes G.,	U 3 46
Adamsson, Erik S. J.,	Ju 27	Allard, Henry K. Å.,	Jo 11
Adler-Karlsson, Gunnar,	UD 4	Alldahl, Per-Gunnar,	U 30
Adolfsson, Bo,	K 12	Allström, B. Greger B:son,	Fi 37
Adstedt, G. Roland,	I 9	Alm, Jan,	U 8
Ag, Lars E.,	U 8 24 48, H 9 11	Almberger, Per,	Jo 3
Agell, Anders,	U 13	Almefelt, Paul V.,	U 3 8 13 21
Aggeryd, M. Thorsten,	S 20	Almerud, Bengt,	U 3
Aglert, Per Arne,	U 16	Almgren, Hans G.,	S 4, Fi 36 48,
Agnestig, Carl-Bertil,	U 30		In 2 4
Agvald, Sten R.,	Ju 8	Almgren, Rickard,	Jo 22
Ahl, Gunnar A.,	U 9	Almqvist, Bert,	I 14
Ahländer, Uno,	U 35	Almqvist, Gert,	U 8
Ahlberg, Carl-Fredrik J.,	C 6	Almqvist, Per E. Å.,	I 7
Ahlberg, Inga B.,	Jo 11	Almqvist, Sven A. T.,	In 2
Ahlberg, Jan Erik,	S 20	Alpsten, A. Börje,	Ju 21, K 13,
Ahlgren, Bert S.,	Ju 19, S 18 26,		Fi 35
	Jo 7	Alsén, Hans O.,	K 32
Ahlgren, Nils U.,	Jo 22	Alsén, Sven,	S 6
Ahlgren, Sven H. J.,	Jo 11	Altvall, Hans-Erik,	Fi 27
Ahlin, Rolf,	Fö 2	Amilon, Clas O.,	Ju 2
Ahlmark, Per A.,	Ju 41, U 15	Amnéus, J. Gunnar,	K 9
Ahlqvist, Barbro S. M.,	U 30	Amylong, Tora,	U 20
Ahlqvist, G. Börje,	S 18	Anclow, Per R.,	Fi 28 32 48
Ahlstrand, N. Ingemar,	K 4	Andersfors, Sten-Erik S.,	Ju 54
Ahlström, Bengt,	U 8 10	Anderson, Iwar,	U 46
Ahlström, Karl-Georg J.,	U 8	Anderson, Lennart O.,	U 3
Ahnsjö, Sven O. R.,	Ju 3	Andersson, A. G. Birger,	Ju 2 7
Ahrbom, Nils O.,	U 1 46	Andersson, A. Owen,	U 3
Ahrenstedt, Bengt-Arne,	K 10	Andersson, A. Yngve,	Ju 37
Ahreson, Holger,	K 12	Andersson, Alf Å. H.,	I 5
Ahrén, Per-Olov A.,	U 12	Andersson, Anders H.,	In 14
Ahrén, S. Lennart,	Fö 8	Andersson, Ann-Marie,	U 36
Ahrfelt, Bengt,	Fi 19	Andersson, Bengt E.,	S 30
Ahrland, Sten,	U 26	Andersson, Bengt-Erik,	U 3
Albertsson, Bertil,	C 10	Andersson, Bengt H.j.,	U 33
Albinsson, N. Gillis,	S 9	Andersson, Bengt Joel,	U 8
Albinsson, N. Göran,	U 6	Andersson, Bernt E. L.,	In 9
Albrektson, Bertil,	U 42	Andersson, E. Lennart,	U 13
Albrektson, Hans B.,	Fö 16	Andersson, Fritz A. R.,	Fi 16, H 8
Alderin, Erik K.,	I 9	Andersson, G. Ingemar,	S 9 29,
Aldestam, N. Arne,	Fi 10, In 25		In 15
Aldén, Lars O. T.,	U 12	Andersson, Georg L.,	Jo 25
Aldén, Margareta,	Fö 15	Andersson, Gert A.,	U 13
Alemyr, Stig R.,	U 20	Andersson, Hans,	U 18
Alexanderson, K. Erik,	U 1	Andersson, Hans E.,	Ju 2
Alexandersson, Egon,	U 13	Andersson, Hans G.,	Ju 15

Andersson, Ingvar L.,	Jo 25	Arrhenius, N. Erik A.,	U 3
Andersson, J. Gunnar D.,	In 4 30	Artbäck, K. Erland,	S 20
Andersson, J. O. Erling,	C 1	Arvidson, Stellan,	U 15
Andersson, J. Sven G.,	Ju 21 46, Fi 35 47	Arvidsson, Guy N. A.,	I 1
Andersson, Johnny L.,	U 13	Arvidsson, Marianne E.,	U 24
Andersson, K. A. Stig,	U 14	Askling, Margit,	Jo 13
Andersson, K. Börje,	I 22	Askmark, K. F. Ragnar,	U 12
Andersson, K. O. Martin,	Fi 39	Asp, K. Åke,	Ju 43
Andersson, K. Sigvard V.,	H 4	Aspelin, L. B. Erland,	Ju 11 24
Andersson, Karin, UD 4.	U 6, H 4	Aspling, Sven G.,	S 14
Andersson, Karl-Gustav,	Jo 24	Asplund, C. Christer,	Fi 24
Andersson, Lars Erik E.,	S 17	Assarson, Birgit,	U 30
Andersson, Leif G.,	Ju 15, Fi 28, U 4 6 48	Assarsson, Per A.,	U 24
Andersson, Lennart F. H.,	Ju 45, U 55, Jo 25	Attehag, Gösta,	U 13
Andersson, M. Alvar,	S 22 26, Fi 30 42, In 13 22	Atterwall, Göran L.,	Fi 15 30
Andersson, N. G. Bertil,	S 24, U 29	Augustsson, J. A. Gillis,	Jo 15
Andersson, N. Rune,	U 32	Axelsson, Alf W.,	U 33
Andersson, Roland,	K 4	Axelsson, Hans,	U 39
Andersson, Rolf G.,	In 5	Axelsson, Karl-Axel,	U 13 37
Andersson, Rut I.,	U 13	Axrup, Stig,	U 32
Andersson, Sivert,	*S 18		
Andersson, Sten S.,	Ju 41	B	
Andersson, Sven G.,	K 22, H 10	Baagøe, N. Peder H.,	Ju 25 26
Andersson, Sven G. V.,	Ju 26	Back, K. Gunnar,	Fö 2
Andersson, Sven Åke V.,	Fi 12, In 2	Back, Pär-Erik,	U 13
Andersson, Thure G.,	S 9	Backer, Nils,	U 3
Andersson, Torsten C.,	Ju 5	Backman, Gösta B.,	K 7 17
Andersson, Torsten N.,	U 12	Backman, Jan I.,	U 13
Andersson, Åke E.,	In 3	Backmann, Sven B.,	U 7
Andrae, Håkan,	Fö 3	Badersten, Lennart,	U 15
André, C. Bertil,	Ju 25	von Bahr, Stig V.,	Fi 38
Andrén, Carl-Gustaf,	U 25	Balsvik, Karin,	U 45
Andrén, Nils B. E.,	Fö 16	Bartley, Osborne,	S 18
Andrén, Åke,	U 12	Baude, Annika M. C.,	S 11
Anell, Lars E. R.,	UD 2	Beck-Friis, Jörgen Å. E.,	Ju 42
Anér, Kerstin,	Jo 7 11, I 14	Beckius, Carin E.,	U 33
Annevall, Sture,	Ju 25 26	Beckius, Sven-Erik,	UD 2
Antby, Sven O.,	Jo 3	Beckman, K. Birger,	U 7
Anto, Margareta A. E.,	H 7	Beckman, Rune G.,	In 7
Antonsson, Johannes M.,	S 5, Fi 15, Jo 11	Beckne, Rolf A. P.,	U 13 33
Anveden, Per Olov,	U 33	Bekeris, Ilmar J.,	U 49
Apelqvist, K. A. Seved,	Fi 15	Belfrage, H. Esbjörn G.,	U 22
Appelgren, E. Harry H.,	Ju 21	Belfrage, Kurt-Allan,	H 3
Appelgren, L. S. Göran,	U 13	Bendz, C. Mårten E:son,	Jo 4
Arenius, C. S. Folke,	U 30	Bengtson, C. Ola,	Fi 11
Arfwedson, Anders J.,	U 13 17 53	Bengtson, Sture C.,	U 7
Arkwall, Sven A.,	Fi 43	Bengtson, Sven F.,	S 30
Armeliu, Nina T.,	Jo 25	Bengtson, Torsten S.,	U 18
Arnér, E. Å. Gotthard,	U 30	Bengtsson, Bo,	U 40
Aronson, S. Albert,	Fi 8	Bengtsson, Erik G.,	Fö 16
Aronsson, Harry,	U 4	Bengtsson, Folke L.,	Ju 2
Aronsson, Margen H.,	Fö 15	Bengtsson, Gunnar,	C 4
Arrhenius, Karl G. H.,	Fi 1	Bengtsson, H. Jörgen Y.,	Ju 37
		Bengtsson, Hugo V.,	In 10
		Bengtsson, Jarl,	U 13
		Bengtsson, Karl F.,	H 5
		Bengtsson, L. Ingmar O.,	U 30
		Bengtsson, O. Lennart,	K 10

Bengtsson, Per,	U 30	Bergström, K. Sune D.,	U 3 40
Bengtsson, R. Ove,	U 37	Bergström, Olof,	Jo 3
Bengtsson, Rune,	U 20	Bergström, Stig O. W.,	I 7
Bengtsson, S. B. Ingemund,	Jo 11	Bergström, Svante B.,	U 10
Bengtsson, T. Bertil,	Ju 19	Bergström, Willy,	U 8
Benno, Carl E.,	In 17	Bergström-Walan, Maj-Briht,	U 4
Benskiöld, Torsten E. A.,	Fö 3	Bergvall, Bengt H.,	U 44
Bentzel, Ragnar H.,	U 13	Bergvall, K. Lennart,	In 21, I 12
Berg, Arne G. H.,	In 7	Berkenstam, G. Lennart,	K 25 34
Berg, Bengt Åke,	S 6	Berndtsson, Berndt-Erik,	Ju 8
Berg, C. G. Håkan,	U 13 45	Bernhard, Harry B.,	In 2 21, I 12
Berg, G. Christer,	U 13	Bernhardsson, K. Göte E.,	U 13,
Berg, Hans E.,	K 17 27 39		In 29
Bergdahl, Sven-Gunnar,	U 32	Bernitz, Ulf,	Ju 53, U 13
Bergegren, Astrid,	Ju 46, Fi 6, C 5	Berntsen, Jan H. G.,	Ju 8
Bergelin, Peter,	Fö 16	Bernunger, Sten E.,	H 5
Bergendahl, Göran H.,	K 4 22, In 3	Bertman, Harry,	Fi 11
Bergendahl, Ingela,	U 30	Bexelius, Ernst G. B.,	In 8
Bergendal, Gunnar S.,	U 13	Bexelius, T. Alfred,	Ju 45
Bergengren, Bengt Göran,	U 5	Bexell, Göran,	U 22
Berger, Bo R.,	Ju 37	Bierke, Pär N.,	I 21
Bergérus, K. Holger E.,	H 10	Bildt, G. Henric,	Fö 9
Bergfelt, Ingemar,	U 30	Bildt, Nils,	U 37
Berggren, G. Rune, S 6, In 4	23 30	Billner, Börje F.,	UD 4
Berggren, Göte B.,	In 9	Billström, P. O. Frithiof,	In 2
Bergh, Carl Herman,	Ju 15, Fi 23	Birgersson, Torsten B. A.,	Jo 13
Bergh, E. Albert,	Ju 11		14 19
Bergh, K. Ragnar,	Ju 7	Birke, (Dunér) I. Barbro,	Fö 12
Bergh, Sten,	S 21	Birkenstedt, F. Harry,	Fi 13
Bergkvist, Nils L.,	S 23	Bishop, Norman,	Ju 32
Bergkwist, H. Ulla E.,	Ju 45	Biörnstad, Margareta,	U 5
Bergling, Nils B. V.,	H 2	Bjelfman, Lars,	U 53
Berglund, Bernt,	In 3	Bjerrek, Bertil,	C 1
Berglund, Carl-Bertil,	U 32	Bjärverud, Arvid B.,	U 13
Berglund, Erik,	Ju 17	Björck, Anders P.-A.,	K 22
Berglund, Fredrik,	Jo 19	Björck, Olle,	I 15
Berglund, Frida J.,	In 14	Björck, Staffan,	U 15 43
Berglund, K. Gustaf,	U 9	Björhammar, Carl A.,	S 4
Berglund, Lars E. G.,	H 5	Björk, Bertil E.,	S 3
Berglund, Olov,	K 3	Björk, John G. T.,	U 33
Berglöf, J. Sigvard C.,	Fi 39	Björk, Kaj Å.,	Ju 16, U 15
Bergman, Arne D.,	Ju 20	Björk, Villiam E.,	Jo 17
Bergman, Folke,	U 33	Björklund, Jan O.,	In 14
Bergman, Hans R.,	U 11	Björklund, O. Percy,	In 20
Bergman, Per R.,	In 22 28, C 9	Björklund, Rolf,	S 19
Bergman, Rolf A. G.,	I 10 13	Björklund, Sven,	C 4
Bergman, S. Christer,	Ju 9, H 9	Björkman, A. Fredrik M.,	K 2 16
Bergman-Larsson, I. Kerstin,	U 13		20
Bergqvist, G. Holger,	C 1	Björkman, Gunnar-Arne C.,	U 49
Bergqvist, Hans A.,	Ju 28 53	Björkman, Jerker A.,	U 34
Bergqvist, Jan G.,	UD 4, Jo 22	Björkman, K. Eugen,	Fi 10, In 17
Bergqvist, Olof,	In 25	Björkman, K. Gösta,	Jo 13 19
Bergqvist, Sven-Runo,	C 10	Björkman, N. G. Folke,	Ju 15,
Bergstedt, Tord L. H.,	S 23		K 1, Fi 4
Bergsten, E. Rune,	Fi 40, U 16	Björkman, Ulf L.,	U 22
Bergsten, Karin E.,	U 13	Björling, Gotthard,	U 32
Bergsten, Per G.,	Ju 3	Björnberg, Bengt I. A.,	Jo 12
Bergstrand, Sten-Erik,	Fi 5	Björne, B. Gunnar,	S 4 13 21,
Bergström, Erik G.,	Ju 29, C 13		Fi 42

Björnström, Björn,	K 42	Boström, Tage R.,	Fi 27
Blidfors, T. E. Johannes,	Fi 4, U 6	Bouvin, J. Åke,	Ju 26 57, C 5
Blix, Hans M.,	Ju 15, UD 5	Bovallius, Lars K. R.,	Fö 16
Blixt, Ewa H.,	U 20	Boysen, Arne A.,	I 12
Block, A. Eskil,	U 8 13	Brandberg, C. Arvid,	Ju 42
Block, Per H. L.,	U 16	Brandberg, Gustav T. E.,	Fö 12
Blom, Harald,	U 21	Brandgård, Evert,	U 28
Blom, K. A. Birgitta,	Ju 50	Brandt, C. Erik,	Jo 24
Blom, O. Torsten,	S 2	Brandt, Erik R.,	Fi 42
Blom, S. T. Lennart,	Fi 5	Brandt, H. Birger D.,	Ju 7
Blomberg, Richard (Dick) A.,		Brandt, Krister,	U 42
	Ju 3 32	Brandt-Humble, Kristina,	Ju 3
Blomdahl, Bengt O.,	C 10	Brangmo, K. Walter,	Jo 27
Blommé, S. Erling,	Ju 25	Brantberger, Per-Gunnar,	Fö 7 15
Blommé, Sven F.,	In 16	Bratt, Lennart,	In 25
Blomquist, Bo G.,	K 13	Bratt, T. Elisabeth (Lisa),	U 13
Blomquist, Per A. B.,	U 16	Bratt, Lars O.,	Fö 7
Blomqvist, Gösta N.,	In 21	Bratt, Ulf G.,	Fi 4
Blomqvist, O. Rune,	Ju 15, Fö 13	Brattgård, Sven-Olof,	S 5 16
Blomqvist, Svante C.,	H 3	Bratthall, Kenneth,	S 22
Blücher, Gösta E. O.,	K 22	Brattström, Inger,	U 15
Boberg, L. Håkan,	Jo 18	Bredin, Lars A. G.,	Fi 45
Boberg, S. Lennart M.,	Fö 14	Breitholtz, Axel,	U 8
Bodén, Anna-Brita,	U 22	Breitholtz, Claës J. E.,	In 13
Bodin, K. Berndt,	Fö 17	Brinck, Per S. V.,	Jo 11
Bodström, T. Lennart,	In 16	Brindner, Per E.,	Fi 5
Boëthius, Carl Gustaf,	U 4	Bringfeldt, Björn T.,	I 7
Boëthius, Gunilla,	U 28	Brising, Lars H.,	I 14
Bogefeldt, Christer G. B.,	U 41	Brissman, Per-Gunnar,	Fö 3
Boheman, Erik C:son,	Jo 11	Broberg, K. Bertram,	U 3 8
Boheman, H. C. Fredrik,	K 22	Brodd, Tore G.,	Fi 38
Bohlin, Erland,	U 8	Brodén, E. Bertil,	I 5
Bohlin, Folke,	U 12	Brodén, Sven E.,	Fi 30
Bohman, Jan A.,	U 11	Brody, Sam,	U 8
Bohrn, Erik A.,	U 44	Brohult, Sven F. A.,	Jo 11
Bolding, Per Olof,	Ju 24, U 13	Brommesson, Per-Axel,	U 21
Bolin, Bert R. J.,	Jo 7 11	Bromsjö, Birger,	U 4
Bolin, Lars A.,	Ju 3, U 35	Broomé, N. G. Bo,	Ju 15
Bolin, Per Eric V.,	Ju 28	Broström, Ulf T. F.,	Fö 16
Bolinder, S. Erik G.,	S 18	Browaldh, Tore,	Fi 15
Boman, Monica,	In 6	Brown, Carl O.,	S 8
Boman, O. Gunilla,	I 18	Brunberg, Ernst-Åke A.,	I 16
Bondeman, Anders,	U 30	Brundell, Nils-Erik,	U 21
Bondestam, Anitha I.,	H 8	Brundin, Gerdt G.,	Ju 19
Boo, Fritiof I.,	U 41, Jo 5	Brunius, F. Edvard,	Jo 19
Boo, Karl G. H.,	Ju 41, Fi 6, C 10	Brunnberg, Hans A.,	U 11
Borg, L. Göran,	Fö 9, U 1 3 8	Brunnberg, R. K. Charlotte,	U 9
Borg, Per O.,	H 9	Bruno, Gösta F.,	K 21, Fi 35, U 13
Borg, Sten O.,	In 7	Brunzell, Frans-Olof,	U 8
Borggård, Göran R.,	K 18 30, H 2	Brynielsson, Harry A. B.,	I 14
Borglund, Erik A.,	Ju 39	Brytting, O. Evert,	Ju 14 20
Borgquist, Frithiof,	Fö 1 2 3 18	Brändström, Carl-Edvard P.,	Jo 15
Borgström, E. Bengt G.,	U 3	Brännström, Roland J.,	Fö 18
Borgström, Ove,	K 24	Bubenko, Janis Jr.,	I 14
Bose, Curt E.,	Fi 5	Bunner, Tor Å. G.,	Ju 2, S 1
Bosson-Nordbö, Maj,	U 37	Burendahl, Åke L.,	H 5
Boström, Ann-Marie M. I.,	U 24	Burenstam Linder, H. M.	Jo 11 22
Boström, Hans,	Ju 25	Burman, G. Bertil,	Jo 8
Boström, John E.,	Ju 12		

Burman, Olof,	Fi 6	Carlstein, Rune A.,	Fi 28 48, H 5
Burstedt, I. Åke,	H 5	Carlsund, H. Bo H.,	K 1 4 8
Bylund, B. Erik M.,	U 8 32, In 3	Carnhagen, Göran,	K 41
Bååw, Hjalmar H. W.,	Ju 4	Cason, Sven Åke,	Ju 42
Bäck, Lars,	Fi 24	Cassel, A. Margareta,	U 20
Bäcklin, Lars R.,	Fö 17	Cassel, Bo G. H.,	I 4
Bäcklund, Lars,	U 13	Cederberg, Ingvar,	Fö 12, U 30
Bäcklund, Nils J.,	Fi 41	Cederberg, Thomas O.,	Jo 27
Bäcklund, Siv I.,	Fö 9	Cedercrantz, Bror O. C.,	Ju 9
Bäckstrand, Göran K. M.,	Jo 11	Cedergren, Ebba L. C.,	U 8
Bäckström, A. Ingemar,	K 15 27	Cederlund, Lars Johan O.,	I 12
	32	Cedermark, K. Marianne,	U 16
Bäckström, Bo,	K 12	Cederstrand, Jan Erik,	C 3
Bäckström, N. Birger,	Fi 11	Cedervall, Ulf,	Fö 1
Bäckström, Sixten,	Jo 3	Cederwall, Gustav F. E.,	In 21,
Bökmark, Jan,	K 40		I 12
Börjeson, Bengt O.,	S 14, U 13	Christensson, C. Gustav H.,	U 33
Börjeson, Finn G.,	Jo 11	Claesson, C. Olof,	U 40, Jo 13
Börjesson, Fritz,	K 44, H 7	Clarholm, Sixten,	C 9
Börjesson, Mats,	Ju 54	Clarkson, Rolf A.,	I 18
Börjesson, Paul D.,	Fö 4	Claus, L. Gillis I.,	K 21
Böttiger, Lars-Erik,	U 8	Cnattingius, Claes M.,	U 9
		Cohn, H. Olof (Olle),	S 21
C		Colding, Bertil,	U 8
Canarp, Curt S. T.,	Fi 22, In 3 5	Colldahl, Gunnar,	K 18
Canbell, Leif E.,	Ju 9	Collett, John P. E.,	Fi 6
Careborg, Lars-Olof,	U 3	Colvér, Mats T.,	Fi 30
Carlberg, Erik C.,	Jo 8	Conradi, Erland G. F.,	Ju 19
Carlbom, Lars E.,	K 38, I 7	Cosmo, Carl-Johan O.,	Ju 8 11 24
Carlegrim, N. Erik A.,	Fi 33	Cosmo, O. Ingemar,	S 21, In 26
Carleson, Sven A.,	Fö 1	Crabo, Sven,	Fi 37
Carling, Alf G.,	K 4, U 6, I 1	Creutzer, Bertil R.,	Fö 14 18
Carlsharöre, Nils O. G.,	Ju 36, S 4,	Croneborg, K. O. Rutger,	Fi 5,
	Fi 40		I 22
Carlson, Filip,	Jo 13	Cronholm, L. Börje,	Ju 45
Carlson, Jan O.,	U 3	Cronqvist, Sven-Olof H.,	U 13
Carlson, K. Sören,	S 9 14	Curtman, Curt W.,	Fö 7
Carlson, Å. Lennart,	Fi 45		
Carlsson, A. G. A.,	S 1	D	
Carlsson, A. Janne,	U 8	Dahl, Harry K. E.,	Fi 48
Carlsson, Arne R.,	I 2 19	Dahl, R. Birgitta,	Ju 38, U 13,
Carlsson, Arthur G.,	Ju 20		In 28
Carlsson, G. Arne V.,	Fi 12,	Dahl, Sonja E. S.,	C 3
	In 2 4 5 19	Dahlander, Gunnar,	U 13
Carlsson, G. Rune,	K 23	Dahlberg, A. Bertil,	K 15
Carlsson, Gunnel E.,	S 11	Dahlberg, K. Thure,	Ju 12 16
Carlsson, Gösta,	Ju 32	Dahlberg, L. Åke,	In 5
Carlsson, Göte A. B.,	U 13	Dahlberg, Märtha,	U 8
Carlsson, Hans L.,	U 13	Dahlbom, Bengt S.,	U 7 8 10
Carlsson, Ingvar,	U 45	Dahlbom, J. Rickard,	U 3
Carlsson, Jan Olof,	Jo 23, I 16	Dahlborg, T. Lennart,	Fö 16
Carlsson, N. Gösta,	Ju 3, In 3	Dahlborn, Nils G.,	Ju 33
Carlsson, Sune B.,	Ju 39	Dahlén, P. Olle R.,	U 16
Carlsson, Sven-Gunnar,	Fi 6	Dahlgren, Margareta B.,	U 17 28 53
Carlsson, Ulf V.,	Ju 12 21	Dahlgren, P. Anders B.,	Jo 15, C 9
Carlsson, W. Bernt,	Jo 8	Dahlgren, Rolf B.,	Fi 33
Carlstedt, Arne R.,	K 23, Fi 1	Dahlin, N. Åke S.,	U 3

Dahlman, S. Roland G.,	Fi 9	Eckerdal, Lars H.,	U 12
Dahlqvist, Lars,	U 33	Eckersten, Ivan E.,	Jo 6 11 19
Dahlqvist, Germund G.,	I 14	Edam, Carl Tomas H:son,	U 20
Dahlsten, Ulf L.,	Ju 41	Edberg, Rolf F.,	Jo 11
Dahlström, Gunnar,	S 1	Edebäck, Allan A. S.,	Fö 7
Dahlström, Gunnar A. H.,	U 13	Edelstam, Axel,	UD 5
Dahlström, Gösta E.,	Fi 8 31 39,	Edenman, Ragnar H. L.,	Fi 47,
	H 3, In 5		U 8 44, Jo 13
Dahlström, Kerstin,	U 30	Edgardh, Claes H. H.,	Ju 17
Dahlström, Lars E.,	S 30 26	Edgren, Claes A. W.,	Fö 16
Dahlström, Rolf E.,	K 19	Edgren, Gösta A.,	UD 2
Dahlström, Åke,	K 33	Edlund, C. Bertil,	S 4,
Dahmén, Erik V. H.,	Jo 11, In 3		Fi 28 39 42 48, In 19
Dalén, Ingrid K.,	S 4, In 6 22	Edlund, Sten E.,	In 8 25
Dalgård, P. J. Ingemar,	In 3	Edman, Barbro,	U 41
Damgren, H. G. Fredrik,		Edman, Kurt E.,	Fö 16
	Jo 15 23 25	Edmark, Birger,	U 33
Danelius, Hans C. Y.,	Ju 1 37, H 2	Edmén, Lars H.,	Fö 11
Danell, Claes A.,	Jo 2	Edqvist, K. Inger E.,	U 3
Danell, N. Erik V.,	Fö 7 15	Edqvist, Sven-Gustaf,	U 15 18
Danemar, Anton,	U 33	Edsjö, Tor A.,	K 32
Danielson, Gunnar H.,	S 18 22	Edström, J. Lennart,	U 24, C 10
Danielson, K. Harry,	In 2	Edström, John,	U 32
Danielson, Nils-Gustaf F.,	I 2 18	Edström, Kjell S.,	Fi 27 34
Danielsson, Anna-Sophie,	U 13	Edvardsson, P. Einar,	S 21
Danielsson, G. Gunnar,	S 16 29, C 2	Edwall, Pehr A. R.,	U 12
Danielsson, G. Åke D.,	K 9	Edwinson, Vanja A. M.,	Jo 16 22
Danielsson, Jan P. T.,	K 11 34	Eek, Hilding,	Jo 11
Danvind, Eva-Maria,	U 28	Egedal, Nils Hj.,	K 20
Davidsson, G. Ingvar,	K 2	Egerstad, Torbjörn,	Fö 2
Davidsson, Sune I.,	I 10	Ehlin, Ulf R. U.,	I 4
Deak, Chaba,	U 30	Ehne, Jan-Erik,	U 39
Dederling, Stig I.,	In 4	Ehrenfreid, Monica,	U 33
Delin, Inga-Lill,	U 53	Ehrengren, K. Lennart,	Jo 13
Delin, Lars A.,	Jo 12, C 5	Ehrling, G. O. Ingvar,	Fö 16
Dennis, Bengt,	H 9	Eidem, Ingmar,	Jo 11, I 19
Dérans, Douglas,	Fö 16	Eiritz, Sven-Gustaf,	Jo 2
Diamant, Herman,	S 27	Ekberg, Hans G.,	K 3 9 27
Diesen, Ingrid E.,	In 10	Ekberg, K. Gustav,	K 2 12
Dinell, Jan A. C.,	Fö 15	Ekberg, Karl-Henrik,	Ju 37
Dittmer, Ulf,	U 41	Ekberg, Leif,	S 26
Djurberg, L. G. Håkan,	C 3	Ekblad, Carl-Rickard E.,	U 3
Dockerred, G. Robert,	Ju 13 54	Ekblad, S. Gunnar,	U 5 31 34
Domar, Torgny,	U 32	Ekebjär, N. Göran,	Fö 13 16
Dominique, Kåge,	U 30	Ekelund, Sigvard F. A.,	Jo 20
Dopping, S. P. Olle,	I 14	Ekelöf, Per Olof,	Ju 7
Drakenberg, S. Örjan,	In 18	Ekeshö, A. G. Ingvar,	Jo 13
Du Rietz, Lars B.,	U 4 33	Ekholm, Lars V.,	U 13
Duke, Karl-Erik Å.,	S 3	Ekinge, Bernt A.,	In 25
Duregård, Assar,	U 36	Eklund, Bo L.,	U 18
Dureman, E. Ingmar,	Ju 8	Eklund, E. Per G.,	Fi 28, Jo 3
Dyhre, A. Gunnar,	Jo 5	Eklund, Erik G.,	Fi 13 25
Dyrssen, Gösta P. T.,	Ju 26	Eklund, Eva,	U 30
Dyrssen, Tove,	U 13	Eklund, K. Ronnie,	U 3
		Eklund, Lennart B.,	Jo 7
		Eklund, P. Gösta,	Ju 17
E		Eklund, Svea I.,	U 13
Eberstein, Christian H.,	Ju 37	Eklund, Ulf,	I 14
Eckerberg, Per A.,	In 27	Eklundh, Claes G. B.,	Ju 15

Eklöf, Kurt G. A.,	Fi 8 36, In 4	Engström, Fredrik,	I 16
Ekman, Gunnar O. S.,	U 18	Engström, Lars-Göran,	Ju 30 47
Ekman, Lena B.,	Ju 30	Engström, Odd E. L.,	Fi 40,
Ekman, S. Gösta,	Fi 39		In 2, C 9
Ekman, Stig-Rune,	U 3	Engwall, Rolf B.,	Jo 26
Ekstam, Gunnar E.,	Ju 12, H 2	Enlund, Eric P.,	Jo 27
Ekström, E. Sören,	C 13	Enquist, Daniel,	U 32
Ekström, Harald V.,	K 15	Enquist, Jan F.,	Fö 13 16
Ekström, John E.,	I 10 22	Enquist, N. Daniel,	U 47
Ekström, Sven E. A.,	Fi 40, U 28,	Enskog, Carl-Gustav B.,	Fö 18
	Jo 7, In 13	Erbacke, K. Gunnar,	Fi 6
Elam, Lars,	U 33	Erdmann, Bengt,	U 30
Elfven, Jan,	S 25	Erichson, Bo-Lennart,	Fi 18
Elfving, Folke R. A.,	Fi 13	Erickson, Karl-Eric,	S 27
Elfving, O. Gösta C.,	U 38	Ericson, Bo-Ingvar,	Ju 17
Elg, Gösta R.,	Fö 7	Ericson, E. Gerhard H.,	Jo 8, C 13
Elghufvud, E. Gösta,	Fi 1	Ericson, Eric,	U 30
Eliasson, Anders H.,	C 1	Ericson, Gösta,	Fi 12 In 18
Eliasson, Bengt E.,	Ju 55	Ericson, Hans E.,	K I 2 44 45,
Eliasson, Gunnar,	Fi 23		Fi 17
Eliasson, H. Torsten Y.,	U 8	Ericsson, Axel K. G.,	K 1
Eliasson, Lars M.,	I 2	Ericsson, Bengt G.,	S 20, Fi 40
Eliasson, Per-Erik,	Jo 4 13 14	Ericsson, Brit-Marie L.,	Ju 22
Eliasson, Rolf A. E.,	Jo 27	Ericsson, Britta M.,	U 13 41 53
Elison, Allan,	U 18	Ericsson, Carl Henrik,	Ju 2 21
Elison, Magnus I.,	In 4 30	Ericsson, Erling,	U 18
Ellefors E., Arne,	Jo 8	Ericsson, Inger-Britt,	K 3
Elliot, Ian,	U 33	Ericsson, K. Georg V.,	Ju 22,
Elm, Torsten J. W.,	Jo 27		Fi 10, U 16
Elmberger, Per G.,	I 2	Ericsson, Kjell U.,	S 15, Fi 40
Elmbrant, Arne,	U 39	Ericsson, Lars Eric,	Fi 40, C 10
Elmér, Dag J. B.,	Fö 8	Ericsson, Roland G. A.,	In 11
Elmgren, Bo A.,	Fi 38	Ericsson, S. Yngve,	S 8
Elmhammer, Nils E. I.,	Ju 11 18	Ericsson, Tord,	U 33
	21, S 7	Erikson, M. Birgitta,	U 11
Elmhorn, Kerstin,	Ju 3 32, U 33	Eriksson, B. Allan,	Ju 27
Elmstedt, Claes Y.,	Jo 6, C 10	Eriksson, B. Sune,	U 36, C 12
Elofsson, Axel F.,	Fi 1	Eriksson, Bo G.,	Fi 20
Elwing, Carl Magnus,	Ju 8	Eriksson, E. Olof,	U 3
Enander, Bengt N.,	U 8	Eriksson, Ejnar K. G.,	U 8
Enberg, L. Rune,	K 23, Fi 1	Eriksson, G. Lennart,	S 12
Eneström, Tord O. C.,	Ju 43	Eriksson, Gunnar,	U 30
Engberg, Peter O.,	U 17 28	Eriksson, Gunnar S. I.,	U 3
Engdahl, Gunnar V.,	Fö 7	Eriksson, Gunvor,	U 41
Engdahl, O. Roland,	Ju 21, K 38	Eriksson, Hans G.,	U 13
Engkvist, J. Gunnar V.,	Fi 39	Eriksson, Harald,	Jo 4
Englund, Anders,	Fi 6	Eriksson, I. Seved,	S 5, In 6
Englund, David,	U 7	Eriksson, Karl Axel,	Ju 12
Englund, Georg,	U 20	Eriksson, Karl Erik,	In 27
Englund, K. G. Åke,	H 7	Eriksson, Kurt L. F.,	Fö 16
Englund, K. Svante I.,	Fi 22 23	Eriksson, L. Tore,	S 17
Englund, Lars-Erik,	Fö 16	Eriksson, Nils-Erik,	U 30
Englund, S. Anders J.,	K 19	Eriksson, Olof E.,	In 21
Engman, Jan G.,	Fi 22	Eriksson, Per,	Jo 16
Engman, O. Ingemar,	Fö 13 18	Eriksson, Per-Inge,	K 13
Engqvist, Carl Olof,	Ju 7	Eriksson, Sune,	Jo 7
Engström, Arne V.,	Ju 44, Fö 9,	Eriksson, Sune B.,	U 13
	S 14, U 19, Jo 11, I 4	Eriksson, Tor U.,	K 32
Engström, Eric,	Ju 39	Eriksson, Åke Mauritz,	Fö 3

Erixon, Ragnar W.,	Fi 5 45	Fiskesjö, Bertil A. N.,	Ju 15, U 13
Erlander, E. Lillemor E.,	Ju 9	Fitinghoff, Georg O.,	Ju 38
Erlander, Sven B.,	K 19	Fjellström, Carl Gustaf F.,	Fi 24
Erlander, Tage F.,	U 27, Jo 11	Fladvad, J. Arne,	Jo 8, C 6
Erlandson, Sten,	Fi 18	Fleischer, B. Lennart,	U 13
Erlandsson, S. Göran F.,	Fi 18	Flemström, Carin,	S 14
Erneberg, Ingvar,	U 39	Flemström, Lars Gunnar,	Ju 42
Erneholm, Berndt I.,	U 22	Flink, A.-B. Christina,	U 13
Erngren, Birgit,	Jo 25	Flodin, Carl-Erik T.,	S 11
Ernulf, T. Gudmund,	Ju 13 15 45	Florin, Claes B.,	C 3
Erséus, L. G. Torgny,	U 22	Fog, Hans B.,	In 21, C 9
Ershammar, Mats O. T.,	Fö 14	Fogelkvist, Karl Gustaf,	I 3
Erstam, Sven-Erik,	U 19	Folke, U. Ingemar,	Fö 16
Esaieson, Erik R. A.,	Fi 40	Folkmarson, James A.,	U 29
Esbo, Harald V. O.,	Jo 20	Fornander, J. Nils-Uno,	Ju 2
Eskilsson, Per H.,	U 3 21	Fornstad, Bengt F.,	Jo 3
Esping, F. Lars-Erik,	C 6	Fornstedt, Ulf H.,	U 13
Esping, Ulla,	U 35	Fors, Sixten,	S 1, U 3 21 32
Espling, Bengt O.,	Fö 12	Fors, Åke Hj.,	S 5 16 24 29, In 14
Essén, Ingemar,	Fi 25	Forsberg, Bo R.,	U 44
Essunger, N. Gunnar R.,	In 21	Forsberg, Eric R.,	H 4
Evaeus, B. Per H.,	C 7	Forsberg, S. Tore,	Ju 41
Everljung, Claes-Göran,	S 13	Forsell, Harry A.,	U 13
Evers, G. Tage,	Ju 2	Forsell, L. O. Torbjörn,	Fö 10
		Forshell, Per Olof,	U 19
		Forslund, E. Birger,	Ju 32, S 9 14
F		Forssberg, E. Olof,	Fö 5
Fager, Jan L.,	Jo 8	Forssblad, N. Douglas, K 18, In 26	
Fagerberg, Gösta,	U 36	Forsse, Anders P.,	U 40, Jo 11
Fagerholm, Per Anders L.,	U 3	Forssman, Sven P. M.,	S 18 28
Fagerlund, Bengt O. H.,	In 10 27	Forssman, Åke V.,	Jo 4
Fahlender, Vidar M. J.,	Fi 5	Forstadius, Erik L. W.,	Ju 17 19,
Fahlin, Per G.,	K 38, I 2		In 8
Fahlkrantz, Astrid M. V.,	U 13	Forthuber, Béla T.,	Ju 21, S 3, C 3
Falk, Gösta,	K 42	Foyer, Lars O.,	Fi 46
Falk, Johan,	U 30	Fraenkel, Ingegärd C. E.,	Ju 42
Falkehed, Sven A. L.,	C 4	Frank, S. Torsten,	U 9
Falkemo, Curt C. H.,	K 5	Frankenhaeuser, V. Marianne,	
Falkenborg, Bo E.,	H 8 9		Ju 44
Falkenmark, Malin,	Jo 11	Fransson, Arne A. E.,	In 25
Falkman, Kaj,	UD 5	Fransson, Bill G.,	Fi 47
Fallenius, Bertil A.,	Ju 25, K 9	Fransson, Bo-Gunnar,	U 32
Farman, J. Hugo,	Fi 9	Franzén, L. Göran,	Fö 16
Fastbom, E. Lennart,	Fi 12 35	Franzén, Nils P.,	Fö 4 6
Faugert, Sven J. E.,	Fö 16	Franzén, S. Anders,	U 13
Faxén, Karl-Olof,	I 1	Fredberg, Birgit A. M.,	U 9
Faxén, Nils-Bertil,	U 30	Fredenmark, Gunnar,	K 2
Fehrm, E. Martin,	Ju 44, Jo 11, I 4	Fredén, Erland,	Jo 8
von Feilitzen, Styrbjörn O.,	Ju 7 17, In 17 25	Fredga, Kerstin,	U 19, I 16
		Fredgardh, Sonja,	U 39
Feldert, F. Arne,	Jo 18	Fredin, Curt,	U 33
Felin, Dag G. V.,	Ju 14	Fredlundh, Lars,	S 23
Felländer, Ingela,	In 3	Fredriksson, Bernt A.,	In 11
Fernander, Per-Gunnar,	Fö 2	Fredriksson, Ella,	U 33
Fernström, Ingrid M.,	U 6	Fredriksson, Georg N.,	Fi 12
Fhölénhag, Thomas,	S 17	Fredriksson, H. Einar,	S 6
Finnveden, Bengt A.,	C 9	Fredriksson, K. Torsten,	S 26
Fischier, Sven G. O. M.,		Fredriksson, Knut A. G.,	S 17
	Ju 11 21 23	Freese, Jan P. G.,	Ju 27 48

Freivalds, Laila L.,	U 13	Gerhardsson, Birger,	U 12
Fremlin, Rune N. G.,	UD 5, Fö 13	Gerle, Bo O.,	Ju 3
Frberg, K. Göte,	Ju 24 38	Gertz, Jan A.,	S 27
Frberg, Karl-Erik B.,	U 6	Gesser, Bengt A.,	U 13
Frid, Sven Rune,	Jo 8, In 27	Gestrelius, Kurt E. G.,	U 20
Fridell, G. Ingvar,	I 3	Gillberg, Karl-Erik,	H 4
Fridén, Gunvor A. B.,	U 20	Gillström, Åke,	U 33
Fridén-Abelson, Ingrid A. S.,	U 20	Gillwik, Linnéa,	In 22
Fridh, K. Göte,	S 4 6 9 14	Gisslén, Axel,	S 9
Fridolin, Hans R.,	Fi 16 37, U 6	Glaas, Sten-Ove J.,	I 20
Fries, Ingmar F.,	Fi 20 31 48	Godlund, Sven A. I.,	K 4 15 27, U 33, In 3
Fris, Ann-Margret,	U 8	Goldberg, Walter H. G. K. M.,	I 14
Frisk, Jan,	C 2	Gordan, Kurt,	Ju 14, S 19
Frisk, Ragnar,	U 18	Gornitzka, Gunnar W.,	K 4
Frithiofson, Karl F.,	Jo 15, H 5	Gothefors, Per L.,	Fi 24
Fritzell, Kerstin M.,	Jo 11	Grabö, Paul E.,	K 32
Fromm, Erik G.,	I 4	Gradin, Rolf U.,	I 18
Fronaeus, Sture A.,	U 3	Grafström, Erik O. H.,	K 1 4, Jo 22, I 19
Frostenson, Anders,	U 22	Grage, Elsa-Britta,	U 9
Fry, Agneta M.,	U 20	Grahn, F. Ture,	K 4, Fö 16
Frykhammar, Bo H. U.,	U 29	Grahn, T. Roland,	Fö 16
Frykholm, Nils O.,	C 3	Gralén, Nils G. J.,	U 3 13
Fryklöf, Lars-Einar T.,	I 6	Granath, Karl-Erik,	Ju 11, S 11
Fröberg, Carl-Erik T.,	I 14	Granath, Nils O.,	Fi 9
Fröjd, S. Arne,	S 6, C 9	Granath, Sölve,	I 17
Funkquist-Thorson, Kim K. M.,	U 13	Granebeck, Karl Sigurd,	K 16
Furestedt, Karl E.,	U 7	Granlund, Börje,	U 33
Furubo, Jan-Eric,	U 7	Granmar, Jan G.,	Fö 12
Furuland, Lars,	U 15	Granqvist, Liss M.,	S 22
Furumark, Ann-Marie,	U 13	Granstrand, Rolf,	U 4
Fäldin, N. O. Thorbjörn,	In 9	Granström, Folke,	U 19
Fälthammar, Carl-Gunne,	U 19	Grant, N. Gunnar,	U 8
Färm, Hilding,	U 36	Grape, S. Lennart,	Fö 9 13 16 19
Färm, Ingemar O.,	U 13	Grebäck, Erik H.,	K 1, Jo 12
		Grede, Kjell,	U 18
		Green, Nils A. R.,	I 7
		Grenander, Nils,	Ju 4
G		Grenestedt, E. Lennart N.,	In 21
Gabrielson, Lars,	K 3	Grenfors, Gunnar E. H.,	In 16
Gabrielsson, A. Edmund B.,	Ju 43	Grimås, Ulf G. A.,	I 7 18
Gabrielsson, Arne,	UD 2	Groll, Lennart E. O.,	Fi 10
Gabrielsson, Ingemar H.,	U 30	Gruda-Skard, Åse,	S 11
Gabrielsson, K. Tore F.,	Fi 45	Grundström, Hans,	H 3
Gadd, Anne-Sophie H.,	U 13	Grunewald, Karl,	Ju 11, U 33
Gadd, P. E. Arne,	Ju 15 46, Fi 23 42	Grüting, Britt M.,	U 8 10
		Grönberg, Arvid R. A.,	Ju 14
Gamstedt, Eric V.,	Ju 7	Grönfors, Kurt G. W.,	Ju 4, K 5, U 3
Ganneby, Georg L. V.,	Jo 8	Grönquist, Bengt J.,	Fi 8
Gardeström, Linnéa,	S 5	Grönvall, S. Gunnar,	Ju 21
Gardmo, Gunnar,	K 15	Grönwall, Anders J. T.,	S 1
Garke, Hans B.,	U 16	Grönwall, Lars O.,	S 4
Gehlin, Jan H. M.,	Ju 37	Gullberg, Hans E.,	S 18
Geijer, K. Arne,	Jo 11	Gullnäs, S. Ingvar,	Ju 21 49
af Geijerstam, Sven O.,	U 47	Gunnarson, E. J. Ingvar,	Ju 51
Gellstedt, Björn,	K 41	Gunnarsson, S. Olle G.,	C 12
Genetay, Claude M.,	U 30	Gunnarsson, Sven,	Fi 28
Gerentz, Sven T.,	U 6		

Gunne, Stig E.,	C 1	H	
Gunneriusson, Axel O.,	Jo 8	Hadding, Carl Fredrik,	Fi 27
Gurmund, Lars,	U 30	Hadenius, Stig G.,	Fi 47
Gustafson, Birgitta S. S.,	U 13	Hadrup, Knut E. H.,	K 18
Gustafson, K. G. Jan,	U 33	Haegermark, C. Harald,	I 4
Gustafson, Sven H.,	Ju 36, K 32,	Haga, Ingegerd,	U 33
	I 19	Hagander, Sten I.,	U 8
Gustafsson, Bengt E.,	Fö 9,	Hagberg, Erik A.,	Jo 4
	U 51	Hagberg, Lennart P. M.,	Ju 4
Gustafsson, Berndt G. E.,	U 12 16	Hagbergh, C. Erik,	Ju 4
Gustafsson, Berndt L.,	U 13	Hagbergh, Göran G. E.,	U 21
Gustafsson, C. E. Torsten,	Ju 30,	Hagelstam, Stig L.,	C 5
	Fö 13 18	Haglund, Per,	U 3 13
Gustafsson, Carl-Erik,	K 15	Haglund, F. Anders,	Fi 35
Gustafsson, F. Agne S.,	C 10	Hagman, Knut A. O.,	Jo 5
Gustafsson, G. Åke,	Fi 29	Hagnell, Hans,	I 1
Gustafsson, Gunnar B.,	K 3	Hagson, Carl A.,	I 18
Gustafsson, Hans I.,	Fö 12, Fi 35	Hagström, Tony G.,	Fi 35,
Gustafsson, Hans L.,	In 14		I 1 6 14 15
Gustafsson, Inga L.,	In 15	Hagström, Bo,	U 37
Gustafsson, K. Börje,	K 23	Hagård, A. Birger,	U 3
Gustafsson, Karl-Erik,	U 6	Hahr, Anders L. H.,	Fi 12
Gustafsson, Kerstin,	S 18	Haldén, J. O. Folke,	U 13
Gustafsson, Lars I.,	U 13 20 53	Hall, A. Bertil,	Fi 33, C 6
Gustafsson, M. Gunnar,	Fö 6,	Hall, Lennart,	U 30
	Fi 10, U 16, C 1	Hall, Paul F. L.,	S 7, C 2
Gustafsson, Nils-Eric,	Ju 2 46,	Hall-Mikaelsson, Barbro M.,	Ju 2
	Fi 4 28	Hallberg, Lars,	U 33
Gustafsson, Olof,	S 26	Halldin, H. Enar,	U 16
Gustafsson, S. Bengt G.,	Fö 16	Hallendorff, C. J. Herman,	U 8
Gustafsson, Stig G.,	Ju 17,	Hallendorff, Jan G.,	S 11
	In 8 17 25	Hallerdt, Hans B.,	Fö 2
Gustafsson, Sune O.,	C 9	Hallhagen, Gunnar,	U 30
Gustafsson, Åke C. T.,	Jo 11	Hallin, G. Erik,	Fi 18
Gustafsson, Åke G.,	S 5, Fi 10 11	Hallin, L. Bertil,	U 22
Gustavii, S. I. Birgitta,	Ju 47	Halling, Nils Olof,	U 30
Gustavsson, Bengt T.,	Ju 41,	Hallman, Eric R.,	Fi 25, C 3
	Fö 3 13 18, U 33, I 10	Hallman, I. Christina,	In 16
Gustavsson, K. Rune,	U 24,	Hallman, L. Åke B.,	H 4 7
	In 29	Hallmo, Gunnar,	U 50
Gustavsson, S. A. Göran,	I 19	Hallqvist, Britt G.,	U 12
Gustavsson, Åke E. G.,	Fö 18,	Hallqvist, Per Olof,	Fö 6
	Fi 47	Hallsten, Lars T.,	I 8
Guteland, Gösta A.,	In 3	Hallström, Björn H.,	U 11
Gyllensvärd, Kerstin,	U 41	Hallvig, P. Ivar V.,	Fi 47
Gyrulf, C. Håkan,	U 3	Hambræus, Gunnar A.,	U 40,
Gålmark, Per G.,	I 9		I 14 18
Gårdstedt, H. Birger,	S 6, U 13	Hamdahl, Bengt,	K 45
Gårmark, Thore O.,	U 13	Hammar, Carl-Filip,	U 8
Gällmo, Bengt W.,	I 14	Hammar, K. Tomas G.,	U 37
Göransson, Bengt,	Fi 38, U 18	Hammar, Karl-Gustav,	U 25
Göransson, Bertil,	S 19	Hammar, Stig,	U 18
Göransson, C. Göran N.,	U 16	Hammar, Stig H.,	U 3
Göransson, Harald,	U 12 22 30	Hammar, Thomas,	U 8
Göransson, J. Olle,	Fö 13	Hammarberg, J. Cecil,	K 19
Göransson, Lars O.,	U 13 17	Hammarberg, Peter,	U 8
Göransson, N. Joel,	Fi 18	Hammarbäck, Sven Arne G.,	U 50
Göransson, Stig,	Jo 15	Hammarfors, Per A. U.,	S 17
Görs, L. Folke,	K 10 34	Hammarsten, Erik M.,	Fi 28

Hammarström, Bertil,	U 36	Hedqvist, Sven A.,	Ju 51
Hammarström, Olof M.,	I 5	Hedström, Anders,	Ju 29
Hammarström, P. Rickard,	Fö 1	Hedström, Bo S.,	Jo 6 13 14 19 20
Hamrin, Mac T. P.,	Ju 29, In 9,	Hedtjärn, Åke G.,	K 23
	C 9	Hedvall, Hans L.,	C 5
Hanner, Per V. A.,	Fi 8	van der Heeg, Nils H.,	Fö 14
Hannervall, Lars H.,	I 18	Heeger, Birgitte,	U 4
Hannerz, D. G. Lennart, Jo 7	11 25	Hegrelius, A. Olov R.,	Jo 13
Hanno, Stig Å.,	K 32	von Heidenstam, G. Olov,	Jo 16,
Hansen, Hans-Jörgen,	Jo 13, I 6		I 2
Hansson, Bengt,	U 33	Heimbürger, H. Peter E.,	Ju 26
Hansson, Bertil E. A.,	Ju 47	von Heland, Björn E:son,	U 13
Hansson, Göte,	U 28	Heldt, Sten-Olof,	I 8
Hansson, H. Gunnar,	Jo 9	Hellberg, D. Kjell V.,	I 14
Hansson, Hans O. G.,	K 7	Hellberg, Olle A. O:son,	Ju 3
Hansson, Hans-Olof,	Ju 27	Helleberg, Jan B.,	U 3
Hansson, K. Gunnar,	Ju 37	Hellers, P. A. Hans,	U 33
Hansson, Lars,	Fö 16	Hellgren, Bertil G.,	U 3
Hansson, Lars R.,	Fi 15	Hellman, Britt-Marie,	U 41
Hansson, Lilly E.,	In 25	Hellman, Sven R.,	Fö 13 16
Hansson, N. Lennart,	I 17	Hellmér, Åke,	Fö 14
Hansson, N. Olle R.,	U 45,	Hellner, Eskil M.,	Ju 30,
	Jo 16 20		K 3 31, In 1
Hansson, Nils G.,	Jo 1	Hellner, Jan E.,	Ju 9 35 53, U 13
Hansson, Nils H.,	U 33	Hellners, E. Tryggve,	U 48, Ju 9,
Hansson, Nils O.,	Fö 6		In 10
Hansson, S. Kristina,	U 16	Hellstedt, Ernst,	Fi 48
Hansson, Torsten B. G.,	K 22	Hellström, E. Emil,	In 29, U 17 8
Haraldson, L. Åke,	I 3	Hellström, Gunnar J.,	U 13
Harling, E. Bo,	In 26	Hellström, Håkan A.,	H 6
Hartelius, Kaj S.,	Jo 15	Hellström, K. Birger,	I 15
Hartler, Hans M. S.,	Fi 5	Hellström, Kajsa,	U 41
Hartman, C. Olov,	U 22	Hellström, Mats J.,	UD 5, S 11
Hasselquist, C. G. Lennart,	U 13	Helmers, Dag,	Fi 30 31 37
Hasselquist, Ulla,	U 33	Helmerson, Bo I. H.,	Ju 26, K 2,
Hasslev, Nils-Olov F.,	K 1 15 27		Jo 7 11 22
	33 35 44, U 6	Hemdal, Rolf B.,	Fi 45
Haverling, Sven G. I.,	U 9	Henebäck, Lars H.,	C 3
Hawerman, K. Bertil,	I 4	Henningsson, H. Einar G.,	
Heckscher, Sten,	U 13		Jo 7 16 24, In 28, I 18
Hedberg, A. Axel R.,	H 3	Henningsson, Lars-Åke,	U 32
Hedberg, A. Gösta H.,	U 16	Henricson, Sven-Eric,	Ju 11, U 33
Hedberg, Björn A. A:son,	Fö 1	Henricsson, Bengt H.,	Jo 13
Hedborg, Anna M.,	Ju 42	Henrikson, Claes H.,	Fi 6
Hedborg, Per Erik,	Ju 4, K 29	Henrikson, Lars G.,	S 9
Hedelius, K. Margareta,	K 18	Henrikson, Ulf T. A.,	U 13
Hedengren, Sven-Olof G.,	Jo 7	Henriksson, Barbro K.,	U 13
Hedén, Carl-Göran,	Jo 11	Henriksson, Christer,	U 26
Hedén, Carl-Olof,	Fö 2	Henriksson, Claes,	U 30
Hedgran, Arne G.,	I 7	Henriksson, E. Sture F.,	S 11
Hedin, Bernt L.,	S 16	Henriksson, Gunnar A.,	U 1
Hedin, Carl Eric,	Fö 18, In 1	Henriksson, J. Lars G.,	U 3
Hedkvist, K. G. Charles,	S 16	Henriksson, Rune I.,	Jo 14
Hedlén, Bengt.,	S 9 14	Henrysson, Sten,	U 7 8 38
Hedlin, John W. A.,	S 20	Herlitz, Claes A.,	In 3
Hedlund, A. Rune,	Ju 45	Hermanson, E. Waldemar,	Ju 33
Hedlund, Bengt N. R.,	S 9, C 1	Hermanson, K. Gunnar,	U 50, H 1
Hedman, Bengt,	Fö 11, C 5	Hermansson, Carl-Henrik,	Fi 42,
Hedqvist, Eric H.,	U 5		Jo 11

- Hermansson, Hartwig V., U 8 13
Hermansson, Rune, Ju 27, K 13,
Fi 6 35
Hernelius, J. Allan, Ju 15, Fö 13
Hernlund, Carl Hugo H., Ju 37
Herrlin, Klas G. E., Fi 48
Herrlin, S. G. Sigvard, Ju 21
Hertzman, A. Olov, Ju 42 53
Hesser, S. C. E. Torwald,
Ju 37, U 10
Hessleborn, Olle K-A., Fi 24
Hessler, S. Henrik, Fi 8, U 13
Heuman, Jan G. M., Ju 51 58
Heurgren, Sven C. O., H 8
Heurling, Bo, U 18
Heyman, Ove F., UD 4
Hidemark, Bengt Å. H., I 12
Hildeberg, Lars, U 33 37
Hildebrand, Per K., Jo 5
Hildeland, K. I. Erling, S 24
Hilding, Ingrid, S 4
Hilding, Mats H., U 13
Hilding, Sven-Harry, Fi 22
Hillbo, Arne O., Ju 21, Fi 6
Hillbom, Lars H., Ju 53, Jo 27
Hillerdal, Olle, S 1
Hillerstam, Stig H., K 16
Himmelstrand, Gunnar G. F.,
K 13
Himmelstrand, Ulf J. I., Jo 11
Hinnfors, S. Ivar, U 36, C 9
Hinno, Rein, Fi 12 40
Hjalmarson, Harry H., Jo 11
Hjalmarsson, Jarl, K 40
Hjalmarsson, S. Ingemar, Ju 20
Hjalmarsson, S. Åke, Jo 8, U 45
Hjelm, K. G. Lennart, U 13 40,
Jo 4 11 13 20
Hjelm, Orvar, In 15
Hjelm-Wallén, Lena B., Ju 30, U 16
Hjelmér, Gustav, Ju 21
Hjelmqvist, Bengt, U 15
Hjelmqvist, Ingvar K. R., U 24
Hjelmqvist, Karl Gustaf H., Ju 8
Hjelmskog, Sven, In 10
Hjern, Bengt K. L., K 11
Hjerne, Gunnar, K 42
Hjorth, Jan L. S., U 5
Hjorth, Lars E. A., S 15,
U 6, Jo 16 22, I 1
Hjorth, Nils T., Ju 29, Jo 12
Hjorth, Ragnar, Jo 3
Hodann, Jan O. M., I 5
van der Hoeven, Willem, Fi 15
Holdar, Allan E. S., Fi 33
Holecek, Josef, U 30
Holgersson, Leif H., In 6
Holm, A. O. Per, In 3 21
Holm, Ernst Olaf A., Ju 53
Holm, J. Lennart, U 5 32,
Jo 11 12, In 3, C 5 6
Holm, Tryggve O. A., Jo 11
Holmbeck, Kai A., H 5
Holmberg, Bengt R., U 8
Holmberg, Bo, U 19
Holmberg, Carl, U 8
Holmberg, Erik G., Ju 15,
Fi 44, U 9
Holmberg, Gunnar, U 52
Holmberg, Gunnar E., Fö 16
Holmberg, K. Göran, Jo 8 11
Holmberg, K. Gösta I., U 13
Holmberg, Per H. A., In 24
Holmberg, Sten E., S 9
Holmgren, Anders, Jo 24
Holmgren, E. Ivar, Ju 20
Holmgren, Herman, U 17
Holmgren, Stig E. H., U 13
Holmin, Nils E., I 2
Holming, Klas J. L., Ju 37, In 16
Holmquist, Bengt M., U 5
Holmquist, Bo, K 12
Holmquist, Åke, Fö 12
Holmqvist, A. Mary S., S 9, Fi 40
Holmqvist, Bertil G., Ju 8, K 36
Holmqvist, Åke H., Jo 16
Holmstedt, Yngve D., Ju 47
Holmström, Ingmar, U 46
Holmström, Lars-Gunnar, U 7
Holte, K. Ragnar, U 12
Holtsberg, Christer, Fi 10, U 45
Hornwall, Gert H. D., U 3, Jo 13
Hovhammar, L. Erik E., In 27
Hovstadius, O. Sigvard., U 44
Hubendick, Bengt L., U 5
Hugosson, Kurt I., Ju 27 28
Huldén, K. O. Tomas, Ju 22
Huldt, Jan P., U 6
Hult, Bengt V., Ju 7
Hult, Jan A. H., U 13
Hult, N. E. Jöran, Ju 26
Hultan, Ivan, Fö 14
Hulterström, Sven Å., H 4
Hultén, Karl Gunnar, U 5
Hultin, Monica, U 33
Hultin, Måns K. E., U 3
Hultin, S. Erland V., U 3
Hulting, K. R. Georg, Jo 27
Hultqvist, Bengt K. G., U 19, I 16
Huovinen, Sulo P., In 10
Husén, Torsten, Ju 3
Huss, P. Magnus I., Fi 21
Hybbinette, Anna-Greta, H 12
Hylla, Kristian W. W., U 16
Hyrenius, Hannes, UD 4
Håkansson, E. Runo, Ju 28
Håkansson, Erik F., U 13
Håkansson, Greta, U 30

Håkansson, Hans,	U 19, 1 7 13 16 18	Ingelstam, Lars E.,	Ju 44, U 8 51, Jo 25
Håkansson, Håkan E.,	U 13, In 17 29	Ingemansson, N. Stig P.,	K 22
Håkansson, Jan,	K 34	Inghe, P. Gunnar,	S 9
Håkansson, Sven-Olof H.,	Ju 48	Irwing, Dorothy,	U 30
Hållsten, E. Bertil,	Ju 26	Isacsson, Bert E.,	In 23
Hårdefelt, S. Börje, Fi 10 11, In 17		Isacsson, Dan S.,	U 20
Hägerstrand, S. Torsten E., Ju 44,		Isacsson, Karin,	In 15
In 3, C 6		Isaksson, Britt,	U 8
Hägg, Ingemund,	U 8	Isaksson, David,	I 6
Hägglund, John E.,	C 1	Isberg, Birger O.,	Fi 45
Hägemark, Sten,	U 13	Isling, B. Åke J.,	S 11
Hälinen, Erkki I.,	U 33	Israelsson, K. Ragnar E., In 10 15	
Häll, Karl-Erik,	K 32, I 19	Israelsson, Per J.,	Jo 27
Hällbrink, Yngve,	Fö 7	Israelsson, Ragnar,	U 38
Hänniger, Ulf N. O.,	Jo 11	Ivarsson, Holger I.,	In 2
Hårdin, K. Uno,	In 16	Ivarsson, Sven-Ivar,	K 41, U 21
Härnqvist, Kjell,	U 7 13	Iveroth, C. Axel,	Fi 15
Hävermark, K. Gunnar J:son,		Iversen, Stig G. L.,	Ju 8, U 34
K 28 30 31			
Högberg, C. Johan H.,	Fö 14	J	
Högberg, J. Paul,	U 20	Jackert, Clas S:son,	UD 1
Högberg, K. Gunnar,	In 5	Jacobaeus, Christian,	U 19
Högberg, Lars G.,	Fö 9	Jacobson, Bengt A.,	U 13 53
Högberg, Mats J. G.,	K 1	Jacobson, Måns,	H 2
Högdahl, Lars,	C 10	Jacobsson, A. Torvald,	Fi 2
Höglind, Lars O.,	U 36	Jacobsson, Eva B.,	U 17
Höglund, E. Olov,	U 7, Jo 13	Jacobsson, K. Erling,	U 45, In 30
Höglund, K. Thure,	S 6	Jacobsson, L. Ebbe,	Fi 9
Höglund, Olof A.,	Ju 10 52	Jacobsson, Per,	Ju 2
Högström, Bertha,	U 36	Jaensson, Sverker,	K 24
Högström, Ivar,	Ju 57, In 20, C 9	Jakobsson, Harriet,	U 35
Höijer, Björn,	U 28	Jakobsson, Kent O.,	U 17
Höijer, Gunnar,	Fö 6	Jakobsson, Tage,	Fi 16, Jo 18
Hökerberg, Annika S. O.,	U 13	Jalling, Hans G. T.,	U 3
Hökfelt, Bernt M.,	U 13	Janérus, R. Inge,	I 5 20
Hölne, Karl-Vilhelm,	U 7	Janson, Arne A. V.,	In 19
Hörberg, Nils,	C 10	Janson, Carl-Gunnar,	Ju 32
Hörberg, Olof Hj.,	K 10	Janson, Sven,	U 20
Hörjel, Nils J.,	Fi 2, U 6	Jansson, Bertil G.,	Fö 12
Hörlén, S. Ingemar (Inge),	C 5	Jansson, Björn S.,	U 11
Hörlund, Gördis K.,	S 4 13 19, Fi 42, C 10	Jansson, Eric K.,	Fö 3
Hörnquist, K. Ivan E.,	Fö 18	Jansson, Helmer G.,	In 11
Höök, Erik S. V.,	S 6 15, Fi 15, Jo 11 22, In 3	Jansson, Henrik D. J.,	U 22
Höök, S. Rune,	Fi 7	Jansson, I. A. Gunnar,	U 33
		Jansson, Ingvar,	U 13
		Jansson, Jan Owen,	Fi 4
		Jansson, K. Erik,	Fö 18
		Jansson, N. Ewald,	Jo 9 27
		Jansson, N. Lennart,	Fi 5 17
		Jansson, Olov,	K 45
		Jansson, Paul G.,	K 22, Fi 31
		Jansson, Sture E.,	S 27
		Jansson, Sven I.,	Fi 48
		Jansson, Tore,	U 13
		Janson, Åke G.,	Fi 43
		Jargin, Ingvar,	In 2
I			
Idin, Kurt A. T.,	I 10		
Igelstam, Rutger M.,	Fö 8		
Ihrfelt, Åke N. A.,	Ju 57		
Imre, M. Erdem,	K 19		
Ingelf, Sten,	U 30		
Ingelmark, Bo E.,	U 3 41		
Ingelstam, Erik P. G.,	U 8		

Javette, Bo,	U 13 33	Johansson, S. Olof H.,	Jo 25
Jeansson, Nils Ragnar,	Jo 8	Johansson, Solveig B.,	U 28
Jenning, Wolfgang C. E.,	S 2	Johansson, Stig E.,	Jo 9
Jensen, Birger H. L.,	K 2, Fi 22,	Johansson, Sune K.,	Ju 15
	I 17	Johansson, Sven,	K 42
Jensen, Povl,	K 11	Johansson, Sven G.,	U 52
Jeppsson, O. Gunnar,	Jo 20	Johansson, Sven-Erik H.,	Ju 9,
Jerdenius, K. Elof,	U 5		Fi 31
Jiewertz, Bengt K. O.,	U 32, I 14	Johansson, Sven-Ake S.,	U 33
Johannesson, Erik,	Jo 27	Johansson, Tage N.,	Fi 30
Johannesson, Erik R.,	In 13, C 1	Johansson, Viktor J.,	U 3
Johannesson, Ewald G. V.,	Jo 11	Johnson, Bo,	U 42
Johannesson, Ingvar,	U 33	Johnson, J. Åke,	Fö 6
Johannesson, Jan G.,	In 5	Johnson, Lars G.,	U 6
Johanson, Alf Å.,	U 13	Johnsson, Jan G.,	K 4 36, Fi 2 4
Johanson, Eric W.,	Jo 10	Johnsson, John E.,	K 32
Johansson, Arne G.,	Fi 24	Johnsson, N. Olle,	Ju 2
Johansson, Bengt A. W.,	Fö 13 16,	Johnsson, Roland G.,	U 3
	Jo 22	Johnsson, Sten B.,	In 2
Johansson, Berndt,	U 28	Jonasson, Holger L.,	In 27
Johansson, Bertil C. Å.,	U 3	Jonasson, J. E. Bertil,	In 14
Johansson, Bo E.,	S 21	Jonasson, Sven G. J.,	I 20
Johansson, Caj-Aage,	K 10 15 26	Jonés, Klas G.,	Fi 21
	34	Jonnergård, Gustaf,	Ju 36
Johansson, E. Allan,	Jo 7 11 16 22	Jonson, Lars,	H 2
	23 25	Jonsson, A. Ingemar G.,	K 22
Johansson, E. Gunnel L.,	S 11	Jonsson, Anders E.,	Fi 28
Johansson, Eric G. E.,	Fi 10	Jonsson, Ann,	U 35
Johansson, Erik V.,	K 16	Jonsson, Arvid,	U 36
Johansson, Eva A. M.,	Ju 45	Jonsson, Bo A.,	U 24
Johansson, G. Arne,	Fi 44	Jonsson, Bo E.,	U 13
Johansson, Gun,	U 33	Jonsson, Elver A. D.,	S 5
Johansson, Hans I.,	Fi 35	Jonsson, Folke,	In 14
Johansson, Henning,	U 38	Jonsson, Gustav A.,	Ju 3, S 19
Johansson, Inge K.,	U 28	Jonsson, Inga H. L.,	U 13
Johansson, J. Henry,	Fi 1	Jonsson, J. Gunnar E.,	C 3
Johansson, Jan A.,	Fö 16	Jonsson, K. Erland,	Fi 6
Johansson, K. Alf W.,	U 13	Jonsson, Lars-Eric,	U 33
Johansson, K. Gunnar E.,	Ju 8,	Jonsson, Lars O.,	UD 4
	U 8	Jonsson, Lena B.,	S 4
Johansson, K. Hilding,	Ju 15, U 7,	Jonsson, S.A. Rune,	K 42
	C 10	Jonsson, Stig G. T.,	U 29
Johansson, K. Inge,	U 8 13	Jonsson, Sverker Å.,	U 13
Johansson, Karl-Erik,	Fi 40	Jonzon, Karin E.,	In 11
Johansson, Karl-Erik V.,	C 3	Jonzon, Sven-Gösta B.,	Jo 12
Johansson, Kjell I.,	U 14	Josefson, Stig A.,	Fi 40
Johansson, Kjell V.,	U 17	Josefsson, Göran,	U 30
Johansson, Kjell Å. M.,	Fi 7 17	Josephsson, Leif E.,	Ju 9
Johansson, Knut B. M.,	Fi 15 40,	Juhlin, Rolf,	I 6 21
	I 17	Junback, Carl Gunnar,	Jo 14
Johansson, Lennart,	U 18	Junel, K. Bertil,	U 20
Johansson, N. Filip,	Jo 20	Jungefors, Stig L. S.,	Fi 6
Johansson, Nils J. O.,	U 11	Jungen, Rune,	In 3
Johansson, O. Mauritz,	Fi 39	Jungenfelt, Karl G.,	Jo 3, I 9 18
Johansson, P. Bertil,	S 16	Junger, Tage G.,	Fö 1
Johansson, R. A. Dicken,	Jo 24	Junhall, Sven-Olof,	K 33
Johansson, Ralph I.,	S 4, In 22	Jussil, Sune K.,	In 4 6
Johansson, S. K. Lennart,	K 4 8	Juthagen, Leif B.,	U 3 21
	10 23 27 41	Jägerstedt, J. E. Rune,	Fö 1

Järdler, Sven A.,	S 12, Fi 40, U 24	Karlsson, Ulf G.,	Fö 14 18
Järleby, O. Harry,	Ju 14 20	Karlsson, Urban,	Fi 47
Järnbrink, Hans G.,	S 21, Fi 25 27	Karlström, Hans Åke,	U 13 49
Järnklev, Erik,	Fi 34	Karlström, Vilhelm H.,	Ju 2 46
Järnholm, J. Bertil,	U 20	Kask, Hando,	U 46
Jödahl, Ole E.,	Ju 57, UD 5, Jo 11	Kellberg, Love G.-A.,	Ju 57
Jönsson, Allan,	K 2	Kesselmark, Leif Å.,	Fö 3
Jönsson, Carl-Arne,	K 17	Kierkegaard, C. Peder J.,	U 3
Jönsson, Claes-Göran,	U 33	Kihlbom, J. Magnus,	S 12
Jönsson, E. Gustav,	S 4 6 11 18,	Kihlbom, J. O. Niklas,	Ju 19
	Fi 42	Kihlman, Tor S. D.,	K 22
Jönsson, Elias I.,	Jo 24	Kilander, Kjell,	Jo 3
Jönsson, Eric L.,	K 22	Kim, Lillemor A. B.,	U 13
Jönsson, J. Ove,	Fi 17, In 10 26	Kindahl, P. Jan,	I 7
Jönsson, N. Börje,	In 7 30, C 12	Kindlund, A. Sören,	S 4
Jönsson, O. Per,	U 16	Kinell, Erik A. T.,	Ju 3
Jönsson, Rolf,	Fi 6	Kjellberg, Gunvor,	U 13
Jönsson, Sture,	K 34	Kjellén, Bengt I.,	U 3
Jönsson, Sune O.,	Ju 28	Kjellgren, Ove I.,	Fi 25, In 8
		Kjellin, Björn T. M.,	Ju 30 47
		Kjellstrand, Leif,	S 18
		Kjessel, Bo,	Fi 12
K		Klackenberg, Dag G.,	U 13
Kahlin, Tage H. G.,	In 9, C 12	Klackenberg, S. Lennart,	UD 1
Kaijser, Fritz J.,	C 11	Klangby, Lars-Erik,	Fi 36
Kajland, Anders R.,	K 22	Kleen, E. W. Erland,	UD 3, U 29
Kalderén, Lars G.,	UD 1 2	Kleist, Åke O.,	H 5, I 9
Kalén, Ingemar,	U 41	Kleman, Bengt,	Ju 16
Kalén, Olof H.,	U 47, Fi 14, In 8	Klingberg, Karl-Erik,	U 37
Kallioniemi, Henry,	U 32	af Klintberg, Lennart,	Jo 11
Kangert, Håkan,	Fö 16	af Klintberg, Rolf H. F.,	K 9, I 18
Kappelin, Carl-Erik,	K 19	Knudsen, Finn,	Jo 2 3
Karlberg, Björn A.,	In 22	Knutsson, Karl-Eric,	U 40
Karlén, F. Ingvar G.,	In 21	Knutsson-Hall, Torsten K.,	Fö 4 6
Karlén, Göran H.,	S 23	Knöös, Erik O.,	Fö 15
Karlgren, G. Hjalmar T.,	Ju 9	Koch, Göran E. M.,	Fi 13
Karlsson, Tore E.,	U 13 17	von Koch, Michael,	U 21
Karlsson, Anders,	S 14	Kolare, Gustav C. K.,	K 1
Karlsson, B. E. Gert,	Jo 8	Kolk, Raimond,	Jo 16 19
Karlsson, Bror,	UD 5	Kollind, Hans O.,	Fö 7
Karlsson, Christer,	U 21 32	Konnander, Benkt A. V.,	U 3 35
Karlsson, E. Thore A.,	Fö 4	Korpi, Sture H.,	S 30
Karlsson, Einar J.,	U 13	Kourtzman, Per E.,	Fö 4
Karlsson, Erik L.,	In 18	Kragh, Börje R. V.,	C 6
Karlsson, F. Göran,	Ju 26, S 22,	Krantz, Gösta,	U 33 37
	K 24, Jo 12	Krantz, P. Gunnar,	Ju 38, S 9
Karlsson, Fritz,	U 30	Krantz, Paul Olof,	U 8 13
Karlsson, G. Åke,	U 13	Kristenson, Arne E.,	H 5
Karlsson, Gunnar B. S.,	K 18,	Kristenson, E. Valter,	Fi 40 42
	In 26	Kristensson, A. Yngve S.,	Ju 8 24
Karlsson, H. K. Göran,	In 16	Kristensson, Astrid M.,	Ju 7 45 57
Karlsson, Helge G.,	Jo 5	Kristensson, Bengt A.,	Fi 5
Karlsson, Henry,	S 26	Kristersson, Helge E.,	Jo 27
Karlsson, Jan O.,	S 12	Kristiansson, N. Axel,	Jo 27
Karlsson, Jan-Sture,	U 13	Kritz, Lars-Bruno,	K 7 19
Karlsson, Kurt,	U 35	Kritz, Lars O.,	K 1
Karlsson, Lars Erik,	I 5	Kromnow, E. Åke,	U 9
Karlsson, N. Sune,	Fö 1	Krona, Kurt,	C 4
Karlsson, Nils Allan,	K 27	Kronvall, R. G. Stellan,	Jo 11

Krönmark, Eric A.,	Fi 42, Jo 7	Lannek, Nils G. V.,	Jo 13
Kullenberg, E. Börje,	14	Lanner, B. O. Vilgot,	H 5
Kulling, Ernst R.,	19	Larfeldt, Nils J.,	H 2
Kuylenstierna, H. Carl-Erik,	K 18	Larfors, E. V. Tage,	Ju 17
Kuylenstierna, K. Göran J.,	Jo 20	Larnstedt, A. Ossian G.,	S 19 25,
Kvarnsmyr, Lars F. H.,	Ju 31		In 10
Kåhre, M. Lillemor,	Jo 10, H 9	Larson, Knut-Inge L.,	K 3
Kåräng, Gösta,	U 33	Larson, Leif E.,	U 18
Källberg, K. N. Ingemar,	Ju 21,	Larson, Rune,	Fi 24 44
	In 26	Larsson, A. Lennart,	U 13, In 29
Källenius, Sten I. R.,	In 13 21 22	Larsson, Carl-Johan,	U 13
Källner, Claes-Göran G.,	C 8	Larsson, Erik,	S 9
Källstad, Thorvald E.,	U 17	Larsson, Ewert S.,	U 16
Kärne, Sigvard,	C 4	Larsson, Gunnar,	S 18
Kärnek, Ruth I. C.,	U 7	Larsson, Gunnar K. V.,	Ju 16,
Köhl, Olof F. E.,	U 38, Jo 11		U 16
Köhler, Nils G.,	Ju 9	Larsson, Gösta,	U 8 18
Köhlmark, Bo R.,	K 22 32	Larsson, Hans,	U 8
Körlof, Voldmar,	K 24	Larsson, K. Einar A.,	Ju 11,
Körner, F. Lennart,	H 2		S 13 14 19, Fi 6
Körner, Sten G.,	U 35	Larsson, K. S. Sigvard,	S 4, K 22,
			Jo 7
		Larsson, Karl-Anders,	Fi 40 48
		Larsson, Karl G.,	H 6
		Larsson, Kjell,	Jo 4
		Larsson, L. Birger,	U 13
		Larsson, L. Thorsten,	U 33, Jo 24
		Larsson, Lennart,	U 17
		Larsson, Matts Bergom,	In 29
		Larsson, Mårten J.,	U 11
		Larsson, Nils,	Fö 16
		Larsson, Nils-Olof G.,	K 15
		Larsson, R. Per-Ola,	Ju 12
		Larsson, Roland,	U 18
		Larsson, S. Gunnar M.,	Ju 2
		Larsson, Sixten,	Fi 1, U 29
		Larsson, Stig K.,	Fö 12
		Larsson, Sven A. A.,	C 3
		Larsson, Sven E.,	Fö 6, Fi 22
		Larsson, Sven-Erik,	Ju 27
		Larsson, Torsten A.,	I 14, Fi 35
		Larsson, Ulf O.,	S 4, U 17 55
		Larsson, Ulla S.,	Ju 11 23 32
		Larsson, Y. Allan G.,	I 14 22
		Larsson, Yngve B.,	I 7
		Lassinantti, I. Ragnar,	U 32, In 23
		Laurin, Lars E.,	Jo 11
		Lauritz, L. Yngve,	C 5
		Leander, Lars U. E:son,	U 40
		Leander, Sven,	U 30
		Leche, Johan H.,	Ju 23 32 46
		Ledstedt, K. Gösta I.,	In 2
		Lehman, Erik,	U 13
		Lehmann, F. Margareta,	K 19
		Lekberg, E. E. Olov	K 32
		Lemne, Mats H.,	K 28, In 9,
			I 10 13
		Lemne-Bergman, Marja,	U 40
		Lennerlöf, N. O. Lennart,	I 20
L			
Laag, Ann-Mari,	U 29		
Lager, Carl-Gustav,	K 11		
Lager, Ingemar,	U 32		
Lagerblad, J. Peter,	Fi 23		
Lagerbäck, Björn G. B.,	U 33 37		
Lagercrantz, Bo U.,	U 5		
Lagerkvist, A. Claes G.,	Fi 25		
Lagerkvist, Magnus,	Fö 12		
Lagerlöv, Elisabet,	S 28		
Lagerqvist, Åke,	U 9		
Lagerwall, Hans E.,	K 5		
Lagerwall, S. Y. Torbjörn.	U 8		
Lahnagen, Rolf,	I 20		
Lahrman, A. Ebbe,	Fö 16		
Laine, Christian,	Fö 10		
Lalander, N. Sven O.,	I 2		
Lalin, Per Olof,	Fö 16		
Land, Johan,	Ju 19		
Landahl, E. Tore,	K 14		
Landahl, O. Sixten H.,	Jo 2		
Landberg, Hans W.,	U 51		
Landergren, Nils G. G.,	Fö 13 18		
Landfors, Curt,	U 30		
Landgren, Per C. D.,	Fi 48		
Landin, Palle J.,	In 11, C 12		
Landquist, Eddie L.,	Ju 37		
Landström, Sten-Sture H.,	Ju 11,		
	K 32, U 10 55		
Langborn, Nils E.,	Fi 30		
Langdahl, Henry,	Jo 1		
Langefors, Börje,	I 14		
Lange, N. Gunnar,	Fö 13		
Langenskiöld, Carl G. L.,	Fi 8		
Lannegren, Göran,	U 15		

Leo, Håkan,	U 32	Lindblad, Sven J. H.,	Fi 2 15
Leo, P. Gunnar,	Fi 48, In 21 22	Lindblom, Paul,	Fö 12, S 9 14,
Letzén, Sven-Roland,	U 6		U 11
Leuchovius, Karl G. W.,	Jo 24	Lindborg, Märta,	H 4
Leuf, Nils Börje,	Fi 45	Linde, Bengt A.,	I 5
Levin, Karl-Axel,	Fi 4	Linde, Per Gunnar A.,	Fi 25
Levin, Tage P.,	In 9	Linde, Torsten,	In 12
Lewenhaupt, Gösta K:son,	Jo 18	Linde, Ulf H.,	U 11
Lewén-Eliasson, Anna-Lisa,	H 4 7,	Lindeberg, Bengt,	C 4
	C 10	Lindeberg, E. G. Lennart,	I 14
Lewin, Saul,	U 19, H 2	Lindeberg, Sven H.,	In 16
Lidbom, Carl G.,	Ju 57, UD 5,	Lindegård, Sven,	U 16
	S 12	Lindelius, K. Rolf K.,	Ju 45
Lidén, B. Carl Johan,	Jo 20	Lindell, Bo G.,	Jo 11
Lidén, Gunnar K. O.,	K 22	Lindell, Mats G.,	U 3
Lidén, Lars Y.,	I 9	Linden, Ingall,	U 30
Lidgard, H. Bertil I.,	C 5	Lindén, Hans G.,	Jo 17
Lidin, Karl-Olof,	Ju 27, U 16	Lindén, Lars G.,	U 20
Lidmalm, Tord N. G.,	I 14	Lindén, Sven,	Fö 3
Liedberg, Anders J. B.,	Fö 17	Lindén, Yngve T.,	Fi 12, In 2
Ligner, Anders V.,	K 5	Lindencrona, Alvar,	Fi 8
Liljebjörn, C. Gunnar,	Jo 23	Lindencrona, Gustaf,	Ju 4, K 3 29
Liljeborg, Detlow,	Jo 26	Lindencrona, Tomas,	In 6
Liljedahl, Svante B.,	K 25	Linder, N. Helge H.,	K 3, Fi 5
Liljefors, B. Anders,	In 21	Linder, Sven G.,	UD 3
Liljeqvist, Rolf A.,	Ju 4 51 58,	Linderoth, Karl Axel,	U 13
	K 29	Lindfors, Kurt O. I.,	H 4
Lind, C. Ingemar B.,	U 13	Lindfors, Leif V.,	U 3
Lind, Gösta A.,	Ju 34	Lindgren, Alf T.,	Ju 16
Lind, Johan A. L.,	Ju 30, Fi 20	Lindgren, B. Jonas,	Fö 16
Lind, Per E.,	U 29	Lindgren, Bo,	Jo 19
Lind af Hageby, Gösta,	K 32	Lindgren, Carl-Ivar,	Fö 18
Lindhahl, Carl Erik T.,	Ju 19 24	Lindgren, Claes B. L.,	I 18
Lindhahl, Carl-Fredrik H.,	Fö 1 17	Lindgren, Göran,	U 18 50
Lindhahl, Essen H. G.,	U 24, In 1	Lindgren, Göte,	U 33
Lindhahl, K. Olof R.,	Fi 7 11	Lindgren, I. Lennart,	Jo 8 24
Lindhahl, Lars,	U 37	Lindgren, Kurt,	U 30
Lindhahl, N. Göran,	In 13	Lindgren, S. Åke,	S 6 15
Lindhahl, Sven-Åke,	U 41	Lindgren, Stig,	K 19
Lindhahl, Ulf V. A:son,	Fö 7	Lindgren, Stig T.,	U 19
Lindhahl-Kiessling, Kerstin M.,	U 13 51	Lindgren, Ulf,	U 37
	U 24	Lindgren-Fridell, A. Marita G.,	U 11
Lindal, Kurt G.,	U 13	Lindh, Tore B. E.,	S 6
Lindbeck, C. Assar E.,	U 13	Lindh, Åke H.,	Fi 48
Lindberg, Bert H.,	Ju 54	Lindhagen, C. Gösta,	K 4
Lindberg, Carl-Otto A.,	C 1	Lindhagen, Sigvard I.,	I 6
Lindberg, E. Rupert,	Jo 9	Lindhoff, B. Håkan,	U 6
Lindberg, Erik G.,	Ju 2	Lindholm, E. Harald,	H 7
Lindberg, Joel,	U 13	Lindholm, Kerstin,	U 13
Lindberg, Leif,	U 8	Lindholm, P. Sigurd,	Fi 6
Lindberg, Lennart,	I 14	Lindkvist, Gunnar,	U 33
Lindberg, Marta S.,	Jo 27	Lindmark, A. Lars G.,	Fi 23
Lindberg, R. Greger,	Fö 15	Lindmark, Lars E.,	I 13
Lindberg, S. Ingemar,	S 4	Lindow, M.-W. Styrbjörn R.,	Fö 13
Lindberg, S. Lennart,	Fi 35		I 4
Lindberg, Sven J.,	K 1, In 25	Lindquist, Armin H.,	I 4
Lindberger, Lars,	Jo 27, I 1	Lindquist, B. Rune L.,	U 3 30 41,
Lindblad, Rune,	U 30		Jo 4 13

Lindquist, C. Bertil J.,	U 8	Lorichs, Ludvig,	Ju 26, C 3
Lindquist, Sture B. L.,	I 10	Lothigius, Carl-Wilhelm,	K 44,
Lindquist, Ulf W. E.,	C 8		Jo 12, In 14
Lindqvist, E. Lena B.,	Fö 12	Ludvigsson, Ingrid M.,	Jo 12
Lindqvist, F. Ingvar,	U 13	Lugn, P. E. Robert,	Fö 3 6 18
Lindqvist, N. Inge A.,	Ju 9 35	Lukkari, Bror,	U 8 55
Lindqvist, Olle O. G.,	Ju 16	Lundahl, Ingrid L.,	In 6
Lindqvist, S. Olof K.,	K 13	Lundahl, R. Rune G.,	Ju 20
Lindqvist, Sven O.,	U 6	Lundberg, Arne,	U 33
Lindroth, Annica M.,	U 14 17	Lundberg, Bengt T.,	Fi 35
Lindroth, Kurt J. H.,	Ju 8	Lundberg, Bo C. O.,	Jo 11
Lindskog, Carl P. F.,	Jo 6	Lundberg, C. Åke,	In 29, C 3
Lindskog, J. Lennart,	Jo 2 12	Lundberg, Gunnar E. B.,	In 8
Lindskog, Nils-Petter,	U 6	Lundberg, Hans E. V.,	Jo 24
Lindstam, Leif E.,	Fi 37 42, U 6	Lundberg, K. F. Valdemar,	In 17
Lindstedt, Anders,	K 2 9, Fi 3	Lundberg, K. Max,	U 13
Lindstedt, Arne V.,	Fö 7	Lundberg, Lars-Olof,	S 21
Lindstedt, Hans G.,	Ju 19	Lundberg, N. Ragnar W.,	Fö 5 8
Lindstrand, E. Lennart,	Ju 8	Lundberg, P. J. Thorsten,	U 20
Lindström, Alice M. F.,	U 13	Lundberg, Sten G. J.,	C 4
Lindström, B. E. Gunnar,	Fö 9,	Lundblad, Björn O.,	Jo 6 19
	I 14	Lundblad, Grethe,	S 4, Fi 39
Lindström, Berndt E.,	S 23	Lundbäck, B. Holger,	I 6
Lindström, Gunnar, S 18, In	17 25	Lundeberg, Christer N. S.,	U 13
Lindström, Hans-Gunnar,	Ju 28	Lundell, Arne N. G.,	Fö 16
Lindström, Harry I.,	Fi 32	Lundell, Lars-Erik V.,	I 9
Lindström, Ingvar A.,	Jo 27	Lundell, Sture V.,	Fi 31
Lindström, Jöns A.,	S 18	Lundevall, Owe N. A.,	In 6
Lindström, K. E. Ingemar,	K 24	Lundgren, Carl-Ulrik,	Fö 1
Lindström, S. Olle,	In 22	Lundgren, Georg E. H.,	Fi 35,
Lindvall, K. Erik,	In 11		U 3 13
Lindvall, S. Thomas I.,	S 17	Lundgren, Lennart,	Ju 42
Lindwall, Lars E.,	Fi 39	Lundgren, Nils,	I 1
Linell, Stig J. Y.,	Jo 19	Lundgren, Rolf A.,	U 8
Ling, Jan H.,	U 30	Lundgren, Stig H. E.,	Ju 12 15,
Linghag, Nils,	K 40		U 8
Linn, Björn G.,	U 5	Lundh, Brita G.,	U 49
Lirén, Gösta,	U 33	Lundh, Jan-Henrik,	U 8
Littorin, Anne-Britt M.,	U 20	Lundh, K. Gunnar,	Fi 17
Littorin, Rolf,	Ju 29	Lundholm, Bengt G.,	Jo 11
Litzén, Anders G.,	Ju 16 33	Lundin, Bengt G.,	In 12
Litzner, K. Ragnar,	S 1	Lundin, Birger E. Vison,	U 3
Ljung, C. H. T. Johan	I 9	Lundin, Christer K. O.,	K 15 41
Ljung, Lars U.,	In 3 9	Lundin, N. Tore H.,	S 21
Ljungar, Jan A. B.,	Ju 17, In 17 25	Lundmark, Nils A. J.,	I 2 18
Ljungberg, Blenda M.,	Ju 2 13,	Lundquist, Nils Henrik,	Fö 9
	S 11, U 42	Lundquist, Olof F.,	U 14
Ljungberg, Göran L. D.,	Ju 16	Lundquist, Ulla-Britt,	Fi 36
Ljungberg, Åke C. W.,	H 6	Lundqvist, Bo Christer,	U 32
Ljungberger, A. Torsten,	K 9	Lundqvist, Nils,	I 22
Ljungdahl, Olle,	U 12	Lundqvist, Roland,	Fö 16
Ljunggren, Lars R.,	Fö 7	Lundqvist, Åke G.,	U 13
Ljunggren, Sven E.,	I 4	Lundstedt, Barbro E.,	S 20
Ljungholm, Anders,	U 32	Lundström, Hans O.,	UD 2
Ljungholm, S. Elof,	S 8	Lundström, Herbert,	Jo 13
Ljungqvist, J. Lennart,	K 34	Lundström, Karin E.,	S 5
Ljungström, Claes G.,	K 6 22	Lundström, N. Birger,	Ju 15
Lloyd, Bengt E.,	H 4	Lundström, N. Olof (Olle),	Ju 57
Loheman, Arne,	Fi 8	Lundström, Stig H. V.,	In 10

Lundström, Sven A.,	Jo 11	Malmfors, S. E. Torbjörn,	S 28
Lundvall, Leif K. G.,	Ju 53, H 9	Malmgren, Kurt K-G.,	Ju 28,
Lunning, Lars G. H.,	U 16, In 17		Fi 26 29 36
Lustig, Gunnar,	U 3	Malmgren, Nils,	U 32
Luukkonen, Veija,	U 18	Malmgren, S. Sture L.,	U 20
Lübeck, S. A. Lennart,	1 14	Malmquist, Sten G.,	Ju 3
Lyberg, Bengt,	1 18	Malmqvist, Lars,	Jo 1
Lyckeberg, Nils,	Fö 6	Malmqvist, Stig G.,	S 11
Lyth, K. Erik,	Fö 2 18	Malmsköld, A. J. Bertil,	S 18
Lännergren, E. Bengt,	Ju 16, In 1	Malmström, Bengt G. V.,	
Löfberg, Karl Axel,	Ju 58		Ju 7 14 17
Löfdahl, Göran,	Ju 37, U 15	Malmström, C. Gösta,	Ju 42
Löfgren, Torsten,	1 11 19	Malmström, Sten,	U 42
Löfqvist, Bo,	U 40	Malmås, Bengt H.,	Jo 7
Löfqvist, Gert,	U 33	Mangård, Nils,	S 9, K 2
Löfqvist, Ivar,	U 1	Manhem, B. T. Seth,	Fi 33
Löfqvist, Thyra C.,	Jo 1	Mannegard, Eli,	In 12
Löfstad, Einar O. F.,	Fö 8	Mannerfelt, Nils O. G.,	Ju 31 38
Löfström, C. M. Gunnar,	Fi 43	Marcus, Lars Edvard Placi,	U 48
Löfström, U. Inge,	U 22	Marcus, Stig,	Fö 9
Lönnbom, Bengt A. V.,	Fö 16	Marcusson, Sten G.,	U 26, In 16
Lönngren, D. Rune,	S 18, Jo 7 11,	Marén, Lars Å.,	U 4
	1 6	Maritz, Arvo A.,	S 26
Lönnqvist, Eva M.,	Fö 15	Mark, K. Ebbe,	C 3
Lönnqvist, Olov,	K 21, U 19	Markesjö, A. Gunnar,	U 8
Lönnqvist, Ulf R.,	Jo 8 11 12 22	Markén, Karl-Erik,	U 3
Lövegren, Marianne,	Ju 3	Marklund, O. Sixten A.,	U 8
Löwbeer, Hans,	S 12, U 3 13,	Marknäs, N. Sigurd V.,	Ju 2
	Jo 11	Marnell, K. Gunnar,	Ju 2
Löwbeer, Torsten,	U 50	Marnfeldt, Lars A. H.,	H 6
		Martenius, Åke B. A.,	H 1 6
		Martinson, Björn M.,	U 30
		Martinsson, Bo N. O.,	Ju 2 11 13
			23 32 46, S 12
M		Masreliez, Nils G.,	S 18
Madsen, Magnus E.,	K 21	Matsson, Sven-Arne,	C 6
Magnander, Ebbe E. A.,	Ju 21 48,	Matthiessen, Lars,	Fi 23
	K 21	Mattson, Ingemar,	U 33
Magneberg, Stig E.,	Fö 3 18	Mattson, Lisa,	Ju 13 30 36
Magnusson, A. Tage,	Fi 30 39	Mattson, N. Morgan,	Fi 24
Magnusson, Erik O. B.,	S 5	Mattsson, B. G. Stig,	U 14
Magnusson, Erik Å.,	H 7	Mattsson, Bengt-Olof T.,	S 5 12
Magnusson, Gunnar K. O.,	U 16		24 29
Magnusson, Ingela A.,	U 7	Mattsson, Ingvar E.,	Jo 8
Magnusson, John,	K 44	Mattsson, Jan-Olof,	K 34
Magnusson, K. G. (Karl-Gustav),		Mattsson, Kjell A.,	Ju 57, In 28
	Fö 12	Mattsson, Lennart,	U 53
Magnusson, Leif,	U 21	Mattsson, Marly,	U 33
Magnusson, Leif R.,	K 4, U 13	Mattsson, S. M. Lennart,	In 10
Magnusson, Lennart C. O.,	Fö 15	Mattsson, Sten F. I.,	Ju 3
Magnusson, N. Åke,	Ju 11	Medin, Knut H.,	Jo 7
Magnusson, Nils B.,	Jo 6	Mehr, Hjalmar L.,	Ju 41, Fi 15
Magnusson, S. E. Gunnar,	Fö 7	Mehr, Katrin G.,	Jo 15
Magnusson, Stig,	U 30	Meidner, Rudolf A.,	Fi 42, In 11
Majberg, Karl G. V.,	C 3	Mejegård, O. Sigvard W.,	Jo 7
Malm, B. Svante,	S 16	Melander, Göran E.,	In 1
Malm, Stig N. Å.,	U 13	Melin, Cai T. O.,	Jo 11
Malmberg, C. Lars E.,	Fi 33	Mellberg, Kjell,	I 14
Malmberg, Eric G.,	I 17	Mellbin, B. Lennart,	Fi 37
Malmberg, Åke,	In 13		

Mellqvist, Sven A.,	Fö 14, K 1 44	Möller, Lennart,	K 22
Meurling, Karl,	U 4	Möller, Yngve A.,	Ju 36, In 10
Meyerson, Anita E.,	Ju 45	Mörth, K. Gunnar,	U 20 30
Meyerson, K. Åke W.,	U 5 11		
Michanek, Ernst N.,	UD 1 4,		
	U 40, Jo 11		
Mildner, Erwin A.,	Fi 12,	N	
	In 2, I 12	Narfström, A. J. Petter,	Ju 17,
Millgård, E. Olof (Olle),	C 5		UD 1
Milstam, K. Östen,	K 4, Fi 4	Nasenius, B. Jan V.,	Ju 38, S 9 30
Moberg, C. E. Ragnar,	Jo 1	Nauckhoff, Per,	U 8
Moberg, Erik E:son,	I 4	Neergaard, Erik A.,	K 3, C 1
Moberg, Harald A:son,	Jo 20	Nelander, Eric M.,	Ju 7
Modig, Karl-Erik V ,	I 5	Nelander, Olle M. V.,	S 6 14,
Modig, Stig,	In 14 20		K 34 44
Modigh, Pontus,	Fi 9 43	Nelson, Alvar F. A.,	S 9
Mogård, Britt E. T.,	U 33	Nemes, Endre,	U 11
Molde, Bertil,	U 12	Nettelbrandt, A. Cecilia,	Fi 30 42
Molin, Folke P. O.,	H 6	Nettelbrandt, Alfred,	I 19
Molin, N. Rune,	Fi 30	Netzén, K. Gösta,	K 10, C 5
Moll, Olof,	U 3 13 32	Neumüller, Jan F. C.,	Ju 17
Mollstedt, S. R. Bo,	U 47	Neymark, Marit H. E.,	H 9
Mongård, Erik E.,	In 2	Nihlfors, Folke U.,	Fö 4 15
Monie, G. Yngve,	Ju 20	Niklasson, Ö. O. Harald,	In 5
Montan, Karl J. A.,	S 16	Nilsonne, Ulf T.,	Ju 19
Montelius, Jan-Christian O. A.,		Nilsson, Albert E. J.,	U 13
	Fi 10	Nilsson, Alf G.,	Fi 28 40 42
Montgomery, J. Henry A.,	Ju 21	Nilsson, Anna-Lisa,	U 33
	43 48 54	Nilsson, Axel,	U 30
Morales, H. Christofer,	K 10	Nilsson, B. Ingemar,	Jo 24
Morath, B. Axel,	Ju 24	Nilsson, B. R. Edvard,	In 17
Moreau, Jan-Erik,	Jo 22, I 9	Nilsson, Bengt G.,	Ju 51
Moritz, Ulrich E.,	U 13	Nilsson, Bernt I.,	K 22
Morling, Bertil J. A.,	Fö 10	Nilsson, E. Bertil V.,	Fi 47
Mossberg, Elin K. E.,	S 11	Nilsson, E. Birger,	In 27
Mossberger, Eric G. V.,	Jo 20	Nilsson, E. Hjalmar,	I 21
Muld, Andres,	Fö 16	Nilsson, E. Sören,	Fö 16
Munck, Johan,	K 14	Nilsson, E. Tore R.,	I 7
Mundebo, K. A. Ingemar,	S 4 22	Nilsson, Edgar O. M.,	S 25
Mühlenbock, Kjell I. O.,	Jo 10	Nilsson, Folke N.,	Jo 9
Müller, Jytte M.,	U 20	Nilsson, G. Ingemar,	U 20
Myhlback, J. Lennart,	Fi 40, C 9	Nilsson, Gunnar E.,	I 8
Myrdal, Alva,	Ju 44, UD 5, U 16	Nilsson, Göte,	S 19
Myrdal, Gunnar K.,	Jo 11	Nilsson, Herbert,	U 42 43
Myrenberg, Bo K. M.,	U 11	Nilsson, I. Pål-Nils,	U 11
Myrenberg, Lars E. T.,	U 11	Nilsson, J. Christian N.,	I 10
Myresten, Sven-Olof,	Jo 17, In 14	Nilsson, Jan,	U 8
Myrén, K. G. Lennart,	H 4	Nilsson, Jan H.,	K 10
Myrlöv, Åke E.,	In 21	Nilsson, Jan-Ivan N.,	In 1, C 5
Myrsten, J. Lennart,	Ju 22,	Nilsson, Jöns O.,	Jo 1
	Fi 5 29, U 19, I 4	Nilsson, K. Börje,	S 5, U 14,
Månsson, E. O. Sigvard,	Fö 6		H 10, In 15,
Mårtensson, Jan P. G.,	Jo 11	Nilsson, K. F. Lennart,	Ju 42
Mårtensson, Alvar G. G.,	U 33	Nilsson, K. Valter,	K 35, Fi 4
Mårtensson, Skotte,	U 3	Nilsson, Kaj J.,	U 34
Mårtén, Hans W.,	In 14	Nilsson, Karl-Erik,	S 22, C 12
Möhlenbrock, Sigurd,	U 41	Nilsson, Karl-Johan,	Fi 33
Möller, Arne P.,	S 17	Nilsson, Lars E.,	K 22
von Möller, C. G. Peter,	Ju 26 Jo 26	Nilsson, Lars G.,	U 53

Nilsson, Lars-Göran,	U 13	Nordlund, E. Anders,	Jo 8
Nilsson, Matts,	U 13	Nordlund, Stig F.,	C 11
Nilsson, N. Axel,	U 31, 34	Nordmark, Dag,	U 18
Nilsson, N. Olov,	Fö 7	Nordquist, Gunilla E.,	U 20
Nilsson, N. Per-Erik,	Ju 12	Nordstrandh, Ove H.,	U 13
Nilsson, N. Yngve,	Ju 12, Fi 20 31	Nordström, Clas G.,	K 29
Nilsson, Nils-Erik,	Fi 33	Nordström, Gert Z.,	U 20
Nilsson, Nils Gunnar,	U 22	Nordström, L. Gösta,	S 25
Nilsson, Olle,	U 30	Nordström, Lars,	U 32
Nilsson, Olof,	Jo 22	Nordström, Lars E.,	K 27, In 3
Nilsson, Per Olof V.,	Fö 16	Nordström, Lars-Erik,	K 10 26
Nilsson, S. Clarence,	U 44	Nordström, Olle,	K 17
Nilsson, S. Ingvar,	S 10	Nordström, Sven-Bertil,	K 10
Nilsson, Staffan,	U 14	Noreen, Sven E.,	U 5
Nilsson, Stig Å.,	Fö 16	Norell, Thomas,	U 3
Nilsson, Sven,	U 53	Norén, S. Gunnar	Fö 7
Nilsson, Sven R.,	S 17	Norlin, Sven,	U 18
Nilsson, Thaly,	U 41	Norling, Barbro M.,	U 20
Nilsson, Thora I. L.,	U 13	Norling, S. Åke,	K 32
Nilsson, Tom E.,	Fi 6	Norman, L. Åke,	K 25 26 39
Nilsson, Torsten,	U 12	Norman, N. Eric,	K 11
Nilsson, Ulf A.,	U 3	Norman, Roland,	In 14, H 4
Nilsson, Vilhelm,	S 8	Normark, Georg R.,	In 17
Nilsson, Åke,	In 17 25	Normark, Hagar,	K 44
Nilstein, Arne H.,	Fi 15 42	Norrbom, N. Claes-Eric,	K 1 27,
Nisser, Carl Wilhelm B. G.,	Ju 36		Jo 3, In 14
Nisser, Per Olof,	U 22	Norrby, J. Sören,	Jo 22
Norberg, Dag L.,	U 3	Norrby, Johannes T.,	I 14
Norén, S. Gunnar,	Fö 7	Norrby, Karl-Eric,	H 10
Norberg, Erik,	In 6	Norrgren, Ulf,	Jo 1
Nordbeck, Lennart V.,	Fö 11	Norrman, Lars-Olof,	U 1
Nordbeck, S. E. Gunnar,	Fö 6 13	Norrmo, Sten E.,	Fö 4
	16	Norrsell, H. Göran,	Ju 39
Nordberg, S. Ivar,	H 10, In 22 27	Nyberg, J. Olaus,	Ju 7 12, Fi 6
	28	Nyberg, Lars,	I 8
Nordblom, Bengt S. J.,	Jo 13	Nyberg, Stig K.,	Fö 15
Nordell, Jan Olof Ch.,	K 24	Nybom, P. Arne A.,	U 13
Nordenberg, Torsten K. W.,	U 3	Nycop, Carl-Adam,	Jo 11
Nordenhäll, Bruno,	S 6	Nygren, Alf L.,	U 23
Nordenskiöld, E. Otto E.,	Jo 11	Nygren, G. Ingemar,	S 6 7
Nordensköld, Mats,	U 37	Nygren, Jan B.,	U 3
Nordenson, Jonas W.,	H 3	Nygård, Bengt A. V.,	Jo 20
Nordenson, Ulf K.,	Ju 22 57, UD 5	Nyhlén, Lars-Olof,	U 37
Nordén, Bengt,	U 7	Nylander, Lars,	U 16
Nordén, Joar,	Ju 58	Nylander, Sven H.,	Jo 15
Nordén, N. Åke H.,	C 9	Nyqvist, N. Tore.,	Ju 48, C 4
Nordgren, Kurt H.,	In 25	Nyreröd, K. Svein G.,	Fi 1
Nordgren, S. Lennart,	Fö 7	Nyrén, A. Per-Elof,	Fi 11
Nordh, N. H. Inge,	Fö 7	Nyrén, Bengt,	Fi 5
Nordin, Anna-Greta,	U 20	Nystedt, Stig H.,	Fö 3 18
Nordin, Erik,	C 13	Nyström, Bror-Oskar,	Fö 4
Nordin, Inga,	U 33, S 11	Nyström, Holger R. B.,	Fi 5,
Nordin, Sven Eric,	U 36		Jo 1
Nordlander, Carl-Oscar,	K 11	Näsholm, Birger,	Fi 13 19 24
Nordlander, Jan A.,	U 45	Näslund, Nils-Erik,	U 52
Nordlander, N. Arne,	U 3	Näslund, Stig,	U 33
Nordlander, Nils-Brage W.,	S 1 6	Näswall, Björn K.,	U 13
Nordling, Carl-Einar,	Ju 41	Näverfelt, Arne S.,	In 28
Nordling, O. V. Tore,	Fö 9	Nöteberg, Rolf M.,	U 13 26

Persson, E. Yngve,	S 22, Jo 3	Poppius, Hans D.,	S 14, U 13 32
Persson, Einar,	U 30	Poppius, Ulla,	U 8
Persson, Ernst G.,	Jo 3	Porne, G. Åke,	U 44
Persson, Fritz,	K 24	Prawitz, Jan,	UD 5
Persson, G. Bertil,	Fi 26	Pålsson, E. Roland,	Fö 10
Persson, Gert I. E.,	Ju 21, U 16		
Persson, Gustav B.,	S 22		
Persson, Göran A.,	Jo 11		
Persson, Harry,	U 18	Q	
Persson, Henry A.,	U 8 20 28	Quennerstedt, K. Ella-Brita,	U 20
Persson, J. Lennart,	Ju 55, Jo 21	Qvarnström, Björn O.,	Fi 24
Persson, Lars H.,	H 4	Qvist, Lars S. E.,	Ju 42
Persson, N. Arne,	K 1		
Persson, Per-Ebbe R.,	U 28		
Persson, Per Gustav,	Ju 9		
Persson, Ragnar,	Fö 16	R	
Persson, S. Anders V.,	K 10	Ragnemalm, Hans O.,	U 13
Persson, Sigurd F.,	U 11	Ragnå, Nils E. A.,	Fi 11
Persson, Staffan,	Fi 25, I 14	Rahm, A. Håkan B.,	S 2 23
Persson, Sven G. F.,	Jo 2 9 17 27	Rainer, A. Ove,	Ju 32 46
Persson, Sven O.,	Jo 18	Ramström, Dick O.,	U 32, I 8
Persson, Östen,	U 36	Rangne, Bo,	Fö 16
Perstedt, Ulf E.,	U 48	Rangnitt, F. Harald O.,	Ju 16
Peterson, H. A. William	I 20	Ranhem, Lars H.,	K 1
Peterson, Lars E.,	K 15	Rapaport, Edmund,	Ju 27 28
Peterson, Thage E. G.,	S 6, In 12	Rask, Karl A.,	Jo 27
Petersson, Bo E.,	In 3	Rasmusson, Rasmus G.,	U 40
Petersson, Carl-Gustaf,	Ju 39	Raud, Jaan,	K 13
Petersson, G. Å. Bertil,	In 13	Redvall, Knut L.,	I 14
Petersson, Gunnar A. B.,	In 15	Regen, J. Gunnar,	UD 3 4
Petersson, Lars Allan,	Jo 6	Regnéll, Carl Göran,	S 22, Fi 23
Petersson, Olof H. E.,	S 6, Fi 22,	Regolo, Margit,	U 8
	In 11 14	Rehnberg, K. Bertil,	S 6, U 13,
Petrén, G. Otto E.,	Ju 25, K 9		In 4 16 29
Petri, Carl Axel H.,	Ju 19, S 22	Reinans, Sven A.,	In 10
Petri, Gunnar,	U 19 45	Rembe, Rolf D.,	Ju 37
Petri, Ingemar,	U 8	Remens, Eva F.,	Jo 11
Petrini, K. H. (Hasse),	C 2	Renberg, Holger V.,	Fö 4
Pettersson, A. Georg,	Ju 15	Renborg, Ulf B:son,	Jo 9
Pettersson, Björn G.,	In 7 29	René, Sven,	U 36
Pettersson, Eric B.,	I 5 8	Rengby, Sven F. N.,	Ju 18
Pettersson, Harald A. I.,	I 18	Rengholt, Ulf N.,	S 17, I 12
Pettersson, Karl,	K 24	Renius, Erling,	U 32
Pettersson, Karl-Henrik,	UD 2,	Renlund, R. Gösta,	Fi 1
	I 14	Resare, Alf C. R.,	Fö 1
Pettersson, M. V. Rune,	Fö 16	Resare, Bengt C. M.,	Fi 2, U 23,
Pettersson, N. Allan I.,	Fi 47		Jo 18, I 8
Pettersson, N. Lennart,	Ju 28,	Resele-Tidén, C. O. Åke,	Fi 5
	I 1 14	Reuterswärd, Anders P.E.,	In 29
Pettersson, N. Ove,	U 32	Reuterswärd, Erik A. P.,	Fi 20
Pettersson, S. Arne,	Fi 38, Jo 8	Rexed, Bror A.,	Ju 11, UD 4,
Pettersson, Sten-Åke E.,	U 48		S 6 12 14, Jo 11
Peyron, Ulf C. C.,	Fi 34	Rey, Lars H.,	U 19, I 16
Philipson, Lars H. G.,	U 3 21	Rheborg, Rolf S.,	Fö 18
Pineus, Kaj L. A.,	Ju 4	Ribbing, E. Manfred,	U 40
von Platen, H. Fredrik Ph.,	In 13	Riben, Staffan J. O.,	U 13
Plenander, Helena,	U 41	Riberdahl, Curt S.,	C 11
Plevin, Eddie,	Jo 2	Ribrant, Gunnar C. H.,	Jo 11, H 3,
Polstam, K. Åke S.,	Ju 27		I 1

Sandell, Bo V.,	Fi 21 41	Settergren, Erik H.,	Ju 8
Sandestedt, Birger,	U 5	Settergren-Carlsson, Gitte,	Ju 3
Sandgren, C. Lennart,	S 6 14,	Severin, Erik J.,	K 3 16 20
	U 13 49	Sidenbladh, Karl J.E.,	Ju 5
Sandin, Kenneth,	U 46	Sidenvall, J. Gunnar,	K 8
Sandin, Lisbeth,	U 13	Sigvardsson, Bejron K. G.,	I 14
Sandler, Olof E.,	Jo 19	Sigurdson, Gertrud C.,	Ju 42,
Sandlund, Maj-Britt L.,	In 22		S 11, In 6
Sandquist-Örnberg,		Sigurdson, Sven G. S.,	In 19
Berit M.-L.,	U 26	Silenstam, Erik,	U 33
Sandqvist, B. Eje G.,	Jo 7	Silenstam, N. Per A.,	U 13, In 5
Sandström, Carl-Eric D.,	S 24	Silén, Per Olof,	S 1
Sandström, Carl Olof,	Fi 31	Silén, Ulla-Britta,	U 38
Sandström, Per T. M.,	Ju 13 36	Siljeström, Sten G. L.,	Ju 9
Sanell, Åke P.,	U 28	Sillén, Bo S. A.,	I 8
Sangberg, Bengt E.,	K 2	Sillerström, N. Erik,	Jo 2
Sanmark, P. Arvid L.,	U 19, I 16	Simon, Dorothee,	U 37
Sanner, Lars-Erik,	Jo 13	Simonsson, Peter M. O.,	Jo 15
Sarman, Arthur H.,	U 6	Simonsson, Tord L. W.,	U 12
von Schantz, K. Philip G.,	U 11	Siven, Claes-Henric,	In 3
Schedvin, Sven-Olof,	U 8	Siöalth, G. Birger,	Jo 9 10
Schein, Harry,	U 18	Sjöbeck, J. Christian,	In 7
Schele, Märta,	U 30	Sjöberg, Bengt O. H.,	Fö 4 16
Schelin, Bengt A. E.,	Jo 15	Sjöberg, E. Arne,	K 1
Schelin, C.-J. Åke,	S 17	Sjöberg, K. Fredrik V.,	Fö 7
Scheutz, Claes-Herman,	K 2	Sjöberg, M. Ingrid K.,	U 14
Schillander-Lundgren,		Sjöberg, N. Björn V.,	S 21
E. Barbro E.,	Ju 46	Sjöberg, Svante,	Fö 10
Schiöld, K. Gösta A.,	Ju 2	Sjöberg, Tage B.,	S 19 13
Schmiterlöv, Carl G.,	U 26,	Sjöblom, Claes S.,	Fi 22
	Jo 4 13	Sjöblom, S. Åke,	I 18
Schotte, J. Lennart H.,	I 6	Sjödahl, Lars I.,	U 13
Schultz, Göran O. H.,	I 7	Sjögren, Britt	U 53
Schultz, J. Allan S.,	Fi 16	Sjögren, G. Inge G.,	K 19
Schwarz, Brita E.,	Fö 11 16	Sjögren, Henrik A. S.,	U 50
Schyl-Bjorman, Gertrud S.,	S 11,	Sjögren, Kerstin,	U 33
	U 8	Sjögren, Lars,	U 18
Schärman, S. Olof,	Fi 13	Sjögren, M. Örjan G.,	Ju 11
Schönmeyr, C. Richard A.,	Fi 39	Sjögren, Per Olof,	U 30
Sedin, Kjell,	U 13	Sjöholm, Sten G.,	Ju 46
Seger, S. Walter,	K 45, I 2	Sjöholm, Sten I. E.,	I 10
Segerstedt, Torgny,	S 14,	Sjökvist, Gustaf,	U 30
	U 51, Jo 13	Sjökvist, Stig A. R.,	K 1
Segerstedt Wiberg, Ingrid,	Jo 11,	Sjölander, J. Bertil,	Ju 26
	In 1	Sjölin, Stig,	S 2
Sehlstedt, Ossian A.,	C 13	Sjölund, P. Torsten,	U 13
Selin, Nils-Arne,	Fö 15	Sjönander, Bo Jonas,	UD 1, K 15,
Selin, Sven,	Ju 2		Fi 23, In 4
Selinder, Inge,	U 33	Sjönell, L. Marianne,	Fi 17
Sellergren, Lars,	U 30	Sjönell, P. Bengt G.,	I 8
Sellgren, Rolf O. M.,	K 1 44	Sjöqvist, Eric G.,	U 17
Sellvall, L. Göran,	S 16 24 29,	Sjöqvist, Gunnar A. H.,	U 30
	U 35	Sjöstedt, K. Lennart T.,	K 18
Sem-Sandberg, Sverre G.,	I 14	Sjöstedt, Karl-Gösta,	U 33
Senning, Claes O.,	Jo 10	Sjöstrand, Arne F. A.,	Fö 1
Serdén, Hugo,	U 37	Sjöstrand, O. Torgny,	S 10, U 2
Sernklef, Harry T. W.,	Fö 12	Sjöstrand, Per,	U 17
Setterberg, Anders,	U 37	Sjöström, Lars-Erik,	Ju 13
Setterberg, Gustaf G.,	Fi 43	Sjöström, N. Gunnar,	U 30

Sjöström, S. Birger,	U 13	Stenholm, I. Britta,	U 20
Sjöström, Åke B.,	S 6 7	Stening, F. Birger,	U 18, In 19
Sjövall, Thorsten,	U 4	Stenlund, Francis,	U 33
Skala, Björn,	UD 5	Stenman, Bo M.,	K 32
Skalin, E. Douglas,	S 27, Fi 40	Stenram, Håkan,	Jo 11
Skantz, Anna-Greta,	S 5, In 6	Stenström, Robert,	Jo 11
Skarstedt, Carl-Ivar S.,	UD 5,	Stern, Torkel E.,	Fi 8
	Fö 3 5 18	Sterne, Bengt G.,	Ju 26, C 13,
Skeppare, Åke I. A.,	U 29		I 18
Skeppstedt, Sven H.,	Fö 2	Serte, Rudolf H.,	Fi 25
Skjönberg, Guldbrand,	K 22	Sterzel, Fredrik A. G.,	Ju 15
Skog, L. Åke,	Fi 45	Sterzel, Georg F.,	Ju 34 35
Skoglund, B. E. Folke,	Fö 7	Stiernstedt, K. Jan T.,	U 19 49,
Skoglund, Olof A.,	U 44		I 16
Skoglund, Owe,	U 53	Stiernstedt, Lars J. T.,	In 16
Skogsberg, P. Gösta,	S 15	Stighäll, L. B. Christer,	In 3
Skoog, Karl L.,	Jo 9	Stigstedt, Björn,	U 29
Skybäck, Sigurd Å. N.,	K 19	Stime, Pär-Eric W.,	Fi 7
Sköld, Carl G.,	U 37	Stjernquist, Nils,	Ju 15, U 16
Sköld, Lars G.,	Ju 15, U 13 24	Stjernquist, Per Nilsson,	U 13
Sköld, Nils G.,	Fö 9	Stjernström, Nils E.,	U 13
Sköld, Per I.,	Jo 2 5	Stocksén, Nils B.,	S 1
Sköldvall, Johnny G.,	S 5	Stoltz, A. Wilhelm,	K 36
Smedler, Jan-Eric G.,	Fö 3	Stoltz, Ingmar E. M.,	U 16
Smith, A. Åke,	Fi 1 22, U 1	Stoye, Peter C. J.,	U 8
Sohlman, Ragnar W. A.,	U 8	Strahl, Ivar,	Ju 17
Solberg, Jarl C. R.,	Fi 6	Strand, Karl-Erik,	Fö 16
Sonesson, Bertil H.,	U 13	Strandberg, A. Valter,	H 5
Spak, Carl-Anton,	Ju 54	Strandberg, Lars-Olof,	Fö 13
Spendrup, K. Aksel,	In 7	Strandberg, Margit I.,	In 3
Spångberg, Lennart,	U 30	Strandberg, Sten Erik,	S 22
Staafl, G. Henning,	K 30	Strandsjö, Göte,	U 30
Stadling, J. Otto V.,	Fi 20 30	Strangert, Per O.,	Fö 16
Stagg, A. Ivan E.,	Fi 1	Stridsman, Torsten,	K 24, In 27
Stagh, Marina L.,	U 17	Stripple, Lennart,	U 30
Stahl, Ivar,	Fi 30 32	Ströhm, Bertil A.,	U 39
Stangenberg, Eric G.,	Ju 7	Ström, A. Lennart,	C 1
Stangenberg, Harriet S. T.,	Ju 7	Ström, Evert R.,	U 33
	33 56	Ström, Gunnar O. F.,	Fö 9, S 1
Stangvik, Gunnar,	U 33		U 8
Stare, K. J. Peter,	Fi 7	Ström, H. Bertil,	K 15 32
Stargård, E. Hugo,	Ju 20, In 15	Ström, Ivan S.,	Fi 34
Stark, Hans-Olov,	Ju 27	Ström, K. Fingal,	Fi 24 44,
Stark, K. Birger,	S 9, U 13 35		U 13, I 5
Starkerud, Lars I.,	Jo 18	Ström, Sven Å.,	S 16, I 6
Starland, Hilding,	S 18	Strömberg, Hjalmar M.,	Fi 22
Steen, Bengt A. B.,	Ju 11	Strömberg, Karl-Erik J.,	In 6
Steen, Göran A.,	K 25 38	Strömberg-Lind, Karin E.,	S 11
Stefanson, R. Stig S.,	C 9, I 8	Strömbäck, Erland H. D. D:son,	
Stefenson, Bror P. H.,	Fö 16		Ju 19, K 12
Steffner, Bengt G.,	Ju 31, C 3	Strömdahl, Ingvar F.,	C 7
Stemme, N. G. Erik,	I 14	Strömholm, Stig F.,	U 13
Stenbom, Åke,	S 1	Sturkell, Carl-Edvard,	S 9 12
Stenberg, Sven Gunnar,	Fö 7	Ståhl, Ingemar O. L.,	Ju 44, U 13
Stenbäck, Manne,	U 8	Ståhlberg, Harald,	Fi 33
Stencrantz, Annika B.,	U 7	Stålhandske, O. Lennart,	Fö 17
Stendahl, Anders L:son,	Fi 6	Sundberg, Hans E.,	S 20
Stenefeldt, Ulf J.,	U 9	Sundberg, Ingrid E.,	Ju 30, UD 4,
Stenfors, Bo I. L.,	S 15		U 14

Sundberg, Johan,	U 30	Svensson, Kjell R.,	Jo 22, C 12, I 7
Sundberg, Kjell,	U 33	Svensson, L. G. Roland,	U 13
Sundberg, Kjell M.,	K 22	Svensson, Lars,	U 34
Sundberg, L. Nore,	U 8, I 17 21	Svensson, Nils-Eric,	U 7 8 13
Sundberg, T. Harry,	In 13	Svensson, Nils Å.,	U 13
Sundblad, Lars G.,	K 1	Svensson, Olle F. S.,	Ju 36, Fi 47
Sundbäck, Ulrik,	U 32	Svensson, Roger G. I.,	U 26
Sundelin, F. Bernhard,	I 18	Svensson, S. Börje F.,	Jo 24
Sundelin, Åke,	C 4	Svensson, S. I. R. Erik,	In 13 22 28
Sundén, O. Ragnar,	I 22	Svensson, Sten R.,	S 3
Sundgren, E. Roland,	U 51	Svensson, Stig R.,	Fi 42
Sundgren, Lars J.,	Fi 6	Svensson, Sven,	U 4
Sundgren, Magnus,	U 13	Svensson, Sven-Rune,	Ju 29
Sundh, Erik,	U 18	Svensson, T. Erland,	In 13
Sundin, J. Arvid,	I 11	Svensson, Thorsten A. I.,	U 3
Sundkvist, Leif G.,	U 15	Svensson, Åke E. F.,	Ju 19
Sundman, Per-Olof,	U 15	Svenungsson, Arne A. D.,	C 1
Sundmark, Bo V.,	S 5	Sveri, Knut O.,	Ju 2 8 11 23 24
Sundquist, A. Åke,	H 4		32 47
Sundqvist, Allan,	U 8	Sverne, Tor E.,	Ju 40, S 9
Sundqvist, Anders O.,	U 24	Svidén, Ulf,	UD 2
Sundqvist, Rolf L.,	Fö 3	Swanson, Owe,	C 12
Sundström, Björn G.,	U 14	Swanstein, Stig N. S.,	Fö 11
Sundström, John,	U 32	Swarén, Ulla M.,	K 2, Jo 7
Sundström, M. Gudrun,	Jo 24	Swarting, Sven E. V.,	I 2 4
Sundström, Olof G.,	In 5	Swartling, Anders J. A.,	Fi 42
Sundström, S. Åke A.,	U 6	Swartz, Carl P. E:son,	Jo 11, H 3
Sundström, Torsten,	K 42	Swedner, H. H. R. Harald,	
Sundvik, K. Ivar,	U 29		U 15, In 10
Sunner, Stig A.,	U 3	Swenne, Åke M. H.,	U 13 20
Svahn, Bertil,	Jo 11	Swenson, Dag C. W.,	S 7
Svahn, Iba,	Ju 3	von Sydow, Björn,	U 27
Svahn, Olov E.,	U 8	von Sydow, Christian F. C. Hj.,	
Svanberg, Sven-Erik,	K 23		Jo 3
Svanberg, U. Ingvar,	Jo 11, In 9	von Sydow, Gunnar,	H 3
Svanfeldt, Göran H.,	U 13 28	Sylvén, G. Christer,	Jo 11
Svanström, K. Ivan H.,	Ju 12	Sylvén, N. Edvard H.,	Jo 20
Svantesson, B. Nils-Olof,	Ju 40	Säfström, Stig O.,	Fi 23, U 19
Svedberg, A. Lage,	Jo 1	Säkk, Karl,	Jo 1 6
Svedberg, Erik D.,	Ju 7 27	Sälde, K. A. Henry,	Ju 2 45
Svedberg, Jan,	In 10	Sännås, Bertil R.,	In 13
Svedberg, Sten,	U 13	Sääf, K. Å. Henry,	In 14
Svegelius, Lennart,	U 30	Söder, Karin A.-M.,	U 17
Svenningsson, S. Levi H.,	U 33	Söderberg, Bo K. G.,	U 32, I 8 20
Svenonius, Per H.,	Ju 27 28, U 16, I 14	Söderberg, E. Bo,	U 18 20
		Söderberg, Ewert,	U 39
Svenonius, Rolf H.,	S 15	Söderberg, Jan,	Jo 22
Svenson, S. Göte,	In 18, C 1 3 9	Söderberg, Johan,	I 22
		Söderberg, N. Olof,	U 16
Svenson, Sven G.,	Ju 28	Söderberg, Sten T. B.,	Ju 17
Svensson, Bengt Å. G.,	C 9	Söderberg, Stig J. F.,	I 15
Svensson, C. Gösta,	Fö 15	Söderberg, Åke M.,	Fi 25
Svensson, Ella,	U 33	Söderholm, Valdemar,	U 30
Svensson, Erik O.,	K 24	Söderlindh-Wiberg, Barbro,	U 16
Svensson, Gustaf L.,	Ju 7	Söderlund, A. Göran,	Ju 21
Svensson, Inge G.,	S 21 22 26	Söderlund, Carl Gustaf,	H 3
Svensson, Ingvar K. F.,	S 9	Söderman, S. Olof,	Jo 4
Svensson, J. Erik O.,	U 13	Söderqvist, Bengt O. A.,	S 6
Svensson, Jörn,	I 18	Söderström, Göran,	U 8

U			Wahlström, Ulf E.,	Fi 33
Udd, S. Robert,	Fi 45		Wahlund, Sten G. W.,	Ju 15
Uggla, Claes A.,	H 2		Wahrby, Hans O.,	U 11
Uggla, G. Inga-Lill,	S 14		Wahren, Carl E. T.,	UD 4
Uggla, Hans G. O. Cison,	K 5		Walander, Håkan I.,	In 14
Uggla, Karl-Lennart,	Fi 11 44		Walberg, Sten S.,	Fi 28 48
Uggla, Madeleine,	U 30		Waldenby, Torbjörn,	I 18
Uhlin, Karl-Erik,	S 10, Fi 2		Walín, Gösta A.,	Jo 11
Uhlin, Åke,	U 41		Wallberg, Ursula,	Ju 42, U 6, H 6, In 6
Uhnborn, C. Bengt I:son,	K 20		Wallén, Axel O. A.,	I 16
Ullberger, Kurt,	U 5		Wallén, Per-Edwin M.,	Ju 24 47
Ullsten, Ola S. K. O.,	UD 4 5, In 22 28		Wallén, Åke,	Fi 7
Ulne, John,	U 18 20		Wallenberg, Jarl-Erik,	S 26
Ulveson, H. N. Ingemar,	U 26		Wallenius, Lennart,	U 32
Ulvhammar, E. E. Birgitta,	S 6		Waller, Tage E.,	U 3
Unnerbäck, Axel R.,	U 16		Wallerius, Olof,	H 2
Unnerbäck, K. E. Eyvind,	U 5		Wallgren, K. Åke,	U 20
Utberg, Rolf F.,	In 11		Wallin, A. E. Göte,	U 16
Utsi, Lars,	U 38		Wallin, Alf G.,	Fi 22, Jo 13 16 23
			Wallin, Allan,	I 12
			Wallin, Björn A.,	Fö 9
			Wallin, Erik C.,	U 7
			Wallin, Ingemar E. V.,	I 8
			Wallin, M. Margareta (Greta),	Ju 40, S 13
V			Wallin, Per J.,	Ju 53
Vahlberg, Gustav E.,	K 32, Fi 24		Wallin, Ryno,	U 50
Valentin, Gösta L. F.,	Jo 18		Wallin, Sten-Erik J.,	Ju 26, Jo 26
Vallerö, Rolf A. T.,	Ju 21		Wallner, Helmer,	Ju 25
Vennberg, Karl,	U 43		Walter, T. Viking,	U 23
Vernerson, Sven-Georg V.,	Fi 29		Waltersson, Bert,	U 33
Verständig, Sigmund,	Jo 6		Wandén, Stig A.,	Fi 23
Vestin, F. E. Margareta,	Ju 11		Wannegård, Nils I.,	Fö 7
Vestlund, A. Gustaf,	S 19, U 8 28		Ward, Kurt K. B.,	S 6, C 9
Viberg, Stig-Olov,	H 7		Wass, Lars A.,	I 21
Vieweg, Lars,	K 41 2		Wassén, Brita E.,	Fö 14
Villner, Sven V.,	Fi 9		Wedel, Karsten,	U 18
Vinde, Pierre L. V.,	UD 1, Fi 22		Wedell, N. Gunnar,	I 14
Vinell, Lars G.,	I 9		Wedén, Sven M.,	Ju 57, Fö 13
Vinge, Per-Gunnar,	Fi 35		Wedin, Nils A.,	C 3
Vingedal, S. Gunnar,	In 13		Wedin, R. Folke,	Fö 7
Virdesten, Sten G.,	Fö 14		Wedmalm, Per O. R.,	S 16
Virgin, G. Ivar,	Ju 41, Fi 35		Wehlin, Sven,	I 5
Vogel, Lorentz W.,	Ju 34		Wehtje, H. Urban,	In 21
Voss, Bertil G. P.,	U 6 19		Weiberg, Allan H.,	Fö 12
Vrethammar, K. Harald,	U 20		Weidstam, Åke,	Ju 5 50
			Weimar, Åke J. H. K.,	K 5
W			Weinz, Erik,	U 13
Wachtmeister,			Welin, Einar,	I 12
Wilhelm H. F.,	Fö 13		Welin, N. Gustaf A.,	Fö 16
Wadell, Ulla G. S.,	Fi 33		Welinder, P. E. Carsten,	Fi 2
Wadensjö, Eskil W.,	In 5		Wemminger, Lars V.,	U 3
Wagner, C. F. Wilhelm,	Fö 18, K 10 42		Wendel, Sven V.,	I 14
Wahlgren, E. Göran,	Fi 8		Wenker, Stig-Eric,	Jo 17
Wahlgren, Ivan,	U 8		Wennerberg, Sigfrid B.,	Fö 9, S 16
Wahlström, J. Klas E.,	Fö 9 16		Wennerfors, Alf A:son,	Fi 6
Wahlström, Karl-Erik A.,	K 13		Wennergren, C. Bertil O.,	Fi 5
Wahlström, Stina M.,	In 10			
Wahlström, Tommy,	U 33			

Wennerholm, Peter H. B.,	Fi 27	Widgren, Jonas O.,	In 10
Wennerhorn, Karl Otto L.,	Fö 6,	Widgren, Lillemor,	U 41
	K 15 22 32 42	Widmark, P. Sverker V.,	Fi 25 34,
Wennström, K. Gunnar,	S 6 27,		U 6
	U 8 13 54	Wiebe, Stig W. O.,	K 18
Wentz, Nils O.,	Ju 12 19 28	Wiechel, Lennart C. G.,	U 20
Werbell, Bror I.,	Fi 28 40	Wiede, Lars B.,	U 6
Werdling, Jan A.,	Fi 30	Wieslander, K. H. Bengt,	Fi 21
Werin, Lars H. V.,	Fi 23	Wigardt, Hans G. T.,	Fö 6
Werkö, Lars A.,	U 13	Wiggen, Knut,	U 30
Werner, Gösta,	U 18	Wihlborg, Hans H.,	Ju 14 20, S 17
Werner, J. Bertil H.,	Ju 38 56	Wijkman, Anders I. S.,	Ju 46
Werner, Odd,	U 30	Wijkman, E. Gunnar B.,	S 1,
Werner, Ulf C. L.,	Fö 8, Fi 44		U 3, Jo 13
Wernlund, Stig A.,	U 16	Wik, Karl Erik,	Fö 16
Wessberg, Göran,	Fö 16	Wik, Lars,	U 45
Wessel, Jan,	K 23	Wikberg, J. Axel,	Jo 3 5
Wessén, Vilhelm,	Jo 3	Wiking, Barbro,	U 33
Wessman, Lennart,	S 24	Wiklund, Bengt O.,	Ju 54, U 17,
Wessman, Yvonne,	U 13		In 29
Wesström, Eric A.,	Fö 6	Wiklund, Holger D. E.,	Ju 7
Westberg, Sven,	U 3 41	Wiklund, Oscar E.,	U 3
Westberg, Swen E. G. A.,	Jo 10	Wiklund, S. A. Daniel,	Ju 17 38,
Westerberg, Bengt Y.,	In 19		S 9
Westerberg, Lars G. I.,	I 10	Wikman, C. Gunnar,	S 6 20
Westerberg, Sten B. B.,	K 3, Fi 23	Wikman-Lindqvist, Monika,	S 4
Westerlind, Erik A.,	Ju 28, K 19	Wikrén, R. O. Gerhard,	Ju 54
Westerlind, N. Peter,	Ju 42	Wikstrand, Rolf A. I.,	U 13
Westerlund, Rut,	U 36	Wikström, C. Arne,	Ju 31 38
Westerlund, S. Harald,	I 7	Wikström, Hans F.,	U 32
Westerståhl, H. Jörgen,	In 3	Wikström, Harry J.,	Jo 2
Westin, Gunnar A. E.,	U 5	Wikström, Jan-Erik,	Fi 47, U 55
Westin, Gunnar P.,	U 34	Wilborg, Nils A.,	Ju 48, Fö 10
Westin, J. Olle,	Fö 11, In 18	Wilhelmson, Lars E.,	Ju 54
Westlin, E. Arne,	S 8, Jo 24	Wilhelmsson, A. Börje,	S 22
Westling, Otto J.,	S 18, I 20	Wilhelmsson, Arne E.,	Ju 31 43
Westrup, C. Richard,	U 33	Wilhelmsson, Bengt S.,	S 25
Wetterblad, R. Ingmar T.,	Fö 17,	Wilkens, O. Gösta P.,	K 5
	U 30	Willart, N. Bo,	Fi 5 16
Wettergren, Thomas N.,	U 4	Wilow, Kay Gunnar A.,	U 54
Wetterhall, Sven C. E.,	Ju 26,	Wilson, Sven T.,	Ju 37
	Jo 26	Wilund, Arnold O.,	I 6
Wetterholm, Bengt A. W.,	I 14	Winberg, Henrik,	K 42
Wiberg, G. Lennart E:son,	Ju 9	Winberg, S. Håkan,	Fi 47, C 9
Wiberg, N. Ola R.,	Fö 17	Winblad, Harry W.,	Fö 13 16
Wiberg, Ragne,	K 20	Winéus, Bengt G.,	Fö 12 17
Wickberg, Arne W.,	K 23	Winqwist, Carl-Henrik,	U 6
Wickberg, J. Algot,	Ju 11	Winroth, Charles E. E.,	Jo 2
Wickbom, Torsten A.,	U 4	Winther, Otto W. G.,	Fö 1
Wickström, Bo G.,	U 40	Wirén, Erik T.,	H 1, In 3
Wictorsson, Karl-Eric A.,	S 6	Wirmark, O. Fridolf J.,	Fi 20
Wictorsson, Åke V.,	S 1, Jo 27	Wirtén, Rolf G. S.,	Jo 12, In 10
Widding, N. Åke W.,	Ju 19	Wisén, Thore G. I.,	Ju 17
Widgren, Björn G.,	Ju 12	Wivstad, O. Ingvar,	I 7
Widell, C. Gösta,	Jo 1	Wohrne, Vulf O.,	U 13
Widell, Lennart G.,	I 19	Wolffram, Bengt O.,	K 15
Widerberg, Bertil R.,	Jo 10	Wollarz, F. Einar L.,	S 17
Widén, K. A. Ingvar,	Jo 13 20 27	Wollroth, Stig V.,	I 8
Widgren, Greger G.,	U 45 47	Wolrath, E. Birgitta,	U 3

de Woul, Bert T.,	Ju 21	Ågren, Lars O. T.,	S 29, In 11 14,
Woxén, Ragnar,	U 1		C 6
Wraghe, R. Åke,	U 40	Åhgren-Lange, Ulla H. A.,	U 13
Wretborn, Christer C. W.,	U 13	Åhnsén, Lars-Olof,	U 36
Wretlind, K. Arvid J.,	S 2	Åhrén, Per,	In 6
Wretmark, Gerdt,	U 8	Åhstrand, Lars A.,	I 5
Wulff, Kurt E.,	Fi 8 43	Åhström, N. Åke A:son,	Fi 8
Wulff, Torgil H.,	UD 5	Åkerberg, P. Erik Hj.,	Jo 17
Wååg, Nils Erik,	I 2 8	Åkerdahl, Magnus F.,	Ju 43
Wächter, Rut,	S 9	Åkerfeldt, Sven Eric,	Jo 22
Wängberg, Hans-Åke,	K 9 22	Åkerlind, Lars E. K.,	U 8
Wänkkö, Per G.,	In 18	Åkerlund, Hans E.,	Jo 8, In 14
Wänstrand, Carl A.,	U 41	Åkerlund, Henrik,	Ju 16
Wärnberg, Erik G.,	Fi 30	Åkerlund, K. A. Lars,	Fi 5
Wärneryd, Bo,	U 4	Åkerman, N. Håkan,	I 3
Wärneryd, Karl-Erik,	U 6	Åkerrén, Bo Y.,	K 22
Wärneryd, Olof I.,	In 3	Åkerstedt, Jonas V.,	U 13
Wästberg, Per,	U 15	Åkerström, E. Göran,	U 20
		Åkerström, Hans E. A.,	U 41
		Åkesson, Hans O.,	Ju 30
		Åkne, L. Roland,	Ju 37
Y		Ålander, Olof G.,	Fö 7
Yngström, Louise,	U 41	Åman, O. Valter,	Ju 15, In 17
Ysander, Bengt Christer A.,	Fö 4,	Åmark, Sven O. F.,	K 23
	Fi 23, U 13	Ångström, Rune T.,	I 18
		Åqvist, N. Erik M.,	U 18, In 19
Z		Årlin-Jussil, Ingrid S.,	Jo 12, C 5 9
Zachrisson, Bertil J.,	Ju 30, Fi 38,	Åryd, I. Birgitta,	U 20
	U 16 22	Åsander, Sven,	K 33
Zackrisson, Uno,	U 8	Åsberg, Christer,	U 43
Zeime, Claes A.,	Ju 38	Åsbring, Lars-Göran G.,	Ju 58
Zethraeus, Sten Å.,	In 17	Åsbrink, Per V.,	Fi 15
Zetterblad, Ulf,	S 6	Åsgård, Bo H.,	Fö 7 15
Zetterblom, B. Göran O.,	I 20	Åshuvud, A. Olof L.,	U 13
Zetterlund, Sven,	U 33	Åstrand, Göran,	C 10
Zetterman, J. Lorenz,	Ju 4	Åstrand, Sven-Gustav,	S 20
Zetterquist, Urban G.,	U 21	Åström, C. Johan S.,	I 8
Zetterström, Rolf O. F.,	U 13	Åström, C. O. Bengt,	U 20
Zetterström, Sven N.,	Fi 27	Åström, C. Sverker,	Ju 57, UD 5,
			Jo 11
		Åström, Karl Johan,	U 8
		Åström, Lars-Åke E.,	UD 4,
Å			S 4 14 20
Åberg, Carl-Johan,	K 41 44,	Åvall, Sven K.,	Ju 28 43
	Fi 40, U 6		
Åberg, Ch. Georg,	Jo 6	Ö	
Åberg, G. Bertil,	I 6	Öberg, Alf,	K 24
Åberg, Georg,	Jo 10	Öberg, N. P. Kjell,	Ju 57, In 10
Åberg, Gertrud,	U 4	Öberg, N. Sture,	In 3
Åberg, Gunnar,	I 22	Öberg, Per-Erik,	S 3
Åberg, Lars-Gunnar,	Jo 2	Öbrink, Karl Johan,	U 3
Åberg, Lennart,	S 1	Ödeen-Stenbeck, Ingrid,	U 18
Åberg, Ulf A. G.,	Jo 17	Öhlin, Göran B. G.,	K 13
Ågren, Bengt O.,	U 20	Öhman, Anders R.,	Ju 43
Ågren, Carl-Henrik,	Jo 27	Öhrn, J. Bruno,	K 1 4 20, Fi 4
Ågren, Enar,	I 19	Öhrwall, Tomas,	Fö 16
Ågren, G. Ingvar,	Ju 11	Öhvall, Bertil,	In 14
Ågren, K. Gunnar,	U 40		

Öjborn, Lars E.,	Jo 3
Önnesjö, Karl Erik A.,	Jo 3
Örtegren, Inger M. K.,	U 35
Östby, Nils E.,	S 12
Öster, Karl Olov,	Jo 7 8
Österberg, David V.,	U 1
Österberg, Gunnar R.,	U 13, H 5,
	I 15
Österberg, Rolf V.,	I 9
Österdahl, Lars-Erik O.,	Fö 16
Österlund, Tord H:son,	Ju 21
Östling, Sven,	K 44
Östlund, Hans-Erik,	U 13 39
Östlund, Harry,	U 33
Östlund, Zolo,	U 32

Sakregister till kommittéer

A			Barnskötarutbildning	S 11
ADB se Databehandling			Barnstugeutredning, 1968 års	S 11
Affärstidsnämnden	H 7		Befordringsförfarande	Fö 8
Affärsverk	I 17		Befäl	Fö 2, 3, 18
Akademiska sjukhuset	S 1		Behandlingsforskning	Ju 32
Aktiemarknad	Fi 8		Behörighet	K 18, U 53
Alkoholmissbrukare	S 25		Bekämpningsmedel	Jo 24
Alkoholpolitiska utredningen	Fi 6		Beredskapslagstiftning	K 6, Fi 36
Allmän försäkring se Försäkring, Allmän			Besiktning	K 17
Allmänna handlingar	Ju 27		Betalningssystem	Fi 26
Anstaltspersonal	Ju 20		Beteendevetenskap	I 20
Anstaltsvård	S 25		Bibelöversättning	U 42, 43
Anställningstrygghet	U 45, In 17		Bibliotekarieutbildning	U 41
Arbetare	Fi 10		Bibliotekersättning	U 15
Arbetskydd	S 18, 28		Bidragssystem	S 29
Arbetsdomstolen	In 17		Bilskatteutredningen	Fi 4
Arbetsförmedling	In 16		Biluthyrning	K 43
Arbetslivsforskning	I 20		Biocider	Jo 24
Arbetsmarknad			Boendeservice	In 6
Anställningstrygghet m. m.	In 17		Boendeutredningen	In 22
Arbetsmarknadsutbildning	In 29		Bokföringslagstiftning	Ju 39
Byggarbetskraft	In 7, 30		Bostadstillägg	S 4
Universitetslärare	U 45		Bostäder	
Utrédningsverksamhet	In 5		Boendeutredningen	In 22
Arbetsmiljöforskning	S 28		Bostadsbeskattning	Fi 48
Arbetsmiljöutredningen	S 18		Bostadsfinansiering	In 4, 28
Arbetsrättskommittén	In 25		Byggkonkurrens	In 18
Arbetstid	K 11, H 7		Låneunderlagsgruppen	In 2
Arbetsstillstånd	In 26		Paritetslåneutredningen	In 19
Arbetsvård	In 11		Samlingslokaler	In 12
Arkiv	U 9, C 2		Saneringsutredningen	In 13
Artistbeskattning	Fi 38		Servicekommittén	In 6
Artistförmedling	In 16		Se även Byggnadsväsen	
Arv	Ju 10, 30		Bosättningslån	S 4
Assisterer	U 45		Brandförsvar	C 3
Atomenergi	I 7		Bromma flygplats	K 42
Auktorisation	H 11		Brottmål	Ju 24, 38
Avbetalningsköp	Ju 42		Brottsbalken	Ju 13, 47
Avfallshantering	Jo 16		Brottslighet	Ju 3, 11
Avgångsregler	UD 3		Brottspåföljder	Ju 45
Avlöning se Lön			Budgetering	Fö 16, Fi 23
Avtalsgodkännande	Fi 46		Buller	K 22
Avtalsrätt	Ju 35		Bussbidragsutredningen	K 16
			Butiksetableringsutredningen	H 1
			Butikskoncentration	H 4
			Bygglagutredningen	C 5
B			Byggnadsväsen	
Bankstyrelser	Fi 43		Byggarbetskraft	In 7, 30
Bankväsen	Fi 15, 26, 29		Byggkonkurrensutredningen	In 18
Se även Kreditväsen			Byggnadsindexkommittén	Fi 12
Barna- och ungdomsvård			Hissar och rulltrappor	C 7
Barnavårdsmanntutredningen	Ju 40		Installationsbranschen	I 12
Familjelagssakkunniga	Ju 30		Internationella byggnadskommittén	In 21
Fosterbarnsutredningen	S 13		Båtsport	Jo 15
Försöksverksamhet	S 19		Börslagstiftning	Fi 8
Skolans inre arbete	U 33		Böter	Ju 31
Socialutredningen	S 9			
Ungdomsbrottslighet	Ju 3, 11		C	
Barnfamiljer	S 4		Civilförsvar	Fö 11, C 4

D

Dalälven C 13
 Dataarkiveringskommittén U 9
 Databehandling Ju 21
 Dataindustriutredningen I 14
 Datasamordningskommittén Fi 35
 Delgivning Ju 56
 Demokrati U 37, C 10
 Detaljhandel H 4
 Distributionsutredningen H 4
 Djuruppfödning I 21
 Dokumentation U 51
 Domare Ju 54
 Domkretsar Ju 48
 Domstolar
 Arbetsdomstolen In 17
 Domstolskommittén Ju 7
 Hovrätterna Ju 54, 55
 Regeringsrätten Ju 33
 Driftunderskott K 39
 Dödsho Ju 10

E

Eftergymnasiala studier U 13
 Egendomsförvaltning Fi 2
 Ekonomisk politik Fi 40
 Ekonomiskt försvar H 5
 Elektriska anläggningar Ju 25, I 3
 Elevvård U 33
 Elutredningen I 13
 Energiförsörjning K 9, I 7, 13, 18
 Enskilda vägar K 24
 Erlander, T. U 27
 ERU In 3
 ESRO-kommittén U 19
 Europarådsstipendier Ju 23
 Europeisk rymdforskning U 19
 Exekutionsväsen C 3
 Export H 3

F

Factoring Ju 58
 Familjelagssakkunniga Ju 30
 Familjepolitik S 4, 11
 Farligt gods K 2
 Fartyg K 29, Fi 3
 Fastighetsbildning Ju 25
 Fastighetsdomstol Ju 55
 Fastighetstaxering Fi 9, 33
 Ferieresor U 52
 Film Ju 36, U 18
 Fiskerinäringen Jo 6, 10
 Fluorkommittén S 8
 Flygarbetsutredningen K 11
 Flygplatser K 42
 Flygtrafikledarskola K 25, 26, 34
 Flygtrafikledningskommittén K 12
 FN-konferens Jo 11
 Fokusutredningen S 29
 Folkbokföring K 30, Fi 27
 Folkpension S 22
 Folkrätt UD 5
 Folktandvård S 20
 Fondörsutredningen Fi 8

Fondmedel

Fi 3
 Fordon K 17, Fi 4
 Fordonsuthyrning K 43
 Forskning
 Arbetslivsforskning I 20
 Arbetsmiljö S 28
 Framtidsforskning Ju 44
 Försvarsforskning Fö 9
 Havsresursutredningen I 4
 Kriminologi Ju 32
 Medicinsk teknik U 23
 Miljöforskning Jo 25
 Nordisk trafikforskning K 7, 8
 Regional utrednings-
 verksamhet In 3
 Rymdforskning U 19, I 16
 Skogsteknisk forskning Jo 23
 Social forskning S 14
 Teknisk forskning U 32
 U-landsforskning U 40
 Forskningshuvudmän U 47
 Forskningsregister U 51
 Forskningsrådsutredningen U 51
 Forskningsstipendier Ju 23
 Fortbildning U 39
 Fosterbarnsutredningen S 13
 Frakträtt Ju 4, 5, 50
 Framtidsforskning Ju 44
 Fredsorganisationsutredningen Fö 6
 Frihetsberövanden Ju 34
 Fritidspedagogutbildning S 11
 Fritidsverksamhet Jo 5, 8, 15
 Fysisk riksplanering C 6
 Fångvårdens byggnads-
 kommitté Ju 2
 Fälistation Jo 14
 Förband Fö 6
 Fördelningspolitik In 24
 Förenade fabriksverken I 17
 Förenings- och förhandlings-
 rätt In 25
 Föreningsskatteutredningen Fi 38
 Företagens uppgiftsskyldig-
 heter Fi 25
 Företagsbokföring Ju 39
 Företagsdemokrati Fi 24, 43, 44,
 In 25, C 10, I 5
 Företagshälsovård S 18
 Företagsinteckning Ju 58
 Företagsskatteberedningen Fi 30
 Företagsstruktur
 Byggnadsbranschen In 18
 Detaljhandel H 4
 Enskilt näringsliv I 1
 Filmbranschen U 18
 Grafisk industri I 9
 Installationsbranschen I 12
 Metallmanufaktur I 10
 Möbelindustri I 11
 Småföretag I 8
 Stålintusti I 22
 Yrkestrafik K 20
 Författarstöd U 15
 Författningsfrågan Ju 15
 Författningspublicering Ju 22
 Förfogandelagstiftning Fö 5

<i>Förhandlingsverksamhet</i>	Fi 10, In 8	<i>Handikappade</i>	S 5, 16, 29, In 11
<i>Förmögenhetsrätt</i>	Ju 35	<i>Handräckningsvärnpliktiga</i>	Fö 4
<i>Förpassningsutredningen</i>	Ju 14	<i>Havsresursutredningen</i>	I 4
<i>Förskollärarytbildning</i>	S 11	<i>Hemvistsakkunniga</i>	Fi 27
<i>Förskolor</i>	S 11	<i>Hissar</i>	C 7
<i>Försvarets materielverk</i>	Fö 7	<i>Hjälmare</i>	Jo 26
<i>Försvarsväsen (allmänt)</i>		<i>Hjälpmedelsgruppen</i>	S 16
<i>Beredskap inom luftfarten</i>	K 6	<i>Hovrätter</i>	Ju 54, 55
<i>Fredsorganisationsutredningen</i>	Fö 6	<i>Humanitet</i>	UD 5
<i>Försvarsforskning</i>	Fö 9	<i>Hundskatt</i>	Fi 32
<i>Förvarsutredning, 1970 års</i>	Fö 13	<i>Hälsovård</i>	
<i>Humanitet i krig</i>	UD 5	<i>Arbetsmiljöutredningen</i>	S 18
<i>Kommunal beredskap</i>	C 4	<i>Fluorkommittén</i>	S 8
<i>Planering och budgetering</i>	Fö 16	<i>Livsmedelslagstiftning</i>	S 2
<i>Rekvision och förfogande</i>	Fö 5	<i>Medicinalstatistik</i>	S 7
<i>Totalförvarsplanering</i>	Fö 19	<i>Studerandehälsovård</i>	U 54
<i>Försvarsväsen (personal)</i>		<i>Hälsovårdsinspektörsutbildning</i>	S 17
<i>Befordringsförfarande</i>	Fö 8	<i>Hästsport</i>	Jo 18
<i>Förvaltningsutbildning</i>	Fö 15	<i>Högre utbildning</i>	U 53
<i>Handräckningsvärnpliktiga</i>	Fö 4		
<i>Marinens befälsutredning</i>	Fö 2	I	
<i>Pensionsålder</i>	Fö 17	<i>Ideella föreningar</i>	Fi 38
<i>Personalkategoriutredningen</i>	Fö 7	<i>Industri</i>	I 9, 10, 11, 14, 15, 19
<i>Tjänstgöringsåldersutredningen</i>	Fö 1	<i>Se även Näringspolitik</i>	
<i>Värnpliktligas förmåner</i>	Fö 14	<i>Industrialisering</i>	UD 2
<i>Värnpliktskommitté, 1966 års</i>	Fö 3	<i>Industricentralutredningen</i>	In 20
<i>Värnpliktsutredning, 1972 års</i>	Fö 18	<i>Industrilokalisering</i>	C 12
<i>Försäkring</i>	Fi 3, 39	<i>Information se Upplynningsverksamhet</i>	
<i>Försäkring, Allmän</i>	S 20	<i>Inskrivningsväsen</i>	Ju 51, 58
<i>Försöksdjur</i>	I 21	<i>Installationsbranschutredningen</i>	I 12
<i>Försörjningsberedskapsutredningen</i>	H 5	<i>Insyn</i>	Fi 29
<i>Förvaltningsdemokrati</i>	Fi 24, 44	<i>Inteckning</i>	Ju 58
<i>Förvaltningsrättsskipning</i>	Ju 33	<i>Integritetsskydd</i>	Ju 16, 27, 28
<i>Förvaltningsutbildning</i>	Fö 15	<i>Internationell rätt</i>	UD 5
<i>Förvandlingsstraffutredningen</i>	Ju 31	<i>Internationella byggnadskommittén</i>	In 21
		<i>Internationella överenskommelser</i>	Ju 22, 50
G		<i>Internationellt bistånd</i>	UD 1, 2, Fi 21, U 40
<i>Galoppспортutredningen</i>	Jo 18	<i>Internatskolor</i>	U 29
<i>Gamla testamentet</i>	U 42	<i>Intrång</i>	I 3
<i>Generalklausulutredningen</i>	Ju 35	<i>Invandrarfrågor</i>	In 1, 10, 15
<i>Girosystem</i>	Fi 26	<i>Isotopmärkning</i>	K 38
<i>Glesbygdsfrågor</i>	K 16, In 14		
<i>Godstransport</i>	Ju 5, 50, K 2	J	
<i>Grafiska kommittén</i>	I 9	<i>Jaktmarksutredningen</i>	Jo 5
<i>Grundlagsfrågor</i>	Ju 13, 15, 36	<i>Jordbruk</i>	
<i>Grustäktskommittén</i>	Ju 29	<i>Jordbrukspolitik</i>	Jo 27
<i>Gränskommuner</i>	C 8	<i>Kemiska medel</i>	Jo 24
<i>Gymnasieskolan</i>	U 53	<i>Kontrollanstalter</i>	Jo 20
<i>Göta kanal</i>	K 40	<i>Sambruksutredningen</i>	Jo 9
<i>Göteborgs hamn</i>	K 31	<i>Växtförädling</i>	Jo 17
<i>Göteborgsutredningen</i>	C 1	<i>Jordbrukshögskolor</i>	Jo 4
		<i>Journalistutbildning</i>	U 39
H		<i>Juridisk utbildning</i>	Ju 54
<i>Hamnutredningen</i>	K 3	<i>Jämlikhet</i>	Fi 10
<i>Handel</i>	Ju 9, 41, H 1, 4	<i>Järn- och stålindustri</i>	I 22
<i>Se även Utrikeshandel</i>		<i>Järnvägar</i>	K 14, 39
<i>Handelsgödsel</i>	Jo 24	<i>Järnvägsbefordran</i>	Ju 50
		K	
		<i>Kanaltrafik</i>	K 40
		<i>Kapitalförsäkring</i>	Fi 39

<i>Kapitalmarknadsutredning, 1968 års</i>	Fi 15	<i>Regionmusiken</i>	Fö 12
<i>Karolinska sjukhuset</i>	S 3, 10, 23	<i>Sameutredningen</i>	U 38
<i>Kemiskt avfall</i>	Jo 16	<i>Upphovsrätt</i>	Ju 37
<i>Klientelundersökning</i>	Ju 3	<i>Kulturellt samarbete</i>	U 49
<i>Kollektivavtal</i>	Fi 46, In 25	<i>Kulturminnesvård</i>	U 46, C 5
<i>Kollektivtrafik</i>	K 32	<i>Kyrkoväsen</i>	
<i>Kommunal beredskap</i>	C 4	<i>Bibelöversättning</i>	U 42, 43
<i>Kommunal demokrati</i>	C 10	<i>Kyrkohandbok</i>	U 12
<i>Kommunala nämnder</i>	C 10	<i>Psalmkommittén</i>	U 22
<i>Kommunala undervisnings- sjukhus</i>	S 27	<i>Stat och kyrka</i>	U 16
<i>Kommunalekonomiska utredningen</i>	Fi 40	<i>Uppsala domkyrka</i>	U 44
<i>Kommunalförvaltning</i>	Ju 17, Fi 28, K 3, C 1	<i>Kårobligatorieutredningen</i>	U 34
<i>Kommunallagarna</i>	C 11	<i>Köplagsutredningen</i>	Ju 9
<i>Kommunalskolekommittén, Nordiska</i>	C 8	<i>Körkortsutredningen</i>	K 3
<i>Kommunalval</i>	C 10		
<i>Kommunindelning</i>	Ju 58	L	
<i>Kompetenskommittén</i>	U 53	<i>Landskapsvård</i>	Ju 29, Jo 12
<i>Koncentrationsutredningen</i>	I 1	<i>Landsting</i>	S 27, C 1, 2, 9
<i>Koncession</i>	Ju 25	<i>Lanthushögskolan</i>	Jo 4
<i>Konkurrens</i>	In 18	<i>Leasingutredningen</i>	K 43
<i>Konkurslagskommittén</i>	Ju 43	<i>Ledningar</i>	Ju 25, K 9, I 2, 3
<i>Konstgödsel</i>	Jo 24	<i>Likviditets- och kassakvotlagen</i>	Fi 36
<i>Konstnärsutbildnings-sakkunniga</i>	U 11	<i>Linköpingsfilialen</i>	U 23
<i>Konsumentfrågor</i>	Ju 35, H 4, 11	<i>Litteraturutredning, 1968 års</i>	U 15
<i>Konsumenttjänstutredningen</i>	Ju 53	<i>Livförsäkringsbeskattning</i>	Fi 39
<i>Konsumentupplysning</i>	H 8	<i>Livräntor</i>	Ju 19
<i>Konsumentverket</i>	H 9	<i>Livsmedelslagstiftning</i>	S 2
<i>Konsumtionskredit</i>	Ju 42	<i>Livsmedelsverket</i>	Jo 19
<i>Kontinentalsockeln</i>	I 4	<i>Ljudupptagningar</i>	U 9
<i>Kontrollanstalter</i>	Jo 20	<i>Ljusnan</i>	C 13
<i>Kraftledning</i>	Ju 25, I 3	<i>Lokalisering</i>	
<i>Kraftverk</i>	I 7	<i>Industricentra</i>	In 20
<i>Kreditköpskommittén</i>	Ju 41	<i>Lokaliseringsutredning, 1968 års</i>	In 9
<i>Kreditväsen</i>		<i>Miljöstörande industri</i>	C 12
<i>Beredskapslagstiftning</i>	Fi 36	<i>Statlig verksamhet</i>	Fi 22
<i>Bostadskredit</i>	In 2, 4, 19, 28	<i>Turistanläggningar</i>	Jo 8
<i>Kapitalmarknaden</i>	Fi 15	<i>Se även Regionalpolitik</i>	
<i>Kreditupplysning</i>	Ju 28	<i>Lokalprogram</i>	U 3, Jo 4
<i>Krigslagar</i>	UD 5	<i>Lokaltrafik</i>	K 32
<i>Krigsmaktens förvaltnings- utbildningsutredning</i>	Fö 15	<i>Lokalvård</i>	Fi 7
<i>Kriminalstatistik</i>	Ju 18	<i>Lotsning</i>	K 31
<i>Kriminalvård</i>		<i>Lotteriutredning, 1972 års</i>	H 10
<i>Behandlingsforskning</i>	Ju 32	<i>Luftfart</i>	
<i>Fångvårdens byggnads-kommitté</i>	Ju 2	<i>Beredskapslagstiftning</i>	K 6
<i>Förpassningsutredningen</i>	Ju 14	<i>Bromma flygplats</i>	K 42
<i>Kriminalvårdsberedningen</i>	Ju 46	<i>Buller</i>	K 22
<i>Tillsynsutredningen</i>	Ju 20	<i>Flygarbetsid</i>	K 11
<i>Ungdomsbrottslighet</i>	Ju 3, 11	<i>Flygtrafikledning</i>	K 10, 25, 26, 34
<i>Kriminologiska forsknings-stipendier</i>	Ju 23	<i>Öresundsdelegationen</i>	K 15
<i>Kronofogdemyndigheter</i>	C 3	<i>Luftfartyg</i>	Ju 51
<i>Kronojord</i>	Fö 10, Fi 1, 2	<i>Luftkuddefarkoster</i>	K 5
<i>Kulturell verksamhet</i>		<i>Luftvård</i>	K 5
<i>Filmbranschen</i>	U 18	<i>LUP-kommittéer</i>	U 3, Jo 4
<i>Konstnärsutbildning</i>	U 11	<i>Låginkomstgrupper</i>	In 24
<i>Litteraturutredningen</i>	U 15	<i>Låneunderlagsgruppen</i>	In 2
<i>Musei- och utställnings-sakkunniga</i>	U 5	<i>Långtidsuthyrning</i>	K 43
		<i>Låsinstallationer</i>	H 11
		<i>Läkemedel</i>	I 1, 6
		<i>Länsförvaltning</i>	C 1, 9
		<i>Länsskolnämnder</i>	U 36
		<i>Lärare</i>	U 33, 45
		<i>Lärarutbildning</i>	U 20
		<i>Läromedel</i>	U 7, 10

Lön

Avtalsgodkännande	Fi 46
Förhandlingsutredningen	Fi 10
Lönekostnadspålägg	Fi 14
Lönesystem	Fi 11
Maskintjänst	Fi 18
Personalutbildare	Fi 19

Lös egendom	Ju 9
-------------	------

M

Manufaktur	I 10
Marinens befälsutredning	Fö 2
Markdelegationen	Fi 1
Marklagstiftning	Jo 5
Markägare	Jo 12
Maskinanläggningar	Fi 18
Massmedier	Ju 36, Fi 47
Materielverk, Försvarets	Fö 7
Medicinalstatistik	S 7
Medicinsk forskning	I 21
Medicinsk teknik	U 23
Meritvärdering	Fi 21
Mervärdeskatteutredningen	Fi 37
Metallmanufakturutredningen	I 10
Meteorologisk information	K 21
Militära pensionsåldersdelegationen	Fö 17
Militära tjänstgöringsåldersutredningen	Fö 1
Militärmusiken	Fö 12
Miljöforskningsutredningen	Jo 25
Miljökontrollutredningen	Jo 7
Miljöstörande industri	C 12
Miljövård se Naturvård	
Miljövårdskonferensen	Jo 11
Minoriteter	U 38
Motorredskapsutredningen	K 12
Musei- och utställnings-sakkunniga	U 5
Musik	Fö 12
Musikaliska akademien	U 31
Musikutbildning	U 30, 31
Möbelindustri	I 11
Mönstring	K 30

N

Namnlagen	Ju 52
Narkotika	S 12
Nationalfonoteket	U 9
Naturkatastrofer	K 21
Naturtillgångar	I 4
Naturvetenskaplig forskning	Jo 25
Naturvård	
Atomkraftverk	I 7
Bilavgaser	K 4
FN:s miljövårdskonferens	Jo 11
Fritidsbåtutredningen	Jo 15
Grustäktskommittén	Ju 29
Kemiska medel	Jo 24
Kemiskt avfall	Jo 16
Miljökontrollutredningen	Jo 7
Miljöforskning	Jo 25
Miljöstörande industri	C 12
Miljövårdskostnader	Jo 22
Naturvårdskommittén	Jo 12

Vattenlagsutredningen	Ju 26
Nordiskt samarbete	
Bokföringslagstiftning	Ju 39
Flygarbetstid	K 11
Generalklausulutredningen	Ju 35
Gränskommuner	C 8
Konsumenttjänstutredningen	Ju 53
Kreditköp	Ju 42
Kriminalstatistik	Ju 18
Kulturellt samarbete	U 49
Köplagsutredningen	Ju 9
Livsmedelslagstiftning	S 2
Medicinalstatistik	S 7
Nordkalottfrågor	In 23
Påföljder	Ju 45
Skadeståndskommittén	Ju 19
Skifte av dödsbo	Ju 10
Straffrätt	Ju 6
Trafiksäkerhet	K 7, 33
Transportfrågor	K 8, 35
Upphovsrätt	Ju 37
Utländska banker	Fi 29
Vägrafik	K 36
Öresundsfrågor	K 15, 37
Nordkalottkommittén	In 23
Norge	Jo 21
Norrland	U 32, In 20
Norrmalm	K 23, Fi 1
Nya testamentet	U 43
Nykterhetsvård	S 9, 25, Fi 6
Näringspolitik	
Dataindustri	I 14
Förenade fabriksverken	I 17
Grafisk industri	I 9
Industricentra	In 20
Industri lokalisering	C 12
Installationsbranschen	I 12
Koncentrationsutredningen	I 1
Metallmanufaktur	I 10
Mindre och medelstora företag	I 8
Möbelindustri	I 11
Petroindustri	I 19
Stålindustri	I 22
Verkstadsindustri	I 15
Näringsrätt	Ju 53, H 2

O

Obligationsmarknad	Fi 8
Offentlig tjänst	UD 3, Fi 17
Offentlighet	Ju 27
Oljeindustri	I 19
Oljeledningar	K 9, I 2
Oljeskydd	K 38, Jo 16
Omskolning	In 29
Operautredningen	U 50
Oriktiga frihetsberövanden	Ju 34

P

Paritetslåneutredningen	In 19
Partistödsutredning, 1971 års	Ju 41
Patentpolicykommittén	H 2
Pedagogik	S 11, U 33
Pensionsadministration	Fi 41
Pensionsförsäkring	Fi 39

<i>Pensionsålder</i>	Fö 17, S 22	<i>Räddningstjänst</i>	K 28
<i>Pensionärer</i>	In 8	<i>Räkenskaper</i>	Ju 39
<i>Periodiskt understöd</i>	Fi 5	<i>Rättegång</i>	
<i>Personaladministration</i>	I 20	Brott mål	Ju 24
<i>Personalkategoriutredning, 1968 års</i>	Fö 7	Delgivning	Ju 56
<i>Personalrepresentation</i>	Fi 43, 44	Domstolskommittén	Ju 7
<i>Personalutbildning</i>	Fi 19	Frihetsberövanden	Ju 34
<i>Persontransporter</i>	Ju 50	Trafik mål	Ju 8
<i>Petroindustriutredningen</i>	I 19	Åtalsrättskommittén	Ju 38
<i>Pipelines</i>	K 9, I 2	<i>Rättsväsendets informations-system</i>	Ju 21
<i>Planeringsmetodik</i>	K 41	<i>Rörelsehindrade</i>	S 29
<i>Planeringssystem</i>	Fö 16	<i>Rörtransport</i>	I 2
<i>Polisväsen</i>	Ju 49, S 12	<i>Röstning</i>	Ju 12
<i>Politiska våldsdåd</i>	Ju 57		
<i>Postgiro</i>	Fi 26	S	
<i>Praktikcentrumkommittén</i>	U 35	<i>Sambruksutredningen</i>	Jo 9
<i>Pressutredning, 1972 års</i>	Fi 47	<i>Samer</i>	U 38, Jo 21
<i>Prisindex</i>	Fi 12	<i>Samhällsforskning</i>	Ju 44, I 20
<i>Prisreglering</i>	Jo 6, 27	<i>Samhällsinformation</i>	Ju 22
<i>Privatliv</i>	Ju 16, 27, 28, U 9	<i>Samhällsplane-ring</i>	K 27, Jo 8, In 3, C 5, 6
<i>Professorstillsättning</i>	U 26	<i>Samlevnadsundervisning</i>	U 4
<i>Programbudgetering</i>	Fö 16	<i>Samlingslokaler</i>	In 12
<i>Prospektering</i>	I 4	<i>Saneringsutredningen</i>	In 13
<i>Prästutbildning</i>	U 25	<i>Sedlighetsbrott</i>	Ju 47
<i>Psalmkommitté, 1969 års</i>	U 22	<i>Sekretess</i>	Ju 27
<i>Psykiskt avvikande</i>	Ju 45	<i>Service</i>	Ju 53, In 6
<i>Publicering</i>	Ju 22	<i>Sexualbrott</i>	Ju 47
<i>Punktskatteutredning, 1969 års</i>	Fi 16	<i>Sexualundervisning</i>	U 4
<i>Pyroteknik</i>	H 12	<i>SIDA</i>	UD 1
<i>Påföljder</i>	Ju 45	<i>Simulatorgruppen</i>	K 26
R		<i>Sjukförsäkring</i>	S 21
<i>Radio</i>		<i>Sjukgymnastutbildning</i>	U 2
Radioutredning, 1969 års	U 24	<i>Sjukhus</i>	S 1, 3, 10, 23
Reklam i TV	U 6	<i>Sjukpenningutredningen</i>	S 21
Utbildningsradio	U 8, 48	<i>Sjukvård</i>	S 6, 7, 15
Yttrandefrihet	Ju 36	<i>Sjöfart</i>	
<i>Rationalisering</i>	Jo 27	Befälsbemanning	K 18
<i>Realisationsvinst</i>	Fi 31	Fritidsbåtar	Jo 15
<i>Redovisning</i>	K 39, Fi 3	Göta kanal	K 40
<i>Regeringsrätten</i>	Ju 33	Hamnutredningen	K 3
<i>Regional fiskeriadministration</i>	Jo 10	Lotsning	K 31
<i>Regionalpolitik</i>		Sjölagskommittén	Ju 4
Glesbygdsutredningen	In 14	Sjöräddning	K 28
Industricentra	In 20	Övergivna fartyg	K 29
Lokaliseringsutredningen	In 9	<i>Sjöfolk</i>	K 30, In 26
Styrmedel	In 27	<i>Sjöreglering</i>	Jo 26
Turistanläggningar	Jo 8	<i>Sjöräddning</i>	K 28
Utredningsverksamhet	In 3	<i>Skadestånd</i>	Ju 19, 34, 50
<i>Regionmusiken</i>	Fö 12	<i>Skara</i>	Jo 14
<i>Reklamutredningen</i>	U 6	<i>Skatteutjämning</i>	Fi 28, 40
<i>Rekvisitions- och förfogande-utredning, 1967 års</i>	Fö 5	<i>Skatteväsen (allmänt)</i>	
<i>Religionsvetenskap</i>	U 25	Bilskatt	Fi 4
<i>Renbeteskonvention</i>	Jo 21	Hundskatt	Fi 32
<i>Resegarantiutredningen</i>	H 6	Ideella föreningar	Fi 38
<i>Restauranger</i>	U 21	Mervärdesskatt	Fi 37
<i>Riksdagens löne delegation</i>	Fi 46	Punktskatter	Fi 16
<i>Riksinternatskolor</i>	U 29	Skatteutredning, 1972 års	Fi 42
<i>Riksplanering</i>	C 6	<i>Skatteväsen (företag)</i>	Fi 30
<i>Riksstaten</i>	Fi 23	<i>Skatteväsen (inkomstskatt)</i>	
<i>Riksutställningar</i>	U 5	Artistbeskattning	Fi 34
<i>Rivning</i>	In 13	Bostadsbeskattning	Fi 48
<i>Rulltrappor</i>	C 7	Livförsäkringar	Fi 39
<i>Rymdverksamhet</i>	U 19, I 16	Periodiskt understöd	Fi 20

Realisationsvinst	Fi 31	Storlandsting	C 1
Sjukpenning	S 21	Strafflagstiftning	Ju 1, 6, 13, 31, 45, 47
Traktamente	Fi 13	Studentkårer	U 34
Skatteväsen (taxering)	Fi 9, 33	Studerandehälsovård	U 54
Skatteväsen (uppbörd)	Fi 25	Studiecirklar	U 28
Skeppsholmen	Fö 10	Studiereseutredningen	U 52
Skifte av dödsbo	Ju 10	Studiesocialt stöd	U 14, 17
Skodon	H 5	Styrelserepresentation	Fi 43, 44
Skogsbruk	Jo 2, 3, 23	Stållindustri	I 22
Skogshögskolan	Jo 4	Stödning	Fi 7
Skolungdomsresor	U 52	Stämning	Ju 56
Skolväsen		Stängelskyldighet	K 14
Ansvarsfördelning stat—		Svalövsutredning, 1971 års	Jo 17
—kommun	U 55	Svävarfartsutredningen	K 5
Länsskolnämnder	U 36	Säkerhetsföreskrifter	K 2, C 7
Läromedel	U 7	Sällskapsresor	H 6
Radio och TV i utbild-		Särskolverksamhet	S 24
ningen	U 8		
Riksinternatskolor	U 29	T	
Sexualundervisning	U 4	Tandvårdsförsäkring	S 20
Skolans inre arbete	U 33	Teater	U 50
Skrivhyrdar	In 16	Teknisk utbildning	U 32
Skyddad sysselsättning	In 11	Tekniska hjälpmedel	S 16
Skyddsrum	Fö 11	Tekniska högskolan	U 1
Småföretag	I 8	TEKO-varor	H 5
Småpartier	C 10	Television	Ju 36, U 6, 8, 48
Snöfordon	K 12	Teologiska övningsinstitut	U 25
Social forskning	S 14	Terrorism	Ju 57
Sociala bidrag	S 29	Textilvaror	H 5
Sociala förmåner	Fö 14	Tidningsstöd	Fi 47
Socialdepartementets sjukvårds-		Tillsynsutredningen	Ju 20
delegation	S 6	Tilläggs pension	S 22
Socialutredningen	S 9	Tjänstemän	Fi 10
Socionomutbildning	U 35	Tjänster	Ju 53
Specialstraffrätt	Ju 1	Tjänstesystem	Fi 11
Specialundervisning	U 33	Tjänstetillsättningar	U 26
Spel	H 10	Tjänstgöringsålder	Fö 1
Stadsplanering	C 5	Totalförsvarsplanering	Fö 19
Stat och kommun	Fi 28, 40, U 55	Totalisatorverksamhet	Jo 18
Statistik	K 19	Trafikbulerutredningen	K 22
Statlig egendom	Fö 10, Fi 1, 2	Trafikmålskommittén	Ju 8
Stalliga företag	I 5, 6	Trafikolycksstatistik-	
Statsbudget	Fi 23	kommittén	K 19
Statsdepartementen	Ju 33	Trafikpolitik	
Statsförvaltning		Bilskatteutredningen	Fi 4
Budgetutredningen	Fi 23	Bussbidragsutredningen	K 16
Exekutionsväsendet	C 3	Kollektivtrafik	K 32
Förvaltningsdemokrati	Fi 24, 44	Luftkuddefarkoster	K 5
Konsumentverket	H 9	Nordiskt samarbete	K 8, 35
Livsmedelsverket	Jo 19	Trafikplanering	K 27
Lokalisering	Fi 22	Trafikpolitiska delegationen	K 1
Lokalvård	Fi 7	Väggkostnadsutredningen	K 4
Lönekostnadspålägg	Fi 14	Yrkestrafik	K 20
Lönesystem	Fi 14	Öresundsfrågor	K 15, 37
Nedre Norrmalm	K 23, Fi 1	Trafiksäkerhet	K 7, 12, 17, 33, 36
Offentlighet och sekretess	Ju 27	Traktamentsbeskattnings-	
Pensionsadministration	Fi 41	utredningen	Fi 13
Personalutbildare	Fi 19	Transportforskning	K 8
SIDA	UD 1	Transportfrågor, Nordiska	K 35
Ämbetsansvarskommittén	Ju 17	Trav- och galoppsport-	
Statkyrkan	U 16	utredningen	Jo 18
Statstjänstemän	Fi 46	TRU-kommittén	U 8
Stiftelser	Fi 30	Tryckerier	I 9
Stockholm	K 23, Fi 1	Tryckfrihet	Ju 13
Stockholms län	Ju 48	Trädgårdsnäringsutredningen	Jo 1
Stockholmspolis	Ju 49		

- Tullagstiftning Fi 5, 45
 Tullpackhuskarlslagen Fi 17
 Tung trafik K 17
 Turistanläggningar Jo 8
 Täktsamfälligheter Ju 29
 Tätortsmiljö C 5
- U**
 U-landsforskningsutredningen U 40
 U-landstjänst Fi 21
 U-ländernas industrialisering UD 2
 Undervisningssjukhus S 1, 3, 10, 27
 Ungdomsbrottslighet Ju 3, 11, 38
 Ungdomsvårdsskolor S 19
 Universitet
 Anställningstrygghet U 45
 Egendomsförvaltning Fi 2
 Kårobligatoriet U 34
 Lokal- och utrustnings-
 program U 3
 Läromedel U 7
 Medicinsk teknik U 23
 Professorstillsättning U 26
 Restauranger U 21
 Teknisk utbildning i
 Norrländ U 32
 Teologiska övningsinstitut U 25
 TV och radio i utbildningen U 8
 Utbildningsutredning,
 1968 års U 13
 Universitetssjukhus S 1, 3, 10, 27
 Uppbörd Fi 25, 45
 Uppfinningar H 2
 Uppgiftsskyldighet Fi 25
 Upphovsrätt Ju 37, U 10
 Upplysningsverksamhet
 Författningspublicering Ju 22
 Information i radio U 24
 Miljövrårdsupplysning Jo 7
 Sexual- och samlevnads-
 frågor U 4
 Utlandsinformation H 3
 Upprustning av bostäder In 13
 Uppsala domkyrka U 44
 Uppsägningsskydd In 17
 Utbildningsbidrag S 21
 Utbildningsdemokrati U 37
 Utbildningsradio U 8, 24, 48
 Utbildningsutredning, 1968 års U 13
 Uthyrning av arbetskraft In 16
 Utlandsinformation H 3
 Utlandsresor H 6
 Utlandssvenskar Ju 12
 Utländska artister Fi 34
 Utländskt bankföretag Fi 29
 Utlänningar In 1, 10, 26
 Utrikesförvaltning UD 3
 Utrikeshandel H 3
 Utrikespolitik UD 5
 Utställningar U 5
 Utsädesförening, Sveriges Jo 17
- V**
 Vadstena klosterkyrka U 46
 Val Ju 12, C 10
- Varudeklarationsutredningen H 8
 Varudistribution H 4
 Vattenkraftsutbyggnad C 13
 Vattenlagen Ju 26, Jo 12
 Vattenvägar K 40
 Verkstadsindustri I 15
 Vetenskapsakademien U 47
 Veterinärhögskolan Jo 4, 13
 Veterinärväsen Jo 14
 Vindelåddalen Jo 8
 Vuxenutbildning U 17, 28
 Våldsdåd Ju 57
 Vårdanstalter S 25
 Vårdlagstiftning S 9
 Vårdpersonal Ju 20
 Vårdutbildning S 11
 Väderleksinformation K 21
 Vägghållning K 4, 24
 Vägplanering K 41
 Vägtrafik
 Bilskatt Fi 4
 Buller K 22
 Farligt gods K 2
 Fordonsbesiktning K 17
 Fraktavtal Ju 5
 Körkort K 13
 Motorredskap K 12
 Nordisk forskning K 7
 Nordisk lagstiftning K 36
 Nordiskt trafiksäkerhetsråd K 33
 Trafikmål Ju 8
 Trafikolycksstatistik K 19
 Väggkostnader K 4
 Valfärdsutveckling In 24
 Värdepapper Fi 8
 Värmeverk I 7
 Värnpliktiga se Försvarsväsen
 (personal)
 Växtförädling Jo 17
- Y**
 Yrkesinspektionen S 18
 Yrkesskadeförsäkring S 26
 Yrkestrafik K 20, Fi 4
 Yttrandefrihet Ju 13, 36
- Z**
 Zigenare In 15
- A**
 Åtalsrättskommittén Ju 38
- Ä**
 Ägandeförhållanden I 1
 Äktenskapsrätt Ju 30
 Ämbetsansvarskommittén Ju 17
- Ö**
 Öresundsfrågor K 15, 37
 Övergivna fartyg K 29
 Överinstans Ju 55
 Övningsämneslärare U 20

Innehållsförteckning

Allmän berättelse	1
Överenskommelser med främmande makter m. m. under tiden november 1971—oktober 1972	7
Redogörelse för de garantier för exportkrediter som exportkreditnämnden har meddelat på statens vägnar	15
Under år 1972 beviljade bidrag ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål	17
Under budgetåret 1971/72 gjorda anvisningar ur jaktvårdsfonden	21
Under budgetåret 1971/72 beviljade understöd ur allmänna arvsfonden	21
Utbetalningar för skilda ändamål från handels- och sjöfartsfonden under budgetåret 1971/72	22
 <i>Kommittéer:</i>	
Justitiedepartementet (Ju)	23
Utrikesdepartementet (UD)	100
Försvarsdepartementet (Fö)	108
Socialdepartementet (S)	132
Kommunikationsdepartementet (K)	159
Finansdepartementet (Fi)	210
Utbildningsdepartementet (U)	275
Jordbruksdepartementet (Jo)	357
Handelsdepartementet (H)	392
Inrikesdepartementet (In)	410
Civildepartementet (C)	458
Industridepartementet (I)	489
Uppgift på kostnader för kommittéer	526
Betänkanden utkomna från trycket under år 1972	576
Betänkanden avgivna av kommittéer, som redovisas i riksdagsberättelsen, eller upprättade inom departement (Ds-serie) under år 1972	580
Nordisk udredningsserie	583
Personregister till kommittéer	584
Sakregister till kommittéer	616